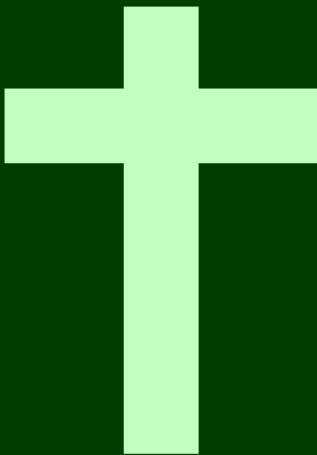

Ulwitikano Ulupya

Nyakyusa-Ngonde: Ulwitikano Ulupya (New Testament+)

Ulwitikano Ulupya

Nyakyusa-Ngonde: Ulwitikano Ulupya (New Testament+)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Nyakyusa-Ngonde)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

14ff4521-53e4-562c-aacb-6f4faf55a6c8

Contents

Matai	1
Maalika	51
Luuka	82
Johani	134
Imbombo sya Batumigwa	173
Abalooma	219
1 Abakolinti	240
2 Abakolinti	260
Abagalatija	273
Abaefesi	280
Abafilipi	287
Abakolosi	292
1 Abatesaloniki	297
2 Abatesaloniki	301
1 Timoti	304
2 Timoti	310
Tiiti	314
Filimoni	317
Abahibuli	319
Jaakobo	335
1 Peeteli	341
2 Peeteli	347
1 Johani	351
2 Johani	357
Johani	358
Juuta	359
Ubusetali	361

INdumi iNunu jaa Jesu Kilisiti bo muno aasimbile Matai Isyakulongosya

Matai aali ntumigwa gwa Jesu, mbatamigwa bala kalongo na bibili. Inyango jaa kusimba kalata uju kwali ko kubasisimikisyu aBajuuta ukuti Jesu jo Mpoki (Meesija) uju Kyala aafingile ukuntuma kumyabo. Jo nongwa iji Matai kubwandilo bwa kalata uju atalile ukusimba ikikolo kya Jesu. Mwa kalata uju Matai ukuti, ukwendela mwa Jesu siboniike isi baajobile abakunguluka abaa nDwitikanu uLukewala. Kangi Matai ukusimikisyu ukuti uBunyaafale bwa bandu abaa mfisi fyosa aba bapindwike.

Kalata uju ikutubuula akapango kaa buumi bwa Jesu ukufuma kubwandilo mpaka kummaliikisyu, ukwendila ukupaapigwa kwake, ulosyo nu kugeligwa na Seetano. Kangi ikutubuula imbonbo jaake ijaa kulembilila, imanyisyu nu kubumbulasya abandu mu Galilai. Ikulungaania injila jaa Jesu ukufuma mu Galilai mpaka ku Jelusalemu, na isi syaboniike undangga gwa bummaliikisyu bwa buumi bwake pakiisa. Kalata uju amaliikiise ukupanga inongwa isya kakomeleligwa pa kikohekano nu kusyaka kwa Jesu. Kalata uju amaliikiise nu lulgilo ulukulumba ku biitiki, ukubalumbilila abandu baa mfisi fyosa ukuti baje bafundigwa.

Isi silimo mwa kalata uju	Ulutuulo
Ukupaapigwa kwa Jesu	1:1-2:23
Jesu ikwanda ukulumbilila	3:1-4:25
Imanyisyu sya Jesu pa kyamba	5:1-7:34
Jesu ikubabumbulasya abandu bingi, nu kumanyisyu imanyisyu imbya	8:1-9:38
Jesu ikubatuma abafundigwa, nu kukaanikana na Bafalisai	10:1-12:50
Jesu ikumanyisyu isya Bunyaafale bwa kumwanya	13:1-19:30
Jesu ikwingila mu Jelusalemu, nu kwingila mu tempeli	20:1-21:46
Jesu ikunangisyu ubulagili bwake	22:1-23:39
Jesu ikujoba isya masiku gaa kummaliikisyu	24:1-25:46
Ukufwa kwa Jesu	26:1-27:66
Ukusyaka kwa Jesu	28:1-20

*Ikikolo kya Jesu Kilisiti
(Luuka 3:23-38)*

¹ Isi syo ngamu sya bandu abaa nkikolo kya Jesu uju jo Meesija,* ugwa nkikolo kya malafyale Ndaabiti na Abulahamu.

² Abulahamu aalimpaapile Isaka,
Isaka aalimpaapile Jaakobo,
Jaakobo aalimpaapile Juuta na baamyabo.
³ Juuta aalimpaapile Pelesi na Sela kwa Tamali.
Pelesi aalimpaapile Esolomi,
Esoloni aalimpaapile Alamu,
⁴ Alamu aalimpaapile Aminatabu,
Aminatabu aalimpaapile Nasoni,
Nasoni aalimpaapile Salimoni,
⁵ Salimoni aalimpaapile Boasi ku nkasi Lahabu,
Boasi aalimpaapile Obeti ku nkasi Leti,
Obeti aalimpaapile Jese,
⁶ na Jese aalimpaapile umalafyale Ndaabiti.

Ndaabiti aalimpaapile Solomonu ku nkikulu uju aali nkasi gwa Ulija,[†]

⁷ Solomonu aalimpaapile Lehobwamu,

* **1:1 11 Meesija** Kokuti Kilisiti. Bala iisyu **Kilisiti** ku Isyakulingaanina. † **1:6 1:6 Unkasi gwa Ulija** Ingamu jaake jo Batiseba. Bala kalata gwa 2 Samweli 12:24-25.

Lehobwamu aalimpaapile Abija,
 Abija aalimpaapile Asa,
⁸ Asa aalimpaapile Jehosafati,
 Jehosafati aalimpaapile Jolamu,
 Jolamu aalimpaapile Usija,
⁹ Usija aalimpaapile Jotamu,
 Jotamu aalimpaapile Ahasi,
 Ahasi aalimpaapile Esekija,
¹⁰ Esekija aalimpaapile Manasi,
 Manasi aalimpaapile Amoni,
 na Amoni aalimpaapile Josija,
¹¹ Josija aalimpaapile Jekonija na baamyabo.
 Akabalilo aka abanyaasilaili baasaamikisiigwe mbatamwa ku Babeli.

¹² Bo basaamikisiigwe ku Babeli,
 Jekonija aalimpaapile Salatyeli,
 Salatyeli aalimpaapile Selubabeli,
¹³ Selubabeli aalimpaapile Abihuti,
 Abihuti aalimpaapile Elyakimu,
 Elyakimu aalimpaapile Asoli,
¹⁴ Asoli aalimpaapile Satoki,
 Satoki aalimpaapile Akimu,
 Akimu aalimpaapile Elihuti,
¹⁵ Elihuti aalimpaapile Elyasali,
 Elyasali aalimpaapile Matani,
 na Matani aalimpaapile Jaakobo.
¹⁶ Jaakobo aalimpaapile Joosefu undume gwa Malija.
 Malija aalimpaapile Jesu uju jo Meesija.

¹⁷ Po leelo, isopelo ukufuma kwa Abulahamu mpaka kwa Ndaabiti syali kalongo na ina. Ukufuma kwa Ndaabiti mpaka ukufika akabalilo aka abandu baasaamikisiigwe mbutamwa ku Babeli, isopelo syali kalongo na ina. Ukufuma bo basaamikisiigwe ku Babeli mpaka ukupaapigwa kwa Kilisiti, isopelo syali kalongo na ina.

*Ukupaapigwa kwa Jesu Kilisiti
 (Luuka 2:1-7)*

¹⁸ Ukupaapigwa kwa Jesu Kilisiti kwali bo ulu, Malija unna gwa Jesu aasingiliigwe na Joosefu. Leelo bo bakaali ukwegana, Malija alinkuboneka ali ni kifuba. Ikifuba iki aakabile ku maka agaa Mbepo Mwikemo.

¹⁹ Joosefu uju aalinsingiile Malija aali mundu ngolofu, looli akaalondaga ukunnjwelula Malija. Po alinkutumula ukunndeka kisita kunsitaaka pabwelu.[‡]

²⁰ Bo atumwile isyo, ugwandumi gwa Ntwa alinkummwisila mu njosi. Ugwandumi jula aalimmbuulile aatile, "Joosefu, gwe gwa nkikolo kya malafyale Ndaabiti,[§] ulingatiilaga ukammwega Malija ukaja nkasigo, paapo ikifuba iki ali nakyo akabile ku maka agaa Mbepo Mwikemo.

²¹ Aikupaapa umwana undumyana. Gwise gumpe ingamu ijaa Jesu, paapo ikwisa kabapoka abandu baake ukufuma mbutulanongwa bwabo."^{*}

²² Syosa isi syabombiigwe bo ulo ukuti, iisyu lila liboneke ili uNtwa Kyala aalijobile ku njila jaa nkunguluka ukuti,

²³ "Keeta! Undindwana uju akammanyamo siku unnyambala, ikuja ni kifuba. Kangi aikupaapa umwana unnyambala! Po aabikumpapo umwana ujo ingamu ijaa Imanweli."[†] Ingamu ijo kokuti, "Kyala ali na nuuswe."

²⁴ Joosefu bo alembwike, alinkubomba bo muno ugwandumi gwa Ntwa aalinndagiile, alinkummwega Malija ukaja nkasi.

²⁵ Looli akaalimmeenyemo siku mpaka bo Malija apaapile umwana unnyambala. Po Joosefu alinkampaa umwana ujo ingamu ijaa Jesu.

[‡] **1:19 1:19** Ukukongana ni nyiilo sya Bajuuta, undumyana linga ansingiile undindwana, baatigi beegeene. Looli baajaga na kababilo akaa kyinja kyosa ukuguulila ukwegana. Akabalilo koosa aka bakiitikisigwaga ukutuugala pamopeene mpaka bo beegeene. Ukunndeka uju bansingiile kwafwene nu kampapo kalata ugwa kunnde. **S 1:20**

1:20 Ndaabiti Bala ku Isyakulingaania. ^{*} **1:21 1:21** Ingamu jaa Jesu kokuti *Kyala ikupoka*. Bala kalata gwa Isabuli 130:8. [†] **1:23 1:23** Bala kalata gwa Jeesaja 7:14.

2

Abamanya ndondwa bikubusuka kukummwipuuta Jesu

¹ Jesu aapaapiigwe nkaaja akaa mu Betelehemu, nkiisu ikyu Jutai, akabalilo aka umalafyale Heloti aalongosyaga. Po akabalilo aka, nkaaja akaa mu Jelusalem, balinkuboneka abamanya ndondwa aba baafumile kubusookelo.

² Abamanya ndondwa bala baalaalusyaga baatigi, "Ali kuuugu umwana uju apaapiigwe ukuja Malafyale gwa Bajuuta? Tumeenyenekuti apaapiigwe paapo tulubwene ulutondwa uli lanangiisye. Jo nongwa iji uswe twisile kukummwipuuta."

³ Umalafyale Heloti bo apiliike isyo, syalintaamiisyen fijo pamopeene na bandu boosa abaa mu Jelusalem.

⁴ Po alinkubabungaania abapuuti* abalongosi boosa na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, † alinkubalaalusya alinkuti, "Meesija ikupaapigwa kuuugu?"

⁵ Abeene balinkummwamula balinkuti, "Ikupaapigwa mu Betelehemu, nkiisu ikyu Jutai. Isyo syo isi syasimbiigwe nu nkunguluka ukuti,

⁶ 'Na nungwe gwe kaaja Betelehemu,

gwe uli nkiisu ikyu kikolo kya Juuta,
ukaja nnandi na panandi

mbulongosi ubwa kikolo kya Juuta!

Paapo mmyako mo ikufuma undongosi,

uju ikujaga ntiimi gwa bandu bangu aBanyaasilaili.' ‡

⁷ Po Heloti alinkubakooela abamanya ndondwa bala kubutiit, ukuti biise banndingaanie ubwanalooli akabalilo aka Iwababonekiile ulutondwa lula.

⁸ Po alinkubatama ku Betelehemu, alinkubabuula alinkuti, "Namubuuke mukapelelesye kanunu mpaka mumanye keno aliko umwana ujo. Linga mumuwagile, mwise muumbuule mbimbibi, ukuti na niine mbuuke kukummwipuuta."

⁹ Abamanya ndondwa bala bo bampiliisyen umalafyale, balinkusookapo. Ulutondwa uli baalubwene kubwandilo, Iwabalonolelagu nkyeni mmyabo, lulinkwakwima pamwanya pabujo ubu aalipo umwana.

¹⁰ Bo balubwene ulutondwa lula lwimile apo, baahobwike fijo.

¹¹ Po balinkwingila nnyumba, balinkummbona umwana ali pamopeene nu nna Malija, balinkufugama, balinkummwipuuta. Balinkusokola ifyama fyabo, balinkummbonola isahabu, unkota ugwa kufuusya na mafuta agaa lauma ulununu. §

¹² Piitaasi, Kyala alinkubasoka mu njosi ukuti balingagomokelako kangti kwa Heloti. Po balinkwenda injila ijingi ukubusuka kamyabo.

Joosefu na Malija bikubopela nkiisu kya Misili nu mwana Jesu

¹³ Abamanya ndondwa bala bo babuukile, ugwandumi gwa Ntwa alinkunsetukila Joosefu mu njosi, alinkummbuula alinkuti, "Sumuka, ummwege umwana nu nna, mubopele ku Misili. Heloti ikwisa kubunndonda umwana ujo ukuti anngoge. Po mukasyalege kula kula mpaka pakabaliaka ngwisa kubabuula ukuti mugomoke."

¹⁴ Po Joosefu aailembwike pakilo, aalimmwegile umwana nu nna, alinkubopela mbibimbibi nabo kula ku Misili.

¹⁵ Aasyele kula kula mpaka bo awfile Heloti. Ulo mo muno iliisyu lyaboniike ili uNtwa Kyala aalijobile ku njila jaa nkunguluka ukuti, "Naalinkooliile umwanangu ukufuma ku Misili."*

Abaana abanyambala abaa mu Betelehemu bikugogigwa

¹⁶ Heloti bo asyageenie ukuti abamanya ndondwa bala bansyobile, aakaleele fijo. Po alinkulagila ukuti abaana abanyambala boosa abaa mu Betelehemu pamopeene na baa ntwaja utpalamanii, bagogigwe, ukwandila abafyele mpaka abaa fyinja fibili. Aabombile bo ulo ukukongana na kabaliaka aabuuliigwe na bamanya ndondwa.

¹⁷ Ulo mo muno iliisyu lyaboniike ili unkunguluka Jelemija aajobile ukuti,

¹⁸ "Inguuto ingalumba jaapiliikiigwe mu Lama,
jo Laheli ikubalilila abaanaake,
kangti ikukaana ukummbatamisya,
paapo abaanaake bakajako ku buumi."†

Joosefu na Malija bikugomoka nu mwana ukufuma ku Misili

* 2:4 2:4 *Abapuuti* Bala ku Isyakulingaania. † 2:4 2:4 *Abamanyisi baa ndagilo sya Moose* Bala ku Isyakulingaania. ‡ 2:6 2:6 Bala kalata gwa Mika 5:2. § 2:11 2:11 *Unkota ugwa kufuusya na mafuta agaa lauma ulununu Kokuti Ulubani na mila.* * 2:15 2:15 Bala kalata gwa Osija 11:1. † 2:18 2:18 Bala kalata gwa Jelemija 31:15.

¹⁹ Heloti bo afwile, ugwandumi gwa Ntwa alinkunsetukila kangi Joosefu mu njosi kula ka Misili.

²⁰ Alinkummbuala alinkuti, "Sumuka, ummwege umwana nu nna, ugomokeleko kangi nkiis u kya Isilaili, paapo aba baalondaga ukunngoga umwana ujo bafwile."

²¹ Po Joosefu alinkummwega umwana nu nna, balinkusookako, balinkubuuka nkiis u kya Isilaili.

²² Looli bo apiliike ukuti Alekelajo ikulongosya mu Jutai pabujo ubwa gwise Heloti, alinkutiila ukubuuka kula. Leelo bo asokiiwe mu njosi, alinkubuuka nkiis u kya Galilai.[‡]

²³ Alinkwakutugala nkaaja akaa mu Nasaleti. Ulo mo muno iliisyu lyaboniike ili lyajobiigwe ku njila jaa bakunguluka ukuti, "Ikwisa kujobigwaga ukuja Nnsaleti."

3

*Johani uMoosi ikutendekesy ukwisa kwa Jesu
(Maalika 1:1-8; Luuka 3:1-18; Johani 1:19-28)*

¹ Ifyinja finge bo flindile, aaliko umundu jumo ingamu jaake Johani uMoosi, alinkuboneka ndungangalangala ulwa mu Jutai. Aalumbililaga aatigi,

² "Mupindake, paapo uBunyaafyale bwa kumwanya^{*} basegeliile nkiis."

³ Johani jo uju aajobiigwe nu nkunguluka Jeesaja ukuti,

"Iliisyu lya mundu likukoolela ndungangalangala likuti,

'Mutendekesye unsebo ugwa kwendamo uNtwa!

Mugolosye injila syake!" "[†]

⁴ Johani aafwalaga unselekesye gwa lusyoja lwa ngamila nu kwipinya umpango ugwa lakuba mu nsana,[‡] aalyaga amapalaalila nu luuki.

⁵ Po abanda bammwislaga ukufuma mu Jelusalemu, nkiisa kyosa ikyu Jutai na baa ntawaja toosa utwa mumbali utwa ndwisi Jolitani.

⁶ Biilaataga imbiibi syabo, umwene aaboosyaga ndwisi Jolitani.

⁷ Looli baaliko abandu bambo abbaabatigi aBafalisai na Basatukai.[§] Bingi balinkwisa ukuti bammbone Johani bo ikuboosya abandu. Johani bo ababwene alinkubabuula alinkuti, "Umw mwe baa ndujungu lwa njoka! Bule, mukuti mubagiile ukupona ulufundo lwa Kyala linga mukupinduka ku busyobi?

⁸ Po munangisye iseke isi sikunangisya ukuti mupindwike.

⁹ Muleke ukwinogona ukuti, 'Uswe taata jo Abulahamu.'^{*} Nikubabuula, Kyala abagiile ukagapela amabwe aga ukuja baana baa Abulahamu!

¹⁰ Ulu ubalongi bwa Kyala bufikile, bo ulwa mundu uju akolile indwanga, iitendekiisye ukatumula imipiki. Po umpiki uga gutikupa iseke inunu, gukutumuligwaga nu kasopiga mmooto.

¹¹ "Une ngaboosya na miisi ukunangisya ukuti mupindwike. Looli kanyuma kamyang ukwisa uju ali na maka ukunginda une, ngabagisya nu kwabula ifilato fyake.[†] Umwene jo uju ikuboosyaga na Mbepo Mwikemo nu mootho.

¹² Afwene nu mundu uju akolile mmaboko ikyu kuluukisya, iitendekiisye ukululuusya. Bo aluluuusise, ikubungaania mu ndamba, loli imikukujilo ikugikosya nu mootho uga gutikasima siku."

*Jesu ikoosigma
(Maalika 1:9-11; Luuka 3:21-22)*

¹³ Po nkabilo kala, Jesu aafumile nkiis u kya Galilai, alinkwisa kwa Johani ku lwisi Jolitani, ukuti Johani ammoosye.

¹⁴ Looli Johani aagelile ukukaana, alinkummbuala Jesu alinkuti, "Po sili buleebule ukuti ugwe gwise kamyang? Une ne ngalondigwa ukosigwa na nungwe."

¹⁵ Looli Jesu alinkummwamula alinkuti, "Bomba isi ulu, paapo tukulondigwa ukubanangisya abandu ubupoki bwa Kyala." Po Johani aaliitiike, alinkummoosya.

[‡] 2:22 2:22 **Galilai** Bala ku Isyakulingaania. * 3:2 3:2 **uBunyaafyale bwa kumwanya** Bala iisyu **uBunyaafyale bwa Kyala** ku Isyakulingaania. [†] 3:3 3:3 Bala kalata gwa Jeesaja 40:3. [‡] 3:4 3:4 Johani imyenda igi aafwalaga gyafwene ni gya nkunguluka Elija. Bala kalata gwa 2 Abanyaafye 1:8. [§] 3:7 3:7 **ABafalisai, aBasatukai** Bala amasyu aga ku Isyakulingaania. * 3:9 3:9 **Uswe taata jo Abulahamu** ABajuuta baatigi batukulongigwa paapo baana baa Abulahamu, uju aasunguligwae na Kyala. Bala iisyu **Abulahamu** ku Isyakulingaania. [†] 3:11 3:11 **Ukwabula ifilato fyake** Imbombo ijo jaabombigwaga na batumwa. Bala iisyu **Untumwa** ku Isyakulingaania.

¹⁶ Jesu bo oosiigwe, alinkufyaka pi isiilya. Nakalinga kumwanya kulinwiguka, alinkummbona Mbepo gwa Kyala ikasuluka pamwanya pamyake, nu mbili bo ugwa ngunde.

¹⁷ Iiisyu lya Kyala ukufuma kumwanya, lilinkuti, "Ujus jo Mwanangu[‡] uNkundwe, uju niikyeliile nagwe."

4

*Jesu ikugeligwa na Seetano
(Maalika 1:12-13; Luuka 4:1-13)*

¹ Po Jesu alinkulongsigwa na Mbepo Mwikemo ukubuuka ndungalangala ukuti akageligwe na Seetano.

² Alinkufipiika ifindu* amasikha amalongo mana pakilo na pamuusi. Po kummaliikisyo, injala jilinkunndama.

³ Po Seetano alinkwisa kukanngela alinkuti, "Linga ugwe uli Mwana gwa Kyala, gabuule amabwe aga gasanuke ukuja fisyesy."

⁴ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, 'Ukulya fyene ifindu umundu akabagila ukuja muumi, looli ikuja muumi linga ikugakonga amasyu goosa agaa Kyala.' "[†]

⁵ Po Seetano alinkuntwala Jesu mpaka nkaaja akiikemo akaa mu Jelusalem, alinkummbiika ndupaso lwa tempeli[‡] apa pali pamwanya fijo,

⁶ alinkummbuula alinkuti, "Linga ugwe uli Mwana gwa Kyala, isope paasi. Utikufulala, paapo sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, Kyala ukubatuma abandumi baake kunongwa jaako, kangi bikukupimba mmaboko gaabo,

ukuti ungafulala ikilundi kyako pi ibwe." [§]

⁷ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Keeta, sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, 'Ulingannlegala uNtwa Kyala gwako.' "^{*}

⁸ Po Seetano alinkuntwala mpaka pamwanya pa kyamba ikitali fijo, alinkunnangisya ifisia fyosa ifya pakiisu nu basiya bwake,

⁹ alinkummbuula alinkuti, "Linga kufugama nu kuunyiipuuta, angukupa fyosa ifi."

¹⁰ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Sookapo apa Seetano! Keeta, sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, 'Ummwipuutege uNtwa Kyala gwako. Kangi ummbombelege mwene itolo.' "[†]

¹¹ Po Seetano alinkunndeja Jesu, balinkwisa abandumi baa Kyala, balinkummbombela.

*Jesu ikufumusya uBunyaafyale bwa kumwanya
(Maalika 1:14-15; Luuka 4:14-15)*

¹² Akabalilo kala Johani aapinyiigwe mu nnyololo. Jesu bo apiliike inongwa isi, alinkusookapo pala, alinkubuuka nkiisu iky Galilai, alinkufika nkaaja akaa mu Nasaleti.

¹³ Po alinkusookamo mu Nasaleti, alinkwakutuugala mu Kapeliaumu, akaaja aka kali mumbali mwa sumbi Galilai, mu mpaka gwa kiisu iky mu Sabuloni ni kya mu Nafutali.

¹⁴ Syabombiigwe bo ulo ukuti iisyu lila liboneke ili Kyala aajobile ka njila jaa nkunguluka Jeesaja ukuti,

¹⁵ "Kiisu iky mu Sabuloni ni kya mu Nafutali, fili mu njila ijaa kubuuka kwa sumbi,

kwi isiilya ilya lwisi Jolitani.

Uko ka Galilai ko kuno bikutuugala abandu aba bakaja Banyaisilaili.

¹⁶ Abandu aba bikutuugala mu ngiisi, balubwene ulumuli ulunywamu.

Aba bikutuugala mu nsyanguaala ugwa bafwe, ulumuli ulwa nulubunju lubamulikiile."[‡]

¹⁷ Ukuufuma akabalilo kala, Jesu alinkwanda ukulumbilila alinkuti, "Amupindukege, paapo uBunyaafyale bwa kumwanya busegeliile."

* 3:17 3:17 *Mwanangu* Bala iisyu *uMwana gwa Kyala* ku Isyakulingaanina. * 4:2 4:2 *Alinkufipiika ifindu* Bala iisyu *Ukuufipiika ifindu* ku Isyakulingaanina. [†] 4:4 4:4 Bala kalata gwa Ukuukumbuka Ingomeeesyo 8:3.

[‡] 4:5 4:5 *Itempeli* Bala ku Isyakulingaanina. [§] 4:6 4:6 Bala kalata gwa Isabuli 91:11-12. * 4:7 4:7 Bala kalata gwa Ukuukumbuka Ingomeeesyo 6:16. [†] 4:10 4:10 Bala kalata gwa Ukuukumbuka Ingomeeesyo 6:13. [‡] 4:16 4:15-16 Bala kalata gwa Jeesaja 9:1-2.

*Jesu ikubabilikila abafundigwa abaa kwanda
(Maalika 1:16-20; Luuka 5:1-11)*

¹⁸ Jesu endaga mumbali mwa sumbi Galilai, alinkubabona abalobi bibili, Simoni uju bantigi Peeteli, nu gwamyabo Andeleja. Bibili abo baataagilaga ulwelo mwa sumbi.

¹⁹ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Mungonoge! Nikubapela ukuja balobi baa bandu."[§]

²⁰ Nakalinga balinkusileka inyeelo syabo, balinkunkonga.

²¹ Bo endilepo nkyenipo panandi, alinkubabona abanyamundu abangi bibili, Jaakobo nu gwamyabo Johani, abanya Sebetai. Abandu bibili abo baali mwi ibooti pamopeeene nu gwisabo, baatendekesyaga inyeelo syabo. Jesu alinkubakoolela boope. ²² Nakalinga, balinkulileka iibooti pala nu gwisabo, balinkunkonga Jesu.

*Jesu ikubamanyisya abandu nu kubumbulusya ababine
(Luuka 6:17-19)*

²³ Jesu aasyunguutilaga moosa mu Galilai, ingilaga mu sinagogi,* aabamanyisyaga abandu, aalumbilaga iNdumi iNunu ukuti uBunyafyale bwa kumwanya busegeliile nkiisu, nu kababumbulusya ububine bwabo boosa.

²⁴ Po inongwa syake silinkubalanila mpaka nkiisu kyosa ikyu Silija. Abandu balinkantwalila ababine boosa abaa luko nu luko. Ndi abo baalimo aba baali babine fijo, aba bakoliigwe ni mbepo inyali, abaa inyiki na aba balalile. Jesu aababumbulwisye boosa.

²⁵ Po abandu bingi fijo bankongaga ukufuma mu Galilai, mu Ndekapoli,[†] mu Jelusalemu, mu Jutai na kwi isiiya ilya Iwisi Jolitani.

Imanyisyo sya Jesu pa kyamba

5

*Isajo ni figure
(Luuka 6:20-23)*

¹ Jesu bo akibwene ikilundilo ikyu bandu, alinkufyuka pa kyamba. Po bo atuugeele, abafundigwa baake balinkunkonga,

² alinkwanda ukubamanyisya, alinkuti,

³ "Basajiigwe aba bikundonda fijo Kyala
 mu ndumbula syabo,"*

paapo uBunyafyale bwa kumwanya bwabo.

⁴ Basajiigwe aba basulumeenie,

paapo Kyala ikwisa kubasubisya.

⁵ Basajiigwe aboololo,

paapo Kyala ikwisa kubapa ubuumi bwa bwila na bwila.

⁶ Basajiigwe aba bali ni njala ni kyumilwa ikyu bugolofu,

paapo Kyala ikwisa kubapela ukwikuta.

⁷ Basajiigwe aba bikubapaakisyabangi,

paapo Kyala ikwisa kubapaakisyaboope.

⁸ Basajiigwe aba bali ni ndumbula inyeelu,

paapo bikwisa kumbona Kyala.

⁹ Basajiigwe aba bikubafwania abandu,

paapo Kyala ikubakoolelagu ukuti baanaake.

¹⁰ Basajiigwe aba bikutamigwa kumongwa jaa kubomba isya bwigane bwa Kyala,

paapo uBunyafyale bwa kumwanya bwabo.

¹¹ "Musajigwe umwe mwe abandu bikubatuuka, bikubataamya nu kabajobela imbiibi nytingi isya butungulu, kumongwa jangu.

¹² Boope abiisukulu baabo, baababombelaga abakunguluka aba baaliko ijolo bo lulualo. Po musekelege fijo, paapo Kyala ababiikile ifihombigwa ifinyawamu kumwanya."

*Umuunyu nu lumuli
(Maalika 9:50; Luuka 14:34-35)*

[§] 4:19 4:19 Ukuja balobi baa bandu ko kubalumbilila abandu nu kababungaania ukummwitika Jesu. * 4:23 4:23

tsinagogi Balu ku Isyakulingaania. † 4:25 4:25 Ndekapoli Kokuti utwaja kalongo. Ikisu ikyo baatugalaga abandu aba bakaja Bajuuta. * 5:3 5:3 Aba bikundonda fijo Kyala mu ndumbula syabo Kokuti Abalondo mwa mbepo.

13 "Umwe muli bo umuunyu ku bandu boosa. Looli umuunyu linga gasuukile, ubagiile buleebule ukugomokesamo ubununu? Gukaja na mbombo najimo, looli ukutaagigwa panja nu kukanigwa na bandu.

14 "Umwe muli bo ulamuli ku bandu boosa. Akaaja aka kajengiigwe pa kyamba, kakabagila ukwifisa.

15 Kangi abanda batikwasya inyaale nu kujikupikila ni kiibo, looli bikujibiiika pa kikolela nyaale, ukuti jibamulikilege boosa aba balimo nnyumba.

16 Babuubo ulamuli lwinu lamulikege nkyni mmbandu ukuti basibonege imbombo syinu inunu, bantuufyege uGwiseemwe ugwa kumwanya."

Jesu ikumanyisya isya ndagilo sya Moose

17 "Mulingiinogonaga ukuti naaliisile kukuksyomola indagilo sya Moose, pamo isi baajobile abakunguluka. Mma, ngaaaliisile kukuksyomola, looli naaliisile ukuti syosa isi aajobile Kyala siboneke.

18 Nalooli nikubabuula, kapepe ukoomoka umpaalanga ni kiis, ukukinda ukoomoka akasyu kamo akanandi akaa mu ndagilo sya Moose, mpaka syosa isi silimo siboneke.

19 Mu ndagilo isyo, gwesa uju ikukilana ululagilo lamo ulunandi, nu kabamanyisya abangi ukuti boope bakilanee, ujo jo ikwisa kujobigwaga ukuja nnandi mBunyaafyale bwa kamwanya. Looli gwesa uju ikusikonga nu kabamanyisya abangi, ukuti boope basikonge, ujo jo ikwisa kujobigwaga ukuja nkulumba mBunyaafyale bwa kamwanya.

20 Nikubabuula nikuti, Kyala atikwisa kabambilila umwe mBunyaafyale bwake, linga ubugolofu bwinu bukabukinda ubugolofu bwa Bafalisai, nu bwa bamanyisi baa ndagilo sya Moose."

Jesu ikumanyisya isya ngalalisi

(Luuka 12:57-59)

21 "Mupiliike ukuti abanda abaa ijolo baabuuliigwe ukuti, 'Ulingagogaga,[†] nu kati umundu gwesa uju ikunnngoga unnine, gwa kalongigwa.'

22 Looli une nikubabuula nikuti, umundu gwesa uju ikunkalalila unnine, gwa kalongigwa. Kangi umundu gwesa uju ikuntuka umwitiki unnine amaheelu, gwa kalongigwa pa lukomaano. Kangi uju ikuntuka umwitiki unnine ikuti, 'Ugwe uli nkonyofu,' ujo gwa kutaagigwa ndupanga lwa mooto!

23 "Po linga kusoosya iikemo lyako pa kigemo, leelo ukumbwike ukuti untile inongwa unnino,

24 ulileke iikemo lyako pa kigemo, buuka taasi ukamanyane nu nnino jula. Po gwisege kukoosoya iikemo lyako ilyo.

25 "Kangi linga umundu jumo ikukutwala ku ndongi, nakalinga unsuume ukuti mupilikisanie. Kisita kabomba bo ulo, ikukufikysa ku ndongi, joope undongi ikukutwala ku nsikali, unsikali ikukusopa mu nnyololo.

26 Nalooli nikubabuula, utikwisa kusooka nkati mula mpaka uhombe fyosa, ifi kameleligwa!"

Jesu ikulingaania muno bujilile ubulogwe

27 "Mupiliike ululagilo ulu lukuti, 'Ulingalogwaga.'[‡]

28 Looli une nikubabuula nikuti, umundu gwesa uju ikunkeeta unkiikulu nu kunnonywa, bo alogilwe nagwe mu ndumbula jaake.

29 Linga ikisige kyako kikukusofya, kifyule nu kukiitaaga pabutali na nungwe! Kununu ukusobesya akambakaasya kamo akaa mbili gwako, ukukinda umbili gwako goosa ukutaagigwa ndupanga lwa mooto.

30 Kangi linga ikiboko kyako kikukusofya, ukibuute nu kukiitaaga pabutali na nungwe! Kununu ukusobesya akambakaasya kamo akaa mbili gwako, ukukinda umbili gwako goosa ukwingila ndupanga lwa mooto."

Jesu ikumanyisya isya kunoosoya unkiikulu

31 "Kangi mupiliike ululagilo ulu lukuti, 'Umundu gwesa uju ikunndeka unkasi, ampege kalata ugwa kunoosoya.'[§]

32 Looli une nikubabuula nikuti, gwesa uju anndekile unkasi, bo akankola mbulogwe, unkiikulu jula linga ikubuuka kawegigwa kangi, ujo abapelile abandu abo babili ukuja balogwe, unkiikulu jula nu ndume."

Jesu ikumanyisya isya kulapa

[†] 5:21 5:21 Bala kalata gwa Ukusooka 20:13. [‡] 5:27 5:27 Bala kalata gwa Ukusooka 20:14. [§] 5:31 5:31 Bala kalata gwa Ukuakumbuka Ingomeelesyo 24:1.

³³ "Mupiliike ʉkʉti abandʉ abaa ijolo baabʉliigwe ʉkʉti, 'Linga mukʉlapa kʉ Ntwa, mulingoonaangaga. Looli mubombege syosa isi mulapile kʉ Ntwa Kyala.'*

³⁴ Looli ʉne nikʉbabʉula nikʉti, mulingalapaga siku, nalinga ko kʉlapila kʉmwanya, paapo kyo kikota kya Kyala,

³⁵ pamo kʉkiisʉ, paapo kyo kikota kya Kyala ikya kʉbiikapo amalundi gaake, pamo kʉ Jelusalemu, paapo ko kaaja kaa Malafyale uNkulumbा.

³⁶ Kangi mulingalapaga kʉ mitu gyinu, paapo mukabagila ʉkwandʉla nu lanywili lamo ʉlwa nywili syinu ʉkeja lwelu pamo lutitʉ.

³⁷ Looli mujobege lyene ilya kʉti, 'Eena,' linga mukwitika, ni lyakʉti, 'Mma,' linga mukukaana, paapo isya kongelapo pali isyo, sikufuma kʉ mbiibi jʉla Seetano."

Jesu ikumanyisyaya isya kʉsita kʉgomokesya ububiibi

(Luuuka 6:29-30)

³⁸ "Mupiliike ʉlulagilo ʉla lukuti, 'Ikisige kʉ kisige ni liino kʉ liino.'[†]

³⁹ Looli ʉne nikʉbabʉula nikʉti, mulingagomokesyaga ububiibi kʉ mundʉ uju ababombiile ububiibi. Linga umundʉ akukomile ʉlusaja ʉlwa kʉ kiiliilo, unsanukisyeyu lwa kʉ kiimama.

⁴⁰ Kangi linga umundʉ akusitaakile ʉkʉti egee isyati jaako, nndekele ni ikoti.

⁴¹ Kangi linga umundʉ ikukufimbilisyaya ʉkwitwika ikitwalo kyake ʉkwenda ikilomita jimo, bʉukaga nagwe ikilomita ibili.

⁴² Kangi linga jumo ikukasʉma fimo, umpege. Kangi linga umundʉ ikulonda ukukopa fimo, ʉlingamunywimaga."

Jesu ikumanyisyaya isya kʉbagana abalugʉ

(Luuuka 6:27-28, 32-36)

⁴³ "Mupiliike Kyala ikuti, 'Ubaganegē abanino,'[‡] abandʉ bikuti, 'Ubabengege abalugʉ baako.'

⁴⁴ Looli ʉne nikʉbabʉula nikʉti, mubaganegē abalugʉ biinu. Kangi mubasʉumilege kwa Kyala boosa aba bikʉbataamya.

⁴⁵ Po mukujaga baana baa Gwiseemwe ugwa kʉmwanya, paapo umwene iisuba lyake likabamulikila abandʉ abanunu na babiibi, ni fula jaake jikʉbatimila abandʉ abagolofu pamopeene na aba bakaja bagolofu.

⁴⁶ Linga mukʉbagana beene aba babaganile umwe, mukasʉabila ʉkukaba ifihombigwa filikʉ? Bole, abasongesyaya songo[§] boope batikʉbagana beene aba baba-ganile?

⁴⁷ Kangi linga mukʉaponia beene abiiniinu, bo mubombole isya fiki ʉkʉbakindapo abangi? Keeta boope aba batikʉmmwitika Kyala boope bikʉaponia abiinaabo.

⁴⁸ Po mujege bagolofu bo ʉlwa Gwiseemwe ugwa kʉmwanya ʉngolofu."

6

Jesu ikumanyisyaya isya kʉbatʉula abalondo nu kwipuuta

(Luuuka 11:2-4)

¹ "Mwikeetege mulingabombaga imbombo isi sibagiisye nkyeni mmbandʉ ʉkʉti babone, paapo linga mukʉomba bo ulo, mutikwisa kwambilila ifihombigwa ʉkufuma kʉ Gwiseemwe ugwa kʉmwanya.

² "Po leelo bo kʉbatʉula abalondo, ʉlingifumusyaga, bo muno bikʉbombelə abasyobi mu sinagogi na mu njila, ʉkʉti abandʉ babatuufye. Nalooli nikʉbabʉula, bambiliile kilingaani ifihombigwa fyabo.

³ Looli ugwe bo kʉbatʉula abalondo, ikiiboko kyako ikiimama kilingamanya isi ikiiboko kyako ikiiliilo kikʉbomba,

⁴ ʉkʉti ubutʉuli bwako bujego bwa mbutiitʉ, paapo ugwiseemwe uju ikusibona isi sikabombigwa mbutiitʉ, ikwisa kukʉhomba.

⁵ "Linga mukwipuuta kwa Kyala, mulingajaga bo abasyobi, paapo abeene biiganile ukwianangisya kʉ bandʉ bo bali pakwipuuta kwa Kyala mu sinagogi, na mu nyaagano isya njila, ʉkʉti abandʉ babatuufye. Nalooli nikʉbabʉula, bambiliile kilingaani ifihombigwa fyabo.

* 5:33 5:33 Bala kalata gwa Abanyaleebi 19:12; ʉkukumbuka Ingomeelesyo 23:21. † 5:38 5:38 Bala kalata gwa ʉkʉsooka 21:24; ʉkukumbuka Ingomeelesyo 19:21. ‡ 5:43 5:43 Bala kalata gwa Abanyaleebi 19:18. § 5:46 5:46 *Abasongesyaya songo* Bala ku Isyakulingaania.

⁶ Looli ugwe bo kwipuuta kwa Kyala, gwingilege ku sofу nu kwigala ulwigi, po gwipuutege kwa Taata Kyala uju atikuboneka. Jo uju ikusibona isi sikubombigwa mbutiit, ikwisa kukuhomba.

⁷ "Kangi bo mukwipuuta kwa Kyala, mulingajobaga amasye mwalomwalo, bo muno bikubombela abandu aba bikwipuuta ku tundu utu akaja jo Kyala, paapo abeene bikwinogona ukuti bikukaba ifi bikusuma kwnongwa jaa masye gaabo amingi.

⁸ Mulingiipuutaga bo muno bikubombela abeene, paapo Taata Kyala asimeenye isi mukulanda na bo mukaali ukansuma.

⁹ "Po umwe mwipuutege kwa Kyala bo ulu,
Taata gwita ugwa kumwanya,
ingamu jaako jiimikigwege.

¹⁰ UBunyafyale bwako bwisege.

Isi kalonda sibombigwege pakiis apа,
bo ulwa kumwanya.

¹¹ Utapege ukuti isiku ifindu fyitu.

¹² Utuswege ubutulanongwa bwitu,
bo ulu nuuswe tukabaswa boosa aba bikutula inongwa kamyitu.

¹³ Utwepusye mu ngelo,
utupoke ku mbiibi jula.

[UBunyafyale, amaka nu busisya, fyako bwila na bwila! Ameni.]"*

¹⁴ Jesu alinkajoba kangi, alinkuti, "Linga mukubaswa abiiniinu ubutulanongwa bwabo, uGwiseemwe ugwa kumwanya ikubaswaga na numwe ubutulanongwa bwinu.

¹⁵ Looli linga mutikubaswa abiiniinu ubutulanongwa bwabo, uGwiseemwe ugwa kumwanya atikubaswaga na numwe ubutulanongwa bwinu."

Jesu ikumanyisya isya kufipiika ifindu

¹⁶ "Kangi linga mukufipiika ifindu, kulingiilukaga kumaaso kamyinu bo muno bikubombela abasyobi, paapo abeene bikukiinyela kumaaso, ukuti abandu bamanye ukuti basipiikile ifindu. Nalooli nikubabuula, bambiliile kilingaani ifihombigwa fyabo.

¹⁷ Looli ugwe bo uli pakufipiika ifindu, upakalege amafuta kunte nu kusugusula kumaaso,

¹⁸ ukuti abandu balingamanya ukuti usipiikile ifindu. Po Taata Kyala uju atikuboneka, jo gwa kumanya mwene. Jo uju ikusibona isi sikubombigwa mbutiit, ikwisa kukuhomba."

Ubukabi bwa kumwanya

(Luuka 12:33-34; 11:34-36; 16:13)

¹⁹ "Mulingiibikilaga ikyuma pakiis, apa amajenje ni ngami fikoonanga na bahiji bikupangula nu kwiba.

²⁰ Looli mwibiikilege ikyuma kumwanya, kuno amajenje ni ngami fitikoonanga na kuno abahiji batikupangula nu kwiba.

²¹ Kuno kubiika ikyuma kyako, ko kuno ni ndumbula jaako jikujaga.

²² "Amaaso gaako gafwene bo ulwa nyaale iji jikugumulikila umbili gwako. Amaaso gaako linga galii kanunu, po umbili gwako goosa gukaja nu ndanganila.

²³ Looli linga amaaso gaako gafwile, po umbili gwako goosa gukaja mu ngisi. Kunongwa ijo linga undanganila ugwa gwali nkati mnyako gwipelile ngiisi, po ngiisi fijo!

²⁴ "Akajako umundu uju abagiile ukubabombela abatwa babili. Buno ikummbenga jumo nu kwnngana ujungi, pamo ikummwimikaga jumo nu kummwila ujungi. Mukabagila ukummbombela Kyala, kuno mukukibombela ikyuma!"

Ukunsuubila Kyala

(Luuka 12:22-31)

²⁵ "Po nikubabuula nikuti, mulingapaasyaga isya buumi bwinu, ukuti mukalyaga ifiki, pamo mukunwaga ifiki, pamo mukufwalaga ifiki. Bule, ubuumi bukaja bukulumba ukukinda ifindu, nu mbili gukaja nkulumba ukukinda imyenda?

²⁶ Amusikeete injuni. Sitikubayala, sitikutondola nu kabiika ifindu mu ndamba, leelo uGwiseemwe ugwa kumwanya, ikusiswila. Bule, umwe mukaja bapala ukusikinda injuni isyo?

²⁷ Akajako najumo pakati pamiyinu uju abagiile ukongelapo ubuumi bwake nalinga isiku limo, ku njila jaa kupaasya isya buumi bwake.

* 6:13 6:13 Baakalata bambo abaa ijolo bakaja na masye aga.

²⁸ "Kənongwa jaa fiki mukəpaasya isya myenda igya kəfwala? Namukeete əbulenge əbwə ndiisə muno bukuəlila. Butikəbomba imbombo pamo əkwisonela imyenda.

²⁹ Looli nikubabəula nikəti, joope əmalafyale Solomoni mbusisyə bwake boosa, akaafwelemo kanunu bo əbalenge əbo!

³⁰ Po linga Kyala ikubəfwika kanunu bo əlu əbalenge bwa ndiisə, əbu balipo əmwisyugu, looli kilaabo bukusopigwa mmooto, bule atikəkindapo əkubafwika, mwe baa lwitiko ələnandi əmwe?

³¹ "Po mulingapaasyaga əkəti, 'Uswe tukəlyaga ifiki? Pamo tukənwaga ifiki? Pamo tukufwalaga ifiki?'

³² Paapo abandə aba bakammanyə Kyala, bikwiyəla əkutulonda ətündə əto toosa, looli əGwiseemwe əgwa kəmwanya ameenye əkəti əmwe mukəlonda əto!

³³ Əmwe mubəlondede taasi əBənyafyale bwa Kyala[†] nə kəbomba isi sikəlondigwa nkyeni mmyake, po ni singi syosa ikebongelap.

³⁴ "Po mulingapaasyaga isya kilaabo, paapo isya kilaabo sikwibombela syene. Kukəti isiku lili nə bətolwe bwake."

7

Əkuəlonga abangi

(Ləuka 6:37-38, 41-42)

¹ "Mulingalenga, nuumwe mutikəlongigwaga na Kyala,

² paapo muno mukəbalongela abangi, mo muno Kyala ikwisa kəbalongelaga nuumwe. Ikipimo iki mukəbəpimila abangi, kyo iki Kyala ikwisa kəbəpimilaga nuumwe.

³ "Fiki kukeeta akapaatə aka kali nkisige ikyə nnino, looli ətikəlibona iitapwa ili lili nkisige kyako?

⁴ Kangi əbagiile bəleebəle əkəmməbəla unniño əkəti, 'Isaga ngəsoosyemo akapaatə aka kali nkisige kyako,' bo nkisige kyako lili iitapwa?

⁵ Gwe nsyobi əgwe! Soosyamo taasi iitapwa ili lili nkisige kyako, po kukeetaga kanunu nə kəsoosyamo akapaatə nkisige ikyə nnino!

⁶ "Mulingasipaga imbwa ətündə ətwikemo əkəti silingabasanukila nə kubənyaafulania. Mulingasisopelaga inguləbe ətündə ətwa ntengo əkəti silingakanyanga."

Musəumäge, mulondege, kangı mukung'undege kə lwigi

(Ləuka 11:9-13)

⁷ "Musəumäge, mukəpeeligwaga; mulondege, mukufyagaga; mukung'undege kə lwigi, mukwiguliligwaga.

⁸ Paapo küküti mundə əju ikusəuma, ikəpeeligwa, əju ikəlonda, ikəfaga, joope əju ikəkung'unda, ikwiguliligwa.

⁹ "Kali, jo jwani pakati pamiyinu, əju əmwanaake ikusəuma ikisyesye ikəmpapo ililibwe?

¹⁰ Pamo ikusəuma iiswi, ikəmpapo injoka?

¹¹ Po linga əmwe, mwe babiibi mumeenye əkəbəpapo abaaniñu ətündə ətununu, bule, Taata əgwa kəmwanya atikəkindilila əkəbəpapo ifinunu aba bikənsəuma?

¹² "Po syosa isi mukəlonda əkəbəmbeligmə na bandə, nuumwe mubəbəmbelege abangi. Paapo indagilo sya Moose ni manyisyo sya bakunguluka, sikəlingaania bo əlo."

Ikifigo ikifinye

(Ləuka 13:24)

¹³ "Mwingilege əkwendela pa kifigo ikifinye, paapo ikifigo kyeleefu ikyə kwingilila əkəbəuka mbəpyutigwa, ni njila ijaa kəbəuka əko nyeeleefu fiijo. Kangi abandə aba bikwenda mu njila ijo bingi.

¹⁴ Looli ikifigo ikyə kwingilila əkəbəuka kə bəumi kifinye, ni njila ijaa kəbəuka əko finye, kangı abandə aba bikəjaaga injila ijo banandi."

Abandə bamanyigwege kə njila jaa mbombo syabo

(Ləuka 6:43-44)

¹⁵ "Mujego maaso na bakunguluka abaa bətungulu, paapo bo bikwisa kəmyinu, bikəfwana ulwa ng'oosi, looli mu ndumbula syabo mbwa sya ndiisə ingali.

¹⁶ Mukəbamanyaga abo mu seke syabo. Bule, abandə bikəpaata iseke sya maafilə pamo isya nkəjə mmpipiki igya miifwa?

[†] 6:33 6:33 Mubəlondede taasi əBənyafyale bwa Kyala Kokuti tukəlondigwa əkuntiila Kyala akabalilo koosa mbəumi bwitu.

¹⁷ Babuuabo umpiki unnuunu gukuapa iseke inunu, looli umpiki umbiibi gukuapa iseke imbiibi.

¹⁸ Umpiki unnuunu gukabagila ukupa iseke imbiibi, kangi umpiki umbiibi gukabagila ukupa iseke inunu.

¹⁹ Kukuti mpiki ugwa gatikupa iseke inunu, gukutumuligwaga nu kusopigwa mmooto.

²⁰ Po leelo abakunguluka abaa batungulu aamukubamanyaga mu seke syabo."

Jesu ikubakaana abafundigwa abatungulu
(Luuka 13:25-27)

²¹ "Mungatigi boosa aba bikuti, 'Gwe Ntwa, gwe Ntwa,' Kyala ikwisa kubambilila mBunyafyale bwake. Looli umundu uju ikubomba isi ikulonda Taata ugwa kumwanya, ujo jo uju ikwisa kummwambilila.

²² Pi isiku lya bulongi bo lifikile, abandu bingi bikwisa kundaalusyaga ukuti, 'Gwe Ntwa, gwe Ntwa! Bule, mu ngamu jaako tukaakungulukaga, tukaasikagaga imbepo inyali nu kabomba ifiika fingi?'

²³ Po ngwisa kababuulaga pabwelu ukuti, 'Ngabamanya umwe! Sookapo apa, mwe babomba mbiibi umwe!'"*

Ukjengwa pa lwalabwe na pa nsanga
(Luuka 6:47-49)

²⁴ "Po ukukuti mundu uju asipiliike imanyisyo syangu isi nu kusikonga, awfene bo ulwa mundu ugwa mahala uju aajengile inyumba jaake pa lwalabwe.

²⁵ Ifula bo jitimile, umweleesyoo gulinkwisa, umbelo unkali gulinkukula nu kujiguta inyumba jila, looli poope inyumba jila jikaagwile paasi, paapo ulwalo lwake lwajengigwe pa lwalabwe.

²⁶ Looli ukukuti mundu uju asipiliike imanyisyo syangu kisita kusibombela, ujo awfene bo ulwa mundu unkonyofu, uju aajengile inyumba jaake pa nsanga.

²⁷ Ifula bo jitimile, umweleesyoo gulinkwisa, umbelo unkali gulinkukula nu kujiguta inyumba jila, nakalinga jilinkugwa nu kapanguka joosa."

²⁸ Jesu bo amalile ukujoba amasyu ago, ifilundilo ifya bandu bala baaswigile fijo imanyisyo syake.

²⁹ Paapo akaamanyiisye bo muno baamanyikisyaga abamanyisi baa ndagilo sya Moose, looli bo umundu undagili.

8

Jesu ikummbumbulasya unkoma
(Maalika 1:40-45; Luuka 5:12-16)

¹ Jesu bo asulwiike ukufuma pa kyamba kila, ifilundilo ifinywamu ifya bandu filunkonkonga.

² Po alinkwisa umundu jumo unkoma, alinkufugama nkyeni mwa Jesu, alinkuti, "Gwe Ntwa, linga gwiganile ukumbalamaasya, ubagiile ukuehyeeelasya."

³ Jesu alinkugolosya ikiboko kyake, alinkumpalamasaasya,* alinkuti, "Niiganile, elukaga!" Nakalinga umundu jula alinkubumbuluka.

⁴ Jesu alinkummbuula umundu jula alinkuti, "Ulingammbuulaga umundu najumo inongwa isi! Looli ubuuke ukiihangisye ku mpuuti. Kangi utwale iikemo ku tempeli, ukunangisya ukuti ubumbulwiike, bo muno sikulagila indagilo sya Moose."†

Ulwitiko lwa nkulumba gwa basikali baa Balooma
(Luuka 7:1-10; Johani 4:43-54)

⁵ Jesu bo ingile nkaaja akaa mu Kapelinaumu, undongosi jumo ugwa basikali baa Balooma alinkwisa kakuusuma ubutuuli kwa Jesu,

⁶ alinkuti, "Gwe Ntwa, umbombi gwangu alalile, ikutaamigwa fijo."

⁷ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Nikwisa kummbumbulasya."

⁸ Looli undongosi jula alinkummbuula alinkuti, "Himma, gwe Ntwa! Une ngabagisya ukuti ugwe gwingile nnyumba jangu. Looli ujobe lyene iisyu, umbombi gwangu ikubumbuluka.

⁹ Paapo na niine ndi gwa paasi, ngulagiligwa, kangi ndi nabo abasikali aba bali paasi pamyangu. Linga nummbuulile jumo ndile, 'Buuka!' ikubuuka. Ku jungi linga ndile, 'Isaga!' ikwisa. Na ku ntumwa gwangu linga ndile, 'Bomba isi!' ikubomba."

* 7:23 7:23 Bala kalata gwa Isabu 6:8. * 8:3 8:3 Alinkumpalamasaasya ABajuuta kwali mwiko ukumpalamasaasya unkoma. Linga umundu ampalamasaasye kwali mwiko ukubuuka kukwipuuta. † 8:4 8:4 Bala kalata gwa Abanyaleebi 14:1-32.

¹⁰ Jesu bo apiliike amasya ago, aaswigile fijo, alinkubabuula abandu aba bankongaga, alinkuti, "Nalooli nikubabuula nikuti, mBanyaaisilaili boosa, ngammbonamo siku umundu uju ali nu lwitiko ulunywamu bo ulu!"

¹¹ Nikubabuula nikuti, abandu bingi aabikwisa ukufuma kafibafu fyosa ifya kiis. Bikwisa kulya pamopeene na biisakulu biitu baa Abulahamu, Isaka na Jaakobo mBunyaafyale bwa kamwanya.

¹² Looli aBanyaaisilaili bingi aba bapaapiigwe ukuja baa Bunyaafyale ubo, abo bikwisa kutaagigwa panja mu nglisi, uko bikwisa kulisila na kusyegetula amiino kwnongwa jaa ndaamyo."

¹³ Po Jesu alinkummbuula undongosi jula alinkuti, "Buuukaga! Sikujaga bo muno lujiilile ulwitiko lwako." Nakalinga, ambombi gwake jula alinkubumbuluka kukabalilo kalakala.

Jesu ikubabumbulusya ababine bingi

(Maalika 1:29-34; Luuka 4:38-41)

¹⁴ Po Jesu alinkwingila nnyumba jaa Peeteli, alinkummwaga unna gwa nkasi gwa Peeteli, aalambalee pa kitala, aali ni sekema.

¹⁵ Po Jesu alinkumpalamaasya ikiboko, nakalinga isekema jila jilinkusookamo. Unkiikulu jula alinkwima, alinkwanda ukummbombela Jesu.

¹⁶ Namajolo, balinkuntwalila Jesu abandu bingi aba baakoliigwe ni mbepo inyali, Jesu alinkusikaga kwi isyu lyake. Kangi alinkubabumbulusya boosa aba baali babine.

¹⁷ Syabombiigwe isi ukati iisyu lila liboneke, ili lyajobiigwe na nkunguluka Jeesaja ukuti, "Umwene eegile uboonywa bwitu, abupimbile ububine bwitu."‡

Isi sikulondigwa kuli aba bikunkonga Jesu

(Luuka 9:57-62)

¹⁸ Jesu bo aagile ikilundilo ikyu bandu abingi bansyanguatiile, alinkubalagila abafundigwa baake ukuti, baloboke sumbi, babutuke kwi isiiya.

¹⁹ Ummanyisi jumo ugwa ndagilo sya Moose alinkusegelela kwa Jesu, alinkuti, "Gwe Mmanyisi, une nikukongaga koosa kuno kabuuka ukuti nje mfundigwa gwako!"

²⁰ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Utumbwe tuli ni mbako ni njuni sili ni fifufumbwa, looli une Nyamundu§ ngaja nu baje ubwa kulambalala!"

²¹ Po umfundigwa ujungi alinkummbuula Jesu, alinkuti, "Gwe Ntwa, leka taasi mbuuke ngansyile taata."

²² Jesu alinkummwamula alinkuti, "Ugwe ungongege! Baleke abafwe babasyilege abafwe baabo."

Jesu ikugukemela umbelo na majiga

(Maalika 4:35-41; Luuka 8:22-25)

²³ Po Jesu alinkwipaka mwi ibooti, abafundigwa baake balinkunkonga.

²⁴ Po bo bali mwa sumbi, nakalinga gulinkwisa umbelo ugwa mpetapeta, amajiga galinkwanda ukalibisyia iibooti. Looli Jesu aagonile utalo.

²⁵ Po abafundigwa baake balinkubuuka kwa Jesu, balinkunndembuya, balinkujwega balinkuti, "Gwe Ntwa! Tupoke, tukufwa!"

²⁶ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Fiki mukutiila umwe mwe baa lwitiko ulanandi?" Po alinkwima, alinkugukemela umbelo na sumbi jula, kulinjua mye jonjolo.

²⁷ Abafundigwa baake balinkunyomoka fijo, balinkuti, "Munda nki uju, umbelo na sumbi fyope fikuntiila?"

Jesu ikubabumbulusya aba baali ni mbepo inyali

(Maalika 5:1-20; Luuka 8:26-39)

²⁸ Jesu bo alobwike sumbi, aafikile nkiisu kya Bagatala. Po balinkwaganila nagwe abandu babili aba baali ni mbepo inyali, aba baafumile ku mapumba. Abandu bala baali bakali fijo, akaaliko umundu uju aagelaga ukwenda kuno baliko.

²⁹ Po imbepo inyali silinkujwega fijo silinkuti, "Gwe Mwana gwa Kyala, tuli baki ugwe na nuuswe? Bule, gwisile kakutufunda bo akabalilo akaa kupyutigwa kakaali ukufika?"

³⁰ Pabutalipo, gwatiimigwaga untimo unnywamu ugwa ngulube.

³¹ Po imbepo inyali sila silinkumpyelesya Jesu silinkuti, "Linga kutukaga, ututame mu ntimo gala ugwa ngulube."

³² Jesu alinkusikemela alinkuti, "Namubuukege!" Po imbepo inyali silinkusookamo mmbandu bala, silinkwakingila mu ngulube. Silinkusibopesya ingulube syosa ukusuluka ndupanga, mpaka mwa sumbi, silinkumilwa.

‡ 8:17 8:17 Bala kalata gwa Jeesaja 53:4. § 8:20 8:20 **Nyamundu** Bala ku Isyakulingaania.

³³ Abatiimi baa ngulube balinkubopa ulubilo, balinkubuuka nkaaja. Balinkwakubalingaanisa abandu syosa isi sibombiigwe ku bandu bala aba baali ni mbepo inyali.

³⁴ Abandu boosa abaa nkaaja, balinkubuuka kukwaganila na Jesu. Po bo bammbwene, balinkumpelesya ukuti asookemo nkiisu kyabo.

9

*Jesu ali na maka agaa kuhobokela ubutulanongwa bwa bandu
(Maalika 2:1-12; Luuka 5:17-26)*

¹ Jesu alinkwipakila mwi ibooti, alinkuloboka mwa sumbi Galilai, alinkufika nkaaja kaake akaa mu Kapelina⁴.

² Po abandu bamo balinkantwala kwa Jesu umundu uju aalalile, aalambaleele pa bulili. Jesu bo alubwene ulwitiko lwabo, alinkummbuula umunda jula alinkuti, "Mwanang⁵ gwikasye! Uhobokeliigwe ubutulanongwa bwako."

³ Po abamanyisi bamo abaa ndagilo sya Moose, aba baalipo pala, balinkwinogona mu ndumbula syabo, balinkuti, "Umundu uju ikuntuka Kyala!"

⁴ Looli Jesu alinkusimanya syosa isi biinogonaga, alinkubalaaluesya alinkuti, "Fiki mukwinogona imbiibi mu ndumbula syinu?

⁵ Liku ipewe, ukummbuula ukuti, 'Uhobokeliigwe ubutulanongwa bwako,' pamo ukuti, 'Sumuka, gwendege?'

⁶ Po musyaganiege ukuti une ne Nnyamundu ndi na maka agaa kuhobokela ubutulanongwa nkiis u uno..." Alinkummbuula uju aalalile alinkuti, "Sumuka, pimba ubulili bwako, buakaga kukaaja kaako."

⁷ Po umundu jula alinkusumuka, alinkubuuka kukaaja.

⁸ Abandu abaa nkilundilo kila bo basibwene isyo, balinkuja nu latende. Balinkantuufya Kyala uju abapeele abandu amaka bo ago.

*Jesu ikubakooolela abatulanongwa ukuti bankonge
(Maalika 2:13-17; Luuka 5:27-32)*

⁹ Jesu bo asookilepo pala, alinkwaganila nu nsongesy歌 songo jumo, ingamu jaake Matai, aatuugeesye apa bikusongesy歌 isongo. Jesu alinkummbuula alinkuti, "Ungongege." Nakalinga Matai alinkusumuka, alinkunkonga Jesu ukufuma akabalilo kala.

¹⁰ Jesu na bafundigwa baake baabuukile kukauly ifindu kwa Matai. Abasongesy歌 songo bingi na batulanongwa balinkwisa, balinkutuugala pakalya ifindu pamopeene nabo.

¹¹ ABafalisai bo basibwene isyo, balinkubalaaluesya abafundigwa baake, balinkuti, "Fiki ummanyisi gwinu ikuuya pamopeene na basongesy歌 songo na batulanongwa?"

¹² Looli Jesu bo apiliike isyo, alinkubabuula alinkuti, "Abakafu batikunndonda unganga, loli beene ababine!

¹³ Mubuuke mukamanyile amasya aga, 'Ngulonda ikibabiilisi, lyomma iikemo.* Ngisa kubakooolela abagolofu, loli abatulanongwa."

*Jesu ali ni manyisyo inunu ukusikinda isya ijolo
(Maalika 2:18-22; Luuka 5:33-39)*

¹⁴ Po abafundigwa baa Johani uMoosi balinkubuuka kwa Jesu, balinkunndaaluesya alinkuti, "Uswe na Bafalisai tukufipiika ifindu, loli abafundigwa baako batikufipiika, fiki?"

¹⁵ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Aba umwega nkiikulu abapaalile ku bwegi, babagiile bulleebale ukusulumania bo bali pamopeene nagwe?" Looli amasiku aga gikwisa, abandu bikwisa kunsosyapo umwega nkiikulu pakati pa baheesy歌 baake. Po bikwisa kufipiikaga ifindu.

¹⁶ Akajako umundu uju ikusonelapo ikigamba ikyu mwenda ugu gukukwinya, pa mwenda unkuula. Linga abombole bo ulo ikigamba ikyo kitikwikolela, paapo kisoniigwe pa mwenda unkuula, na apa panyaafwike pikongelela.

¹⁷ Kangi akajapo umundu uju ikukusuya ifinga[†] imbya mfinyambi ifikuula. Paapo linga abombole bo ulo, ifinyambi fikunyaaafuka, ifinga jikooneka, ni finyambi fikoonangika. Looli abandu bikubuuka ifinga imbya mfinyambi ifipy. Po fyofibiili ikinyambi ikipyu ni finga imbya fikuja kanunu!"‡

* 9:13 9:13 Bala kalata gwa Osija 6:6. † 9:17 9:17 **Ifinga** Bala ku Isyakulingaanisa. ‡ 9:17 9:17 Jesu aamanyisyaga imanyisyo imbya kangi inunu ukukinda isya Bafalisai. Imanyisyo isya Bafalisai syali nguula.

*Jesu ikummbabumbulusya unkiikulu nu kunsyusya undindwana
(Maalika 5:21-43; Luhaka 8:40-56)*

¹⁸ Jesu bo ali pakubabuula isyo, nakalinga alinkwisa kumyake undongosi jumo, alinkufugama nkyeni mmyake, alinkummbuula alinkuti, "Umwanganu undindwana afwile luluula, leelo gwise, ukammbiikepo ikiboko kyako pamwanya pamyake, ukuti asyuke."

¹⁹ Po Jesu alinkusookapo pamopeene na bafundigwa baake, alinkunkonga undongosi jela.

²⁰ Kangi aalipo unkiikulu jumo uju aataamigwaga nu bubine bwa kooneka ilopa ifyinja kalongo na fibili. Alinkubuuka kunyuma kwa Jesu, alinkupalamaasya ikipeto kya mwenda gwa Jesu,

²¹ aaliinogwine mu ndumbula jaake, aatile, "Linga mbalamaasiisye gwene umwenda gwake, ngupona."

²² Unkiikulu jula bo apalamaasiisye, nakalinga Jesu alinkusanuka, alinkummbona, alinkemmbuula alinkuti, "Mwanangu, gwikasye! Ubumbulwike ububine kunongwa jaa lwitiko lwako." Nakalinga unkiikulu jula alinkubumbuluka.

²³ Jesu bo afikile nnyumba jaa ndongosi jela, alinkubaaga abandu bingi babungeene, bali pakulila iifwa, bamo baakubaga amalonge.[§]

²⁴ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Musookepo apa! Undindwana uju akafwa, looli agonile twene utulo!" Abandu bala balinkunseka Jesu.

²⁵ Po alinkubasosoysa panja, alinkwingila ku kyumba, alinkunkola ikiboko, undindwana jula alinkwima.

²⁶ Inongwa isi silinkufumuka nkiisu kila kyosa.

Jesu ikubabumbulusya abafwa maaso bibili

²⁷ Jesu bo asookilepo pala, abafwa maaso babili balinkunkonga, balinkulaata ukukolela balinkuti, "Gwe Mwana gwa malafyale Ndaabiti,* uliitupaakisya!"

²⁸ Po Jesu bo ingili nnyumba, abafwa maaso bala balinkunkonga, alinkubalaalusya alinkuti, "Bale, mukwitika ukuti mbagile ukababumbulusya?" Balinkummwamula balinkuti, "Nalooli, Ntwa! Tukwitiika."

²⁹ Po Jesu alinkubapalamaasya amaaso gaabo, alinkubabuula alinkuti, "Sijege bo muno lujiiliie ulwitiko lwinu."

³⁰ Nakalinga amaaso gaabo galinkwiguka. Jesu alinkubasoka alinkuti, "Mulingammbuulaga umundu inongwa isi!"

³¹ Looli abeene bo basookilepo pala, balinkusifumusya inongwa sya Jesu nkiisu kila kyosa.

Jesu ikummbabumbulusya uju atikujoba

³² Abandu bala bo basookilepo pala, bamo balinkuntwala kwa Jesu umundu uju atikujoba, paapo aali ni mbepo inyali.

³³ Jesu alinkujikaga imbepo inyali jila, nakalinga umundu jula alinkwanda ukujoba kangi. Ikilundilo ikyu bandu balinkuswiga, balinkuti, "Tukasibonamo siku bo isi mu Isilaili!"

³⁴ Looli abafalisai balinkuti, "Ikusikaga imbepo inyali ku maka agaa nkulumba gwa mbepo inyali!"

Abatondoli banandi

³⁵ Jesu aasyunguutilaga ntwaja toosa utanywamu ne tanandi. Poosa apa endaga, ingilaga mu sinagogi, aabamanyisyaga abandu, aalumbililaga iNdumi iNunu ukuti ubanyafyale bwa kumwanya busegeliile nkiisu, nu kababumbulusya ububine boosa nu boonywa ubwa luko nu luko.

³⁶ Po bo akibwene ikilundilo ikyu bandu, ikisa kilinkummwaga, paapo baataamigwaga bakaali nu gwa kubatuula, baali bo ulwa ng'oosi isi sikaja nu ntiumi.

³⁷ Po alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Untondolo mwingi, looli abatondoli banandi.

³⁸ Po munusuumege uNtwa ugwa ngunda, abatume abatondoli mu ngunda gwake."

§ 9:23 9:23 Amalonege luko lwa filimbi, aga aBajuuta baaliisibile ukukuba muufwa. * 9:27 9:27 Umwana gwa malafyale Ndaabiti Kokuti Meesija. ABanyaislaili baakeetelelagu ukwisa kwa Meesija ukufuma ndujungu lwa Ndaabiti. Bala iisyu Meesija ku Isyakulingaania.

10

*Jesu ikubasala abatūmigwa kalongo na babilī
(Maalika 3:13-19; Luhka 6:12-16)*

¹ Jesu aababilikiile abafundigwa baake kalongo na babilī, alinkubapapo amaka agaa kusikaga imbepo inyali, ukubumbulasya ububine ubwa luko loosa nu boonywa ubwa luko loosa.

² Po ingamu sya batūmigwa^{*} abo kalongo na babilī syo isi: Ugwa kwanda jo Simoni (ujū ingamu ijingi bantigi Peeteli) nu gwamyabo Andeleja, Jaakobo umwana gwa Sebatai nu nnuguna Johani,

³ Filipo, Balitolomai, Tomasi, Matai unsongesya songo, Jaakobo umwana gwa Alifai, Tatai,

⁴ Simoni undwila kiisū kyake,[†] na Juuta Isikalyoti, ujū kummaliikisyo aalinndiliile Jesu.

*Jesu ikubatūma abatūmigwa
(Maalika 6:7-13; Luhka 9:1-6)*

⁵ Jesu alinkubatūma kalongo na babilī abo, alinkubalagila alinkuti, "Mulingabukaga ku bandu aba bakaja Bajuuta, pamo ukwingila nkaaja kokoosa akaa Basamalija.

⁶ Looli mubukgege ku Bajuuta aba basobile bo ulwa ng'osis.

⁷ Kangi bo mukwenda mula mukabalumbililege abandu mukatigi, 'UBunyafyale bwa kumwanya busegelile nkiisu.'

⁸ Mubumbulasye ababine, musyasyege abafwe, mubeelusyege abakoma, nu kusikaga imbepo inyali. Kyala abapeele itolo, na numwe mupege kisita kuhombigwa.

⁹ Mu njila jiiu mulingendaga ni ndalamu mu nyambi syinu.

¹⁰ Mulingajaga ni kinyambi, pamo umwenda gwa kwandula, pamo ifilato, pamo ingili jaa kwendela. Namanga umbombeli ikulondigwa ukueeliga ifi afumbilwe na bandu aba ikubabombela.

¹¹ Akaaja koosa aka mukwakwingilaga kaje kakulumba pamo akanandi, mukanndon-dege umundu ujū abagiisye ukubambilila umwe. Po mukattugalege mulamula kisita kusaama, mpaka bo mukusookamo nkaaja ako.

¹² Bo mukwingila nnyumba, mubaponiege abenekeaja.

¹³ Po linga balimo abandu aba babagiisye, ukuponia kwinu aakukubapa ulutengaano. Looli linga bakajamo aba babagiisye, ukuponia kwinu aakutukubapa ulutengaano.

¹⁴ Linga poosa apa batikubambilila umwe nu kusita kubapilikisy, mukasookengepo nu kukungunda ifumbi iji jili mmalundi giinu.[‡]

¹⁵ Nalooli nikubabuula nikuti, pi isiku lya bulungi abandu abaa nkaaja ako, bikwisa kükaba ulufundo ulunywamu, ukukinda ulwa bandu baa mu Sotoma na mu Gomola![§]

*Ingubilo isi sikwisa
(Maalika 13:9-13; Luhka 21:12-17)*

¹⁶ "Mwikeetege, ngubatūma ngati ng'oosi pakati pa mbwa isya ndiisu. Po mujege na mahala ngati njoka,* kangi mujege boololo ngati ngunde.

¹⁷ Mujege maaso, paapo abandu bikwisa kubatwalaga pabulungi, nu kubakoma ni fingoti mu sinagogi syabo.

¹⁸ Bikwisa kubatwalaga umwe nkyeni mbalongosi baa kiusu na mbanyafyale, paapo muli bafundigwa bangu. Ku njila ijo mukwisa kufumusyaga ku bandu aba bakaja Bajuuta na banyafyale baabo.

¹⁹ Looli bo bikubatwala pabulungi, mulingiipaakisyaga isya kujoba, paapo Kyala ikubapaga isya kujoba akabalilo kalakala.

²⁰ Paapo isi mukujobaga sikaja syinu, looli sikufuma kwa Mbepo Mwikemo ugwa Gwiseemwe.

²¹ Po leelo kangi umundu ikwisa kummoohelaga ugwyamyabo ukuti agogigwe, joope ugwise ikwisa kummoohelaga umwanaake ukuti agogigwe. Boope na baana bikwisa kabasambukilaga abapaapi baabo nu kubagoga.

* **10:2 10:2 Abatūmigwa** Bala ku Isyakulingaania. † **10:4 10:4 Simoni undwila kiisu kyake** NKigiliki bikuti Simoni uNkaanaani. ‡ **10:14 10:14** ABajuuta linga bikwenda ntwaja utu tukaali twa Bajuuta baakung'undaga ifumbi ijaa mmalundi na mmyenda gyabo ukunangisyas ukuti mula bikwenda abandu banyali, batikuntiila Kyala. § **10:15 10:15** Abandu baa mu Sotoma na mu Gomola Kyala aafipyutile ifisu ifya Sotoma na Gomola kunongwa jaa butulanongwa bwabo. Bala kalata gwa Ubwandilo 19:24-29. * **10:16 10:16 Mujeve na mahala ngati njoka** Injoka kinyamaana ikyu mahala, iki kimeenye ukumfwima undugu, kangis linga kimmbwene undugu kimeenye ukwifisa.

²² Abandu boosa bikwisa kubabengaga umwe, paapo muli bafundigwa bangu. Looli uju ikwumiliila mpaka kummalikisyo, jo ikwisa kupokigwa.

²³ Bo bikubakaga nkaaja kamo, po mukabopelege nkaaja akangi. Nalooli nikubabuula nikuti, mutikwisa kumala ukwenda ntawa toosa utwa Isilaili bo une Nyamundu ngaali ukwisa.

²⁴ Umfundigwa atikunkinda ummanyisi gwake, pamo untumwa[†] atikunkinda untwa gwake.

²⁵ Umfundigwa ikuja bo ummanyisi gwake, nu ntumwa ikuja bo untwa gwake. Linga bikuti umwene nyumba jo Belisebuli,[‡] bule, batikukindilila ukubajoba ingamu imbiibi abaa nnyumba mmyake?"

Kyala mwene jo gwa kutiligwa
(Luuuka 12:2-9)

²⁶ "Po mulingatilaga abandu abo. Syosa isi sifisiigwe sikwisa kubiikigwa pabwelu, na isi sili mbutitua sikwisa kumanyigwa.

²⁷ Syosa isi nikubabuula umwe mu ngiisi, musijobege pabwelu. Isi mukusipilika mbutitua, musifumusyege nkyeni mmbandu boosa.

²⁸ Mulingatilaga abandu aba bikugugoga umbili, loli bakabagila ukujigoga imbepo. Looli muntiilege Kyala mwene uju abagile ukugupuya umbili ni mbepo ndupanga lwa mooto.

²⁹ Bule, baatundulu babili batikualisigwa ku senti jimo? Poope tundulu najumo atikufwa kisita bwigane bwa Gwiseemwe. ³⁰ Syope ni nywilli syosa isya mmitu gyinu asibalile.

³¹ Bule, umwe kwa Kyala, mukaja bapala ukubakinda baatundulu? Po mulingatilaga!

³² Po umundu gwesa uju ikujoba nkyeni mmbandu ukuti aanyitiike une, na niine ngwisa kummwitikila nkyeni mwa Taata ugwa kumwanya.

³³ Looli umundu gwesa uju ikanganaa nkyeni mmbandu, na niine nikwisa kunkaana nkyeni mwa Taata gwangu ugwa kumwanya."

Untengo ugwa kuja mfundigwa gwa Jesu
(Luuuka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ "Mulinginogonaga ukuti ndwele ulutengaano pakiisu. Mma! Ngatwala ulutengaano, loli ndwele uluubo!

³⁵ Niisile kukubasofania umwana undumyana nu gwise, umwana undindwana nu nna, umundu nu nko.

³⁶ Kangi abalugu baa mundu bikujaga baa nnyumba jaake.[§]

³⁷ Gwesa uju annganile ugwise pamo unna ukukinda ukungana une, akabagisya ukuja mfundigwa gwangu. Kangi uju anganile umwanaake undumyana pamo undindwana ukukinda une, ujo joope akabagisya ukuja mfundigwa gwangu.

³⁸ Gwesa uju atikangonga nu kutaamigwa, nalinga ko kufwa pa kikohekano, akabagisya ukuja mfundigwa gwangu.

³⁹ Gwesa uju ikulonda ukuburopesya ubuumi bwake, ikubupeesaga ubuumi bwa bwila na bwila. Looli umundu uju atikupaaasya ukufwa kunongwa janga, jo ikubukabaga ubuumi bwa bwila na bwila."

Abandu aba bikwisa kwambilila ifihombigwa
(Maalika 9:41)

⁴⁰ "Umundu uju ikubambilila umwe, ikuunyambilila une. Na uju ikuunyambilila une, ikummwambilila uju andumile.

⁴¹ Uju ikummwambilila unkunguluka paapo nkunguluka, Kyala ikwisa kuhomba ifihombigwa bo ifya nkunguluka. Kangi gwesa uju ikummwambilila umundu angolofu paapo mundu ngolofu, Kyala ikwisa kuhomba ifihombigwa bo ifya mundu angolofu.

⁴² Nalooli nikubabuula, umundu gwesa uju ikunnwesya nalinga kikombe kya miisi amatalalifu jumo mmbandu abafujufu aba, paapo bafundigwa bangu, atikwisa kapondwa ifihombigwa kwa Kyala."

11

Johani uMoosi ikubatuma abafundigwa kwa Jesu
(Luuuka 7:18-35)

[†] **10:24 10:24 Untumwa** Bala ku Isyakulingaania. [‡] **10:25 10:25 Belisebuli** Joope ngamu ijingi ijaa Seetano, uju jo nkulumba gwa mbepo inyali syosa. [§] **10:36 10:35-36** Bala kalata gwa Mika 7:6.

¹ Jesu bo amalile ʉkʉbalagila isya kʉbomba abafundigwa baake kalongo na bibili, alinkusookako kʉla. Alinkʉbʉka kʉkʉmanyisya nʉ kʉlumbilila ntwaja ʉtwa mu Galilai.

² Akabalilo ako, Johani ʉMoosi aali mu nnyololo. Bo apiliike imbombo sya Kilisiti isi aabombaga, po alinkʉbatʉma abafundigwa baake,

³ kʉkʉnndaalʉusya ʉkʉti, "Bʉle, ʉgwe jo ʉjʉ abakunguluka baatigi ikwisa? Pamo tʉnguulilege ʉjung'i?"

⁴ Po alinkʉbaamulu aba baatʉmiigwe alinkʉti, "Mubʉukege mukammbʉule Johani isi musibwene nʉ kʉsipilik'a.

⁵ Abafwa maaso bikukeeta, aba bikʉkwema bikwenda, abakoma bikwelusigwa, abaa mapali bikʉpilik'a, abafwe bikʉsyasigwa, kangi abalondo bikulumbililigungwa iNdami iNunu.*

⁶ Asajjigwe ʉmundu gwesa ʉjʉ atikʉleka ʉkʉusʉubila."

⁷ Abafundigwa baa Johani bo basookilepo, Jesu alinkwanda ʉkʉfibʉula ifilundiyo ifya bandu isya Johani ʉMoosi, alinkʉti, "Mwabʉukaga ndʉngalangala kʉkʉkeeta ifiki? Kali, mwabʉukile kʉkʉkeeta ʉmundu ʉjʉ akaja na maka, awfene nʉ lʉtete ʉla lukejigisigwa nʉ mbelo? Mma!"

⁸ Po mwabʉukile kʉkʉkeeta ifiki? Kali, ʉmundu ʉjʉ afwele imyenda igya ntengo? Mma! Pilikisy! Abandu aba bikʉfwala imyenda igya ntengo, bikutʉugala mfitanganalala.

⁹ Po leelo mwabʉukile kʉkʉkeeta ifiki? ɻnkunguluka? Moomuumo! Nikubabʉula nikʉti, ʉjo akaja nkunguluka itolo, looli nkʉlumb'a ʉkʉkinda ɻnkunguluka.

¹⁰ Ʌjʉ jo ʉjʉ inongwa syake sisimbiigwe mwa Kalata ʉMwikemo, ʉkʉti,
'Keeta, une nikuntʉma ʉgwandʉmi gwangu,
akatalilepo nkyeni mmyako,
jo ikujitendekesy'a injila jaako.'†

¹¹ "Nalooli nikubabʉula nikʉti, mmbandu boosa, akajapo ʉjʉ jo nkʉlumb'a ʉkʉkinda Johani ʉMoosi. Looli unnandi mBʉnyafyale bwa kʉmwanya, jo nkʉlumb'a ʉkʉkinda umwene.

¹² Ʌkfuma amasik'a gaa Johani ʉMoosi mpaka liilino, ʉBʉnyafyale bwa kʉmwanya bʉli mbwite. Abandu abagaasi bo aba bikʉgela ʉkʉbukaba kʉ maka.

¹³ Amasimbo gaa bakunguluka boosa, na gaa Moose, gaakungulwike inongwa isyo mpaka pakabalilo kaa Johani.

¹⁴ Po linga mukəbwitika ʉbukunguluka bwabo, Johani jo Elija ɻnkunguluka, ʉjʉ aajobiigwe ʉkʉti ikwisa kʉkʉntendekesy'a Meesija.‡

¹⁵ Ʌjʉ ali ni mbwlukʉt, jo apilikege.

¹⁶ "Bʉle, mbafwanikisy'e ni fiki abandu abaa nkabalilo aka? Bafwene na baanike aba batuugeele mu sokoni, aba bikubakoolela abiinaabo bikʉti,

¹⁷ 'Twabakʉbiile amalone gaa lʉsekelo,
leelo mukaakinile!

Twapaalile iifwa,
leelo mukaalilile!'

¹⁸ "Po Johani bo iisile, akaalyaga pamo ʉkʉnwa, abandu baatigi, 'Ali ni mbepo inyalí.'

¹⁹ Leelo ne Nnyamundu niisile, ngʉly'a nʉ kʉnwa, bikʉti, 'Keeta! Ʌmpafu ʉjʉ, kangi ngaala bwalwa! Mmanyaani gwa basongesy'a songo na bafujufu!' Looli amahala gaa Kyala gikuboneka ʉkʉja magolofu mu mbombo sya bandu baake."

Jesu ikubasoka abandu aba baakaanile ʉkummwitika
(Luhka 10:13-15)

²⁰ Po Jesu alinkwanda ʉkʉtukemela ʉtwaja ʉtʉ aabombilemo ifika fingi, paapo abandu abaa ntwaja ʉto bakaapindwike, alinkʉti,

²¹ "Ahiili mwe bandu baa nkaaja akaa mu Kolasini, na nuumwe mwe baa nkaaja akaa mu Betisaita! Paapo ifika ifi mbombile kʉmyinu, linga fyabombiigwe ntwaja ʉtwa bandu ababiibi ʉtwa mu Tili na mu Sitoni, ngali basʉumile ʉlʉhabokelo, kʉno bafwene analogota nʉ kʉpakala ʉmfwandilo.§

* **11:5 11:5** Imbombo isi Jesu ikujoba nkanandi aka, syo isi baakungulwike abakunguluka ʉkʉti ikwisa kubomba Kilisiti (Meesija) bo iisile. Bala kalata gwa Jeesaja 61:1. † **11:10 11:10** Bala kalata gwa Malaki 3:1. ‡ **11:14**

11:14 ABajuuta baasʉabilaga ʉkʉti unkunguluka Elija ikwisa kukumfumusya Meesija bo akaali ʉkʉwa. Bala kalata gwa Malaki 4:5. § **11:21 11:21** Ʌtwaja ʉtwa Kolasini na Betisaita twali twaja twa Bajuuta. Abandu baa ntwaja ʉtʉ biibonaga ʉkʉti biikemo, ukubakinda abandu abaa ntwaja ʉtʉngi ʉtwa mu Tili na Sitoni, paapo twali twaja twa bandu aba bakaja Bajuuta.

²² Looli nikababuula nikati, pi isiku lya ba longi umwe mukwisa kükaba ulufundo ulanywamu, ukukinda ulwa bandu baa mu Tili na mu Sitoni.

²³ Na nuumwe mwe bandu baa nkaaja akaa mu Kapelinaumu, bule, mukwinogona ukuti Kyala ikubakwesya mpaka kumwanya? Mma! Kyala ikubasulusya mpaka ke ngolongo.* Ifiika ifi fyabombiigwe kumyinu, linga fyabombiigwe nkaaja akaa mu Sotoma, akaaja ako ngali kaliko mpaka liilino.

²⁴ Looli nikababuula nikati, pi isiku lya ba longi, umwe mukwisa kükaba ulufundo ulanywamu, ukukinda ulwa bandu baa mu Sotoma.”

*Kwa Jesu kuli nü butuusyo
(Luuuka 10:21-22)*

²⁵ Akabalilo kalakala Jesu alinkujoba alinkuti, “Gwe Taata, gwe Ntwa ugwa kumwanya na pakuusu, ngugwa ulipi paapo imbombo isyo ubafisile abaa mahala na bamang’anyi, ubanangiisye aba bikijiisya bo ulwa baana.

²⁶ Moomuumo Taata, isyo gwaliikyeliili.”

²⁷ Kangi alinkuti, “Taata ambeele utundu toosa. Akajako uju ammeenye uMwana, looli Taata, pamo uju ammeenye Taata looli uMwana, na gwesa uju uMwana iiganile ukannangisya.

²⁸ “Isaga kumyangu umwe mwesa mwe mukateele kangi mupimbile ifitwalo ifisito, une ngubapapo ukutuusya.

²⁹ Mwitikege ukuti une mbalongosyege bo ulwa ngambakau isi sipinyiigwe ikipiki mmakosi.† Mumanyilege kumyangu, paapo une ndi moololo, kangi ndi ni ndumbula ijaa Iwijiisyo. Po umwe mukwisa kükabaga ultengaano mu ndumbula syinu.

³⁰ Namanga ikipiki kyangu kipepe, ni kitwalo kyangu kipepe.”

12

*Jesu jo Ntwa gwa Sabati
(Maalika 2:23-28; Luuuka 6:1-5)*

¹ Akabalilo kamo, Jesu na bafundigwa baake bendaga mmigunda pi isiku ilya pa Sabati.* Abafundigwa baake baali ni njala, balinkwanda ukupulula ifisaasali, balinkulya.

² Looli abafalisai bo basibwene isyo, balinkummbuula Jesu balinkuti, “Fiki, abafundigwa baako bikupulula? Sili mwiko pi isiku ilya pa Sabati!”†

³ Jesu alinkubaamula alinkuti, “Bule, mukabalamo Kalata uMwikemo isi aabombole umalafyale Ndaabitu na banine bo bali ni njala?

⁴ Aalingiile mu nyumba jaa Kyala, aaliile ifisyesyefi ifikemo umwene na banine, ifi bakaaliitikisiigwe ukalya ni ndagilo sya Moose. Baaliitikisiigwe beene abapuuti.

⁵ Kali, mukabalamo indagilo sya Moose ukuti abapuuti bikabomba imbombo mu tempeli pi isiku ilya pa Sabati? Leelo batikubaligwa ukuja batulanongwa.

⁶ Looli nikababuula nikati, apa alipo ulkelumba ukukinda itempeli.

⁷ Linga mwagaageenie amasyu gaa Kalata uMwikemo, aga gikuti, ‘Ngulonda ikababilisi, lyomma iikemo,’‡ ngali mukabalonga abandu aba bakaja ni nongwa najimo.

⁸ Paapo Nyamundu jo Ntwa gwa Sabati.”

*Jesu ikummbumbulasya umundu pi isiku ilya pa Sabati
(Maalika 3:1-6; Luuuka 6:6-11)*

⁹ Jesu alinkasookako uko, alinkwingila mu sinagogi jaabo.

¹⁰ Mu sinagogi mula, aalimo umundu jumo uju ikiboko kyake kyalalile. Baalimo kangi abafalisai aba baalondaga ukunngela Jesu ukuti bansitaake, po balinkunndaalusya balinkuti, “Bule, indagilo sya Moose sikwitikisyua ukummbumbulasya umundu pi isiku ilya pa Sabati?”

¹¹ Jesu alinkubaamula alinkuti, “Linga ing’osisi jaako jimojisolokiile nkiina pi isiku ilya pa Sabati, kabomba baileeble? Bule, utikujifyala?

¹² Bule, umundu akaja mpala ukukinda ing’osisi? Kanongwa ijo sikutwitikisyua ukubomba inunu pi isiku ilya pa Sabati.”

* 11:23 11:23 **Ingolongo** Bala ku Isyakulingaanja. † 11:29 11:29 **Ikipiki mmakosi** Kokuti ikipiki iki abandu bikusifwika ingambaku mmakosi bo sikulima, pamo bo sikukwaba ifitwalo. * 12:1 12:1 **ISabati** Bala ku Isyakulingaanja. † 12:2 12:2 **Sili mwiko pi isiku ilya pa Sabati** Indagilo sya Bajuuta siitikisyaga umundu ukupulula inganu panandi, mu ngunda gwa mundu ejungu (Ukukumba Ingomeelesyo 23:25). Abafalisai buumanaga paapo ukupulula inganu baatigi babombole imbombo. ‡ 12:7 12:7 Bala kalata gwa Osija 6:6.

¹³ Po Jesu alinkummbuula umundu uju aalalile ikiboko alinkuti, "Golosya ikiboko kyako." Alinkukigolosya, nakalinga kilinkubumbuluka, kilinkuja kikafu bo ikiboko kyake ikingi.

¹⁴ Looli aBafalisai balinkusooka panja, balinkujobesania isya kunngoga Jesu.

Umbombeli uju asunguliigwe na Kyala

¹⁵ Jesu bo asyageenie inyiinogono syabo, alinkusookapo pala. Abandu bingi bankongaga, aababuumbulusyaga ababine boosa.

¹⁶ Looli aabakaanisyaga ukuti balingajobaga ukuti jo jwani.

¹⁷ Jesu aajobaga bo ulo, ukuti siboneke isi aajobile unkunguluka Jeesaja mwa Kalata uMwikemo ukuti,

¹⁸ "Namunkeete umbombeli gwangu uju nunsungwile,
uNkundwe gwangu,

uju indumbula jangu jiikyeliile nagwe.

Ngummbiikapo Mbepo gwangu pamwanya pamyake,
ukuti afumusye ubupoki bwangu
ku bandu abaa mfisiu ifingi.

¹⁹ Pabalongi aikuja kinuuu,
Najumo ikwisa kulipilika iliisyu lyake pala.

²⁰ Atikwisa kumfulasya najumo uju moonywa,
bo ulwa latete ulu lufyonwyike.

Atikwisa kumfulasya najumo uju ali kifuki ukufwa,
bo ulwa mooto ugu guli kifuki ukusima.

Kummaliikisyo ikwisa kububiika ubupoki ukubatola ubutulanongwa.

²¹ Kangi abandu abaa mfisiu ifingi bikwisa kunsuabilaga."§

Jesu ali na maka ukukinda amaka gaa Seetano

(Maalika 3:20-30; Luuka 11:14-23)

²² Po abandu bamo balinkuntwala kwa Jesu umundu jumo uju aali ni mbepo inyali. Imbepo inyali jila jaalimpelile ukuja mfwa maaso nu kusita kujoba. Jesu alinkummbuumbulusy, umundu jula alinkujoba nu kukeeta.

²³ Ikilundilo kyosa ikyu bandu balinkuswiga, balinkuti, "Bale, uju akaja Mwana gwa malafyale Ndaabiti?"*

²⁴ Looli aBafalisai bo bapiliike isi abombole Jesu, balinkuti, "Umundu uju ikusikaga imbepo inyali kwene ku maka agaa Belisebuli,† nkulumba gwa mbepo inyali."

²⁵ Jesu alinkusyagania inyiinogono syabo, po alinkubabuula alinkuti, "Abandu abaa mbunyafyale bamo, linga biksambukana, ubunyafyale ubo bukuwfa. Boope abaa nnikolo kimo, linga basambukeene, ikikolo ikyo kikuwfa.

²⁶ Linga Seetano ikunkaga Seetano, po ubulongosi bwake busambukeene. Bukwimaga baleebale?

²⁷ Linga mukuti une ngusikaga imbepo inyali ku maka agaa Belisebuli, abafundigwa biinu bikusikaga ku maka gaani? Abafundigwa biinu bikujaga balamuli biinu.

²⁸ Looli linga une ngusikaga imbepo inyali ku maka agaa Mbepo gwa Kyala, po ubunyafyale bwa Kyala bufkile kumyinu!

²⁹ Akajako umundu najumo uju abagiile ukwingila nnyumba jaa uju ali na maka nkupupa ifyuma fyake, bo akampinya taasi jula ugwa maka. Looli linga ampinyile, po abagiile ukupupa ifyuma fyake.

³⁰ "Umundu gwesa uju akaja na niine, ikupingana na niine, na uju atikubungaania pamoeene na niine, ikabalania.

³¹ Kanongwa ijo nikababuula nikuti, abandu babagiile ukahobokeligwa kakuti butulanongwa na maheelu. Looli uju ikuntuka Mbepo Mwikemo, atikwisa kuhobokeligwa.

³² Kangi umundu gwesa uju ikuntuka Nnyamundu abagiile ukahobokeligwa. Looli uju ikuntuka Mbepo Mwikemo, atikwisa kuhobokeligwa, akabalilo aka pamo aka kikwisa."

Abandu bikumanyigwa ku njila jaa mbombo syabo

(Luuka 6:43-45)

§ 12:21 12:18-21 Bala kalata gwa Jeesaja 42:1-4. * 12:23 12:23 Umwana gwa malafyale Ndaabiti Kokuti Meesija. Bala iisyu Meesija ku Isyakulingaania. † 12:24 12:24 Belisebuli Joope ngamu ijingi ijaa Seetano, uju jo nkulumba gwa mbepo inyali syosa.

³³ “Utendekesye umpiki kanunu, iseka syake sikujaga nunu. Utendekesye umpiki kabiibi, iseka syake sikujaga mbiibi. Ubagiile ukugumanya umpiki muno gajjiliile ku seke syake.

³⁴ Mwe njoka umwe! Mubagiile buleebule ukujoba inunu bo umwe muli babiibi? Umundu ikujoba isi siiswile nu kooneka ukufuma mu ndumbula jaake.

³⁵ Umundu unnu ikusoosya inunu ukufuma mu nunu isi siiswile mu ndumbula jaake. Looli umundu umbiibi, ikusoosya imbiibi ukufuma mu mbiibi isi siiswile mu ndumbula jaake.

³⁶ Nikubabuula nikuti, pi isiku lya bulongi, abandu bikwisa kulaaluuigwa ukulingaanika kujuti isyu ilya mwalo ili baalijobile.

³⁷ Po ku masya gaako amanunu kwisa kwabalingwa pabulungi, na ku masya gaako amabiibi kwisa kulongigwa.”

ABafaisai bikulonda ikimanyilo ukufuma kwa Jesu

(Maalika 8:11-12; Luuka 11:29-32)

³⁸ Po abafaisai bamo na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, balinkummbuula Jesu balinkuti, “Gwe Mmanyisi, tukulonda ubombe ikiika, ukunangisya ukuti utumiigwe na Kyala.”

³⁹ Jesu alinkubaamula alinkuti, “Umwe muli batulanongwa mukiigana ukummanyia Kyala, ueetegi mukasutama ikimanyilo! Mutikupeligwa ikimanyilo nakimo, looli kyene ikimanyilo ikyo nkunguluka Joona.

⁴⁰ Bo ulwa Joona aali munda muuswi inywamu amasiku matatu, pakilo na pamuusi,[‡] babuubo Nnyamundu aikutuugala mwi ipumba amasiku matatu, pakilo na pamuusi.

⁴¹ Pi isiku lya bulongi, boope abandu abaa mu Ninibe bikwisa kwima ukubabuula mwe bandu baa nkabalilo aka, ukuti muli babiibi, paapo Joona bo alumbiliile iliisyu lya Kyala kumyabo, baapindwike.[§] Apa liilino alipo unkulumba ukunkinda Joona!

⁴² Pi isiku lya bulongi, umalafyale unkukulu ugwa kwitongo^{*} ikwisa kwima ukubabuula mwe bandu baa nkabalilo aka, ukuti muli babiibi. Umwene aafumile nkiisua kya kabutali, aaliisile kujupilikisyu amasya gaa mahala agaa Solomoni. Apa liilino alipo unkulumba ukunkinda Solomoni!”

Ikifwanikisyo ikyo mundu uju aali ni mbepo inyali

(Luuka 11:24-26)

⁴³ “Imbepo inyali bo jikusooka mmundu, jikubuuka ndungalangala kujulonda ubujo bwa kutuusya, jitikubwaga.

⁴⁴ Po jikujoba jikuti, ‘Ngugomokelako kula ku nyumba jangu, kuno naaliko.’ Linga jigmwike, jikwaga inyumba jili jeene, jipyagilige nu kutendekesigwa kanunu.

⁴⁵ Po jikubuuka kukuusyega imbepo inyali isingi ihaano na ibili, imbiibi ukujikindapo ijene. Imbepo isyo syosa sikwingila nu kutuugala mmundu ujo. Po akajiilo kaa mundu ujo kujua kabiibi ukunkinda ulutasi. Mo muno sikwisa kujilaga ku bandu ababiibi abaa nkabalilo aka.”

Unna na bakamu baa Jesu

(Maalika 3:31-35; Luuka 8:19-21)

⁴⁶ Jesu bo ali pakujoba ni kilundilo ikyo bandu, keeta, unna na baamyabo baa Jesu baalyimile panja pa nyumba iji aalimo, baalondaga ukujoba nagwe.

⁴⁷ Po umundu jumo alinkummbuula alinkuti, “Keeta! Unyoko na bakamu baako biimile panja, bikulonda ukujoba na nungwe.”

⁴⁸ Looli Jesu alinkummbuula umundu jula alinkuti, “Juuba jo jwani? Na bakamu bangu bo baani?”

⁴⁹ Po alinkugolosya ikiboko ku bafundigwa baake alinkuti, “Keeta, aba bo baa juuba na bakamu bangu!

⁵⁰ Gwesa uju ikubomba ubwigane bwa Taata gwangu ugwa kumwanya, ujo jo nkamu gwangu, jo ilambu gwangu, jo juuba.”

13

Ikifwanikisyo ikyo mbyali

(Maalika 4:1-9; Luuka 8:4-8)

¹ Isiku lilila, Jesu alinkusookamo mu nyumba jila, alinkubuuka kujutuugala kambali kwa sumbi Galilai.

[‡] 12:40 12:40 Bala kalata gwa Joona 1:17. § 12:41 12:41 Bala kalata gwa Joona 3:5. * 12:42 12:42 Bala kalata gwa 1 Abanyafyale 10:1-10.

² Ḧkilündilo ikinywamu ikyā bandū kilinkabungaana kifuki nagwe. Kunongwa jaa bwingi bwa bandū, alinkwipakila mwi ibooti, alinkabamanyisa bo ali mula. Ḫkilündilo ikyā bandū boosa baali pi issiilya.

³ Po Jesu alinkababūla inongwa inyingi mfifwanikisyo, alinkutī, “Umbyali jāmo aabuukile kukuksopa imbeju.

⁴ Bo ikusopa, imbeju simo syagwiliile mumbali mu njila, silinkwisa injuni silinkwala.

⁵ Isingi syagwiliile pa lwalabwe, apa umfu gukaalipo mwingsi. Syo nakalinga silinkwala.

⁶ Iisuba bo libalile ulumu bo lukali, silinkukofuka nū kuuma, paapo imisi gikaabuukile paasi.

⁷ Imbeju isingi syagwiliile pakati pa miifwa. Ḥmiifwa gila gilinkwala nū kusifinyatila.

⁸ Imbeju isingi syagwiliile pa mfu unnu. Simo silinkupa iseke imia jimo, isingi silinkupa amalongo ntandatu, ni singi silinkupa amalongo matatu.

⁹ Uju ali ni mbalukutu, jo apilikege!”

*Inyango jaa Jesu ukujoba mfifwanikisyo
(Maalika 4:10-12; Luuka 8:9-10)*

¹⁰ Balinkwisa abafundigwa baa Jesu balinkunndaaluusya balinkuti, “Fiki kujoba na bandu mfifwanikisyo?”

¹¹ Alinkubaamula alinkutī, “Umwe Kyala abapeele ukusyagania isya mbutiitū isya Bunyafyale bwa kumwanya, looli abeene bakapeeliga na Kyala ukusimanya.

¹² Uju apeeliigwe ukusyagania isyo, ikongeeligwa ukusyagania. Uju akapeeliga ukusyagania, syope inandi isi asyageenie sitikuntuula.

¹³ Fyobeene abangi nikubabūla mfifwanikisyo, paapo, nalinga bikukeeta, batikufibona, nalinga bikupilika, batikusyagania.

¹⁴ Isi sikabombigwa kumyabo ukuti sibonekege isi unkunguluka Jeesaja aajobile ukuti, Ḫukupilika mukupilikaga, looli mutikusyagania.

Nū kukeeta mukukeetaga, looli mutikusibonaga.

¹⁵ Paapo indumbula sya bandu aba ngifu,
imbälükutu syabo sili na mapuli,
kangi basiliisiliile.

Linga baakeetaga na maaso gaabo,
nū kūpilika ni mbalukutu syabo,
ngali basyageenie mu ndumbula syabo

nū kūpinduka, po naababūmbulusyaga.”*

¹⁶ “Looli Kyala abasajile umwe, paapo amaaso giinu gikukeeta, ni mbalukutu syinu sikupilika.

¹⁷ Nalooli nikubabūla nikuti, abakunguluka bingi na bagolofu baanyonywaga ukusibona isi mukusibona umwe, looli bakaasbwene. Kangi baanyonywaga ukupilika isi mukusipilika umwe, looli bakaasipiliike.”

*Jesu ikulingaania ikifwanikisyo ikyā mbyali
(Maalika 4:13-20; Luuka 8:11-15)*

¹⁸ Po umwe namupilikisy e ikifwanikisyo ikyā mbyali kikuti fiki.

¹⁹ Umundu gwesa uju ikupilika iisyū lya Bunyafyale bwa kumwanya kisita kusyagania, Seetano ikwsa nū kalisosyamo ili Kyala alibyele mu ndumbula jaake. Umundu ujo afwene bo ulwa mbeju isi syagwiliile mu njila.

²⁰ Imbeju isi syagwiliile pamwanya pa lwalabwe, ulu lukaja nū mfu mwingsi, sifwene bo ulwa mundu uju ikupilika iisyū lya Bunyafyale bwa kumwanya, nakalinga ikuyambilila nū lasekelo.

²¹ Leelo iisyū litikwitoteka mu ndumbula jaake, paapo likaja ni misi, likujamo akabalilo akapimba itolo. Linga ingubilo sikummwisila pamo ikugeliga kunongwa jaa iisyū ilyo, nakalinga ikulaleka ulwittiko.

²² Imbeju isi syagwiliile pa miifwa, sifwene bo ulwa mundu uju ikupilika iisyū lya Kyala, looli kunongwa jaa kwikolaania, ni mbombo isya pakiusu, nū kusyobigwa, nī finyonyo ifya bukabi, fyosa ifyo fikulifinyatila iisyū, litikupa iseke.

²³ Looli imbeju isi syagwiliile pa mfu unnu, sifwene nū mundu uju ikupilika iisyū ilyo nū kalyagania. Umundu ujo jo uju ikupa iseke. Jāmo ikupa iseke imia jimo, jāmo amalongo ntandatu, nū jang'i amalongo matatu.”

Ikifwanikisyo ikyā mbeju inunu ni mbiibi

* 13:15 13:14-15 Bala kalata gwa Jeesaja 6:9-10.

²⁴ Jesu alinkukibuuula ikilundilo kya bandu ikifwanikisyo ikingi alinkuti, "UBunyafyale bwa kumwanya aabukwisa bo ulwa mundu jumo, uju abyele imbeju inunu mu ngunda gwake ugwa nganu.

²⁵ Looli abandu bo balambaleele, undugu alinkwisa alinkusopa mu ngunda imbeju imbiibi isi sifwene ni nganu, alinkusookamo.

²⁶ Inganu bo jimelile nu kwanda ukupa isekete, isekete imbiibi isi sifwene ni nganu syope silinkuboneka.

²⁷ Ababombi abaa mwene ngunda jula, balinkwisa kukunndaalusya balinkuti, 'Gwe ntwa, tameenyeku gwabyele imbeju inunu mu ngunda gwako, imbeju imbiibi sifumile kuuugu?'

²⁸ Alinkubaamula alinkuti, 'Undugu jo uju asibombele isi.' Ababombi balinkunndaalusya balinkuti, 'Bule, kulonda tabuuke tukanyukule?'

²⁹ Umwene alinkuti, 'Somma ukanyukula, paapo linga mukanyukula imbeju imbiibi, mubagiile ukanyukula pamopeene ni nganu.'

³⁰ Namufikele fyosa fikulege pamopeene mpaka ukufika akabalilo akaa katonola. Akabalilo aka, ngwisa kababuuula abatondoli ukuti babungaanie taasi imbeju imbiibi nu kupinya mfikose nu kukosya mmooto. Looli inganu bajibungaanie nu kujiika mu ndamba jang.'

*Ikifwanikisyo ikyo mbeju ijaa mutaka ni kya nkese
(Maalika 4:30-32; Luuka 13:18-21)*

³¹ Jesu alinkubabuuula ikifwanikisyo ikingi alinkuti, "UBunyafyale bwa kumwanya bufwene na kaseke akaa iseeke ilya mutaka, aka umundu aalyegile, abyele mu ngunda gwake.

³² Akaseke aka kaniini ukukinda iseeke syosa. Looli kikumela, kikukala ukukinda amaseeke goosa, kikujia mpiki nnywamu ugua injuni sikwisa nu katenga ififufumbwa mu samba syake."

³³ Jesu alinkajoba ikifwanikisyo ikingi alinkuti, "UBunyafyale bwa kumwanya bufwene nu nkese ugua unkiikulu jumo aalyongenie nu bufu ifipimo fitatu, ubufu boosa balinkutupa."

*Inyango jaa Jesu ukumanyisya mfifwanikisyo
(Maalika 4:33-34)*

³⁴ Jesu aababuuulaga ifilundilo ifya bandu syosa isyo mfifwanikisyo. Akaajobaga nasimo kamyabo kisita kubombela ikifwanikisyo.

³⁵ Isyo syabombiigwe ukuti siboneke isi unkunguluka aajobile aatile,
"Ngwisa kujobaga nabo mfifwanikisyo.
Ngwisa kababuuulaga isi sifisiigwe
ukufuma luelo kyapelrigwaga ikiisu."†

Jesu ikulingaania ikifwanikisyo ikyo mbeju inunu ni mbiibi

³⁶ Po Jesu alinkukilaga ikilundilo kya bandu, alinkwingila nnyumba. Abafundigwa baake balinkwisa, balinkunmbuuula balinkuti, "Talingaanie ikifwanikisyo ikyo mbeju mu ngunda, kokuti fiki?"

³⁷ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Umundu uju abyele imbeju inunu, jo une Nnya-mundu.

³⁸ Umgunda guula kyo kiisu, imbeju inunu sila, bo bandu baa mbunyafyale bwa Kyala, ni mbeju imbiibi sila, isi umwene ngunda akaabyele, bo bandu baa mbunyafyale bwa Seetano.

³⁹ Undugu uju aaliisile kakubyala imbeju imbiibi jo Seetano. Ekutondola lyo isiku ilya kummaliikisyo ilya kulonga ikiisu. Abatondoli bo bandumi baa Kyala.

⁴⁰ Po bo ulu abatondoli bikubungaania imbeju imbiibi nu kukosya mmooto, sikwisa kujaga bo ulo amasiku gaa kummaliikisyo.

⁴¹ Ne Nyamundu ngwisa kubatuma abandumi bangu, ukubabungaania abandu ukufuma mbunyafyale bwangu aba bikubasofya abiinaabo, na batulanongwa boosa.

⁴² Abandumi bikwisa kubataaga abandu abo ndupanga lwa mootho, mula bikwisa kujalaga nu kusyegetula amiino kunongwa jaa ndaamyo.

⁴³ Po abiikemo bikwisa kolangala bo isuba mbunyafyale bwa Taata. Uju ali ni mbulukutu, jo apilikegi!"

Mfifwanikisyo ifya tundu utwa ntengo

† 13:35 13:35 Bala kalata gwa Isabuli 78:2.

44 "UBunyafyale bwa kumwanya bufwene bo ulwa kyama iki kifisiigwe mu ngunda. Umundu jumo alinkwisa, alinkukyaga mula, alinkukifisa kangi. Aasekile fijo, alinkwakualisya fyosa ifi aali nafyo, alinkuula ungunda gula.

45 "Kangi UBunyafyale bwa kumwanya bufwene bo ulwa mabwe agaa ntengo aga gaalondigwaga nu muulisi jumo.

46 Bo alyagile iibwe limo ilya ntengo unnywamu fijo, alinkubuuka, alinkwakualisya fyosa ifi aali nafyo, alinkwisa kulyala."

Iifikwanikisyo ikya lwelo

47 "Kangi UBunyafyale bwa kumwanya bufwene nu lwelo ulu abalobi baasopile mwa sumbi, Iwakolile iiswi isya luko nu luko.

48 Ulwelo lula bo Iwiswile iiswi, balinkulukwabila pi isiihya, balinkutuugala balinkusala iiswi inunu ne kusibiika mfibyo fyabo, looli iiswi imbiibi balinkusitaaga.

49 Sikwisa kujaga bo ulo pi isiku ilya kummaliikisyo ilya kulonga ikiisu. Abandumi bikwisa kupaagulania abatulanongwa na biikemo.

50 Po bikwisa kubataaga abatulanongwa ndupanga lwa mooto, mula bikwisa kulisaga nu kusyegetula amiino kunongwa jaa ndaamyo."

Imanyisyo imbya ni ngulu

51 Jesu alinkubalaalusa abafundigwa baake alinkuti, "Bule, musyageenie isi syosa?" Balinkummwamula balinkuti, "Tusyageenie."

52 Alinkubabuula alinkuti, "Kukuti mmmanyisi gwa ndagilo uju amanyisiigwe isya Bunyafyale bwa kumwanya, awfene bo umwene nyumba uju ikusokola mu ndamba jaake ikyuma ikipyela ni kikuhulu."

Abandu abaa ku Nasaleti bikunkanaana Jesu

(Maalika 6:1-6; Luuka 4:16-30)

53 Jesu bo amalile ukujoba ifikwanikisyo ifyo, alinkusookako kula.

54 Bo afikile nkaaja aka aakuliile, alinkubamanyisya abandu mu sinagogi jaabo. Abandu bala balinkuswiga, balinkulaalusaania balinkuti, "Mwe! Uju agaagile kuuuga amahaaga, na maka agaa kubomba ifiika ifi?"

55 Bule, uju akaja jo mwana gwa nsongola matapwa? Unna akaja jo uju bikunti Malija? Bule, abaamayabo bakaja bo ba Jaakobo, Jooseef, Simoni na Juuta?

56 Abalumbu baake boosa tukaja nabo papaapa? Po uju asyagile kuuuga syosa isi?"

57 Po abeene balinkwikinyamo, balinkusita kummwitika. Looli Jesu alinkubabuula alinkuti, "Unkunguluka atikupondwa ulwimiko looli mwene nkaaja kaake, nnikolo kyake na baa mu nyumba jaake."

58 Jesu akaabombile ifiika finge kula, paapo abandu abo bakaalimmwitiike.

14

Johani uMoosi ikugogigwa

(Maalika 6:14-29; Luuka 9:7-9)

1 Akabalilo ako Heloti,* umalafyale ugwa mu Galilai, aapiliike inongwa sya Jesu.

2 Po alinkubabuula ababombeli baake alinkuti, "Ujo jo Johani uMoosi asyakile ukufuma mbafwe. Ukeetege ali na maka agaa kubomba ifiika."

3⁴ Kubwandilo unkiikulu jumo ingamu jaake Helotija, aali nkasi gwa Filipo ugwayabo gwa malafyale Helotij. Po Helotij alinkummwega Helotija. Johani ammbuulaga Helotij alinkuti, "Sili mwiko ugwe ukummwega Helotija unkasi gwa gwamyinu."[†] Helotij alinkubatema abasaki abaa kunkola Johani, alinkumpinya mu nnyololo, ukuti anhabosye Helotija.

5 Helotij aalonanda ukungogga Johani, looliaabatiilaga abandu, bammwimikaga Johani, paapo aali nkungululu.

6 Pi isiku ilya kukumbuka ukupaa pigwa umalafyale Helotij, umwana undindwana ugwa Helotija aamogile nkyeni mbaheesa. Alinkunhobosya fijo Helotij.

7 Po Helotij alinkulapa ukuti, ikampapo undindwana jula akandu kokoosa aka ikusuma.

8 Kunongwa jaa kusongigwa nu nna, undindwana jula alinkummmbuula Helotij alinkuti, "Umbeapo apa untu ugwa Johani uMoosi mwi ibeeseni."

9 Umalafyale alinkusulumania fijo, looli kunongwa jaa kulapa kwake, na kunongwa jaa bandu aba baali pa lusekelo, alinkulagila ukuti bampepo.

* 14:1 14:1 **Helotij** Bala ku Isyakulingaania. † 14:3-4 14:3-4 Ku Bajuuta kwali mwiko ukummwega unkasi gwa nkulu, uju unkulu alekeene nagwe. Bala kalata gwa Abanyaleebi 20:21.

¹⁰ Po Heloti alinkantama umunda kükummbuuta üntü Johani, mula mu nnyololo.

¹¹ Alinkugutwala üntü gwake mwi ibeeseni, nu kampapo undindwana jüla, joope undindwana alinkwakampapo unna.

¹² Po paapo abafundigwa baa Johani balinkabuuka, balinkwega umfimba, balinkugusyila. Po balinkabuuka kükummbuula Jesu inongwa isi.

Jesu ikubaswila abandu bingi fijo

(*Maalika 6:30-44; Lüuka 9:10-17; Johani 6:1-14*)

¹³ Jesu bo apiliike isi, alinkwipakila mwi ibooti, alinkabuuka pabajo ubusita bandu. Looli abandu bo bapiliike, balinkunkonga, balinkwenda injila ijaa pi isiilya na malundi ukufuma ntwaja.

¹⁴ Jesu bo asulwike mwi ibooti, alinkukibona ikilündilo ikinywamu, kilinkummwaga ikisa, alinkabuambulusya ababine baabo.

¹⁵ Namajolo abafundigwa baake balinkabuuka kwa Jesu, balinkummwala balinkuti, "Ubajo ubu tulipo lukubo, kangi ulu majolo. Balage abandu basookepo, ukuti bakijjuulile ifindu ntwaja."

¹⁶ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Balingabuukaga, amubapepo umwe ifindu."

¹⁷ Balinkummwamula balinkuti, "Tuli nafyo ifisyesye fihaano itolo ni iswi ibili."

¹⁸ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Namundwalile une apa."

¹⁹ Po alinkabalagila abandu ukuti batuugale paasi pa liis. Alinkwega ifisyesye fila fihaano, ni iswi sila ibili, alinkukeeta kümwanya, alinkugwa ulipi kwa Kyala, alinkufimenza ifisyesye, alinkubapapo abafundigwa baake. Po abafundigwa baake balinkubabajila abandu.

²⁰ Abandu boosa balinkulya, balinkwiküta. Po abafundigwa baake balinkubungaania ifimeenya ifi fyasyeleko, balinkwisusya ifiibo kalongo na fibili.

²¹ Abandu aba baaliile ifindu fila baali banyambala 5,000 bunno, kisita kubalilako abakiikulü na baana.

Jesu ikwenda pamwanya pa miisi

(*Maalika 6:45-52; Johani 6:15-21*)

²² Nakalinga Jesu alinkabalagila abafundigwa baake ukuti biipakile mwi ibooti, batalepo ukubuuka kwii siilya ilya sumbi Galilai, bo umwene ali pakukilaga ikilündilo kya bandu.

²³ Jesu bo akilagile ikilündilo kila ikyu banda, alinkufyuka mwene pa kyamba, pabujo ubwa kwiejekela, ukuti iipuute. Namajolo aaliko uko mwene.

²⁴ Akabalilo akiiliibooti lyafikile pakati paa sumbi, looli amajiga gaalipingaga paapo umbelo gwakulaga.

²⁵ Po kubukye Jesu alinkabuuka kuno baaliko, bo ikwenda pamwanya pa miisi.

²⁶ Looli abafundigwa baake bo bammbwene Jesu ikwenda pamwanya pa miisi, balinkatetema, balinkuti, "Nsyükal!" Balinkkuuta fijo ku lutende.

²⁷ Nakalinga Jesu alinkujoba nabo, alinkuti, "Mwikasye, jo une! Mungatiilaga!"

²⁸ Peeteli alinkummwamula alinkuti, "Gwe Ntwa, linga jo ugwe nalooli, ndagila ukuti niise kümjyako bo ngwenda pamwanya pa miisi."

²⁹ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Isaga." Po Peeteli alinkwika ukufuma mwi ibooti lila, alinkwenda pamwanya pa miisi, alinkunkonga Jesu.

³⁰ Looli bo agubwene umbelo alinkutila fijo, alinkwanda ukwibila. Po alinkukuuta fijo alinkuti, "Gwe Ntwa, uliimboka!"

³¹ Nakalinga, Jesu alinkugolosya ikiboko kyake, alinkunkola, alinkummwala alinkuti, "Gwe gwa lwitiko ulunandi, fiki gwilaamwaga?"

³² Jesu na Peeteli balinkwipaka mwi ibooti, po umbelo gulinkubota.

³³ Po abafundigwa aba baalimo mwi ibooti, balinkabunguluka kwa Jesu, balinkuti, "Nalooli ugwe uli Mwana gwa Kyala!"‡

Jesu ikubabuambulusya ababine mu Genesaleti

(*Maalika 6:53-56*)

³⁴ Jesu na bafundigwa baake bo balobwike sumbi Galilai, alinkufika nkiisu ikyu mu Genesaleti.

³⁵ Abandu baa nkiisu kila bo bammwageenie ukuti jo Jesu, balinkutwala indumi ntawaja toosa utwa kifuki. Abandu balinkabatwala kwa Jesu boosa aba baali babine.

³⁶ Balinkumpeyelesya Jesu ukuti abiitikisyé ababine bapalamamaasye, nalinga kipeto kya mwenda gwake. Po ababine boosa aba baalimpalamasaasiye, baabuambulwike.

‡ 14:33 14:33 UMwana gwa Kyala Bala ku Isyakulingaania.

15

*Jesu ikukaana inyihiho sya biisukulu
(Maalika 7:1-13)*

1 Po abafalisai bamo na bamanyisi baa ndagilo sya Moose balinkwisa ukufuma mu Jelusalemu. Balinkubuuuka kwa Jesu, balinkunndaaluuuya balinkuti,

2 "Fiki abafundigwa baako bikukilania inyihiho sya biisukulu biitu? Bikulya kisita kükonga ulwiho ulwa kusugusula amaboko!"*

3 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Fiki na numwe mukukilania indagilo sya Kyala, ka njila jaa kusikonga inyihiho syinu?

4 Namanga Kyala aabalagiile ukuti, 'Ummwimikege uguso nu nyoko,'† kangi ukuti, 'Uju ikuntuta ugwise pamoo unna, jo agogigwege.'‡

5 Looli umwe mukumanyisa mukuti, 'Kanunu umundu linga ikummbuula ugwise pamoo unna, ikuti, "Ifi naalondaga ukukupapo ugwe, ndikukupapo, mfibiikile ukuja ikemo kwa Kyala."

6 Po alingantulaga ugwise nu nna. Uko ko kulfujula iisyu lya Kyala ka njila jaa kusikonga inyihiho syinu.

7 Mwe basyobi umwe! Jeesaja aatalwisye ukukunguluka kamyinu, bo ikajoba ukuti,

8 'Abandu aba, bikuunyyiimika ni milomo itolo,
looli indumbula syabo sili kabutali na niine.

9 Bikuunyyiipuuta une isya itolo,

paapo bikumanyisa inyihiho isya bandu ngati sya Kyala.' §

*Imbombo isi sikunyyasya umundu sikufuma mu ndumbula
(Maalika 7:14-23)*

10 Po Jesu alinkukikoolela ikilundilo kya bandu, alinkubabuula alinkuti, 'Amumbilikisyen kanunu nu kusyagania!

11 Ifi fikwingila nkanwa, fikaja fyo ifi fikunyyasya umundu. Looli fila fikusooka ukufuma nkanwa mmyake, fyo fikunyyasya."

12 Po abafundigwa baake balinkubuuuka kwa Jesu, balinkunndaaluuuya balinkuti, 'Bule, umeenyen ukuti abafalisai bakaleebo bapiliike amasya aga ubabuulile?"

13 Jesu alinkwamula alinkuti, "Kukuti mpiki ugua gukabyaligwa na Taata gwangh ugwa kumwanya gukanyukuligwa.

14 Namubaleke, paapo abo balongosi bafwa maaso aba bikubalongosya abafwa maaso! Linga umfwa maaso ikunndongosya umfwa maaso nnine, bobabiili bikugwila mbwina!"

15 Looli Peeteli alinkummbuula alinkuti, "Utalingaanie isi ujobile."

16 Jesu alinkwamula alinkuti, "Bule, na numwe mukaja na mahala?

17 Bale, mukasyagania ukuti kukuti kandu aka kikwingila nkanwa, kikubuuuka mbela, po piitaasi kikusooka ka liis?

18 Looli isi sikusooka nkanwa, sikufuma mu ndumbula, syo isi sikunyyasya umundu.

19 Paapo mu ndumbula jaa mundu, mo muno sikufuma inyiinogono imbiibi, ubagogi, ubatalogwe, ubuhiji, ubukeeti bwa buntungalu na maheelu.

20 Isyo syo isi sikunyyasya umundu. Looli ukalya kisita kusugusula katikunyyasya umundu."

*Ulwitiko ulwa nkiikulu uju akaja Njuuta
(Maalika 7:24-30)*

21 Jesu alinkusookapo pala, alinkubuuuka nkiisu ikya mu Tili ni kya mu Sitoni.

22 Po unkiikulu jumo unkaanaani uju aatuugalaga uko, alinkwisa kwa Jesu, aalaataga aatigi, "Gwe Ntwa, Mwana gwa malafyale Ndaabiti,* uliimbaakisya! Umwanangu undindwana akoligwe ni mbepo inyali."

23 Looli Jesu akaalyamwile iisyu nalimo. Po abafundigwa baake balinkwisa nu kansuuma, balinkuti, "Ummbuule unkiikulu uju abuvege, paapo ikujwega konyuma kamyitu."

24 Alinkubaamula alinkuti, "Kyala andumile kukubapoka aBanyaasilaili beene, aba bali bo ulwa ng'oosi isi sisobile."

* 15:2 15:2 *Ukusugusula amaboko* Abafalisai baatigi, linga umundu apalamasiisye ifindu kisita kusugusula nu kwipuuta taasi, ifindu fila fikuja finyali, fikumpela uju ikulya ukuja nnyali. Abafalisai baawigile ukuti Jesu akaapaasiisye abafundigwa baake ukunyala. † 15:4 15:4 Bala kalata gwa Ukusooka 20:12; Ukuumbuka Ingomeesyo 5:16. ‡ 15:4 15:4 Bala kalata gwa Ukusooka 21:17; Abanyaleebi 20:9. § 15:9 15:8-9 Bala kalata gwa Jeesaja 29:13. * 15:22 15:22 *UMwana gwa malafyale Ndaabiti Kokuti Meesija.* Bala iisyu **Meesija** ku Izyakulingaania.

²⁵ Unkiikulu jula alinkwisa, alinkufugama nkyeni mwa Jesu, alinkusumma alinkuti, "Gwe Ntwa, ngakusumma unduele!"

²⁶ Alinkummwamula alinkuti, "Sikaja kanunu ukwega ifindu ifya baana nu kusisopela imbwua."[†]

²⁷ Unkiikulu jula alinkuti, "Moomuumo, gwe Ntwa, leelo ni mbwa syope sikulya utubulukisyua utu tukusatuka paasi ukufuma pa meesa sya batwa baabo."

²⁸ Po Jesu alinkummwamula alinkuti, "Gwe nkiikulu ugwe, ulwitiko lwako lunywamu fijo! Sikubombigwa isi kulonda." Nakalanga, undindwana jula alinkubumbuluka.

Jesu ikubabumbuluya ababine bingi

²⁹ Jesu alinkusookako uko, alinkwenda kumbali kwa sumbi Galilai. Po alinkufyuka nkyamba, alinkutuugala uko.

³⁰ Abandu bingi fijo balinkwisa kwa Jesu, balinkubatwala aba bikukwema, abafwa maaso, abalemale, aba batikujoba, na babine abangi bingi. Balinkubabiika nkyeni mwa Jesu, alinkubabumbuluya.

³¹ Abandu bala baaswigile fijo bo bikubabona aba batikujoba bikujoba, abalemale na aba bikukwema bikwenda bo bagolwike, na bafwa maaso bikukeeta. Balinkantuufya Kyala gwa Banyaisilaili.

Jesu ikubaswila abandu aba bakaja Bajuuta abingi fijo (Maalika 8:1-10)

³² Po Jesu alinkubabilikila abafundigwa baake, alinkubabuula alinkuti, "Ngubapaakisyua abandu aba, paapo amasiku matatu balindile na niine, liilino bakaja ni findu. Ngigana ukubalaga, bo bali ni njala aabikufwa ulusi mu njila."

³³ Abafundigwa baake balinkunndaaluya balinkuti, "Tuwyage kuugu ifindu pa lukubo apa ifya kwikuta boosa?"

³⁴ Po Jesu alinkubalaaluya alinkuti, "Muli nafyo ifisyesye filinga?" Balinkummwamula balinkuti, "Teli nafyo fihaano na fibili, nu tuswi tunandi."

³⁵ Po Jesu alinkubalagila abandu ukuti batuugale paasi.

³⁶ Alinkwega ifisyesye ifyo fihaano na fibili nu tuswi tula, alinkugwa ulipi kwa Kyala, alinkufimenyania, alinkubapapo abafundigwa baake, po abafundigwa balinkubajabila abandu bala.

³⁷ Abandu boosa balinkulya, balinkwiktua. Po abafundigwa balinkubungaania ifiyasyele, balinkwisyua ifilibo fihaano na fibili.

³⁸ Abandu aba baalilie baali banyambala 4,000 buno, kisita kubala abakiikulu na baana.

³⁹ Jesu bo abalagile abandu bala, alinkwingila mwi ibooti, alinkubuuka mu Magatani.

16

ABafalisai bikulonda ikimanyilo ukufuma kwa Jesu

(Maalika 8:11-13; Luuka 12:54-56)

¹ Po aBafalisai na Basatukai bambo balinkwisa kwa Jesu, nu kanngela ukuti abombe ikiika ukuja kimanyilo ukubanangisya ukuti atumiigwe na Kyala.

² Jesu alinkubaamula alinkuti, "Linga amajolo gafikile, mukujoba mukuti, 'Kilaabo bukuuya kanunu paapo ku mpaalanga kwelu.'

³ Looli akabalilo akaa nalubunjia, mukujoba mukuti, 'Liilino ifula jikutima paapo ku mpaalanga kutiit, kang'i kuli na mabingo.' Po umwe mumeenye ukufagania ifimanyilo ifya mu mpaalanga, looli mukabagila ukufagania ifimanyilo ifya kabalilo aka.

⁴ Umwe muli batulanongwa mukiigana ukummanyia Kyala, ueetege mukusumma ikimanyilo! Mutikueeliga ikimanyilo nakimo, looli kyene ikimanyilo ikyia nkunguluka Joona." Po Jesu alinkubaleka, alinkusookapo na bafundigwa baake.

Jesu ikubasoka abafundigwa baake pa sya Bafalisai na Basatukai (Maalika 8:14-21)

⁵ Abafundigwa baa Jesu bo balobwike inyanja, balinkusyagania ukuti biibiiabwe ukwega ifisyesye.

⁶ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Mujege maaso nu nkese ugwa Bafalisai na Basatukai."

⁷ Abafundigwa bala balinkwanda ukujobesania balinkuti, "Ikujoba bo ulo paapo tekatkwala ifisyesye."

⁸ Jesu alinkumanya isi baajobaga, alinkubalaaluya alinkuti, "Mwe bandu baa lwitiko uhanandi umwe! Fiki mukukaanikana ukuti mukaja ni fisyesye?"

[†] **15:26 15:26** *Ukusopela imbwua ABajuuta biibonaga ukuti baana baa Kyala, looli abandu abangi baabatukaga ukuti mbwa.*

⁹ Bule, mukaali mutikusyagania? Bule, mukaali mutikakumbuka muno abandu bala 5,000, baaliikwite ku fisyesye fila fihaano? Bule, mwabungeenie ifiibo filinga ifya fimeenya?

¹⁰ Pamo ifisyesye fila fihaano na fibili ku bandu bala 4,000, bule, mwabungeenie ifiibo filinga.*

¹¹ Sili buleebule, mutikusyagania ukuti ngaajobaga isya fisyesye? Po mujege maaso nu nkese ugwa Bafalisai na Basatukai.”

¹² Po abafundigwa baake balinkusyagania ukuti akaajobaga isya nkese ugwa kutenedekekesya ifisyesye, looli aabalaga imanyisyo isya Bafalisai na Basatukai.

*Peeteli ikunnjoba Jesu ukuti jo Meesija
(Maalika 8:27-30; Lueka 9:18-21)*

¹³ Jesu na bafundigwa baake, bo bafikile ku Kesalija Filipi, Jesu alinkubalaalusya alinkuti, “Abandu bikunnjoba une Nnyamundu ukuti ne ani?”

¹⁴ Balinkummwamula balinkuti, “Bamo bikuti gwe Johani uMoosi, abangi bikuti gwe nkunguluka Elija, na bangi bikuti ugwe gwe Jelemija, pamo jumo mbakunguluka abangii.”

¹⁵ Po Jesu alinkubalaalusya abeene, alinkuti, “Na numwe mukuti, une ne ani?”

¹⁶ Po Simoni Peeteli alinkummwamula alinkuti, “Ugwe gwe Meesija, uMpoki uju Kyala atiile ikuntuma. Ugwe uji Mwana gwa Kyala uMuumi bwila na bwila.”

¹⁷ Jesu alinkummbuula alinkuti, “Simoni mwana gwa Joona, gwe usajiigwe, paapo akajako umundu uju akusetuliile isyo, looli jo Taata gwangu ugwa kumwanya.

¹⁸ Une nikukabuula, ugwe gwe Peeteli, ulwalabwe.[†] Pamwanya pa lwalabwe ulu, ngujenga ikipanga kyangu ikyu Kyala. Amaka agaa ku ngolongo[‡] gatisakukitola siku.

¹⁹ Une ngukupapo ifungulo isya Bunyafyale bwa kumwanya, ukuti lyolyosa ili kulipinya pakuus, Kyala joope bo alipinyile kumwanya. Kangi lyolyosa ili kalyabuula pakuus, Kyala joope bo aliyabwile kumwanya.”

²⁰ Po Jesu alinkubasoka abafundigwa baake ukuti balingammbuulaga umundu najamo, ukuti umwene jo Meesija.

*Jesu ikujoba isya bufwe nu kusyuka kwake
(Maalika 8:31-9:1; Lueka 9:22-27)*

²¹ Ukwandila akabalo ako, Jesu alinkwanda ukubabuula abafundigwa baake pabwelu, alinkuti, “Mpaka mbuuuke mu Jelusalemu nu kukaba ingubilo nyigi ku balongosi baa Bajuuta, abapuuti abalongosi, na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, mpaka ukugogigwa. Po pi isiku lya butatu, ngwisa kusyuka.”

²² Po Peeteli alinkummwega kumbali, alinkwanda ukunkemela, alinkuti, “Gwe Ntwa, silingaja bo ulo! Isyo sitikukwaga ugwe!”

²³ Looli Jesu alinkansanuka, alinkummbuula Peeteli alinkuti, “Kinda kenyuma kumyangu, ugwe Seetano! Kugela ukusasigila ukubomba uwigane bwa Kyala! Utikasiinogona isya Kyala, looli isya bandu!”

Ukunkonga Jesu na mbuttolwe

²⁴ Po Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, “Umundu gwesa uju ikulonda ukungonga, jo fikuti alingiipaakisyaga na panandi, nalinga aikugogigwa pa kikohekano kumongwa jangu, angongege.

²⁵ Uju linga ikulonda ukubuponesya ubuumi bwake, ikubupeesyaga ubuumi bwa bwila na bwila. Looli umundu uju atikupaasya ukufwa kunongwa jangu, jo ikubukabaga ubuumi bwa bwila na bwila.

²⁶ Eemwa, kali umundu fikummbuumbuila ifiki ukukikaba ikyuma kyosa ikyu nkiisa, looli ikubupeesya ubuumi bwa bwila na bwila? Pamo umundu abagiile ukusoosoya ifiki pabuo bwa buumi bwa bwila na bwila?

²⁷ Une Nnyamundu ngwisa kwisa pamopeene na bandumi bangu, mbusisya bwa Taata. Po ngwisa kunhomba ukuti mundu ukukongana ni mbombo syake.

²⁸ Nalooli nikubabuula, balipo bamo papapa aba batikufwa mpaka taasi baambone ne Nnyamundu, bo ngwisa mBunyafyale bwangu.”§

* **16:10 16:9-10** Bala kalata gwa Matai 14:20; 15:37. † **16:18 16:18** Peeteli Mu njobelio ijaa Kigiliki kokuti *Lwalabwe*.

‡ **16:18 16:18 Ingolongo** Bala ku Isyakulingaania. § **16:28 16:28** Bala kalata gwa Ndaanieli 7:14.

17

Jesu ikwanduka

(*Maalika 9:2-13; Luuka 9:28-36*)

¹ Amasiku ntandata bo gakindile, Jesu alinkubeeega baa Peeteli, Jaakobo na Johani unnuguna gwa Jaakobo. Alinkufyuka nabo pamwanya pa kyamba ikitali fijo, po alinkwijeekela nabo kula.

² Bo bali kula, Jesu alinkwanduka umbili nkyeni mmyabo. Kamaaso kulinkeulangala ulwa isuba, ni myenda gyake gyali myelu fijo bo undanganila gwa isuba.

³ Nakalinga, balinkuseetuaka abakunguluka Moose na Elija,* baajobaga nagwe.

⁴ Po Peeteli alinkummbuula Jesu alinkuti, "Gwe Ntwa, kanunu uswe ukujapo apa. Linga kulonda, ngujenga ifitembe fitatu. Kimo kije kyako, ikingi kya Moose, ni kingi kije kya Elija."

⁵ Peeteli bo akaali ikujoba, keeta, iibingo ili likulangala lilinkubakupikila. Po balinkupilika iisyu ukufuma mwi ibingo likuti, "Uju jo Mwanangu uNkundwe uju niikyeliile nagwe, mumpilikisyegi!"

⁶ Abafundigwa baake bo bapiliike isyo, balinkutiila fijo, balinkugwa bukopama paasi na latende.

⁷ Jesu alinkusegelela kifuki, alinkubapalamaasya, alinkubabuula alinkuti, "Namusumuke, mulingatiilaga!"

⁸ Bo biinwile amaso gaabo, balinkummbona Jesu asyele mwene.

⁹ Po bo bikusuluka ukufuma nkyamba, Jesu alinkubalagila alinkuti, "Mulingammbuulaga umundu najamo isi musbwene mpaka akabalilo aka Nnyamundu ikwisa kusyuka ukufuma mbafwe."

¹⁰ Abafundigwa balinkunndaaluuysa balinkuti, "Keeta, abamanyisi baa ndagilo sya Moose bikuti Elija jo ikutalapo taasi ukwisa, bo Meesija akaali?"

¹¹ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Nalooli Elija jo ikutala ukwisa, ukuti atendekesy syosa.

¹² Looli nikubabuula nikuti, Elija iisile,[†] abandu bakaalimmeeny, baalimmbombiile imbiibi syosa isi baalondaga. Bubuebo Nnyamundu bikwakummbombela kabiibi."

¹³ Po abafundigwa bala balinkusyagania ukuti Jesu ajjobaga isya Johani uMoosi.

Abafundigwa baa Jesu batoliigwe ukummbumbuluya umwanike

(*Maalika 9:14-29; Luuka 9:37-43*)

¹⁴ Po paapo Jesu na bafundigwa bala batatu bo bafikile pa kilandilo kila kya bandu, umundu jumo alinkwsa kwa Jesu, alinkufugama nkyeni mmyake,

¹⁵ alinkummbuula alinkuti, "Gwe Ntwa, ngusumua ampaakisye umwananga paapo ali ni inyiki, ububine who bukuantaamy fijo. Kaa kingi ikugwa mmooto na mmiisi.

¹⁶ Naalintwele ku bafundigwa baako ukuti bammbumbuluya, leelo batoliigwe."

¹⁷ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Mwe bandu baa nkabalilo aka, mwe mukaja nu lwitiko umwe! Moonangiike! Bule, ngutuugala pamopeene na numwe nu kabakeeteela mpaka ndili? Namuntwale kuno kumyangu!"

¹⁸ Po Jesu alinkujikemela imbepo inyali ijji jaali nkati mmyake, jilinkusookamo. Nakalinga, umwana jula alinkubumbuluka.

¹⁹ Po abafundigwa balinkummbisila Jesu pabujo ubwa kwijeeekela, balinkunndaaluuysa balinkuti, "Fiki uswe tutoliigwe ukujikaga imbepo inyali jila?"

²⁰ Alinkubaamula alinkuti, "Kanongwa jaa lwitiko lwinu lunandi. Nalooli nikubabuula, linga muli nu lwitiko uluniini bo ulwa kaseke akaa mutaka, mwabagiile ukukibuuila ikyamba iki ukuti, 'Sookapo apa, ubuukke pala,' kyope kikusookapo. Aakatikujako akandu akaa kubatola. [

²¹ Pamopeene na isyo, imbepo inyali ijaa luko ulo jitikusooka, looli ku njila jaa kunsuumaa Kyala nu kufipiika ifindua.]‡

Jesu ikujoba kangi isya bufwe nu kusyuka kwake

(*Maalika 9:30-32; Luuka 9:43-45*)

²² Jesu bo ali pamopeene na bafundigwa baake mu Galilai, alinkubabuula alinkuti, "Ne Nnyamundu ngwisa kubiikiga mmaboko agaa balugu. Bikwisa kuungoga, looli pi isiku lya batatu, ngwisa kusyuka."

* **17:3** **17:3** Moose na Elija baali bakunguluka bakulumba. Moose aabalongwisy eBanyaasilaili ukufuma ku Misili ukubuuka kukiisu kya Isilaili. Elija aasuuibiliigwaga ukuti ikugomoka pakisu bo akaali ukwisa Meesija. Bala kalata gwa Malaki 4:5. † **17:12 17:12** Elija iisile Jesu ikummbala Johani uMoosi uju imbombo syake syawene ni sya Elija. Bala kalata gwa Matai 11:13-14. ‡ **17:21 17:21** Baakalata bambo abaa ijolo bakaja na kanandi aka, looli kalipo pa kalata gwa Maalika 9:29.

²³ Abafundigwa baake balinkusulumania fijo.

Ukuhomba isongo jaa tempeli

²⁴ Jesu na bafundigwa baake bo bafikile mu Kapelinaumu, abasongesya songo jaa tempeli balinkwisa kwa Peeteli. Balinkunndaalusa balinkuti, "Bule, ummanyisi gwinu joope ikusonga isongo jaa tempeli?"[§]

²⁵ Peeteli alinkubaamula alinkuti, "Moomumo, ikusonga." Peeteli bo ingiile nnyumba, Jesu alinkwanda ukunndaalusa alinkuti, "Gwe Peeteli, ugwe kusyagania buleebale? Abanyafyle nkiis iki bikusongesya isongo ku bandu nki? Ku bandu baa mfiis fyabo, pamo kwene ku baheesy?"[§]

²⁶ Peeteli alinkwamula alinkuti, "Bikusongesya kwene ku baheesy." Jesu alinkummbuula alinkuti, "Linga sili bo ulo, po abenekaaja batikuhomba isongo.

²⁷ Looli ukuti tilingabakalasya, buuka ukasope ulusambo mu nyanja. Ukeege iiswi ijaa kwanda iji kwakusipula, ukajikahule nkanwa, kwakulwaga ulatalama nkati. Ukeege ulatalama ulo ukasonge isongo jang u ni jaako."

18

*Unkulumba jo uju ikufwana nu mwanike
(Maalika 9:33-37; Luuka 9:46-48)*

¹ Akabalilo kamo abafundigwa baa Jesu balinkwisa kwa Jesu, balinkunndaalusa balinkuti, "Jo jwani nkulumba ukukinda abangi boosa mBunyafyale bwa kumwanya?"

² Jesu alinkunkoolela umwanike, alinkummbiika pakati pamyabo,

³ alinkuti, "Nalooli nikubabuula, linga mutikupinduka nu kuja bo abaanike, mutikwisa kwingila siku mBunyafyale bwa kumwanya.

⁴ Po umundu gwesa uju ikwijiisa bo umwanike uju, ujo jo nkulumba mBunyafyale bwa kumwanya.

⁵ Kangi umundu gwesa uju mu ngamu jang u ikummwambilila umwanike bo uju, ikusnyambilila une."

*Jesu ikumanyisa injila jaa bugolofu
(Maalika 9:42-48; Luuka 17:1-2)*

⁶ "Looli linga kensobesya jumo mbaanike abo aba bikusnyiitika une, ngali kenumu ukukerpinya ugwe ulala mmakosi nu kusopigwa mu nyanja.

⁷ Ahilli mwe bandu baa nkiis muno, kumonga jaa kabomba isi sikabasobesya abandu! Ingelo syo fikuti sijengepo, looli ahilli umundu uju ikusitwala ingelo isyo!

⁸ Linga ikiboko kyako pamo ikilundi kyako kikukusofya ukutula inongwa, kitumule nu kakisopa pabutali na nungwe! Kenumu ukwingila mbuhami bwa bwila na bwila, bo uli ni kilema, ukukinda ukuja na maboko mabili pamo amalundi mabili, leelo usopigwe mmooto ugwa bwila na bwila.

⁹ Ni kisige kyako linga kikukusofya, kifyele nu kuitaaga pabutali na nungwe! Kenumu ukwingila mbuhami bwa bwila na bwila, bo uli ni kisige kimo, ukukinda ukuja ni fisige fyofibili, leelo usopigwe ndapanga lwa mooto."

*Ikifwanikisyo ikyu ng'oosi ijijisobile
(Luuka 15:3-7)*

¹⁰ "Mujege maaso, mulungammilaamwaga jumo mbaanike abo! Nikubabuula nikuti, boope bali na bandumi baabo abaa kumwanya, akabalilo koosa bali nkyeni mwa Taata gwangu ugwa kumwanya. [

¹¹ Paapo Nnyamundu aalisile nkiis ukuti abapoke aba basobile.]*

¹² Bule, umwe mukuti fiki? Umundu uju ali ni ng'oosi imia jimo, linga jimo jisobile, ikubomba buleebale? Bule, atikusileka ing'oosi 99 ndiis, ukuti akajilonde iji jisobile?

¹³ Nalooli nikubabuula, linga ajaagile, ikuhoboka fijo kunongwa jaa ng'oosi jila jimo ukukinda ing'oosi sila 99 isi sikasoba.

¹⁴ Babuubo ugwiseemwe ugwa kumwanya akiigana ukuti jumo mmbandu baa paasi aba asobe."

Uhubaatiko lwa kunsoka uju asobile

¹⁵ "Linga umwitiki unnino akutuulile inongwa, buuka unsoke bo muli babili itolo. Linga akupiliike, bo ummwagile kang umwitiki nnino.

§ 17:25 17:25 Abanyafyle baabasongesaga isongo abandu aba batoliigwe ubwite, bakaabasongesaga abandu abaa mfiis fyabo. * 18:11 18:11 Baakalata bambo abaa ijolo bakaja na kanandi aka, looli kalipo pa kalata gwa Luuka 19:10.

¹⁶ Looli linga akakipilika, buuka ummwege umundu ujungi jumo pamo babili, ukuti mukonge isya mwa Kalata uMwikemo isi sikuti, ‘Bajepo abakeeti babili pamo batatu abaa kusisimikisyia kükuti kandu.’[†]

¹⁷ Linga akabapilika abo boope, buuka kakukubuula ikipanga kya Kyala. Linga akakipilika ni kipanga, po munkeetege bo umundu umpanja, pamo bo unsongesya songo.”

Amaka agaa bafundigwa agaa kupyina nu kwabuula

¹⁸ “Nalooli nikubabuula, syosa isi mukusipinya pakiisu, Kyala joope bo asipinyle kumwanya. Kangi syosa isi mukusyabula pakiisu, Kyala joope bo asyabwile kumwanya.

¹⁹ Nikubabuula kangi ukuti, linga babili pakati paminyu biitikeene pakiisu ndi syosa isi bikusuma, Taata gwangwa ugwa kumwanya ikubabombela.

²⁰ Paapo apa babungeene abanda babili pamo batatu mu ngamu jangu, niine ngujapo pamopeene nabo.”

Ikifwanikisyio ikyu mbombeli uju atikuhobokela

²¹ Po Peeteli alinkubuuka kwa Jesu, alinkunndaalusa alinkuti, “Gwe Ntwa, linga umwitiki mwinangwa aandigile, ngulondigwa nunhobokele kalinga? Bule, nalinga kahaano na kibili?”

²² Jesu alinkummwamula alinkuti, “Ndikubabuula ukuti kahaano na kibili itolo, looli unhobokelege unnino akabalilo koosa mbumi bwako kisita kubala.”[‡]

²³ “Kunongwa ijo, ukwisa kwa Bonyafale bwa kumwanya kufwene bo ikifwanikisyio iki. Aaliko umalafyale jumo, uju aalondaga ukwega indalamu syake isi aamelaga mbabombeli baake.

²⁴ Umalafyale bo andile ukubala, aatwaliigwe umundu jumo nkyeni mmyake, uju aameleligwaga italanta[§] 10,000.

²⁵ Umbombeli ujo aatoliigwe ukubomba indalamu isi aameleligwaga. Po umalafyale alinkubalagila ukuti uulisigwe pamopeene nu nkasi, abaanaake, nu tundu toosa utu ali nato, ukuti ahombe.

²⁶ “Po umbombeli jula alinkufugama nkyeni mmalafyale, alinkunsuuma alinkuti, ‘Ngusuuma uangulilepo panandi, ngukuhomba utandu twako toosa.’

²⁷ Umalafyale jula alinkumpelela ikisa, alinkunhobokela, alinkummwitikisyia ukuti abuukege.

²⁸ “Bo asookile panja, alinkwaganila nu mbombeli unmine uju aalinkopiisye indenali imia jimo* itolo. Nakalinga alinkumpiita mmakosi, alinkummbuula alinkuti, ‘Homba ifi naakukopiisye.’

²⁹ Unnine jula alinkufugama nkyeni mmyake, alinkunsuuma alinkuti, ‘Ngusuuma uangulilepo panandi, ngukuhomba utandu twako toosa.’

³⁰ Looli umwene alinkukaana, alinkubuuka kükmpinya umwinaake jula mu nnyolo, mpaka akabalilo aka ikwisa kuhomba utandu toosa.

³¹ “Ababombeli banine bo basibwene isi sibombiigwe, baasulumeenie fijo mu ndumbula syabo. Po balinkubuuka ku malafyale gwabo nu kanndingaania syosa isi sibombiigwe.

³² Po umalafyale alinkunkoolela umbombeli gwake jula, alinkummbuula alinkuti, ‘Gwe mbombeli mbiibi ugwe! Keeta! Bo gusuumile ukuti nguhobokele ifi naakumelelagia, nguhobokiile fyosa!

³³ Bule, nungwe utikalondigwa ukuja ni kibabiilisi ku nnino jala, bo muno une ngabombiile ugwe?’

³⁴ “Po umalafyale jula alinkukalala fijo, alinkubalagila abasikalika baake ukuti bankole nu kuntaaga mu nnyolo mpaka akabalilo aka ikwisa kuhomba utandu toosa.”

³⁵ Po Jesu alinkuti, “Taata gwangwa ugwa kumwanya ikwisa kubabombela umwe bo luluulo, linga mutikubahobokela abiitiki biiniu ni ndumbula jiinu joosa.”

19

Jesu ikumanyisyia isya bwegi ni sya kulekana (Maalika 10:1-12)

¹ Jesu bo amalile ukujoba amasyu ago, alinkusookamo mu Galilai, alinkubuuka nkiisu kya Jutai, kwi isiilya ilya Jolitani.

[†] 18:16 18:16 Bala kalata gwa Urukumba Ingomeelesyo 19:15. [‡] 18:22 18:22 Kisita kubala NKigiliki bikati 7 x

70. [§] 18:24 18:24 Italanta jimo gwali mfwalo gwa mundu jumo ku fyinja kalongo na ntandatu. ^{*} 18:28 18:28 Indenali imia jimo gwali mfwalo gwa masiku imia jimo. Bala iiyu **Indenali** ku Isyakulingaania.

² Po abandu bingi balinkunkonga uko, alinkubabumbulusya ababine boosa.

³ Po aBafalisai bamo balinkummbukila Jesu ukuti banteg*e*, balinkunndaalusya balinkuti, "Bule, u

ulagilo l*witu* lukwitikisy*a* ukuti unnyambala ansoosyege unkasi kunongwa jojoosa jila?"

⁴ Jesu alinkwamula alinkuti, "Bule, mukabalamo mwa Kalata uMwikemo ukuti kabwandilo, 'Kyala aabapelite unnyambala nu nkiikulu?'

⁵ Kangi Kyala aatile, 'Kunongwa ijo unnyambala ikunndeka ugwise nu nna, ikummuumililaga unkasi, bobabiili bikujaga mbili gumogwene.'

⁶ Po nikubabuula nikuti, batiku babilu kangi, looli mbili gumogwene. Po leelo aka akakungiseenie Kyala, umundu alingakapaagulanaga."

⁷ ABafalisai bala balinkunndaalusya kangi balinkuti, "Moose aalagiile ukuti unnyambala abagiile ukunndeka unkasi linga asimbile kalata ugwa kunsoosya. Fiki aabombile bo ulo?"

⁸ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Moose aabiitikiisye ukuti mubalekege abakasi biinu kunongwa jaa bukuf*u* bwa ndumbula syinu, looli ukufuma kabwandilo sikaali bo ulo.

⁹ Looli une nikubabuula nikuti, umundu gwesa uju anndekele unkasi, bo akankola mbulogwe, nu kwega unkiikulu ujangi, ikulogwa."

¹⁰ Po abafundigwa baake balinkummbuula balinkuti, "Linga sili bo ulo ku mundu nu nkasi, po kanunu ukusita kwega!"

¹¹ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Abandu boosa bakabagila ukulyambilila iisyu ili, looli beene aba Kyala ikubatuula ukulyambilila.

¹² Silipo nyungi isi sikerepela abandu ukusita kwega. Bamo bakabagila ukwega kunongwa jaa kuti baapaapiigwe bauf*u*. Bamo batikwega paapo abandu babafuli*e*. Balipo abangi aba batikwega ukuti babwijuulilege uB^unyafyale bwa kumwanya. Uju abagiile ukulyambilila iisyu ili, alyambilile."

Jesu ikubasaja abaanike

(Maalika 10:13-16; Luuka 18:15-17)

¹³ Abandu bamo balinkubatwala abaana abaniini kwa Jesu ukuti ababi^{kk}epe amaboko pamwanya pamyabo, nu kubasaja. Leelo abafundigwa baake balinkubakemela abandu bala.

¹⁴ Looli Jesu alinkubabuula alinkuti, "Namubaleke abaana abaniini biisege kumyang*u*, mulingabasigilaga, paapo uB^unyafyale bwa kumwanya bwa bandu aba bali bo abaana aba."

¹⁵ Po Jesu alinkubabuikapo amaboko gaake pamwanya pamyabo, alinkubasaja, alinkusookapo pala.

Jesu ikumanyisya inongwa sya kyuma iky*pakiis*u

(Maalika 10:17-31; Luuka 18:18-30)

¹⁶ Po undumyana jumo alinkwisa kwa Jesu, alinkunndaalusya alinkuti, "Gwe Mmanyisi, mbombe inunu siliku ukuti ngabe ubuumi bwa bwila na bwila?"

¹⁷ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Fiki kundaalusya une isya bununu? Keeta, Kyala mwene jo nnunu! Looli linga kulonda ukukaba ubuumi bwa bwila na bwila, usikongege indagilo sya Kyala."

¹⁸ Undumyana jula alinkunndaalusya alinkuti, "Indagilo siliku?" Po Jesu alinkummwamula alinkuti, "Ulingagogaga, ulingalogwaga, ulingahijaga, ulingajaga neeketi gwa butangalu,

¹⁹ ummwimikege uguso nu nyoko,"[‡] kangi, "Ubaganege abanino bo ulu gwijiiganile ugwe."[§]

²⁰ Undumyana jula alinkuti, "Indagilo syosa isyo nsikolile. Mbombe ifiki kangi ifi naagiiwe?"

²¹ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Linga kulonda ukuj*a* mundu unsita kwagilwa, buka ukualisye utundu toosa utu ali nato, indalam*a* isyo ubajabile abalondo. Linga ubombe bo ulo, bo gwibiikiile iky*u*ma kumwanya. Po gwise gungongege."

²² Po undumyana jula bo apiliike isyo, alinkusookapo ku basulumanie paapo aali ni kyuma ikingi fijo.

²³ Po Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Nalooli nikubabuula, kupala fijo unkabi ukwingila mB^unyafyale bwa kumwanya.

* 19:4 19:4 Bala kalata gwa Ubwandilo 1:27. † 19:5 19:5 Bala kalata gwa Ubwandilo 2:24. ‡ 19:19 19:18-19 Bala kalata gwa Ukusooka 20:12-16; Uku**ku**mbuka Ingomeeesyo 5:16-20. § 19:19 19:19 Bala kalata gwa Abanyaleebi 19:18.

24 Nikubabuula kangi ukuti, ingamila ukwingila mbwasi bwa sindaano kapepe, ukukinda unkabi ukwingila mBunyaafyale bwa Kyala!"

25 Abafundigwa bala bo bapiliike isyo, balinkuswiga fijo, balinkunndaalusa balinkuti, "Po jo jwani uju abagiile ukupokigwa?"*

26 Jesu alinkubakeeta fijo, alinkuti, "Ku bandu sikabagila, looli kwa Kyala syosa sibagile."

27 Peeteli alinkummbuula alinkuti, "Keeta, uswe tufilekile fyosa, tukukongile ugwe! Atukukabamo ifiki?"

28 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Nalooli nikubabuula, bo une Nnyamundu ndi Malafyale gwa kiisii ikipyia ikyu Kyala, angutuugalaga pa kikota kyangu ikyu butwa. Kangi umwe nuumwe mwe mungongile une, aamukutuugalaga pa fikota fya butwa kalongo na fibili, ukuti muflonge ifikolo kalongo na fibili ifya Isilaili.

29 Po umundu gwesa uju ajilekile inyumba, pamo abakamu, pamo ugwise, pamo unna, pamo abaanaake, pamo imigunda, kunongwa janga, ikwisa kwambilila ku bwingi ukukindapo. Po ikwisa kukaba ubuumi bwa bwila na bwila.

30 "Looli bingi aba bikwibona ukutiaabikujaga baa kwanda akabalilo ako, bikujaga baa kummaliikisy. Looli aba bikwibona ukutiaabikujaga baa kummaliikisy, bikujaga baa kwanda."

20

Ikwani kisyo ikyu kabahomba ababombi

1 "Po uBunyaafyale bwa kumwanya, aabukwisa bo ulwa kifwanikisyo iki. Aaliko umwene ngunda jumo, uju aalaabiile nulubunjua fijo kukubalonda abaa kabomba imbombo mu ngunda gwake.

2 Umwene ngunda bo abaagile, alinkwitikana nabo ukunhomba kukuti mundu umfwalo gwa isiku limo, po alinkubatumu mu ngunda gwake.

3 Alinkusookapo pa ngunda bo jififikile isala jaa 3:00 nulubunjua, alinkubuuka ku sokoni, alinkubaaga abandu abangi biimile kisita mbombo.

4 Alinkubabuula alinkuti, 'Na nuumwe mubuuke kukabomba imbombo mu ngunda gwango. Une ngwisa kukubahomba mwesa bo muno sikulondeligwa.'

5 Abandu bala balinkubauka. Po bo iisuba lili pantu alinkubatumu abandu abangi mu ngunda gwake, kangi abangi mwi ilunduko.

6 Namajolo, alinkusookapo pa ngunda kangi, alinkubabona abandu abangi aba biimile paa sokoni. Alinkubalaalusa alinkuti, 'Fiki mwimile apa iiisiku lyosa kisita mbombo?'

7 Boope balinkummwamula balinkuti, 'Akajapo umundu uju atupeelepo imbombo.' Alinkubabuula alinkuti, 'Na nuumwe namubuuke kukabomba imbombo mu ngunda gwangu.'

8 "Bo bwilie, umwene ngunda alinkummbuula uju ikwimilila imbombo jaake alinkuti, 'Bakoolele ababombi boosa ukuti ubahombe umfwalo gwabo, gwandege ukubahomba ababombi aba biisile kummaliikisy, umaliikisy abaa kubwandilo.'

9 Po ababombi bala aba baaliisile namajolo, balinkwambilila indalamu isya kufwana umfwalo gwa isiku limo.

10 Ababombi bala aba baalyandeene ukufika mu ngunda, baasubilaga ukubombigwa ukubakindapo abiinaabo aba baaliisile namajolo. Leelo kukuti mundu aahombiigwe umfwalo galagula ugwa isiku limo.

11 Po bo bambiliile, balinkwanda ukumana nu mwene ngunda balinkuti,

12 'Abandu bala babombe imbombo ku sala jimojeene itolo, sili buleebule atupeele umfwalo bo ugii uhapeele? Uswe tujibombe imbombo ingafu fijo nu lumu loosa.'

13 Umwene ngunda jula alinkummwamula jumo mmbandu bala alinkuti, 'Mmanyani, ngakusyoba nafimo. Bule, tukiitikana ukuti kabomba imbombo ijaan mfwalo gwa isiku limo?

14 Ega indalamu jaako iji, sookapo apa! Une niiganile ukumpapo umundu uju ugwa kummaliikisy, umfwalo ugii gafwene nu gwako.

15 Bule, ndikwitikisigwa ni ndagilo ukubombela utundu twangwa bo muno niiganielle? Pamo uhi nu buufi, paapo ndi moololo fijo ku bangi?' "

16 Jesu alinkujoba kangi alinkuti, "Po bo babuubo, abandu abaa kummaliikisy bikujaga baa kwanda, na baa kwanda bikujaga baa kummaliikisy."

*Jesu ikujoba ulwa butatu isya bufwe nu kusyuka kwake
(Maalika 10:32-34; Luuka 18:31-34)*

* 19:25 19:25 Baaswigile paapo aBajuuta baali nu lwitiko ukuti linga umundu nkabi asajigwe na Kyala, jo ikwingila kumwanya.

¹⁷ Jesu bo ali mu njila ikafyuka ukubuuka mu Jelusalemu, alinkubeeaga pambali abafundigwa baake kalongo na bibili, alinkubabuula alinkuti,

¹⁸ "Keeta, tukufyuka ukubuuka mu Jelusalemu. Une Nnyamundu ngwakubiiigwa mmaboko agaa bapuuti abalongosi na bamanyisi baa ndagilo. Abeene bikwakueundonga ukuti ngogigwe.

¹⁹ Po bikwakueumbiika mmaboko agaa Balooma ukuti baanyangalile, bangome ni fingoti nu kungomelela pa kikohekano. Looli pi isiku lya butatu, angusyuka."

Jesu ikumanyisya isya lwijiisyo

(Maalika 10:35-45)

²⁰ Po uniasi gwa Sebatai alinkubuuka na baanaake,* alinkufugama nkyeni mwa Jesu nu kusuma ubutuuli.

²¹ Jesu alinkuundaalausya alinkuti, "Kulonda ngabombele ifiki?" Alinkummwamula alinkuti, "Ngusuma ubiitikisye abaanangu aba bibili ukaja pabujo ubwimikiga, balongosyege pamopeene na nungwe[†] mBunyafyale bwako."

²² Jesu alinkubabuula abaana baa nkukulu jula alinkuti, "Mukasimanya isi mukusuma. Bule, mubagiile ukukubilwa bo ulu une ngwakukubilwa?"[‡] Balinkummwamula balinkuti, "Tabagiile."

²³ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Nalooli aabikubapapo ingubilo bo ulu une aabikumbapo ingubilo. Looli isya kutuugala pabujo ubwimikiga nu kalongosya pamopeene na niine jikaja mbombo jangua ukubiitikisy, looli ubujo ubo bikupeeligwaga aba batendekeesiigwe na Kyala."

²⁴ Abafundigwa abangi bala kalongo, bo bapiliike isyo, balinkubakalalila abanya-mundu bibili bala.

²⁵ Po Jesu alinkubakoolela boosa pamopeene, alinkubabuula alinkuti, "Mumeenye ukuti pakiisu apa, abalongosi biiganile ukubalagila abandu ku bukali, bikubabombesya ka maka.

²⁶ Looli silingajaga bo ulo kamyinu. Umundu gwesa uju ikulonda ukaja nkulumba gwinu, ikulondigwa ababombelege abangi.

²⁷ Kangi umundu gwesa uju ikulonda ukaja gwa pamwanya pamyinu, ajege mbombeli gwinu.

²⁸ Babuubo une Nnyamundu ngaaliiisile ukuti baambombelege, looli naaliisile ukuti mbabombelege abandu, nu kubuninga ubuumi bwangua ukuti mbapoke abandu bingi."

Jesu ikubabumbulusya abafwa maaso bibili

(Maalika 10:46-52; Luuka 18:35-43)

²⁹ Jesu na bafundigwa baake bo bikusookamo nkaaja akaa mu Jeeliko, ikilindilo ikinywamu ikyu bandu kyankongaga.

³⁰ Po abafwa maaso bamo bibili baatuhugeele kumbali ku njila iji Jesu endaga. Bo bapiliike ukuti Jesu ikukinda, balinkulaata ukukoolela balinkuti, "Gwe Ntwa, gwe Mwana gwa malafyale Ndaabiti,[§] uliitupaakisya!"

³¹ Ikilindilo ikyu bandu bala kilinkubakemela ukuti bamyek. Looli abeene balinkwendelela ukukoolela balinkuti, "Gwe Ntwa, gwe Mwana gwa malafyale Ndaabiti, uliitupaakisya!"

³² Jesu alinkwima, alinkubakoolela, alinkubalaalusya alinkuti, "Mukulonda mbabombele ifiki?"

³³ Po abafwa maaso bala balinkummwamula balinkuti, "Gwe Ntwa, tukulonda ukuti amaaso giitu gakeetege."

³⁴ Po Jesu alinkubapaakisya, alinkubapalamasya amaaso gaabo. Nakalinga, amaaso gaabo galinkwanda ukukeeta, balinkunkonga Jesu.

21

Jesu ikwambililgwa na kaluulu kaa batoli mu Jelusalemu

(Maalika 11:1-11; Luuka 19:28-40; Johani 12:12-19)

¹ Bo basegeliile mu Jelusalemu, balinkufika mu Betifage akaaja aka kali kifuki nu bujo ubu bikuti Kyamba kya Misyunguti. Po Jesu alinkubatumu abafundigwa baake bibili,

* ^{20:20} ^{20:20} Abanaake abo jo Johani na Jaakobo, abo baali bafundigwa baa Jesu. † ^{20:21} ^{20:21} Ukaja pabujo ubwimikiga, balongosyege pamopeene na nungwe NKigiliki bikuti Jumo atuugale ku kiboko kyako ikiliilo nu jungi ku kiboko kyako ikiimama. ‡ ^{20:22} ^{20:22} Ukukubilwa bo ulu une ngwakukubilwa? NKigiliki bikuti Ukonwela ikikombe iki une angunwela? § ^{20:30} ^{20:30} Umwana gwa malafyale Ndaabiti Kokuti Meesija. Bala iisyu Meesija ku Isyakulingaania.

² alinkubabuula alinkuti, "Namubuuuge nkaaja kala aka kali nkyeni mmyinu. Bo mwinguile mula, nakalinga mukwakuaaga imbunda jikangiigwe pamopeene ni mwana. Po mukasyabule, mundwalile.

³ Linga umundu ikubalaalusya, mukatigi, 'UNtwa afumbilwe nasyo,' nakalinga ikwakusituma."

⁴ Syosa isi syabombiigwe bo ulo ukuti iisyu lila liboneke ili Kyala aalijobile, ku njila jaa nkunguluka ukuti,

⁵ "Mubabuule abandu abaa mu Syoni"^{*} ukuti,
'Namukeete, uMalafyale gwinu ikwisa kumyinu,

mooololo, ikwisa bo iitogile imbunda,[†]
imwana jaa mbunda.' [‡]

⁶ Po abafundigwa bala balinkubuuka, balinkubomba bo muno Jesu abagalilile.

⁷ Balinkujitwala imbunda jila pamopeene ni mwana jaake, balinkwalisyia imyenda gyabo pamwanya pa mbunda isyo, Jesu alinkwitoga.

⁸ Hkilindilo kila ikinywamu ikyu bandu balinkwalisyia imyenda gyabo mu nsebo, ukunangisya ulwimiko kumyake, kangi abangi balinkukonyola isamba sya mipiki, balinkwalisyia mu njila.

⁹ Abandu bala baalongoliile nkyeni mwa Jesu na bala baakongaga balinkukoolela balinkuti,

"Hosyana![§] Mwana gwa malafyale Ndaabiti!

Asajigwege eju ikwisila mu ngamu jaa Ntwa Kyala!"

Hosyana! Imikigwege uNtwa ugwa kumwanya!"

¹⁰ Jesu bo ingile mu Jelusalemu, akaaja koosa kaanyomwike. Abandu balinkalaalusania balinkuti, "Ejju jo jwani?"

¹¹ Hkilindilo kila ikyu bandu balinkubaamula balinkuti, "Ejju jo Jesu, ejju afumile mu Nasaleti, nkiisu kya Galilai, ejju jo nkunguluka gwa Kyala."

*Jesu ikubakaga abuulisi ndupaso lwa tempeli
(Maalika 11:15-19; Luhaka 19:45-48; Johani 2:13-22)*

¹² Po Jesu alinkwingila ndupaso lwa tempeli, alinkubakagila panja aba buulisyaga na aba buulaga. Alinkusigwisyia imeesa sya buusania ndalamu,[†] ni fikota fya buulisi baa ngunde.

¹³ Alinkubabuula alinkuti, "Sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, 'Inyumba jangue jikujobigwaga ukuja nyumba jaa kwipuutilamo.'[‡] Looli umwe mujibiiile ukuja, 'Mbako jaa minyambuta.' [§]

¹⁴ Jesu bo ali ndupaso lwa tempeli, abafwa maaso na aba bikukwema balinkummwisila, alinkubabuumbulasya.

¹⁵ Looli abapuuti abalongosi na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, baafibwene ifiswigo ifyo, nu kubaplikira abaanike aba baakoolelaga ndupaso lwa tempeli ukuti, "Hosyana, Mwana gwa malafyale Ndaabiti," balinkukalala.

¹⁶ Balinkunndaalusya Jesu balinkuti, "Bule, kupilikira muno bikujobelba abaanike aba?" Jesu alinkubaamula alinkuti, "Ngupilika. Mukabalamo amasyu aga gasimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,
'Nkanwa kaa baanike na baana abafyele,
mo kukaba induufo syosa?' ^{**}

¹⁷ Jesu alinkubaleka, alinkusookamo mu Jelusalemu, alinkubuuka ku Betanija, alinkugona uko.

*Jesu ikuguguna unkuju
(Maalika 11:12-14, 20-24)*

¹⁸ Jesu bo ikwisa nulubunju nkaaja akaa mu Jelusalemu, injala jilinkunnduma.

* 21:5 21:5 Syoni ngamu ijingi ijaaj Jelusalemu. [†] 21:5 21:5 Ikwisa bo iitogile imbunda Abanyakayale biitogaga ifalasi isya bwite. Po Jesu ukwituza imbunda bo ikwingila mu Jelusalemu, aanangisya ukuti umwene ikwisa nu lutengaano, jo malafyale gwa Iwijisyo. [‡] 21:5 21:5 Bala kalata gwa Sakalija 9:9. [§] 21:9 21:9 Hosyana Kokuti Gwe Ntwa tupoke! * 21:9 21:9 Bala kalata gwa Isabuli 118:25-26. [†] 21:12 21:12 Abuusania ndalamu Syaliko indalamu isya kubombela mwene mu tempeli. Kunongwa ijo aBajuuta buusaniaga indalamu syabo ukuti bakabe isya kubombela mu tempeli. [‡] 21:13 21:13 Bala kalata gwa Jeesaja 56:7. [§] 21:13 21:13 Bala kalata gwa Jelemija 7:11.

* 21:16 21:16 Bala kalata gwa Isabuli 8:2.

¹⁹ Po alinkugubona unkuju gumo mumbali mu njila, alinkubuuka apa gulipo, alinkwaga gukaja ni seke nasimo,[†] looli geene amaani. Po alinkugubuula umpiki gula alinkuti, "Utiisakupamo siku iseke!" Nakalinga unkuju gula gulinkukofuka.

²⁰ Abafundigwa baa Jesu bo basibwene isyo, balinkuswiga, balinkuti, "Sili baleebale, unkuju ugū gukofwike nakalinga?"

²¹ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Nalooli nikubabuula, linga muli na lwitiko kisita kwilaamwa, mubagile ukubomba bo isi ngubombiile unkuju ugū, na kükindapo isyo. Nalinga mukukibuula ikyamba iki, ukuti, 'Kuuka ukiiitaae mu nyanja,' sikubombigwaga."

²² Linga muli na lwitiko, syosyosa isi mukusuma ndwipuuto, sikubombigwaga."

*Jesu ikualaatusigwa isya maka gaake
(Maalika 11:27-33; Luuka 20:1-8)*

²³ Jesu alinkufika mu Jelusalemu, alinkwingila ndupaso lwa tempeli, alinkwanda ukumanyisy. Po abapuuti abalongosi na balongosi baa Bajuuta, balinkubuuka kamyake kükunndaalusa balinkuti, "Ekabile kuegu amaka agaa kubomba isi? Jo jwani uju akapeele amaka aga?"

²⁴ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Na niine ngubalaalusa iisyu limo. Linga muunyaamwile, niine ngubabuula ukuti ku maka gaani ngubomba isi."

²⁵ Bale, amaka agaa Johani agaa kubosya abandu gaafumile kuegu? Gaafumile kwa Kyala, pamo ku bandu?" Po balinkujobesania balinkuti, "Linga tukuti amaka gaake gaafumile kwa Kyala, umwene ikutigi, 'Keeta mukaalimmwitiike?'

²⁶ Looli linga tukuti amaka gaake gaafumile ku bandu, tukutiila ikilundilo kya bandu aba, paapo abandu boosa biitiike ukuti Johani aali nkunguluka."

²⁷ Po balinkummwamula Jesu balinkuti, "Tukamanya." Joope Jesu alinkubabuula alinkuti, "Po leelo niine, ndikubabuula ukuti jwani ambeele amaka agaa kubomba isi."

Ikifwanikisyo ikyu mwana uju ikwitika na uju ikukaana

²⁸ Jesu alinkujoba nabo kangi alinkuti, "Bale, umwe mukuti fiki? Aaliko umundu jumo uju aali na baana abalumyana babili. Alinkubuuka ku mwana gwa kwanda, alinkummbuula alinkuti, 'Mwanangu, buuka liilino ukubombi imbombo mu ngunda.'

²⁹ Umwana jula alinkukaana alinkuti, 'Ndikubuuka.' Looli piitaasi aaliinogwine, aabuukile kükubomba.

³⁰ Po ugwise alinkubuuka ku mwanaake ugwa bubili, alinkummbuula bo lulalula. Umwana jula alinkuti, 'Ngubuuka taata.' Looli akaabuukile.

³¹ Bale, ndi abo babili, jwani aabombiele isi ugwise aalondaga?" Abapuuti abo na balongosi balinkummwamula balinkuti, "Jo jula ugwa kwanda." Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Nalooli nikubabuula, abasongesy songo na baa malaja aabikwingila mBunyafyale bwa Kyala, looli umwe mutikwingila.

³² Paapo Johani aaliisile kamyinu, aabanangisye injila jaa bugolofu, umwe mukaalimmwitiike. Looli abasongesy songo na baa malaja baalimmwitiike. Umwe poope bo musibwene isyo, mukaaliinogwine piitaasi nu kummwitiika."

*Ikifwanikisyo ikyu balimi ababiibi
(Maalika 12:1-12; Luuka 20:9-19)*

³³ Jesu alinkwendelela ukujoba alinkuti, "Namupilikisy eikifwanikisyo ikingi. Aaliko umundu jumo uju aali nu ngunda. Aabyele amaafilu, aasyangusisiye ulupaso, aakumbile ubwina ubwa kükamilamo iseke sya maafilu, kangi aajengile ikisonge ikyu kwimapo abalindilili. Alinkubabiikamo abalimi abaa kukeetelela imipiki gya maafilu gila, ukuti iseke bo sibifwifwe, biise bajabane. Po alinkwenda injila jaa pabutali.

³⁴ Akabalilo kaa kattungala iseke bo kafikile, alinkubatuma ababombeli baake ku balimi bala ukuti bampeko ikijabo kyake.

³⁵ Looli abalimi bala balinkubakola ababombeli bala, jumo balinkunkoma, ujungi balinkunngoga, nu jungi balinkuntuunya na mabwe.

³⁶ Po umwene ngunda jula alinkubatuma kangi ababombeli abangi, abingi ukukinda aba kwanda, looli abalimi bala balinkubabombela bo ulu baabombiile abaa kwanda.

³⁷ Po kummaliiksyo alinkuntuma umwanaake, alinkuti, 'Umwanganjo bik-wakummwimikaga.'

³⁸ Looli abalimi bala bo bammbwene umwana jula, balinkujobesania balinkuti, 'Uju jo mwene kilingo. Isaga tunngoge, ukuti twege ikilingo kyake.'

[†] **21:19 21:19** Iseke sya nkuju syamanyiigwe fijo na Bajuuta ukuja kifwanikisyo. Sikunangisya akanunu, aka Kyala aasubibilaga ukukabona ku bandu baake. Uguguna, apa kukunangisya ubulungi bwa Meesija ku Banyaasilaili.

³⁹ Po balinkənkola, balinkənsoosyamo mu ngənda, balinkənnngoga."

⁴⁰ Po Jesu alinkubalaalusya alinkuti, "Po umwene ngənda jula bo iisile, ikwisa kubabombela sya fiki abalimi bala?"

⁴¹ Abeene balinkwamula balinkuti, "Ikwisa kubagoga kisita kubapaakisya abalimi ababiibi bala, kangi mu ngənda gula ikwisa kababiika abangi abaa kugukeetelela, aba bikwisa kantwalilaga iseke pakabalilo aka sibifwifwe."

⁴² Po Jesu alinkubabuula kangi alinkuti, "Bule, mukabalamo Kalata uMwikemo? Apa sisimbiigwe ukuti,

'Hiiibwe ili abajenga nyumba baalikaanile,[‡]

lyo lijile ibwe ikulumba pa Iwalo, pa nguto.

UNtwa Kyala jo үju asipelile isyo,

syu kiswigo fijo kumyitu ukusibona isyo.'[§]

⁴³ "Kənongwa ijo, nikubabuula nikuti, mutikujaga bandu baa Kyala, looli abandu abangi bikujaga bandu baa Kyala, aba babagile ukubomba kanunu mu ngunda gwake, ukuti sikabigwe iseke.

⁴⁴ Kukuti mundu үju ikugwa pamwanya pi ibwe ilyo, ikukonyoka konyoka, na gwesa jula likunngwila, likentakania."

⁴⁵ Abapuuti abalongosi na Bafalisai bo bapiliike ififwanikisyo ifyo, balinkusyagania ukuti aabajobaga abeene.

⁴⁶ Po balinkulonda injila jaa kunkola, looli balinkukitiila ikilundilo kya bandu, aba baalimmwitiike Jesu ukuja nkunguluka.

22

*Ikfwanikisyo ikyu aba baapaaliigwe ku bwegi
(Luuka 14:15-24)*

¹ Po Jesu, alinkujoba kangi na balongosi mfifwanikisyo alinkuti,

² "UBanyafyale bwa kumwanya aabukwisa bo ulwa malafyale jumo, үju aabiikile ulusekelo lwa bwegi ubwa mwanaake undumyana.

³ Alinkubatuma ababombeli baake, kubakooolela aba aabapaalile ukuti biise ku bwegi, looli abeene balinkukaana ukwisa.

⁴ "Po alinkubatuma kangi ababombeli abangi, alinkuti, 'Mubabuule aba mbapaalile ukuti, 'Ndendekiise ifindu fyosa ifya bwegi. Mboolile ing'ombe syangu isi situpile fijo, namwisege ku bwegi!"'

⁵ Looli abeene balinkusita kupaasya. Balinkusookapo, bambo balinkubuuka mmigunda gyabo, abangi mu mbombo syabo.

⁶ Bambo balinkubakola ababombeli baake bala, balinkubakoma fijo nu kubagoga.

⁷ Umalfyale jula alinkukalala fijo, alinkubatuma abasikali baake, balinkubuuka kubagoga abagogi bala, nu kudosya akaaja kaabo.

⁸ Po umalfyale alinkubabuula ababombeli abangi alinkuti, 'Ifindu ifya lusekelo ulwa bwegi fitendekesiigwe, looli aba naabapaalile bakaabagiisye.

⁹ Po ulu namubuuke moosa nkaaja, boosa aba mukwakubaaga mukabakooolele ku bwegi.'

¹⁰ Ababombeli bala balinkubuuka nkaaja moosa. Balinkubabuangaania abandu boosa aba babaagile, abanunu na babiibi. Po abaheesyabalinkwisula mu nyumba jaa bwegi.

¹¹ "Leelo umalfyale bo ingiile nnyumba nkubakeeta abaheesyabalinkummbona umundu jumo үju akaafwele umwenda ugwa bwegi.

¹² Alinkundaalusya alinkuti, 'Mmanyaani, gwingile buleebule muno, bo ukafwala umwenda ugugabagiisye pa bwegi?' Leelo umundu jula alinkutoligwa isya kujoba.

¹³ Po umalfyale alinkubabuula ababombeli baake alinkuti, 'Mumpinye amalundi na maboko, muntaage panja mu ngisi. Abandu aba uko bikwakulilaga nu kusyegotula amiino kənongwa jaa ndaamyo.'

¹⁴ Ababilikiligwa bingi, looli abasunguligwa banandi itolo."

*Ukusonga isongo ku malafyale gwa Balooma
(Maalika 12:13-17; Luuka 20:20-26)*

¹⁵ Po aBafalisai balinkusookapo pala, balinkuntegelela Jesu ukuti bankole mmasyu gaake.

[‡] 21:42 21:42 Hiiibwe ili abajenga nyumba baalikaanile Jesu apa aabombiile amasyu agaa nDwitikano uLakuelu ukwijoba umwene. [§] 21:42 21:42 Bala kalata gwa Isabuli 118:22-23.

¹⁶ Po balinkubatuma kwa Jesu abafundigwa baabo, pamopeene na babombeli abaa malafyale Heloti,* balinkunndaalusya balinkuti, "Gwe Mmanyisi, tumeenye ukuti ugwe uli ngolofu, kumanyisyia isya Kyala ku bwanalooli kisita kupaasya ubusisa bwa bandu. Kangi utikupaasya isi bikwinogona abandu.

¹⁷ Po tubuale muno kukeetela. Bule, indagilo sya Moose sikutwitikisyia ukusonga isongo ku malafyale gwa Balooma pamo mma?"

¹⁸ Looli Jesu alinkusyagania inyinogono syabo imbiibi, alinkubaamula alinkuti, "Mwe umyobi umwe, fiki mukueungela?

¹⁹ Namuunangisyie indalamu isi mukuhombela isongo." Boope balinkantwalila ulutalama lumu.

²⁰ Po Jesu alinkubalaalusya alinkuti, "Ikifwani iki kyani, ni ngamu iji jaani?"

²¹ Balinkummwamula balinkuti, "Fya malafyale gwa Balooma." Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Po ifya malafyale gwa Balooma mumpege umalafyale gwa Balooma, ni fya Kyala mumpege Kyala."

²² Bo bapiliike isyo, balinkuswiga, po balinkunndeke, balinkusookapo pala.

Isya kusyuka ukufuma mbafwe

(Maalika 12:18-27; Luuka 20:27-40)

²³ Iisiku lilalila, aBasatukai bambo balinkubuuka kwa Jesu. Abeene baamanyisyaga ukuti abandu bakabagila ukusyuka ukufuma mbafwe. Po balinkunndaalusya balinkuti,

²⁴ "Gwe Mmanyisi, Moose aatile, 'Linga umundu ikufwa kisita kupaapa umwana najumo, ugwayabo amwingilengepo ikilingo unkiikulu umfwile jula, ukuti ampaapile abaana uju awfile."[†]

²⁵ Kumiyitu, baaliko abanyamundu bahaano na bibili. Ugwa kwanda alinkwega unkiikulu, alinkufwa kisita kupaapa umwana najumo. Alinkunndekela ugwayabo unkasi.

²⁶ Babuubo ugwa bubili, nu gwa butatu, mpaka boosa bahaano na bibili balinkufwa kisita kupaapa nagwe.

²⁷ Kummaliikisyio unkiikulu jula joope alinkufwa.

²⁸ Abandu boosa bo basyakile, unkiikulu jula ikwisa kujaga nkasi gwani mbanyambala abo? Paapo boosa bahaano na bibili baalimmwegilemo!"

²⁹ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Umwe mukusoba paapo mukasyagania isi sisimbigwe mwa Kalata uMwikemo, kangi mukagamanya amaka gaa Kyala muno gajiiilie.

³⁰ Paapo abafwe bo basyakile, bikujaga bo ulwa bandumi aba bali kamwanya, aba batikwega nu kwegigwa.

³¹ Looli isya kusyuka abafwe, Kyala aababuulile umwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,

³² 'Une ne Kyala gwa Abulahamu, Kyala gwa Isaka na Kyala gwa Jaakobo.'[‡] Bule, mukabalamo isyo? Po Kyala akaja jo Kyala gwa bafwe, looli gwa buumi![§]

³³ Ikilindilo ikyu bandu bo bapiliike isyo, baasiswigile fijo imanyisyo syake.

Jesu ikumanyisa ululagilo ulukulumba

(Maalika 12:28-34; Luuka 10:25-28)

³⁴ ABafalisai bo bapiliike ukuti Jesu abatolile aBasatukai mbujobi, balinkubungaana pamopeene.

³⁵ Jumo mBafalisai bala, ummanyisi gwa ndagilo sya Moose, alinkugela ukuntega Jesu, alinkunndaalusya alinkuti,

³⁶ "Gwe Mmanyisi, lo lulagilo luliku ulukulumba kuli syosa?"

³⁷ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Unnganege uNtwa Kyala gwako ni ndumbula jaako joosa, ni mbepo jaako joosa, na mahala gaako goosa."^{*}

³⁸ Ululagilo ulo, lo lukulumba ukukinda indagilo isingi syosa.

³⁹ Kangi lulipo ululagilo ulwa bubili ulukulumba bo ulo, lo ulu lukuti, 'Ubaganege abanino bo ulu gwijiiganile ugwe.'[†]

⁴⁰ Mu ndagilo isyo ibili, silimo syosa isya mwa baakalata abaa Moose na baa bakunguluka."

Meesija Mwana gwa Ndaabiti

(Maalika 12:35-37; Luuka 20:41-44)

* 22:16 22:16 *Heloti* Bala ku Isyakulingaanja. † 22:24 22:24 Bala kalata gwa Urukumbuka Ingomeelesyo 25:5-6.

‡ 22:32 22:32 Bala kalata gwa Ukusooka 3:6. § 22:32 22:32 *Kyala akaja jo Kyala gwa bafwe, looli gwa buumi*

Ubujobi ubo kokuti Abulahamu, Isaka na Jaakobo buumi, bali pamopeene na Kyala kamwanya. * 22:37 22:37 Bala kalata gwa Urukumbuka Ingomeelesyo 6:5. † 22:39 22:39 Bala kalata gwa Abanyaleebi 19:18.

⁴¹ ABafalisai bala bo bakaali babungeene pamopeene, Jesu alinkubalaalusya alinkuti,

⁴² "Mukwinogona baleebule isya Meesija? Bule, mwana gwani?" Balinkummwamula balinkuti, "Mwana gwa malafyale Ndaabiti."

⁴³ Jesu alinkubalaalusya alinkuti, "Po sili baleebale apa Ndaabiti bo ikalongosigwa na Mbepo Mwikemo, ikunkoolela ukuti Ntwa? Paapo aatile,

⁴⁴ 'UNtwa Kyala aalimmbaualile uNtwa gwangu,

Ituugasye kükibafu kyangu ikiililo,

ubujo ubwa lwimiko fijo,

ukufika apa nikubabiikaza abalugu baako

paasi pa malundi gaako." †

⁴⁵ "Linga Ndaabiti ikunkoolela Meesija ukuti Ntwa, Meesija ikujaga mwanaake baleebale?"

⁴⁶ Akajako umundu uju aalimmwamwile Jesu. Kangi ukufuma iisiku ilyo, akaagelilepo umundu najamo ukunndaalusya kangi Jesu.

23

*Jesu ikubasoka abafundigwa baake isya bamanyisi baa ndagilo sya Moose
(Maalika 12:38-39; Luuka 11:43, 46; 20:45-46)*

¹ Po Jesu alinkukibuala ikilundilo kya bandu na bafundigwa baake alinkuti,

² "Abamanyisi baa ndagilo sya Moose na Bafalisai bikubamanyisa abandu indagilo sya Moose.

³ Po musikolege nu kusibombela imbombo syosa isi bikubabuula. Looli mulingakongaga imbombo syabo, paapo abeene batikubomba nu kusikonga isi bikumanyisa.

⁴ Abeene bikupinya ifitwalo ifisito* nu kablagila abandu ukufipimba pa fibeja, looli abeene batikulonda nu kufipalamaasyapo nu loobe lwabo.

⁵ Abeene imbombo syabo bikubakolela ukuti biinangisye ku bandu. Bikufwala pamaaso na mmaboko utunyambi utwa pipapa[†] utunywamu ukakinda utwa bangi, ni miselekesye igya mpindo ugwa sanja indali ukakinda abangi.

⁶ Biiganile ukutuugala pa lusekelo mbujo ubwa lwimiko, na pa fikota ifya biimikigwa mu ngomaano.

⁷ Kangi biiganile ukuti abandu babaponiege ku lwimiko mu sokoni, nu kuti babatigi, 'Mmanyisi.'

⁸ "Looli umwe mulingiitikaga linga bikubakolela bikuti, 'Mmanyisi,' paapo ummanyisi gwinu ali jumojwene itolo, umwe mwesa muli banyamunda.

⁹ Kangi mulingankooleлага umundu gwesa jała pakiisu ukuti, 'Taata,' paapo muli nu Gwiseemwe jumojwene itolo kumwanya.

¹⁰ Kangi mungiitikaga linga bikubakolela bikuti, 'Balongosi,' paapo muli nu Ndongosi jumojwene itolo, jo Meesija.

¹¹ Umundu gwesa uju ikulonda ukuja nkulamba gwinu, iijiisyege nu kababombela umwe.

¹² Paapo kakuti mundu uju ikwijiinula, ikusulusigwaga na Kyala, umundu gwesa uju ikwisulusya, ikwinuligwaga na Kyala."

*Jesu ikubakemela abalongosi abasyobi
(Maalika 12:40; Luuka 11:39-52; 20:47)*

¹³ "Ahiili umwe mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose na mwe Bafalisai, mwe basyobi umwe! Paapo mukubasigila abandu ukwingila mbanyaafyale bwa kumwanya. Umwe mutikwingila, kangi abandu aba bikulonda ukwingila mukubasigila.

[

¹⁴ "Ahiili umwe mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose na mwe Bafalisai, mwe basyobi umwe! Mukukabila ku basyobi ifyama ifya bakiukulu abafwile, nu kwipuuta ku bukomu inyiipuuto indali isya kulaabaasya. Kunongwa ijo mukwisa kukaba kwa Kyala ulufundo ulanywamu ukukindapo.]‡

* 22:44 22:44 Bala kalata gwa Isabuli 110:1. * 23:4 23:4 Ifitwalo ifisito Apa Jesu ikufwanikisya ni ndagilo syosa isi abamanyisi baa ndagilo sya Moose na Bafalisai basibikile. Indagilo isyo syali ngafu ukusikola abandu nu kusibombela imbombo. † 23:5 23:5 Utunyambi utwa pipapa Undumyana uNuuta ugwa kwandila ifyinja kalongo na fitatu aafwalaga utunyambi uto. Aafwalaga pa maaso na nkiboko ikiimama akabalilo koosa akaa nyiipuuto. Bala kalata gwa Ukusooka 13:9. ‡ 23:14 23:14 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka, looli kalipo pa kalata gwa Maalika 12:40.

15 "Ahili umwe mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose na mwe Bafalisai, mwe basyobi umwe! Mukusyungutila nkiisu na mu nyanja ukummwaga umundu uju akaja Njuuta ukuti abakonge ndwitiko lwinu. Loli linga mummwagile, mukummbiika ukuja ntulanongwa ukubakinda umwe.

16 "Ahili umwe mwe balongosi abafwa maaso umwe! Umwe mukuti, 'Linga umundu ikulapa ku tempeli, jikaja nongwa. Loli linga ikulapa ku sahabu ijaa mu tempeli, ujo iipinyile kuli isi alapile.'

17 Mwe bakonyofu na bafwa maaso umwe! Fyo filiku ifipala, bule, jo sahabu pamo tempeli iji jikuejelusya isahabu ukuja nyikemo?

18 Kangi mukuti, 'Linga umundu ikulapa ku kigemo kya tempeli, jikaja nongwa. Loli linga ikulapa ku fya ikemo lyo kabooligwa, ifi fili pa kigemo, ujo iipinyile kuli isi alapile.'

19 Mwe bafwa maaso umwe! Kyo kiliku ikipala, lyo ikemo pamo kigemo iki kikuleyelusya iikemo?

20 Po uju ikulapa ku kigemo kya tempeli, ikulapa ku tundu toosa utu twalipo pamwanya.

21 Uju ikulapa ku tempeli, ikulapa ku tempeli ijo na kwa Kyala uju ikutuugalamo.

22 Uju ikulapa kumwanya, ikulapa ku kikota kya Kyala na kwa Kyala uju ikutuugala pa kikota ikyo.

23 "Ahili umwe mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose na mwe Bafalisai, mwe basyobi umwe! Mukusookesy Kyala ifya pi ilongo ukufuma ntundu toosa utu muli nato, mpaka fyope ifilungo fya maseeke, akajinna nu bununia. Loli mulekile ukukonga imanyisyio ingulumba isya mu ndagilo sya Moose, bo isya bugolofu, ulupaakisyo nu lwitiko. Mukulondigwa ukusibomba isya bugolofu nu lugano, kisita kuleka ukusoosya ifya pi ilongo.

24 Mwe balongosi abafwa maaso! Mwe mukusuuya imbwele ndi ifi mukunwa, looli mukumila ingamila!§

25 "Ahili umwe mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose na mwe Bafalisai, mwe basyobi umwe! Mumeenye ukusuka munyuma indeko ni mbaale, looli mutikupaasya ukusuka nkati mmiyinu, muno bəlimo ubunyalu ubwingi, ubwa bəhiiji nu bəifi."*

26 Mwe Bafalisai umwe, muli bafwa maaso! Musuke taasi nkati mu ndeko ukuti munyuma moope muje mwelu.

27 "Ahili umwe mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose na mwe Bafalisai, mwe basyobi umwe! Mufwene bo ulwa mapumba aga bikupaka umpanya. Munyuma gikuboneka manunu, looli nkati giiswile ififupa nu bunyalu ubwa luko nu luko.

28 Babuubo na nuumwe munyuma mukuboneka ku bandu ukuja bagolofu, looli nkati mwiswile ubusyobi nu babibi.

29 "Ahili umwe mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose na mwe Bafalisai, mwe basyobi umwe! Mukujenga amapumba gaa bakunguluka nu kuganosya amapumba gaa bagolofu.

30 Po mukuti, 'Linga uswe twalipo mmasiku agaa biisukulu biitu, ngali tukatuhana nabo ukubagoga abakunguluka.'

31 Ukjober bo ujo, mukwijoba ukuti umwe muli baana baa aba baabagogile abakunguluka!

32 Po namumaliise isi abiisukulu biinu baalyandile!

33 "Umwe mwe baa ndujungu lwa njoka! Mukuponaga buleebule ubulungi ubwa ndupanga lwa mooto?

34 Kunongwa ijo, ngubatama kamyinu abakunguluka, abandu abaa mahala, na bamanyisi. Bamo ndi abo umwe mukwakubagoga nu kabakomelela pa kikohekano, bamo mukwakubakomaga mu ngomaano syinu, na bangi mukwakubafwimaga ntawa utu balimo.

35 Jo nongwa iji Kyala ikwisa kabalonga umwe, kunongwa jaa kabagoga abandu bingi abagolofu, ukufuma ukugogigwa Aabeli ungorofu, mpaka apa aagogiigwe Sakalija umwana gwa Balakija, uju mwalinngogile mu tempeli pakati pa Pabwikemo na pa kigemo.†

36 Nalooli nikubabuula, Kyala ikwisa kabalonga abandu abaa nkabalilo aka ku butulanongwa ubo boosa."

§ 23:24 23:24 *Ukusuuuya imbwele* ko kweneesy fijo imbombo inandi. *Ukumila ingamila* ko kutoligwa ukusyagania inongwa ingulumba mu ndagilo sya Kyala. * 23:25 23:25 *Abafalisai bijjuulaga* fijo ukubomba imbombo isya kubanangisyisya ukuti bagolofu, looli mu ndumbula syabo bakaali bagolofu. † 23:35 23:35 *Bala kalata* gwa Ubwandilo 4:8; 2 Isya Ntubalilo 24:20-22.

*Jesu ikusulumania kūnongwa jaa bandu baa mu Jelusalemu
(Luhaka 13:34-35)*

³⁷ Po Jesu alinkutu, "Mwe bandu baa mu Jelusalemu, mwe bandu baa mu Jelusalemu! Mukubagoga abakunguluka nū kebatunya na mabwe aba Kyala ikabatuma kāmyinu. Kalinga ndondile ukubabungaania pamopeene, bo ingukū ifyele iji jikutubungaania utwanaake nū kutuubatila mmapiko gaake? Looli umwe mwakaanile!"

³⁸ Keeta, Kyala ikwisa kubaleka umwe, ni tempeli jiinu jikwisa kūja kisaame!

³⁹ Nikubabuula nikuti, mutikumbonaga kangī mpaka pakabalilo aka mukwisa kajobaga ukuti, 'Asajigwege uju ikwisila mu ngamu jaa Ntwa Kyala!' [‡]

24

*Ingubilo isi sikwisa mmasiku agaa kūmmaliikisyo
(Maalika 13:1-13; Luhaka 21:5-19)*

¹ Jesu alinkusooka ndupaso lwa tempeli, bo ikabuuka abafundigwa baake balinkummwisila ukuti bannangisye inyumba sya mu tempeli.

² Po Jesu alinkubabuula alinkutu, "Mukusibona isi syosa? Nalooli nikubabuula, litikwisa kūjako iibwe ilili pamwanya pi ibwe iinne. Goosa gikwisa koomoligwa!"*

³ Jesu bo atuugeele pa Kyamba kya Misuyanguti, abafundigwa baake balinkummwisila pabujo ubusita bandu, balinkunndaalusya balinkutu, "Tubuule, isyo sikwisa ndili? Kimanyilo nki kikwisa kūtunangisya bo kwisa, kangī nū kufika kwa bumaliikisyo bwa kababilo akabiibi ako?"

⁴ Jesu alinkubaamula alinkutu, "Mujege maaso, umundu najamo alingabasyobaga!

⁵ Abandu bingi bikwisa kubombelaga ingamu jangu, bikwisa kūtigi, 'Une ne Meesija!' Bikwisa kubasofya abandu abingi.

⁶ Mukwisa kūpilikaga isya bwite mbujo mbujo. Mulingiisa kūtiilaga. Isyo mpaka siboneke, looli ubumaliikisyo bo būkaali.

⁷ Ikiisu kimo kikwisa kūlwaga nū kiisu ikingi, nū bonyafyale būmo bukwisa kūlwaga nū bonyafyale ubungi. Injala nū tusesyenda fikwisa kuboneka mfisiu fingi.

⁸ Isyo syosa sikwisa kūjaga bo ulwa bwandilo bwa lubabo lwa nkiikulu uju ali kifuki ukuppaapa.

⁹ Akabilo aka, abandu abaa mfisiu fyosa bikwisa kubabengaga umwe, bikwisa kubakolaga umwe, paapo muli bafundigwa bangu. Bamo pakati pamiyinu bikwisa kubakolaga nū kubafunda, abangi ukubagoga.

¹⁰ Po abandu bingi bikwisa kuleka ukungonga une. Bikwisa koohelanilaga nū kubengana.

¹¹ Akabilo aka, bikwisa kubonekaga abakunguluka bingi abaa butungulu nū kubasyoba abandu abingi.

¹² Kangī kūnongwa jaa kongeleta ubutulanongwa, ulugano ulwa bandu bingi lukwisa kalogotela.

¹³ Looli uju ikummiilila mpaka kūmmaliikisyo, jo ikwisa kūpokigwa.

¹⁴ Kangī iNdumi iNunu ijaan Bonyafyale bwa Kyala jikwisa kūlumbililiga kūfisiu fyosa, ukuti jijego bukeeti kū bandu boosa. Po ubumaliikisyo bukwisa kwisaga."

*Akandu aka kikūnyasya nū koonanga
(Maalika 13:14-23; Luhaka 21:20-24)*

¹⁵ "Po apo mukwisa kūkabona, 'Akandu aka kikūnyasya nū koonanga,'[†] kiimile Pabujo ubwikemo. Akandu aka kaajobiigwe nū nkunguluka Ndaanieli. Uju ikupilika amasya aga asyaganiege.

¹⁶ Isyo bo sikuboneka, po abandu aba bali mu Jutai, babopelege mfyamba.

¹⁷ Joope umundu uju ali pamwanya pa nyumba,[‡] alingasulukaga kūkwega utandu twake utu tulu nnyumba jaake, looli abopege.

¹⁸ Kangī umundu uju ali mu nganda, alingagomokelangako kūkaaja kūkwega umwenda gwake.

¹⁹ Ahiili abaa fifuba na aba bikongesyabaaana nkabilo aka!

²⁰ Mwipuutege ukuti ukubopa kwinu kūngisa kūja nkabilo akaa mu fula pamo pi isiku ilya pa Sabati.[§]

* 24:2 24:2 Goosa gikwisa koomoligwa Itempeli jaaliisile kapanguligwa na Balooma ikyinja kya 70 bo apaapiigwe Jesu Kilisiti. † 24:15 24:15 Bala kalata gwa Ndaanieli 9:27; 11:31. ‡ 24:17 24:17 Panwanya pa nyumba Bala iisyu **Inyumba sya Bajuuta** ku Isyakulingaanina. § 24:20

24:20 Isiku ilya pa Sabati Ubukongana ni ndagilo sya Bajuuta, pi isiku ilyo bakiitikisigwaga ukwenda injila ukubuuka pabujo ubungi ukukinda ikilomita jimo. Bala iisyu **Isabati** ku Isyakulingaanina.

²¹ Namanga nkabalilo ako, abandu bikwisa kakaba ubutolwe ubunywamu ubu bukabonekamo siku, ukufuma kubwandilo bwa kuperligwa ikiisu mpaka liilino. Kangi ubutolwe ubo butikwisa kujako siku.

²² Linga Kyala akaakapimbwile akabalilo ako, akaajangapo najumo ugwa kwisa k^upona. Looli kunongwa jaa basunguligwa baake, Kyala akapimbwile akabalilo ako.

²³ "Po nkabalilo ako, linga umundu ikubabuula ikuti, 'Keeta, Meesija alipo apa!' pamo, 'Aliko kula!' mulungiisa kwitika.

²⁴ Namanga bikwisa kwisa abandu aba bikutungulupaga ukuti bo baa Meesija, nu kuti bakunguluka baa Kyala. Bikwisa kabomba ifimanyilo ifinywamu ni fiswigo, ukuti babasofye abandu, nu kuti linga sibagile babasofye boope na basunguligwa baa Kyala.

²⁵ Mujege maaso paapo mbabuulile kilingaani syosa isyo bo sikaali ukuboneka!

²⁶ Po leelo, linga bikuti, 'Keeta, Meesija ali ndungangalanga!' mulungiisa kubuu ka uko. Pamo linga bikuti, 'Keeta, aliko kano iifisile nyumba jila!' mulungiisa kwitika.

²⁷ Paapo ukwisa kwa ne Nnyamundu kukwisa kuja bo ulwa kimweku ikyu njasi, iki kikumulika mu mpaalanga, ukufuma ulubafu lomo kikwakufika ulubafu ulangi.

²⁸ Pabujo apa galipo umfimba, po apa iminombo gikubungaana.*"

Ukwisa kwa Nnyamundu

(Maalika 13:24-31; Luuka 21:25-33)

²⁹ "Leelo nakalinga, nkabalilo ako, bo ingabilo isyo sikindile, 'Hiisuba likwisa kuja ni nguisi,

nu mwesi gutikwisa kusoosya undangalila gwake,
ni ndondwa sikhisa kusatukaga
paasi ukufuma kumwanya.

Nu tanda toosa utunywamu utu tuli kumwanya,
tukwisa kujungaanika.'[†]

³⁰ "Po ikimanyilo kya Nnyamundu kikwisa kaboneka kumwanya, na bandu abaa mfiisu fyosa bikwisa kulisu la*tende*,[‡] bikwisa kuumbona ne Nnyamundu bo ngwisa mmabingo agaa kumwanya, na maka amingi nu basisya bwa Kyala.[§]

³¹ Po une ngwisa kubatuma abandu bangu ukufuma kumwanya, aba bikwisa kukuba ingangabwite. Bikwisa kubabungaania abasunguligwa bangu, ukufuma mfibafu fyosa ifya pakuu.

³² Jesu alinkwendelela ukujoba alinkuti, "Mumanyilege inongwa ijaa kufuma nkifwanikisyo ikyu nkuju. Linga isamba syake ndeta, kangi amaani gatulwile, mukumanya ukuti umpingo gusegeliile.

³³ Babuubo na nuumwe bo mukusibona isyo syosa, aamumanyege ukuti ubumaliikisyu ubwa kabaliilo akabiibi ako busegeliile.

³⁴ Nalooli nikubabuula, abandu abaa nkabalilo aka, batikwisa kumalika ukufwa, bo syosa isyo sikabombigwa.

³⁵ Umpaalanga ni kiusu fikwisa koomoka, looli amasyu gangu gatikoomokamo siku."

Akajako uju alimeenyi iisiku ilya kwisila Nnyamundu

(Maalika 13:32-37; Luuka 12:35-40; 17:26-36)

³⁶ "Leelo akajako najumo uju alimeenyi iisiku na kabaliло akaa kwisa kwangu, boope na bandu abaa kumwanya, joope umwana, looli Taata mwene jo ameenye.

³⁷ Namanga bo ulwa mmasiku agaa Nwaka, bo sikhisa kujiilaga ukwisa kwa Nnyamundu.

³⁸ Akabalilo kala bo umweleesyo gukaali ukwisa, abandu baalyaga nu k^unwa, beegaga nu kwegigwa, mpaka iisiku ili Nwaka aalingiile mu ngalaba.

³⁹ Abandu bakaasyageenie mpaka bo umweleesyo gwisile, gwabakwangwenie boosa. Babuubo bo sikhisa kujiilaga bo ngwisa ne Nnyamundu.

⁴⁰ Akabalilo aka, linga balipo abandu babili bikubomba imbombo mu ngunda, jumo ikwisa kwegigwa, ujungi ikwisa kulekigwa.

⁴¹ Kangi abakiikulu babili bikwisa kusyaga pamopeene, jumo ikwisa kwegigwa, ujungi ikwisa kulekigwa.

⁴² Po mujege maaso paapo mukalimanya iisiku ilyo ili uNtwa gwinu ikwisa.

⁴³ Musyaganie isi ukuti, linga umwene nyumba aamanyaga akabalilo aka unhiiji ikwisa, ngali ikuja maaso, ukulindilila inyumba jaake, akaabagiile ukujileka inyumba jaake ukupanguligwa.

* **24:28 24:28** *Inominbo gikubungaana* ukuya inyama sya finyamaana ififwe.
Jeesaja 13:10; 34:4; Joel 2:10. † **24:29 24:29** Bala kalata gwa

24:30 24:30 Bala kalata gwa Sakalija 12:10-14.
Ndaanieli 7:13. § **24:30 24:30** Bala kalata gwa

⁴⁴ Kunongwa ijo, na nuumwe mwitendekesyege, paapo Nnyamundu ikwisa pakabalilo aka mutikusubila."

Ikifwanikisyo ikyo mbombeli unnu
(Luuka 12:41-48)

⁴⁵ Jesu alinkubalaalusa alinkuti, "Po jo jwani umbombeli unsubiligwa ugwa mahala? Jo mbombeli uju untwa gwake ammbiikile ukwimilila abaa nnyumba mmyake, ukubapa ifindu pakabalilo kaake.

⁴⁶ Aasukuja kanunu ku mbombeli uju bo untwa gwake ikwisa, ikummwaga ikabomba bo ulo.

⁴⁷ Nalooli nikubabuula, ikummbiika umbombeli ujo ukuja mwimilili gwa tundu twake toosa.

⁴⁸ "Looli linga umbombeli ujo mbiibi, ikwijobeesya mu ndumbula ikuti, 'Untwa gwangu akaabile ukwisa,'

⁴⁹ kangi linga ikwanda ukubakoma ababombeli banine, ikalya nu kunwa pamopeene na bagaala bwalwa,

⁵⁰ untwa gwa mbombeli ujo ikwisa pi isiku ili akaasubilaga na pakabalilo aka akakamanya.

⁵¹ Ikwisa kummbuutania nu kummbiika pabujo bumo na basyobi. Uko bikwisa kulisaga nu kusegetula amiino kunongwa jaa ndaamyo."

25

Ikifwanikisyo ikyo balindwana kalongo

¹ Po Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Akabalilo akaa kufika uBunyafyale bwa kumwanya, kikwisa kufwana bo ulwa lusekelo lwa bwagi. Baaliko abalindwana kalongo, aba baalyegile inyaale syabo nu kabuuka kummwambilila umwega nkiikulu.

² Bahaano ndi abo, baali bakonyofu, abangi bahaano baali baa mahala.

³ Abakonyofu bala baalyegile inyaale syabo, kisita kwega amafuta agangi agaa kongelambo.

⁴ Looli abaa mahala baalyegile amafuta mu supa syabo pamopeene ni nyaale syabo.

⁵ Umwega nkiikulu bo akaabile ukwisa, boosa balinkusipuka, balinkugona ulo.

⁶ Looli pakilo pakati, abandu balinkujwega balinkuti, 'Keeta, umwega nkiikulu ikwisa! Namusooke mubuuke kummwambilila.'

⁷ Nakalinga abalindwana bala boosa balinkulembuka, balinkusitendekesy inyaale syabo.

⁸ "Abakonyofu bala balinkubabuula abaa mahala balinkuti, 'Namatupepo amafuta manandi paapo inyaale syitu sikusima.'

⁹ Looli abaa mahala bala balinkubaamula balinkuti, 'Mma! Gakabagila ukutufwana uswe na nuumwe. Kwali kununu mubuuke keno bikuelisyu ukuti mukijjuulile.'

¹⁰ "Bo bikubuuka kalkuula, umwega nkiikulu alinkufika, abalindwana aba baalitendekiisye, balinkwingila pamopeene nagwe nnyumba muno lwalimo ulusekelo lwa bwagi, ikifigo kilinkwigaligwa.

¹¹ Piitaasi balinkwisa abalindwana abakonyofu bala, balinkuti, 'Gwe ntwa! Gwe ntwa! Twigalile!'

¹² Looli umwega nkiikulu juula alinkubaamula alinkuti, 'Nalooli nikubabuula, ngabamanya umwe!'

¹³ Po Jesu alinkuti, "Mujege maaso paapo mukalimanya iisiku, pamo akabalilo akaa kwisa Nnyamundu."

Ikifwanikisyo ikyo babombeli aba baabajiliigwe italanta
(Luuka 19:11-27)

¹⁴ Jesu alinkuti, "Kangi uBunyafyale bwa kumwanya bukwisa kuja bo ulwa kifwanikisyo iki. Aaliko unkabi uju aalondaga ukwenda injila, alinkubakoolela ababombeli baake, alinkubapapo ikyuma kyake, ukuti bankabileko, biimilile mpaka bo iisile.

¹⁵ Aalimpeele kukuti mundu ukukongana na mahala gaake. Alinkumpa juimo italanta ihaano,* ujungi ibili, kangi nu jungi italanta jimo, po alinkwenda injila.

¹⁶ "Nakalinga, uju aalyambiliile italanta ihaano, alinkubuuka nasyo mbakyulusi, alinkukabilako isingi ihaano pamwanya.

* 25:15 25:15 Italanta ihaano Italanta jimo gwali mfwalo gwa mundu juimo ku fyinja kalongo na ntandatu.

¹⁷ Babuubo nu mbombeli ugwa talanta ibili, joope alinkukabilako isingi ibili.

¹⁸ Looli jula uju aapeeliigwe italanta jimo, aajile kujisyila mu mfu.

¹⁹ "Amasiku mingi bo gakindile, alinkwisa unkabi ugwa babombeli bala, alinkubakolela ababombeli bala ukuti bammbuuule muno babombiile ikyama kyake.

²⁰ Alinkwisa uju aapeeliigwe italanta ihaano, alinkuti, 'Ntwa, gwabiikile kamyangu italanta ihaano. Keeta, ngabiileko isingi ihaano.'

²¹ Untwa juja alinkummwamula alinkuti, 'Ubombile kanunu, ugwe uli mbombeli unsuubiligwa kangi uli ngolofu. Gwali ngolofu ku finandi, ngukubiika ukaja mwimilili gwa kyuma ikingi. Ingila ndusekelo, usaale pamopeene na ne ntwa gwako.'

²² "Alinkwisa umbombeli uju aapeeliigwe italanta ibili, alinkujoba alinkuti, 'Ntwa, gwabiikile kamyangu italanta ibili. Keeta, ngabiileko isingi ibili.'

²³ Untwa gwake alinkuti, 'Ubombile kanunu, ugwe uli mbombeli unsuubiligwa kangi uli ngolofu. Gwali ngolofu ku finandi, ngukubiika ukaja mwimilili gwa kyuma ikingi. Ingila ndusekelo, usaale pamopeene na ne ntwa gwako.'

²⁴ "Alinkwisa juja uju aapeeliigwe italanta jimo, alinkuti, 'Ntwa, naameenyeneku ukuti ugwe uli mpalapala, kintondola muno ukaabyele, kabungaania mfituuba ifi ukapuulapo.

²⁵ Naatiilaga ukujisobesa italanta jaako, najile kujifisa mu mfu. Ulu gwege italanta jaako iji.'

²⁶ "Untwa gwake alinkwamula alinkuti, 'Ugwe uli mbombeli umbiibi, kangi uli moolo! Linga gwameenyeneku ukuti une ngutondola ifi ngabyala nu kabungaania mfituuba ifi ngapuulapo,

²⁷ Po fiki ukaabiikile italanta jangue kuli aba bikubombela ukuti ngabileko? Une bo niisile, ngali neegile italanta jangue, pamopeene na isi ngabiileko.'

²⁸ Po untwa gwake alinkubalagila abang'i alinkuti, 'Namupoke italanta ijo, mukampepo juja uju ali ni talanta kalongo.'

²⁹ "Paapo uju ikubombela kanunu aka ali nako, ikongelegiwa ikuja nafyo fingi. Uju atikabombela kanunu, koope aka ali nako ikupokigwa.

³⁰ Umbombeli uju akaja ngolofu, namuntaage panja mu ngiisi, kuno ikwakulilaga nu kusyegotula amiino kunongwa jaa ndaamyo."

Ubulongi bwa kummaliiikisyo

³¹ Jesu alinkwendelela ukababuula abafundigwa baake alinkuti, "Ne Nnyamundu bo ngwisa mbusisa bwangue, na bandumi abiikemo boosa pamopeene na niine, po ngwisa kutuugala pa kikota ikyu bonyafale, ikyu busisa.

³² Abandu baa mfiis u fyosa bikwisa kabungaana nkyeni mmyangue. Une ngwisa kabapaagulaniga bo muno untiimi ikusipaagulanina ing'oosi ni mbene.

³³ Ngwisa kusibiiika ing'oosi ku lubafu lwangue ulwa ku kiiliilo, aba bo bandu abagolofu. Ku lubafu lwangue ulwa ku kiimama ngwisa kusibiiika imbene, aba bo bandu ababiibi.

³⁴ "Po ne Malafyale ngwisa kababuula abandu aba bali ku lubafu lwangue ulwa ku kiiliilo, ukuti, 'Isaga, mwe musajigwe na Taata. Namwingile mbunyaafyale ubu Kyala ababatendekekiisye kilingaani, ukufuma bo ikupela ikiisu.'

³⁵ Paapo naali ni njala, mwalmbeeble ifindu. Naali ni kyamilwa, mwalmbeeble amiisi agaa kanwa. Naali nheesya, mwaliinyambiliile.

³⁶ Naali kitali, mwaliifwikile imyenda. Naali mbine, mwaliisile kukuundwasya. Naali mu nnyololo, mwaliisile kukungeeta.'

³⁷ Po abagolofu bikwisa kuhnyaamula ukuti, 'Gwe Ntwa, ndili apa twakubwene bo uli ni njala twakuppee ifindu? Pamo bo uli ni kyamilwa twakuppeele amiisi?

³⁸ Kangi ndili apa twakubwene bo uli nheesya twakwambiliile? Pamo bo uli kitali twakufwikile imyenda?

³⁹ Ndili kangi apa twakubwene bo uli mbine twakulwesye, pamo bo uli mu nnyololo twaliisile nkukukeeta?

⁴⁰ Ne Malafyale ngwisa kwamula ukuti, 'Nalooli nikababuula, isi mwammbobelaga jumo annandi mbaamyitu aba, mwambobelaga une.'

⁴¹ "Po ngwisa kababuula bala aba bali ku lubafu lwangue ulwa ku kiimama ukuti, 'Sookapo kamyangu umwe mwe muguniigwe, namubuuke mmooto ugwa bwila na bwila ugu abiikiliigwe Seetano na bandumi baake.

⁴² Paapo naali ni njala, mukaalimbeeble ifindu. Naali ni kyamilwa, mukaalimbeeble amiisi.

⁴³ Naali nheesya, mukaaliinyambiliile. Bo ndi kitali, mukaaliifwikile imyenda. Kangi bo ndi mbine, mukaaliisile kukuundwasya. Na bo ndi mu nnyololo, mukaaliisile kukungeeta.'

⁴⁴ Po aba bali ku kiboko kyangu ikiimama bikwisa kanyaamulaga, bikwisa katigi, 'Gwe Ntwa, ndili apa twakubwene bo ulti ni njala tukaakuppee ifindu? Pamo bo ulti ni kyumilwa tukaakuppee amiisi? Bo ulti nheesa tukaakwambiliile? Pamo bo ulti kitali tukaakuppee imyenda? Kangi bo ulti mbine tukaakwesye? Pamo bo ulti mu nnyololo tukaakutuulile?'

⁴⁵ Une ngwisa kabaamula ukti, 'Nalooli nikubabuula, syosa isi mukammombelaga jumo unnandi mbiitiki biiniinu aba, mukaambombelaga une.'

⁴⁶ "Po ababomba mbiibi bala bikwisa kusookapo nu kabuuka kukukaba ingubilo bwila na bwila. Looli abagolofu bala bikwisa kabuuka ku buumi bwa bwila na bwila."

26

*Abalongosi bikujobesania isya kunngoga Jesu
(Maalika 14:1-2; Luuka 22:1-2; Johani 11:45-53)*

¹ Jesu bo amalile uktjoba amasyu ago goosa, alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti,

² "Mumeenye ukti bo gakindile amasiku mabili, aatukaja ni kyaka kya Pasa.* Une Nnyamundu ngwakubiiigwa mmaboko agaa balugu, ukti bangomelele pa kikohekano."

³ Akabalilo ako, abapuuti abalongosi na balongosi baa Bajuuta, balinkubungaana mu nyumba jaa mpuuti unkulumba,[†] ingamu jaake Kajafa.

⁴ Balinkujobesania isya kukunkola Jesu ku bukomu nu kunngoga.

⁵ Looli balinkuti, "Telingankolaga pa kyaka kya Pasa ukti abandu balingiisa kalundukana."

*Unkiikulu ikampaka amafuta Jesu
(Maalika 14:3-9; Johani 12:1-8)*

⁶ Po Jesu aabuukile mu Betanija, alinkwingila nnyumba jaa Simoni, uju bantigi uNkomma.

⁷ Unkiikulu jumo alinkwisa kamyake ni supa jaa mafuta agaa luuma ulanunu, agaa ntengo unnyywamu fijjo, alinkammoonelela pantu Jesu, bo ali pakulya.

⁸ Abafundigwa baake bo basibwene isyo, balinkukalala, balinkuti, "Mwe! Fiki ikabinika amafuta amanunu ago?

⁹ Kwali kununu ukuusisa amafuta aga ku ndalamu inyingi, indalamu isyo ngali bikupeligwa abalondo!"

¹⁰ Jesu alinkusyagania inyiinogono syabo, alinkubabuula alinkuti, "Fiki mukuntaamya unkikulu uju? Aambombiile imbombo inunu une.

¹¹ Abalondo muli nabo amasiku goosa. Looli une ndikuja pakuja pamopeene na nuumwe bwila.

¹² Unkiikulu uju aanyooneliile amafuta aga ukti agutendekesyu umbili gwangu ukusyila kilingaanu.

¹³ Nalooli nikubabuula, poosa apa iNdami iNunu ijaa Kyala jikulumbiliigwaga pakiisu, isi abombile unkiikulu uju, sikujobigwaga ukunkumbukilamo."

*Juuta Isikalyoti ikwitika uknndiila Jesu
(Maalika 14:10-11; Luuka 22:3-6)*

¹⁴ Po jumo mbafundigwa baa Jesu kalongo na bibili, ingamu Juuta Isikalyoti, alinkubabuuka ku bapuuti abalongosi,

¹⁵ alinkubalaalusyu alinkuti, "Mukumbapo ifiki linga nuntwele kamyinu?" Po balinkuunhomba indalamu amalongo matatu.

¹⁶ Ukuufuma akabalilo ako, Juuta Isikalyoti alinkwanda ukuulonda injila ijaa kunndiila Jesu.

*Jesu na bafundigwa baake bikulya ifindu fy a Pasa
(Maalika 14:12-21; Luuka 22:7-13; Johani 13:21-30)*

¹⁷ Pi isiku ilya kwanda ilya kyaka ikyu fisyesye ifisita nkese,[‡] abafundigwa baake balinkubabuuka kwa Jesu, balinkuundaalusyu balinkuti, "Tukakutendekesyu kuugu ifindu fy a Pasa?"

¹⁸ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Amubuuke nkaaja akaa Jelusalemu, ku mundu jula, mukwakummbuula ukti uMmanyisi ikuti, 'Akabalilo kangu kasegeliile. Nnyumba jaako mo muno ngulilamo iPasa pamopeene na bafundigwa bangu.'"

* 26:2 26:2 **iPasa** Bala ku Isyakulingaanu. † 26:3 26:3 **Umpuuti unkulumba** Bala iisyu **Abapuuti** ku Isyakulingaanu. ‡ 26:17 26:17 **Ik**yaka ikyu fisyesye ifisita nkese Bala ku Isyakulingaanu.

¹⁹ Abafundigwa balinkabomba bo muumo Jesu abalagiile, balinkutendekesyia ifindu fya Pasa.

²⁰ Ingiisi bo jikwanda, Jesu na bafundigwa baake kalongo na babil, balinkutugala pakalya ifindu.

²¹ Bo bali pakalya, Jesu alinkababula alinkuti, "Nalooli nikababula, jumo nkibugutila kyiinu, ikuundiila."

²² Abafundigwa baake balinkusulumania fijjo, balinkwanda ukujoba jumoojamo balinkuti, "Gwe Ntwa, bale jo une?"

²³ Jesu alinkuti, "Uju iktobela ikisyesye mu mposi pamopeene na niine, jo uju ikuundiila.

²⁴ Une Nnyamundu, angufwa bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo. Looli ahili umundu uju ikuundiila ne Nnyamundu. Kwali kanunu linga umundu ujo akaapaapiigwe!"

²⁵ Po Juuta ugwa kunndiila Jesu, alinkuti, "Gwe Mmanyisi, bale jo une?" Jesu alinkutu, "Bo liliilyo ujobile."

Ifindu iFikemo ifya Ntwa

(Maalika 14:22-26; Luuka 22:14-23; 1 Abakolinti 11:23-25)

²⁶ Bo bali pakalya, Jesu alinkwega ikisyesye, alinkugwa ulapi kwa Kyala, alinkukimenza, alinkubapapo abafundigwa baake, alinkababula alinkuti, "Namwege, mulyege, ugu go mbili gwangu."

²⁷ Alinkwega ikikombe ikyा finga, alinkugwa ulapi kwa Kyala, alinkubapapo, alinkubabula alinkuti, "Namunwege ifinga iji mwesa,

²⁸ namanga ili lyo ilopa lyangу ilya kunangisya ulwitikano§ lwa Kyala. Likooneka kanongwa jaa bandu bingi ukuti Kyala abahobokele ubutulanongwa bwabo.

²⁹ Looli nikababula nikuti, ndikwisa kunwamo kangи ifinga iji mpaka pi isiku lila, ili angwisa kunwa ifinga imbya pamopeene na nuumwe, mBunyafyale bwa Taata."

³⁰ Bo bimbile ulwimbo,* balinkusookapo ukubuuka ku Kyamba kya Misyunguti.

Jesu ukujoba ukuti Peeteli ikuya pakunkaana

(Maalika 14:27-31; Luuka 22:31-34; Johani 13:36-38)

³¹ Po Jesu alinkubabula abafundigwa baake alinkuti, "Pakilo kya liilino, umwe mwesa mukuendeke. Paapo sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, 'Ngwisa kankoma antiimi, po ing'oosi sikhwa kabalanila.'"

³² Looli bo nsyakile, ngabatalilapo ukubuuka ku Galilai."

³³ Po Peeteli alinkunkaanika Jesu alinkuti, "Nalinga boosa bikukuleka, une ndikukaleka siku!"

³⁴ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Nalooli nikababula ugwe, ikilo iki, bo ingongobe jikali ukukolela, kungaana katatu."

³⁵ Peeteli alinkummwamula alinkuti, "Nalinga ko kufwa pamopeene na nungwe, ndikukakaana siku!" Abafundigwa baake boosa balinkujoba bo liliilyo.

Jesu ikwipuuuta mu ngunda gwa Getisemani

(Maalika 14:32-42; Luuka 22:39-46)

³⁶ Po Jesu alinkufika pamopeene na bafundigwa baake, pabujo ubwa mipiki igya misyunguti, ubu bikuti Getisemani, alinkubabula alinkuti, "Namutuugale papapa, une ngubuuka pala pakwipuuuta."

³⁷ Alinkubeeaga Peeteli na baana babil abaa Sebetai, alinkusulumania nu kutaamigwa fijo mu ndumbula jaake.

³⁸ Po alinkubabula alinkuti, "Indumbula jangу jisulumeenie ulwa kufwa. Namutuugale papapa, muje maaso pamopeene na niine."

³⁹ Alinkusemapo nkyeni panandi, alinkugwa ulapi, alinkwipuuta alinkuti, "Gwe Taata! Linga sibagiile, ngukusuma usookesyepo ingubilo isi.‡ Leelo bulingabombigwa ubwigane bwangu, looli ubwako."

⁴⁰ Po Jesu alinkubuuka ku bafundigwa baake, alinkubaaga bagonile utalo. Alinkubabula baa Peeteli alinkuti, "Keeta mutoliigwe ukuja maaso pamopeene na niine kubabalilo akanandi itolo?

⁴¹ Mujefe maaso, mwipuutege, ukuti mulingisa katalogwa ni ngelo. Mwiganile ukubomba kanunu, looli mukaja na maka."

§ 26:28 26:28 **Ulwitikano** Bala ku Isyakulingaania. * 26:30 26:30 **Bimbile ulwimbo** Bo baliile ifindu fya Pasa, aBajuuta baali na kajilo akaa kwimba Isabuli 113-118. † 26:31 26:31 Bala kalata gwa Sakalija 13:7. ‡ 26:39 **Usookesyepo ingubilo isi** NKigiliki bikuti Usookesyepo ikikombe iki.

⁴² Jesu alinkabuuka kangi ʉlwa bʉbili, alinkwipuuta alinkuti, "Gwe Taata, linga ingubilo isi sikabagila ukusookako kumyangu, po ʉbwigane bwako bʉbombigwe."

⁴³ Po alinkwisa, kangi alinkubaaga bagonile ʉtulo, paapo amaaso gaabo gaali nu tulo twingi.

⁴⁴ Jesu alinkubaleka kangi, alinkabuuka alinkwipuuta ʉlwa bʉtatʉ, alinkujoba amasya galagala.

⁴⁵ Po alinkwisa ku bafundigwa baake, alinkubabuula alinkuti, "Mukaali mukugona ʉtalo nu kʉtusya? Akabalilo kafikile! Keeta, ne Nnyamundu angabiikigwa mmaboko agaa bandu ababiibi.

⁴⁶ Amusumuke! Tabuuke. Keeta, ʉndiili gwangu asegeleile."

Bikənkola Jesu

(*Maalika 14:43-50; Luhka 22:47-53; Johani 18:3-12*)

⁴⁷ Jesu bo akaali ikujoba, nakalinga alinkufika Juuta Isikalyoti, ugwa ndi bala kalongo na babili, alinkwisa pamopeene ni kilendilo ikinywamu kya bandu aba baakolile inyuuabo ni nduuha. Abandu abo baafumile ku bapuuti abalongosi na balongosi baa Bajuuta.

⁴⁸ Juuta bo akaali ukufika kwa Jesu, aababuulile kilingaani ikimanyilo aatile, "Uju ngwakumfipa, § jo jʉujo, mukankole."

⁴⁹ Nakalinga, Juuta alinkabuuka kwa Jesu, alinkummbuula alinkuti, "Gwe Mmanyisi, ʉgonile!" Po alinkumfipa.

⁵⁰ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Mmanyaani, gwisile kukebomba syene isi?"

Po abandu bala balinkabuuka kwa Jesu, balinkunkola.

⁵¹ Po jumo mbafundigwa baake Jesu, alinkukwaba ʉluuabo, alinkunsenga imbulukutu untamwa gwa mpuuti ʉnkulumba.

⁵² Po Jesu alinkummbuula alinkuti, "Gomosya ʉluuabo lwako mu nyambi jaake, paapo abandu boosa aba bikubombela ʉluuabo, abikufwa ku luebo.

⁵³ Bule, mukamanya ukuti mbagiile ukasuumma ʉbutuuali kwa Taata? Nakalinga aabagiile ʉkandwalila lulʉulu abandumi baake, ifilendilo ifinywamu kalongo na fibili nu kukindapo.

⁵⁴ Leelo linga mbombile bo ʉlo, sikubombigwa baleebale isi sisimbiigwe mwa Kalata ʉMwikemo, ukuti mo muno sikulondeligwa ukuja?"

⁵⁵ Po Jesu alinkubabuula abandu bala alinkuti, "Bule, mwisile mukolile inyuuabo ni nduuha ngati mukulikola inyambuta? Bwila naatʉugalaga ndupaso lwa tempeli, naamanyisyaga, mukaalingolimo siku!"

⁵⁶ Leelo isi sili bo ʉlu, ukuti siboneke isi abakunguluka baasimbile mwa Kalata ʉMwikemo." Po abafundigwa baake boosa balinkunndeke Jesu, balinkubopa.

Jesu nkyeni mbalongosi baa Bajuuta

(*Maalika 14:53-65; Luhka 22:54-55, 63-71; Johani 18:13-14, 19-24*)

⁵⁷ Po abandu aba baalinkolile Jesu, balinkuntwala kwa Kajafa ʉmpuuti ʉnkulumba, kuno baabuungeene abamanyisi baa ndagilo sya Moose na balongosi baa Bajuuta.

⁵⁸ Peeteli alinkunkonga Jesu pabutalipo, mpaka nkati ndupaso lwa nnyumba jaa mpuuti ʉnkulumba. Po alinkutuugala pamopeene na balindilili, ukuti akeete muno sikumalikilaga.

⁵⁹ Po paapo abapuuti abalongosi bala na baa lukomaano lwa Sanihendilini* boosa, baalondaga ʉbukeeti ʉbwa butangulu ukuti bajaage injila ijaa kʉnngoga Jesu.

⁶⁰ Looli bakaabwagile ʉbukeeti nabumo na paalema baaliisile abakeeti bingi abaa butangulu. Po kummaliikisyo balinkwisa abakeeti babili balinkuti,

⁶¹ "Umundu uju aajobile ukuti, 'Mbagiile ʉkoomola itempeli jaa Kyala nu kujijenga kangi ku masikʉ matatu.'

⁶² Po ʉmpuuti ʉnkulumba alinkwima, alinkenndaalʉusya Jesu alinkuti, "Ukukongana na isi abandu aba bikukusitaaka ugwe, bule ʉtikwamula nalimo?"

⁶³ Looli Jesu akaalimmwamwile nalimo. Po ʉmpuuti ʉnkulumba alinkummbuula kangi alinkuti, "Nikukubuula ulape mu ngamu jaa Kyala ʉMuumi, tabuule linga ugwe gwe Meesija, ʉMwana gwa Kyala."

⁶⁴ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Bo liliylo ʉjobile. Looli nikubabuula mwesa, ukwandila liilino aamukʉumbona ne Nnyamundu nduugeele kumwanya, pabujo

§ 26:48 26:48 Uju ngwakumfipa ʉkuipana kaali kaijilo kaa Bajuuta ukumponia umundu, ukunangisya ʉlugano pamo ʉbumanyaani. Baafipanaga unnyambala ku nnyambala, unkiikulu ka nkiikulu kwene. * 26:59 26:59 *Sanihendilini* Bala ku ȿsyakulingaanja.

ubwimikigwa, kakibafu ikiiliilo ikya Kyala uMwene maka, bo ngwisa mmabingo agaa kumwanya.”[†]

⁶⁵ Po umpuuti unkulumba bo apiliike amasyu ago, alinkunyafulania imyenda gyake ukunangisya ubekalale, alinkuti, “Ikuntuka Kyala! Po tukubulonda ubakeeti bwa fiki? Mupiliike muno antukiile Kyala!

⁶⁶ Mukuti fiki umwe?” Balinkwamula balinkuti, “Ikalondigwa agogigwe!”

⁶⁷ Po bamo balinkunswela amata kumaaso, balinkummbulika ni fibuli, bamo balinkunkoma na mapi,

⁶⁸ balinkuti, “Gwe Meesija, kunguluka! Jo jwani akukomile?”

Peeteli ikunkaana Jesu

(Maalika 14:66-72; Luuka 22:56-62; Johani 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Akabalilo kalakala Peeteli aatuegeele panja ndupaso. Po umbombi jamo undindwana alinkwisa kwa Peeteli, alinkuti, “Na nungwe gwali pamopeene na Jesu ugwa mu Galilai.”

⁷⁰ Looli Peeteli alinkukaana nkyeni ndi bala boosa alinkuti, “Ngasimanya isi kejoba!”

⁷¹ Po alinkusookapo pala, alinkubuuka ku kifigo. Apo umbombi ujungi undindwana alinkummbua, alinkubabuula abandu aba baalipo pala alinkuti, “Umundu uju aali pamopeene na Jesu uNnasaleti.”

⁷² Peeteli alinkukaana kangi, alinkulapa alinkuti, “Ngammanya umundu ujo!”

⁷³ Akabalilo bo kakindilepo panandi, abandu aba baalipo pala balinkwisa kwa Peeteli, balinkummbua, balinkuti, “Nalooli ugwe uli mwinaabo, paapo nu bujobi bwako bukukunangisya!”

⁷⁴ Peeteli alinkwanda ukuguna nu klapa, alinkuti, “Ngammanya umundu ujo!” Nakalinga ingongobe jilinkukoolela.

⁷⁵ Po Peeteli alinkulikumbuua iisyu ili aajobile Jesu ukuti, “Ingongobe bo jikaali ukakooolela, kengaanana katatu.” Po alinkusooka panja, alinkulila fijo.

27

Jesu bikuntwala kwa Pilati

(Maalika 15:1; Luuka 23:1-2; Johani 18:28-32)

¹ Nulubunjju fijo, abapuuti abalongosi boosa na balongosi baa Bajuuta, balinkutumula inongwa jaas Jesu, ukuti bangoge.

² Po balinkumpinya, balinkuntwala ku ndongosi gwa kiisu, ingamu jaake Pilati.

Juuta ikwigoga

(Imbombo sya Batumigwa 1:18-19)

³ Po Juuta undiili, bo aagile ukuti Jesu alongiigwe ukuti agogigwe, alinkwibona nsobi. Alinkwega indalamila sila amalongo matatu, alinkubuuka kakubagomokesya abapuuti abalongosi na balongosi baa Bajuuta.

⁴ Alinkubabuula alinkuti, “Ndalile inongwa ukunndiila umundu uju akaja na nongwa najimo.” Looli abeene balinkuti, “Isyo sitikututuula uswe, sili mmaboko gaako jujuugwe.”

⁵ Po Juuta alinkusitaaga indalamila sila ndupaso lwa tempeli, alinkusookapo, alinkwakwitalika.

⁶ Abapuuti abalongosi balinkwega indalamila sila, balinkuti, “Mwiko ukusibiika indalamila isi ukuja ikemo lya tempeli, namanga isi ndalamila sya ilopa.”

⁷ Po balinkujobesania, balinkuulila ungunda ugwa mbumba ndeko, ukuti bujego bujo bwa kubasyilamo aba bakaja benekaaj.

⁸ Fyobeene ungunda ugo, ingamu jaake bikuti Ngunda gwa Ilopa mpaka liilino.

⁹ Po silinkubonekelamo isi syajobiigwe nu nkunguluka Jelemija ukuti, “Baalyegile indalamila amalongo matatu, untengo ugwa mundu ugu aBanyaasilaili baaliitikeene.

¹⁰ Balinkuulila ungunda ugwa mbumba ndeko bo muno uNtwa aaliindagiile une.”*

Jesu iku longigwa ukugogigwa

(Maalika 15:2-15; Luuka 23:2-3, 18-25; Johani 18:29-19:16)

¹¹ Po Jesu alinkwima nkyeni mu ndongosi gwa kiisu, undongosi ujo alinkanndaalusaya Jesu alinkuti, “Bule, ugwe uli Malafyale gwa Bajuuta?” Jesu alinkummwamula alinkuti, “Bo liiliyo ujobile.”

[†] 26:64 Bala kalata gwa Ndaanieli 7:13. 32:6-9.

* 27:10 Bala kalata gwa Sakalija 11:12-13; Jelemija 19:1-13;

12 Looli abapuuuti abalongosi na balongosi baa Bajuuta, balinkunsitaaka kwa Pilati undongosi gwa kiis, looli umwene akaalyamwile iisyu nalimo.

13 Po Pilati alinkunndaalausya alinkuti, "Bule, utikusipilika syosa isi bikukusitaaka?"

14 Looli Jesu akaalyamwilepo ni isyu limo. Po Pilati alinkuswiga fijo.

15 Po lwalli lwiho lwa ndongosi gwa kiis, pa kyaka kya Pasa, ukummwabula umpinyigwa jumo, uju abandu baalondaga ukuti aabuligwe.

16 Po akabalilo ako, aaliko umpinyigwa jumo umfumuke, ingamu jaake Balaba.

17 Abandu bo babungeene, Pilati alinkubalaalausya alinkuti, "Jo jwani uju mukulonda mbaabulile? Bule, mbaabulile Balaba, pamo Jesu, uju bikuti Meesija?"

18 Pilati aabalaalausiisye bo ulo paapo aasyageenie ukuti baalintwele Jesu kamyake ka buufi itolo.

19 Pilati bo atuugeele pa kikota kyake ikya bulungi, unkasi alinkuntumila indumi alinkuti, "Ulingammbombelaga nasimo umundu ujo, akatula inongwa najimo. Tkilo iki ndaamiigwe fijo mu njosi kanongwa jaake."

20 Looli abapuuuti abalongosi na balongosi baa Bajuuta, balinkubasonga abandu ukuti banskume Pilati, abaabulile Balaba nu kunndonga Jesu ukuti agogigwe.

21 Pilati alinkubalaalausya kangi alinkuti, "Jo jwani uju mukulonda mbaabulile mbaapinyigwa aba babili?" Balinkuti, "Balaba."

22 Pilati alinkubalaalausya kangi alinkuti, "Po ndubulege na Jesu uju bikuti jo Meesija?" Abandu boosa balinkulaata balinkuti, "Nkomelele pa kikohekano!"

23 Pilati alinkubalaalausya kangi alinkuti, "Fiki? Abombile mbiibi nki?" Looli abeene balinkukindilila ukulaata balinkuti, "Nkomelele pa kikohekano!"

24 Pilati bo aasyageenie ukuti akabagila ukwandaala inyinogono syabo, looli bandile ukulundukana, alinkwega amiisi, alinkusugusula amaboko gaake nkyni mmyabo, alinkuti, "Ngaja na nongwa najimo kwilopla lya mundu uju. Isi syinu jujuumwe!"

25 Abandu boosa balinkummwamula balinkuti, "Inongwa ijaa kunnngoga Jesu jijege jituu uswe na baaniitul!"

26 Po Pilati alinkubaabulila Balaba, alinkulagila ukuti Jesu akomigwe ni fingoti, po alinkunsoosya ukuti bankomelele pa kikohekano.

Abasikali bikummwangalila Jesu

(Maalika 15:16-20; Johani 19:2-3)

27 Po abasikali abaa ndongosi gwa kiis balinkummwega Jesu, balinkubuuka nagwe ndupaso lwa nyumba jaa kitangalala kya Pilati. Tkilundilo kyosa ikya basikali balinkunyangautila Jesu.

28 Balinkumfuula imyenda gyake nu kumfwika unselekesye unkeseeufu.

29 Balinkutendekesy ingiga ijaa miifwa, balinkamfwika muntu, ni ilaasi balinkummbiikila ku kiboko kyake ikiili. Balinkufugama nkyni mmyake, balinkummoobela balinkuti, "Ugonile, gwe Malafyale gwa Bajuuta!"

30 Po balinkunswela amata, balinkwega iliaasi lila, balinkunkoma koma nalyo muntu.

31 Bo bamalile ukummwangalila, balinkumfuula unselekesye gala, balinkumfwika kangi imyenda gyake. Po balinkusooka panja nagwe, balinkuntwala kukanomelela pa kikohekano.

Jesu ikukomeleligwa pa kikohekano

(Maalika 15:21-32; Luuka 23:26-43; Johani 19:17-27)

32 Jesu na basikali bo bikusooka, balinkummwaga mu njila umundu jumo, ingamu jaake Simoni, ugwa nkaaja akaa mu Kilene. Abasikali bala balinkunkola, balinkumfimobilisa ukumpimbila Jesu ikikohekano.

33 Po balinkufika pabujo ubu bikuti Golgota, kokuti Ulapaja lwa Ntu.

34 Balinkumpapo ifinga iji baalyongeenie nu nkota mila, ugwa kupungusya ukubaba, looli bo onjile, aakaanile ukunwa.

35 Balinkunkomelela pa kikohekano, balinkujabana imyenda gyake ku njila jaa bulagusi.[†] 36 Po balinkutuugala, balinkunndindilila.

37 Pamwanya pantu gwake, baasimbile inongwa iji baalinngogiile ukuti,

Hju jo Jesu, uMalafyale gwa Bajuuta

38 Po abanyambuta babili boope baabakomeliile pa fikohekano, pamopeene nagwe, jumo kükibafu ikiiliilo nu jüngi kükibafu ikiimama.

39 Abandu aba bendaga pala, baasukaaniaga imitu ukummwilaamwa.

[†] 27:35 27:35 Bala kalata gwa Isabuli 22:18.

⁴⁰ Baatigi, "Oho! Gwe mpangala tempeli nu kujijenga kangi ku masiku matatu, gwipoke gwimwene! Linga ugwe uli Mwana gwa Kyala, gwipoke gwimwene! Ika pa kikohekano!"

⁴¹ Bo laluelo na bapuuti abalongosi, na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, pamopeene na balongosi baa Bajuuta bammoobelaga,

⁴² baatigi, "Aabapokaga abangi, looli umwene akabagila ukwipoka! Linga jo Malafyale gwa Banyaisilaili, oko asuluwe ulu pa kikohekano, po aatukummwitika.

⁴³ Ikansuhubila Kyala, po ampoke ulu, linga ikunndonda, paapo aajobaga ukuti, 'Une ndi Mwana gwa Kyala.'

⁴⁴ Booppe abanyambuta aba baakomeleeliigwe pamopeene na Jesu, balinkuntuka.

Ukufwa kwa Jesu

(*Maalika 15:33-41; Luuka 23:44-49; Johani 19:28-30*)

⁴⁵ Ukwandila isala jaa 6:00 pamuusi, ingiisi jilinkugwa nkiisu kila kyosa, mpaka isala jaa 9:00.

⁴⁶ Po isala jaa 9:00 buño, Jesu alinkulaata ukukooela alinkuti, "Eloi! Eloi! Lama sabakitani?" Kokuti, "Kyala gwangu! Kyala gwangu! Fiki uundekile?"[‡]

⁴⁷ Abando bamo aba baalyimile pala, bo bapiliike isi balinkuti, "Uja ikummbilikila Elija."[§]

⁴⁸ Nakalinga jumo mbasikali bala, alinkubopa, alinkububika isipanji mu finga ingali, iji jilutile, alinkufiyika ku lutete, alinkumpapo ukuti anwe.*

⁴⁹ Abangi bala balinkuti, "Nndeke! Tukeete linga Elija ikwisa kükampoka."

⁵⁰ Po paapo Jesu alinkulaata ukukuuta kangi ku maka, alinkufwa.

⁵¹ Nakalinga, iliibaalika lya tempeli[†] lilinkanyaafuka pakati na pakati, ukufuma kumwanya mpaka paasi. Ikiisu kilinkasenyendeka, inyaalabwe silinkupasukana.

⁵² Amapumba galinkwiguka, imibili mingi igya biikemo aba baafwile, balinkusyuka,

⁵³ balinkusooka mmapumba gaabo. Jesu bo asykile, balinkwingila nkaaja akaa mu Jelusalemu, balinkuboneka ku bandu bingi.

⁵⁴ Po uudongosi gwa basikali, pamopeene na aba banndindililaga Jesu, bo bakabwene akasenyenda na isi siboniike, balinkutila fijio, balinkujoba balinkuti, "Nalooli umundu uju aali Mwana gwa Kyala!"

⁵⁵ Baalipo abakiikulu bingi pala, aba baalongoseenie na Jesu ukufuma mu Galilai, bo aba bammombelaga. Abo baakeetaga syosa isyo ukufuma pabutali.

⁵⁶ Mbakiikulu abo, aalimo Malija ugwa ku Magatala, Malija unna gwa Jaakobo na Joosefu, nu nna gwa baana baa Sebetai.

Bikansyla Jesu

(*Maalika 15:42-47; Luuka 23:50-56; Johani 19:38-42*)

⁵⁷ Amajolo bo gafikile, alinkwisa umundu jumo uenkabi ukufuma mu Alimatai, ingamu jaake Joosefu. Ujo joope aali mfundigwa gwa Jesu.

⁵⁸ Joosefu alinkubuuka kwa Pilati, alinkusumma umfimba gwa Jesu, akasyile. Po Pilati alinkulagila ukuti bampepo.

⁵⁹ Joosefu alinkubuuka, alinkwega umfimba gwa Jesu, alinkuguniembetelela mmwenda umwelu.

⁶⁰ Alinkugubiika mwi ipumba lyake ili bakaalinsyilemo umundu najumo, lyasongoleliigwe kilingaani ndwalabwe.[‡] Po alinkubungulukisypo iibwe iinywamu pa kifigo ikyu ipumba, alinkusookapo.

⁶¹ Panja baatuugeele Malija ugwa ku Magatala na Malija unna gwa Jaakobo na Joosefu, baakeetile kwi ipumba.

Abasikali bikulindilila iipumba

⁶² Kilaabo kyake lyali isiku lya pa Sabati. Po abapuuti abalongosi na Bafalisai balinkubungaana kwa Pilati.

⁶³ Balinkuti, "Gwe ntwa, tukukumbuka ukuti unsyobi jala, aajobile bo muumi ukuti, 'Amasiku matatu bo gagindile angasyuka.'

* 27:46 27:46 Bala kalata gwa Isabuli 22:1. § 27:47 27:47 Uja ikummbilikila Elija Elija ikujobigwa apa, paapo aBajuuta bingi biitikaga ukuti Elija akaafwile siku, looli Kyala aalimmwegile nkiisu bo muumi nu kubuuka nagwe kumwanya. Kangi baasubilaga ukuti Elija ikwisa kangi nkiisu. Bala kalata gwa 2 Abanyafyale 2:11; Malaki 4:5.

* 27:48 27:48 Bala kalata gwa Isabuli 69:21. † 27:51 27:51 Iliibaalika lya tempeli lyali lya mwenda unsito. Lyajabaga mu tempeli ubujo bubili, ubwa Pabwikemo nu bwa Pabwikemo pa Pabwikemo. Bala iisyu **Itempeli** ku Iisyakulingaan. ‡ 27:60 27:60 Lyasongoleliigwe kilingaani ndwalabwe Amapumba gaabo baasongolaga ulwalabwe, gaafwanaga ngati mbako.

⁶⁴ Po unction ukuuti iipumba lilindililiigwe kanunu, mpaka pi isiku lya bataatu, abafundigwa baake bangiisa kwiba umfimba gwake nu kubabuula abandu ukuuti asyukile mbufwe. Ubusyobi ubu ubwa kummaliikisyo aabukuja bubiibi ukubekinda ubwa kwanda.”[§]

⁶⁵ Pilati alinkubabuula alinkuti, “Muli nabo abasikali, namubege mukalindilile iipumba kanunu bo muno mwiganile umwe.”

⁶⁶ Po balinkubuuka kwi ipumba, balinkubuuka ikikolekelo pi ibwe, nu kubabuuka abasikali abaa kalindilila.

28

Jesu asyukile mbufwe

(*Maalika 16:1-10; Luhuka 24:1-12; Johani 20:1-10*)

¹ Po iisiku ilya pa Sabati bo likindile, na'lubunju fijo pi isiku ilya pa ndungu,* Malija ugwa ku Magatala na Malija ujungi balinkubuuka kukulikeeta iipumba.

² Keeta, akasenyenda akanywamu kalinkukinda, paapo ugwandumi gwa Ntwa aasulwike ukufuma kumwanya, aalibungulwisye iibwe lila nu kulitugagalila.

³ Kumaaso aalangalaga bo ikimweku ikyo njasi, ni myenda gyake gyali myelu fijo.

⁴ Abalindilili balinkuuntiila fijo, balinkutetema, balinkeja bo ulwa bafwe.

⁵ Looli ugwandumi jula alinkubabuula abakiukulu bala alinkuti, “Umwe mulingatiilaga! Mmeenye ukuuti mukanndonda Jesu uju aakomeleliigwe pa kikohekano.

⁶ Akajapo apa! Asyukile, bo muno aababuulile. Isaga mukeete apa baalinndambaliike.

⁷ Po namubuuke mbimbibi mukababuule abafundigwa baake ukuuti, ‘Asyukile mbufwe, ikubatalila ukubuuka ku Galilai. Uko ko mukwakummbonaga.’ Une mbabuulile!”

⁸ Po abakiukulu bala balinkusookapo mbimbibi pi ipumba, ku lutende nu lusekelo ulenywamu. Balinkubopa ukubuuka kubabuula abafundigwa baa Jesu inongwa isyo.

⁹ Nakalinga, Jesu alinkwaganila nabo, alinkuti, “Mugonile!” Po balinkusegelela, balinkufugama, balinkunkola amalundi, balinkummwipuuta.

¹⁰ Po Jesu alinkubabuula alinkuti, “Mulingatiilaga. Namubuuke mukababuule abakamu bangu,[†] babuuke mu Galilai, uko bikwakuumbona.”

Abalindilili bikujoba isya butungulu

¹¹ Abakiukulu bala bo bali mu njila bikubuuka, abasikali bamo aba baalindililaga iipumba lya Jesu balinkubuuka nkaaja, balinkubabuula abapuuti abalongosi syosa isi siboniike.

¹² Po abapuuti abalongosi bala balinkubungaana na balongosi baa Bajuuta, balinkujobesania, balinkabapa indalamama inyingi abasikali bala.

¹³ Balinkubabuula balinkuti, “Mujobege mutigi, ‘Abafundigwa baake biisile kukwiba umbili gwake pakilo, uswe bo tugenile utalo.’

¹⁴ Linga Pilati ikupilika isyo, uswe aatukujoba nagwe ukuuti umwe mulingiisa kukaba ubutolwe.”

¹⁵ Po abasikali balinkwambiliila indalamama sila, balinkubabuula abandu bo muno baamanyisiigwe na balongosi baa Bajuuta. Inongwa isyo silinkubalanila fijo pakati pa Bajuuta mpaka liilino.

Indagilo sya Jesu isya kummaliikisyo ku bafundigwa baake

(*Maalika 16:14-18; Luhuka 24:36-49; Johani 20:19-23; Embombo sya Batumigwa 1:6-9*)

¹⁶ Po abafundigwa baa Jesu bala kalongo na juimo, balinkubuuka mu Galilai ku kyamba kuno Jesu aabalagiile.

¹⁷ Uko baalimmbwene, balinkummwipuuta, leelo bamo balinkwilaamwa.

¹⁸ Po Jesu alinkusegelela kamyabo alinkubabuula alinkuti, “Mbeeliigwe na Kyala amaka goosa, agaa kumwanya na gaa pakiisu.

¹⁹ Po namubuukege mukabapelege abandu baa mfikolo fyosa, ukuja bafundigwa bangu. Mukabosyege mu ngamu jaa Taata Kyala, ijaa Mwana ni jaa Mbepo Mwikemo.

²⁰ Mukabamanyisyeghe ukusikonga syosa isi naabalagiile umwe. Keeta, une ngujaga pamopeene na numwe amasiku goosa, mpaka pi isiku ilya kummaliikisyo.”

§ 27:64 27:64 **Ubusyobi ubwa kwanda** kwali ko kwijoba ukuuti umwene jo Meesija. * 28:1 28:1 *Iisiku ilya pa ndungu* Bala ku Isyakulingaanina. † 28:10 28:10 *Abakamu bangu Kokuti Abafundigwa bangu.*

INdumi iNunu jaa Jesu Kilisiti bo muno aasimbile Maalika Isyakulongosya

Kalata uju aasimbile Maalika, uju ingamu ijingi jo Johani Maalika. Aali ndumyana bo Jesu alimo mu Jelusalemu, alinkuja mfundigwa gwa Jesu. Aajaga na Paoli mu mbombo jaa kulambilila iNdumi iNunu ijaa Jesu Kilisiti. Po pabungi alinkuja pamopeene nu ntumigwa Peeteli.

Mwa kalata uju ikulingaania nyingi isi aabombaga Jesu ukukinda isi aalumbililaga. Tukufibona ifiika ifingi ifi aabombile Jesu, aabumbulusyaga abandu, aabasoosyangamo imbepo inyali ne kabahobokela abandu ubutulanongwa. Isyo sikuangisya ubulagili bwa Jesu, ukuti aafumile kwa Kyala, ukwisa kabuninga ubumi bwake ukubaabula abandu ukufuma mmaka gaa butulanongwa.

Isi silimo mwa kalata uju

Jesu ikwanda imbombo jaake nkiisu ikyia Galilai
Jesu ikumanyisa Bunyayfale bwa Kyala, kang'i ikubomba ifiika mu Galilai
Jesu ikubalanja imbombo jaake ku bandu abaa mfiisu ifingi
Jesu ikubuuka ku Jelusalemu
Jesu ikumanyisa mu Jelusalemu inongwa sya bulagili bwake na masiku agaa kummaliikisyo
Jesu ikulongigwa nu kukomeleligwa pa kikohekano
Ukasyaka kwa Jesu

Johani uMoosi ikutendekesyu ukwisa kwa Jesu

(Matai 3:1-12; Luuka 3:1-9; Johani 1:19-28)

¹ Ubba bo bwandilo bwa Ndumi iNunu ijaa Jesu Kilisiti,* umwana gwa Kyala.[†]

² Bo muno sisimbiigwe mwa kalata gwa nkunguluka Jeesaja ukuti,
“Keeta, une nikantuma ugwandumi gwangu,
akatalilepo nkyenimmyako,

jo ikujitendekesyu injila jaako.”[‡]

³ “Hiisyu lya mundu likukoolela ndungalangala likuti,
‘Mutendekesyu unsebo ugwa kwendamo uNtwa!

Mugolosye injila syake!”[§]

⁴ Umundu ujo jo Johani uMoosi. Alinkuboneka ndungalangala, aabalumbililaga abandu ukuti bapinduke, boosigwe, po Kyala ikubahobokela ubutulanongwa bwabo.

⁵ Abandu ukufuma mu Jelusalemu na baa nkiisu kyosa ikyia Jutai baabuukaga kwa Johani. Biilaataga imbiibi syabo, umwene aaboosyaga ndwisi Jolitani.

⁶ Johani aafwalaga unselekesye gwa lusyoja lwa ngamila ne kwipinya umpango ugwa lukoba mu nsana,* aalyaga amapalaalila nu luki.

⁷ Aalumbililaga, aatigi, “Kanyuma kumyangu ikwisa uju ali na maka ukunginda une, ngabagisya nu kwinama paasi ukwabula utukoba utwa filato fyake.[†]

⁸ Une nguboosya umwe na miisi, looli umwene ikuboosyaga na Mbepo Mwikemo.”

Jesu ikoosigwa nu kugeligma

(Matai 3:13-4:11; Luuka 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Akabalilo kala Jesu alinkwisa ukufuma ku Nasaleti, akaaja akaa nkiisu ikyia Galilai,[‡] alinkoosigwa na Johani ndwisi Jolitani.

¹⁰ Nakalinga bo oosigwe, bo ikufyaka pi isilya alinkwaga kumwanya kwigwike, Mbepo Mwikemo ikusuluka pamwanya pamyake, nu mbili bo ugwa ngunde.

¹¹ Hiisyu lya Kyala ukufuma kumwanya, lilinkuti, “Ugwe gwe Mwananga uNkundwe, gwe niikyeliile na nungwe.”

* 1:1 1:1 **Kilisiti** Bala ku Isyakulingaania. † 1:1 1:1 **UMwana gwa Kyala** Bala ku Isyakulingaania. ‡ 1:2 1:2

Bala kalata gwa Malaki 3:1. § 1:3 1:3 Bala kalata gwa Jeesaja 40:3. * 1:6 1:6 Johani imyenda igi aafwalaga

gyafwene ni gya nkunguluka Elija. Bala kalata gwa 2 Abanyakfale 1:8. † 1:7 1:7 **Ukwabula utukoba utwa filato fyake** Imbombo ijo jaabombigwaga na batumwa. Bala iisyu **Untumwa** ku Isyakulingaania. ‡ 1:9 1:9 **Galilai**

Bala ku Isyakulingaania.

¹² Po Mbepo Mwikemo nakalinga alinkuntwala Jesu ndüngalangala.

¹³ Alinkujamo ndüngalangala amasiku amalongo mana, po Seetano alinkugela ukunsofya. Alinkuja pamopeene ni finyamaana fya ndiius amasiku goosa ago, looli abandumi baa Kyala balinkummbombela.

Jesu ikubabilikila abafundigwa abaa kwanda

(*Matai 4:12-22; Luuka 4:14-15; 5:1-11*)

¹⁴ Johani bo apinyigwe mu nnyololo,[§] po Jesu alinkubuuka nkiis u ikyu Galilai, alinkwanda ukulumbilila iNdumi iNunu ijaa Kyala,

¹⁵ aatigi, "Akabalilo kafikile, uBunyafyale bwa Kyala* busegeliile. Amupindukege, mujiitike iNdumi iNunu!"

¹⁶ Jesu endaga mumbali mwa sumbi Galilai, alinkubabona abalobi babili, Simoni[†] nu gwamyabo Andeleja. Babili abo baataagilaga inyeelo syabo mwa sumbi.

¹⁷ Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Mungongege! Nikubapela ukuja balobi baa bandu."[‡]

¹⁸ Nakalinga balinkusileka inyeelo syabo, balinkunkonga.

¹⁹ Bo endilepo nkyenipo panandi, alinkubabona abanyamundu abangi babili, Jaakobo nu gwamyabo Johani, abanya Sebetai. Booke baali mwi ibooti baatendekesyaga inyeelo syabo.

²⁰ Nakalinga Jesu alinkubakolela, po paapo balinkunnudeka mwi ibooti ugwisabo Sebetai pamopeene na babombi, balinkunkonga.

Jesu ikujikaga imbepo inyali

(*Luuka 4:31-37*)

²¹ Balinkubuuka mu Kapelinaumu. Iisiku ilya pa Sabati[§] bo lifikile, Jesu alinkwingila mu sinagogi* na bafundigwa baake, alinkwanda ukumanyisyaya.

²² Abandu aba baalimo mula baaswigile fijo imanyisyaya. Paapo akaamanyiisyaya bo muno baamanyikisyaya abamanyisi baa ndagilo sya Moose,[†] looli bo umundu undagili.

²³ Akabalilo kala mu sinagogi mula aalimo umundu ejue aali ni mbepo inyali,

²⁴ jilinkulaataa jilinkuti, "Gwe Jesu, gwe gwa mu Nasaleti, kalonda ifiki kumiyiti? Bule, gwisile kekutapuya? Ngumeenye ukuti ugwe gwe gwanu. Uli Mwikemo gwa Kyala!"

²⁵ Jesu alinkujikemela imbepo inyali jila, alinkuti, "Myeka! Sookamo mmundu ejue!"

²⁶ Po imbepo inyali jila jilinkunnugaania umundu jula, jilinkakuuta fijo, jilinkusookamo.

²⁷ Abandu boosa baaswigile, balinkulaaluuusania balinkuti, "Fyo fiki ifi? Ku maka gaake ikumanyisyaya imbya. Kangi ikusilagila imbepo inyali, po syope sikantiila!"

²⁸ Inongwa sya Jesu silinkubalanila mbibimbibi ntwaja toosa utwa mu Galilai.

Jesu ikubabumbulusya abandu abingi

(*Matai 8:14-17; Luuka 4:38-41*)

²⁹ Jesu na bafundigwa baake Simoni, Andeleja, Jaakobo na Johani balinkusookamo mu sinagogi, balinkwingila mu nyumba jaa Simoni na Andeleja.

³⁰ Unna gwa nkasi gwa Simoni aalambaleele, aali ni sekema. Jesu bo afikile balinkumpangila isya bùbine bwake.

³¹ Alinkusegelela ku mbine, alinkunkola ikiboko, alinkunsumusya, isekema jila jilinkusookamo. Unkiikulu jula alinkwanda ukummbombela Jesu na bafundigwa baake.

³² Namajolo, bo iisuba lijongile, abandu balinkuntwalila Jesu ababine abingi na aba baali ni mbepo inyali.

³³ Abandu ukufuma mu mbeto syosa isya kaaja kala, baabungeene pa kifigo ikyu nyumba jaa Simoni.

³⁴ Jesu alinkubabumbulusya bingi aba baali nu bùbine ubwa lako nu lako. Alinkusikaga imbepo inyali nydingi, looli akaasilekile ukuti sijobege, paapo syalimmeenyekukufuma mu mbeto syosa isya kaaja kala, baabungeene pa kifigo ikyu nyumba jaa Simoni.

Jesu aaliisile kükubambilila abandu boosa

(*Luuka 4:42-44*)

§ 1:14 1:14 Bala kalata gwa Maalika 6:17-20. * 1:15 1:15 uBunyafyale bwa Kyala Bala ku Isyakalingaanina.

† 1:16 1:16 Simoni Piataasi Jesu aalimpiele ingamu ijaa Peeteli. ‡ 1:17 1:17 ukuja balobi baa bandu ko kubalumbilila abanda na kababungaania ukummwitika Jesu. § 1:21 1:21 Isabati Bala ku Isyakalingaanina.

* 1:21 1:21 Isinagogi Bala ku Isyakulingaanina. † 1:22 1:22 Abamanyisi baa ndagilo sya Moose Bala ku Isyakulingaanina.

³⁵ Kilaabo kyake nəlabunjə bo kakaali kaliko akakiisi, Jesu alinkusumuka, alinkubuuka pabujø bamo ubu bakajapo abandø, po alinkwipuuta.

³⁶ Akabalilo bo kakindilepo, Simoni na banine balinkubuuka kükunndonda.

³⁷ Bo bammwagile balinkummbuula balinkuti, "Abandø boosa bakufumbilwe."

³⁸ Looli Jesu alinkubaamula alinkuti, "Tubuuke kubungi kwtwaja utupalamani. Kula koope ngalumbibileko, paapo syo isi niisile, ukubalumbilila abandø boosa."

³⁹ Endaga ntwaja toosa utwa mu Galilai, aalumbililaga mu sinagogi nu kusikaga imbepo inyali.

Jesu ikummbumbuulasya unkoma

(Matai 8:1-4; Luuka 5:12-16)

⁴⁰ Po umundø jamo unkoma alinkubuuka kwa Jesu, alinkufugama nu kùlamba, alinkuti, "Gwe Ntwa, linga gwiganile ukumbalamaasya, ubagile ukumnyeelusya."

⁴¹ Jesu alinkumpaakisyä, alinkugolosya ikiboko kyake, alinkumpalamaasya,[‡] alinkuti, "Niiganile, elukaga."

⁴² Nakalinga ubukoma bwake bualinkusookamo, alinkubumbuuluka.

⁴³ Alinkunsoosyapo nu kunkaanisyä ku maka, alinkuti,

⁴⁴ "Ulingammbuulaga umundø najamo inongwa isi! Looli ubuuke ukiinangisye ku mpuuti.[§] Kangi utwale iikemo lya kwelusigwa ku tempeli,* ukunangisya ukuti ubumbulwike, bo muno sikulagila indagilo sya Moose."[†]

⁴⁵ Umundø jula alinkusookapo, looli alinkwanda ukupanga inongwa sya kabumbuluka kwake. Kunongwa jaa kufumuka isyo abandø bingi balinkunkonga Jesu. Po Jesu alinkutoligwa ukuja pabwelu ukwingila ntwaja, paapo abandø bingi baandondaga, alinkuja pabutiita apa bakajapo abandø. Poope abandø bankongaga ukufuma ntwaja toosa.

2

Jesu ali na maka agaa kuhobokela ubutulanongwa bwa bandø

(Matai 9:1-8; Luuka 5:17-26)

¹ Amasikø manandi bo gakindile, Jesu alinkubuuka kangi ku Kapelinaamu, po abandø balinkupilika ukuti iisile kangi kukaaja.

² Balinkubungaana abandø bingi panja na nnyumba ijø aatuugalaga, bukaalipo nu bejo nabumo pa kifigo. Jesu alinkubalumbilila iisyø lya Kyala.

³ Po balinkwisa abandø bana aba baalimpimbile umundø uju aalalile umbili gwake, ukuti bantwale kwa Jesu.

⁴ Baatoliigwe ukumfikø Jesu kunongwa jaa kilandilo kya bandø. Po balinkupangula pamwanya pa nyumba^{*} ukubiika ubwasi. Balinkansulusya mpaka apa Jesu aalipo.

⁵ Po paapo Jesu bo alubwene ulwitiko lwabo, alinkummbuula umundø jula aalalile, alinkuti, "Mwanangu, uhobokeliigwe ubutulanongwa bwako."

⁶ Abamanyisi baa ndagilo sya Moose bamo baatuugeesye mula, balinkwinogona mu ndumbula syabo, balinkuti,

⁷ "Fiki uju ikujoba bo ulu? Ikuantaka Kyala! Akajako umundø uju abagiile ukuhobokela ubutulanongwa, looli jo Kyala mwene!"

⁸ Jesu nakalinga alinkumanya mu ndumbula jaake isi biinogonaga mu ndumbula syabo, alinkubalaalusya alinkuti, "Fiki mukwinogona bo ulo mu ndumbula syinu?"

⁹ Liliku ipepe, ukummbuula uju alalile ukuti, 'Uhobokeliigwe ubutulanongwa bwako,' pamo ukuti, 'Sumuka gwitwike ubulili bwako, gwendege?'

¹⁰ Po musyaganiege ukuti une ne Nnyamundø[†] ndi na maka agaa kuhobokela ubutulanongwa nkiis muno..." Po alinkummbuula uju aalalile, alinkuti,

¹¹ "Nikukubuula, sumuka, pimba ubulili bwako, buukaga kukaaja kaako."

¹² Nakalinga alinkusumuka nu kwitwika ubulili bwake, alinkusookapo bo bikunkeeta abandø boosa. Balinkuswiga, balinkantuufya Kyala, balinkuti, "Bo isi tukakeetamo siku!"

Jesu ikubakooela abutulanongwa ukuti bankonge

(Matai 9:9-13; Luuka 5:27-32)

[‡] **1:41** **1:41** Alinkumpalamaasya ABajuuta biinogonaga ukuti mwiko ukumpalamaasya unkoma. Linga umundø ampalamaasiisyø kwalli mwiko ukubuuka kükwiipuuta. [§] **1:44** **1:44** **Hmpuuti** Bala iisyø **Abapuuti** ku Isyakulingaania. ^{*} **1:44** **1:44** Tempeli Bala ku Isyakulingaania. [†] **1:44** **1:44** Bala kalata gwa Abanyaleebi 14:1-32. ^{*} **2:4** **2:4** Pamwanya pa nyumba Bala iisyø **Inyumba** sya **Bajuuta** ku Isyakulingaania. [†] **2:10** **2:10** **Nnyamundø** Bala ku Isyakulingaania.

¹³ Jesu alinkubuuaka kangi kumbali kwa sumbi Galilai. Ikilundilo ikinywamu ikyu bandu kilinkummbungaanila, alinkubamanyisyu.

¹⁴ Piitaasi bo ikwenda, alinkummbona Leebi,[‡] umwana gwa Alifai, atuugesesyapa bikusongesya isongo. Jesu alinkummbuula alinkuti, "Ungongege!" Alinkusumuka, alinkunkonga Jesu ukufuma akabalilo kala.

¹⁵ Jesu na bafundigwa baake baabuukile kukuya ifindu kwa Leebi. Abasongesya songo[§] bingi na batulanongwa aba bankongaga Jesu, baatuugaseenie nabo.

¹⁶ Abamanyisi baa ndagiyo sya Moose, aba baali Bafalisai,* balinkummbona Jesu ikulya pamopeene na basongesya songo na batulanongwa, balinkubalaalusya abafundigwa baake, balinkuti, "Fiki ikulya pamopeene na basongesya songo na batulanongwa?"

¹⁷ Looli Jesu bo apiliike isyo, alinkubuuula alinkuti, "Abakafu batikunndonda unganga, looli beene ababine! Ngiisa kukubakoleela abagolofu, looli abatulanongwa."

Jesu ali ni manyisyo inunu ukusikinda isya ijolo

(Matai 9:14-17; Luuka 5:33-39)

¹⁸ Akabalilo kamo abafundigwa baake Johani uMoosi na Bafalisai baafipiikkaga ifindu.[†] Po abandu bamo balinkubuuaka kwa Jesu, balinkunndaalusya balinkuti, "Abafundigwa baa Johani na Bafalisai bikufipiika ifindu, looli abafundigwa baako batikufipiika, fiki?"

¹⁹ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Aba umwega nkiikulu abapaalile ku bwegi, babagiile buleebule ukufipiika ifindu bo bali nagwe? Akabalilo koosa aka bali nagwe umwega nkiikulu, bakabagila ukufipiika.

²⁰ Looli amasiku aga gikwisa, abandu bikwisa kunoosyapo umwega nkiikulu pakati pa baheesya baake. Po bikwisa kufipiikkaga ifindu.

²¹ "Akajako umundu uju ikusonelapo ikigamba ikyu mwenda ugukwinya pa mwenda unkulu. Linga asoniilepo, ikigamba ikyo kitikwikolela, paapo kisoniigwe pa mwenda unkulu, na apa panyaafwike pikongelela.

²² Kangi najumo atikukuusyamo ifinga[‡] imbya mfinyambi ifikuulu. Linga abombile bo ulo, ifinnyambi fikunyaafuka na koonangika. Looli abandu bikubiika ifinga imbya mfinyambi ifipy."§

Jesu jo Ntwa gwa Sabati

(Matai 12:1-8; Luuka 6:1-5)

²³ Pi isiku limo ilya pa Sabati, Jesu na bafundigwa baake bendaga mmigunda. Abafundigwa baake balinkwanda ukupululu ifisaasali.

²⁴ Po aBafalisai bamo balinkunndaalusya Jesu, balinkuti, "Fiki abafundigwa baako bikupululu? Sili mwiko pi isiku ilya pa Sabati!"*

²⁵ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Bule, mukabalamo Kalata uMwikemo isi aabomibile umalafyale Ndaabiti na banine bo bali ni njala?

²⁶ Aalingile mu nyumba jaa Kyala mmasiku gaa mpuuti unkulumba Abyatali. Aaliile ifisyesye ifikemo ifi baaliitikisiigwe ukulya beene abapuuti, aabapeele na banine aba aali nabo."

²⁷ Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Isabati jaabiikiigwe kwnongwa jaa bandu, abandu bakaabiikiigwe kwnongwa jaa Sabati.

²⁸ Nnyamundu jo Ntwa gwa Sabati joope."

3

Jesu ikummbumbuluya umundu pi isiku ilya pa Sabati

(Matai 12:9-14; Luuka 6:6-11)

¹ Po Jesu alinkwingila kangi mu sinagogi jimo, muno aalimo umundu uju ikiboko kyalalile.

² ABafalisai bamo baalimo, baalondaga injila ijaa kunsitaaka Jesu, po balinkuntegelela linga ikummbumbuluya umundu pi isiku ilya pa Sabati.

³ Jesu alinkummbuula umundu uju ikiboko kyake kilalile, alinkuti, "Isaga, gwime pakati."

* 2:14 2:14 **Leebi** Ingamu jaake ijingi jo Matai. Bala kalata gwa Matai 9:9. § 2:15 2:15 **Abasongesya songo**

Bala ku Isyakulingaanina. * 2:16 2:16 **ABafalisai** Bala ku Isyakulingaanina. † 2:18 2:18 **Baafipiikkaga ifindu**

Bala iiyu **Ukuufipiika ifindu** ku Isyakulingaanina. ‡ 2:22 2:22 **Ifinga** Bala ku Isyakulingaanina. § 2:22 2:22 Jesu

aamanyisyaga imanyisyo imbya kangi inunu ukukinda isya Bafalisai. Imanyisyo isya Bafalisai syali nguulu. * 2:24

2:24 **Sili mwiko pi isiku ilya pa Sabati** Indagilo sya Bajuuta siitikisyaga umundu ukupululu panandi, mu ngunda gwa mundu ujungi. Bala kalata gwa Ukuukumbuka Ingomeelesyo 23:25. ABafalisai buumanaga paapo ukupululu ifisaasali baatigi babomible imbombo.

⁴ Po alinkubalaalusya aBafalisai, alinkuti, "Bule, siitikisiigwe ukubomba inunu pamo imbiibi pi isiku ilya pa Sabati? Ukpoka ubuumi pamo ukuboonanga?" Leelo balinkuja kiyemeye.

⁵ Jesu alinkubakeeta ku bikalale, alinkusulumania kenongwa jaa bukafu bwa ndumbula syabo. Alinkumbuula umundu jula, alinkuti, "Golosya ikiboko kyako." Alinkukigolosya ikiboko kyake, kilinkubumbuluka, kilinkuja kikafu.

⁶ Nakalinga itolo aBafalisai balinkusooka panja, balinkujobesania pamopeene na babombeli abaa Heloti* isya kunngogelamo.

Ikilündilo kya bandu kikunkonga Jesu

⁷⁻⁸ Umwene Jesu alinkusookapo pamopeene na bafundigwa baake, balinkubuuka kumbali kwa sumbi Galilai. Abandu bingi aba baafumile ku Galilai balinkunkonga. Kangi abandu bingi ukufuma mbijo nu bujo balinkunkonga bo bapiliike syosa isi aabombaga. Baafumile mu Jelusalem na ntwaja utwa nkiis ukyu mu Jutai, nkiis ukyu mu Itumija, kwi isiihya ilya lwisi Jolitani na ntwaja utwa ku Tili na ku Sitoni.

⁹ Jesu alinkubatama abafundigwa baake ukunsegelekesya ibooti mo atuugale, ikilündilo kya bandu kilingamfinyatila bo ikumanyisyas.

¹⁰ Namanga aababumbulwisye baa bingi, na boosa aba baali ni mbango balinkalwilanila ukumpalamaasya.

¹¹ Na sii mbepo inyali isi syajaga mmbandu, linga simmbwene Jesu syapelaga abandu ukugwa nkyeni mmnyake. Syalataga syatigi, "Ugwe uli Mwana gwa Kyala."

¹² Jesu alinkusikemela fijo imbepo inyali ukuti silingannjobaga ukuti jo jwani.

Jesu ikubasala abatumigwa kalongo na bibili

(Matai 10:14; Luhka 6:12-16)

¹³ Po paapo Jesu alinkufyuka ku kyamba, alinkubakolela bala aabalondaga, po balinkwisa.

¹⁴ Aabasungwile abandu kalongo na bibili abaa kuja nagwe, ukuti abatumge kekulumbilia,

¹⁵ kangi bajege na maka agaa kusikaga imbepo inyali.

¹⁶ Aba baasunguliigwe baali bo baa Simoni (uju Jesu aalimpee ingamu ijaa Peeteli),

¹⁷ Jaakobo umwana gwa Sebetai nu nnuguna Johani (alinkubapapo ingamu ijaa Boneligesi, kokuti abaana baa njasi),

¹⁸ Andeleja, Filipo, Balitolomai, Matai, Tomasi, Jaakobo umwana gwa Alifai, Tatai, Simoni undwila kiis kyake,[†]

¹⁹ na Juuta Isikalyoti uju kummaliikisyo aalinndiiilie Jesu.

Jesu ali na maka ukukinda amaka gaa Seetano

(Matai 12:22-32; Luhka 11:14-23; 12:10)

²⁰ Po paapo Jesu na bafundigwa baake balinkubuuka kumyabo. Po ikilündilo kya bandu kilinkubangaana kangi pala, umwene na bafundigwa baake balinkutoligwa ukukaaga akabalilo akaa kulya ifindu.

²¹ Abakamu baa Jesu balinkupilika inongwa isyo, balinkwinogona ukuti abopile imbepo, balinkubuuka kükummwega.

²² Boope abamanyisi baa ndagilo sya Moose aba baasulwike ukufuma ku Jelusalem, baalimo mu nyumba jila, balinkuti, "Ali na Belisebuli,[‡] unkulumba gwa mbepo inyali! Ikusikaga imbepo inyali ku maka agaa Belisebuli."

²³ Jesu alinkubakolela, alinkububuula ku fifwanikisyo, alinkuti, "Abagiile buleebule Seetano ukwikaga?

²⁴ Abandu abaa mbunyafyale bumo, linga bikusambukana, ubunyafyale ubo bukuwfa.

²⁵ Boope abaa nnikolo kimo, linga basambukeene, ikikolo ikyo kikufwa.

²⁶ Linga ubulongosi bwa Seetano busambukeene, po bukabagila ukwima, looli bukumalikaga loosa.

²⁷ Akajako umundu najumo uju abagiile ukwingila nnyumba jaa uju ali na maka nkupupa ifyama fyake, bo akampinya taasi jula ugwa maka. Looli linga ampinyle, po abagiile ukumpupa ifyama fyake.

²⁸ "Nalooli nikubabuula nikuti, ubutulanongwa boosa ubwa bandu, na maheelu goosa aga bikutuka fikuhobokeliga,

* 3:6 3:6 **Ababombeli baa Heloti** bo bandu aba baali balongosi mbunyafyale bwa Heloti Antipa, baali paasi pamnyake. Bala iiyu **Heloti** ku Isyakalingaanja. † 3:18 3:18 **Simoni undwila kiis kyake** NKigiliki bikuti **Simoni unkaanaani**. ‡ 3:22 3:22 **Belisebuli** Jooke ngamu ijingi ijaa Seetano, uju jo nkulumba gwa mbepo inyali syosa.

²⁹ looli uje ikuntuka Mbepo Mwikemo, ujo atikwisa kuhobokeligwa siku, aguniigwe bwila na bwila."

³⁰ Alinkubabuula isyo paapo baatigi ali ni mbepo inyali.

Unna na bakamu baa Jesu

(Matai 12:46-50; Luuka 8:19-21)

³¹ Po paapo unna na baamyabo balinkufika, balinkwima panja pa nyumba ijì aalimo, balinkuntuma umundu jumo ukunkoolela Jesu.

³² Abandu aba baalimo nnyumba baatuugeesye nu kummbangaanila, balinkummbuula balinkuti, "Keeta! Unyoko na bakamu baako bali panja, bikukulonda ugwe."

³³ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Juuba na bakamu bangu bo baani?"

³⁴ Po alinkubakeeta abandu aba baalimmbangaaniile, alinkuti, "Keeta, aba bo baa juuba na bakamu bangu!"

³⁵ Gwesa uju ikubomba ubwigane bwa Kyala, ujo jo nkamu gwangu, jo ilumbu gwangu, jo juuba."

4

Ikifwanikisyo ikyu mbyali

(Matai 13:1-9; Luuka 8:4-8)

¹ Po Jesu alinkwanda ukubamanyisa abandu kumbali kwa sumbi Galilai. Kunongwa jaa bwingu bwa bandu, alinkwpakila mwi ibooti ili lyali mwa sumbi, alinkubamanyisa bo ali mula. Ikilindilo ikyu bandu boosa baali pi isiilya.

² Po alinkubamanyisa inongwa inyingi mfifwanikisyo, alinkuti,

³ "Amupilikisy! Umbyali jumo aabuukile kukesopa imbeju.

⁴ Bo ikusopa, imbeju simo syagwiliile mumbali mu njila, silinkwisa injuni silinkulya.

⁵ Isingi syagwiliile pa lwalabwe, apa umfu gukaalipo mwingu. Syo nakalinga silinkumela.

⁶ Isuba bo libalile ulumu bo lukali, silinkukofuka nu kuuma, paapo imisi gikaabuukile paasi.

⁷ Imbeju isingi syagwiliile pakati pa miifwa. Imiifwa gila gilinkumela nu kusifinyatila. Kunongwa ijo silinkusita kupa iseke.

⁸ Imbeju isingi syagwiliile pa mfu unnu, silinkumela nu kakala, nu kupa iseke inyingi. Simo silinkupa iseke amalongo matatu, isingi silinkupa amalongo ntandatu, ni singi silinkupa imia jimo."

⁹ Po paapo Jesu alinkuti, "Uju ali ni mbulukutu isya kapilikila, jo apilikege!"

Jesu ikulingaania ikifwanikisyo ikyu mbyali

(Matai 13:10-17; Luuka 8:9-10)

¹⁰ Jesu bo iiwekile, abafundigwa baake kalongo na babili, na bandu aba baalimmbangaaniile, balinkundaalauasya isya fifwanikisy fila.

¹¹ Alinkubabuula alinkuti, "Umwe Kyala abapeele ukusyagania isya mbutiitü isya Banyakafale bwake. Looli aba bakajapo pa kibugutila iki, bo syosa ngubamanyikisyu mfifwanikisyo.

¹² Nalinga bikukeeta fijo, batikufibona,

nalinga bikupilika fijo, batikusyagania.

Linga baapiliike nu kusyagania,

ngali bapindwike nu kuhobokeligwa." *

¹³ Jesu alinkuti, "Mukakimanya ikifwanikisyo iki? Po mukufyaganiaga buleebule iffwanikisyo fyosa ifingi?

¹⁴ Umbyali ikusopa iisyu lya Kyala.

¹⁵ Abandu bamo bafwene bo imbeju isi sigwiliile mumbali mu njila. Bikupilika iisyu ilyo, leelo nakalinga Seetano ikwisa nu kulisosyamo ili Kyala alibyele mu ndumbula syabo.

¹⁶ Abandu abangi bafwene bo imbeju isi syagwiliile pa lwalabwe, ulu lukaja nu mfu mwingu. Nakalinga bo balipiliike iisyu lya Banyakafale bwa Kyala, bikulyambilila nu lasekolo.

¹⁷ Looli iisyu litkwitoteka mu ndumbula syabo, paapo likaja ni misi, likujamo akabalilo akapimba itolo. Linga ingabilo sikubiisila pamo bikugelrigwa kunongwa jaa iisyu ilyo, nakalinga bikululeka ulwitiko.

* 4:12 4:12 Bala kalata gwa Jeesaja 6:9-10.

¹⁸ Abandu abangi bafwene bo imbeju isi syagwiliile pa miifwa. Bikupilika iisya lyu Kyala,

¹⁹ looli k^unongwa jaa kwikolaania, ni mbombo isya pakiisu, nu kusyobigwa, ni fyuma, ni kinyonyo ikya t^undu twingi, fyosa ifyo fikulifinyatila iisya, po litik^upa iseke.

²⁰ Abangi bafwene bo imbeju isi syagwiliile pa mfu unnu. Aba bo bandu aba bikulipilika iisya ilyo, nu kulyambilila. Bikupa iseke, bamo amalongo matatu, bamo amalongo ntandata, na bangi imia jimo."

Ikifwanikisyo ikya nyaale

(Luuuka 8:16-18)

²¹ Jesu alinkubamanyisya abandu, alinkuti, "Bule, abandu bikwasya inyaale nu kujukupilika ni kibo, pamo bikujibiika kwi ifungu? Batikujibiika pa kikolela nyaale?"

²² Syosa isi sifisiigwe sikwisa kubikigwa pabwelu. Syosa isi sili mbutitu sikwisa k^ukuputuligwaga.

²³ Uju ali ni mbulukutu isya kujukupilika, jo apilikege!"

²⁴ Jesu alinkwendelela ukubamanyisya alinkuti, "Musyaganiege isi mukupilikisya! Ikipimo iki mukubapimila abangi, kyo iki Kyala ikwisa kubapimilaga numwe, kangi mukwisa kongelegiwangapo.

²⁵ Uju apeeliigwe ukusyagania isyo, ikongelegiwa ukusyagania. Uju akapeeligu ukusyagania, syope inandi isi asyageenie sitikuntuula."

Ikifwanikisyo ikya mbeju iji jikumela

²⁶ Jesu alinkujoba alinkuti, "UB^unyafyale bwa Kyala bali bo ulwa kifwanikisyo iki. Aaliko mundu uju aabyalaga imbeju mu mfu.

²⁷ Po pakilo aagonile utulo, nulubunju bo alembwike alinkwaga imbeju jimelele, kisita kamanya muno jimelele.

²⁸ Umfu gwene gukumesya, likutala ilyani, kikukonga ikisaasa, po iseke nkisaasa.

²⁹ Iseke bo sibifwifwe, umundu ikwega ikitondolelo, paapo untondolo gufikile."

Ikifwanikisyo ikya mbeju ijaa mutaka

(Matai 13:31-32; Luuuka 13:18-19)

³⁰ Kangi Jesu alinkuti, "Tubufwanikisye ni fiki UB^unyafyale bwa Kyala? T^ubamanyisye nkifwanikisyo kili^uku?

³¹ Buwfene na kaseke akaa iseke ilya mutaka, akaseke akanini ukukinda iseke syosa isye iseke isi sikubyaligwa.

³² Bo kabiyaliigwe kikukala ukukinda amaseeke goosa, kikujja mpiki ugwa samba inywamu, ni njani sibagiile ukutengamo ififufumbwa."

³³ Mfifwanikisyo fii finge bo ifi alinkubamanyisya iliisya lyu Kyala, bo muno babagiile ukusyagania.

³⁴ Pa bandu abingi akaabamanyisaga kisita kifwanikisyo, looli linga iijectiile na bafundigwa baake, aabalingansiaga syosa mbwelu.

Jesu ikugukemela umbelo na majiga

(Matai 8:23-27; Luuuka 8:22-25)

³⁵ Iliisiku lilalila namajolo, Jesu alinkubabuula abafundigwa baake, alinkuti, "Isaga, tuloboke sumbi, tubuuke kwi isiilya."

³⁶ Balinkukileka ikilundilo kya bandu, balinkwipakila mwi ibooti muno aalimo. Po amabooti agangi galinkulongsania nagwe.

³⁷ Bo bali pakati paa sumbi umbelo ugwa mpetapeta galinkwisa, amajiga galinkukoma mwi ibooti, lilinkwanda ukwislala amusi.

³⁸ Jesu jo aali kubujo ubwa k^unzyma, aagonile utulo, aalyegamiile ikiinu^ulilo ikya ntu. Po abafundigwa baake balinku^undembusa, balinkujwega balinkuti, "Gwe Mmanyisi, utikupaaasya ukuti tukufwa!"

³⁹ Alinkulembuka, alinkugukemela umbelo, alinkugabuula amajiga, alinkuti, "Kiba, boteelal!" Umbelo galinkukileka ukukula, k^ulinkujja mye jonjolo.

⁴⁰ Alinkubabuula alinkuti, "Fiki mukutiila? Mukala mukaja nu lwitiko?"

⁴¹ Balinkujja nu latende uluywamu fijo, balinkujobesania balinkuti, "Uju jo jwani? Umbelo na sumbi fyope fikantiila!"

5

Jesu ikummbuambuluya uju aali ni mbepo inyali inyingi

(Matai 8:28-34; Luuuka 8:26-39)

¹ Po paapo balinkufika nkiisa kya Bagelasi, kwi isiilya ilya sumbi Galilai.

² Jesu bo asulwike mwi ibooti, nakalinga alinkwaganila nagwe umundu jumo ugwa nkiis kila, uju aali ni mbepo inyali, aafumile ku mapumba.

³ Umundu uju ubujo bwake bwali bwa ku mapumba. Akaaliko umundu najumo uju abagiile ukampinya, poope ni minyololo.

⁴ Kaa kingi umundu uju abandu bampinyaga ni mbingo ni minyololo, looli agasilatulaniga iminyololo nu kusipomola imbingo. Akaaliko umundu najumo uju abagiile ukantola amaka.

⁵ Amasiku goosa, pakilo na pamuusi, aasyunguutilaga ku mapumba na mfyamba, aajwegaga unjwego nu kwibuu ta mu mibili na mabwe.

⁶ Umundu uju, bo ammbwene Jesu kubatali alinkummbopela, alinkufugama nkyeni myyake.

⁷ Imbepo inyali jilinkulaata fijo, jilinkuti, "Gwe Jesu, gwe Mwana gwa Kyala nkulumba, tulii buki ugwe na niine? Ku ngamu jaa Kyala ngakusuma ulingaafundaga!"

⁸ Imbepo inyali jila jaajobile bo ulo paapo Jesu aajikemiile kabwandilo aatile, "Gwe mbepo inyali, sookamo mmundu uju!"

⁹ Po alinkujilaalusa alinkuti, "Ingamu jaako gwe gwani?" Imbepo inyali jilinkummwamula jilinkuti, "Ingamu jang ne Kilandilo,* paapo tulii bingi."

¹⁰ Silinkupyelesya fijo kwa Jesu ukuti alingasikaga nkiis kila.

¹¹ Gwalipo entiimo unnywamu ugwa ngulube ugwa gwatiimigwaga nkyamba.

¹² Imbepo inyali sila silinkumpyelesya Jesu silinkuti, "Ututume mu ngulube sila, mo twingelege."

¹³ Po alinkusiitikisa. Silinkusookamo, silinkwakwingila mu ngulube. Untiimo goosa ugwa ngulube, syali mwa 2,000. Silinkusibopesya ingulube syosa ukasuluka ndupanga, mpaka mwa sumbi, silinkamilwa.

¹⁴ Abatiimi baa ngulube balinkubopa ulubilo, balinkwakufumusya syosa nkaaja na mmigunda. Abandu balinkwisa kukeeta isi siboniike.

¹⁵ Balinkubuuka kwa Jesu, balinkummwaga umundu jula aali ni kilandilo ikya mbepo inyali atuegeele paasi, awfele kanunu, kangi ali na mahala goosa, balinkutiila.

¹⁶ Abandu aba baasikeetile isi syaboniike, balinkubapangila abangi isya mundu jula aali ni mbepo inyali, ni sya ngulube.

¹⁷ Po abenekaaja bala balinkumpyelesya Jesu, ukuti asookemo nkiis kyabo.

¹⁸ Jesu bo ikwipaka mwi ibooti, umundu uju aponile imbepo inyali, alinkulamba kwa Jesu ukuti abukege pamopeene nagwe.

¹⁹ Jesu akaalimmwitiikiile, looli alinkummbuula alinkuti, "Ubukege kumyinu ku bakamugo, ukababuulege syosa isi uNtwa Kyala akubombiile na muno akpaakiisy."

²⁰ Po umundu jula alinkusookapo pala, alinkufumusya ntwaja utwa ku Ndekapoli[†] syosa isi Jesu ammbombiile. Po paapo abandu boosa balinkuswiga.

Jesu ikummbumbulusya unkiikulu uju oonekaga ilopa

(Matai 9:18-22; Luuka 8:40-48)

²¹ Jesu na bafundigwa baake, baalobwike sumbi ni ibooti ukugomokelako kwi isiilya. Bo ali kumbali kwa sumbi ikilandilo ikinywamu ikya bandu kilinkubungaana nkyeni myyake.

²² Alinkwisa kumyake undongosi jumo ugwa mu sinagogi, ingamu jaake Jailo. Bo ammbwene Jesu, alinkufugama nkyeni myyake.

²³ Alinkupyelesya fijo, alinkuti, "Umwanang unindwana unkeke mbine, ali kifuki ukufwa. Ngukusuma gwise, ukammbiikopo ikiboko kyako pamwanya pamyake, ukuti abumbuleke ajeye muumi."

²⁴ Jesu alinkubuuka nagwe. Ikilandilo ikya bandu ikinywamu kilinkenkonga nu kamfinyila.

²⁵ Nkilandilo kila, aalimo unkiikulu jumo, uju aali nu babinne bwa kooneka ilopa. Ububine ubo bwalintaamiisy eku fyinja kalongo na fibili.

²⁶ Aataamigwaga nu bulwasi bwa baganga bingi, ikyuma kyake kyosa aataagile nkabahomba, looli kisita kaponia. Ububine bwake bwalyongeliile fijo.

²⁷ Bo apiliike inongwa sya Jesu, alinkwifinylila nkilandilo kya bandu, alinkubuuka kanyuma kwa Jesu, alinkupalamaasya umwenda gwa Jesu.

²⁸ Namanga aaliinogwine mu ndumbula jaake, aatile, "Linga mbalamaasiisy gwene umwenda gwake, ngupona."

* 5:9 5:9 **Kilandilo** kyali kibugutila kya basikali baa Balooma. Ikiugutila ikyo kyajaga na basikali 3,000 mpaka 6,000. † 5:20 5:20 **Ndekapoli** Kokuti utwaja kalongo. Ikiusu ikyo baatuugalaga abandu aba bakaja Bajuuta.

²⁹ Bo apalamaasiisyə umwenda, nakalinga iiropa lilinkuleka ukooneka, alinkwipilika umbili ukati aponile ububine bwake.

³⁰ Nakalinga Jesu alinkwijaagania mu ndumbula ukuti amaka gamo agaa kubumbulukisa gasookile. Alinkukisanukila kuno na kuno ikilundilo kya bandu, alinkulaalusya alinkuti, "Jo jwani ambalamaasiisyə imyenda gyanga?"

³¹ Abafundigwa baake balinkummwamula balinkuti, "Kukibona ikilundilo kya bandu kikukufinyatila finyatila. Fiki kulaalusya ukuti jwani akupalamaasiisyə?"

³² Looli Jesu alinkukelengania ifibafu fyosa, ukuti ammbone uju ampalamaasiisyə.

³³ Unkiukulu jala bo ameenye isi simmwagile, alinkaja nu lutende, alinkutetema, alinkwinangisya, alinkufugama nkyeni mwa Jesu, alinkummbuula syosa mbwanalooli.

³⁴ Jesu alinkummbuula alinkuti, "Mwanangu, ubumbulwike ububine kunongwa jaa lwitiko lwako. Kangi ueje nkafu itolo kisita butolwe bwako nabumo. Buukaga nu lutengaano."

Jesu ikunsyusya umwana gwa Jailo

(Matai 9:23-26; Luuka 8:49-56)

³⁵ Jesu bo ali pakujoba, balinkwisa abandu bamo ukufuma kukaaja kaa Jailo, undongosi jula ugwa mu sinagogi, balinkummbuula balinkuti, "Ulingantaamyaga uMmanyisi, umwanaako undindwana awfile."

³⁶ Looli Jesu bo apiliike isi baajobaga, alinkummbuula undongosi jula, alinkuti, "Ulingatiilaga, ueje ne lwitiko ito."

³⁷ Akaalimmwitikiisyə umundu najamo ukunkonga, loli beene baa Peeteli, Johani na Jaakobo ugwayabo.

³⁸ Balinkufika pakaaja kaa ndongosi jula ugwa mu sinagogi, Jesu alinkugwaga unjwego na bandu aba baalilaga iifwa, baakuutaga fijo.

³⁹ Po alinkwingila nnyumba, alinkubabuula abafwile, alinkuti, "Keeta mukujwega nu kulila? Undindwana uju akafwa, loli agonile twene utulo."

⁴⁰ Abandu bala balinkunseka, loli Jesu alinkubasosya boosa panja. Alinkummwega ugwise gwa ndindwana nu nna palikimo na bafundigwa baake, alinkwingila ku kyumba kuno gwaliwo umfimba gwa ndindwana.

⁴¹ Alinkunkola ikiboko, alinkummbuula alinkuti, "Talita, kumi!" Kokuti, "Ndindwana, lembuka!"

⁴² Nakalinga undindwana alinkusumuka nu kwenda. Aali nkusi gwa fyinja kalongo na fibili. Bo bikusikeeta isi balinkuswiga fijo.

⁴³ Looli Jesu alinkubakaanisa fijo ukuti balingampangilaga najumo isi siboniike. Alinkabalagila ukuti bampepo ifindu undindwana jula.

6

Abandu abaa ku Nasaleti bikunkaana Jesu

(Matai 13:53-58; Luuka 4:16-30)

¹ Po Jesu alinkusookako kula na bafundigwa baake, balinkunkonga ukubuuka nkaaja akaakuliile.

² Iisiku ilya pa Sabati bo lifikile, Jesu alinkwanda ukumanyisya mu sinagogi. Abandu bingi aba baalimo balinkuswiga fijo nu kulaalusania, balinkuti, "Mwe! Uju asyagile kuugu isi ikumanyisya? Mahala maki aga apeeliigwe uju? Agaagile kuugu amaka agaa kabomba ifiika bo ifi?

³ Bule, uju akaja jo nsongola matapwa, umwana gwa Malija, na baamyabo bo baa Jaakobo, Joose, Juuta na Simoni? Abalumbu baake bakaja bo aba tulii nabo pamiyitu apa?" Po abeene balinkwilkinyamo, balinkusita kemmwitika.

⁴ Looli Jesu alinkubabuula alinkuti, "Unkunguluka atikupondwa ulwimiko, loli mwene nkaaja kaake, nkikolo kyake na baa mu nyumba jaake."

⁵ Alinkusita kabomba ifiika finge kula, loli kwene ukubabiikila amaboko gaake ababine banandi nu kabumbulusya.

⁶ Umwene Jesu alinkubaswiga fijo abandu baa kula, paapo bakammwitikaga. Po alinkwanda ukusyunguutila kuno na kuno ntwaja, ukumanyisya abandu.

Jesu ikubatuma abatumiigwa

(Matai 10:5-15; Luuka 9:1-6)

[‡] 5:33 5:33 Alinkutetema Kunongwa jaa kuti umundu ugwa bubine bwa kooneka iiropa, akaalondigwaga ni ndagilo sya Moose, ukupalamaasya pamo ukongaana na bangi. Bala kalata gwa Abanyaleebi 15:25-33.

7 Alinkubabilikila abafundigwa baake kalongo na bibili, alinkubatuma bibili bibili, alinkubapapo amaka agaa kusikaga imbepo inyali.

8 Alinkubalagila alinkuti, "Mulingendaga nafyo nafimo ifya kubatuela mu njila, nalinga findu, nalinga kinyambi, syope ni ndalamu, looli jeene ingili ijaa kwendela."

9 Mufwalege ifilato, looli mungajaga nu mwenda gwa kwandula.

10 Poosa pala bikubambilila nnyumba, mukatugalege mulamula kisita kusaama, mpaka bo mukusookamo nkaaja ako.

11 Linga poosa apa batikubambilila umwe nu kusita kubapilikisa, mukasookengepo nu kukung'unda ifumbi iji jili mmalundi giinu,* ukuja kyo kimanyilo kya kubasoka."

12 Balinkubuuka, balinkwakalumbilila ukuti abandu bapinduke, basileke imbiibi syabo.

13 Balinkusikaga imbepo inyali inyingi, balinkubapaka amafuta ababine, bingi balinkubumbuluka.

*Johani uMoosi ikugogigwa
(Matai 14:1-12; Luhaka 9:7-9)*

14 Akabalilo aka, Helotiⁱ uju aali malafyale ugwa mu Galilai, aapiliike inongwa sya Jesu, paapo ingamu jaake jaafumwike. Abandu bamo baatigi, "Ujo jo Johani uMoosi asyukile ukufuma mbafwe. Ukeetege ali na maka agaa kubomba ifiika."

15 Abangi baatigi, "Jo Elija."[‡] Abangi baatigi, "Jo nkunguluka jumo mbakunguluka abaa ijolo."

16 Looli umwene Heloti bo apiliike, alinkuti, "Johani uMoosi, uju naalimmbuutile untu, asyukile."

17-18 Kubwandilo unkiikulu jumo ingamu jaake Helotija, aali nkasi gwa Filipo ugwyamabo gwa malafyale Heloti. Po Heloti alinkummwega Helotija. Johani ammbuulaga Heloti alinkuti, "Sili mwiko ugwe ukummwega Helotija unkasi gwa gwamyinu." Heloti alinkubatuma abasikali abaa kunkola Johani, alinkumpinya mu nyololo, ukuti anhobosye Helotija.

19 Helotija alinkumfiifa Johani ulwa kilugu, aalondaga ukuti agogigwe, leelo atoligwaga,

20 paapo Heloti anndindililaga Johani. Anndindililaga paapo antiilaga, aalimmeeny eukuja mundu ngolofu kangi mwikemo. Heloti aaliiganile ukumpilikisa Johani na paapo amasya gaake gantaamyaga fijo mu ndumbula.

21 Helotija alinkukaaga akabalilo aka aakalondaga akaa kunngoga Johani. Pi isiku ilya kubumbuka ukupaa pigwa umalafyale Heloti, alinkubabiikila ikyaka abakuulu, abalongosi baa basikali na bakulumba abaa mu Galilai.

22 Po umwana undindwana ugwa Helotija alinkwingila nu kumoga, alinkubahobosya fijo Heloti palikimo na baheesyosa boosa aba baalimo pakulya ifindu. Umalafyale alinkummbuula alinkuti, "Gusuume fyosa ifi kualonda, ngukupa."

23 Alinkulapa alinkuti, "Akandu koosa aka kausuamaga nikukupa, nalinga tukujabana pakati na pakati ikyuma iki kili mbanyafyale bwangu."

24 Undindwana alinkusooka panja, alinkwakunndaaluuusya unna, alinkuti, "Nsuume ifiki?" Unna alinkwamula alinkuti, "Untu ugwa Johani uMoosi."

25 Nakalinga alinkubopa alinkugomoka ke malafyale, alinkusuuma alinkuti, "Umbepo lululu untu ugwa Johani uMoosi mwi ibeeseni."

26 Umalafyale alinkusulumania fijo, looli kuanongwa jaa kulapa kwake, na kuanongwa jaa bandu abu baali pa lusekelo, aakalondaga ukunkaanila.

27 Alinkuntuma unsikali, alinkunndagila ukuti akatwale untu ugwa Johani. Unsikali alinkubuuka, alinkummbuula Johani untu gwake mula mu nyololo.

28 Alinkugatwala untu gwake mwi ibeeseni, nu kampapo undindwana jula, joope undindwana alinkwakampapo unna.

29 Po paapo abafundigwa baake Johani uMoosi, bo bapiliike inongwa isyo, balinkubuuka, balinkwega umfimba, balinkugusyla mwi ipumba.

*Jesu ikubaswila abandu bingi fijo
(Matai 14:13-21; Luhaka 9:10-17; Johani 6:1-14)*

* 6:11 6:11 ABajuuta linga bikwenda ntwaja utu tukaali twa Bajuuta baakung'undaga ifumbi ijaa mmalundi na mmyenda gyabo ukunangisywa ukuti mula bikwenda abandu banyali, batikuntiila Kyala. † 6:14 6:14 Heloti Bala ku Isyakulingaanria. ‡ 6:15 6:15 Elija Abandu bamo baatigi Jesu jo Elija iiisle kangi, paapo Elija aafyukile kumwanya umuumi kisita kufwa. Abandu baasuubilaga ukuti ikwisa kangi. Bala kalata gwa Malaki 4:5.

³⁰ Abatumigwa§ balinkugomoka uko fuma kunoaabatamile Jesu, balinkubungaana nkyeni mmyake, balinkampangila imbombo syosa isi baabombile na isi baamanyiisye.

³¹ Baalipo abandu bingi kula, aba biisaga kwa Jesu nu kugomoka, Jesu na bafundigwa baake bakaali na kabalilo nakamo akaa kulyamo ifindu. Po alinkubabuula alinkuti, "Tubuuke kuno twibeene tukijeekele, mutusyepo panandi."

³² Balinkubuuka beene mwibooti pabujo ubu bukaja na bandu.

³³ Looli abandu bingi balinkubabona bo bikusookapo. Po abandu balinkubopa na malandi ukufuma ntwaja toosa, balinkwenda injila ijaa pi isiilya, balinkatalapo ukufika.

³⁴ Jesu bo asulwiwe mwibooti, alinkukibona ikilundilo ikinywamu, kilinkummwaga ikisa, baali bo ulwa ng'oso isi sikaja nu ntiumi. Po alinkwanda ukubamanyisya inongwa inyingi.

³⁵ Namajolo, abafundigwa baake balinkubuuka kwa Jesu, balinkuti, "Ubujo ubu tulipo lukubo, kang'i ulu majolo.

³⁶ Balage abandu basookepo, ukuti babuuke ntwaja na mmigunda igya kifuki, bakiijuleile ifindu."

³⁷ Alinkubaamula alinkuti, "Amubapepo umwe ifindu." Balinkummwamula balinkuti, "Poope linga twajaga nasyo indenali imia ibili," ukuala ifisyesye fya kabapapo ukuti balyemo, fitikubafwana."

³⁸ Alinkubalaalusya alinkuti, "Muli nafyo ifisyesye filinga? Amubuuke mukakeete." Bo bakeetile, balinkuti, "Tuli nafyo ifisyesye fihaano ni iswi ibili."

³⁹ Jesu alinkubalagila ukuti abandu boosa babataugasye mfibugutila pa liis iliibisi.

⁴⁰ Balinkutuugala mfibugutila ifya bandu imia jimo ni fya bandu amalongo mahaano.

⁴¹ Alinkwega ifisyesye fila fihaano, ni iswi sila ibili, alinkukeeta kumwanya, alinkugwa ulipi kwa Kyala, alinkufimenza ifisyesye, alinkubapapo abafundigwa baake ukuti babajable abandu. Iswi ibili sila, syope alinkubajabila boosa.

⁴² Abandu boosa balinkulya, balinkwikuuta.

⁴³ Po abafundigwa baake balinkubungaania ifimeenya fya fisyesye ni iswi, balinkwisisya ifiibo kalongo na fibili.

⁴⁴ Abanyambala aba baalile baali 5,000.

Jesu ikwenda pamwanya pa miisi

(Matai 14:22-33; Johani 6:15-21)

⁴⁵ Nakalinga Jesu alinkubalagila abafundigwa baake ukuti biipakile mwibooti, batalepo ukubuuka kwi isiilya ku Betisaita, bo umwene ali pakukilaga ikilundilo kya bandu.

⁴⁶ Bo amalile ukulagana nabo, alinkufyaka mwene pa kyamba kukwipuuta.

⁴⁷ Namajolo, iliibooti lyali pakati paa sumbi, Jesu aakaali ku kwi isiilya mwene.

⁴⁸ Alinkubabona abafundigwa baake bikutaamigwa ukufiga, paapo umbelo gwali gwa maka, gwabapingaga. Po kubukye alinkubuuka kuno baaliko, bo ikwenda pamwanya pa miisi. Aalondaga ukubakiisania,

⁴⁹ looli abeene bo bammbwene ikwenda pamwanya pa miisi, balinkwinogona ukuti nsyuka, balinkukuuta fijo.

⁵⁰ Boosa bo bammbwene balinkutetema fijo. Nakalinga Jesu alinkujoba nabo, alinkuti, "Mwikasye, jo ane! Mungatiilaga!"

⁵¹ Alinkwipaka mwibooti muno baalimo, po umbelo galinkubota. Balinkunyomoka fijo mu ndumbula syabo.

⁵² Bakaakyageenie ikiika ikyaa fisyesye, paapo indumbula syabo syali sito.

Jesu ikubabuumbuluya ababine mu Genesaleti

(Matai 14:34-36)

⁵³ Jesu na bafundigwa baake bo balobwike sumbi Galilai, balinkufika nkiisu ikyaa mu Genesaleti, balinkulyimika iliibooti nu kusuluka.

⁵⁴ Nakalinga abandu aba baalipo pi isiilya balinkwaga ukuti jo Jesu.

⁵⁵ Balinkubopa nu kusyunguutila nkiisu kila kyosa, balinkubapimba pa bülili abandu aba baali babine, balinkubatwala kwa Jesu, koosa kuno baapilikaga ukuti aliko.

⁵⁶ Koosa kuno aabuukaga Jesu, pamo ntwaja, pamo mmigunda, abandu baabatwalaga ababine nu kubasulusya paa sokoni. Balinkumpyelesya Jesu ukuti abiitikisyé ababine ukumpalamamaasya, nalinga kije kipeto kya mwenda gwake. Po ababine boosa aba baalimpalamamaasiyse, baabumbulwike.

§ 6:30 6:30 Abatumigwa Bala ku Isyakulingaania. * 6:37 6:37 Indenali imia ibili syali ndalamisa yawa mfwalo ugwa masiku imia ibili. Bala iisyu **Indenali** ku Isyakulingaania.

*Jesu ikukaana inyihio sya biisukulu
(Matai 15:1-9)*

¹ Po aBafalisai bamo na bamanyisi baa ndagilo sya Moose balinkwisa ukufuma mu Jelusalemu, balinkubungaana nkyeni mwa Jesu.

² Balinkubabona abafundigwa baake bamo bikulya ifindu na maboko aga bakasugusula.

³ ABajuuta boosa nnoono aBafalisai, batikulya kisita kusugusula amaboko,* ukukongana ni nyihio sya biisukulu baabo.

⁴ Kangi batikulya fyosa fila ifi fifumile ku sokoni mpaka bafisuke nu kusugusula. Siliko inyihio isingi isi bikusikonga, bo isya kusuka ifikombe, indeko ni fyombo.

⁵ ABafalisai na bamanyisi baa ndagilo sya Moose balinkanndaalausya Jesu, balinkuti, "Fiki abafundigwa baako batikukonga inyihio isi tasyambilile ku biisukulu biit?" Bikulya kisita kukonga ulwiho ulwa kusugusula amaboko."

⁶ Alinkubaamula alinkuti, "Mwe basyobi umwe! Jeesaja aatalwisye ukukunguluka kamayinu, bo ikujoba ukuti,

'Abandu aba, bikueunyiimika ni milomo itolo,
looli indumbula syabo sili kubutali na niine.

⁷ Bikueunyiipuuta une isya itolo,
paapo bikemanyisyia inyihio isya bandu,
ngati sya Kyala.'[†]

⁸ "Umwe mukusileka indagilo sya Kyala, mukusyumiilila inyihio sya bandu."

⁹ Alinkubabuula alinkuti, "Mukusitaaga indagilo sya Kyala ku bukomu, ukuti musikongege inyihio syinu.

¹⁰ Namanga Moose aabalagiile ukuti, 'Ummwimikege uguso nu nyoko,'‡ kangi ukuti,
'Uju ikantuka ugwise pamo unna, jo agogigwe.'[§]

¹¹ Looli umwe mukumanyisyia mukuti, 'Kanunu umundu linga ikummbuula ugwise pamo unna, ikuti, 'Ifi naalondaga ukukupapo ugwe ndikukupapo, mfibiikile ukuja Kolibani, kokuti ikemo kwa Kyala.'

¹² Ku njila ijo mukansigila umundu ujo ukantuula ugwise pamo unna.

¹³ Uko ko kulfujula iisyu lya Kyala, ukuti mukongege inyihio syinu isi mukupokesania. Kangi mukabomba nydingi isi sifwene bo isyo."

*Imbombo isi sikunyyasya umundu sikufuma mu ndumbula
(Matai 15:10-20)*

¹⁴ Jesu alinkakikooleta kangi ikilandilo kya bandu, alinkubabuula alinkuti, "Amumbilikasye mwesa, nu kusyagania!

¹⁵ Akandu aka kala panja pa mundu linga kammwingiile kakabagila ukunyyasya. Looli filia fikusooka ukufuma mmyake, fyo fikunyyasya. [

¹⁶ Uju ali ni mbalukute isya kupiliikila, jo apilikisyegel!]*

¹⁷ Jesu alinkukileka ikilandilo kya bandu, alinkwingila mu nyumba jimo pamopeene na bafundigwa baake. Balinkunndaalausya isya kifwanakisyo kila.

¹⁸ Alinkubabuula alinkuti, "Bule, na nuumwe mukaja na mahala? Bule, mukasyagania ukuti akandu aka kikummwingila umundu ukufuma panja, kakabagila ukunyyasya?

¹⁹ Ifindu fitikummwingila mu ndumbula, looli mwene mbula, po piitaasi fyende nu kasooka ku liis." (Nkujoba bo elo, Jesu aafyelwisyte ifindu fyosa.)

²⁰ Kangi alinkujoba alinkuti, "Isi sikusooka nkati mmundu syo isi sikunyyasya.

²¹ Kaabuno nkati mu ndumbula sya bandu mo sikufuma inyiinogono imbiibi, ubalogwe, ubuhijji, ubugogi,

²² ifinyonyo, ububilibi, ubusyobi, ubuufi, akabini, amahheelu, amatingo nu bakonyofu.

²³ Imbiibi syosa isi sikufuma nkati mu ndumbula jaa mundu, syo sikunyyasya umundu."

*Ulwitiko ulwa nkiikulu jumo uju akaja Njuuta
(Matai 15:21-28)*

* 7:3 7:3 **Ukusugusula amaboko** ABafalisai baatigi, linga umundu apalamasiisyie ifindu kisita kusugusula nu kwipuuta taasi, ifindu fila fikuja finyali, fikumpela uju ikulya ukuja nnyali. ABafalisai baawwigile ukuti Jesu akaapaasiisyie abafundigwa baake ukunyala. † 7:7 7:6-7 Bala kalata gwa Jeesaja 29:13. ‡ 7:10 7:10 Bala kalata gwa Ukusooka 20:12; Ukkumbuka Ingomeleyso 5:16. § 7:10 7:10 Bala kalata gwa Ukusooka 21:17; Abanyaleebi 20:9. * 7:16 7:16 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

²⁴ Jesu alinkusookapo apa aalipo, alinkubuuka nkiisë ikyä mu Tili. Alinkwingila mu nyumba jimo, akaalondaga abandu ukurmanyä apa aalipo, looli poope aatoliigwe ukwifisa.

²⁵ Po aaliko unkiikulu jumo, uju umwanaake undindwana aali ni mbepo inyali. Alinkupilika inongwa sya Jesu, alinkwisa, alinkugwa mmalundi gaake.

²⁶ Unkiikulu uju akaali Njuuta, aali Nsilofoinike. Alinkunsuuma Jesu ukuti asikage imbepo inyali mmwanaake undindwana.

²⁷ Jesu alinkummwamula alinkutì, "Leka taasi abaana biikute. Sikaja kanunu ukwega ifindu ifya baana nu kusisopela imbwa."[†]

²⁸ Leelo unkiikulu jula alinkummwamula alinkutì, "Moomuumo, gwe Ntwa, leelo ni mbwa syope isi sili kuehi kuehi meesa, sikalya utabululukisyä utu tukusatuka paasi."

²⁹ Jesu alinkummwamula unkiikulu jula, alinkutì, "Kunongwa jaa isyo ujobile, buukaga, imbepo inyali jisookilemo mmwanaako."

³⁰ Po paapo unkiikulu jula alinkubuuka kukaaja kaake, alinkummwaga umwanaake alambaleele pa kitala ni mbepo inyali jisookilemo.

Jesu ikummbumbulusya ugwa mapuli nu kusita kujoba

³¹ Jesu alinkusookako ku Tili, alinkwendela injila ijaa mu Sitoni, alinkubuuka mpaka kwa sambi Galilai ukutumusania nkiisë ikyä mu Ndekapoli.[‡]

³² Abandu bamo balinkuntwalila umundu ugwa mapuli uju kangi atikujoba kanunu, balinkunsuuma ukuti ammbiikepo amaboko, ukuti ammbumbulusye.

³³ Alinkummwega umundu jula pa kilandilo kya bandu, alinkusookapo nagwe, alinkwijeeekela nagwe. Alinkubiika inyoobe mu mbulukutu, po alinkuswa amata, alinkumpalamasaaya ululimi.

³⁴ Po alinkukeeta kumwanya, alinkutuukisya, alinkummwamula ugwa mapuli, alinkutì, "Efatal!" Kokutì, "Iguka!"

³⁵ Nakalinga imbulukutu syake silinkwiguka, ikifundo kya lulimi lwake kilinkulegela, alinkwanda ukujoba kanunu.

³⁶ Jesu alinkubalagila ukuti balingammbulaga umundu najumo. Looli bo ikubakaanisa fijo, po abeene balinkukindiliila fijo ukufumusya inongwa isyo.

³⁷ Balinkuswiga fijo, alinkutì, "Abombile syosa kanunu! Boope abaa mapuli ikubapela ukuti bapilikege, aba batikujoba ukuti bajobege."

8

Jesu ikubaswila abandu abingi fijo

(Matai 15:32-39)

¹ Mmasiku gala kangi, ikilandilo ikinywamu ikyä bandu baabungeene nkyeni mwa Jesu. Ku mmaliikisyö ifindu fyabo filinkummalika. Jesu alinkubabilikila abafundigwa baake, alinkubabuula alinkutì,

² "Ngubapaakisya abandu aba, paapo amasiku matatu balindile na niine, liilino bakaja ni finde.

³ Linga une ngubalaga ukuti babuakege kukaaja, bo bali ni njala aabikufwa ulusi, paapo bamo bafumile kubutali."

⁴ Abafundigwa baake balinkunndaalusya balinkutì, "Pa lukubo apa tufyage kuuugu ifindu ifya kwikuta boosa?"

⁵ Po Jesu alinkubalaalusya alinkutì, "Muli nafyo ifisyesye filinga?" Balinkummwamula balinkutì, "Tuli nafyo fihaano na fibili!"

⁶ Po Jesu alinkubalagila abandu ukuti batuugale paasi. Alinkwega ifisyesye ifyo fihaano na fibili, alinkugwa ulupi kwa Kyala, alinkufimyenia, alinkubapapo abafundigwa baake ukuti babajabile abandu, po balinkubajabila.

⁷ Baali nato toope utuswi tunandi. Alinkugwa ulupi kwa Kyala ku tuswi uto, alinkubalagila ukuti babajabile abandu.

⁸ Abandu boosa balinkulya, balinkwikuta. Po abafundigwa balinkubungaania ifi fyasyele, balinkwisusya ifiibo fihaano na fibili.

⁹ Aba baalilie baali bandu 4,000 buno. Po Jesu alinkubalaga.

¹⁰ Alinkusumuka nu kwingila mwì ibooti pamopeene na bafundigwa baake, balinkubuuka, balinkwakufika mu Ndalianuta.

Abaafaisai bikulonda ikimanyilo ukufuma kwa Jesu

(Matai 16:1-4)

[†] 7:27 7:27 *Ukuisopela imbwa ABajuuta biibonaga ukuti baana baa Kyala, looli abandu abangì baabatukaga ukuti mbwa.* [‡] 7:31 7:31 *Ndekapoli Kokutì utwaja kalongo.*

¹¹ Po bo bafikile kula, aBafalisai bamo balinkunkonga. Balinkwanda ukukaanikana nagwe nu kunngela ukuti abombe ikiika ukuja kimanyilo ukunangisa ukuti atumiigwe na Kyala.

¹² Alinkutukisya alinkuti, "Keeta abandu abaa nkabalilo aka bikulonda ikimanyilo? Nalooli nikubabuula nikuti, batikupeligwa ikimanyilo nakimo."

¹³ Po Jesu alinkubaleka, alinkwipaka kangi mwi ibooti pamopeene na bafundigwa baake, balinkuloboka ukubuuka kwi isiilya ilya sumbi Galilai.

Jesu ikubasoka abafundigwa baake pa sya Bafalisai na Heloti

(Matai 16:5-12)

¹⁴ Abafundigwa baalibibwe ukwega ifisyesy, looli baali nakyo ikisyesye kimokyene itolo mwi ibooti.

¹⁵ Po Jesu alinkubasoka, alinkuti, "Mujege maaso nu nkese ugwa Bafalisai nu gwa Heloti."^{*}

¹⁶ Abafundigwa bala balinkwanda ukujobesania, balinkuti, "Ikujoba bo ulo paapo tekaja ni fisyesye."

¹⁷ Jesu alinkumanya isi baajobaga, alinkubalaalusya alinkuti, "Fiki mukukaanikana ukuti mukaja ni fisyesye? Bale, mukaali mutikusyagania? Bo busito buki indumbula sinyu?"

¹⁸ Amaaso muli nago, fiki mutikukeeta? Imbulukutu muli nasyo, fiki mutikupilika? Bale, poope mutikukumbuka

¹⁹ Iula naamenyaniaga ifisyesy fihaano nu kubaswila abandu 5,000? Bale, mwabungeenie ifiibo filinga ifya fimeenya ifi fyasyele?" Balinkummwamula balinkuti, "Kalongo na fibili."

²⁰ Jesuaabalaalusya kangi aatile, "Ni fisyesye fila fihaano na fibili ku bandu bala 4,000, bale, mwabungeenie ifiibo filinga ifiisule?" Balinkummwamula balinkuti, "Fihaano na fibili."

²¹ Alinkubalaalusya alinkuti, "Po mukaali mukasyagania?"

Jesu ikummbuhumbuluya umfwa maaso ugwa mu Betisaita

²² Po Jesu na bafundigwa baake balinkusookapo pala balinkufika mu Betisaita. Kula balinkuntwalila umfwa maaso, balinkunsuuma ukuti ampalamasa ye nu kummbuhumbuluya.

²³ Alinkunkola ikiboko umfwa maaso jala, alinkusookapo nagwe ukufuma nkipanga iki baalipo. Alinkunswela amata mmaaso, alinkummbiikapo amaboko gaake. Po Jesu alinkunndaaluya alinkuti, "Bale, kufibona fimo?"

²⁴ Umfwa maaso jula alinkukeeta mmwanya, alinkuti, "Ngababona abandu ngati mipiki, bikusyunguutila."

²⁵ Po kangi alinkubika amaboko pamaaso gaake, umfwa maaso alinkugaluulika amaaso, alinkupona, alinkukeeta kanunu kukuti kandu.

²⁶ Jesu alinkuntama kamyabo, alinkummbuula alinkuti, "Ulingenda nkaaja bo kabuuka kamyinu."

Peeteli ikunnjoba Jesu ukuti jo Meesija

(Matai 16:13-20; Luuka 9:18-21)

²⁷ Po paapo Jesu na bafundigwa baake balinkubuuka mfipanga fya kaaja kaa mu Kesalija Filipi. Bo bali mu njila, alinkubalaalusya abafundigwa baake alinkuti, "Abandu bikuti, une ne ani?"

²⁸ Balinkummwamula balinkuti, "Bamo bikuti gwe Johani uMoosi, abangi bikuti ugwe jo nkunguluka Elija, na bangi bikuti ugwe jo jumo mbakunguluka abangi."

²⁹ Po Jesu alinkubalaalusya abeene, alinkuti, "Na nuumwe mukuti, une ne ani?" Po Peeteli alinkummwamula alinkuti, "Ugwe gwe Meesija,[†] umpoki uju Kyala aatile ikuntama."

³⁰ Po Jesu alinkubasoka ukuti balingammbuhulaga umundu najumo, ukuti umwene jo Meesija.

Jesu ikujoba isya bufwe nu kusyuka kwake

(Matai 16:21-28; Luuka 9:22-27)

³¹ Po paapo alinkwanda ukubamanyisa abafundigwa baake alinkuti, "Une Nyamundu mpaka ngabe ingubilo nytingi nu kukaanigwa na balongosi baa Bajuuta, abapuuti

* 8:15 8:15 Jesu ikubasoka abafundigwa baake ukuti balingakongaga imanyiso sya Bafalisai ni mbombo sya Heloti. Bala kalata gwa Matai 16:12. † 8:29 8:29 Meesija Kokuti Kilisiti. Bala iisyu **Kilisiti** ku Isyakulingaania.

abalongosi na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, mpaka ukoogogigwa. Po pi isiku lya butatu, ngwisa kasyuka."

³² Umwene aajobaga iliisyu ili pabwelu itolo. Po Peeteli alinkummwega kumbali, alinkwanda ukankemela.

³³ Jesu alinkusanuka, alinkubakeeta abafundigwa baake, alinkunkemela Peeteli, alinkummbuula alinkuti, "Kinda konyuma komyang, ugwe Seetano! Utikusinogona isya Kyala, looli isya bandu."

Ukunkonga Jesu na mbutolwe

³⁴ Po alinkukibilikila ikilandilo kya bandu palikimo na bafundigwa baake. Alinkubabuula alinkuti, "Umundu gwesa uju ikulonda ukungonga, jo fikuti alingipaakisaga na panandi, nalinga aikugogigwa pa kikohekano kunongwa jangu, angogege.

³⁵ Uju linga ikulonda ukabuponesya ubuumi bwake, ikabupeesyaga ubuumi bwa bwila na bwila. Looli umundu uju atikupaasya ukufwa kunongwa jangu na kunongwa jaa Ndumi iNunu, jo ikabukabaga ubuumi bwa bwila na bwila.

³⁶ Eemwa, kali umundu fikummbumbulila ifiki ukukikaba ikyama kyosa ikya nkiis, looli ikabupeesya ubuumi bwa bwila na bwila?

³⁷ Pamo umundu abagile ukusoosya ifiki pabujo bwa buumi bwa bwila na bwila?

³⁸ Umundu gwesa uju ikufwifilaga isoni une na masyu gangu, mmbandu baa tubalilo utu, abalogwe na batulanongwa boosa, ne Nnyamundu ngwisa kumfwila isoni umundu ujo, bo ngwisa mbusisya bwa Taata pamopeene na bandumi abiikemo."

9

¹ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Nalooli nikababuula, balipo bamo papaapa aba batikufwa mpaka taasi babubone uBunyafyale bwa Kyala bo bukwisa na maka."

Jesu ikwanduka

(Matai 17:1-13; Luuka 9:28-36)

² Amasiku ntandatu bo gakindile, Jesu alinkubeega baa Peeteli, Jaakobo na Johani, balinkufyuka pamwanya pa kyamba ikitali fijo, po alinkwijekela nabo kula. Bo bali kula, Jesu alinkwanduka umbili nkyeni mmyabo,

³ imyenda gyake gyali myelu gyanyekukaga fijo, najumo unsuka myenda ugwa nkiis abagiile ukugyelusa bo gila.

⁴ Po balinkusetuka abakunguluka Elija na Moose,* baajobaga na Jesu.

⁵ Po Peeteli alinkummbuula Jesu, alinkuti, "Gwe Mmanyisi, kanunu uswe ukujapo apa. Tujenge ifitembe fitatu. Kimo kije kyako, ikingi kya Moose, ni kingi kije kya Elija."

⁶ Akaameenyi isya kujoba, paapo baanyomwike fijo.

⁷ Po lilinkwisa iibingo, lilinkubakupikila. Po balinkupilika iisyu ukufuma mwi ibingo ilinkuti, "Uju jo Mwanangu uNkundwe, mumpilikisyegel!"

⁸ Nakalinga, abafundigwa bo bikukelengania kuno na kuno, balinkusita kummbona najumo, looli Jesu mwene aali pamopeene nabo.

⁹ Po bo bikusuluka ukufuma nkyamba, Jesu alinkubalagila abafundigwa bala alinkuti, "Mulingammbuulaga umundu najamo isi musibwene mpaka akabalilo aka Nnyamundu ikwisa kasyuka ukufuma mbafwe."

¹⁰ Baalikolile iliisyu ilyo, balinkulaaluuusania ukuti ukusyuka ukufuma mbafwe kokuti fiki?

¹¹ Balinkunndaaluuusya balinkuti, "Keeta, abamanyisi baa ndagilo sya Moose bikuti Elija jo ikatalapo taasi ukwisa, bo Meesija akaali?"

¹² Alinkubaamula alinkuti, "Nalooli Elija jo ikatala ukwisa, ukuti atendekesy syosa. Pamopeene na isi, fiki sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti Nnyamundu ikwisa kukebilwa nu kufujiligwa?

¹³ Looli nikababuula nikuti, Elija iisile,[†] baalimmbombiile imbiibi syosa isi baalondaga, bo munoo sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo."

Abafundigwa baa Jesu batoliigwe ukummbumbuluya umwanike
(Matai 17:14-21; Luuka 9:37-43)

* 9:4 9:4 **Elija na Moose** baali bakunguluka bakulumba. Moose aabalongwisye aBanyaasilaili ukufuma ku Misili ukubuu ka kuiis kya Isilaili. Elija aasuuabiligwaga ukuti ikugomoka pakisu bo akaali ukwisa Meesija. Bala kalata gwa Malaki 4:5. † 9:13 9:13 **Elija iisile** Jesu ikummbala Johani uMoosi uju imbombo syake syawfene ni sya Elija. Bala kalata gwa Matai 11:13-14.

¹⁴ Jesu na bafundigwa bala batata balinkufika apa baalipo abafundigwa aba baasyele. Balinkubabona basyungautiliigwe ni kilündilo ikinywamu ikyu bandu, na bamanyisi baa ndagilo sya Moose bakaanikanaga nabo.

¹⁵ Nakalinga abandu abo bo bammbwene Jesu balinkuswiga, balinkummbopela, balinkumponia.

¹⁶ Jesu alinkubalaalusya alinkuti, "Mukaaanikana nabo sya fiki?"

¹⁷ Umundu jumo nkilündilo alinkummwamula alinkuti, "Gwe Mmanyisi, nantwele umwanang'a kamyako, ali ni mbepo ijaa kusita kujoba.

¹⁸ Kukati jinkolile, jikummbiga paasi, ikusooka untotoofula nu kusyegetula amiino, nu kuma. Mbasuumile abafundigwa baako ukuti bajikage imbepo inyali, looli batoliigwe."

¹⁹ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Mwe, banda baa nkabalilo aka, mwe mukaja nu lwitiko umwe! Moonangiike! Buule, ngutuugala pamopeene na numwe nu kabakeetelela mpaka ndili? Namuntwale kamyang'u."

²⁰ Balinkuntwala kamyake, imbepo ijo bo jimmbwene Jesu, jilinkunnjugaania umwanike, po alinkugwa paasi, alinkubunguluka, galinkusooka untotoofula nkanwa.

²¹ Jesu alinkunndaalusya ugwise alinkuti, "Bummwagile ububine ubu ukufuma ndili?" Alinkuti, "Ukufuma mbukeke.

²² Kaa kingi imbepo inyali iji jikuntaaga lamo mmooto lamo mmiisi, ukuti jinngoge. Looli linga ubagiile ukubomba simo, utupaakisy e nu kututuula."

²³ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Fiki kuti, 'Linga ubagiile?' Syosa sibagiile kuli uju ali nu lwitiko kwa Kyala."

²⁴ Nakalinga ugwise gwa mwanike alinkuelaata alinkuti, "Ngwitika, looli unduule ndingilaamwaga."

²⁵ Jesu bo ikukibona ikilündilo kya bandu kikongelela mbibimbibi, alinkujikemela imbepo inyali jila. Alinkujibuuula alinkuti, "Gwe mbepo jaa kusita kujoba na mapuli, une nikukulagila, sookamo mmundu uju ungiisa kumwingilamo siku!"

²⁶ Imbepo inyali jilinkukuuta, jilinkunnjugaania fijio umwanike, jilinkusookamo. Umwanike alinkufwana mfimba, ko kuno abandu bingi balinkuti, "Afwile."

²⁷ Looli Jesu alinkunkola ikiboko kyake, alinkumminuula. Po umwanike jala alinkwima.

²⁸ Jesu alinkwingila mu nyumba jimo pamopeene na bafundigwa baake. Bo bijjeekiile balinkunndaalusya balinkuti, "Fiki uswe tatoliigwe ukujikaga imbepo inyali jila?"

²⁹ Alinkubabuula alinkuti, "Imbepo jaa luko ulu jitikusookamo, looli kwene ukusuumma kwa Kyala."

Jesu ikujoba kang'i isya bufwe nu kusyuka kwake

(Matai 17:22-23; Luuka 9:43-45)

³⁰ Balinkusookako uko, balinkutumusania mu Galilai. Jesu akaalondaga ukuti jumo amanye ukuti alipo,

³¹ paapo aabamanyisyaga abafundigwa baake beene, alinkubabuula alinkuti, "Ne Nnyamundu ngwisa kuhikigwa mmaboko agaa balugu. Bikwisa kuangoga, looli pi isiku lyu batatu, ngwisa kusyuka."

³² Looli abafundigwa baake bakaasyageenie isi aajobaga, baatiilaga ukunndaalusya.

Umbombeli gwa boosa jo nkulumba

(Matai 18:1-5; Luuka 9:46-48)

³³ Po balinkufika ku Kapelinaumu, balinkwingila mu nyumba jimo. Bo bali mula, alinkubalaalusya alinkuti, "Mwakaanikanaga sya fiki bo tulu mu njila?"

³⁴ Looli abeene balinkuja kimyemye, paapo mu njila baakaanikanaga, ukuti jwani jo nkulumba nkibugutila kyabo.

³⁵ Jesu alinkutuugala paasi, alinkubakooleta bala kalongo na babili, alinkubabuula alinkuti, "Umundu uju ikulonda ukuja gwa kwanda, jo ikulondigwa ukuja gwa kummalikisyo, kang'i ajeye mbombeli gwa boosa."

³⁶ Po alinkummwega umwanike, alinkummbiika pakati pamyabo, alinkummuubatila alinkubabuula alinkuti,

³⁷ "Umundu uju ikummwambilila umwanike jumo bo uju, mu ngamu jang'u, ikuunyambilila une. Uju ikuunyambilila une, atikuunyambilila une niimwene, looli ikummwambilila joope uju andumile."

Hju atikumpinga Jesu jo ali kükibafu kyake

(Luuka 9:49-50)

³⁸ Johani alinkummbuula Jesu, alinkuti, "Gwe Mmanyisi, twalimmbwene umundu jumo ikukaga imbepo inyali mu ngamu jaako. Twalinkaaniisy, paapo akaja pamopeene na nuuswe."

³⁹ Looli Jesu alinkuti, "Mulingankaanisyaga, paapo akajako umundu uju ikabomba ikiika mu ngamu jang, kangi nakalinga ende nu kusunjoba une ububibbi.

⁴⁰ Uju atikukindana na nuuswe, jo ali kükibafu kyitu.

⁴¹ Kangi linga jumo ikubanwesya umwe ikikombe kya miisi mu ngamu jang, paapo umwe muli banda baa Kilisiti, nalooli nikubabuula, atikwisa kapondwa ifihombigwa kwa Kyala."

Jesu ikumanyisyia injila jaa bugolofu

(Matai 18:6-9; Luka 17:1-2)

⁴² Linga kunsobesa jamo mmbanda abafujufu aba bikumnyiitika une, ngali kanunu fiijo kamyako ukupinyigwa ulwala mmakosi gaako, nu kusopigwa mu nyanja.

⁴³ Kangi linga ikiboko kyako kikukusofya, kitumule! Kanunu ukwingila mbuami bwa bwila na bwila, bo uli ni kilema, ukukinda ukuja na maboko mabilu nu kwingila ndupanga lwa mooto ugwa gutikusimamo siku. [

⁴⁴ Mbijo ubo ifwingili sitikufwa nu mooto gutikusima.]‡

⁴⁵ Linga ikilundi kyako kikukusofya, kitumule! Kanunu ukwingila mbuami bwa bwila na bwila, bo uli ni kilema, ukukinda ukuja na malundi mabilu nu kusopigwa ndupanga lwa mooto. [

⁴⁶ Mbijo ubo ifwingili sitikufwa nu mooto gutikusima.]§

⁴⁷ Ni kisige kyako linga kikukusofya, kifyale, ukitaage. Kanunu ukwingila mBunyafyale bwa Kyala, bo uli ni kisige kimo, ukukinda ukuja ni fisige fyofibiili nu kusopigwa ndupanga lwa mooto,

⁴⁸ mbijo ubo ifwingili sitikufwa nu mooto gutikusima.*

⁴⁹ "Kukuti mundu ikwisa kwelusiga nu mooto, bo apa ilikemo likwelusiga nu muunyu."†

⁵⁰ Umuunyu nnunu, looli umuunyu linga gusukile, ubagiile buleebule ukagomokesyamo ubanunu? Mujege nu muunyu nkati mmyinu,‡ kangi mujege nu lutengaano na biiniinu."

10

Jesu ikumanyisyia isya bwegi ni sya kulekana

(Matai 19:1-12; Luka 16:18)

¹ Po paapo Jesu alinkusookapo pala, alinkubuuka nkisi kya Jutai na kwi issiilya ilya Iwisi Jolitani. Ikilendilo ikinywamu kilinkubuuka kamyake kilinkubungaana. Alinkumanyisyia kangi bo muno aabobelaga umwene.

² Po aBafalisai bamo balinkummbuukila ukuti banuge, balinkunndaalusya balinkuti, "Bule, ululagilo lwitu lukwitisya ukuti unnyambala ansoosyege unkasi?"

³ Jesu alinkwamula alinkuti, "Moose aabalagiile aatile fiki?"

⁴ Balinkuti, "Moose aaliitikiisy eunyyambala ukusimba kalata ugwa kunsoosya unkasi, nu kunndeka."

⁵ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Moose aabasimbile ululagilo ulu kunongwa jaa bukafu bwa ndumbula syinu.

⁶ Looli ukufuma kabwandilo, Kyala bo ikupela ikiisu, 'Aabapelile eunyyambala nu nkiukulu.'*

⁷ Kanongwa ijo eunyyambala ikunndeka ugwise nu nna, ikummumiiilaga unkasi,

⁸ bobabili bikujaga mbili gumogwene.† Po nikubabuula nikuti, batikuja babili kangi, looli mbili gumogwene.

⁹ Po leelo aka akakungiseenie Kyala, umundu alingakapaagulanaga."

¹⁰ Jesu alinkwingila mu nyumba jimo na bafundigwa baake. Po balinkunndaalusya inongwa isya kusosya abakiikulu.

¹¹ Alinkubaamula alinkuti, "Umundu gwesa uju annde kile unkasi, nu kwega ujungi, ikulogwa.

‡ 9:44 9:44 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka. § 9:46 9:46 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka. *

* 9:48 9:48 Bala kalata gwa Jeesaja 66:24. † 9:49 9:49 Bala kalata gwa Abanyaalebi 2:13. ‡ 9:50

9:50 Mujege nu muunyu nkati mmyinu Kokuti Mubabombelege kanunu abandu boosa. * 10:6 10:6 Bala kalata gwa Ubwandilo 1:27. † 10:8 10:7-8 Bala kalata gwa Ubwandilo 2:24.

¹² Joope nu nkiikulu linga asookile ku ndame nu kwegigwa nu mundu ujungi, ikulogwa.”

Jesu ikubasaja abaanike

(Matai 19:13-15; Luuka 18:15-17)

¹³ Po abandu balinkantwalila Jesu abaanaabo abaniini ukuti abapalamasaaye, looli abafundigwa baake balinkubakemela.

¹⁴ Looli Jesu bo asibwene isi silinkunkalasya fijo, alinkubabuula abafundigwa alinkuti, “Namubaleke abaana abaniini biisege kumyangu, mulingabasigilaga, paapo mBunyafyale bwa Kyala bwa bandu aba bali bo abaana aba.

¹⁵ Nalooli nikubabuula, umundu gwesa uju atikunsuhabila Kyala, bo umwana unniini muno ikubasubuila abapaapi, atikwingila sika mBunyafyale bwa Kyala.”

¹⁶ Alinkubeega abaana bala, alinkubabatila, alinkubii kapo amaboko gaake pamwanya pamwabo, alinkubasaja.

Jesu ikumanyisyu inongwa sya kyuma ikyu pakiis

(Matai 19:16-30; Luuka 18:18-30)

¹⁷ Jesu alinkusookapo pala. Bo ikwenda mu njila, umundu jumo alinkummbopela, alinkufugama nkyeni mymyake. Alinkunndaalusaaya alinkuti, “Gwe Mmanyisi Nnunu, mbombe ifiki ukuti ngabe ubuumi bwa bwila na bwila?”

¹⁸ Jesu alinkummwamula alinkuti, “Fiki kuenjoba ukuti ndi nnunu? Akajako unnu, looli aliko jumojwene, jo Kyala!

¹⁹ Usimeenye indagilo, ‘Ulingagogaga, ulingalogwaga, ulingahijaga, ulingajaga nkeeti gwa butangulu, ulingasyobaga, ummwimikege uguso nu nyoko.’ ”[‡]

²⁰ Joope alinkuti, “Gwe Mmanyisi, indagilo syosa isyo nsikolile ukufuma mbukeke bwangu.”

²¹ Jesu alinkunkeeta alinkunngana, alinkummbuula alinkuti, “Gwagiilwe kamokeene. Buuka ukulisyet utundu toosa utu uli nato, indalama isyo ubajabile abalondo. Linga ubombile bo ufo, bo gwibiikiile ikyuma kumwanya. Po gwise gungongege.”

²² Looli umwene bo apiliike isyo alinkusulumanie, paapo aali ni kyama kingi fijo.

²³ Jesu alinkukeeta koosakoosa, alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, “Bo bupala buki abakabi ukwingila mBunyafyale bwa Kyala!”

²⁴ Abafundigwa balinkugaswiga amasye gaake. Po Jesu alinkubabuula kangi alinkuti, “Baanangu, kupala fijo ukwingila mBunyafyale bwa Kyala!

²⁵ Ingamilia ukwingila mbwasi bwa sindaano kupepe, ukukinda unkabi ukwingila mBunyafyale bwa Kyala!”

²⁶ Po balinkuswiga ukukindapo ulwa kwanda, balinkulaalusaania baabo batupu, alinkuti, “Po jo jwani uju abagiile ukupokigwa?”[§]

²⁷ Jesu alinkubakeeta fijo, alinkuti, “Ku bandu sikabagila, looli kwa Kyala syosa sibagile.”

²⁸ Peeteli alinkummbuula alinkuti, “Keeta, uswe tufilekile fyosa, tukukongile ugwe!”

²⁹ Jesu alinkuti, “Nalooli nikubabuula, umundu gwesa uju ajilekile inyumba, pamo abakamu, pamo unna, pamo ugwise, pamo abaanaake, pamo imigunda, k^unongwa jangu na kanongwa jaa Ndumu iNunu,

³⁰ ikwisa kwambiliila ku bwingi ukukindapo, nkabalilo aka. Iku kaba amalongo kalongo utandu uto, inyumba, abakamu, kangi abanna na baana, ni migunda. Looli ikwambililaga syope ni ngubilo. Po nkabalilo aka kikwisa, ikwisa k^ukaba ubuumi bwa bwila na bwila.

³¹ Looli bingi aba bikwibona ukuti aabikujaga baa kwanda akabalilo aka, bikujaga baa kummaliikisyo. Looli aba bikwibona ukuti aabikujaga baa kummaliikisyo, bikujaga baa kwanda.”

Jesu ikujoba ulwa butatu isya bufwe nu kusyuka kwake

(Matai 20:17-19; Luuka 18:31-34)

³² Po Jesu na bafundigwa baake balinkwanda ukubuaka mu Jelusalemu. Umwene Jesu jo aalongwile nkyeni mymyabo. Abafundigwa baake baaswigile, looli abenda njila abangi baatiilile fijo. Alinkubeega kangi pambali abafundigwa bala kalongo na babili, alinkubabuula isi sikuja pakummwaga,

[‡] 10:19 10:19 Bala kalata gwa Ukusooka 20:12-16; Uku kumbuka Ingomeelesyo 5:16-20. § 10:26 10:26 Baaswigile paapo aBajuuta baali nu lwitiko, linga umundu nkabi asajiigwe na Kyala, jo ikwingila kumwanya.

³³ alinkuti, "Keeta, tukufyaka ukabauka mu Jelusalemu. Une Nnyamundu ngwakubikigwa mmaboko agaa bapuuti abalongosi na bamanyisi baa ndagilo. Abeene bikwakwundonga utekutu ngogigwe. Po bikwakwumbiika mmaboko agaa Balooma.

³⁴ Po bikwakwanyangalilaga, bikwakwuswelaga amata, bikwakwengomaga ni fingoti, nu kungoga. Amasiku matatu bo gakindile, angusyaka."

Jesu ikumanyisa isya lwijiisyo

(Matai 20:20-28)

³⁵ Po Jaakobo na Johani abaana baa Sebetai, balinkummbuukila Jesu, balinkummbuula balinkuti, "Gwe Mmanyisi, tukukusuma utekutabombela syosa isi tukusuma kamyako."

³⁶ Jesu alinkubalaalusya alinkuti, "Mukulonda mbabombele ifiki?"

³⁷ Balinkummbuula balinkuti, "Bo uli mBunyafyale bwako ubusisa, utwitikisyu uswe utekuti, tutuugalege pabujo bwako ubwimikigwa tulongosyege pamopeene na nungwe."^{*}

³⁸ Jesu alinkubalaalusya alinkuti, "Mukasimanya isi mukusuma. Bule, mubagiile ukukubilwa bo ulu une ngwakukubilwa?"[†]

³⁹ Balinkummwamula balinkuti, "Tabagiile." Jesu alinkubabuula alinkuti, "Nalooli aabikubapo ingabilo bo ulu aabikumbapo ingabilo.

⁴⁰ Looli isya kutuugala pabujo ubwimikigwa nu kulongosya pamopeene na niine jikaja mbombo jang'u ukubitikisyu, loli ubujo ubo bikupeeligwaga aba batendekekesiigwe na Kyala."

⁴¹ Abafundigwa abangi bala kalongo, bo apiliike amasyu gaa Jaakobo na Johani, balinkubakalalila.

⁴² Po Jesu alinkubakooela boosa pamopeene alinkubabuula alinkuti, "Mumeenye utekuti pakiisu apa, aba bikujobigwa ukuja balongosi biiganile ukubalagila abandu ku bukali, bikubabombesya ku maka.

⁴³ Loli silingajaga bo ulo kamyinu. Umundu gwesa uju ikulonda ukuja nkulumba gwinu, ikulondigwa ababombelege abangi.

⁴⁴ Kangi umundu gwesa uju ikulonda ukuja gwa pamwanya pamyinu, ajege mbombeli gwa bandu boosa.

⁴⁵ Paapo une Nnyamundu ngaaliisile utekuti baambombelege, loli naaliisile utekuti mbabombelege abandu, nu kubuninga ubuumi bwang'u utekuti mbapoke abandu bingi."

Jesu ikummbuumbuluya umfwa maaso Balitimai

(Matai 20:29-34; Luuka 18:35-43)

⁴⁶ Po Jesu na bafundigwa baake balinkubuuka nu kwakufika ku Jeeliko. Bo ikusookako kula, ikitundilo ikininyamu ikyu bandu kyankongaga. Po umfwa maaso jumo, ingamu jaake Balitimai, kokuti umwana gwa Timai, aatuugeele kumbali ku njila, aasuumaga ifya basusilwa.

⁴⁷ Bo apiliike utekuti Jesu unnasaleti ikukinda, alinkulaata ukukooela alinkuti, "Gwe Jesu, gwe Mwana gwa malafyale Ndaabiti,[‡] uliumbaakisya!"

⁴⁸ Abandu bingi balinkunkemela utekuti amyeke. Loli umwene alinkukindilila fijo, alinkulaata ukukooela alinkuti, "Gwe Mwana gwa malafyale Ndaabiti, uliumbaakisya!"

⁴⁹ Jesu alinkwima alinkuti, "Amunkoolele." Balinkunkoolela umfwa maaso juila, balinkummbuula balinkuti, "Gwikasyege, sumuka, ikukkoolela!"

⁵⁰ Alinkasopa igolole lyake paasi, alinkanyeela alinkubauka kwa Jesu.

⁵¹ Jesu alinkundaalausya alinkuti, "Kulonda ngubombele ifiki?" Umfwa maaso juila alinkuti, "Gwe Mmanyisi gwangu, ngulonda utekuti ngeetege."

⁵² Jesu alinkummbuula alinkuti, "Buukaga! Ubumbulwike ububine kunongwa jaa Iwitiko lwako." Nakalinga alinkukeeta, alinkunkonga Jesu mu njila.

11

Jesu ikwingila mu Jelusalemu

(Matai 21:1-11; Luuka 19:28-40; Johani 12:12-19)

* ^{10:37} **10:37 Tutuugalege pabujo bwako ubwimikigwa tulongosyege pamopeene na nungwe** NKigiliki bikuti Jumo attuugale ku kiboko kyako ikiili nu jungi ku kiboko kyako ikiimama. [†] ^{10:38} **10:38 Ukkubilwa bo ulu une ngwakukubilwa** NKigiliki bikuti Ukkunwela ikikombe iki angunwela une nu koosiga ulooso ulu angoosigwa une. [‡] ^{10:47} **10:47 Umwana gwa malafyale Ndaabiti** Kokuti Meesija. ABanyaasilaili baakeetelelaga ukwisa kwa Meesija ukufuma ndujungu lwa Ndaabiti. Bala iisyu **Meesija** ku Isyakulingaania.

¹ Po Jesu na bafundigwa baake bo basegeliile mu Jelusalemu, balinkufika mu Betanija na mu Betifage, utwaja utu tuli kifuki nu bujo ubu bikuti Kyamba kya Misyanguti. Jesu alinkubatuma abafundigwa baake babili,

² alinkubabuula alinkuti, "Namubuakege nkaaja kala aka kali nkyeni mmyinu. Bo mwingile mula, mukwakujaaga imwana jaa mbunda jikangiigwe, ijji umundu akitogamo siku. Mukajaabule, mukajitwale apa.

³ Linga umundu ikubalaalusa yikuti, 'Fiki mukabomba bo ujo?' mukatigi, 'UNtwa afumbilwe najo, nakalinga ikwakujitama papaapa.'

⁴ Po paapo balinkubuuka, balinkwakujaaga imwana jaa mbunda jiimile pambali pa njila, jikangiigwe pa kifigo kya nyumba, balinkujaabuula.

⁵ Bo bali pakujaabuula, abandu bamo aba baalyimile palapala, balinkubalaalusa balinkuti, "Fiki mukujaabuula imwana jaa mbunda jila?"

⁶ Balinkubaamula bo muno Jesu aabalagiliile, po balinkubiiikisyu.

⁷ Balinkuntwalia Jesu imwana jaa mbunda, balinkutenga imyenda gyabo pamwanya, Jesu alinkwitoga.*

⁸ Abandu bingi balinkwalisya imyenda gyabo mu nsebo, ukunangisya ulwimiko kamyake, bamo isamba isya mipiki isi baakonyolaga mmigunda.

⁹ Abandu bala baalongoliile nkyeni mwa Jesu na bala baakongaga balinkukoolela balinkuti,

"Hosyana!† Asajigwege uju ikwisila mu ngamu jaa Ntwa Kyala!‡

¹⁰ Bussajigwege ubanyafyale ubwa taata Ndaabitu ubu bukwisa.

Hosyana! Iimikigwe ueNtwa ugwa kumwanya!"

¹¹ Po Jesu alinkufika mu Jelusalemu, alinkwingila ndupaso lwa tempeli,§ Jesu alinkukeeta kuno na kuno, alinkufibona fyosa. Paapo gaali majolo alinkusookapo, alinkubuuka ku Betanija pamopeene na bafundigwa baake kalongo na babili.

Jesu ikuguguna unkuju (Matai 21:18-19)

¹² Po bukiile, Jesu na bafundigwa baake balinkusumuka ukufuma ku Betanija ukubuuka kangi ku Jelusalemu, po jilinkunnduma injala.

¹³ Po bo ali kubutali alinkugubona unkuju ugu galu na maani amateta, alinkubuuka apa galipo, paapo aasubilaga ukuti ikusyagamo iseke simo. Bo afikile akaasibwenemo nasimo looli geene amaan, paapo kakaali kabalilo kaa kujamo iseke.

¹⁴ Po alinkugubuula umpiki gula alinkuti, "Umundu najumo ikwisa kulyamo iseke syako."* Abafundigwa baake balinkupilikisyu amasyu gaake.

Jesu ikubakaga abuhuli ndupaso lwa tempeli (Matai 21:12-17; Luhaka 19:45-48; Johani 2:13-22)

¹⁵ Po paapo balinkwakufika ku Jelusalemu, umwene alinkwingila ndupaso lwa tempeli. Alinkwanda ukubakagila panja aba buulisaga na aba buulaga. Alinkusigwisya imeesa sya buusania ndalama,† ni fikota fya buulisi baa ngunde.

¹⁶ Kangi akaaniisey umundu ukupimba kamo akaa kualisya mbujo bubuubo.

¹⁷ Alinkumanyisyu alinkuti, "Bule, sikasimbigwa mwa Kalata uMwikemo ukuti, 'Nyumba jangu jikejobigwaga ukuja nyumba jaa kwipuitilamo ku bandu baa mfikolo fyosa'‡ Looli umwe mujibhiikile ukuja, 'Mbako jaa minyambuta.' "§

¹⁸ Abapuuti abalongosi na bamanyisi baa ndagilo sya Moose bo bapiliike isyo, balinkalonda injila ijaan kunngogela Jesu, bantilaga paapo abandu boosa syabakolile imanyisyo syake.

¹⁹ Amajolo bo gafikile, Jesu na bafundigwa baake balinkusookamo nkaaja kala.

Uju ikwitika ikueelegiwaga (Matai 21:20-22)

* **11:7 11:7** Jesu alinkwitoga Abanyafyale biitogaga ifalaasi isya bwite. Po Jesu ukwitoga imbunda bo ikwingila mu Jelusalemu, aanangisaga ukuti umwene ikwisa nu lutengaano, jo malafyale gwa Iwijiisyo. † **11:9 11:9 Hosyana**

Kokuti Gwe Ntwa tupoke! ‡ **11:9 11:9** Bala kalata gwa Isabuli 118:25-26. § **11:11 11:11 Itempeli** Bala ku Isyakulingaanria.

* **11:14 11:14** Iseke sya nkuu syamaniigwe fijo na Bajuuta ukuja kifwanikisyu. Sikunangisya akajiilo akanunu, aka Kyala aasubilaga ukukabona ku bandu baake. Ukguna apa kukunangisya ubulungi bwa Meesija ku Banyaasilaili. † **11:15 11:15 Abuhusania ndalama** Syaliko indalama isya kubombela mwene mu tempeli. Kunongwa ijo aBajuuta buusania indalama syabo ukuti hakabe isya kubombela mu tempeli. ‡ **11:17 11:17** Bala kalata gwa Jeesaja 56:7. § **11:17 11:17** Bala kalata gwa Jelemija 7:11.

²⁰ Kilaabo kyake na labunju, bo bikukinda ukubuuaka ku Jelusalemu, balinkugubona unkuju gula gukofwike ukwandila imisi.

²¹ Po Peeteli alinkukumbuaka amasyu gaa Jesu, alinkuti, "Gwe Mnanyisi, keeta! Unkuju ugugwagugunile gukofwike!"

²² Jesu alinkummwamula alinkuti, "Mujege nu lwitiko kwa Kyala.

²³ Nalooli nikubabuula, gwesa wju ikukibuuula ikyamba iki ukuti, 'Nyukuka, ukiitaage mu nyanya,' linga atikwilaamwa na panandi mu ndumbula jaake, loli ali nu lwitiko ukuti isi ikusijoba sikubombigwa, sikubombigwaga.

²⁴ Kunongwa ijo nikubabuula nikuti, syosa isi mukusuumma ndwipuuto, mujege nu lwitiko ukuti mwambiliile, nuumwe mukapeeligwaga.

²⁵ Umwe, kukati linga mukwima pakwipuuta nu kumanya ukuti muli ni nongwa nu mundu, munswege imbiibi, ukuti ugwa kumwanya abaswege na nuumwe ubutulanongwa bwinu. [

²⁶ Loli linga umwe mutikubaswa abandu ubutulanongwa, joope ugwiseemwe ugwa kumwanya atikubaswaga na nuumwe ubutulanongwa bwinu.]^{*}

Jesu ikulalausigwa isya maka gaake

(Matai 21:23-27; Luuka 20:1-8)

²⁷ Po Jesu na bafundigwa baake balinkufika ku Jelusalemu kangi. Bo ikwenda ndupaso lwa tempeli, balinkubuuaka kumyake abapuuti abalongosi, abamanyisi baa ndagilo sya Moose na balongosi baa Bajuuta,

²⁸ balinkunndaalusya balinkuti, "Ukabile kuuju amaka agaa kabomba isi? Jo jwani uju akapeele amaka agaa kuti ubombege isi?"

²⁹ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Na niine ngubalaalusya iisyu limo. Linga muunyaamwile, niine ngubabuula ukuti ku maka gaani ngabomba isi.

³⁰ Bale, amaka agaa Johani agaa kuboosya abandu gaafumile kwa Kyala, pamo ku bandu? Namuunyaamule niine."

³¹ Po balinkujobesania balinkuti, "Linga tukuti amaka gaake gaafumile kwa Kyala, umwene ikatigi, 'Keeta mukaalimmwitiike?'

³² Loli linga tukuti amaka gaake gaafumile ku bandu..." (Baatiilile ikilundilo kya bandu, paapo abandu boosa baaliitiike ukuti Johani aali nkunguluka gwa nalooli.)

³³ Po balinkummwamula Jesu balinkuti, "Tukamanya." Jesu alinkubabuula alinkuti, "Po leelo niine, ndikubabuula umwe ukuti jwani ambeele amaka agaa kabomba isi."

12

Ikfifwanikisyo ikyu balimi ababiibi

(Matai 21:33-46; Luuka 20:9-19)

¹ Po paapo Jesu alinkwanda ukujoba na balongosi bala mfifwanikisyo alinkuti, "Aaliko umundu jumo wju aali nu ngunda. Aabyele amaafilu, aasyangusisiye ulupaso, aakumbile ubwina ubwa kukamilamo iseke sya maafilu, kangi aajengile ikisonge ikyu kwimapo abalindilili. Alinkubabiikamo abalimi abaa kukeetelela imipiki gya maafilu gila, ukuti iseke bo sibifwifwe, biise bajabane. Po alinkwenda injila jaa pabatali.

² Akabalilo kaa kutungula iseke bo kafikile, alinkuntama jumo mbabombeli baake ku balimi bala ukuti bampeko ikijabo kyake.

³ Loli abalimi bala balinkunkoma, balinkunkoma nu kunkaga kisita kumpapo nafimo.

⁴ Po umwene ngunda jula alinkuntama kangi umbombeli ujungi, joope balinkumfulasya untu nu kummbombela ingosya soni.

⁵ Po alinkuntama kangi ujungi, jo balinkunngoga. Alinkubatuma na bangi baa bingi, po bamo balinkubakoma, abangi balinkubagoga.

⁶ Aasyele umundu jumoqwene itolo ugwa kuntama, jo mwanaake jumoqwene ntiga undumyana, kangi unkundwe. Po kummaliiikisyo joope alinkuntama ku ngunda, alinkuti, 'Umwananangu jo bikwakummwimikaga.'

⁷ Loli abalimi balinkujobesania balinkuti, 'Uja jo mwene kilingo. Isaga tanngoge, ukuti ikilingo kijeqe kyitu.'

⁸ Balinkunkola, balinkunngoga, balinkunsoosyamo mu ngunda."

⁹ Po Jesu alinkubalaalusya alinkuti, "Po umwene ngunda jula ikwakubomba ifiki? Ikwisa kabagoga abalimi bala, nu ngunda gula ikubapapo abangi.

¹⁰ Bale, mukabalamo Kalata umwikemo? Apa sisimbiigwe ukuti,

* **11:26 11:26** Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka, loli kalipo pa kalata gwa Matai 6:15.

'Hiiwe ili abajenga nyumba baalikaanile,*
lyo lijile ibwe ikulumbu pa lwalo, pa nguto.
11 UNtwa Kyala jo uju asipelile isyo,
syu kiswigo fijjo kamyitu ukusibona isyo.' †

12 Abalongosi baa Bajuuta balinkulonda ukunkola, paapo baasyageenie ukuti, ikifwanikisyo iki aabajobaga abeene. Looli balinkukitiila ikilundilo kya bandu, po balinkunndeke, balinkusookapo.

*Ukusonga isongo ku malafyale gwa Balooma
(Matai 22:15-22; Luuka 20:20-26)*

13 Po paapo abalongosi baa Bajuuta balinkubatuma kwa Jesu aBafalisai bamu, na babombeli abaa Heloti, ukuti bankolele mmasyu gaake.

14 Bo bafikile kwa Jesu balinkuti, "Gwe Mmanyisi, tumeenye ukuti ugwe uli ngolofu, kangi utikupaasya isi bikwinogona abandu. Kumanyisya isya Kyala ku bwanalooli, kisita kupaasya ubusisya bwa bandu. Bule, indagilo sya Moose sikutwitikisyu ukusonga isongo ku malafyale gwa Balooma, pamo mma?

15 Tusongege pamu tulingesongaga?" Leelo bo abuwene ubusyobi bwabo alinkuti, "Tiki mukungela? Namundwalile ulutalamu lomo ulwa ndenali, ngeete."

16 Po paapo balinkuntwalila. Umwene Jesu alinkubalaalusya alinkuti, "Ikifwani iki kyani, ni ngamu iji jaani?" Balinkummwamula balinkuti, "Fya malafyale gwa Balooma."

17 Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Po ifya malafyale gwa Balooma mumpege umalafyale gwa Balooma, ni fya Kyala mumpege Kyala." Po abeene balinkuswiga muno alyamuliile na mahala.

*Isya kusyuka ukufuma mbafwe
(Matai 22:23-33; Luuka 20:27-40)*

18 Po aBasatukai‡ balinkubuuka kwa Jesu. Abeene baamanyisyaga ukuti abandu bakabagila ukusyuka ukufuma mbafwe. Po balinkunndaalusya balinkuti,

19 "Gwe Mmanyisi, Moose aatusimbiile mu ndagilo, ukuti, 'Linga umundu ikufwa kisita kupaapa umwana najumo, ugwayamabo ammwiningelengepo ikilingo unkiikulu umfwile jula, ukuti ampaapile abaana uju afwile.' §

20 Po baaliko abanyamunda bahaano na babili. Ugwa kwanda alinkwega unkiikulu, alinkufwa kisita kupaapa umwana najumo.

21 Ugwa babili, alinkwenda ne kummwingilapo unkiikulu jula, alinkufwa kisita kupaapa nagwe, nu gwa butatu buuuubo, joope alinkufwa kisita kupaapa nagwe.

22 Boosa bahaano na babili balinkufwa kisita kukaba umwana najumo. Kummaliikisyu unkiikulu jula joope alinkufwa.

23 Abandu boosa bo basyukile, unkiikulu jula ikwisa kujaga nkasi gwani? Paapo boosa bahaano na babili baalimmwegilemo."

24 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Umwne mukusoba paapo mukasyagania isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo, kangi mukagamanya amaka gaa Kyala muno gajililile.

25 Paapo abafwe bo basyukile, bikujaga bo ulwa bandumi aba bali kumwanya, aba batikwega nu kwiegigwa.

26 Looli isya kusyusigwa abafwe, bule mukabalamo kalata ugwa Moose, pala Kyala aajobaga nkisyanju kila kyakaga umooto? Kyala aalimmbuuile Moose aatile, 'Une ne Kyala gwa Abulahamu, Kyala gwa Isaka na Kyala gwa Jaakobo.*

27 Kyala akaja jo Kyala gwa bafwe, looli gwa buumi.† Umwne mukusoba fijjo."

*Jesu ikumanyisyaya ululagilo ulukulumba
(Matai 22:34-40; Luuka 10:25-28)*

28 Po ummanyisi gwa ndagilo sya Moose jumo, aabuukile pala baalipo. Aabapiliike bo bikujobesania baabo, aasyageenie ukuti Jesu aabaamwile isya nalooli. Po joope alinkunndaalusya alinkuti, "Lo lelagilo luliku ulukulumba kuli syosa?"

29 Jesu alinkuti, "Ulukulumba lo ulu lukuti, 'Pili ka mwe Banyaasilaili! UNtwa Kyala gwitü jo Ntwa jumojwene ntiga.

30 Unnganege uNtwa Kyala gwako ni ndumbula jaako joosa, ni mbepo jaako joosa, na mahala gaako goosa, na maka gaako goosa!‡

* 12:10 12:10 *Hiiwe ili abajenga nyumba baalikaanile* Jesu apa aabombiile amasyu agaa nDwitikano uLukulu ukwijoba umwene. † 12:11 12:11 Bala kalata gwa Isabuli 118:22-23. ‡ 12:18 12:18 *ABasatukai* Bala ku Isyakulingaanja. § 12:19 12:19 Bala kalata gwa Ukkumbuka Ingomeeesyo 25:5-6. * 12:26 12:26 Bala kalata gwa Ukkusooka 3:6. † 12:27 12:27 *Kyala akaja jo Kyala gwa bafwe, looli gwa buumi* Ubejobi ubo kokuti Abulahamu, Isaka, na Jaakobo buumi, bali pamopeene na Kyala kumwanya. ‡ 12:30 12:29-30 Bala kalata gwa Ukkumbuka Ingomeeesyo 6:4-5.

³¹ U

lulagilo ulwa bubili lo ulu lukuti, "Ubaganege abanino bo ulu gwijiiganile ugwe. § Lukajako ululagilo ulukulumba ukusikinda isi."

³² Po paapo ummanyisi jula alinkuti, "Moomuumo Mmanyisi! Ujobile isya nalooli ukuti Kyala ali juimojwene ntiga, kangi akajako ujangi, jo juujo mwene.

³³ Ukanngana Kyala ni ndumbula jaako joosa, na mahala gaako goosa, na maka gaako goosa, nu kubagana abanino bo ulu gwijiiganile ugwe, kulkindle ukunsookesya Kyala ifyabupe na makemo."

³⁴ Joope Jesu bo ammbwene ukuti ajobile isya mahala alinkummbuula alinkuti, "Ugwe ukaja kubutali nu Bunyafyale bwa Kyala." Akaagelilepo umundu najumo ukunndaalusya kangi Jesu.

Meesija Mwana gwa Ndaabiti

(Matai 22:41-46; Luuka 20:41-44)

³⁵ Jesu bo ikumanyisyia ndupaso lwa tempeli, alinkubalaalusya abandu aba baalipo alinkuti, "Fiki abamanyisi baa ndagilo sya Moose bikujoba ukuti Meesija Mwana gwa malafyale Ndaabiti?"*

³⁶ Ndaabiti bo ikulongosigwa na Mbepo Mwikemo aatile,
'UNtwa Kyala aalimmbuulile uNtwa gwangu,
"Ituugasye kubifabu kyangu ikiiliilo,
ubujo ubwa lwimiko fijo,
ukufika apa nikubabiihaga abalugu baako
paasi pa malundi gaako." †

³⁷ "Ndaabiti juujo ikunnijoba Meesija ukuti Ntwa. Po Meesija ikujaga mwanaake buleebule?" Ikilandilo ikinyiwamu kya bandu kilinkupilikisyia nu lusekelo.

Jesu ikubasoka abafundigwa isya bamanyisi baa ndagilo sya Moose

(Matai 23:1-36; Luuka 20:45-47)

³⁸ Jesu bo ikubamanyisyia alinkuti, "Mujego maaso na bamanyisi baa ndagilo sya Moose! Biiganile ukwenda bo bafwele imyenda imitali, ukuti abandu babaponiege ku lwimiko mu sokoni.

³⁹ Bikwisalila ukutuugasya pa fikota ifya biimikigwa mu ngomaano, pabujo ubwa biimikigwa pa lusekelo.

⁴⁰ Bikukabila mbusyobi ifyuuma ku bakiikulu abafwile, kangi bikwipuuta inyiipuuto indali, isya ku labaasya. Pi isiku lya bulungi, bikwisa kwambililaga ulufundo ulunywamu kwa Kyala!"

Unkiikulu umfwile ikusoosya iikemo ukubakinda boosa

(Luuka 21:1-4)

⁴¹ Jesu bo ali ndupaso lwa tempeli, alinkutuugala ukuningisania ni kya kusopamo amakemo. Alinkubakeeta abandu bo bali pakusopa indalamu. Abakabi baa bingi baasopangamo indalamu nydingi.

⁴² Po alinkwisa joope unkiikulu jumo umfwile undondo, alinkusopa utusenti tubili.

⁴³ Po paapo Jesu alinkubabilikila abafundigwa baake alinkuti, "Nalooli nikubabuula nikuti, unkiikulu ejju umfwile undondo, asoosiisye indalamu nydingi ukubakinda boosa aba basoosiisye nkya kusopamo amakemo.

⁴⁴ Paapo abangi boosa basopile ifi beegile mfyuma fyabo ifi fijeelile, looli umfwile ejju mbulondo bwake asoosiisye fyosa ifi aali nafyo, ifi aafisubilaga mbuumi bwake."

13

Jesu ikubabuula ngaani abafundigwa ku ngubilo isi sikwisaga

(Matai 24:1-28; Luuka 21:5-24)

¹ Po Jesu alinkusooka ndupaso lwa tempeli pamopeene na bafundigwa baake. Po umfundigwa gwake jumo alinkuti, "Gwe Mmanyisi, keeta amabwe aga ni nyumba isi munu fijiiliile ukubagila ubununu!"

² Jesu alinkummwamula alinkuti, "Bule, kusikeeta inyumba inyiwamu inunu isi? Litikwisa kujako iibwe ili lili pamwanya pi ibwe iinine. Goosa gikwisa koomoligwa!"*

³ Po baafikile pa Kyamba kya Misyanguti, Jesu aatuugeele ukukeeta ku tempeli. Pabujo ubasita bandu, baa Peeteli, Jaakobo, Johani na Andeleja balinkunndaalusya balinkuti,

§ 12:31 12:31 Bala kalata gwa Abanyaleebi 19:18. * 12:35 12:35 UMwana gwa malafyale Ndaabiti Kokuti Meesija. Bala iisuy Meesija ku Isyakulingaan. † 12:36 12:36 Bala kalata gwa Isabuli 110:1. * 13:2 13:2 Goosa gikwisa koomoligwa Tempeli jaaliisile kupanguligwa na Balooma ikyinja kya 70 bo apaapiigwe Jesu Kilisiti.

⁴ "Tubuhule, inongwa isi kusijoba sikubonekaga ndili? Kimanyilo nki kikwisa kutunangisya ukuti isi sili kifuki ukuboneka?"

⁵ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Mujege maaso, umundu najumo alingabasyobaga.

⁶ Abandu bingi bikwisa kabombelaga ingamu jangu, bikwisa kutigi, 'Une ne Meesija!' Bikwisa kubasofya abandu abingi.

⁷ Bo mukupilikila isya bwite mbujo mbujo, mulingiisa kutiilaga. Isyo mpaka siboneke, looli ubumaliikisyo bo bukaali.

⁸ Paapo ikiisu kimo kikwisa kuwlaga ni kiisu ikingi, nu bonyafyale bemo bukwisa kuwlaga nu bonyafyale ubungi. Tukwisa kujangako utusenyenda mfisiu fingi, ni njala jikwisa kugwaga. Isyo sikwisa kujaga bo ulwa bwandilo bwa lababo lwa nkiikulu uju ali kifuki ukupapaapa.

⁹ "Umwe mujege maaso, paapo abandu bikwisa kubatwalaga pabulungi, nu kubakoma ni fingoti mu sinagogi. Bikwisa kubatwalaga umwe nkyceni mbalongosi baa kiisu na mbonyafyale, paapo muli bafundigwa bangu. Ku njila ijo mukwisa kufumusyaga une kamyabo.

¹⁰ INdumi iNunu ijaa Kyala jilumbililige mfikolo fyosa ifya bandu, bo bukaali ukufika ubumaliikisyo ubwa kiisu.

¹¹ Bo bikubatwala pabulungi, mulingiipaakisaga isya kujoba. Akabalilo ako mujobege fyosa isi Kyala ikubapa, paapo isi mukujobaga sikaja syinu, looli sikufuma kwa Mbepo Mwikemo.

¹² Kangi umundu ikwisa kummoohelaga ugwayabo ukuti agogigwe, joope ugwise ikwisa kummoohelaga umwanaake ukuti agogigwe. Boope na baana bikwisa kubasambukilaga abapaapi baabo nu kubagoga.

¹³ Abanda boosa bikwisa kubabengaga umwe, paapo muli bafundigwa bangu. Looli uju ikumuilila mpaka kummaliikisyo, jo ikwisa kufokigwa.

¹⁴ "Po mukwisa kubabona, 'Akandu aka kikanyasya nu koonanga,'[†] kiimile pabujo ubu katikalondigwa ukujapo. Uju ikupilikila amasyu aga, asyaganiege isi ngujoba. Isyo bo sikubone, po abandu aba bali mu Jutai babopelege mfymamba.

¹⁵ Joope umundu uju ali pamwanya pa nyumba, alingasulukaga kukwega utandu twake utu tuli nnyumba jaake, looli abopege.

¹⁶ Kangi umundu uju ali mu ngunda alingagomokelangako kukaaja kukwega umwenda gwake.

¹⁷ Ahili abaa fifuba na aba bikongesyaa abaana nkabalilo ako!

¹⁸ Mwipuuutege ukuti isyo silingiisa kuboneka nkabalilo akaa mu fula.

¹⁹ Nkabalilo ako bukwisa kujako ubutolwe ubu bukabonekamo sikue, ukufuma kubwandilo bwa kueligwa ikiisu mpaka liilino. Kangi ubutolwe ubo buktwisa kujako sikue.

²⁰ Linga uNtwa akaakapimbwile akabalilo ako, akaajangapo najumo ugwa kwisa kapona. Looli kunongwa jaa basunguligwa baake, Kyala akapimbwile akabalilo ako.

²¹ "Po nkabalilo ako, linga umundu ikubabuula ikuti, 'Keeta, Meesija alipo apa!' pamo, 'Aliko kula!' mulingiisa kwitika.

²² Namanga bikwisa kwisa abandu aba bikutungulupaga ukuti bo baa Meesija, nu kuti bakunguluka baa Kyala. Bikwisa kabomba ifimanyilo ifinywamu ni fiswigo, ukuti babasofye abandu, nu kuti linga sibagile babasofye boope na basunguligwa baa Kyala.

²³ Mujege maaso paapo mbabuulile kilingaan syosa isyo bo sikaali ukuboneka!"

Ukwisa kwa Nnyamundu

(Matai 24:29-35; Luhaka 21:25-33)

²⁴ "Looli nkabalilo ako, bo ingubilo isyo sikindile, 'Iliisuba likwisa kuja ni ngiisi,

nu mwesi gutikwisa kusoosya undangalila gwake,

25 nu ndondwa sikwisa kusatukaga paasi ukufuma kumwanya.

Nu tundu toosa utunywamu utu tuli kumwanya, tukwisa kujungaanika."[‡]

²⁶ "Po abandu bikwisa kumbona ne Nnyamundu, bo ngwisa mmabingo na maka amingi nu busisyaa bwa Kyala.[§]

²⁷ Une ngwisa kubatuma abandumi bangu ukuti bababungaanie abasunguligwa bangu, ukufuma mfibafu fyosa ifya pakiius.

²⁸ "Mumanyilege inongwa ijaa kufuma nkifwanikisyo ikyu nkuju. Linga isamba syake ndeta, kangi amaani gatulwile, mukumanya ukuti umpingo gusegelilie.

[†] 13:14 13:14 Bala kalata gwa Ndaanieli 9:27; 11:31. [‡] 13:25 13:24-25 Bala kalata gwa Jeesaja 13:10; 34:4; Joel 2:10. [§] 13:26 13:26 Bala kalata gwa Ndaanieli 7:13.

29 Bubuuubo na nuumwe bo mukusibona isyo syosa, aamumanyege ukuti ubumaliikisyo ubwa kabalilo akabiibi ako basegelilie.

30 Nalooli nikubabuula, abandu abaa nkabalilo aka, batkwisa kumalika ukufwa, bo syosa isyo sikabombigwa.

31 Umpaalanga ni kiisu fikwisa koomoka, looli amasyu gangu gatikoomokamo siku."

Akajako uju alimeenyi iisiku ilya kwisila Nnyamundu

(Matai 24:36-44)

32 "Akajako najumo uju alimeenyi iisiku na kabalilo akaa kwisa kwangu, boope na bandumi abaa kumwanya, joope umwana, looli Taata mwene jo ameenye.

33 Mujege maaso, mukeetege, paapo mukakamanya akabalilo akaa kwisa Nnyamundu kikujaga ndili.

34 Ukwisila kwake kaliiti bo umundu uju ikwenda injila, ikujileka inyumba jaake, ikubalagila ababombeli baake kukuti mundu ni mbombo jaake, ikunndagila undindilili ukuti ajuge maaso.

35-36 Po mujege maaso, ukuti umwene nyumba alingisa kubaaga bo mwijibile pamo bo mugonile utulo. Paapo mukakamanya akabalilo aka ikwisa ukuti majolo, pamo pakilo pakati, pamo bo jikukoleela ingongobe, pamo nulabanju.

37 Amasyu aga nikubabuula umwe, go nikubabuula na bangi boosa. Mujege maaso!"

14

Abalongosi bikkujobesania isya kunnogoga Jesu

(Matai 26:1-5; Lueka 22:1-2; Johani 11:45-53)

1 Po paapo, gaasyele amasiku mabili ukwimba ikyaka kya Pasa,* ni kyaka ikyaka fisyesye ifisisa nkese.[†] Abapuuti abalongosi na bamanyisi baa ndagilo sya Moose baajobesaniaga injila jaa kunkolelamo Jesu ku bukomu, ukuti bangoge.

2 Looli balinkuti, "Tulingankolaga pa kyaka kya Pasa ukuti abandu balingisa kelundukana."

Unkiikulu ikumpaka amafuta Jesu

(Matai 26:6-13; Lueka 7:36-50; Johani 12:1-8)

3 Akabalilo kalakala Jesu na bafundigwa baake baali ku Betanija, nnyumba jaa Simoni, uju bantigi unKoma. Bo bali pakulyamo ifindu, alinkwisa unkiikulu jumo ni supa jaa mafuta agaa luumu ulununu, agaa ntengo unnywamu fijo. Pakwigala, alinkukonyola amakosi gaa supa, alinkummoonelela pantu Jesu.

4 Abandu bambo aba baalipo pala, baakaleele, balinkujobesania balinkuti, "Mwe! Fiki ikubinika amafuta amanunu ago?

5 Kwalii kanunu ukulisya amafuta aga ku ndenali imia itatu,[‡] isi ngali bikupeeliga abalondo!" Balinkunkemela fijo unkiikulu jula.

6 Looli Jesu alinkuti, "Munndeke! Fiki mukantaamya unkiikulu uju! Aambombiile imbombo inunu une.

7 Abalondo muli nabo amasiku goosa, mubagiile ukubatuula akabalilo koosa aka mwiganile. Looli une ndikujja pakuja pamopeene na nuumwe bwila.

8 Umwene abombile isi abagiile, aanyooneliile amafuta aga ukuti agutendekesyemumbili gwangu ukusiyila kilingaani.

9 Nalooli nikubabuula, poosa apa iNdami iNunu ijaa Kyala jikalumbililwigaga pakiis, isi abombile unkiikulu uju sikujobigwaga ukunkumbukilamo."

Juuta Isikalyoti ikwitika ukunndiila Jesu

(Matai 26:14-16; Lueka 22:3-6)

10 Po Juuta Isikalyoti, jumo mbafundigwa baake kalongo na babili, alinkubuuka ku bapuuti abalongosi kukanndiila Jesu.

11 Abapuuti abalongosi bo bapiliike amasyu gaa Juuta Isikalyoti, baahobwike fijo. Balinkwitatana nagwe ukunhomba indalamu. Po paapo Juuta alinkwanda ukulonda injila ijaa kunnndiila.

Jesu na bafundigwa baake bikkuya ifindu fya Pasa

(Matai 26:17-25; Lueka 22:7-13, 21-23; Johani 13:21-30)

* 14:1 14:1 **IPasa** Bala ku Isyakulingaan. † 14:1 14:1 **Ikyaka ikyaka fisyesye ifisisita nkese** Bala ku Isyakulingaan. ‡ 14:5 14:5 **Indenali imia itatu** siwene nu mfwalo gwa masiku imia itatu. Bala iisyu **Indenali** ku Isyakulingaan.

¹² Pi isiku ilya kwanda ilya kyaka ikyo fisyesye ifisita nkese, akabalilo aka akang'oosi kaa Pasa kikubooligwa, abafundigwa baake balinkunndaalusa Jesu balinkuti, "Tukakutendekekesye kuugu ifindu fya Pasa?"

¹³ Jesu alinkubatuma abafundigwa baake babili alinkubabuula alinkuti, "Namwingile nkaaja akaa Jelusalemu, mukwakwaganila na nnyambala jumo, apimbile indeko jaa miisi. Mukankongege.

¹⁴ Mungingile nnyumba iji ikwingila. Mukammbaule umwene nyumba ukuti uMmanyisi ikakulalausya ikuti, 'Ikyumba kya baheesy kili kuuga? Ngalonda ukulilamo ikyaka kya Pasa pamopeene na bafundigwa bangu.'

¹⁵ Umwene nyumba ikwakubanangisya ikyumba ikinywamu ikyo ku golofwa iki kitendekesiigwe, mo mukatendekesyegi ifindu fya Pasa kanongwa jiit.

¹⁶ Abafundigwa baake balinkubuuka ku Jelusalemu, balinkwakusyaga syosa bo muumo Jesu aajobiile. Po balinkutendekeye ifindu fya Pasa.

¹⁷ Jesu na bafundigwa baake kalongo na babili balinkufika pala namajolo.

¹⁸ Bo batugeege bali pakalyamo, Jesu alinkababuula alinkuti, "Nalooli nikubabuula, jumo nkibugutila kyinu, uju ikulya na niine, jo ikwendila."

¹⁹ Balinkusulumania, po jumoojumo alinkunndaalusa Jesu, alinkuti, "Bule, jo une?"

²⁰ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Jamo ndi mwe bafundigwa bangu kalongo na babili, uju ikutobela ikisyesyem mu mposi pamopeene na niine jo jaayejjo.

²¹ Une Nnyamundu angufwa bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo. Looli ahiili umundu uju ikwendila ne Nnyamundu. Kwali kununu linga umundu ujo akaapaapiigwe."

Ifindu iFiiikemo ifya Ntwa

(Matai 26:26-30; Luuka 22:14-20; 1 Abakolinti 11:23-25)

²² Bo bali pakalya, Jesu alinkwega ikisyesyem, alinkugwa ulapi kwa Kyala, alinkukimanya, alinkubapapo abafundigwa baake, alinkubabuula alinkuti, "Namwege, ugú go mbili gwangu."

²³ Alinkwega ikitikome ikyo finga, alinkugwa ulapi kwa Kyala, alinkubapapo, balinkuuna boosa nkikombe kilakila.

²⁴ Alinkubabuula alinkuti, "Eli lyo ilopa lyangu ilya kunangisya ulwitikano[§] lwa Kyala. Likoneeka ukabapoka bingi.

²⁵ Nalooli nikubabuula nikuti, ndikwisa kunwamo kangi ifinga mpaka pi isiku lila, ili angwisa kunwa ifinga imbya mbanyafyale bwa Kyala."

²⁶ Bo bimbile ulwimbo,* balinkusookapo ukabuuka ku Kyamba kya Misyanguti.

Jesu ikujoba ukuti Peeteli ikuja pakunkaana

(Matai 26:31-35; Luuka 22:31-34; Johani 13:36-38)

²⁷ Po paapo Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Umwe mwesa mukundeka, paapo sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, 'Ngwisa kunkoma antiimi, po ing'oosi sikhwa kubalanila.'"

²⁸ Looli bo nsyakile, ngubatalilapo ukabuuka ku Galilai."

²⁹ Po Peeteli alinkunkaanika Jesu alinkuti, "Nalinga boosa bikukuleka, une ndikukuleka siku!"

³⁰ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Nalooli nikubabuula ugwe, ikilo iki, bo ingongobe jikala ukukoolela ulwa kabilo, kungaana katatu."

³¹ Umwene alinkukindilila ukujoba alinkuti, "Nalinga ko kufwa pamopeene na nungwe, ndikukukaana siku!" Abafundigwa baake boosa balinkujoba bo liliilyo.

Jesu ikwipuuta mu ngunda gwa Getisemani

(Matai 26:36-46; Luuka 22:39-46)

³² Po Jesu na bafundigwa baake balinkubuuka pabujo ubwa mipiki igya misyanguti, ubu bikuti Getisemani. Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Namatueagle papapa bo ngwipuuta."

³³ Alinkubeege baa Peeteli, Jaakobo na Johani alinkuja pamopeene nabo, alinkusulumania nu kutaamigwa fijo mu ndumbula jaake.

³⁴ Po alinkubabuula alinkuti, "Indumbula jangu jisulumeenie ulwa kufwa. Namutueagle papapa, muje maaso."

³⁵ Alinkusemapo nkyeni panandi, alinkugwa ulapi, alinkwipuuta ukuti linga sibagiile akabalilo kaake akaa ngubilo kakinde.

[§] 14:24 14:24 **Ulwitikano** Bala ku Isyakalingaania. * 14:26 14:26 **Bimbile ulwimbo** Bo baliile ifindu fya Pasa, aBajuuta baali na kajjilo akaa kwimba Isabuli 113-118. † 14:27 14:27 Bala kalata gwa Sakalija 13:7.

³⁶ Alinkujoba alinkutì, "Abba,[‡] gwe Taata! Syosa sibagiile kumyako. Ngukusuuma usookesye po ingubilo isi.[§] Leelo balingabombigwa ubwigane bwangu, looli ubwako."

³⁷ Po Jesu alinkubuuka ku bafundigwa baake, alinkubaaga bagonile utulo. Alinkummbuula Peeteli alinkutì, "Simoni ug^uonile utulo? Bule, utoliigwe ukuja maaso na kukabaliloakanandi itolo?

³⁸ Muj^ue maaso mwipuutege, ukutì mulingiisa kutoligwa ni ngelo. Mwiganile ukubomba kanunu, looli mukaja na maka."

³⁹ Alinkubuuka, kang*i* alinkwipuuta, alinkujoba amasyu galagala.

⁴⁰ Po alinkwisa, kang*i* alinkubaaga bagonile utulo, paapo amaaso gaabo gaali nu talo twingi, bakaasimeenye ni sya kummwamula.

⁴¹ Alinkwisa ulwa katatu, alinkubabuula alinkutì, "Mukaali mukugona utulo nu kutusya? Sifwene! Akabalilo kafikile. Keeta, ne Nnyamundu angubii^ukigwa mmaboko agaa bandu ababiibi.

⁴² Amusumuke! Tubuke. Keeta, undiili gwangu asegeleiile."

Bikunkola Jesu

(Matai 26:47-56; Luuka 22:47-53; Johani 18:3-12)

⁴³ Po Jesu bo akaali ikujoba, n^uakalinga alinkufika Juuta Isikalyoti, ugwa ndi bala kalongo na babili, alinkwisa pamopeeene ni kilundilo kya bandu aba baakolile inyuubo ni nduuha. Abandu abo baafumile ku bapuuti abalongosi, abamanyisi baa ndagilo sya Moose na balongosi baa Bajuuta.

⁴⁴ Juuta bo akaali ukufika kwa Jesu, aababuulile kilingaani ikimanyilo, aatile, "Uju ngwakumfipa," jo jujo, mukankole, mukasookengepo nagwe kanunu itolo."

⁴⁵ Nakalinga, Juuta alinkubuuka kwa Jesu, alinkummbuula alinkutì, "Mmanyisi!" Po alinkumfipa.

⁴⁶ Po abandu bala balinkunkola Jesu.

⁴⁷ Jemo ndi bala baalipo, alinkukwaba uluubo, alinkunsenga imbulukutu untumwa gwa mpuuti unkulumba.

⁴⁸ Po paapo Jesu alinkujoba kumyabo alinkutì, "Bule, mwisile mukolile inyuubo ni nduuha ngati mukulikola inyambuta?

⁴⁹ Bwila naatugalaga nkyeni mmyinu ndupaso lwa tempeli naamanyisyaga, mukaalingolilemo siku! Leelo isi sili bo ulu, ukutì siboneke isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo."

⁵⁰ Po abafundigwa baake boosa balinkunndeke Jesu, balinkubopa.

⁵¹ Looli aalipo undumyana jemo uju ankongaga Jesu, aaliibigile ikilundo ikyu mwenda. Balinkugela ukunkola,

⁵² leelo aaliupukunywile,aabalekiile umwenda, alinkubopa kitali.

Jesu nk^ueni mbalongosi baa Bajuuta

(Matai 26:57-68; Luuka 22:54-55, 63-71; Johani 18:13-14, 19-24)

⁵³ Abandu bala balinkummwega Jesu balinkuntwala kukaaja kaa mpuuti unkulumba,[†] kuno baabungene boosa, abapuuti abalongosi, abalongosi baa Bajuuta na bamanyisi baa ndagilo sya Moose.

⁵⁴ Peeteli alinkunkonga Jesu pabutalipo, mpaka nkati ndupaso lwa nnyumba jaa mpuuti unkulumba. Po alinkuteugala pamopeeene na balindilili, alinkoota umooto.

⁵⁵ Po paapo abapuuti abalongosi bala na baa lukomaano lwa Sanihendilini[‡] boosa, baalondaga ubukeeti ubwa kujaaga injila ijaa kungoga Jesu. Leelo balinkupondwa.

⁵⁶ Abandu bingi bannjobelaga ubukeeti bwa butungulu, leelo ubukeeti bwabo bwaleganaga.

⁵⁷ Na bangi balinkwima, balinkunnjobela ubukeeti bwa butungulu, alinkutì,

⁵⁸ "Uswe twalimpiliike uju bo ikutì, 'Une nikujoomola itempeli iji jijengigwe na maboko. Kang*i* ku masiki matatu nikujenga ijingi isita kujengigwa na maboko.'

⁵⁹ Poopoe ubukeeti bwabo balinkalegana.

⁶⁰ Po umpuuti unkulumba alinkwima pakati, alinkundaalusyu Jesu alinkutì, "Ukukongana na isi abandu aba bikukusitaaka ugwe, bule utikwamula nalimo?"

⁶¹ Looli Jesu akaalimmwamwile nalimo. Po umpuuti unkulumba alinkundaalusyu kang*i*, alinkutì, "Bule, ugwe gwe Meesija, gwe Mwana gwa Kyala uNsisa?"

[‡] 14:36 14:36 **Abba** Njobeloa jaa Kialimaiki, kokuti *Taata*. [§] 14:36 14:36 **Ususokesye po ingubilo isi** NKigiliki bikuti *Ususokesye ikikombe iki*.

^{*} 14:44 14:44 **Uju ngwakumfipa** Ukuipana kaali kajilo kaa Bajuuta ukumponia umundu, ukunangisa ulugano pamoo ubumanyaani. Baafipanaga unnyambala ku nnyambala, unkiikulu ku nkiikulu kwene.

[†] 14:53 14:53 **Umpuuti unkulumba** Bala iisyu *Abapuuti* ku Isyakulingaania. [‡] 14:55 14:55 **ISanihendilini** Bala ku Isyakulingaania.

⁶² Jesu alinkummwamula alinkuti, "Eena, jo ue. Umwe mukwisa kuumbona ne Nnyamundu ndueegele kumwanya, pabuo ubwimikiga, kükibafu ikiiliilo ikyo Kyala uMwene maka, bo ngwisa mmabingo agaa kumwanya."§

⁶³ Po umpuuti unkutumba alinkanyaafulania imyenda gyake ukunangisya ubukalale, alinkuti, "Tukubulonda ubukeeti bwa fiki?

⁶⁴ Mupiliike muno antakiile Kyala! Mukuti fiki umwe?" Boosa balinkunndonga ukuti kanunu agogigwe.

⁶⁵ Bamo balinkwanda ukunswela amata, balinkampinya ni kitambala kumaaso, balinkummbulika ni fibuli, balinkunndaalusya balinkuti, "Gwe Meesija, kunguluka! Jo jwani akukomile?" Boope abalindilili balinkummwega, balinkunkoma na mapi.

Peeteli ikunkaana Jesu

(*Matai 26:69-75; Luuka 22:56-62; Johani 18:15-18, 25-27*)

⁶⁶ Po Peeteli aali pabuo bwa ndupaso. Alinkwisa undindwana jumo ugwa mbabombi baa mpuuti unkutumba,

⁶⁷ alinkummbona Peeteli ikoota umooto. Alinkunndusamila alinkuti, "Na nungwe gwali pamopeene na Jesu unNnasaleti."

⁶⁸ Looli Peeteli alinkukaana alinkuti, "Ngasimanya isi kujoba ugwe, ndikusyagania." Alinkusookapo apa aalipo, alinkubuuka ku kifigo ikyo lupsaso. Nakalinga ingongobe jilinkukoolela.

⁶⁹ Undindwana jala alinkummbona kangi, alinkwanda ukubabuula aba baalyimile pala alinkuti, "Uju jo mwinaabo."

⁷⁰ Looli umwene alinkukaana kangi. Akabalilo bo kakindilepo panandi, aba baalyimile pala balinkummbuula Peeteli balinkuti, "Nalooli ugwe uli mwinaabo, paapo uli Ngalilai bo ulwabo."

⁷¹ Peeteli alinkwanda ukuguna nu kulapa, alinkuti, "Ngammania umundu uju mukunnjoba."

⁷² Nakalinga ingongobe jilinkukoolela ulwa kibili. Po Peeteli alinkulikumbuka iisyu ili aajobile Jesu ukuti, "Ingongobe bo jikaali ukukoolela ulwa kibili, kungaana katatu." Po alinkwinogona, alinkulila fijo.

15

Jesu bikuntwala kwa Pilati

(*Matai 27:1-2, 11-14; Luuka 23:1-5; Johani 18:28-38*)

¹ Po nulubanju fijo, abaa lukomaano lwa Sanihendilini ulu bikujamo abapuuti abalongosi, abalongosi baa Bajuuta, pamopeene na bamanyisi baa ndagilo sysa Moose, boosa balinkutumula inongwa jaa Jesu. Po balinkampinya, balinkuntwala ku ndongosi gwa kiisu, ingamu jaake Pilati.

² Po Pilati alinkunndaalusya Jesu alinkuti, "Bule, ugwe uli Malafyale gwa Bajuuta?" Jesu alinkummwamula alinkuti, "Bo liliilyo ujobile."

³ Po paapo abapuuti abalongosi balinkusitaaka inongwa sii nydingi.

⁴ Po paapo Pilati alinkunndaalusya kangi alinkuti, "Utikwamula nasimo? Kana bikukusitaaka sii nydingi?"

⁵ Looli Jesu akaalyawilepo nasimo. Po Pilati alinkuswiga.

Jesu ikulongigwa ukugogigwa

(*Matai 27:15-26; Luuka 23:13-25; Johani 18:39-19:16*)

⁶ Pa kyaka kya Pasa, Pilati aali nu lwiho ulwa kummwabuula umpinyigwa jumo, uju abandu baalondaga ukuti aabuligwe.

⁷ Aalipo umpinyigwa jumo ingamu jaake aali jo Balaba. Umwene na banine baapinyigwe mu nnyololo paapo baabagogile abandu bo basambwike pakupinga ubalongosi bwa kiisu.

⁸ Kilinkubuuka ikilundilo kya bandu kwa Pilati. Balinkusuma ukuti ababombele ulwiho lwake ulwa kummwabuula umundu jumo.

⁹ Pilati alinkubalaalusya alinkuti, "Bule, mukuundonda mbaabuile uMalafyale gwa Bajuuta?"

¹⁰ Pilati aasijobile sisiasi paapo aasyageenie ukuti abapuuti abalongosi baalintwele Jesu kamyake ku buufi itolo.

¹¹ Looli abapuuti abalongosi balinkubasonga abandu ukuti bansuhume Pilati, abaabuile Balaba.

¹² Pilati alinkubalaalusa kangi alinkuti, "Po ndubulege nagwe uju umwe mukuti jo Malafyale gwa Bajuuta?"

¹³ Balinkulaata kangi balinkuti, "Nkomelele pa kikohekano!"

¹⁴ Pilati alinkubalaalusa kangi alinkuti, "Fiki? Abomible mbiibi nki?" Looli abeene balinkukindilila ukulaata balinkuti, "Nkomelele pa kikohekano!"

¹⁵ Paapo Pilati aalondaga ukakihobosya ikiländilo kya bandu, alinkubaabulila Balaba. Alinkulagila ukuti Jesu akomigwe ni fingoti, po alinkunsoosya ukuti bankomelele pa kikohekano.

Abasikali bikummwangalila Jesu

(Matai 27:27-31; Johani 19:2-3)

¹⁶ Po paapo ikiländilo kya basikalii baa Balooma balinkummwega Jesu, balinkubuhuka nagwe ndupaso lwa nyumba jaa kitangaalala kya Pilati. Po abasikali boosa balinkubungaana pala.

¹⁷ Balinkumfwika unselekesye umfubiifu ubutiit, ugwa malafyale, ni ngiga ijaa miifwa muntu.

¹⁸ Balinkwanda ukumponia balinkuti, "Ugonile, gwe Malafyale gwa Bajuuta."

¹⁹ Balinkunkoma pantu ni ilaasi, kangi nu kunswela amata kumaaso. Balinkufugama, balinkanngwila ulupi ukummwangalila.

²⁰ Bo bamalile ukummwangalila, balinkumfuula unselekesye umfubiifu ubutiit, balinkumfwika kangi imyenda gyake. Po balinkusooka panja nagwe, balinkuntwala ukunkomelela pa kikohekano.

Jesu ikukomeleligwa pa kikohekano

(Matai 27:32-44; Luhka 23:26-43; Johani 19:17-27)

²¹ Mu njila balinkwaganila nu mundu jumo aafumile mmigunda, iisaga nkaaja. Ingami jaake Simoni, ugwise gwa Alikisanda na Lufu, ugwa nkaaja akaa mu Kilene. Jo balinkunkola balinkumfimilisa ukumpimbila Jesu ikikohekano.

²² Balinkuntwala Jesu pabujo ubu bikuti Golgota, kokuti ulupaja lwa Ntu.

²³ Balinkumpapo ifinga iji baalyongenie nu nkota mila, ugwa këpungusya ukababa, looli umwene alinkuakaana ukewa.

²⁴ Balinkunkomelela pa kikohekano, balinkujabana imyenda gyake ku njila jaa bulagusi, ukuti jwani ikwegaga guliku.

²⁵ Kaali kababilo kaa sala jaa 3:00 nulubunj, akabalilo aka baalinkomeliile Jesu pa kikohekano.

²⁶ Pamwanya pa kikohekano, baasimbile inongwa iji baalinngogiile, baatile,

UMalafyale gwa Bajuuta

²⁷ Baalinkomeliile pa kikohekano palikimo na banyambuta babili, jumo kükibafu ikiiliilo, nu jungi kükibafu ikiimama. [

²⁸ Syabombiigwe bo muno sisimbiigwe mwa Kalata umwikemo ukuti, "Aabaliiige pamopeene na batulanongwa."*]

²⁹ Boope abandu aba bendaga pala, baasukaaniaga imitu ukummwilaamwa, baatigi, "Oho! Gwe mpangula tempeli nu kujijenga kangi ku masiku matatu,

³⁰ gwipoke gwimwene! Ika pa kikohekano!"

³¹ Bo laluhulo na bapuuti abalongosi na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, baa-mulanilaga, bammwangalilaga baatigi, "Aabapokaga abangi, looli umwene akabagila ukwipoka.

³² Meesija uju, uMalafyale gwa Banyaasilaili, oko asuluke ulu pa kikohekano, ukuti takeete twende nu këmmwitika!" Boope na aba baakomeleliigwe pa fikohekano pamopeene nagwe, bantukaga.

Ukufwa kwa Jesu

(Matai 27:45-56; Luhka 23:44-49; Johani 19:28-30)

³³ Ukwandila isala jaa 6:00 pamuusi, ingiisi jilinkugwa nkiisu kila kyosa, mpaka isala jaa 9:00.

³⁴ Po isala jaa 9:00, Jesu alinkulaata ukukoolela alinkuti, "Elo! Elo! Lama sabakitani?" Kokuti, "Kyala gwangu! Kyala gwangu! Fiki uundekile?"

³⁵ Abandu bamo aba baalyimile pala, bo bapiliike isi balinkuti, "Pilika! Ikummbilikila Elija."‡

* ^{15:28} ^{15:28} Bala kalata gwa Jeesaja 53:12. † ^{15:28} ^{15:28} Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

‡ ^{15:35} ^{15:35} **Ikummbilikila Elija** Elija ikujobigwa apa, paapo abajuuta bingi biitikaga ukuti Elija akaafwile siku, looli Kyala aalimmwegile nkiisu bo muumi nu kabuuka nagwe kumwanya. Kangi baasubulaga ukuti Elija ikwisa kangi nkiisu. Bala kalata gwa 2 Abanyafyale 2:11; Malaki 4:5.

³⁶ Umundu jamo alinkubopa, alinkujubika isipanji mu finga ingali, iji jilalile, alinkufiyka ku lutete, alinkampapo ukuti anwe, alinkuti, "Nndeke! Tukeete linga Elija ikwisa kükunsulusya."

³⁷ Po paapo Jesu alinkulaata ukukuuta, alinkufwa.

³⁸ Hiiabaalika lya tempeli[§] lilinkunyaafuka pakati na pakati, ukufuma kumwanya mpaka paasi. ³⁹ Po undongosi gwa basikali uju aalyimile nkyeni mwa Jesu, bo akeetile muno aafwiilie, alinkuti, "Nalooli umundu uju aali Mwana gwa Kyala!"

⁴⁰ Baalipo boope abakiuklu aba baakeetaga ukufuma pabutali. Mbakiuklu abo alaimo Malija ugwa ku Magatala, Salome, Malija unna gwa Jaakobo unnandi na Joose.

⁴¹ Abakiuklu abo baalongoseenie na Jesu nu kummbombela mu Galilai. Baalipo na bakiuklu abangi abingi aba baafyukile nagwe ukubuuka mu Jelusalem.

Bikensyila Jesu

(Matai 27:57-61; Luuka 23:50-56; Johani 19:38-42)

⁴² Iisiku lila lyali lya kwitendekesy,* ukulembukila iisiku ilya pa Sabati. Amajolo bo gafikile,

⁴³ alinkwisa umundu jumo umwimikigwa, ugwa ndukomaano lwa Sanihendilini, ingamu jaake Joosefu ugwa mu Alimatai. Joope umundu uju aabugulilaga uBunyafyale bwa Kyala ukwisa. Alinkukiba ukummbuukila Pilati, alinkunsuuma ukuti ampepo umfimba gwa Jesu, akasyile.

⁴⁴ Pilati bo ikupilikila ukuti Jesu awfile litaasi, alinkuswiga, alinkunkoolela undongosi gwa basikali, alinkuendaalhusya linga Jesu awfile nalooli litaasi.

⁴⁵ Pilati bo asyageenie, alinkwiti kisyia ukuti Joosefu ege umfimba gwa Jesu.

⁴⁶ Po Joosefu alinkuula umwenda unnu. Alinkugusulusya paasi umfimba gwa Jesu ukufuma pa kikohekano. Alinkuguniembetelela mmwenda, alinkugubiika mwi ipumba ili lysongoleiliwe kilingaani ndwalabwe. Po alinkubungulukisyapo iibwe pa kifigo ikyu ipumba.[†]

⁴⁷ Malija ugwa ku Magatala na Malija unna gwa Joose, baapabwene apa baagulambaliike umfimba gwa Jesu.

16

Jesu asyukile mbufwe

(Matai 28:1-8; Luuka 24:1-12; Johani 20:1-10)

¹ Po iisiku ilya pa Sabati bo likindile, Malija ugwa ku Magatala, Salome na Malija unna gwa Jaakobo, balinkuula imikota gya kwa kugupaka umfimba gwa Jesu.

² Po nulubunju fijo pi isiku ilya pa ndungu,* balinkubuuka kwi ipumba, bo iliisuba likwanda ukusooka.

³ Po balinkujobesania balinkuti, "Jwani, ikwakubungulusya iibwe lila pa kifigo ikyu ipumba?"

⁴ Leelo balinkukeeta, balinkwaga iibwe libungulusiigwe. Hiiibwe lyali inywamu fijo.

⁵ Balinkwingila nkati mwi ipumba, balinkammbona undumyana jumo uju aafwele umwenda umwelu. Aatugeesye kukibafu ikiliilo. Abakiuklu abo balinkanyomoka fijo.

⁶ Po undumyana ujo alinkubabuula alinkuti, "Mulinganyomokaga. Mukunndonda Jesu ugwa mu Nasaleti uju aakomeleiliwe pa kikohekano. Akajapo apa! Asyukile! Isaga mukeete apa baalinndambaliike.

⁷ Namubuakege mukababuule abafundigwa baake, nnoono Peeteli, ukuti ikubatalila ukubuuka ku Galilai. Uko ko mukwakammbonaga, bo munoo aababuulile."

⁸ Po paapo balinkusookapo pala pi ipumba, balinkubopa paapo lwabakomile ulutende, balinkutetema. Balinkusita nu kammbuula umundu najumo simo, namanga baatiilaga.

Jesu ikunsetukila Malija ugwa ku Magatala

(Matai 28:9-10; Johani 20:11-18)

[

⁹ Jesu bo asyukile nulubunju fijo pi isiku ilya pa ndungu, alinkunsetukila taasi Malija ugwa ku Magatala, uju Jesu aasisoisiisye mmyake imbepo inyali ihaano na ibili.

[§] 15:38 15:38 *Hiiabaalika lya tempeli* lyal lya mwenda unsito. Lyajabaga mu tempeli ubujo bubili, ubwa Pabwikemo nu bwa Pabwikemo pa Pabwikemo. Bala iisu **tempeli** ku Isyakulingaania. * 15:42 15:42 *Iisiku lila lyali lya kwitendekesy* lyal isiku lya Nkihaano, iSabati jandaga Nkihaano namajolo. † 15:46 15:46 *Pa kifigo ikyu ipumba* Amapumba gaabo baasongolaga ulwalabwe, gaafwanaga ngati mbako. * 16:2 16:2 *Iisiku ilya pa ndungu* Bala ku Isyakulingaania.

¹⁰ Malija үjo alinkubuuuka alinkwakubabuula bala baajaga pamopeene na Jesu. Akabalilo ako baali nkati nkwililiisa nu kulila.

¹¹ Looli abeene bo bapiliike үkuti Jesu muummi, kangi nu kuti Malija ugwa ku Magatala ammbwene, bakaaliitiike.

*Jesu ikubasetukila abafundigwa babili
(Luuka 24:13-35)*

¹² Po piitaasi pali isi, abafundigwa babili bendaga mmigunda. Po Jesu alinkubabonekela mu njila, aalyandwike alinkuboneka ngati jungi.

¹³ Balinkubuuuka kangi ku Jelusalemu, balinkwakubabuula abafundigwa biinaabo, looli boope bakaabiitiike.

*Jesu ikubatuma abafundigwa baake
(Matai 28:16-20; Luuka 24:36-49; Johani 20:19-23; Imbombo sya Batumigwa 1:6-8)*

¹⁴ Kammaliikisyo, Jesu alinkubabonekela abafundigwa baake kalongo na jumo, bo balì boosa pakulyamo. Alinkubakemela fijo kùnongwa jaa bukafu bwa ndumbula syabo, paapo bakaabiitiike bala baalimmbwene bo asyakile.

¹⁵ Po paapo alinkubabuula alinkuti, "Namubuuakege nkiisu kyosa, mukalumbililege iNdumi iNunu ijaa Kyala ku bandu boosa!

¹⁶ Üjü ikwitika, kangi nu koosigwa, jo ikupokigwa. Looli üjü atikwitika ikwisa kùlongigwa.

¹⁷ Kangi aba bikwitika, bikubombaga ifiika bo ifi. Mu ngamu jangü bikusikagaga imhepo inyali, bikujobaga injobelio imbya,

¹⁸ bikukolaga injoka, linga bikunwa kamo akagogi, katikuboonangaga, kangi bikubiikaga amaboko pa babine, po ababine bikubumbulukaga."

*Jesu ikufyuka ukubuuuka kùmwanya
(Luuka 24:50-53; Imbombo sya Batumigwa 1:9-11)*

¹⁹ Üntwa Jesu bo amalile ukujoba na bafundigwa baake, alinkwegigwa ukufyuka kùmwanya. Alinkutuugala kùmwanya, pabujo ubwimikigwa, kukibafu ikiiliilo ikyu Kyala.

²⁰ Abafundigwa balinkubuuuka kükülbilila moosamoosa. Üntwa aabombaga imbombo pamopeene nabo, alinkulisismikisyu iisyu lyake ni fiika ifi baabombaga.[†]

[†] **16:20 16:9-20** Baakalata bambo abaa ijolo bakaja nu tunandi utu.

Ndumi iNunu jaa Jesu Kilisiti bo muno aasimbile Lauka Isyakulongosya

Kalata uju aasimbiigwe na Lauka uju aasimbile kalata gwa *Imbombo sya Batumigwa*. Akaali Njuuta looli aali Ngiliki ummanyili uju aali Nkilisiti. Ntabalilo tumo endaga pamopeene na Pauli ukulumbilila iNdumi iNunu. Mwa kalata uju, Lauka ikulingaania imbombo sya Jesu ku lubaatiko ulanunu, ukuti abandu aba bakaja Bajuuta basyaganie.

Mwa kalata uju silimo inongwa inyingi isi sikasimbigwa mwa baakalata abangi abaa Ndwitikano uLepya, bo ukupaa pigwa kwa Johani uMoosi, ukupaa pigwa kwa Jesu ni nongwa syake isya mbukeke, nu kulumbilila kwa Johani uMoosi. Kangi ikunangisyu muno lujiiliile ulugano lwa Kyala ku bandu baa luko nu luko. Jesu aanangiisye ulugano ulo ku njila jaa kubapangila abandu ku fifwanikisyo, bo ikyu kapango akaa uNsamalija unnnunu (ulutuulo lwa 10) nu mwana unsobi (ulutuulo lwa 15), nu ku njila jaa kutuugala kanunu pamopeene nu nsongesyu songo uju aabengiigwe fijio na bandu (ulutuulo lwa 19), nu kufinga ukampa ubusumi bwa bwila na bwila unbulanongwa uju aakomeleliigwe pa kikohekano (ulutuulo lwa 23).

Isi silimo mwa kalata uju	Ulutuulo
Amasyu gaa kwandila	1:1-4
Ukupaa pigwa kwa Jesu nu bukeke bwake	1:5-2:52
Imbombo jaa Johani uMoosi nu kugeligwa kwa Jesu	3:1-4:13
Jesu ikumanyisyu isya Bunyafyale bwa Kyala nu kabomba ifiika mu Galilai	4:14-9:50
Jesu ikumanyisyu nyngi isya aba bikunkonga, bo ali mu njila ukubuuka ku Jelusalem	9:51-19:27
Jesu ikwingila mu Jelusalem nu kumanyisyu amasiku agaa kummaliikisyo	19:28-21:38
Ukufwa kwa Jesu	22:1-23:56
Ukusyula kwa Jesu	24:1-53

Amasyu agaa kwandila

¹ Kumuako gwe mwimikigwa Tyofili:

Abandu bingi bijuuile ukusimba inongwa sya Jesu Kilisiti, isi syaboniike pakati pamiyitu.

² Basimbile inongwa isyo, bo ulu baatupangiile aba baasibwene nu kusifumusya ukufuma kabwandilo.

³ Ndondile kanunu ubwanalooli ubwa nongwa sya Jesu ukhfuma kabwandilo, po na niine nsibwene ukuja kanunu ukukusimbila isyo syosa ku lubaatiko,

⁴ ukuti ubwaganie ubwanalooli ubwa nongwa syosa isi umanyisiigwe.

Ubukunguluka ubwa kupaapigwa Johani uMoosi

⁵ Amasiku aga Heloti aali malafyale gwa nkiisa ikyu Jutai, aalipo ampuuti* ju mo ingamu jaake Sakalija, ugwa nkibugutila kya bapuuti ikyu Abija. Unkasi gwa Sakalija aali jo Elisabeti, ugwa nkikolo ikyu Aalon.[†]

⁶ Sakalija na Elisabeti baali bagolofu nkyeni mwa Kyala, baasikongile kanunu indagilo syosa isya Kyala, kisita koonanga.

⁷ Abandu aba bakaali nu mwana, paapo Elisabeti aali nngumba, kangi baali bakangale.

⁸⁻⁹ Lwaliko ulubaatiko ulwa bapuuti ulwa kabomba imbombo mu tempeli.[‡] Akabalilo kamo ndubaatiko ulo, kaali kabalilo akaa kibugutila ikyu Abija. Bo ulu lwajjiliile ulwiho ulwa bapuuti, baabombole ubulagusi.[§] Po Sakalija aasaliigwe ukwingila mu tempeli ukuti ookye labani nkyeni mwa Kyala.

¹⁰ Bo ali mu tempeli ikookya, abandu bingi baali ndupaso lwa tempeli biipuutaga.

* 1:5 1:5 **Umpuuti** Bala iisyu **Abapuuti** ku Isyakulingaania. † 1:5 1:5 **Aalon** aali gwamyabo gwa Moose, aali mpuuti unkulumba ugwa kwanda. Bala kalata gwa Ukusooka 28:1-3. ‡ 1:8-9 1:8-9 **Itempeli** Bala ku Isyakulingaania. § 1:8-9 1:8-9 **Ubulagusi** ABajuuta baasimbaga ingamu sya bandu mmabwe pamo mu ngili, baabiikaga mu nyambi pamo mwi ikopo. Baajagiisaga mpaka ilibwe limo ili lili ni ngamu jaa mundu lisooke nu kusatuka paasi. Ingamu iji jikatalapo ukusooka, jo uju baatigi asaliigwe.

¹¹ Po ugwandumi gwa Ntwa alinkunsetukila Sakalija, aalyimile ikibafu ikyo k u kiliilo ikyo kigemo kya kookela lubani.

¹² Sakalija bo ikummbona ugwandumi jula, aanyomwike, kangi aakoliigwe nu lutende.

¹³ Looli ugwandumi jula alinkummbuula alinkuti, "Sakalija, ulingatiilaga! Kyala apiliike ukusuma kwako, po unkasi gwako Elisabeti ikukupaapila umwana unnyambala, unkoolelege ingamu ijaa Johani.

¹⁴ Apo kujaga nu lusekelo ulunywamu, kangi abandu bingi aabikuhoboka kunongwa ja kupaapigwa kwake,

¹⁵ Paapo ikujaga nu bukuumba ubufuma ku Ntwa. Atikunwaga ifinga* pamo koosa kala aka kikugaalisya, kangi ikwisula Mbepo Mwikemo ukufuma bo ali ndwanda lwa nna.

¹⁶ Ikubagomokesyaga aBanyaasilaili bingi ku Ntwa, Kyala gwabo.

¹⁷ Ujo ikatalapo nkyeni mu Ntwa, bo ali na Mbepo Mwikemo na maka bo ulwa Elija,[†] ukubafwania abapaapi na baanaabo, kangi ukubagomokesya abatulanongwa amahala agaa bugolofu, nu kubatendekesyabandu ukummwambilila uNtwa."

¹⁸ Po Sakalija alinkunndaalusa ugwandumi alinkuti, "Kandu nki aka kikumbela une ukwitika amasya aga ukuja gaa nalooli? Paapo une nu nkasi gwangu tul bakangale, amasiku gakindile."

¹⁹ Ugwandumi alinkummwamula alinkuti, "Une ne Gabilie, ne ngwima nkyeni mwa Kyala, andumile kujjoba na nungwe nu kukubuula indumi ij iinunu.

²⁰ Ul, paapo ukuitika isi ngubuulile, utikujjobaga mpaka ilisiku ili sikwisa kuboneka. Nalooli isi aasikuboneka pakabalilido kaake."

²¹ Akabalilido ako, abandu bala bannguulilaga Sakalija balinkunswiga, paapo akaabiile ukusooka mu tempeli.

²² Bo ukusooka aatoligwe ukujoba simo kamyabo, po abeene balinkumanya ukuti, finsetukile fimo mu tempeli. Jooke alinkujobelaa geene amaboko, aasyele nsita kujjoba.

²³ Amasiku gaake agaa kubomba imbombo sya bepuuti bo gamaliike, alinkubuuka kukaaja.

²⁴ Piitaasi unkasi gwake Elisabeti alinkuja ni kifuba, alinkuja nnyumba imyesi mihaano.

²⁵ Alinkwinogona ukuti, "Isi syo isi uNtwa aambombiile une. Mmasiku aga, ambeliile ikisa nu kusookesypo isoni nkyeni mmbandu."

Ubukunguluka bwa nongwa jaa kupaapigwa Kilisiti

²⁶ Imyesi mihaano iga kua ni kifuba Elisabeti bo gikindile, mmmwesi gwa ntandatu, Kyala alinkuntuma ugwandumi Gabilie nkaaja akaa mu Nasaleti, aka kaali nkiisu ikyo Galilai.[‡]

²⁷ Apo aalipo undindwana jumo, ingamu jaake aali jo Malija. Akaalimmeenyemo siku unnyambala, aasingiliigwe nu mundu jumo, ingamu jaake ali jo Joosefu, ugwa ndujungu lwa malafyale Ndaabiti.[§]

²⁸ Ugwandumi bo afikile kwa Malija alinkummbuula alinkuti, "Nikukuponia, ugwe gwe ukabile iliipyana! uNtwa ali na nungwe!"

²⁹ Malija alinkuataamigwa fijo mu ndumbula, alinkwilaalusa alinkuti, "Uluponio ulu, lwa loko luki?"

³⁰ Po ugwandumi alinkuti, "Malija, ulingatiilaga, paapo ukabile iliipyana ukufuma kwa Kyala.

³¹ Keeta, kukaba ikifuba, kupaapa umwana unnyambala, unkoolelege ingamu ijaa Jesu.

³² Umwana ujo ikujaga nkulumba, ikukooleligwaga Mwana gwa Kyala uNkulumba.* uNtwa Kyala ikumpapo ikikota kya butwa ikyo mwisukulu Ndaabiti.

³³ Kangi ikbalongosyaga aBanyaasilaili bwila na bwila, uBunyafyale bwake butikumalikaga."[†]

³⁴ Malija alinkunndaalusa ugwandumi alinkuti, "Une ngammayamo siku unnyambala, po isi sikujaga baleebale?"

³⁵ Ugwandumi alinkummwamula alinkuti, "Mbepo Mwikemo ikukwisia, goope na maka agaa Kyala uNkulumba aagikukakupikila ngati kipepo. Kunongwa ijo umwana uju ikupaapigwa ikujaga mwikemo, ikukooleligwaga Mwana gwa Kyala.

* 1:15 1:15 *Ifinga* Bala ku Isyakulingaania. † 1:17 1:17 *Elija* Abajuuta baakeetelalaga ukwisa kangi unkunguluka Elija, kukutendekesyabandu ukwisa kwa Meesija. Bala kalata gwa Malaki 3:1; 4:5. ‡ 1:26 1:26 *Galilai* Bala ku Isyakulingaania. § 1:27 1:27 *Ndaabiti* Bala ku Isyakulingaania. * 1:32 1:32 *UMwana gwa Kyala* Bala ku Isyakulingaania. † 1:33 1:33 Bala kalata gwa 2 Samweli 7:16; Ndaanieli 7:14; Jeesaja 9:7.

³⁶ Keeta! Joope ünkamu gwako Elisabeti, ụjú bantigi nngumba, mbükangale bwake ali ni kifuba ikyá myesi ntandatu, ikyá mwana ụnnymbala.

³⁷ Paapo kakajako aka abagiile ukkanligwa Kyala."

³⁸ Po Malija alinkuti, "Keeta ụne, ndi mbombeli gwa Ntwa! Sijege bo muumoo ụjobiile kamyangu." Po ụgwandumi alinkasookapo.

Malija ikubuuka kukumponia Elisabeti

³⁹ Bo gakindile amasikü gamo, Malija alinkubuuka mbibimbibi nkaaja akaa mfyamba akaa nkisi ickyá Jutai.

⁴⁰ Bo afikile kula alinkwingila nnyumba jaa Sakalija, alinkumponia Elisabeti.

⁴¹ Elisabeti bo apilisie ullenponio ulwa Malija, umwana ndwanda lwake aakinile. Elisabeti alinkwisula Mbepo Mwikemo,

⁴² alinkalaata ukkanjoba alinkuti, "Usajiigwe ụgwe mbakiikulu boosa, joope asajiigwe umwana ụjú kupaapaga!"

⁴³ Fiki siinyaagile ụne isi, unna gwa Ntwa gwangú aanyendiile ụne?

⁴⁴ Paapo bo mbiliike iliisyü ili gumboniisye, umwana ụjú ali ndwanda lwangú akinile kú lasekelo.

⁴⁵ Usajiigwe gwe gwitiike ukkanjoba aasikubombigwa sila ajobile kamyako uNtwa."

Ulwimbo ulwa Malija ulwa kuntuufya Kyala

⁴⁶ Po Malija alinkuti,

"Ngantuufya uNtwa ni ndumbula jangú,

⁴⁷ indumbula jangú jinsaalile Kyala, ụMpoki gwangú,

⁴⁸ paapo abubwene ubufujufu bwa mbombeli gwake.

Keeta, ukkanfuma akabaliaka,

ingulilo syosa isya bandu bikunjobaga ukkanjoba nsajigwa,

⁴⁹ paapo uGwa maka aambombiile ingulumba,

ni ngamu jaake nyikemo.

⁵⁰ Ikibabiilisi kyake kilipo kuli aba bikantiila,

mu ngulilo syosa.

⁵¹ Abombile ingulumba ni kiboko kyake,

aba bali na matingo mu ndumbula syabo, ababaleenie.

⁵² Abasulwisyé abakulumba mfikota fyabo ifya bútwa,

abaa lwijiisyo abiinwile.

⁵³ Abaa njala abiisukiisye uteñunu,

abakabi abakagile maboko matupu.

⁵⁴ Abatuuilile ababombeli baake aBanyaasilaili,

ukkanfumba ikibabiilisi kyake,

⁵⁵ ulwa bwila na bwila, bo muno aababuuilile baataata,

Abulahamu nñ lújungu lwake."

⁵⁶ Malija aatuegele na Elisabeti imyesi mitatu buño, po alinkubuuka kamyake.

Ukupaapigwa kwa Johani ụMoosi

⁵⁷ Ubusiku bwa kupaapa Elisabeti balinkufika, alinkupaapa umwana ụnnymbala.

⁵⁸ Abapalamani na bakamu balinkupilika ukkan uNtwa ampeliile fijo ikisa, balinkusekela pamopeene nagwe.

⁵⁹ Pi isiku lya lwele ukkanfuma pakupaapigwa umwana, balinkwisa kükümmbuuta kakyeni umwana.[‡] Baalondaga ukkanfuma umwana ingamu jaa gwise, ijaa Sakalija.

⁶⁰ Looli unna alinkubaamula alinkuti, "Mma, ikukoleligwaga ijaa Johani."

⁶¹ Abeene balinkümmbuula balinkuti, "Nkikolo kyako akajapo najumo umundu ụgwa ngamu bo ijo."

⁶² Po balinkufobela amaboko ukkanndaalusya ụgwise ingamu ijaa kampapo umwana.

⁶³ Sakalija alinkusuma ikitapwa ikyá kusimbapo, alinkusimba alinkuti, "Ingamu jaake jo Johani." Abandu boosa balinkuswiga.

⁶⁴ Palapala akanwa kalinkwiguka, ululimi lalinkugoloka, alinkwanda ukkanjoba nñ kantuufya Kyala.

⁶⁵ Abapalamani boosa abaa Sakalija lwabakolile ulutende. Inongwa isi syabalaniile nkaaja koosa akaa mfyamba fya mu Jutai.

⁶⁶ Abandu boosa aba baapiliike, balinkwilaalusya mu ndumbula syabo balinkuti, "Umwana ụjú ikujaga gwa luko luki?" Baajobaga bo ulo paapo amaka gaa Ntwa gaali pamopeene nagwe.

[‡] 1:59 *Kukümmbuuta kukyeni umwana* Bala iisyü *Ukubuutigwa kukyeni* kú Isyakulingaania.

Hlwmbo ulwa Sakalija ulwa kuntuufya Kyala

- ⁶⁷ Po Sakalija ugwise gwa mwanike, alinkwisula Mbepo Mwikemo, alinkukunguluka alinkuti,
⁶⁸ "Atuufigwege uNtwa Kyala gwa Isilaili,
 paapo abiisiile nu kubaabula abandu baake.
⁶⁹ Atapeele uMpoki ugwa maka,§
 ukufuma nkikolo ikyu mbombeli gwake Ndaabiti.
⁷⁰ Bo muno Kyala aajobiile ijolo,
 ukwendela mbakunguluka baake abiikemo ukuti,
⁷¹ tapokigwe ka balugu biit,
 mmaboko gaa bandu boosa aba bikutubenga,
⁷² ukunangisya ikibabiilisi ku biisukulu biit,
 nu kükumbuka ulwitikan* lwake ulwikemo.†
⁷³ Ukulapa uko aalinndapiile umwiskalu gwitu Abulahamu,
 74 ukutupoka uswe mmaboko gaa balugu biit,
 ukuti tammbombege umwene kisita lutende,
⁷⁵ mbwikemo na mbagolofu,
 masiku goosa agaa buumi bwitu.
⁷⁶ Po ugwe gwe mwanangu,
 koooleligwaga nkunguluka gwa Kyala uNkulumba,
 paapo kuntaslapo uNtwa
 ukuntendekesya umwene injila,
⁷⁷ ukubabuula abandu baake isya bupoki,
 ukwendela nkubahobokela ubutulanongwa bwabo.
⁷⁸ Kanongwa jaa kibabiilisi ikikulumba ikyu Kyala gwitu,
 undangalila ukufuma kumwanya gukutwisa,
⁷⁹ ukubamulikila aba bali mu ngiisi na nkipepo ikyu bufwe,‡
 nu kütulongsya mu njila jaa lutengaano."
⁸⁰ Umwanike Johani aakulile, amaka agaa kufuma kwa Mbepo Mwikemo galinkongeleta. Alinkutuugala ndungalangala, mpaka iiisiku ili aaliinangiisye ka Banyaasilaili.

2

Hkpaa pigwa kwa Jesu Kilisiti

(Matai 1:18-25)

¹ Nkabalilo kala, umalafyale gwa Balooma ingamu jaake Agusiti, aalagiile ukuti abandu boosa mfisu fya mbalongosi bwake babaligwe.

² Lwali lwa kwanda ukubala abandu, akabalilo aka Kilenio aalongosyaga ikiisu kya Silija.

³ Po abandu boosa baabuukile kükuti mundu nkipanga kyake kükubaligwa.

⁴ Joope Joosefu alinkusookamo nkaaja akaa mu Nasaleti akaa nkiis ikyu Galilai, alinkubuuka nkaaja akaa mu Betelhemu akaa nkiis ikyu Jutai, kuno aapaapiigwe umalafyale Ndaabiti, paapo Joosefu aali gwa ndujungu lwa Ndaabiti.

⁵ Aabuukile kakubaligwa pamopeene na Malija hiju aalinsingiile. Akabalilo aka Malija aali ni kifuba.

⁶ Bo bali ku Betelhemu, Malija kalinkufika akabalilo kaake akaa kupaapa.

⁷ Alinkupapa umwana gwa kwanda unnyambala, alinkunniembetelela imyenda igya baanike. Kangi alinkundambalika nkipondo ikyu kuliilamo ing'ombe, kanongwa jaa kuti Joosefu na Malija bakaawagile ubujo nnyumba jaa baheesya.

Abatiimi bikwambilila inongwa isya kupaapigwa Jesu

⁸ Kifuki na pala baalipo, baaliko abatiimi aba baatuugalaga ku lukubo, baalindililaga ing'oosi pakilo.

⁹ Ugwandumi gwa Ntwa alinkubabonekela nakalinga, undangalila ugwa Ntwa gwabamulikie ifibafu fyosa, balinkutila fiijo.

¹⁰ Ugwandumi alinkuti, "Pilikisy, mungatilaga, mbatwaliile umwe indumi inunu ijaa kubahobosya fiijo abandu boosa.

§ 1:69 1:69 **UMpoki ugwa maka** NKigilili bikuti *Imbembe jaa bupoki*. Mwa Kalata uMwikemo imbembe jaa kinyamaana kyo kifwanikisy ikyu mundu ugwa maka mingi. * 1:72 1:72 **Ulwitikan** Bala ku Isyakulingaania.

† 1:72 1:72 Bala kalata gwa Ubwandilo 17:7. ‡ 1:79 1:79 Bala kalata gwa Jeesaja 9:1-2.

¹¹ Umwisyugu, uMpoki apaapiigwe kùnongwa jiñu nkaaja akaa Ndaabiti, jo Meesija* uNtwa.

¹² Ikimanyilo kùmyinu kyo iki. Mukwakummwaga umwana umfyele, banniembeteeli ile imyenda igya baanike, alambalee nkipondo ikya kùlilamo ing'ombe."

¹³ Nakalinga ugwandumi jùla alinküja ni kilundilo ikinywamu ikya bandumi abaa kùmwanya, bantuufyaga Kyala baatigi,

¹⁴ "Atuufigwege Kyala kùmwanya,

nà lütengaano lüjege nkisu,

ka bandu aba abiitiike ukubapapo iliipyana."

¹⁵ Abandumi balinkusookapo ukubuuka kùmwanya, abatiimi bala balinkujobesania balinkuti, "Ulu, tusookepo tèbùuke ka Betelhemu, tukakeete isi siboniike, isi uNtwa atubuulile."

¹⁶ Balinkubuuka mbibimbibi ka Betelhemu. Balinkummwaga Malija na Joosefu, nà mwana alambalee nkipondo ikya kùlilamo ing'ombe.

¹⁷ Bo banketile umwana, balinkubapangila abandu inongwa isi ugwandumi aabuwulile isya mwana jùla.

¹⁸ Boosa aba baapiliike inongwa iji, baaswigile.

¹⁹ Looli Malija aaginogoniile aga goosa nà kùgabiika mu ndumbula jaake.

²⁰ Abatiimi bala balinkugomoka kuno bikannngindika nà kùntuufya Kyala, kuli syosa isi baasipiilike nà kùsikeeta, bo muno ababuwulile ugwandumi.

Umwana ikueeliga ingamu

²¹ Iliisikü lya lwele ukufuma umwana pakupaapigwa bo lifikile, kalinküja kabalilo kaa kùmmbuuta kùkyeni, balinkumpapo ingamu ijaa Jesu. Ingamu iji aapeeliligwe nà gwandumi, bo unna akaali ukuja ni kifuba.

Jesu ikubiikgwa ka Ntwa

²² Akabalilo kaa kwelusigwa* kwa Joosefu na Malija bo kakindile, bo muno sijiliile indagilo sya Moose, baabuukile nà mwana kela ka Jelusalemu kùkùmmbiika ka Ntwa.

²³ Bo muno sisimbiigwe mwa kalata gwa ndagilo isya Ntwa Kyala ukuti, "Umwana unnyambala gwesa jùla ugwa kwanda mu nna, abiikigwe ukuja mwikemo ka Ntwa."[‡]

²⁴ Kangi baasoosiisye iikemo kùnongwa jaa kwelusigwa, bo muno lwajìliile ululagilo ulwa Ntwa ukuti, basoosye ingunde ibili pamo ingungubija imwana ibili.[§]

²⁵ Po akabalilo kala mu Jelusalemu, aalipo umundu jumo ingamu jaake Simyoni. Umundu ujo aali ngolofu, antiilaga Kyala, aasubilaga ukupokigwa aBanyaaisilaili. Mbepo Mwikemo anndongosyaga,

²⁶ aalimmbuulile Simyoni ukuti atikufwa mpaka apa ikwisa kùmmbona Meesija gwa Ntwa.

²⁷ Apo, Mbepo Mwikemo aalinndongwisye Simyoni ukubuuka ndupaso lwa tempeli. Abapaapi baa Jesu bo bantwele Jesu ndupaso lwa tempeli, ukuti bammbombele bo muno syalagiliigwe mu ndagilo,

²⁸ Simyoni alinkummwega, alinkumpagata, alinkuntuufya Kyala alinkuti,

²⁹ "Gwe Ntwa,

uunyiitikisye ne mbombeli gwako mfwe nà lütengaano,
bo ulu gwafingile.

³⁰ Amaaso gangu gabubwene ubapoki bwako,

³¹ ubu ubasetwile nkyeni mmbandu boosa.

³² Bukujaga lùmuli lwa kùbamulikila boosa

aba bakaja Banyaaisilaili,

na kùtwala ubusisyu

ku bandu baako aBanyaaisilaili."

³³ Inongwa isya mwana isi Simyoni ajobile, syabaswigisye ugwise nà nna gwa Jesu.

³⁴ Po Simyoni alinkubasaja, alinkummmbuula Malija unna alinkuti, "Keeta, umwana ujü abiikiigwe na Kyala, kùnongwa jaa kùbagwisya nà kùbiinuла abandu bingi mBanyaaisilaili. Ikujaga kimanyilo iki kifumile kwa Kyala iki bamoo bikùkipingaga.

³⁵ Po inyiinogono isya bingi sikujaga pabwelu. Na nungwe kwisa kùbabigwaga mu ndumbula, ngati kùlasigwa nà lùubo."

* 2:11 2:11 Meesija Kokuti Kilisiti. Bala iisuy **Kilisiti** ku Isyakulingaan. † 2:22 2:22 Akabalilo kaa kwelusigwa Moose aablagile ukuti, unkiukulu linga apapile umwana, atuwagale amasiku amalongo mana kisita kùpalamaasya akandu akiikemo pamo ukwingila mu tempeli. Bo gakindile amasiku ago, atwalege iikemo ka tempeli ukuti eelusiigwe. Bala kalata gwa Abanyaleebi 12:1-4. ‡ 2:23 2:23 Bala kalata gwa Uküsooka 13:2, 12, 15. § 2:24 2:22-24 Bala kalata gwa Abanyaleebi 12:6-8.

³⁶ Kangi aalipo unkunguluka unkiikulu ejju aali nkangale fijo, ingamu jaake Ana. Aali mwana gwa Fanweli umfuma nkkikolo ikyo Aaseli. Bo atuugeelee ifyinja fihaano na fibili ukufuma pakwegigwa, undame alinkufwa.

³⁷ Aali mfwile ejju aali ni fyinja 84. Akabalilo koosa ako aajaga ndupaso lwa tempeli, ipuutaga nu kufipiika ifindu kuenongwa jaa kunsuuma Kyala pakilo na pamuusi.

³⁸ Akabalilo kalakala bo Simyoni ikejoba na Joosefu pamopeene na Malija, unkunguluka Ana alinkwisa apa baalipo. Po alinkuntuufya Kyala nu kufumusya inongwa isya mwana jala ka bandu boosa aba bankeetelagaga Kyala ukabaabula abanyaaisilaili.

³⁹ Joosefu na Malija bo bamalile ukubomba ukubaatiko loosa ulwa ndagilo sya Ntwa, balinkubuuka kamyabo ku Nasaleti nkiisus ikyo Galilai.

⁴⁰ Umwana jala alinkukula, Kyala alinkumpa amaka, amahala nu bantu. Iliipyana lyo Kyala lyali pamopeene nagwe.

Jesu ndupaso lwa tempeli

⁴¹ Kukuti kyinja abapaapi baake Jesu baabuukaga ku Jelusalemu kukusekela ikyaka kya Pasa.*

⁴² Jesu bo ali ni fyinja kalongo na fibili, aabuukile na bapaapi baake kula, bo muno lwajilile ulwiho.

⁴³ Amasiku gaa kyaka kya Pasa bo gamaliike, abapaapi baake balinkusookapo ukugomoka kukaaja, kisita kumanya ukuti umwana Jesu asyele kula ku Jelusalemu.

⁴⁴ Bo bikugomoka kukaaja, baatigi Jesu ali nkibugutila ikyo bendanjila. Bo bendile iisiku limo, po balinkwanda ukunndonda mbakamu na mbamanyaani,

⁴⁵ bakaalimmbwene. Po balinkugomoka kula ku Jelusalemu keno bikunndonda.

⁴⁶ Amasiku matatu bo gakindile, balinkummbona ndupaso lwa tempeli, atuugeelee na bamanyisa ndagilo sya Moose, ikubapilikisyu na kubalaalusya.

⁴⁷ Boosa aba bampilikisyaga, balinkunswiga fijo amahala gaake nu kwamula kwake.

⁴⁸ Boope abapaapi baake bo bammwigale ndupaso lwa tempeli, baaswigile fijo. Po unna alinkunndaalusya alinkuti, "Mwanangu, fiki utubombiile bo ulu? Keeta! Une nu guuso tukulondile nu lutende!"

⁴⁹ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Fiki mwandondaga? Bule, mukaameenyu ukuti une ngulondigwa na Taata ukuja mu nyumba jaake?"

⁵⁰ Looli abapaapi baake bakaasyageenie isi aababuulaga.

⁵¹ Po Jesu alinkugomoka na bapaapi baake ku Nasaleti, aabapilikaga. Unna alinkusibiika syosa isi mu ndumbula jaake.

⁵² Jesu alinkukula amahala, ubantu nu mbili, alinkunhobosya Kyala na bandu.

3

Johani uMoosi ikutendekesyu ukwisa kwa Jesu

(Matai 3:1-12; Maalika 1:1-8; Johani 1:19-28)

¹ Ikyinja kya 15 mbulongosi bwa malafyale gwa Balooma Tibelio, Pontio Pilati aalongosyaga nkiisus ikyo mu Jutai. Heloti* aalongosyaga ikiisus ikyo Galilai, joope Filipo ugwayabo aalongosyaga mu Ituleja na mu Tulakoniti. Lisanija joope aalongosyaga mu Abilene.

² Anasi na Kajafa baali bapuuti abalongosi.[†]

Akabalilo ako, Kyala alinkuntuuma Johani umwana gwa Sakalija ukulumbilila ndungalangala.

³ Po Johani alinkwenda ntwaja toosa utu twali kifuki nu lwisi Jolitani. Aalumbililaga ukuti abandu bapinduke, boosigwe, po Kyala ikubahobokela ubutulanongwa bwabo.

⁴ Isyo siboniike syo isi syasimbiigwe liijolo mwa kalata gwa nkunguluka Jeesaja ukuti, "Hiisyu lya mundu likukoolela ndungalangala likuti,

'Mutendekesyu unsebo ugwa kwendamo uNtwa!

Mugolosye injila syake!

⁵ Kukuti lusooko lusyiligwe,
kukuti kyamba nu twamba fitelamikigwege.

Apa paniongelee pagolosigwege,
apa pakaja kanunu pagwasigwege.

⁶ Po abandu boosa bikububona ubupoki bwa Kyala.' "[‡]

* 2:41 2:41 **IPasa** Bala ku Isyakulingaania. * 3:1 3:1 **Heloti** Bala ku Isyakulingaania. † 3:2 3:2 **Bapuuti abalongosi** Bala iisyu **Abapuuti** ku Isyakulingaania. ‡ 3:6 3:4-6 Bala kalata gwa Jeesaja 40:3-5.

⁷ Abandu bingi bankongaga Johani kukoosigwa. Alinkubabula alinkuti, "Umwe mwe baa ndujungu lwa njoka! Bule, mukuti mubagile ukupona ulufundo lwa Kyala linga mukupinduka ku busyobi?

⁸ Po munangisye iseke isi sikunangisya ukuti mupindwike. Muleke ukwinogona ukuti, 'Uswe taata jo Abulahamu.'[§] Nikubabula, Kyala abagiile ukugapela amabwe aga ukuja baana baa Abulahamu!

⁹ Ulu ubulungi bwa Kyala bufikile, bo ulwa mundu uju akolile indwanga, iitendekiisye ukatumula imipiki. Po umpiki ugu gutikupa iseke inunu, gukatumuligwaga nu kasopigwa mmooto."

¹⁰ Po ikilandilo kya bandu balinkunndaaluuusya balinkuti, "Ulu po tuti fiki?"

¹¹ Johani alinkubaamula alinkuti, "Uju ali ni myenda mibili annjabile uju akaja ni myenda, joope uju ali ni findu annjabile uju akaja ni findu."

¹² Abasongesya songo* boope baabuukile ukuti boosigwe, balinkunndaaluuusya Johani balinkuti, "Gwe Mmanyisi, na uswe tuti fiki?"

¹³ Alinkubaamula alinkuti, "Muleke ukusongesya isongo ukakinda ikipimo iki kibiikigwe."

¹⁴ Boope abasikali balinkunndaaluuusya balinkuti, "Na uswe tuti fiki?" Alinkubabuula alinkuti, "Muleke ukwega indalamu sya bandu ku maka, mulingesitaakaga abandu isya batungulu, looli muwanegu nu mfwalo gwinu."

¹⁵ Akabalilo ako abandu baaguulilaga ukwisa kwa Meesija, boosa biinogonaga ukuti pamo Johani jo Meesija.

¹⁶ Looli Johani bo asyageenie isyo, alinkubaamula boosa alinkuti, "Une nguboosya na muisi, looli ikwisa uju ali na maka ukunginda une, ngabagisya nu kwabula utukoba utwa filato fyake.[†] Umwene jo uju ikuboosyaga na Mbepo Mwikemo nu mootho.

¹⁷ Afwene nu mundu uju akolile mmaboko ikyu kalulukisya, iitendekiisye ukululuuusya. Bo aluluuusise, ikubungaania mu ndamba, looli imikukuujiло ikugikosya nu mootho ugu gutikusima siku."

¹⁸ Ku masyu ago na gangi amingi, Johani aabasokaga abandu nu kabalumbilila iNdumi inNunu ijaa Kyala.

¹⁹ Akabalilo akangi Johani alinkunkemela umalafyale Heloti, paapo Heloti aalimmwegile Helotija unkasi gwa gwamyabo, na ku mbiibi nyingi isi aabombie.

²⁰ Po Heloti alinkongelapo ububiibi, alinkampinya Johani mu nnyololo.

Jesu ikoosigwa

(Matai 3:13-17; Maalika 1:9-11)

²¹ Abandu bingi bo bikoosigwa, joope Jesu alinkoosigwa. Bo ikwipuuta, kumwanya kalinkwiguka,

²² Mbepo Mwikemo alinkusuluka pamwanya pamyake, nu mbili bo ugwa ngunde. Iiisyu lya Kyala ukufuma kumwanya, lilinkuti, "Ugwe gwe Mwanangu[‡] uNkundwe, gwe niikyelile na nungwe."

Izikolo kya Jesu Kilisiti

(Matai 1:1-17)

²³ Jesu bo ikwanda imbombo jaake, aali ni fyinja amalongo matatu bano. Abandu biinogonaga ukuti Jesu aali mwana gwa Joosefu,

Joosefu aali mwana gwa Eli,

²⁴ Eli aali mwana gwa Matati,

Matati aali mwana gwa Leebi,

Leebi aali mwana gwa Meliki,

Meliki aali mwana gwa Jana,

Jana aali mwana gwa Joosefu,

²⁵ Joosefu aali mwana gwa Matatija,

Matatija aali mwana gwa Aamosi,

Aamosi aali mwana gwa Nahumu,

Nahumu aali mwana gwa Esili,

Esili aali mwana gwa Nagaji,

²⁶ Nagaji aali mwana gwa Maati,

[§] 3:8 3:8 **Uswe taata jo Abulahamu** Abujuuta baatigi batikulongigwa paapo baana baa Abulahamu, uju aasunguligwe na Kyala. Bala iiyu **Abulahamu** ku Isyakulingaanria. * 3:12 3:12 **Abasongesya songo** Bala ku Isyakulingaanria. † 3:16 3:16 **Ukwabula utukoba utwa filato fyake** Imbombo ijo jaabombigwaga na batumanu. Bala iiyu **Untumwa** ku Isyakulingaanria. ‡ 3:22 3:22 **Mwanangu** Bala iiyu **UMwana gwa Kyala** ku Isyakulingaanria.

Maati aali mwana gwa Matatija,
 Matatija aali mwana gwa Semeji,
 Semeji aali mwana gwa Joseki,
 Joseki aali mwana gwa Jota,
²⁷ Jota aali mwana gwa Jwanani,
 Jwanani aali mwana gwa Lesa,
 Lesa aali mwana gwa Selubabeli,
 Selubabeli aali mwana gwa Salatyeli,
 Salatyeli aali mwana gwa Neli,
²⁸ Neli aali mwana gwa Meliki,
 Meliki aali mwana gwa Andi,
 Andi aali mwana gwa Kosamu,
 Kosamu aali mwana gwa Elimatamu,
 Elimatamu aali mwana gwa Eli,
²⁹ Eli aali mwana gwa Jooswa,
 Jooswa aali mwana gwa Elieseli,
 Elieseli aali mwana gwa Jolimu,
 Jolimu aali mwana gwa Matati,
 Matati aali mwana gwa Leebi,
³⁰ Leebi aali mwana gwa Simyoni,
 Simyoni aali mwana gwa Juuta,
 Juuta aali mwana gwa Joosefu,
 Joosefu aali mwana gwa Jonamu,
 Jonamu aali mwana gwa Elyakimu,
³¹ Elyakimu aali mwana gwa Meleja,
 Meleja aali mwana gwa Mena,
 Mena aali mwana gwa Matata,
 Matata aali mwana gwa Natani,
 Natani aali mwana gwa Ndaabiti,
³² Ndaabiti aali mwana gwa Jese,
 Jese aali mwana gwa Obeti,
 Obeti aali mwana gwa Boasi,
 Boasi aali mwana gwa Salimoni,
 Salimoni aali mwana gwa Nasoni,
³³ Nasoni aali mwana gwa Aminatabu,
 Aminatabu aali mwana gwa Andimini,[§]
 Andimini aali mwana gwa Esoloni,
 Esoloni aali mwana gwa Pelesi,
 Pelesi aali mwana gwa Juuta,
³⁴ Juuta aali mwana gwa Jaakobo,
 Jaakobo aali mwana gwa Isaka,
 Isaka aali mwana gwa Abulahamu,
 Abulahamu aali mwana gwa Tela,
 Tela aali mwana gwa Naholi,
³⁵ Naholi aali mwana gwa Selugi,
 Selugi aali mwana gwa Lagau,
 Lagau aali mwana gwa Pelegi,
 Pelegi aali mwana gwa Ebeli,
 Ebeli aali mwana gwa Sala,
³⁶ Sala aali mwana gwa Kenani,
 Kenani aali mwana gwa Alipakisati,
 Alipakisati aali mwana gwa Semu,
 Semu aali mwana gwa Nwaka,
 Nwaka aali mwana gwa Lameki,
³⁷ Lameki aali mwana gwa Metusela,
 Metusela aali mwana gwa Enoki,
 Enoki aali mwana gwa Jaleti,
 Jaleti aali mwana gwa Mahalaleli,
 Mahalaleli aali mwana gwa Kenani,
³⁸ Kenani aali mwana gwa Enosi,

§ 3:33 3:33 *Andimini* Mwa baakalata bambo basimbile *Alamu* pamo *Alini*.

Enosi aali mwana gwa Seti,
Seti aali mwana gwa Atamu,
Atamu aali mwana gwa Kyala.

4

*Jesu ikageligwa na Seetano
(Matai 4:1-11; Maalika 1:12-13)*

¹ Jesu bo iiswile Mbepo Mwikemo alinkasookako ku lwisi Jolitani, alinkulongosigwa na Mbepo Mwikemo ukobuuka ndungalangala.

² Uko Jesu aageligwaga na Seetano amasiku amalongo mana. Amasiku ago aafipiikile ifindu.* Bo gamaliike injala jilinkunnduma.

³ Po Seetano alinkummwuala Jesu alinkuti, "Linga ugwe uli Mwana gwa Kyala, libuule iibwe ili lisantu ukuja kisyesy."*

⁴ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo uku*ti*, 'Uku*ya* fyene ifindu umundu akabagila ukuja mu*umi*.' "†

⁵ Po Seetano alinkuntwala Jesu apa piinwiike fijo, nakalinga alinkunnangisya ifius fyosa ifya pakiusu.

⁶ Seetano alinkuti, "Nikukupa ukuja malafyale gwa fiisu fyosa ifyo, pamopeene nu busisyia bwake, paapo mbeeliigwe ubunyafyale bwa fiisu fyosa ifyo, une ngampapo umundu gwesa ku bwigane bwanga.

⁷ Linga kufugama nu kunyiipuuta, fyosa fiku*jaga* fyako."

⁸ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Mwa Kalata uMwikemo sisimbiigwe uku*ti*, 'Ummwipuutege uNtwa Kyala gwako. Kangi ummbombelge mwene itolo.' "‡

⁹ Po Seetano alinkunndongsya Jesu mpaka ku Jelusalem, alinkummbula alinkuti, "Linga ugwe uli Mwana gwa Kyala, isope paasi.

¹⁰ Utikufulala, paapo sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo uku*ti*, "Kyala ikubatma abandum baake kunongwa jaako, bakulindilile.

¹¹ Bikukupimba mmaboko gaabo,

 uku*ti* unafulala ikilundi kyako pi ibwe." §

¹² Jesu alinkummwamula alinkuti, "Kalata uMwikemo ikuti, 'Ulinganngelaga uNtwa Kyala gwako.' "*

¹³ Seetano bo amalile ukuungela Jesu ku njila syosa, alinkunndeke kukabalilo.

Abandu abaa ku Nasaleti bikunkaana Jesu

(Matai 4:12-17; 13:53-58; Maalika 1:14-15; 6:1-6)

¹⁴ Po Jesu alinkubuka nkiisu ikyu Galilai, aalongsigwaga na Mbepo Mwikemo. Inongwa syake silinkubalanila ntwaaja toosa.

¹⁵ Umwene aamanyisyaga mu sinagogi[†] syabo, na bandu boosa aba baalimpiliike bantuufyaga.

¹⁶ Po Jesu alinkufika ku Nasaleti, nkaaja aka aakuliile. Pi isiku ilya pa Sabati[‡] alinkwingila mu sinagogi bo muno Iwajiiliile ulwiho bwake. Alinkwima uku*ti* abale Kalata uMwikemo.

¹⁷ Balinkumpa kalata ugwa nkunguluka Jeesaja, alinkubaalla, alinkupaaga apa mwa Kalata uMwikemo pasimbiigwe uku*ti*,

¹⁸ "Mbepo gwa Ntwa ikundongsya,
 paapo Kyala aasungwile ukubalumbilila abalondo iNdumi iNunu.

Andumile ukubafumukisa aba bali mu nnyololo, indumi jaa kwabuligwa kwabo,
 na bafwa maaso ukuetea kangi.

Andumile ukubaabula aba baboneliigwe,

¹⁹ kangi ukufumusya akabalilo aka uNtwa ikwisa kukubasaja." §

²⁰ Bo amalile ukubala, alinkupikila kalata jula, alinkunngomokesya umbombeli ugwa mu sinagogi, alinkutugala ukuwanda ukumanyisy. Abandu boosa aba baalimo mula balinkunndusamila.

* 4:2 4:2 **Uku*pi*ika ifindu** Bala ku Isyakulingaania. † 4:4 4:4 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 8:3.

‡ 4:8 4:8 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 6:13. § 4:11 4:10-11 Bala kalata gwa Isabulu 91:11-12.

* 4:12 4:12 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeelesyo 6:16. † 4:15 4:15 **Isinagogi** Bala ku Isyakulingaania.

‡ 4:16 4:16 **Isabati** Bala ku Isyakulingaania. § 4:19 4:18-19 Bala kalata gwa Jeesaja 61:1-2.

21 Po alinkababuula alinkuti, "Mupiliike amasyu ago agaa Kalata umwikemo aga mbalile, siboniike umwisyagū."

22 Boosa balinkunnjoba kanunu, balinkuswiga amasyu agaa ipyana aga ajobile, balinkuti, "Bale, uju akaja jo mwana gwa Joosefu?"

23 Po jopee alinkababuula alinkuti, "Mmeenyē, mukujā pakujoba isya mbupingamu isi sikuti, 'Gwe nganga, ibumbuluse! Imbombo isi tūsipiliike ukuti usibombole mu Kapelinaumu, usibombe na papaapa nkipanga kyako iki.'"

24 Alinkongelapo ukujoba alinkuti, "Nalooli nikababuula, akajako unkunguluka uju ikwambiliigwa nkaaja kaake.

25 Mmasikū gaa nkunguluka Elija,* ifula jikaatimile ifyinja fitatu ni myesi ntandatu, injala inywamu jaaliisile nkiisū kyosa ikyā Isilaili. Nalooli nikababuula, akabalilo ako baalipo abafwile bingi nkiisū iki,

26 leelo Elija akaatumiigwe kuli jumo mbafwile bala abaa nkiisū kya Isilaili, looli aatumiigwe kū mfwile gwa nkipanga kya Salepati kifuki na mu Sitoni.

27 Kangi mmasikū gaa nkunguluka Elisa,† baalipo abandū bingi aba baali nū bukoma nkiisū kya Isilaili. Leelo akaayelusigwe najamu, looli Elisa aalimbumbulwisye Naamani mwene uju aafumile nkiisū kya Siljal."

28 Po abandū boosa aba baali mu sinagogi, bo bapiliike amasyu ago, baakaleele fijo.

29 Balinkwima, balinkunsoosyamo kū maka nkipanga kyabo, iki kyali pamwanya pa kyamba. Balinkuntwala kū lüpanga ulwa kyamba ukuti banngutile paasi.

30 Leelo umwene aalyendile pakati pamyabo, alinkusookapo.

Jesu ikujikaga imbepo inyali

(Maalika 1:21-28)

31 Po Jesu alinkubuuka kū Kapelinaumu, akaaja akaa nkiisū ikyā Galilai. Pi isiku ilya pa Sabati aalingile mu sinagogi, alinkubamanyisya abandū.

32 Balinkuswiga fijo imanyisyo syake, paapo syali manyisyo sya maka, aamanyisaga ngati mundū undagili.

33 Mu sinagogi mula aalimo umundū uju aali ni mbepo inyali, jilinkulaata fijo,

34 jilinkuti, "Gwe Jesu, gwe gwa mu Nasaleti, kulonda ifiki kumyitu? Bule, gwisile kakutuputa? Ngameenyē ukuti ugwe gwe gwani. Uli Mwikemo gwa Kyala!"

35 Jesu alinkujikemela imbepo inyali jila alinkuti, "Myeka! Sookamo mmundū uju!" Po imbepo inyali jila jilinkunngewisya pakati pamyabo, jilinkusooka kisita kemfulasya.

36 Abandū boosa balinkuswiga fijo, balinkujobesania balinkuti, "Tukasibonamo bo isi! Umundū uju ikusikaga imbepo inyali kū maka gaake, po syope sikusooka!"

37 Inongwa sya Jesu silinkubalanila nkiisū kila kyosa.

Jesu ikubabumbulusya ababine bingi

(Matai 8:14-17; Maalika 1:29-39)

38 Jesu alinkusookamo mu sinagogi, alinkwingila mu nyumba ijaa Simoni.‡ Ḫnna gwa nkasi gwa Simoni aakoliigwe fijo ni sekema, balinkunsuuma Jesu ukuti ammbumbulusye.

39 Po alinkwima kifuki nū mbine, alinkujikemela isekema jila, jilinkusookamo. Nakalinga unkiikulu jula alinkusumuka, alinkwima nū kwanda ukummbombela Jesu na bafundigwa baake.

40 Ijsaba bo likujonga, abandū boosa balinkuntwala Jesu abandū bingi aba baali nū babine ubwa luko nū luko. Umwene alinkubiiika amaboko gaake pamwanya pa kükuti mbine, alinkubabumbulusye.

41 Kangi imbepo inyali syasookaga mmbandū bingi, kuno syajwegaga syatigi, "Ugwe uli Mwana gwa Kyala!" Jesu aasikemelaga nū kusibuala ukuti silingajobaga, paapo syllimmeenyē ukuti jo Meesija.

42 Bo kükile, Jesu alinkusookamo nkaaja kala, alinkubuuka pabajo bumo ubu bakajapo abandū. Ikilündilo ikinywamu ikyā bandū balinkunnondonda, kabuubo balinkufika apa aalipo. Baagelile ukansigila ukuti alingasookapo.

43 Looli umwene Jesu alinkubabuula alinkuti, "Ngulondigwa ukufumusya iNdumi iNunu ijaa Bonyafyale bwa Kyala§ ntwaja utungi toope. Jo nongwa iji naatumiigwe."

44 Po Jesu aalumbililaga mu sinagogi isya nkiisū ikyo.

* 4:25 4:25-26 Bala kalata gwa 1 Abanyafyale 17:8-24. † 4:27 4:27 Bala kalata gwa 2 Abanyafyale 5:1-19. ‡ 4:38

4:38 **Simoni** Piitaasi Jesu aalimpéele ingamu ijaa Peeteli. § 4:43 4:43 **UBonyafyale bwa Kyala** Bala kū Isyakulingaania.

5

*Jesu ikubabilikila abafundigwa abaa kwanda
(Matai 4:18-22; Maalika 1:16-20)*

¹ Hiiisku limo Jesu aalyimile kumbali kwa sumbi Genesaleti.* Abandu bingi baapapateene ukuti bapilisye iisyu lya Kyala kumyake.

² Kumbali kwa sumbi, Jesu alinkugabona amabooti mabili. Abalobi bakaalimo, paapo baasukaga inyeelo syabo.

³ Jesu alinkwingila mwi ibooti limo, ili lyali lya Simoni. Alinkunsuuma Simoni ukuti alisemekesyen panandi nkati mwa sumbi. Po Jesu alinkutuugala mwi ibooti alinkumanyisa ikilundilo kila ikyu banda.

⁴ Bo amalile ukumanyisa, alinkummbaula Simoni alinkuti, "Ubueke pakati pa nyanja, mukataagile inyeelo syinu, mulobe iiswi."

⁵ Simoni alinkammwamula Jesu alinkuti, "Gwe Ntwa, tubombile imbombo ingafu ikilo kyosa, tukakabapo nakamo, po tekabagila ukukaba simo pamusi. Looli paapo ujobile ugwe, tukutaagila inyeelo."

⁶ Bo bataagiile inyeelo, baalobile iiswi inyingi fijo, inyeelo syabo silinkwanda ukanyaafuka.

⁷ Po balinkubakoopa abiinaabo aba baali mwi ibooti ilingi, ukuti biise kukubatuula. Balinkwisa, balinkwisisya iiswi amabooti gomabili, na mabooti galinkwanda ukwibila.

⁸ Simoni iju ingamu ijingi aali jo Peeteli, bo asibwene isyo, alinkufugama nkyeni mwa Jesu alinkuti, "Gwe Ntwa, sookapo apa ndipo, paapo une ndi ntulanongwa!"

⁹ Umwene na bangi boosa aba baali pamopeene nagwe, baaswigile fijo kunongwa jaa nswi inyingi isi baalobile.

¹⁰ Boope baa Jaakobo na Johani, abanya Sebetai, aba baali balobi banine baa Simoni, baaswigile fijo. Po Jesu alinkummbaula Simoni alinkuti, "Ulingatiilaga, ukwandila akabalilo aka, kulobaga abandu."[†]

¹¹ Po baagabii kile amabooti gaabo pi isiilya, balinkufileka fyosa, balinkunkonga Jesu.

*Jesu ikummbumbulusya unkoma
(Matai 8:1-4; Maalika 1:40-45)*

¹² Hiiisku limo Jesu bo ali nkaaja kamo, aalipo umundu ugwa bukoma umbili goosa. Bo ammbwene Jesu, alinkufugama nu kwinama mpaka paasi nkyeni myake, alinkulamba alinkuti, "Gwe Ntwa, linga gwiganile ukumbalamasa, ubagiile ukunyeelusya."

¹³ Jesu alinkugolosya ikiboko kyake, alinkumpalamaasya,[‡] alinkuti, "Niiganile, elukaga." Nakalinga ubukoma bulinkusookamo mu mbili gwake.

¹⁴ Alinkunkaanisa umundu jula alinkuti, "Ulingammbuulaga umundu najumo inongwa isi! Looli ubueke ukiniangisya ku mpuumti. Kangi utwale iikemo lya kwelusigwa ka tempeli, ukunangisya ukuti ubumbulrike, bo muno sikulagila indagilo sya Moose."[§]

¹⁵ Pooke inongwa sya Jesu silinkongelapo ukubalanila. Po abandu bingi baabungaangaanisa ukampilikisa nu kubumbulusigwa ububine bwabo.

¹⁶ Po umwene aasookangapo, aabueukaga pabujo ubu bukaja na bandu, ukuti iipuute.

*Jesu ali na maka agaa kuhobokela ubutulanongwa bwa bandu
(Matai 9:1-8; Maalika 2:1-12)*

¹⁷ Hiiiska limo Jesu aali mu nyumba jimo, aamanyisyaga abandu. ABafalisai* na bamanyisi baa ndagilo sya Moose[†] ukufuma ntwaja toosa utwa Galilai nu twa Jutai, na nkaaja akanywamu akaa Jelusalemu, baatuugeele apo. Amaka gaa Ntwa Kyala gaali nagwe ukubumbulusya ababine.

¹⁸ Po balinkwisa abandu bamo, baalimpimbile pa bulili umundu uju aalalile. Balinkulonda ukummwingisya nnyumba ukuti bammbiike nkyeni mwa Jesu, ammbumbulusye.

¹⁹ Leelo baatoliigwe ukammwingisya umbine jula nnyumba kumongwa jaa kilandilo kya bandu. Po balinkubuuka pamwanya pa nyumba,[‡] balinkupangula, balinkunsulusya mpaka apa Jesu aalipo.

* 5:1 5:1 **Sumbi Genesaleti** Iji jo ngamu ijingi jaa sumbi Galilai. † 5:10 5:10 **Kulobaga abandu** ko kubalumbilila abandu nu kababungaania ukummwitisa Jesu. ‡ 5:13 5:13 **Alinkumpalamaasya** ABajuuta biinogonaga ukuti mwiko ukumpalamaasya unkoma. Linga umundu ampalamaasiyse, kwali mwiko ukubuuka kukwipuuta. § 5:14 5:14 Bala kalata gwa Abanyaleebi 14:1-32. * 5:17 5:17 **ABafalisai** Bala ku Isyakulingaanisa. † 5:17 5:17 **Abamanyisi baa ndagilo sya Moose** Bala ku Isyakulingaanisa. ‡ 5:19 5:19 **Pamwanya pa nyumba** Bala iisyu **Inyumba sya Bajuuta** ku Isyakulingaanisa.

²⁰ Jesu bo alubwene ulwitiko lwabo, alinkummbuula umbine jula, alinkuti, "Mmanyaani, uhobokeliigwe ubutulanongwa bwako."

²¹ Po abamanyisi baa ndagilo sya Moose na Bafalisai bala balinkwanda ukwinogona mu ndumbula syabo, balinkuti, "Jo jwani ejua? Ikantaka Kyala! Akajako umundu ejua abagiile ukahobokela ubutulanongwa, looli jo Kyala mwene!"

²² Looli Jesu alinkusimanya syosa isi biinogonaga, alinkubalaalusa alinkuti, "Fiki mukwinogona bo alo mu ndumbula sinu?

²³ Liliku ipepe, ukummbuula ukuti, 'Uhobokeliigwe ubutulanongwa bwako,' pamo ukuti, 'Sumuka, gwendege?'

²⁴ Po musyaganiege ukuti une ne Nnyamundu,[§] ndi na maka agaa kuhobokela ubutulanongwa nkiisua muno..." Po alinkummbuula ejua aalalile alinkuti, "Nikukubuula, sumuka, pimba ubulili bwako, buukaga kakaaja kaako."

²⁵ Nakalinga umundu jula alinkusumuka nkyeni mmyabo, alinkupimba ubulili ubu aalambaleelepo, alinkubuuka kakaaja kaake, kuno ikantuufya Kyala.

²⁶ Boosa balinkuswiga, balinkantuufya Kyala, balinkuja nu lutende, balinkuti, "Liilino tuisibwene isya kuswigisa."

*Jesu ikubakooolela abatulanongwa ukuti bankonge
(Matai 9:9-13; Maalika 2:13-17)*

²⁷ Piitaasi Jesu aasookile mu nyumba jila, alinkummbona unsongesya songo jumo, ingamu jaake Leebi, aatuugeesye apa bikusongesya isongo. Jesu alinkummbuula alinkuti, "Ungongege." ²⁸ Leebi alinkufileka fyosa, alinkusookapo, alinkankonga Jesu ukufuma akabalilo kala.

²⁹ Leebi alinkuntendekesya Jesu ifindu fya lusekelo ulanywamu nnyumba jaake. Kangi kyalipo ni kilandilo ikinywamu ikya basongesya songo na bandu abangi aba baalyaga pamopeene nabo.

³⁰ Po aBafalisai na bamanyisi baabo abaa ndagilo sya Moose, buumanaga na bafundigwa baa Jesu, balinkuti, "Fiki mukulya nu kunwa pamopeene na basongesya songo na battulanongwa?"

³¹ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Abakafu batikunndonda unganga, looli beene ababine!

³² Ngusa kuhakooolela abagolofu, looli niisile kuhakooolela abatulanongwa, ukuti bapinduke."

*Jesu ali ni manyisyo inunu ukusikinda isya ijolo
(Matai 9:14-17; Maalika 2:18-22)*

³³ Po balinkujoba kwa Jesu balinkuti, "Abafundigwa baa Johani uMoosi bikufipiika ifindu kaa kingi nu kwipuuta, boope aBafalisai. Keeta abafundigwa baako bikulya nu kuna amasiku goosa?"

³⁴ Leelo Jesu alinkubaamula alinkuti, "Kali mubagiile ukubapinya ukuti bafipiike ifindu aba bapaaligwe pa bwegi, bo umwega nkiikulu ali pamopeene nabo?

³⁵ Looli amasiku aga gikwsa, abanda bikwsa kunsoosyapo umwega nkiikulu pakati pa baheesyaa baake. Po bikwsa kuifiikaga ifindu."

³⁶ Alinkubabuula mfifwanikisyo alinkuti, "Akajako umundu ejua ikunyaafula ikigamba ikya mmwenda umpya nu kusonelapo pa mwenda unkulu. Linga abombile bo ulo, bo anyaafwile umwenda umpya, ni kigamba ikya mwenda umpya kitukubagisya nu mwenda unkulu.

³⁷ Kangi akajapo umundu ejua ikukusuya ifinga imbya mfinyambi ifikulu. Paapo linga abombile bo ulo, ifinyambi fikunyaafuka, ifinga jikooneka, ni finyambi fikoonangika.*

³⁸ Looli abanda bikubiika ifinga imbya mfinyambi ifipy.

³⁹ Kangi akajapo umundu ejua anwile ifinga ingulu, ukuti anyonywe ifinga imbya, paapo ikuti, 'Inguulu jo nunu.'

6

*Jesu jo Ntwa gwa Sabati
(Matai 12:1-8; Maalika 2:23-28)*

¹ Pi isiku limo ilya pa Sabati, Jesu na bafundigwa baake bendaga mmigunda. Abafundigwa baake balinkwanda ukupulula ifisaasali nu kufigisa mmaboko nu kulya.

[§] 5:24 5:24 **Nnyamundu** Bala ku Isyakulingaanina. * 5:37 5:37 Jesu aamanyisyaga imanyisyo imbya kang inunu ukukinda isya Bafalisai. Imanyisyo isya Bafalisai syali nguelu.

² Po aBafalisai bamo balinkūnndaalūusya Jesu balinkūti, "Fiki mukupulula? Sili mwiko pi isiku ilya pa Sabati!"*

³ Jesu alinkubaaamula alinkūti, "Bule, mukabalamo Kalata uMwikemo isi aabombele umalafyale Ndaabiti na banine bo balī ni njala?

⁴ Aalingiile mu nyumba jaa Kyala, aalyegile ifisyesyefiikemo ifi baaliitikisiigwe ukulya beene abapuuti, aaliile,aabapeele na banine aba aali nabo."†

⁵ Jesu alinkubabuula alinkūti, "Nnyamundu jo Ntwa gwa Sabati."

Jesu ikūmmbūmbūlūsya umundu pi isiku ilya pa Sabati

(Matai 12:9-14; Maalika 3:1-6)

⁶ Iliisiku ilingi ilya pa Sabati, Jesu alinkwingila mu sinagogi, alinkumanyisa. Nkati mula, aalimo umundu jumo uju ikiboko kyake ikyu ku kiililo kyalalie.

⁷ Abamanyisi baa ndagilo sya Moose na Bafalisai balinkuntegelela Jesu, ukuti bammbone linga ikūmmbūmbūlūsya umundu pi isiku ilya pa Sabati, ukuti basyage simo isya kūnsitaaka.

⁸ Looli Jesu alinkusimanya inyiinogono syabo, alinkummbūula jula ugwa kiboko iki kilalile, alinkūti, "Sumuka, gwime pakati!" Alinkusumuka nu kwima.

⁹ Po Jesu alinkubaaamula alinkūti, "Nikubalaalūsya umwe ukuti, bale, siitikisiigwe ukubomba inunu pamo imbiibi pi isiku ilya pa Sabati? Ukupoka ubuumi pamo ukuboonanga?"

¹⁰ Jesu alinkubalūusamila boosa, alinkummbūula umundu jula alinkūti, "Golosya ikiboko kyako." Alinkukigolosya ikiboko kyake, kilinkubumbuluka, kilinkuja kikafu.

¹¹ Baakaleele fijo, balinkujobesania ukuti bammbombele baleebale Jesu.

Jesu ikubasala abatūmigwa kalongo na babili

(Matai 10:1-4; Maalika 3:13-19)

¹² Iliisiku limo, Jesu alinkubuuka ku kyamba kūkwipuuta, uko ko alinkusuma kwa Kyala ikilo kyosa.

¹³ Nulubanju, alinkubakoolela abafundigwa baake. Ndi abo alinkubasungula kalongo na babili, alinkubabiika ukuja batumigwa.‡

¹⁴ Ingamu syabo baali bo baa Simoni (uju Jesu aalimpee ingamu ijaa Peeteli) nu gwamyabo Andeleja, Jaakobo, Johani, Filipo, Balitolomai,

¹⁵ Matai, Tomasi, Jaakobo umwana gwa Alifai, Simoni undwila kiisu kyake,§

¹⁶ Juuta umwana gwa Jaakobo, na Juuta Isikalyoti uju aalinndiiiliile Jesu.

Jesu ikubumbulūsya ababine

(Matai 4:23-25)

¹⁷ Jesu alinkusuluka ukufuma ku kyamba pamopeene na bafundigwa baake. Alinkwima pa būtelamu pamopeene na bafundigwa abingi ni kilandilo ikinywamu ikyu bandu, aba baafumile mu Jelusalemu na moosa nkiisu ikyu mu Jutai. Bamo baafumile mu Tili na mu Sitoni, utwaja utwa kambali ku nyanja.

¹⁸ Baaliisile kūkūmpilikisyia Jesu nu kubumbulūsigwa ububine bwabo. Boope aba baataamigwaga ni mbepo inyali, baabumbulūsigwaga.

¹⁹ Kilandilo kyosa ikyu babine baalondaga ukumpalamaasya Jesu, paapo amaka gaafumaga myyake, aababumbulūsyaga boosa.

Jesu ikūmanyisa isya sajo ni figune

(Matai 5:1-12)

²⁰ Jesu alinkubakeeta abafundigwa baake, alinkubabuula alinkūti,
"Musajigwe umwe, mwe muli balondo,

paapo ubunyafyale bwa Kyala bwinu.

²¹ Musajigwe umwe mwe muli ni njala akabalilo aka,
paapo Kyala ikwisa kubapela ukwikūta.

Musajigwe umwe mwe mukulila akabalilo aka,
paapo mukwisa kusekaga.

²² Musajigwe umwe mwe bikubabengaga abandu
nu kubasambukila nu kubatuka
nu kubajoba ukuti muli batulanongwa,

* 6:2 6:2 Sili mwiko pi isiku ilya pa Sabati Indagilo sya Bajuuta siitikisyaga umundu ukupulula inganu panandi, mu ngunda gwa mundu ujangi (Ukukumbuka Ingomeesyo 23:25). ABafalisai buumanaga paapo ukupulula inganu baatiig babombele imbombo. † 6:4 6:4 Bala kalata gwa 1 Samweli 21:1-6. ‡ 6:13 6:13 Abatūmigwa Bala ku Isyakulingaanina. § 6:15 6:15 Simoni undwila kiisu kyake NKigiliki bikuti Simoni Selote.

kūnongwa jangū ne Nnyamundū.

²³ "Boope abiisukulu baabo, baababombelaga abakunguluka bo luluulo. Bo isyo sikubombigwa, musekelege nū kukina akabalilo aka, paapo Kyala ababiikiile ifihombigwa ifinywamu kūmwanya.

²⁴ Looli ahiili ʉmwe mwe muli bakabi,
paapo ʉlusekelo lwinu, muli pakukaba.

²⁵ Ahiili ʉmwe mwe mwikwite akabalilo aka,
paapo mukwisa kujaga nī njala.

Ahiili ʉmwe mwe mukuseka akabalilo aka,
paapo mukwisa kwililiisyaga nū kūlila.

²⁶ Ahiili ʉmwe mwe abandū boosa bikubajoba kanunu,
paapo abiisukulu baabo baababombelaga abakunguluka abaa bətangulu bo luluulo."

Jesu ikumanyisya isya kubagana abalugū

(Matai 5:38-48; 7:12)

²⁷ "Looli nikubabuula ʉmwe mwe mukupilika, mubaganegē abalugū biinu. Aba bikubakalalī ʉmwe mubabombelege inunu.

²⁸ Abā bikubaguna ʉmwe, mubasuumilege kwa Kyala ʉkuti abasaje. Abā bikubabonela ʉmwe, mubasuumilege.

²⁹ Linga ʉmundū akukomile ʉlusaja ʉlwa kū kiiliilo, ʉnsanukisyē nū lwa kū kiimama. Linga ʉmundū ikupoka ikoti lyako, ʉlingasiitilaga isyati.

³⁰ Linga jūmo ikukusuumā fimo, ʉmpēge. Ujū ikupoka ʉtundū twako, ʉlingalondaga ʉkukagomokesya.

³¹ Mubabombelege abangi bo muno mukulondela ʉkubombeligwa.

³² "Linga mukubagana beene aba babaganile ʉmwe, mukunangisya inunu siliku? Keeta boope abatulanongwa, bikubagana aba bikubagana abeene.

³³ Linga ʉmwe mukubabombela inunu aba bikubabombela inunu, mukunangisya inunu siliku? Keeta boope ababomba mbiibi bikubomba bo ʉlo.

³⁴ Linga ʉmwe mukubakopesya aba mukusumbila ʉkuti bikubahomba, mukunangisya inunu siliku? Keeta boope ababomba mbiibi bikubakopesya ababomba mbiibi biinaabo ʉkuti babahombe bo filafila.

³⁵ "Looli ʉmwe mubaganegē abalugū biinu, mubabombelege inunu. Mubakopesyege kisita kusumbila ʉkubagomokesya. Linga mukubomba bo ʉlo, po ifihombigwa fynu fikujaga finywamu, kangi mukujaga baana baa Kyala ʉNkulumba, paapo ʉmwene nnunu na kūli aba batikugwa ʉlupi kūmyake, na kū batulanongwa.

³⁶ Po mujege nī kibabiilisi bo ʉlwa Gwiseemwe ujū ali nī kibabiilisi."

Ukubalonga abangi

(Matai 7:1-5)

³⁷ "Mulingalongaga, nuumwe mutikulongigwaga na Kyala. Mulingannjobaga najūmo kabiibi nuumwe mutikujobigwaga. Muhobokelege abangi nuumwe mukuhobokeligwaga.

³⁸ Mubaapege abandū nuumwe mukueelrigwaga, pa kipimo iki kiuswile, kangi kikuyisiigwe nū kujugiisigwa nū kasaata. Paapo ikipimo iki mukubapimila abangi, kyo iki Kyala ikwisa kubapimilaga nuumwe."

³⁹ Jesu alinkubabuula mfifwanikisyo alinkuti, "Kali, ʉmfwa maaso abagiile ʉkunndongosya ʉmfwa maaso nnine? Batikugwila mbwina bobabiili?

⁴⁰ ʉmfundigwa atikunkinda ʉmmanyisi gwake, looli ujū amalile ʉkumanyila ikufwana bo ʉmmanyisi gwake.

⁴¹ "Fiki kukeeta akapaatū aka kali nkisige ikyā nnino, looli ʉtikalibona iitapwa ili lili nkisige kyako?

⁴² Kangi ʉbagiile bueebuile ʉkummbuula unningo ʉkuti, 'Gwe nkamu gwangu, isaga ngusoosyemo akapaatū aka kali nkisige kyako,' looli ʉgwe ʉtikalibona iitapwa ili lili nkisige kyako? Gwe nsyobi ʉgwe! Soosyamo taasi iitapwa ili lili nkisige kyako, po kukeetaga kanunu nū kosoosyamo akapaatū nkisige ikyā nnino!"

Abandū bikumanyigwa kū njila jaa mbombo syabo

(Matai 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ "Umpiki ʉnnunu gukabagila ʉkupa iseke imbiibi, kangi ʉmpiki ʉmbiibi gukabagila ʉkupa iseke inunu.

⁴⁴ ʉbagiile ʉkugumanya ʉmpiki muno gugjiliile kū seke syake, paapo abandū bakabagila ʉkupaata iseke sya nkujū pamo isya maafilu mmipiki igya miifwa.

⁴⁵ ɻmundu ɻnnunu ikusoosya inunu ɻkfuma mu nunu isi siiswile mu ndumbula jaake. Looli ɻmunda ɻmbibibi, ikusoosya imbibibi ɻkfuma mu mbibibi isi siiswile mu ndumbula jaake. Paapo isi ɻmunda ikujoba, syo isi siiswile nu kooneka ɻkfuma mu ndumbula jaake."

Ikujenga pa lwalabwe na pa mfu
(Matai 7:24-27)

⁴⁶ "Fiki mukangoolela, 'Gwe Ntwa, gwe Ntwa,' looli mutikubomba isi nikubabuula?

⁴⁷ ɻmundu gwesa uju ikwisa kamyangu, nu kupilikisyia imanyisyo syangu nu kasikonga,

⁴⁸ awfene bo ɻlwa mundu uju ajengile inyumba. Bo akaali ukujenga aakumbile paasi fijo, aafikile pa lwalabwe, po aajengile ɻlwalo lwa nyumba jaake. Bo gufikile ɻmweleesyo, ɻwisi lwajigutile ku maka fijo, looli lwatoligwe ukujijuguisya, paapo jaajengiigwe kanunu.

⁴⁹ Looli ɻmundu gwesa uju asipiliike imanyisyo syangu kisita kusibombela, awfene bo ɻlwa mundu uju aajengile inyumba jaake pa mfu kisita lwalo. ɻlwisi bo lwisile lwajigutile ku maka fijo, jilinkugwa nu kupanguka joosa."

7

Hlwitiko ɻlwa nkulumba gwa basikali baa Balooma
(Matai 8:5-13; Johani 4:43-54)

¹ Jesu bo amalile ukujoba syosa isi aalondaga ukuti abandu bapilike, alinkubuuka nkaaja akaa mu Kapelinaumu.

² ɻko aaliko ɻndongosi jumo ugwa basikali baa Balooma. ɻndongosi ujo aali nu mbombi uju aalinnganile fijo. ɻmbombi ujo aali mbine, aali kifuki ɻkfwa.

³ ɻndongosi jula bo apiliike inongwa sya Jesu, alinkubatuma kwa Jesu abalongosi bambo abaa Bajuuta, ukuti babuuke bakansuume iise ammbuumbulasye ɻmbombi gwake.

⁴ Abalongosi bala bo bafikile kwa Jesu, balinkunndamba balinkuti, "ɻmundu uju abagiisye ɻkubombeliga isi,

⁵ paapo akganile ikiusu kyitu, kangi atujengile isinagogi."

⁶ Po Jesu alinkusookapo na balongosi bala, ɻkubuuka ka nyumba jaa ndongosi gwa basikali. Bo bali kifuki ni nyumba, ɻndongosi jula aabatumiile abamanyaani baake kwa Jesu, ukuti bantwalile indumi ijaa kuti, "Gwe Ntwa, ulariikatasyaga, une ngabagisya ukuti ugwe gwingile nnyumba jangu.

⁷ Fyobeene une naalibwene ukuti, ngabagisya ukwisa kamyako. Looli ujobe iisyu lyene, ɻmbombi gwangu ikubumbuluuka.

⁸ Paapo na niine ndi gwa paasi, ngulagiligwa, kangi ndi nabo abasikali aba bali paasi pamayano. Linga nwmbebuule jumo ndile, 'Bueka!' ikubuuka. Ku jungi linga ndile, 'Isagal' ikwisa. Na ku ntamwa gwangu linga ndile, 'Bomba isi!' ikubomba."

⁹ Jesu bo apiliike amasya ago, aaswigile fijo. Po alinkusikanukila ikilundilo ikya bandu iki kyankongaga, alinkuti, "Nikubabuula nikuti, mBanyaasilaili boosa, ngammbonamo siku ɻmundu uju ali nu lwtiko ulenywamu bo ɻlu!"

¹⁰ Abandu aba baatumiigwe kwa Jesu, bo bagomwike ku nyumba jaa ndongosi jula, balinkummwaga ɻmbombi jula abumbulwike.

Jesu ikunsyusya ɻmwana gwa nkiikulu ɻmfwile

¹¹ Piitaasi, Jesu na bafundigwa baake, pamopeene ni kilundilo ikinywamu ikya bandu, alinkubuuka nkaaja aka kikukooleligwa ingamu jaa Naini.

¹² Bo ali kifuki ni kipata ikya kaaja, aalyaganaiile na bandu aba baasookangamo nkaaja, baapimbile umfimba gwa ndumyana. ɻndumyana uju aali mwana jumojwene ntiga mu nna, uju aasyilile ɻndume. Abandu bingi abaa nkaaja kala baali pamopeene nu nkiikulu ɻmfwile jula.

¹³ ɻNtwa Jesu bo ammbwene ɻmfwile jula, alinkumpelela ikisa. Alinkummbuula alinkuti, "Ulingalilaga."

¹⁴ Po alinkusegelela, alinkulipalamaasya iibokosi lya mfimba, abandu aba baapimbile balinkwima. Jesu alinkuti, "Gwe ndumyana ugwe, nikubabuula, sumuka!"

¹⁵ ɻmfwile jula alinkusumuka, alinkwanda ukujoba. Po Jesu alinkumpapo unna ɻmwana jula.

¹⁶ Abandu boosa balinkutiila, balinkuntuufya Kyala balinkuti, "Unkunguluka ɻnkulumba aboniike kamyitu! Kyala iisile kukubatuulabandu baake!"

¹⁷ Inongwa isi aabombile Jesu, syafumwike nkaaja koosa akaa Jutai na ntwaja toosa utwa kifuki.

Bule, Jesu jo Meesija?
(Matai 11:2-19)

¹⁸ Abafundigwa baa Johani uMoosi baalimpangiile syosa isi Jesu aabombaga. Po Johani alinkubakolela babili mbafundigwa baake,

¹⁹ alinkubatuma ku Ntwa Jesu ukuti bakanndaalusye bakati, "Bule, ugwe jo uju abakunguluka baatigi ikwisa? Pamo tunnguulilege ujungi?"

²⁰ Abafundigwa bala bo bafikile kwa Jesu, balinkuti, "Johani uMoosi atatumile tukulaalusye ukuti, 'Bule, ugwe jo uju abakunguluka baatigi ikwisa? Pamo tunnguulilege ujungi?'"

²¹ Akabalilo kalakala, Jesu aababumbulwisye bingi ububine ubwa luko nu luko, na aba baali ni mbepo inyali, kangi abafwa maaso bingi aabapelile ukukeeta.

²² Po alinkubaamula aba baatumiigwe alinkuti, "Mubuukge mukammbuule Johani isi musibwene nu kusipilika. Abafwa maaso bikukeeta, aba bikukwema bikwenda, abakoma bikwelusigwa, abaa mapuli bikupilika, abafwe bikusyusigwa, kangi abalondo bikulumbililingwa iNdumi iNunu.*

²³ Asajiigwe umundu gwesa uju atikaleka ukususubila."

²⁴ Abafundigwa baa Johani bo basookilepo, Jesu alinkwanda ukufibuula ifilindilo ifya bandu isya Johani uMoosi, alinkuti, "Mwabuukaga ndungangala kukukeeta ifiki? Kali, mwabuukile kakunkeeta umundu uju akaja na maka, awene nu lutete ulu lukujagiisigwa nu mbelo? Mma!

²⁵ Po mwabuukile kukukeeta ifiki? Kali, umundu uju afwele imyenda igya ntengo? Mma! Pilikisy! Abandu aba bikufwala imyenda igya ntengo, na kuja nafyo ifindu fyosa ifinunu, bikutuugala mfitangaala.

²⁶ Po mwabuukile kukukeeta ifiki? Unkunguluka? Moomuumo! Nikubabuula nikuti, ujo akaja nkunguluka itolo, looli nkulumba ukunkinda unkunguluka.

²⁷ Ujo jo uju inongwa syake sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo, ukuti, 'Keeta, une nikuntuma ugwandumi gwangu, akatalilepo nkyeni mmyako, jo ikujitendekesyia injila jaako.' †

²⁸ Jesu kangi alinkuti, "Nikubabuula nikuti, mmbandu boosa, akajapo uju jo nkulumba ukunkinda Johani uMoosi. Looli unnandi mBunyafyale bwa Kyala, jo nkulumba ukunkinda umwene."

²⁹ Po abandu boosa, boope na basongesy songo, bo bapiliike amasyu gaa Jesu, balinkwitiika ukuti injila jaa Kyala jo ngolofu, paapo baalyosiigwe nu loosyo lwa Johani.

³⁰ Looli abafalisai na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, baalukaanile ulubaatiko lwa Kyala, paapo bakaalyosiigwe na Johani.

³¹ Jesu alinkuti, "Bule, mbafwanikisye ni fiki abandu abaa nkabalilo aka? Bali buleebale?

³² Bafwene na baanike aba batuugeele mu sokoni, aba bikubakolela abiinaabo bikuti, 'Twabakubile amalone gaa lusekelo, leelo mukaakinile!

Twapaalile iifwa,
leelo mukaalilile!'

³³ "Po Johani uMoosi bo iiidle, aafipiikaga ifindu ni finga, umwe mwatigi, 'Ali ni mbepo inyali,'

³⁴ Leelo ne Nnyamundu niisile, ngalya nu kewa, umwe mukuti, 'Keeta! Umpafu uju, kangi ngaala bwalwa! Mmanyaani gwa basongesy songo na bafujuful!'

³⁵ Looli amahala gaa Kyala gikuboneka ukuja magolofu mu mbombo sya baanaake boosa."

Jesu ikunhobokela untuulanongwa

³⁶ Iliisikku limo uMfalisai jumo, ingamu jaake Simoni, aalimpaalile Jesu kukalya ifindu kamyake. Po Jesu alinkubuuka kakaaja kaa Mfalisai jula, alinkutuugala nu kalya ifindu.

³⁷ Nkaaja kala aalipo unkiikulu jumo, uju aali nu lwendo ulubiibi. Unkiikulu ujo, bo apiliike ukuti Jesu ali pakulya nnyumba jaa Mfalisai jula, alinkubuuka ni supa jaa mafuta agaa luuma ulununu.

³⁸ Alinkwima kuyuma kwa Jesu, kifuki na malundi gaake bo ikulila. Amaasosi gaake galinkutimisyamalundi gaa Jesu. Po alinkupagyagiisya amalundi gaa Jesu ni nywili syake, kuno ikugafipa nu kugapaka amafuta.

* 7:22 7:22 Imbombo isi Jesu ikujoba nkanandi aka, syo isi baakungulrike abakunguluka ukuti ikwisa kubomba Meesija (Kilisiti) bo iiidle. Bala kalata gwa Jeesaja 61:1. † 7:27 7:27 Bala kalata gwa Malaki 3:1.

³⁹ UMFalisai jula, uju aalimpaalile Jesu, bo asibwene isyo, alinkwinogona mu ndumbula jaake alinkuti, "Umundu uju linga aali nkunguluka, ngali ameenye ukuti unkiikulu uju ikumpalamasa jo jwani, gwa luko luki, kangi ntulanongwa."

⁴⁰ Po Jesu alinkummbuula alinkuti, "Simoni, ndi nasyo simo isya kakubuula." Simoni alinkuti, "Gwe Mmanyisi, mbuula."

⁴¹ Po Jesu alinkuti, "Baaliko abandu bibili aba baakopile indalamu ku mundu jumo. Jumo aakopile indenali imia ihaano,[‡] ujungi aakopile indenali amalongo mahaano.

⁴² Abandu abo baatoliigwe ukahomba, po uju aabakopiisye alinkubahobokela bobabiili. Aliku ndi abo baameleligwaga, ikunngana ukukindapo uju aabakopiisye?"

⁴³ Simoni alinkummwamula alinkuti, "Une nguti, uju aahobokeliigwe inyingi." Jesu alinkuti, "Utalwisye."

⁴⁴ Po Jesu alinkansanukila unkiikulu jula, alinkummbuula Simoni alinkuti, "Ummbwene unkiikulu uju? Ningile nnyumba jaako, ugwe ukambapo amiisi gaa kusugusula mmalundi ganga.[§] Looli uju, aasuguswisye amalundi ganga na maasosi gaake, nu kugapyagiisa ni nywili syake.

⁴⁵ Bo kambonia, ukaafipapo.* Looli uju, ukufuma lualo ningiliile muno, akalekapo ukagafipa amalundi ganga.

⁴⁶ Ukambaka amafuta pantu,[†] looli uju agapakile amalundi ganga amafuta agaa luuma atanunu.

⁴⁷ Po kونongwa jaa isyo ngukubuula ukuti, anangiisye ulugano ulanywamu, ueetege ahobokeliigwe ubutulanongwa bwake ubwingi. Looli umundu uju ikuhobokeliga ubutulanongwa ubunandi, jo uju ikugana panandi."

⁴⁸ Po Jesu alinkummbuula unkiikulu jula alinkuti, "Uhobokeliigwe ubutulanongwa bwako."

⁴⁹ Po aba baali pamopeene na Jesu pakulya ifindu, balinkujobesania balinkuti, "Uju jo jwani, ikuhobokela ubutulanongwa?"

⁵⁰ Jesu alinkummbuula unkiikulu jula alinkuti, "Ulwitiko lwako laku pokile. Ubuukege nu latengaano!"

8

Abakiikulu aba bantuulaga Jesu

¹ Po Jesu alinkubuuka ntwaja utanywamu nu tunandi, aalumbililaga iNdumi iNunu ukuti uBunyaafyale bwa Kyala busegeliile nkiisu. Aali pamopeene na bafundigwa baake kalongo na bibili,

² na bakiikulu bamo, aba aabasoosiisyemo imbepo inyali nu kubabumbulusa ubabine bwabo. Aalimo Malija, uju bantigi ugwa ku Magatala, uju Jesu aalinsoosiisyemo imbepo inyali ihaano na ibili,

³ kangi aalimo Joana unkasi gwa Kusa. Kusa ujo iimililaga ifyuma fya malafyale Heloti. Kangi aalimo Susaana na bakiikulu abangi abingi. Abakiikulu aba baasoosyaga utanda twabo ukummbombela Jesu na bafundigwa baake.

Ikifwanikisyo ikya myali

(Matai 13:1-9; Maalika 4:1-9)

⁴ Iliisiku limo ikilundilo ikinywamu ikya bandu baabungeene kwa Jesu, abandu biisaga ukufuma kukuti kaaja. Po Jesu alinkubabuula nkifwanikisyo, alinkuti,

⁵ "Umyalyi jumo aabuukile kukusopa imbeju. Bo ikuksopa, imbeju simo syagwiliile mumbali mu njila, silinkukanyigwa na bandu, injani silinkulya.

⁶ Isingi syagwiliile pa lwalabwe. Bo simelile, silinkuuma paapo pakaali pabundafu.

⁷ Imbeju isingi syagwiliile pa miifwa. Imiifwa bo gimelile pamopeene ni mbeju, glinkusifinyatila.

⁸ Po isingi syagwiliile pa mfu unnnunu, silinkumela nu kupa iseke, kukuti mbeju jaapeele iseke imia jimo." Jesu bo amalile ukujoba isyo, alinkulaata alinkuti, "Uju ali ni mbulukutu isya kupilikila, jo apilikge!"

[‡] 7:41 7:41 *Indenali imia ihaano* gwali mfwalo gwa masiku imia ihaano. Bala iisyu **Indenali** ku Isyakulingaania.

[§] 7:44 7:44 *Ugwe ukambapo amiisi gaa kusugusula mmalundi ganga* Ku Bajuuta, liali lwiho ukumpapo unheesa amiisi ukuti asugusule mmalundi gaake, paapo injila syali ni fumbi akabalilo akaa palumu na matope akabalilo akaa kisiku. * 7:45 7:45 *Ukaafipapo* Ukmfipa umundu, liali lwiho lwa Bajuuta ukummwambilila umundu. † 7:46 7:46 *Ukambaka amafuta pantu* Ukmfipa unheesa amafuta pantu, liali lwiho ukunangisya uboololo ku nheesa gwako.

*Jesu ikulingaania ikifwanikisyo ikyo mbyali
(Matai 13:10-23; Maalika 4:10-20)*

⁹ Abafundigwa baake balinkunndaalæusya balinkuti, "Ikifwanikisyo iki kokuti fiki?"

¹⁰ Alinkubaamula alinkuti, "Umwe Kyala abapeele ukusyagania isya mbatiitü isya Bonyafyale bwake. Looli abangi nikubabuula mfifwanikisyo, paapo, 'Nalinga bikukeeta, batikufibona.

Nalinga bikupilika, batikusyagania.*"

¹¹ "Po ikifwanikisyo iki kokuti buño. Imbeju lyo isyu lya Kyala.

¹² Isi syagwiliile mumbali mu njila, bo bandü aba bikupilika iliisyu lya Kyala, looli Seetano ikwisa nu kuluosoosyamo iliisyu ilyo mu ndumbula syabo, ukuti balingisa kwitika nu kæpopkigwa.

¹³ Isi syagwiliile pamwanya pa lwalabwe, ulu lukaja nu mfu mwingu, sifwene bo ulwa bandü aba bikupilika iisyu lya Bonyafyale bwa Kyala, bikulyambili na lusekelo, looli iisyu likaja ni misi. Bikwitika kükabalilo akapimba, pakabalilo akaa ngelo bikulaleka ulwitiko.

¹⁴ Isi syagwiliile pa miifwa, bo aba bikupilika iisyu lya Kyala, looli pabungi mbuuumi bwabo bikwikolaania ni mbombo, ikyama ni finyonyo ifya nkiisu. Po batikækela.

¹⁵ Looli imbeju isi syagwiliile pa mfu unnuu, bo bandü aba bali ni ndumbula inyeelu kangì nunu, bikulipilika iisyu ilyo, nu kulincola. Po bikupa iseke nu kwikasya mu ngubilo."

*Ikifwanikisyo ikyo nyaale
(Maalika 4:21-25)*

¹⁶ "Akajako umundü uju ikwasya inyaale, ikujikupikila ni kyombo pamo ikujibiika kwi ifungu. Looli ikujibiika pa kikolela nyaale, ukuti abandü bo bikwingila, bagubonege undangalila.

¹⁷ Namanga syosa isi sisifiigwe sikwisa kubikigwa pabwelu. Kangì syosa isi sili mbatiitü sikwisa kükuputuligwaga.

¹⁸ "Po mupilikisyenge kanunu! Paapo uju apeeliigwe ukusyagania isyo, ikongelegigwa ukusyagania. Uju akapeeliga ukusyagania, syope inandi isi asyageenie sitikuntüula."

*Unna na bakamu baa Jesu
(Matai 12:46-50; Maalika 3:31-35)*

¹⁹ Unna na baamyabo baa Jesu baaliisile kükünkeeta. Looli baatoliigwe ukusegelela apa alipo, paapo aali pa kilündilo ikinywamu ikyo bandü.

²⁰ Po umundü jumo alinkummbuula alinkuti, "Keeta! Unyoko na bakamu baako biimile panja, bikulonda ukwaganila na nungwe."

²¹ Looli Jesu alinkwamula alinkuti, "Juuba na bakamu bangü bo bala bikulipilika iisyu lya Kyala nu kulinbomba."

*Jesu ikugukemela umbelo na majiga
(Matai 8:23-27; Maalika 4:35-41)*

²² Iliisiku limo Jesu alinkwipaka na bafundigwa baake mwi ibooti alinkuti, "Isaga, tuloboke sumbi, tubuuke kwi isiiyla." Po balinkwanda ukuloboka.

²³ Bo ukuloboka, Jesu alinkugagona utalo. Umbelo ugwa mpetapeta galinkwisa, amii si galinkwanda ukwisa mwi ibooti, balinkuja kifuki ukwibila.

²⁴ Po abafundigwa baake balinkubuuka kwa Jesu, balinkunndembusya, balinkujwega balinkuti, "Gwe Ntwa, gwe Ntwa, tukufwa!" Jesu alinkulembuuka, alinkugukemela umbelo na majiga, filinkubota, kulincka mye jonjolo.

²⁵ Po Jesu alinkubalaalæusya abafundigwa baake alinkuti, "Ulwitiko lwinu luli kokauugü?" Abafundigwa baake balinkunyomoka fijo, balinkulaalæusania balinkuti, "Uju jo jwani? Ikuukemela umbelo na majiga, fyope fikuntiila!"

*Jesu ikummbumbulæusya umundü uju aali ni mbepo inyali
(Matai 8:28-34; Maalika 5:1-20)*

²⁶ Jesu na bafundigwa baake balinkuloboka sumbi Galilai, balinkufika kwi isiiyla, nkiisu ikyo Bagelasi.

²⁷ Jesu bo iikile kwi isiiyla, alinkwaganila nagwe umundü jumo ugwa nkiisu kila, uju aali ni mbepo inyali. Amasiku mingi endaga ngelebuno, kangì akaatuugalaga pakaaja, looli aatauagalaga kù mapumba.

* **8:10 8:10** Bala kalata gwa Jeesaja 6:9.

²⁸ Bo ammbwene Jesu, imbepo inyali jilinkujwega, umundu jula alinkugwa nkyeni mmyake, imbepo inyali jilinkulaata fijo, jilinkuti, "Gwe Jesu, gwe Mwana gwa Kyala uNkulumba, tuli buki ugwe na niine? Ngukusumma ulingafundaga!"

²⁹ Imbepo inyali jila jaajobile bo ulo paapo Jesu aajikemile, ukuti jisookemo mmundu jula. Jankolaga umundu jula kaa kingi. Abandu bampinyaga iminyololo ni mbingo, ukunndindilila, poope aagilateleniaga. Imbepo jila jankagilaga ndiisua.

³⁰ Jesu alinkujilaalusa alinkuti, "Ingamu jaako gwe gwani?" Imbepo inyali jilinkammwamula jilinkuti, "Ingamu jangu ne Kilundilo."[†] Jaajobile bo ulo paapo imbepo inyali nyangi syalingiile mmundu jula.

³¹ Imbepo inyali sila silinkunndamba Jesu ukuti, alingasila gila ukubuuka mbwina ubwa ku ngolongo.[‡]

³² Akabalilo ako nkyamba, gwatiimigwaga antiimo unnywamu ugwa ngulube. Po imbepo inyali sila silinkampyelesya Jesu ukuti, asiitikisyte ukwingila mu ngulube sila. Po alinkusiitikisyta.

³³ Po imbepo inyali silinkusookamo mmundu jula, silinkwakwingila mu ngulube. Silinkusibopesa ingulube syosa ukusuluka ndupanga, mpaka mwa sumbi, silinkamilwa.

³⁴ Abatiimi baa ngulube bo basibwene isyo, balinkubopa ulubilo, balinkubuuka nkaaja na mmigunda, balinkupanga isi baasibwene.

³⁵ Abandu balinkubuuka kukeeta isi syaboniike. Bo bafikile kwa Jesu, balinkummbona umundu jula, uju sisookilemo imbepo inyali, atuhageele paasi, afwele kanunu, kangi ali na mahala goosa, jilinkutiila.

³⁶ Abandu aba baasikeetile isi syaboniike, balinkubapangila abangi muno abumbulukisiigwe uju aali ni mbepo inyali.

³⁷ Po abandu boosa abaa nkiisu kya Bagelasi, lulinkubakola ulutende, balinkusumma Jesu ukuti asookemo nkiisa kyabo. Jesu alinkwingila mwi ibooti, alinkusookamo.

³⁸ Jesu bo ikusookamo, umundu jula uju syasookilemo imbepo inyali, alinkulamba kwa Jesu ukuti abuukege pamopeene nagwe. Looli Jesu akaalimmwitikiile alinkuti,

³⁹ "Ubueke kumyinu, ukababuule abandu isi Kyala akabombiile." Po umundu jula alinkusookapo pala, alinkufumusya nkaaja koosa, isi Jesu ammbombiile.

*Jesu ikummbumbuluya unkiikulu uju oonekaga illopa
(Matai 9:18-22; Maalika 5:21-34)*

⁴⁰ Jesu bo agomwike ukufuma kwi isiilya, aalyambililiigwe ni kilundilo ikya bandu, paapo boosa bannguulilaga.

⁴¹ Po alinkubuuka umundu jumo kwa Jesu, ingamu jaake Jailo, aali ndongosi gwa sinagogi. Alinkufugama nkyeni mwa Jesu, alinkupyelesya fijo ukuti abuuke kukaaja kaake,

⁴² paapo umwanaake undindwana ugwa fyinja kalongo na fibili buno, uju aali mwanaake jumojwene ntiga, aali mbine ulwa kufwa.

Jesu bo ikubuuka kukaaja kaa Jailo, ikilundilo kya bandu balinkumfinyatila.

⁴³ Nkilundilo kila, aalimo unkiikulu jumo, uju aali nu babine bwa kooneka illopa. Ububine ubo bwalintaamiisyte kua fyinja kalongo na fibili. [Ikyuma kyake kyosa aataagile nkubahomba abaganga.][§] poope akaaliko uju abagibile ukummbumbuluya.

⁴⁴ Po unkiikulu jula alinkubuuka kumyinu kwa Jesu, alinkupalamasaaya ikipeto kya mwenda gwa Jesu, palapala illopa lilinkuleka ukoneka.

⁴⁵ Jesu alinkulaalusa alinkuti, "Jo jwani ambalamasaisyey?" Abandu boosa balinkukaana. Po Peeteli alinkummbula Jesu alinkuti, "Gwe Ntwa, abandu bingi bakasyunguutiile kangi bikakufinyatila."

⁴⁶ Looli Jesu alinkuti, "Alipo umundu uju ambalamasaisyey, paapo ngwipilika ukuti amaka gamo agaa kubumbulukisya gasookile."

⁴⁷ Unkiikulu jula bo aagile ukuti Jesu asyageenie, alinkwisa bo ikutetema.* Alinkufugama nkyeni mmyake, alinkummbula Jesu nkyeni mmbandu boosa isi syalimpelile ukumpalamasaaya, na muno abumbulukiile palapala.

⁴⁸ Jesu alinkummbula alinkuti, "Mwanangu, ubumbulwike ububine kuenongwa jaa lwitiko lwako. Buukaga nu lutengaano!"

* 8:30 8:30 *Kilundilo* kyali kibugutila kya basikali baa Balooma. Ibibugutila ikyo kyajaga na basikali 3,000 mpaka 6,000. [‡] 8:31 8:31 *Ingolongo* Bala ku Isyakulingaanica. [§] 8:43 8:43 Baakalata bambo abaa ijolo bakaja na masyu aga.

* 8:47 8:47 *Ikutetema* Kuenongwa jaa kuti umundu ugwa bubine bwa kooneka illopa, akaalondigwaga ni ndagilo sya Moose ukupalamasaaya pamoo ukongaana na bangi. Bala kalata gwa Abanyaleebi 15:25-33.

*Jesu ikunsyusya umwana gwa Jailo
(Matai 9:23-26; Maalika 5:35-43)*

⁴⁹ Jesu bo ali pakujoba, alinkwisa umundu ukufuma kakaaja kaa Jailo, undongosi jula ugwa mu sinagogi, alinkummbuula alinkuti, "Ulingantaamyaga ummanyisi, umwanaako undindwana awfile."

⁵⁰ Looli Jesu bo apiliike isyo, alinkummbuula Jailo alinkuti, "Ulingatiilaga, uege nu lwitiko itolo, umwanaako ikubumbuluka."

⁵¹ Jesu bo afikile pa nyumba jaa Jailo, aabakaaniisye abandu ukwingila pamopeene nagwe, looli aabiitikiisye ugwise nu nna gwa ndindwana, na baa Peeteli, Johani na Jaakobo.

⁵² Abandu boosa balinkakuuta nu kunnidilila iifwa undindwana jula. Looli Jesu alinkubabuula alinkuti, "Mulingakuutaga! Akafwa, looli agonile twene utulo."

⁵³ Abandu bala balinkunseka Jesu, paapo baameenye ukuti undindwana jula awfile.

⁵⁴ Jesu alinkunkola ikiboko undindwana jula, alinkuala alinkuti, "Ndindwana, lembuk!"

⁵⁵ Undindwana jula, ubumi bwake bulinkugomokelamo, alinkusumuka akabalilo kalakala. Jesu alinkulagila ukuti bampepo ifindi undindwana jula.

⁵⁶ Abapaapi baa ndindwana baaswigile fijo. Looli Jesu alinkubalagila ukuti balingampangilaga najumo isi siboniike.

9

*Jesu ikubatuma abafundigwa baake kalongo na bibili
(Matai 10:5-15; Maalika 6:7-13)*

¹ Jesu aababungeenie abafundigwa baake kalongo na bibili. Alinkubapapo amaka nu bulagili bwa kusikaga imbepo inyali syosa, nu kubumbulasya ububine.

² Po alinkubatuma ukulumbilila ubanyaafale bwa Kyala nu kubumbulasya ababine.

³ Alinkubabuula alinkuti, "Mulingendaga nafyo nafimo ifya kubatuula mu njila, nalinga ngili jaa kwendela, nalinga kinyambi, nalinga findu, nalinga ndalamala, kangi nalinga mwenda gwa kwandala.

⁴ Inyumba joosa jila mukwakwingilaga, mukatugalege mulamula kisita kusaama, mpaka bo mukusookamo nkaaja ako.

⁵ Linga abandu batikumbilila, mukasookengepo nu kukung'unda ifumbi iji jili mmalundi giinu,* ukueja kyo kimanyilo kya kubasoka."

⁶ Po balinkubuuka ntwaja, balinkulumbilila iNdumi iNunu, nu kubumbulasya ababine koosa kuno baabuukaga.

*Johani uMoosi ikugogigwa
(Matai 14:1-12; Maalika 6:14-29)*

⁷ Heloti, umalafyale ugwa mu Galilai, aapiliike inongwa syosa isi aabombaga Jesu. Leelo silinkummiwalangania, paapo abandu bamo baatigi Johani uMoosi asyukile ukufuma mbafwe.

⁸ Abangi baatigi, unkunguluka Elija iiisile kangi.[†] Abangi baatigi, jumo mbakunguluka abaa ijolo asyukile.

⁹ Looli Heloti alinkuti, "Johani naalimmbuutile unta! Po jo jwani uju ngasipilika inongwa syake?" Po Heloti alinkulonda fijo ukummbona Jesu.

*Jesu ikubaswila abandu bingi fijo
(Matai 14:13-21; Maalika 6:30-44; Johani 6:1-14)*

¹⁰ Abatumigwa balinkugomoka kwa Jesu, balinkumpangila imbombo syosa isi baabomile. Po alinkubeega, alinkubuuka nabo nkaaja aka ingamu jaake jo Betisaita, ukuti baje beene pabujo ubwa kwijeeekela.

¹¹ Abandu bingi bo bakumeenie kuno ikubuuka, balinkunkonga. Jesu alinkubambilila, alinkubamanyisa inongwa sya Banyaafale bwa Kyala. Alinkubabuumbulasya ububine, aba baafumbilwe ukubumbulaisiga.

¹² Akabalilo akaa namajolo bo kasegeliile, abafundigwa kalongo na bibili balinkubuuka kwa Jesu, alinkuti, "Ubalage abandu ukuti babuuke ntwaja na

* 9:5 9:5 ABajuuta linga bikwenda ntwaja utu tukaali twa Bajuuta, baakung'undaga ifumbi jaa mmalundi na mmyenda gyabo, ukunangisya ukuti mula bikwenda abandu banyali, batikuntilla Kyala. † 9:8 9:8 Unkunguluka Elija iiisile kangi Abandu bamo baatigi Jesu jo Elija iiisile kangi, paapo Elija aafyukile kumwanya umuumi kisita kufwa, abandu baasuubilaga ukuti ikwisa kangi. Bala kalata gwa Malaki 4:5.

mmigunda igya kifuki, babagiile ukufyaga ifindu na pa buongo, paapo apa talipo lukubo."

¹³ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Amubapepo umwe ifindu." Balinkummwamula balinkuti, "Uswe tukaja nafyo nafimo, looli fyene ifisyesye fihaano ni iswi ibili. Pamo tabuuake tukuale ifindu ifya kubafwana abandu aba boosa!"

¹⁴ Baalipo abandu abanyambala 5,000 buno.

Po Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Mubatuegasye abandu mifibutila fya bandu amalongo maahaano maahaano buno."

¹⁵ Po balinkubomba bo muno abagaliliile, balinkubatuegasya boosa.

¹⁶ Po Jesu alinkwega ifisyesye fila fihaano, ni iswi sila ibili, alinkukeeta kumwanya, alinkugwa ilupi kwa Kyala, alinkufimenza ifisyesye, alinkubapapo abafundigwa baake ukuti babajabile abandu.

¹⁷ Abanda boosa balinkelya, balinkwikuta. Po abafundigwa baake balinkabungaania ifimeenya ifi fyasyeleko, balinkwisusya ifiibo kalongo na fibili.

*Peeteli ikunnjoba Jesu ukuti jo Meesija
(Matai 16:13-19; Maalika 8:27-29)*

¹⁸ Iiisikw limo, Jesu na bafundigwa baake baali pamopeene pabuj o bumo ubwa kwijekela, iipuutaga. Alinkubalaalusya abafundigwa baake alinkuti, "Abanda bikuti, une ne ani?"

¹⁹ Balinkummwamula balinkuti, "Bamo bikuti gwe Johani uMoosi, abangi bikuti gwe nkunguluka Elija, na bangi bikuti ugwe jo jumo mbakunguluka abaa ijolo, uju asyakile."

²⁰ Po Jesu alinkubalaalusya abeene, alinkuti, "Na nuumwe mukuti, une ne ani?" Po Peeteli alinkummwamula alinkuti, "Ugwe gwe Meesija, uMpoki uju Kyala aatile ikuntuma."

²¹ Jesu alinkubasoka ukuti balingammbuulaga inongwa ijo najumo.

*Jesu ikujoba isya bufwu nu kusyaka kwake
(Matai 16:20-28; Maalika 8:30-9:1)*

²² Jesu alinkubabuula alinkuti, "Une Nnyamundu mpaka ngabe ingabilo nyingi nu kakaanigwa na balongosi baa Bajuuta, abapuuti abalongosi na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, mpaka ukugogigwa. Po pi isiku lya butatu, ngwisa kusyaka."

²³ Po Jesu alinkubabuula boosa alinkuti, "Umundu gwesa uju ikulonda ukangonga, jo fikuti alingipaakisaya na panandi, nalinga aikugogigwa pa kikohekano kunongwa jangu, angongege kukuti isiku.

²⁴ Uju linga ikulonda ukubeponesya ubuumi bwake, ikubueesyaaga ubuumi bwa bwila na bwila. Looli umundu uju atikupaasya ukufwa kunongwa jangu, jo ikubukabaga ubuumi bwa bwila na bwila.

²⁵ Eemwa, kali umundu fikummbumbulila ifiki ukukikaba ikyuma kyosa ikya nkiisu, looli ikubueesya ubuumi bwa bwila na bwila?

²⁶ Umundu gwesa uju ikuufwilaga isoni une na masyu gangu, ne Nnyamundu ngwisa kamfwila isoni umundu ujo, bo ngwisa mbusisa bwanga, ubwa Taata nu bwa bandumi abiikemo.

²⁷ Nalooli nikubabuula, balipo bamo papapaaba batikufwa mpaka taasi babubone uBunyafyale bwa Kyala."

*Jesu ikwanduka
(Matai 17:1-8; Maalika 9:2-8)*

²⁸ Amasiku Iwele buno bo gakindile, ukufuma pakujoba amasyu ago, Jesu alinkubeega baa Peeteli, Johani na Jaakobo, alinkufyuka nabu pa kyamba kukwipuuta.

²⁹ Bo ikwipuuta, aalyandwike kumaaso, ni myenda gyake gilinkuja myelu, glinkulangala fijo.

³⁰⁻³¹ Nakalinga abandu bibili baasetwike nu busisa, baajobaga na Jesu. Abandu abo baali bakunguluka, Moose na Elija.[‡] Baajobaga inongwa isya kufwa kwake Jesu, isi aali kifuki ukusimaliisyu ku Jelusalemu.

³² Peeteli na banine twabakolile utulo. Nakalinga balinkulembuka balinkummbona Jesu mbusisa bwake na bandu bibili abo biimile pamopeene nagwe.

³³ Abandu bala bibili bo bikubalanila na Jesu, Peeteli alinkummwamula Jesu alinkuti, "Gwe Ntwa, kanunu uswe ukujapo apa. Tujenge ifitembe fitatu. Kimo kije kyako, ikingi kya Moose, ni kingi kije kya Elija." Peeteli akaasimeenye na isi aajobaga.

[‡] 9:30-31 9:30-31 Moose na Elija baali bakunguluka bakulumba. Moose aabalongwisyeb aBanyaasilaili ukufuma ku Misili ukubuuka kukiisu kya Islaili. Elija aasuubililwigawa ukuti ikugomoka pakiisu bo akaali ukwisa Meesija. Bala kalata gwa Malaki 4:5.

³⁴ Peeteli bo akaali ikujoba, lilinkwisa iibingo lilinkubakupikila. Po abafundigwa balinkutila fijo.

³⁵ Po balinkupilika iisyu ukufuma mwi ibingo, lilinkuti, "Uju jo Mwanangu uNsanguligwa, mumpilikisyeg!"

³⁶ Iiisyu bo limyekile, Jesu alinkuboneka ali mwene. Boope abafundigwa baake balinkuja komyemye, bakaalimpangiilemo umundu najamo isi baasibwene, mmasiku ago.

Abafundigwa baa Jesu batoliigwe ukummbumbulusya umwanike

(*Matai 17:14-21; Maalika 9:14-29*)

³⁷ Kilaabo kyake, Jesu na bafundigwa bala batatu bo basulwike ukufuma ku kyamba, baalyaganiile ni kilandilo ikinyawamu ikyu bandu.

³⁸ Umundu jumo nkilandilo alinkukooela alinkuti, "Gwe Mmanyisi, ngukusumma unkeete umwanangu paapo jo mwananga jumojwene ntiga."

³⁹ Imbepo inyali jikankola kaa kingi, ikujwega, jikunnjugaania ikusoosya untotoofula nkan. Imbepo inyali ijo jikantaamya fijo, jitikanndeka, looli lumoolamo.

⁴⁰ Mbasuumile abafundigwa baako ukuti bajikage, looli batoliigwe."

⁴¹ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Mwe bandu baa nkabalilo aka, mwe mukaja nu lwitiko umwe! Moonangiike! Bale, ngutuugala pamopeene na numwe na kubakeetelela mpaka ndili? Namuntwale apa umwanike."

⁴² Umwana jula bo ikubuuka kwa Jesu, imbepo inyali jilinkunnjugaania, jilinkummbiga paasi. Po Jesu alinkujikemela, alinkummbumbulusya umwana jula, alinkungomokesya ugwise.

⁴³ Abandu boosa baagaswigile amaka amakulumba agaa Kyala.

Jesu ikujoba kangi isya bufwe

(*Matai 17:22-23; Maalika 9:30-32*)

Abandu bala bo bikuswiga syosa isi abombile Jesu, alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti,

⁴⁴ "Mupilikisyen kanunu isi. Ne Nnyamundu ngwisa kubikiigwa mmaboko agaa baluga."

⁴⁵ Looliabeeene bakaasyageenie isi aajobaga Jesu, paapo syafisiigwe kamyabo ukuti balingasyagania. Kangi baatiilaga ukunndaalusa.

Umbombeli gwa boosa jo nkulumba

(*Matai 18:1-5; Maalika 9:33-37*)

⁴⁶ Abafundigwa baa Jesu balinkwanda ukukaanikana ukuti, jo jwani nkulumba nkibugutila kyabo.

⁴⁷ Jesu aasyageenie inyiinogono syabo. Po alinkummwega umwanike, alinkummbiika kifuki nagwe.

⁴⁸ Alinkubabuula alinkuti, "Umundu gwesa uju ikummwambilila umwanike uju mu ngamu jangu, ikuyanyambilila une. Kangi uju ikuyanyambilila une, ikummwambilila uju andumile. Paapo unnandi ukukinda mwesa pakati pamyinu, jo nkulumba ukukinda boosa."

Uju atikumpinga Jesu jo ali kükibafu kyake

(*Maalika 9:38-40*)

⁴⁹ Johani alinkummbuula Jesu alinkuti, "Gwe Ntwa, twalimmbwene umundu jumo ikukaga imbepo inyali mu ngamu jaako. Twalinkaanisye, paapo akaja pamopeene na nuswe."

⁵⁰ Looli Jesu alinkuti, "Mulingankaanisyaga, paapo umundu uju atikukindana na numwe, jo ali kükibafu kyinu."

ABasamalija bambo bikukaana ukummwambilila Jesu

⁵¹ Akabalilo kaake akaa kufyuka kumwanya bo kali kifuki, Jesu aatumwile ukubuuka ku Jelusalemu, alinkubuuka.

⁵² Po alinkubatama abandu abaa katalapo, abo balinkubuuka nkaaja kamo akaa Basamalija, kükuntendekesya ubujo.

⁵³ Looli abandu baa kula balinkukaana ukummwambilila Jesu, paapo aabukaga ku Jelusalemu.

⁵⁴ Abafundigwa baake, Jaakobo na Johani, bo basibwene isyo balinkuti, "Gwe Ntwa, kalonda tusuume umooto gasuluke ukufuma kumwanya gabapute [bo ulu aabombe Elija]?"§

⁵⁵ Looli Jesu alinkubasanukila nu kubakemela. [Alinkuti, "Mukasyagania ukuti mukulondigwa ukuja ni nyinogono isya luko luki.

⁵⁶ Namanga Nnyamundu akaaliisile kükubapyuta abandu looli kükubapoka."]* Jesu na bafundigwa baake balinkusookapo, balinkubuuka nkaaja akangi.

*Isi sikulondigwa kuli aba bikunkonga Jesu
(Matai 8:19-22)*

⁵⁷ Jesu na bafundigwa baake bo bali mu njila, umundu jumo alinkummbuula Jesu alinkuti, "Une nikukukongaga koosa kano kubuuka ukuti nje mfundigwa gwako!"

⁵⁸ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Utumbwe tali ni mbako, ni njuni sili ni fifufumbwa, looli une Nnyamundu ngaja nu bujo ubwa kulumbalala."

⁵⁹ Jesu alinkummbuula umundu ejungi, alinkuti, "Ungongege!" Umundu jula alinkuti, "Gwe Ntwa, leka taasi mbuuke ngansyile taata."

⁶⁰ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Baleke abafwebabasyilege abafwe baabo. Looli ugwe, ubuuke kükufumusya Ubunyafyale bwa Kyala."

⁶¹ Joope ejungi alinkummbuula Jesu alinkuti, "Gwe Ntwa, ngukukongaga, looli uandekesyet taasi ngalage kükajaa."

⁶² Jesu alinkummbuula alinkuti, "Umundu ejua ali pakulima, linga ikükeetako kanyuma, akabagisya ukuja mbombeli mBunyafyale bwa Kyala."

10

Jesu ikubatuma abafundigwa 72

¹ Bo sikindile isyo, uNtwa Jesu alinkubasungala abandu abangi 72. Po alinkubatuma babilo babili, ukuti batalepo kükuti kaaja nu bujo, kuno aabingilile ukubuuka umwene.

² Jesu alinkubabuula alinkuti, "Untondolo mwinci, looli abatondoli banandi. Po munusumegue uNtwa ugwa ngunda, abatame abatondoli mu ngunda gwake.

³ Namubuuke, ngubatuma ngati ng'osisi imwana pakati pa mbwa isya ndiisu!

⁴ Mulingendaga ni ndalamu, pamo ikinyambi, pamo ifilato. Kangi mulingataagaga akabalilo ukuponia abandu mu njila.

⁵ "Inyumba joosa iji mukwakwingilaga mukabaponiege abenekaaja, mukatigi, 'Kyala abapepo ulutengaano mu nyumba iji.'

⁶ Linga umwene nyumba gwa lutengaano, ulutengaano lukujaga nagwe. Linga akaja gwa lutengaano, atikujaga nu lutengaano.

⁷ Musyalege mu nyumba iji babambiliile, mulyege nu kunwa ifi bikubapapo. Paapo kükuti mbombeli ikulondigwa ukupellegwa ifi afumbilwe na bandu aba ikubabombela. Mulingasaamaga saamaga ukubuuka mu nyumba isingi.

⁸ "Bo mwinciile nkaaja koosa kala, linga abenekaaja babambiliile, mukalyege ifi bikwakubapaga.

⁹ Ababine aba balimo nkaaja ako, mubabumbuluseyege. Mubabuulege ukuti, 'Ubunyafyale bwa Kyala busegeliile.'

¹⁰ Looli linga mukwakwingila nkaaja koosa kala, batikubambilila, mukabuukege mmisebo gyabo mukatigi,

¹¹ 'Joope ifumbi jaa kaaja kiinu iji jituumiliile mimalandi giit, tukubakung'undila. Looli mumanye ukuti ubunyafyale bwa Kyala busegeliile.'

¹² Nikubabuula nikuti, pi isiku lya bulongi, abandu abaa nkaaja ako, bikwisa kükaba ulufundo ulunywamu, ukukinda ulwa bandu baa mu Sotoma!"*

*Jesu ikubasoka abandu aba baakaanile ukummwitika
(Matai 11:20-24)*

¹³ "Ahili mwe bandu baa nkaaja akaa mu Kolasini, na nuumwe mwe baa nkaaja akaa mu Betisaita! Paapo ifiika ifi mbombole kumyinu, linga fyabombiigwe ntwaja utwa bandu ababiibi utwa mu Tili na mu Sitoni, ngali basuumile uluhobokelo kuno bafwele amalogota nu küpakala umfwandilo.[†]

¹⁴ Looli pi isiku lya bulongi, mukwisa kükaba ulufundo ulunywamu, ukukinda ulwa bandu baa mu Tili na mu Sitoni!

* 9:56 9:55-56 Baakalata bamu abaa ijolo bakaja na masyu aga. * 10:12 10:12 Abandu baa mu Sotoma Kyala aafipyutile ifisu ifya Sotoma na Gomola kunongwa jaa butulanongwa bwabo. Bala kalata gwa Ubwadilo 19:24-29.

† 10:13 10:13 Utwaja utwa Kolasini na Betisaita twali twaja twa Bajuuta. Abandu baa ntwaja utwa biibonaga ukuti biikemo, ukubakinda abandu baa ntwaja utwagi utwa mu Tili na Sitoni, paapo twali twaja twa bandu aba bakaja Bajuuta.

¹⁵ Na numwe mwe bandu baa nkaaja akaa mu Kapelinaamu, b̄e, mukwinogona ukuti Kyala ikubakwesa mpaka kumwanya? Mma! Kyala ikubasulusya mpaka k̄ ngolongo."

¹⁶ Po Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Umundu uju ikubapilika umwe, ikumbilika une. Uju ikubakaana umwe, ikungaana une. Kangi uju ikungaana une, ikunkaana uju andumile."

Abafundigwa 72 bikugomoka basaalile

¹⁷ Po abafundigwa baa Jesu 72, balinkugomoka nu lusekelo, balinkummbuula Jesu balinkuti, "Gwe Ntwa, syope imbepo inyali, mu ngamu jaako, sikututiiila!"

¹⁸ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Naalimmbwene Seetano ikusatuka ngati kimweku ikya njasi ukufuna kumwanya.

¹⁹ Keeta! Mbapeeli amaka agaa kusikanya injoka na baa kaliisa, nu kutola amaka goosa agaa nduḡu. Kakajako akaa kubafulasya.

²⁰ Leelo mulingaselkela kwene ukubatiila imbepo inyali, looli musekelege fijo paapo ingamu syinu sisimbiigwe kumwanya."

Husekelo lwa Jesu

(Matai 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Akabalilo kalakala, k̄ maka agaa Mbepo Mwikemo, Jesu alinkusekela fijo alinkuti, "Gwe Taata, gwe Ntwa ugwa kumwanya na pakiisu, ngugwa ulupi paapo imbombo isyo ubafisile abaa mahala na bamang'anyi, ubanangiisye aba bikwijiisya bo ulwa baana. Moomuumo Taata, isyo gwaliiykelyile."

²² Kangi alinkuti, "Taata ambeele utandu toosa. Akajako uju ammeenye uMwana, looli Taata, pamu uju ammeenye Taata looli uMwana, na gwesa uju uMwana iiganile ukunangisya."

²³ Po Jesu alinkubasanukila abafundigwa baake, alinkubabuula kubutiit u alinkuti, "Basajiiygwe aba bikusibona isi mukusibona!

²⁴ Nalooli nikubabuula nikuti, abakunguluka bingi na banyafyale baalondaga ukusibona isi mukusibona umwe, looli bakaasibwene. Kangi baalondaga ukupilika isi mukusipilika umwe, looli bakaasipiliike."

Ikifwanikisyo kya Nsamalija unnu

²⁵ Po ummanyisi gwa ndagilo sya Moose jumo, alinkwima ukunndaalusya Jesu k̄nongwa jaa kaengela, alinkuti, "Gwe Mmanyisi, mbombe ifiki, ukuti ngabe ubumi bwa bwila na bwila?"

²⁶ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Sisimbiigwe siliku mu ndagilo sya Moose? Usyageenie baleebule?"

²⁷ Ummanyisi jula alinkwamula alinkuti, "Unnganege uNtwa Kyala gwako ni ndumbula jaako joosa, ni mbepo jaako joosa, na maka gaako goosa, na mahala gaako goosa, kangi ubaganeg abanino bo ulu gwijiiganile ugwe."‡

²⁸ Jesu alinkuti, "Gwamwile kanunu! Ubombe bo laluelo, po kujaga nu buumi bwa bwila na bwila."

²⁹ Looli ummanyisi jula, aalondaga ukunangisya ukuti ngolofu, alinkunndaalusya Jesu alinkuti, "Po umwinangu jo jwani?"

³⁰ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Umundu jumo aafumile k̄ Jelusalemu, aasulukaga kukaaja kaa mu Jeeliko. Mu njila aalyaganiile ni minyambuta, gyalimfuulile imyenda, gyalinkomile fijo, gilinkunndebo ali kifuki ukufwa."

³¹ Nakalinga umpuuti jumo aasulukaga mu njila jila. Bo ammbwene umundu jula aalyendile kumbali.

³² Joope unnyaleebi,§ bo afikile pala, bo ammbwene umundu jula, joope aalyendile kumbali.

³³ Looli alinkwisa unNsamalija* jumo, uju endaga mu njila jila. Bo ammbwene umundu jula, alinkumpelela ikisa,

³⁴ alinkusegelela, alinkumpaka ifinga na mafuta mfilonda fyake, alinkumpinya nu mwenda. Alinkunkwesya pamwanya pa mbunda jaake, alinkuntwala k̄ nyumba jaa baheesya, alinkunndwasya.

‡ **10:27** 10:27 Bala kalata gwa ukukumbuka Ingomeeesyo 6:5; Abanyaleebi 19:18. § **10:32** 10:32 **UNnyaleebi**

ABanyaleebi baali babombeli baa Kyala aba baabombaga mu tempeli. Bala kalata gwa Imbalilo 3:1-13. * **10:33**

10:33 **UNsamalija** ABajuuta na Basamalija bakaapilikisaniaga. ABajuuta baabiilaamwaga aBasamalija, paapo aBasamalija abaa ijolo baalyegeene na bandu aba bakaja Bajuuta.

³⁵ "Kilaabo kyake, aasoosiisye indenali ibili, alinkampapo umwene nyumba jila, alinkummbuula alinkuti, 'Unndwasye umundu uju. Linga indalamu isi sitikufwana, ngwisa kusoosya isingi bo ngugomoka.' "

³⁶ Po Jesu alinkumndaalwasya ummanyisi gwa ndagilo sya Moose jila alinkuti, "Bale, mbandu batatu abo, jo jwani ummine ugwa mundu uju aalyaganile ni minyambuta?"

³⁷ Alinkummwamula alinkuti, "Uju aalimpelile ikisa." Jesu alinkummbuula alinkuti, "Nungwe buukaga ukabombege bo lalululo!"

Jesu mu nyumba jaa Maalita na Malija

³⁸ Jesu na bafundigwa baake, bo bali mu njila bikubuuka ku Jelusalemu, balinkufika nkaaja kamo. Unkiikulu jumo, uju ingamu jaake aali jo Maalita, aalimmwambilile Jesu pakaaja kaake.

³⁹ Maalita aali nu nnuguna, ingamu jaake aali jo Malija. Ujo aatuugeele nkyeni mwa Jesu, aapilikisyaga isi aajobaga.

⁴⁰ Looli Maalita aapakanyikaga ni mbombo nydingi isya kummwambilila Jesu. Po alinkummbuula Jesu alinkuti, "Gwe Ntwa, utikusibona ukuja kabiibi, ulu unnunguna gwangu aandekiile ngabomba niimwene? Po ummbuule anduule!"

⁴¹ Unntwa alinkummwamula alinkuti, "Maalita, Maalita! Fiki kutaamigwa kunongwa jaa mbombo nydingi?

⁴² Kamokeene itolo kikulondigwa. Malija asalile akanunu ako, akanunu ako akajako najumo ugwa kwega."

11

Jesu ikumanyisya ukwipuuta
(Matai 6:9-13; 7:7-11)

¹ Hliisiku limo Jesu aali pabwo bamo iipuutaga. Bo amalile, umfundigwa gwake jumo alinkummbuula alinkuti, "Gwe Ntwa utumanyisye ukwipuuta, bo ulu Johani aabamanyisye abafundigwa baake."

² Jesu alinkubabuula alinkuti, "Bo mukwipuuta mutigi,

"Taata [gwita ugwa kumwanya], *
ingamu jaako jiimikigwege.

UBunyafyale bwako bwisege.

[I]si kalonda sibombigwege pakiusu apa,
bo ulwa kumwanya.]

³ Utapege kukuti isiku ifindu fytu.

⁴ Utaswege ubatalanongwa bwitu,
bo ulu nuuswe tukubaswa boosa aba bikutula inongwa kamyitu.

Utwepusye mu ngelo,
[utepoke ku mbiibi jila]."

Ukusuma kisita kakkatala

⁵ Po alinkubabuula alinkuti, "Mbabwele ikifwanikisyo. Umundu jumo pakati paminyin, ikabuuka ku mmanyaani pakilo pakati, ikummbuula ikuti, 'Nkamu gwangu, ungopesye ifisyesye fitata.'

⁶ Paapo ummanyaani gwangu ali ni njila, endile pamyangu, leelo une ngaja ni findu ifya kampa.'

⁷ Ummanyanaani jila ikummwamula ikuti, 'Ungandaamyaga! Niigeeleko ku kifigo! Une na baanangu tulambaleele. Ngabagila ukusumuka ukukupapo fimo!'

⁸ Nikubabuula, atikusumuka ukampapo ifisyesye kunongwa jaa bwmanyaani bwene, looli ikusumuka nu kampapo fyosa ifi ikulonda kunongwa jaa mmanyaani ikuumiilila ukusuma.

⁹ "Po nikubabuula nikuti, musamege, mukapeeligwaga; mulondege, mukufyagaga; mukung'undegi ku lwigi, mukwigaliligwaga.

¹⁰ Paapo kakuti mundu uju ikusuma, ikupeeligwa, uju ikulonda, ikufyaga, joope uju ikukung'unda, ikwigaliligwaga.

¹¹ Kali, jo jwani pakati paminyin, uju umwanaake ikusuma ikisyesye, ikampapo ilibwe? Pamo ikusuma iiswi, ikampapo injoka?

¹² Pamo linga ikusuma iifumbi, ikampapo kaliisa?

* 11:2 11:2-4 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na masyu aga gali mu [].

¹³ Po linga uemwe mwe babiibi, mumeenye ukubapapo abaaniinu utandu utanunu, bale, Taata ugwa kumwanya atikukindilila ukubapapo Mbepo Mwikemo aba bikunsumma?"

*Jesu ali na maka ukunkinda amaka gaa Seetano
(Matai 12:22-30; Maalika 3:22-27)*

¹⁴ Iliisiku limo, Jesu aajikagaga mmundu imbepo inyali iji jaalimpelile ukusita kujoba. Imbepo jila bo jisookilemo, umundu jila alinkwanda ukujoba. Ikilundilo kya bandu baaswigile fijo.

¹⁵ Looli abandu bamo pakati pamyabo balinkuti, "Ikusikaga imbepo inyali ku maka agaa Belisebuli, unkulumba gwa mbepo inyali!"[†]

¹⁶ Bamo balinkunngela Jesu, baalondaga ukuti abombe ikiika ukuja kimanyilo ukunangisyis uteuti atumiigwe na Kyala.

¹⁷ Looli Jesu alinkusimanya inyiinogono syabo, po alinkubabuula alinkuti, "Abandu abaa mbunyafyale bamo, linga bikusambukana, ubunyafyale ubo bukuifwa. Boope abaa nkikolo kimo, linga basambukeene, ikikolo ikyo kikufwa.

¹⁸ Linga ubulongosi bwa Seetano basambukeene, po bukabagila ukwima. Ngulijoba ilyo paapo mukuti ngusikaga imbepo inyali ku maka agaa Belisebuli.

¹⁹ Linga mukuti une ngusikaga imbepo inyali ku maka agaa Belisebuli, abafundigwa biinu bikusikaga ku maka gaani? Abafundigwa biinu bikujaga balamuli biinu.

²⁰ Looli linga nalooli ngusikaga imbepo inyali ku maka agaa Kyala, po ubunyafyale bwa Kyala bufikile kumyinu!

²¹ "Umundu ugwa maka, linga ali ni filwilo kangi ikulindilila inyumba jaake, ifyuma fyake fikuja kanunu itolo.

²² Looli linga iiisile umundu ugwa maka ukunkinda umwene, ikuntola, ikupoka ifilwilo fyake fyosa ifi aafisubilaga. Kangi ikwega utandu toosa uta talimo nnyumba nu kabajibila abangi.

²³ Umundu gwesa uju akaja na niine, ikupingana na niine, na uju atikubungaania pamopeene na niine, ikabalania."

*Ikifwanikisyo ikyo mundu uju aali ni mbepo inyali
(Matai 12:43-45)*

²⁴ "Imbepo inyali bo jikusooka mmundu, jikubuuka ndungalangala kakulonda ubujo bwa kutusya, jitukubwaga. Po jikujoba jikuti, 'Ngugomokelako kula ku nyumba jangu, kuno naaliko.'

²⁵ Linga jigmowike, jikwaga inyumba jipyagiliigwe nu kitudendekesigwa kanunu.

²⁶ Po jikubuuka kakusyega imbepo inyali isingi ihaano na ibili, isi mbiibi ukujikindapo ijenee. Imbepo isyo syosa sikwingila nu katuugala mmundu ujo. Po akajilo kaa mundu ujo kikujaga kabiibi ukunkinda ulutasi."

Abandu aba basajiigwe

²⁷ Jesu bo ikujoba isyo, unkiikulu jumo nkilundilo kila, alinkulaata ukujoba alinkuti, "Asajiigwe unkiikulu uju aakupaapile nu kükongesy!"

²⁸ Looli Jesu alinkwamula alinkuti, "Basajiigwe ukunkindapo aba bikalipilika nu kulibombela iisyu lya Kyala!"

*Abandu bikulonda ikimanyilo ukufuma kwa Jesu
(Matai 12:38-42)*

²⁹ Abandu bo bikongelela ukubungaana, Jesu alinkuti, "Umwe muli batulanongwa mukiigana ukummany Kyala! Ukeetege mukusumma ikimanyilo! Mutikupeeligwa ikimanyilo nakimo, looli kyene ikimanyilo ikyo nkunguluka Joona."

³⁰ Bo ulwa Joona aali kimanyilo ku bandu baa nkaaja akaa mu Ninibe,[‡] bubaubo Nnyamundu ikujaga kimanyilo ku bandu baa nkabalilo aka.

³¹ "Pi isiku lya bulungi, umalafyale unkiikulu ugwa kwitongo ikwisa kwima ukubabuula mwe bandu baa nkabalilo aka, ukuti muli babiibi. Umwene aafumile nkisu kya kabatali, aaliisile kükupilikisyia amasyu gaa mahala agaa Solomoni.[§] Apa liilino alipo unkulumba ukunkinda Solomon!"

³² Pi isiku lya bulungi, boope abandu abaa mu Ninibe bikwisa kwima ukubabuula, mwe bandu baa nkabalilo aka, ukuti muli babiibi, paapo Joona bo alumbiliile iliisyu lya Kyala kumyabo, baapindwike.* Apa liilino alipo unkulumba ukunkinda Joona!"

[†] **11:15 11:15 Belisebuli** Joope ngamu ijingi ijaa Seetano, uju jo nkulumba gwa mbepo inyali syosa. [‡] **11:30 11:30** Bala kalata gwa Joona 3:2-4. [§] **11:31 11:31** Bala kalata gwa 1 Abanyafyale 10:1-10. * **11:32 11:32** Bala kalata gwa Joona 3:5.

Inyaale jaa mbili

(Matai 5:15; 6:22-23)

³³ "Akajako umundu uju ikwasya inyaale nu kujifisa pamo ukujikupikila ni kiibo. Looli ukujibiika pa kikolela nyaale, ukuti abandu bo bikwingila, bagubonege undangalila.

³⁴ Amaaso gaako gafwene bo ulwa nyaale iji jikugumulikila umbili gwako. Amaaso gaako linga gali kanunu, po umbili gwako goosa gukuja nu ndangalila. Looli linga amaaso gaako mabine, po umbili gwako gukuja ni ngiisi.

³⁵ Po uje maaso, undangalila uga galimo nkati mmyako, gulingasanuka ukuja ngiisi!

³⁶ Linga umbili gwako goosa gwiswile undangalila, kisita kuja ni ngiisi napamo, apo undangalila gukujaga poosa, bo ulwa nyaale iji jikukumulika fijo."

Jesu ikubasoka aBafalisai

(Matai 23:1-36; Maalika 12:38-40)

³⁷ Jesu bo ajobile amasyu ago, umfalaisai jumo alinkunsuuma ukuti abuuke kamyake akalyemo. Po Jesu alinkubuu, alinkutuegala pakulya ifindu.

³⁸ Umfalaisai jula aaswigile bo ammbwene Jesu ikulya kisita kusugusula bo muno bikulondeligwa ukusugusula aBajuuta.[†]

³⁹ Po uNtwalinkummbwula alinkuti, "Umwe mwe Bafalisai, mukusuka munyuma indeko ni mbaale, looli nkati mu ndumbula syinu, mwiswile ubuu ni bubiibi.[‡]

⁴⁰ Mwe bakonyofu umwe! Uja aabumbile panja, akaja jo uju aabumbile na nkati?

⁴¹ Po mubatuulege abalondo ni ndumbula syinu syosa, po fyosa fikwelusigwa.

⁴² "Ahiili umwe mwe Bafalisai! Paapo mukunsookesya Kyala ifya pi ilongo, ukufuma mfilango ifya findu na maseeke. Looli mulekile isya bagolofu ni sya lugano lwa Kyala. Mukulondigwa ukusibomba isya bagolofu nu lugano, kisita kuleka ukusoosya ifya pi ilongo.

⁴³ Ahiili umwe mwe Bafalisai! Paapo mwiganile ukutuegala pa fikota ifya biimikigwa mu ngomaano, nu kati abandu babaponiege ku lwimiko mu sokoni.

⁴⁴ Ahiili kamyinu! Paapo mufwene na mapumba aga gakaja ni kimanyilo, abandu bikwenda pamwanya pa mapumba ago kisita kumanya."[§]

⁴⁵ Ummanyisi jumo ugwu ndagilo sya Moose alinkuti, "Gwe Mmanyisi, ukujoba bo ulo, kujjoba kabiibi nuuswe, twe bamanyisi baa ndagilo sya Moose."

⁴⁶ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Na numwe mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose, ahiili! Paapo mukubatwika abandu ifitwalo ifisito^{*} ukupimbighwa. Kangi umwe mutikubatualo ukupimba, koope nu kupalamaasyapo ni nyobe syinu!

⁴⁷ "Ahiili kamyinu! Paapo mukujenga amapumba gaa bakunguluka, aba baagogiigwe na biisakulu biinnu!

⁴⁸ Apo mukunangisya ukuti mukwitikana na isi abiisukulu biinnu baasibombe. Paapo abeene baabagogile abakunguluka, po umwe mukujenga amapumba!

⁴⁹ "Fyobeeene Kyala umwene mahala aatile, 'Nikubatuma abakunguluka na batumigwa kamyabo, bamo bikwakubagoga, abangi bikwakubafunda ni ngubilo.'

⁵⁰ Kunongwa ijo abandu baa nkabalilo aka bikwisa kulongigwa kunongwa jaa bakunguluka boosa aba baagogiigwe, ukufuma kubwandilo bwa kiisu,

⁵¹ ukufuma ukugogigwa Aabeli, mpaka apa aagogiigwe Sakalija,[†] uju aagogiigwe mu tempeli pakati pa Pabwikemo na pa kigemo. Nalooli nikubabuula, abandu abaa nkabalilo aka bikwisa kulongigwa kunongwa jaa isyo syosa.

⁵² "Ahiili mwe bamanyisi baa ndagilo sya Moose! Paapo musigile injila jaa bandu ukummanya Kyala. Na numwe mukammanya, kangti mubasigile aba bikulonda ukummanya."

⁵³ Jesu bo asookilemo nnyumba jaa Mfalisai jula, aBafalisai na bamanyisi baa ndagilo sya Moose balinkwanda ukumpinga fijo nu kunndaaluuya Jesu sii nyungi itolo,

⁵⁴ kunongwa jaa kuntega, ukuti pamo bankole mbujobi bwake.

[†] 11:38 11:38 ukusugusula bo muno bikulondeligwa ukusugusula aBajuuta ABafalisai baatigi, linga umundu apalamasiise ifindu kisita kusugusula nu kwipuuta taasi, ifindu fila fikuja finyali, fikumpela uju ikulya ukuja nnyali. ABafalisai baaswigile ukuti Jesu akaapaasiise abafundigwa baake ukunyla. [‡] 11:39 11:39 ABafalisai bijjuulaga fijo ukubomba imbombo isya kubanangisya ukuti bagolofu, looli mu ndumbula syabo bakaali bagolofu.

§ 11:44 11:44 Mu nyiilo isya Bajuuta, kwali mwiko ukwenda pamwanya pa mapumba, linga umundu endile, aajaga nnyali. Nkifwanikisyo iki aBafalisai ikubafwanikisyo na mapumba aga gakaja ni kimanyilo, bikuboneka ngati bagolofu looli mu ndumbula mmyabo munyal. ^{*} 11:46 11:46 Ifitwalo ifisito Apa Jesu ikufwanikisyo ni ndagilo syosa isi abamanyisi baa ndagilo sya Moose na Bafalisai basibukile. Indagilo isyo syali ngafu ukusikola abandu nu kusibombela imbombo. [†] 11:51 11:51 Bala kalata gwa Ubwandilo 4:8; 2 Isya Ntubalilo 24:20-22.

12

Jesu ikubasoka aba bikumanyisya imanyisyo isya busyobi

1 Akabalilo ako baabungeene abandu baelufu na baelufu, baakanyanaga. Jesu alinkwanda ukubabuula taasi abafundigwa baake alinkuti, "Mujege maaso nu busyobi ubwa Bafalisai, paapo bukubomba imbombo ngati nkese.*

2 Syosa isi sifisiigwe sikwisa kubiikigwa pabwelu, na isi sili mbatiitua sikwisa kumanyigwa.

3 Po isi mujobile mu ngiisi, sikupilikigwaga pabwelu. Kangi isi mukusipilika mbatiitua, sikufumusigwaga nkyeni mmbandu boosa."

Kyala mwene jo gwa kutiiliga

(*Matai 10:28-31*)

4 "Mwe bamanyaani bangu, nikubabuula nikuti, mungabatiilaga aba bikugugoga umbili, bo bagugogile bakabagila ukubomba isingi.

5 Looli nikubanangisya uju mukulondigwa ukantiila, muntiilege uju bo agogile umundu, ali na maka agaa kantaaga ndupanga lwa mooto. Nalooli nikubabuula, ujo jo muntiilege!

6 "Bule, baatandulu† bahaano batikulisigwa ku senti ibili? Pooke Kyala atikammwibwamo najumo.

7 Syope ni nywili syosa isya mmitu gyinu asibalile. Bule, umwe kwa Kyala, mukaja bapala ukubakinda baatandulu? Po mulingatiilaga!"

Ukulingaania uwitiko lwinu nkyeni mmbandu

(*Matai 10:32-33; 12:32; 10:19-20*)

8 "Nikubabuula nikuti, umundu gwesa uju ikujoba nkyeni mmbandu ukuti aanyiitiike une, ne Nyamundu ngwisa kammwitikila nkyeni mbandumi baa Kyala.

9 Looli umundu gwesa uju ikungaana nkyeni mmbandu, ujo ngwisa kunkaana nkyeni mbandumi baa Kyala.

10 Umundu gwesa uju ikuntuka Nyamundu abagiile ukubokeligwa. Looli uju ikuntuka Mbepo Mwikemo, atikwisa kuhobokeligu.

11 "Bo bikabatwala mu sinagogi, ku bakulumba na ku balagili, mulungiipaakisaga isya kwamula pamo isya kujoba,

12 paapo Mbepo Mwikemo ikubamanyisaga akabalilo kalakala isya kujoba."

Ikipwanikisyo ikyu nkabi unkonyofu

13 Umundu jumo ugwa nkilundilo kila, alinkummwamula Jesu alinkuti, "Gwe Mmanyisi, mmbuule ugwayitu ukuti aanjabile ifya pa kilingo kyitu."

14 Jesu alinkummwamula alinkuti, "Jo jwani uju aambilikile une ukuja ndamuli pamo ukuja njabi gwinu?"

15 Po alinkubabuula alinkuti, "Mujege maaso, mungajaga bapafu, paapo ubumi bwa mundu btitikufuma mbwingi bwa tundu twake."

16 Po alinkubabuula ikipwanikisyo iki alinkuti, "Aalipo unkabi jumo, uju ungyunda gwalyelile.

17 Alinkwinogona mu ndumbula jaake alinkuti, 'Kali, mbombe ifiki? Apa ngaja nu bujo ubwa kabiiamo ifi ngutondolaga.'

18 Po alinkuti, 'Ngubomba bo ulu, ngupangala indamba syangu nu kujenga indamba isingi inywamu ukukindapo. Umo mo muno ngubiika untondolo gwangu goosa nu tundu twangu.

19 Po ngwiluulaga jujuune ngutigi, 'Uli nu tundu twingi utununu utu gwibiikiile, utwa kukutuula ifinya finci. Tengaanaga, ulyege nu kunwa, usaalege.'

20 Looli Kyala alinkummwamula alinkuti, 'Gwe nkonyofu ugwe! Kufwa ikilo iki! Po utundu utu gwibiikiile, tukujaga twani?'

21 "Bo sikujaga bo ulo ku mundu gwesa uju ikwilundikila ikyuma, kisita kubomba isi ikulonda Kyala."

Ukunshubila Kyala

(*Matai 6:25-34*)

22 Po Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Kunongwa ijo nikubabuula nikuti, mulingapaasyaga isya buumi bwinu, ukuti mukalyaga ifiki, pamo imibili gyinu, ukuti mukufwalaga ifiki.

* 12:1 12:1 **Bukubomba imbombo ngati nkese** Ubasyobi ubwa Bafalisai bukubingisya abandu bingi mbutulanongwa bo ulwa nkese ugukutupisya ikisyesy bo bali pakukitendekesy. † 12:6 12:6 **Baatandulu** luko lwa njuni iniini.

²³ Paapo ubeumi bukulumba ukukinda ifindu, nu mbili nkulumba ukukinda imyenda.

²⁴ Amwinogone amakunguulu. Gatikabyala nu katondola, gakaja ni ndamba pamo ubujo ubwa kubikkamo, leelo Kyala ikugaswila. Bule, umwe mukaja bapala ukusikinda injuni isyo?

²⁵ "Akajako najumo pakati paminyu eju abagiile ukongelapo ubeumi bwake nalinga isiku limo, ku njila jaa kupaasya isya bueumi bwake.

²⁶ Linga mukabagila ukubomba akandu akanandi bo ako, fiki mukwipaakisya ku singi?

²⁷ "Mukeete ubulenge muno bukakulila. Butikubomba imbombo pamo ukwisonela imyenda. Looli nikubabuula nikuti, joope umalafyale Solomoni mbusisya bwake boosa, akaafwelemo kanunu bo ubulenge ubo!

²⁸ Po linga Kyala ikubufwika kanunu bo ulu ubulenge bwa ndiisu, ubu balipo umwisyugu, looli kilaabo bukasopigwa mmooto, bule atikakindapo ukubafwika, mwe baa lwitiko ulanandi umwe?

²⁹ "Po mulingapaasyaga ukuti mukulyaga ifiki, pamo mukunwaga ifiki, kangi mulingajaga nu lutende kunongwa jaa isyo.

³⁰ Paapo abandu aba bakammany Kyala, bikwijuaula ukutulonda utundu uto toosa, looli ugwiseemwe ugwa kumwanya ameenye ukuti umwe mukulonda uto!

³¹ Looli umwe mubulondege uBunyafyale bwa Kyala,[‡] po ni singi syosa ikabongelapo."

Ubukabi bwa kumwanya

(Matai 6:19-21)

³² "Mulingatilaga, mwe baa nkatiimo akanandi, paapo ugwiseemwe iikyeliile ukububa uBunyafyale bwake.

³³ Muelisye ifi muli nafyo, mubapepo abalondo. Uko ko kubiika indalamu mfinyambi ifi fitikakuulupa, ko kwibikkila ikyuma kumwanya iki kitikumalika, kuno unhiiji atikusegelelako, na majenje gatikoonanga.

³⁴ Kuno mukubiika ikyuma kyinu, ko kuno ni ndumbula syinu sikujaga."

Mujege maaso

(Matai 24:45-51)

³⁵ "Mwitendekesyе ngaani akabalilo koosa kali syosa isi sikuboneka, ni nyaale syinu syakege.

³⁶ Mujege bo ababombeli aba bikunnguulila untwa gwabo ukugomoka ukufuma ku lasekelo. Bo afikile nu kükung'unda ku lwigi, biise bammwigulile nakalinga.

³⁷ Aasikuja kanunu ku babombeli aba untwa gwabo bo iiisle, ikubaaga bali maaso. Nalooli nikubabuula nikuti, umwene ikwitendekesyе nu kubakolela ukuti batuugale, ikubategelesya ifindu, nu kubabombela bo bikulya.

³⁸ Po aasikuja kanunu ku babombeli abo, untwa gwabo linga ikubaaga bali maaso, nalinga ikwisa pakilo pakati, pamo kabukeye.

³⁹ "Musyaganie isi ukuti, linga umwene nyumba aamanyaga akabalilo aka unhiiji ikwisa, ngali ikuja maaso, akaabagiile ukujileka inyumba jaake ukupangaligwa.

⁴⁰ Na nuumwe mwitendekesyе, paapo Nnyamundu ikwisa pakabalilo aka mutikusubila."

Ikifwanikisyo ikyu mbombeli unnu

(Matai 24:45-51)

⁴¹ Po Peeteli alinkuunndaalusa alinkuti, "Gwe Ntwa, ikifwanikisyo iki, kutubuula twibeene pamo abandu boosa?"

⁴² UNtwa alinkuti, "Po jo jwani mwimilili unsuubiligwa, ugwa mahala? Jo eju untwa gwake ikummbiika ukwimilila ababombeli banine, ukubapa ifindu pakabalilo kaake.

⁴³ Aasikuja kanunu ku mbombeli eju bo untwa gwake ikwisa, ikummwaga ikubomba bo ulo.

⁴⁴ Nalooli nikubabuula, ikummbiika umbombeli eju ukuja mwimilili gwa tundu twake toosa.

⁴⁵ Looli umbombeli jula linga ikwijobeesya mu ndumbula ikuti, 'Untwa gwangu akaabiile ukwisa,' kangi linga ikwanda ukubakoma ababombeli banine, ikulya nu kuanwa nu kugaala,

⁴⁶ untwa gwa mbombeli eju ikwisa pi isiku ili akaasuubilaga na pakabalilo aka akakamanya. Ikwisa kummbuutania nu kummbiika pabujo bomo na bandu aba bakaja bagolofu.

[‡] 12:31 12:31 **Mubulondege uBunyafyale bwa Kyala** Kokuti tukulondigwa ukuntiila Kyala akabalilo koosa mbuami bwita.

47 "Umbombeli **uj** abumeenye **ubw**igane bwa ntwa gwake, loli akitendekesy pamo akabomba bo muno ikulondela **unt**wa gwake, **uj** ikwisa k^ukomigwa fijo.

48 Looli umbombeli **uj** akabumanya **ubw**igane bwa ntwa gwake, linga abombile kabiibi, **uj** ikwisa k^ukomigwa panandi. Ka mundu **uj** apeeliigwe twingi, **uj** ikwisa kameleligwaga twingi. Kuli **uj** apeeliigwe **uk**ulindilila fingi, fikwisa k^ulondigwaga ifingi **uk**akindapo."

*Untengo ugwa kuja mfundigwa gwa Jesu
(Matai 10:34-36)*

49 "Niisile pakiis^u apa **uk**wasya **um**ooto, naalondaga fijo ngali gwakile!

50 Ndi ni ng^ubilo isya k^ukabulwa, ngutaamigwa mu ndumbula jang^u mpaka simalike!

51 Baati, mukati niisile nkiis^u **uk**utwala **ul**tengaano? Himma! Nik^ubabu^ula nikuti, niisile **uk**utwala **uk**utap^ukana.

52 **U**kufuma **ul**, nnyumba jimo bik^ujangamo abandu bahaano aba batap^ukeene. Abandu batatu bik^utap^ukanaga na bandu babili, kangi abandu babili bik^utap^ukanaga na bandu batatu.

53 Ugwise ikutap^ukanaga nu mwanaake, joope umwana nu gwise. Unna ikutap^ukanaga nu mwanaake undindwana, joope undindwana nu mna. Unkamwana unkiikulu ikutap^ukanaga nu nkasi gwa mwanaake, joope unkasi gwa mwanaake nu nkamwana unkiikulu."§

*Uk^umanya ikimanyilo kya kabalilo kaa kwisa kwa Jesu
(Matai 16:2-3)*

54 Jesu alink^ubabu^ula kangi abandu abaa nkil^undilo kila, alinkuti, "Linga muk^ulibona iibingo likufyuka **uk**ufuma k^ubujongelo iisuba, nakalinga mukuti, 'Ifula jik^uja pakutima,' nalooli jikutima.

55 Kangi linga muk^ug^ubona **um**belo guk^ukula **uk**ufuma ikibafu kya kwitongo, mukuti, 'Gik^uja pakwanda amafuku,' nalooli sik^uja bo **ulo**.

56 Mwe basyobi **um**we! Mumeenye **uk**ufyagania ifimanyilo ifya pakiis^u na mu mpaalanga. Po fiki mutoliigwe **uk**ulingaanis isya nkabalilo aka?"

*Uk^upilikisania nu ndug^u
(Matai 5:25-26)*

57 "Po fiki muk^utoligwa **uk**usyagania isya bugolofu?

58 Linga k^ub^uka nu ndug^u gwako ka ndongi, bo muli mu njila gwij^ualege **uk**uti mupilikisanie, **uk**uti alingak^utwala **ku** ndongi, paapo **u**ndongi ikuk^utwala **ku** nsikali, unsikali ikuk^usopa mu nnyololo.

59 Nik^ubabu^ula nikuti, utikwisa kusooka nkati mula mpaka **uhombe** fyosa, ifi kameleligwa!"

13

*Amupinduka **uk**uti mulungiisa k^upyutigwa*

1 Akabalilo kalakala, abandu bamo aba baalipo pala, balinkummbu^ula Jesu **uk**uti **u**ndongosi gwa Balooma Pilati aabagogile aBagalilai bamo, bo bik^unsookesya Kyala ikemo, po illopa lyabo lilinkooneka nu kongaana ni ikemo.

2 Jesu alink^ubalalaal^usy^u alinkuti, "Paapo baagogiigwe bo **ulo**, **bu**le, mukwinogona **um**we **uk**uti baali batulanongwa **uk**akinda aBagalilai boosa?

3 Mma! Looli nik^ubabu^ula **um**we nikuti, linga mutik^upinduka numwe mwesa mukwisa k^upyutigwa!

4 Pamo abandu bala kalongo na lwele aba ikisonge iky^u mu Siloamu kyabagwiliile, baafwile. **Bu**le, mukwinogona **uk**ati abeene baali batulanongwa **uk**akinda abandu boosa abaa mu Jelusalem?

5 Mma! Looli nik^ubabu^ula nikuti, linga mutik^upinduka, numwe mwesa mukwisa k^upyutigwa."

Ikifwanikisyo iky^u mpiki ug^u gutikupa iseke

6 Po Jesu alink^ubabu^ula ikifwanikisyo iki, alinkuti, "Aalipo **um**undu jumo **uj** aabyele unk^uja mu ngunda gwake, po alink^ubabu^uka nkutungula iseke sya nk^uja, akaasyagilemo nasimo.

7 Po alinkummbu^ula **um**bombi gwa ngunda alinkuti, 'Keeta! Ifyinja fitatu ifi ngwisa nkutungula iseke mu nk^uja ug^u, ndikusyaga iseke nasimo. Po gutumule! Fiki gukoonanga itolo **um**fu?"

⁸ “Umombi jula alinkummwamula alinkuti, ‘Gwe ntwa gwangü, guleke ikyinja iki, ngalimilile nu kugutaagilila indope.

⁹ Linga gukupa iseke ikyinja kya kilaabo, kanunu! Looli linga gutikupa iseke, po kwisa kugutumula.’”

Jesu ikummbuhumbulusya unkiikulu pi isiku ilya pa Sabati

¹⁰ Po leelo Jesu aamanyisyaga mu sinagogi jimo pi isiku ilya pa Sabati.

¹¹ Umo aalimo unkiikulu jumo, uju aali ni mbepo inyali, iji jaalintwaliile uboonywa, ikyinja kalongo na lwele. Unkiikulu ujo aali ni kyengeeniyuma, aatoligwaga loosa ukwigolosya.

¹² Jesu bo ammbwene unkiikulu jula, alinkunkoolela, alinkummbuula alinkuti, “Gwe nkiikulu ugwe, gwabuligwe uboonywa bwako!”

¹³ Alinkubii kapo amaboko gaake pa nkiikulu jula, nakalinga alinkwima agolwike inyuma, alinkantuufya Kyala.

¹⁴ Po unkulumba gwa sinagogi alinkukalala, künongwa jaa kuti Jesu ammbuhumbulwisyé umundu pi isiku ilya pa Sabati. Unkulumba jula alinkubabuula abandu aba baabungeene alinkuti, “Kali na masiku ntandatu mu ndängü, agaa kabomba imbombo. Mwisege kukebuhumbulusigwa mmasiku ago, somma pi isiku ilya pa Sabati!”

¹⁵ Üntwa alinkummwamula alinkuti, “Mwe basyobi umwe! Büle, kakuti mundu atikubomba imbombo ijaa kujabula ndwama ing’ombe pamo imbunda jaake, nu kajitwala küküna amiisi, mmasiku gaa Sabati?

¹⁶ Büle, unkiikulu uju ugwa ndejungu lwa Abulahamu, uju aapinyiigwe na Seetano ikyinja kalongo na lwele, akabagisya ukwabuligwa pi isiku ilya pa Sabati?”

¹⁷ Jesu bo ajobile isyo, silinkubakola isoni boosa aba baapunganaga nagwe. Looli abangi boosa, balinkuhoboka künongwa jaa mbombo isisya isi aabombaga.

Ififwanikisyo ifya mbeju ijaa mutaka ni kya nkese

(Matai 13:31-33; Maalika 4:30-32)

¹⁸ Po Jesu alinkulaalusya alinkuti, “UBunyafyale bwa Kyala bufwene ni fiki? Mbufwanikisye ni fiki?

¹⁹ Bu fwene na kaseke akaa iseke ilya mutaka, aka umundu aabyele mu ngunda gwake. Kalinkumela kalinkuja mpiki, ni njuni silinkutenga ififufumbwa mu samba syake.”

²⁰ Jesu alinkulaalusya kangi alinkuti, “Mbufwanikisye ni fiki, UBunyafyale bwa Kyala?

²¹ Bu fwene nu nkese ugú unkiikulu jumo aalyongeenie nu bufu ifipimo fitatu, ubufu boosa bulinkutupa.”

Ikifigo ikifinye

(Matai 7:13-14, 21-23)

²² Jesu aabuukaga kę Jelusalemu, alinkwenda ntwaja utanywamu nu tənandi, amanyisyaga.

²³ Umundu jumo alinkunndaalusya alinkuti, “Gwe ntwa, büle biküja banandi itolo abandu aba biküpokigwa?”

Jesu alinkubabuula alinkuti,

²⁴ “Ukwingila mBunyafyale bwa Kyala kali bo ukwingila pa kifigo ikifinye. Nikubabuula nikuti, bingi bikulondaga ukwingila, looli bikutoligwaga! Umwe mwijuaule ukwingila umo.

²⁵ Bo umwene nyumba iigeeleko ułwigi, po umwe mukwimaga panja, mukwandaga ukukung’unda kę kifigo mukutigi, ‘Gwe ntwa, twigalile!’ Looli umwene ikwisa kwamulaga ukuti, ‘Ngabamanya umwe na kuno mufumile!’

²⁶ Na nuumwe mukwisa kummwamulaga ukuti, ‘Uswe jo uswe twalyaga nu kənwa pamopeene na nungwe! Kangi ugwe gwatumanyisyaga ntwaja twita!

²⁷ Looli umwene ikwisa kujobaga ukuti, ‘Ngabamanya umwe na kuno mufumile! Sookapo apa, mwesa mwe babomba mbiibi umwe!’

²⁸ “Po jikwisa kujabu nü kusyegetula amiino künongwa jaa ndaamyo, bo mukummbona Abulahamu, Isaka, Jaakobo na bakunguluka boosa mBunyafyale bwa Kyala, looli umwe bo mutaagiigwe panja!

²⁹ Kangi abandu aabikwisa ukufuma kufibafu fyosa ifya kiis. Bikwisa kulya mBunyafyale bwa Kyala.

³⁰ “Keeta! Bamo aba bikwibona ukuti aabikujaga baa kummaliikisyo, bikujaga baa kwanda, na aba bikwibona ukuti aabikujaga baa kwanda, bikujaga baa kummaliikisyo.”

*Jesu ikusulumania kənongwa jaa bandu baa mu Jelusalemu
(Matai 23:37-39)*

³¹ Akabalilo kalakala aBafalisai bamo balinkubuu ka kwa Jesu balinkummbuu la balinkuti, "Sookapo apa, ubuukege kubungi, paapo umalafyale Heloti ikulonda ukukugoga."

³² Jesu alinkubaamula alinkuti, "Mubuu ke mukakabuu le akambwe kala ukuti, 'Keeta! Liilino na kilaabo, ngusikaga imbepo inyali nu kabumbulusya ababine, iliisiku lya batata ngumaliisya imbombo jang'a.

³³ Looli mpaka nendelelege ni njila jaa kubuu ka ku Jelusalemu umwisyugu, kilaabo na palubunju, mpaka mfike. Paapo sikulondigwa kukuti nkunguluka awfilege mu Jelusalemu, somma kubungi!"

³⁴ "Mwe bandu baa mu Jelusalemu, mwe bandu baa mu Jelusalemu! Mukubagoga abakunguluka na kubatuunyu na mabwe aba Kyala ikabatuma kumyinu. Kalinga ndondile ukubabungaania pamopeene, bo inguku ifyele iji jikutubungaania utwanaake nu kuhubatila mmapiko gaake? Looli umwe mwakanile!

³⁵ Keeta, Kyala ikwisa kubaleka umwe, ni tempeli jiinu jikwisa kuya kisaame! Nikubabuu nikuti, mutikuumbonaga kangi mpaka pakabalilo aka mukwisa kujobaga ukuti, 'Asajigwe uju ikwisila mu ngamu jaa Ntwa Kyala.' **

14

Jesu ikummbumbulusya umbine pi isiku ilya pa Sabati

¹ Iliisiku limo ilya pa Sabati, Jesu aabuekile kukaalya ifindu kukaaja kaa ndongosi jumo ugwa Bafalisai. ABafalisai na bandu abangi, balinkuntegelela isi ikubomba.

² Nkyeni mwa Jesu, aalipo umundu jumo, uju aali nu babinne bwa kwisula umbili.

³ Po Jesu alinkubalaaluuusya aBafalisai na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, alinkuti, "Bule, indagilo sya Moose siitikiisy eukubumbulusya abandu pi isiku ilya pa Sabati, pamo mma?"

⁴ Looli abeene balinkuja komyemye. Jesu alinkumpalamasaaya umbine jula, alinkummbumbulusya, alinkummwitikisyu ukusookapo pala.

⁵ Po Jesu alinkubalaaluuusya alinkuti, "Jo jwani pakati paminyu, umwanaake pamo ing'ombe jaake linga jisolokile nkiina pi isiku ilya pa Sabati, atikufyula nakalinga?"

⁶ Abandu bala balinkutoligwa isya kwamula.

Ulwijiisyo nu boololo

⁷ Jesu bo ababwene abaheesyaba baapaaliigwe, bikwisalila ifikota ifya biimikigwa, alinkubabuuula ikifwanikisyo alinkuti,

⁸ "Linga umundu akupaalile pa lusekelo, uringatuugalaga pabujo ubwa biimikigwa, paapo lomo apaaaligwe umwimikigwa ukukukinda ugwe.

⁹ Uju abapaalile ikwisa kubuuula ukuti, 'Mwepukile uju apa.' Po kusookangapo ni soni ukubuuaka kukutuugala pabujo ubufuju.

¹⁰ "Looli linga upaaligwe kukaalyamo, utuugalege pabujo ubu bukaja bwimikigwa, ukuti bo iiisile uju abapaalile, kumyako atigi, 'Mmanyani gwang'a, isaga utuugale kubujo ubwa biimikigwa.' Po kwimikigwaga nkyeni mmbandu boosa aba batuugeele pamopeene na nungwe.

¹¹ Paapo kukuti mundu uju ikwijiinula, ikusulusigwaga na Kyala, umundu gwsesa uju ikwisulusya, ikwinuligwaga na Kyala."

¹² Jesu alinkummbuuula uju aalimpaalile kukaalya alinkuti, "Linga kuentekesyia ifindu fya pamusi pamo namajolo, uringabakolelaga abamanyaani baako pamo abaaminyu, pamo abakamu baako, pamo abapalamani baako abakabi, ukuti boope bangisa kalkpaa nungwe ukukuhomba isi gwababombile.

¹³ Looli linga kuentekesyia ifindu fya lusekelo, ubapaalege abalondo, aba bikukwema, abalemale na bafwa maaso.

¹⁴ Po ugwe kusajigwa, paapo abo bakaja ni fya kuhombia. Kwisa kuhombigwa na Kyala bo bikusyaka abagolofu."

*Ikifwanikisyo ikya aba baapaaliigwe ku bwegi
(Matai 22:1-10)*

¹⁵ Umundu jumo ndi bala baatugeele pakulya ifindu, bo apiliike isyo, alinkummbuuula Jesu alinkuti, "Asajigwe umundu uju ikwisa kulya mBunyaafyale bwa Kyala!"

¹⁶ Jesu alinkwamula alinkuti, "Aaliko umundu jumo uju aatendeklisye ifindu fya lusekelo ulunywamu, alinkubapaala abandu abingi.

* 13:35 13:35 Bala kalata gwa Isabuli 118:26.

¹⁷ Akabalilo kaa findu bo kafikile, alinkuntuma umbombeli gwake, kukababuula abandu aba aabapaalile ukuti, 'Mwisege, fyosa fitendekesiigwe!'

¹⁸ "Looli boosa aba aabapaalile, kukuti mundu alinkwanda ukujoba isi sikunsigila ukubuuka. Usgwa kwanda alinkujoba alinkuti, 'Nuuilile ungunda, ngulondigwa ukuti mbuuke ngagakeete, ngusuumma uhobokele, ndikwisa.'

¹⁹ Ujungi alinkujoba alinkuti, 'Nuuilile ing'ombe kalongo isya kelimila, nsumwike nkusigela, ngusuumma uhobokele, ndikwisa.'

²⁰ Ujungi alinkujoba alinkuti, 'Naali pakwega unkiikulu, po ngabagila ukwisa.'

²¹ "Umbombeli jala alinkugomoka, alinkampangila sisiasi unntwa gwake. Po unntwa gwa nyumba jila alinkukalala, alinkummbuula umbombeli gwake alinkuti, 'Sooka panja mibilimbibi, ubuuke mmisebo na mu njila isya nkaaja, ukabatwale abalondo, aba bikukwema, abafwa maaso na balemale.'

²² "Piitaasi umbombeli jala alinkugomoka, alinkummbuula alinkuti, 'Ntwa, mbombole isi guundagiile, leelo ubujo bukaali bulipo.'

²³ "Unntwa alinkummbuula umbombeli alinkuti, 'Sooka panja, ubuuke mmisebo na mu njila isya mmigunda, ukabafimobilisyey abandu ukwisa, ukuti inyumba jangu jiisule abandu.

²⁴ Nikubabuula umwe nikuti, abandu bala naabapaalile kubwandilo, atikonjapo najimo ifindu fyanga!"

Untengo ugwa kuja mfundigwa gwa Jesu

(Matai 10:37-38)

²⁵ Jesu aalongeseenie ni kilundilo ikinywamu ikyu bandu. Po alinkusanuka, alinkubabuula alinkuti,

²⁶ "Linga umundu ikwisa kumyangu, ikulondigwa ukungana une, ukukinda ugwise, unna, unkasi, abaanaake, na bakamu abanyambala na bakiikulu. Kangi ikulondigwa ukungana une ukubukinda ubuami bwake. Linga atoliigwe ukabomba bo ulo, ujo akabagisya ukuja mfundigwa gwangu.

²⁷ Gwesa uju atikungonga nu kutaamigwa, nalinga ko kufwa pa kikohekano, akabagisya ukuja mfundigwa gwangu.

²⁸ "Linga jumo pakati paminyu, ikulonda ukujenga ikisonge, ikabomba baleebale? Bale, atikutuugala taasi ukumanya untengo, ukuti amanyi ukuti ikyuma kyake kibagile ukumaliisya ukujenga?

²⁹ Paapo linga ajengile ulwalo, leelo atoliigwe ukumaliisya ukujenga ikisonge, abandu boosa aba bikukibonaga ikisonge bikunsekaga.

³⁰ Bikutigi, 'Umundu uju aalyandile ukujenga, looli atoliigwe ukumaliisya!'

³¹ "Pamo linga umalafyale ikulonda ukulwa ubwite nu malafyale ujungi, ikabomba baleebale? Bale, atikutuugala taasi nu kwinogona, linga abagiile ukulwa nu malafyale uju ali na basikali 20,000, bo umwene ali nabo abasikali 10,000 itolo?

³² Linga aagile akabagila ukulwa nagwe, bo abaluge bali kubatali, umwene ikabatuma abandu baa kwakwaganila nu malafyale unnine, kukansuuma ukuti bapilikisanie isya kwtwala ulatengaano.

³³ "Ukufwana bo sisiisy, umundu gwesa pakati paminyu uju atikufileka fyosa ifi ali nafyo, akabagisya ukuja mfundigwa gwangu."

Ikifwanikisyo ikyu muunyu ugwa gusukile

(Matai 5:13; Maalika 9:50)

³⁴ "Umuunyu nnunu, looli umuunyu linga gusukile, ubagiile baleebule ukugomokesamo ubununu?

³⁵ Gukaja na mbombo najimo ukutendekesyu umfu ukuja nnunu, abandu bikugutaaga itolo. Uju ali ni mbulukutu isya kupilikila, jo apilikege!"

15

Ikifwanikisyo ikyu ng'oosi ijijisobile

(Matai 18:12-14)

¹ Iisiku limo, abasongesya songo na bafujufu bingi, baasegelelaga kwa Jesu ukuti bampilikisyeye.

² Po aBafaisai na bamanyisi baa ndagilo sya Moose, balinkwjobeesya balinkuti, 'Umundu uju ikubambilila abatulanongwa, kangi ikulya nabo.'

³ Po Jesu alinkubabuula ikifwanikisyo iki, alinkuti,

⁴ "Jo jwani pakati paminyu uju ali ni ng'oosi imia jimo, linga jimo jisobile, atikusileka ing'oosi 99 ndiis, ukuti akajilonde iji jisobile mpaka ajaage?"

⁵ Bo ajaagile, ikujibagala nu lasekelo.

⁶ Bo afikile kamyake, ikubapaala abamanyaani na bapalamani, ikuti, 'Namusekelege pamopeene na niine, paapo ing'oosi jangu iji jaasobile, njaagile!'

⁷ "Nikubabuula nikuti, bo laluelo lukujaga lasekelo kumwanya, kunongwa jaa ntulanongwa jumo uju apindwike, ukakinda ulusekelo kunongwa jaa bandu bala 99, aba bakaja batulanongwa."

Ikfwanikisyo ikyta lutalama ulu lwasobile

⁸ "Pamo unkiikulu uju ali ni ndalama kalongo, asobiisyne ulutalama lumo,* ikabomba bulleebule? Bale, atikwasya inyaale nu kupyagila nnyumba, nu kujilonda fijo mpaka ajaage?

⁹ Bo alwagile, ikubapaala abamanyaani na bapalamani, ikutigi, 'Amusekelege pamopeene na niine, paapo ulutalama lwangu ulu lwasobile, ndwagile!'

¹⁰ "Nikubabuula nikuti, bo laluelo abandumi baa Kyala bali nu lusekelo ulukulumba fijo, kunongwa jaa ntulanongwa jumo uju apindwike."

Ikfwanikisyo ikytaata ugwa kibabiilisi

¹¹ Jesu alinkwendelela ukubabuula alinkuti, "Aaliko umundu jumo, uju aali na baana babilu abalumyana.

¹² Unnandi alinkummbuula ugwise alinkuti, 'Taata, unjabile ikyuma kya kilingo kyanga.' Po ugwisabo alinkubajabania ikyuma abaanaake bobabiili.

¹³ "Bo gakakindapo amasiku mingi, unnandi jula alinkubungaania fyosa ifi ali nafyo, alinkwenda injila jaa kabuuka nkiisu ikytaata kubatali. Uko alinkwakubululusya ikyuma kyake mu mbombo sya bwlangani.

¹⁴ Bo amalile ukubombela kyosa, injala ingulumba jilinkugwa nkiisu kila, alinku ja ndondo.

¹⁵ Po alinkubuuka ku mwenekaaja jumo ugwa nkiisu kila, alinkunsumu imbombo. Umundu jula alinkuntuma mu ngunda gwake, ukuti atiimege ingulube.

¹⁶ Undumyana jula aali ni njala, mpaka alinkunyonywa ukulya amakandi aga syalyaga ingulube, poope najumo akaalimpeeplelo ifindu ifya kulya.

¹⁷ "Bo asyageenie alinkati, 'Ababomba mbombo baa taata balingga, bikulya nu kusyasya, looli une ngufwa ni njala!

¹⁸ Une ngubuuka kwa taata, ngwakummbuula ngwakuti, "Taata, ndulile inongwa kwa Kyala na kamyako.

¹⁹ Ngabagisya ukuja mwanaako, umbiike ukuja jumo mbabomba mbombo baako."

²⁰ "Po paapo alinkusookapo alinkubuuka ku gwise. Bo ali kifuki na pakaaja, ugwise alinkummbona, alinkumpelela ikisa, alinkubopa, alinkummuutatila, alinkumfipa.

²¹ Umwanaake jula, alinkummbuula ugwise alinkuti, 'Taata, ndulile inongwa kwa Kyala na kamyako. Ngabagisya ukuja mwanaako.'

²² "Looli ugwise alinkubabuula ababombeli baake alinkuti, 'Nanutwale mbibimbibi umwenda unnu, mumfwike. Mumfwike na kakuba ndoobe, ni filato mmalundi.'

²³ Nutwale indama iji jitupile, muboole, tulye nu kusekela.

²⁴ Paapo umwanangu uju aafwile, liilino asyukile; aasobile, liilino aboniike! Po balinkwanda ukusekela.

²⁵ "Akabalilo ako umwanaake unkulumba aali mu ngunda. Alinkubuuka kukaaja. Bo ali kifuki ni nyumba, alinkupilika akoogo kaa nyimbo na bandu ukumoga.

²⁶ Alinkunkoolela umbombeli jumo, alinkunndaalusya alinkuti, 'Filiko ifiki?'

²⁷ Alinkummbuula alinkuti, 'Unnugunago iiidle, uguso ankomile indama indupe, paapo ammwambiliile umwanaake unkufo itolo.'

²⁸ Umwanaake unkulumba jula alinkukalala, alinkukaana ukwingila nnyumba. Po ugwise alinkusooka panja alinkuntengalila.

²⁹ Looli umwene alinkummwamula ugwise alinkuti, 'Keeta ifyinja fingi ngabombiile, ngakilaniamo siku indagilo syako! Ukambamo une siku na kapeene, ukuti mbiikepo ulusekelo na bamanyaani bangu.

³⁰ Looli bo iiidle umwanaako uju abululwisyey ikyuma kyako na baa malaja, gunkomile indama indupe!

³¹ "Ugwise alinkummbuula alinkuti, 'Mwanangu, ugwe bwila ali pamopeene na niine, fyosa ifi ndi nafyo fyako.

* 15:8 15:8 **Lutalama lomo** gwali mfwalo gwa mundu gwa isiku limo. † 15:22 15:22 Utandu utu ugwise alimfwikile umwanaake, fikunangisya ukuti ammwambiliile umwanaake, akammbiika ukuja mbomba mbombo.

32 Liilino tatile tasekele nu kumoga, paapo unnungunago uju aafwile, liilino asyakile. Aasobile, liilino aboniike!"

16

Ikifwanikisyo ikyo mwimilili gwa kyuma

1 Jesu alinkababuula abafundigwa baake alinkuti, "Aaliko umundu jumo unkabi, uju aali nu mwimilili gwa kyuma kyake. Unkabi jula balinkummbuula ukati umwimilili ikubululusya ikyuma kyake.

2 Po unkabi alinkunkoolela umwimilili, alinkunndaalausya alinkuti, 'Sili buleebule inongwa isi ngupilika bikukujoba? Mbalila ikyuma kyangu iki kwimilila! Ubakagisya ukaja mwimilili kangi!'

3 "Umwimilili jula alinkwinogona mu ndumbula alinkuti, 'Mbombe buleebule? Paapo untwa gwangu ikulonda ukusosoysapo ukaja mwimilili. Ukulima ngaja na maka, ukusuma sya soni.

4 Mmeenyi isi ngeja pakubomba, ukati bo ngagiigwe mbwimilili, abandu baanyambilige nnyumba syabo.'

5 "Po alinkubakooolela jumoojumo aba untwa gwake ikubamelela. Alinkunndaalausya ugwa kwanda alinkuti, 'Kumeleligwa filinga ne ntwa gwangu?'

6 Alinkwamula alinkuti, 'Amapiipa agaa mafuta amalongo mabili.' Umwimilili alinkummbuula alinkuti, 'Ega kalata gwako, tuugala mbibimbibi, usimbe kalongo.'

7 Po alinkunndaalausya ugwa bubili alinkuti, 'Ugwe kumeleligwa filinga?' Alinkwamula alinkuti, 'Hfinyambi imia jimo ifya nganu.' Umwimilili jula alinkummbuula alinkuti, 'Ega kalata gwako, usimbe amalongo lwele.'

8 "Untwa jula alinkasyaganisa isi aabombile umwimilili unsyobi jula, alinkantuufya paapo aabombie na mahala. Namanga abandu abaa nkabalilo aka, bikubomba imbombo syabo na mahala ukubakinda aba bikummwitika Kyala.

9 Nikubabuula nikuti, ikyuma kya pakiisu apa kikumalika. Mubombelege ikyuma ikyo ukubatuula abangi, po mukukabaga abamanyaani. Po Kyala ikwisa kabambililaga umwe pabuo bwa bwila na bwila.

10 "Umundu gwesa unsuubiligwa ntendu utunandi, ukaja nsuubiligwa ntendu utanywamu. Umundu gwesa uju akaja ngolofu ntendu utunandi, moope ntendu utanywamu atikaja ngolofu.

11 Po linga mukaja basuubiligwa ukwimilila ikyuma kya pakiisu, jo jwani ikubasuubilaga ukwimilila ikyuma kya bwila na bwila?

12 Kangi linga mukaja basuubiligwa pa kyuma kya mundu ujungi, jo jwani ugwa kabapa iki kyo kynu jujuumwe?

13 Akajako umbombeli uju abagile ukubabombela abatwa babili. Bæno ikummbenga jumo nu kanngana ujungi, pamo ikummwimikaga jumo nu kummwila ujungi. Mukabagila ukummbombela Kyala keno mukukibombela ikyuma!"

14 Po aBafalisai, aba baali bagana ndalama, bo bapiliike isyo syosa, balinkammyalisya Jesu.

15 Jesu alinkubabuula alinkuti, "Umwe, mukwinangisya ukaja bagolofu nkyeni mmbandu, looli Kyala asimeenyi indumbula syinu. Paapo isi abandu bikasyimika, sikunkalasya Kyala!"

Indagilo nu Bonyafyale bwa Kyala

(Matai 11:12-13; 5:31-32; Maalika 10:11-12)

16 "Indagilo sya Moose na masimbo gaa bakunguluka, fyabalongwisye abandu mpaka pakabalilo kaa Johani uMoosi. Ukefuma pakabalilo aka, iNdumi iNunu ijaa Bonyafyale bwa Kyala jikulumbililingwa, küküti mundu ikwingila mBonyafyale kë maka.

17 Looli këpepe ukoomoka umpaalanga ni kiisu, ukukinda ukoomoka akasyu kamo acaa ndagilo.

18 "Umundu gwesa uju anndekile unkasi nu kwega unkiikulu ujungi, ikulogwa. Jooke na uju ikummwega unkiikulu uju alekiigwe nu ndame, ikulogwa."

Unkabi na Laasalo undondo

19 "Akabalilo kamo aaliko umundu jumo unkabi, uju aafwalaga imyenda igya ntengo, kangi aalyaga ifindu ifinunu amasiku goosa.

20 Pa kifigo kya nkabi jula, bammibiikaga undondo jumo ingamu jaake Laasalo, aali ni flonda umbili goosa.

21 Laasalo alinkunyonywa ukuya utabululukisya twa findu uta twasatukaga ukufuma pa meesa jaa nkabi jula, syope imbwa siisaga kükamyanda ifilonda fyake.

22 "Akabalilo kalinkufika aka unction jula alinkufwa, abandumi balinkummwega, balinkwakuntuugasya kumwanya kifuki na Abulahamu. Joope unkabi jula alinkufwa, balinkansyla.

23 Bo unkabi ikutaaamigwa ku ngolongo,* alinkukeeta kumwanya, alinkummbona Abulahamu kubatali, na Laasalo ali kifuki nagwe.

24 Alinkunkoolela alinkuti, 'Gwe taata Abulahamu, uliimbaakisya une, untame Laasalo, ajubike alooobe lwake mmiisi ku sulo, ukuti alatalisye ululimi lwang'a, paapo ngutaamigwa fijjo mmooto ugu.'

25 "Looli Abulahamu alinkummwamula alinkuti, 'Mwanangu, ukumbukege ukuti bo uli ku buumi gwakabile ifinunu, joope Laasalo aakabile ifibiibi. Looli apa ali pakusubisigwa, ugwe uli pakukubilwa fijjo.

26 Pali syosa isyo, pakati pamiyitu na numwe, lubiikiigwe ulupanga ulunywamu, ukuti aba bikulonda ukwisa ulko, ukufuma kuno batoligwege, boope aba bikufuma ulko batoligwege ukwisa kumiyitu.'

27 "Unkabi jula alinkujoba alinkuti, 'Po taata Abulahamu, ngukusuma untame Laasalo kakaaja kaa taata,

28 paapo ndi nabo abaamiyitu bahaano. Akabasoke ukuti boope bangisa kwisa pabujo ubu ubwa ngubilo.'

29 Looli Abulahamu alinkummwamula alinkuti, 'Bali nabo baakalata abaa Moose na baa bakunguluka. Basitiikge isi sisimbiigwe nabo.'

30 "Unkabi jula alinkujoba alinkuti, 'Mma, taata Abulahamu! Looli linga abukile kumyabo umundu ukufuma mbafwe, bikwakupinduka.'

31 Abulahamu alinkummbuula alinkuti, 'Linga batikusipilika isi sisimbiigwe na Moose na bakunguluka, po sitikubakolaga nalinga umundu asyukile ukufuma mbafwe.'"

17

Imanyisyo sya kuhobokelanila

(*Matai 18:6-7, 21-22; Maalika 9:42*)

¹ Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Nalooli sikwisa isi sikubasobesa abandu! Looli ahili umundu uju ikusitwala!

² Ngali kuenunu ukapinyigwa ulwala mmakosi gaake na kusopigwa mu nyanja, ukukindapo ukunsobesa jumo mmbandu abafujufu aba!

³ Muje maaso! Linga unniino akutulilile inongwa, unsokege. Kangi linga ikukusuma uluhobokelo, unhobokelege.

⁴ Nalinga akutulilile inongwa kahaano na kibili kwi isike limo, ikwisa kumyako, ikuti, 'Nsobile,' unhobokelege!"

Amaka gaa lwitiko

⁵ Abatamigwa balinkummbuula uNtwa balinkuti, "Utongelepo ulwitiko!"

⁶ UNtwa alinkubaamula alinkuti, "Linga muli na lwitiko ulaniini bo ulwa kaseke akaa mutaka, mwabagile ukugubuula unkuju uga ukuti, 'Nyukuka, ukiiyale mu nyanja,' gwabagiile ukubitika."

Isi simmbagile umbombi

⁷ "Jo jwani mmyinu uju ali na mbombi gwake, uju ikulima pamo ikutiima ing'oosi, ikummbuula bo akotwike mu mbombo ukuti, 'Isaga mbibimbibi, utuugale, uleyemo ifindu'?

⁸ Bule, atikummbuula ukuti, 'Ndendekesya ifindu, ubombege isi ngalonda, bo ndi pakulya na kuenwa. Bo mmalile, po na nungwe kulyamo na kuenwa'?

⁹ Bule, ikunngwila ulipi umbombi jula, paapo abombile isi alagiliigwe?

¹⁰ Nuumwe bo mumalile ukubomba syosa isi Kyala abalagiile, mutigi, 'Uswe tulibabombeli abasita kabagisia, tubombile itolo isi twalondigwaga ukusibomba.'"

Jesu ikubabumbulusya abakoma kalongo

¹¹ Jesu bo ali mu njila ukubuuka ku Jelusalemu, alinkwenda mu mpaka gwa Samalija na Galilai.

¹² Bo ikwingila nkaaja kamo, alinkwaganila na bandu kalongo, aba baali ni mbango jaa bukoma. Balinkwima pabutali,*

¹³ balinkukoolela fijjo balinkuti, "Gwe Jesu gwe Malafyale, uliitupaakisya!"

* 16:23 16:23 *Ingolongo* Bala ku Isyakulingaan. * 17:12 17:12 Abakoma baali bandu aba baabiikigwaga pabutali na bandu, baababonaga ukuja banyali. Indagilo sya Moose syalagiile ukuti batuugalege pabutali na bandu abangi. Bala kalata gwa Abanyaleebi 13:45-46.

¹⁴ Bo ababwene alinkubabuula alinkuti, "Amubuuke mukiinangisye ku bapuuti." Bo bali mu njila bikwenda, balinkwelaka.

¹⁵ Jumo ndi balabala, bo iibwene ukuti abumbulwike, aagomwike ikulaata ukantuuufya Kyala.

¹⁶ Bo afikile alinkufugama nu kwinama paasi nkyeni mwa Jesu, ukugwa ulupi kamyake. Umundu ujo aali Nsamalija.

¹⁷ Jesu alinkulausya alinkuti, "Bule, bakeelusigwa boosa kalongo? Bala bahaano na bana bali kuugu?"

¹⁸ Bule, najamo uju agomwike kakantuuufya Kyala, looli mwene unjanga uju?"

¹⁹ Po paapo Jesu alinkummbuula alinkuti, "Sumuka, buukaga, ubumbulwike ububine kanongwa jaa lwitiko lwako!"

Ukwisa kwa Bunyafyale bwa Kyala

(Matai 24:23-28, 37-41)

²⁰ Hiisiku limo, aBafalisai baalinndaaluusiisye Jesu baatile, "UBunyafyale bwa Kyala bukwisa ndili?" Jesu alinkubaamula alinkuti, "UBunyafyale bwa Kyala butikwisa ni fimanyilo ifi fikuboneka na maaso.

²¹ Kangi abandu batikwisa kujobaga ukuti, 'Keeta! Buliko kuno!' pamo, 'Bali kula!' Paapo uBunyafyale bwa Kyala bulimo mmyinu."

²² Po Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Gikwisa amasiku aga mukwisa kuyonywaga iisiku ly a kwisa kwangu ne ne Nnyamundu, leelo mutikwisa kulibona.

²³ Kangi abandu bikwisa kubabuulaga ukuti, 'Keeta aliko kula!' pamo, 'Keeta aliko kuno!' Mulingiisa kusookangapo apa mulipo, pamo ukubakonga.

²⁴ Namanga pi isiku ili ngwisa kwisa ne Nnyamundu, ngwisa bo ulwa kimweku ikyu njasi, iki kikamulika mu mpaalanga, ukufuma ulubafu lamo kikwakufika ulubafu ultangi.

²⁵ Bo sikaali ukuboneka isyo, Nnyamundu sikuanyaaga ingubilo inyingi nu kakaanigwa na bandu baa nkabalilo aka.

²⁶ "Bo ulwa mmasiku agaa Nwaka, bo sikhisa kujilaga akabalilo akaa kugomoka Nnyamundu.

²⁷ Abandu baalyaga nu kunwa, beegaga nu kwegigwa, mpaka iisiku ili Nwaka aalingiile mu ngalaba. Ifula jaa mweleesy*j*ilinkutima, jilinkubapyuta boosa.

²⁸ "Kangi syali bo luluulo mmasiku gaa Looti. Abandu baalyaga nu kunwa, buulaga nu kuelisya, baabyalaga nu kujenga.

²⁹ Looli ilisiiku ili Looti aasookilemo mu Sotoma, umooto na mabwe aga gikwaka, fyagalalaga ukufuma kamwanya, ngati fula, filinkubapyuta boosa.

³⁰ Bubuubo bo sikhisa kujilaga, bo ngusetaligwa pabwelu ne Nnyamundu.

³¹ "Isiku ilyo, umundu uju ali pamwanya pa nyumba, alingasulukaga kukwega utundu twake utu tuli nnyumba, looli abopege. Kangi umundu uju ali mu ngunda, alingagomokelangako kukaaja. ³² Munkambukege unkasi gwa Looti![†]

³³ Umundu gwesa uju ikulonda ukubuponesya ubuumi bwake, ikubupeesyaga ubuumi bwa bwila na bwila. Looli umundu uju atikubupaasya ubuumi bwake pakiusu apa, ujo jo ikubukabaga ubuumi bwa bwila na bwila.

³⁴ "Nikubabuula nikuti, pakilo ikyo abandu babili linga balambaleele pa kitala kimo, jumo ikwisa kwegigwa, ujungi ikwisa kulekigwa.

³⁵ Abakiikulu babili bikwisa kusyaga pamopeene, jumo ikwisa kwegigwa, ujungi ikwisa kulekigwa. [

³⁶ Abanyambala babili bikwisa kubombaga imbombo mu nganda, jumo ikwisa kwegigwa, ujungi ikwisa kulekigwa.][‡]

³⁷ Abafundigwa balinkunndaaluuya balinkuti, "Gwe Ntwa, isyo sikhisa kabombigwa kuugu?" Alinkubaamula alinkuti, "Apa gulipo umfimba, po apa iminombo gitubungaana."

18

Ikifwanikisyo ikyu nkiikulu umfwile nu ndongi

¹ Po paapo Jesu alinkubabuula abafundigwa baake ikifwanikisyo, ukubamanyisya ukuti, bikulondigwa bansuumege Kyala bwila kisita kuleka.

[†] 17:32 17:32 *Unkasi gwa Looti* aasanwike ukuja kyulu kya muunyu, paapo aanyonyilwe ukugomoka ku Sotoma, nkaaja aka Kyala aalagile ukuti kappyutigwe. Bala kalata gwa Ubwandilo 19:26. [‡] 17:36 17:36 Baakalata bamoo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

² Alinkujoba alinkuti, "Aaliko undongi nkaaja kamo akanywamu, uju akantiilaga Kyala, kangi akampaasyaga umundu.

³ Nkaaja aka aaliko unkiikulu jumo umfwile, uju aabuekaga ku ndongi kaa kingi, alinkujoba alinkuti, 'Ngukusuma uandongele kanunu inongwa jangue ne ndagu gwanga.'

⁴ "Akabalilo kaa kingi undongi aakaanaga, looli kabuebo alinkwinogona mu ndumbula jaake alinkuti, 'Ndikuntiila Kyala pamo ukampaasya umundu.

⁵ Looli paapo unkiikulu umfwile uju ikusasingula fijo, ngundongela kanunu inongwa jaake, ukuti alingangatasyaga ukusungilila bwila!"

⁶ UNtwa alinkujoba alinkuti, "Musyaganie isi ikujoba undongi unniongafu jula!

⁷ Bale, Kyala atikubabombela kanunu abasunguligwa baake, aba bikunndilila pa-muusi na pakilo? Bale, ikukaabilo ukubatuula?

⁸ Nikubabuula nikuti, Kyala ikubapa mbibimbibi ifi bikusuma. Looli bo ngwisa ne Nyaymundu, bale, ngwisa kubaaga abandu aba bikusunyiitika?"

Ikifwanikisyo ikyu Mfalisai nu nsongesya songo

⁹ Po Jesu alinkubabuula ikifwanikisyo, abandu bala bikwibona ukuja bagolofu, bikubuila abandu abangi.

¹⁰ Alinkuti, "Iisisu limo abandu babili baabuekile kukwipuuta ndupaso lwa tempeli, jumo aali Mfalisai, ujungi aali nsongesya songo.

¹¹ UMFalisai jula alinkwima, alinkwipuuta mu ndumbula jaake alinkuti, 'Gwe Kyala, ngugwa ulupi, paapo une ngaja bo abandu abangi, aba bikukaba ikyuma ku busyobi, abaniongafu, abalogwe, pamo bo ulwa nsongesya songo uju!

¹² Une ngufipiika ifindu nu kwipuuta, kibili ku ndungu, kangi fyosa ifi ngukuba ngukusookesyia ifya pi ilongo.'

¹³ Looli unsongesya songo jula, alinkwima pabutali, akaagelilepo ukwinula amaaso gaake kumwanya, looli alinkwikoma koma ka kipambaga ukunangisya ubusulumanie, alinkujoba alinkuti, 'Gwe Kyala, uhiimbaakisya une, ne ntulanongwa!'

¹⁴ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Nikubabuula, unsongesya songo uju aagomwike kukaaja, aabaliigwe ukuja ngolofu, somma uMfalisai. Namanga kuke ti mundu uju ikwiiniula, ikusulusigwaga na Kyala, umundu gwesa uju ikwisulusya ikwinuligwaga na Kyala."

Jesu ikubasaja abaanike

(Matai 19:13-15; Maalika 10:13-16)

¹⁵ Abanda bantwalilaga Jesu na baana abaniini, ukuti abapalamaasye. Abafundigwa baake bo basibwene isyo, balinkubakemela.

¹⁶ Looli Jesu alinkubakoolela abaana bala, alinkuti, "Namubaleke abaana abaniini biisege kumyangu, mulingabasigilaga, paapo uBunyafyale bwa Kyala bwa bandu aba bali bo abaana aba.

¹⁷ Nalooli nikubabuula, umundu gwesa uju atikusumabila Kyala bo umwana unniini muno ikubasubila abapaapi, atikwingila siku mBunyafyale bwa Kyala."

Jesu ikumanyisyia inongwa sya kyuma ikyu pakiis

(Matai 19:16-30; Maalika 10:17-31)

¹⁸ Undongosi jumo alinkunndaalusa Jesu alinkuti, "Gwe Mmanyisi Nnunu, mbombe ifiki ukuti ngabe ubuumi bwa bwila na bwila?"

¹⁹ Jesu alinkumwamula alinkuti, "Fiki kuenjoba ukuti ndi nnunu? Akajako unnu, looli aliko jumojwene, jo Kyala!

²⁰ Usimeenyi indagilo, 'Ulingalogwaga, ulingagogaga, ulingahijaga, ulingajaga nkeeti gwa butangulu, ummwimikege ugusso nu nyoko.'*

²¹ Umwene alinkuti, "Indagilo syosa isyo nsikolile ukufuma mbukeke bwangu."

²² Jesu bo apiliike isyo, alinkummbuula alinkuti, "Gwagiilwe kamokeene. Ulisyia utunda toosa uta uli nato, indalamo isyo ubajabile abalondo. Linga ubomible bo ulo, bo gwibikiile ikyuma kumwanya. Po gwise gangongege."

²³ Undongosi jala bo apiliike isyo, alinkusulumania fijo, paapo aali ni kyuma kingi fiyo.

²⁴ Jesu bo ammbwene ukuti asulumeenie, alinkujoba alinkuti, "Bo bupala buki abakabi ukwingila mBunyafyale bwa Kyala!"

²⁵ Ingamila ukwingila mbwasi bwa sindaano kapepe, ukukinda unkabi ukwingila mBunyafyale bwa Kyala!"

* 18:20 18:20 Bala kalata gwa ukusooka 20:12-16; ukukumbuka Ingomeeesyo 5:16-20.

²⁶ Abandu aba baasipiliike isyo, balinkujoba balinkuti, "Po jo jwani uju abagiile ukupokigwa?"[†]

²⁷ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Isi bikutoligwa abandu, abagiile Kyala."

²⁸ Peeteli alinkujoba alinkuti, "Keeta, uswe tafilekile fyosa, tukukongile ugwe!"

²⁹ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Nalooli nikubabuula, umundu gwesa uju ajilekile inyumba, pamo uniasi, pamo abakamu, pamo abapaapi, pamo abaanaake, kūnongwa jaa Būnyafyale bwa Kyala,

³⁰ ikwisa kwambili ka bwingi ukukindapo, nkabalilo aka. Kangi nkabalilo aka kikwisa, ikwisa kūkaba ubusumi bwa bwila na bwila."

Jesu ikujoba ulwa butatu isya bufwе nu kusyuka kwake

(Matai 20:17-19; Maalika 10:32-34)

³¹ Jesu alinkubeeega abafundigwa bala kalongo na bibili, alinkuja nabo pambali, alinkubabuula alinkuti, "Keeta! Tukufyuka ukubuuka mu Jelusalemu, syosa isi baasimbile abakunguluka, isya kūnjoba ne Nnyamundu, sikubombigwa.

³² Ngwakubiiigwa mmaboko agaa Balooma. Bikwakuyunyangalilaga, bikwakundukaga nu kūswela amata.

³³ Bikwakengoma ni fingoti, po bikwakungogga. Pi isiku lya butatu, angusyuka."

³⁴ Looli abafundigwa baake bakaasyageenie isi aajobaga. Inongwa isi aajobaga bakaameenye ukuti sikuti fiki, paapo syafisiigwe kūmyabo.

Jesu ikummbumbulusya umfwa maaso

(Matai 20:29-34; Maalika 10:46-52)

³⁵ Bo Jesu asegeleiile nkaaja akaa mu Jeeliko, umundu juimo umfwa maaso, aatuegeele kumbali ka njila, aasuumaga ifya bususilwa.

³⁶ Bo apiliike ikilundiilo kya banda bikukinda, alinkulaalusya alinkuti, "Filiko ifiki?"

³⁷ Balinkummbuula balinkuti, "Jesu ugwa mu Nasaleti ikukinda."

³⁸ Po alinkukooleta alinkuti, "Gwe Jesu, gwe Mwana gwa malafyale Ndaabiti,[‡] uliimbaakisya!"

³⁹ Abandu aba baatalilepo nkyeni mwa Jesu, balinkunkemela ukuti amyeke. Looli umwene alinkukindilila fijo, alinkulaata ukukooleta alinkuti, "Gwe Mwana gwa malafyale Ndaabiti, uliimbaakisya!"

⁴⁰ Jesu alinkwima, alinkubalagila ukuti bantwale kūmyake. Bo asegeleiile alinkunndaalusya alinkuti,

⁴¹ "Kulonda ngubombele ifiki?" Umfwa maaso jula alinkuti, "Gwe Ntwa, ngulonda ukuti ngeetege."

⁴² Jesu alinkummbuula alinkuti, "Keetaga! Ubumbulwike ububine kūnongwa jaa lwitiko lwako."

⁴³ Nakalinga alinkukeeta, alinkunkonga Jesu kuno ikantuufya Kyala. Abandu boosa bo basbwene isyo, boope balinkantuufya Kyala.

19

Jesu ikwaganila na Sakai

¹ Jesu alinkwingila mu Jeeliko, aakiisaniaga nkaaja kala.

² Aalimo umundu juimo ingamu jaake Sakai, uju aali nkulumba gwa basongesy歌 songo, kangi aali nkabi.

³ Umundu uju aalondaga ukummbona Jesu muno ajiilile, looli alinkutoligwa ukummbona, kūnongwa jaa kilundilo kya banda, paapo umwene aali mpimba.

⁴ Po alinkubopa ukatalapo nkyeni, alinkukwela mu nkuju ukuti ammbone, paapo Jesu aajaga pakukinda mu njila jila.

⁵ Jesu bo afikile pa nkuju gula, alinkukeeta kūmwanja, alinkummbuula Sakai alinkuti, "Sakai, suluka nakalinga! Paapo liilino ngwakulinda nnyumba mmyako."

⁶ Sakai alinkusuluka nakalinga nu kūmmwambili Jesu nu lasekelo.

⁷ Abandu boosa aba baalimbwene Jesu bo ikwingila mu nyumba jaa Sakai, balinkwibunesya, balinkuti, "Abuukile kūkaja nheesya gwa ntulanongwa!"

⁸ Looli Sakai alinkwima, alinkummbuula uNtwa alinkuti, "Keeta Ntwa! Ikyuma kyanga ngujaba pakati, kimo ngabapapo abalondo. Kangi umundu uju linga naalinsyobile fimo, ngunngomokesya ifi naalinsyobile kana."*

[†] 18:26 18:26 Baaswigile paapo aBajuuta baali nu lwitiko ukuti linga umundu nkabi, asajigwe na Kyala, jo ikwingila kumwanya. [‡] 18:38 18:38 Umwana gwa malafyale Ndaabiti Kokuti Meesija. Abanyaisilaili baakeetelelaga ukwisa kwa Meesija ukufuma ndujungu lwa Ndaabiti. Bala iisyu **Meesija** ku Isyakulingaanina. *

^{*} 19:8 19:8 Bala kalata gwa Abanyaleebi 6:1-5.

⁹ Po Jesu alinkummbuula Sakai alinkuti, "Liilino ubapoki bwisele nnyumba iji, paapo joope uju mwana gwa Abulahamu.

¹⁰ Paapo Nnyamundu iiisle kubabalonda nu kabapoka aba basobile."

*Ikifwanikisyo ikyababombeli aba baajabiliigwe ulatalama
(Matai 25:14-30)*

¹¹ Bo bikugapilikisyu amasyu gaake, Jesu alinkwendelela ukubabuula ikifwanikisyo, paapo aali kifuki ukufika ku Jelusalemu, kangi abandu bala biinogonaga ukuti ubunyafyale bwa Kyala bukuja pakuboneka nakalinga.[†]

¹² Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Aaliko umundu jumo ugwa nkikolo ikyimikigwa, uju aalondaga ukwenda injila ukubuuka nkiisu ikyababatuli nu kugomoka, ukuti akapeeligwe ubunyafyale ubwa kulongosya ikiisu kyake.[‡]

¹³ "Bo akaali ukubuuka, aabakooliile ababombeli baake kalongo, alinkumpapo ukuti mbombeli indalamu inyingi,[§] alinkubabuula alinkuti, 'Musibombele indalamu isi, ukuti syongelengepo, mpaka bo ngugomoka.'

¹⁴ Looli abandu baa nkiisu kyake baalimbengile, balinkutama abandu abaa kwa kujoba ukuti, 'Tutikulonda umundu uju ukuja ndagili gwitu!'

¹⁵ Poope umundu jula aakabile ubunyafyale, alinkugomoka kakaaja. Bo afikile alinkubakoolela ababombeli aba aabapeele indalamu, aalondaga ukuti amanye ifi akabiileko ukuti mbombeli.

¹⁶ "Alinkwisa ugwa kwanda, alinkujoba alinkuti, 'Ntwa, indalamu syako, ngabiileko ifijabo kalongo.'

¹⁷ Untwa gwake alinkummbuula alinkuti, 'Ubombile kanunu, gwe mbombeli nnunu! Paapo u li ngolofu mu mbombo inandi fijo, ngukupapo ukulongosya utwaja kalongo.'

¹⁸ Alinkwisa umbombeli ugwa bubili alinkujoba alinkuti, 'Ntwa, indalamu syako, ngabiileko indalamu isingi ifijabo fihaano.'

¹⁹ Untwa gwake alinkummbuula joope uju, alinkuti, 'Ugwe, ngukupapo ukulongosya utwaja tuhaano.'

²⁰ "Alinkwisa ujungi alinkujoba alinkuti, 'Ntwa, isi syo indalamu syako, naapinyile nkitambala, ukuti silingasoba.

²¹ Naabombile bo u lo paapo nakutiilaga, namanga ugwe u li mundu unkali. Kwega ifi ukaabiiile nu kutondola ifi ukaabyele.'

²² "Untwa jula alinkummbuula alinkuti, 'Gwe mbombeli umbiibi ugwe! Ngukulongela mu mmasyu gaako aga ujobile. Gwameenye ukuti une ndi nkali. Ngwega ifi ngaabiileko nu kutondola ifi ngaabyele.

²³ Po fiki ukaabiiile indalamu syangu kuli aba bikusibombela ukuti ngabileko? Une bo niisile ngali neegile na isi ngabileko.'

²⁴ "Po alinkubalagila aba baalyimile kifuki, alinkuti, 'Namupoke indalamu, mukampepo jula uju akabile indalamu ifijabo kalongo.'

²⁵ Balinkwamula balinkuti, 'Ntwa, keeta ali nasyo indalamu ifijabo kalongo!'

²⁶ "Joope alinkubaamula alinkuti, 'Nikubabuula nikuti, uju ikubombela kanunu aka ali nako, ikongeeligwa ukapeeligwa. Uju atikubombela kanunu, koope aka ali nako ikupokigwa.

²⁷ Po mubatwale abalugu bangu, aba batikulonda ukuti njege malafyale gwabo, mubatwale apa, mubagoge, bo ngukeetal!"

Jesu ikwambiliigwa na kuluu kaa butoli mu Jelusalemu

(Matai 21:1-11; Maalika 11:1-11; Johani 12:12-19)

²⁸ Jesu bo amalile ukujoba isyo alinkutalapo nkyeni, alinkwanda injila jaa kufyuka ukubuuka ku Jelusalemu.

²⁹ Bo aseglile mu Betifage na mu Betanija, utwaja utu tulu kifuki nu bujo uba bikuti Kyamba kya Misyangutu, alinkutama abafundigwa baake babili,

³⁰ alinkubabuula alinkuti, "Namubuukege nkaaja aka kali nkyeni mmyinu. Bo mwingile mula, mukwakuaaga imwana jaa mbunda jikungiiigwe, iji umundu akitogamo siku. Mukajaabule, mukajitwale apa.

³¹ Linga umundu ikubalaaluuuya ikuti, 'Fiki mukujaabula?' mukammbuulege mukatigi, 'Untwa afumbilwe najo.'

[†] 19:11 19:11 *UBUNYAFYALE bwa Kyala bukuja pakuboneka nakalinga* Abandu biinogonaga ukuti Jesu ikubuuka ku Jelusalemu ukulongosya ubunyafyale. [‡] 19:12 19:12 *Ukuti akapeeligwe ubunyafyale ubwa kulongosya ikiisu kyake* Akabalilo kala abandu baabuukaga ku malafyale ukulumba gwa Balooma, ukapeeligwa ubunyafyale bwa kulongosya ifisu fyabo. [§] 19:13 19:13 *Indalamu inyingi* NKigiliki bikuti Mina kalongo. Mina gwali mfwalo gwa mundu ka masiku imia jimo.

³² Po bala baatumiigwe balinkubuuka, balinkwaga sijiliile bo muno aababuule.

³³ Bo bali pakujaabula imwana jaa mbunda, abeene najo balinkubalaalusa balinkuti, "Fiki mukujaabula imwana jaa mbunda?"

³⁴ Balinkubaamula alinkuti, "Untwa afumbilwe najo."

³⁵ Balinkuntwalila Jesu, balinkutenga imyenda gyabo pamwanya paa mwana jaa mbunda, Jesu alinkwitoga.*

³⁶ Jesu bo ikwenda, abandu baalisaga imyenda gyabo mu nsebo, ukunangisya ulwimiko kumyake.

³⁷ Bo ali kifuki nu nsebo ugukusuluka ukufuma ku Kyamba kya Misyanguti, ikibugutila kyosa ikya bafundigwa baake, kilinkwanda ukusekela nu kulaata ukantuufya Kyala, kunongwa jaa mbombo sya fiika fyosa ifi baafibwene,

³⁸ balinkuti,

"Asajigwege uMalafyale uju ikwisiila mu ngamu jaa Ntwa Kyala!"†

Ulutengaano kumwanya nu busisyaya kwa Kyala gwa kumwanya fijo!"

³⁹ ABafalisai bamoo, aba baalimo nkilandilo, balinkummmbuula balinkuti, "Mmanyisi, ubakemele abafundigwa baako, bameye!"

⁴⁰ Alinkubaamula alinkuti, "Nikubabuula nikuti, linga bamyekele aba, amabwe gikulaataga!"

Jesu ikujoba ukuti akaaja kaa Jelusalemu kikwisa kubulutuligwa

⁴¹ Jesu bo ali kifuki, alinkukabona akaaja kaa Jelusalemu, alinkukalilila,

⁴² alinkuti, "Ngali sili kanunu kumyako umwisyugu, linga gwasimeenyi isi sikutwala ulutengaano! Looli akabalilo aka utikusibona.

⁴³ Paapo amasiku gikwisa, aga abalugu baako bikwisa kujenga iilinga ilya mabwe ukukusyunguutila, bikwisa kujefinyatila mfibafu fyosa.

⁴⁴ Bikwisa kujepondania paasi ugwe na baanaako, mwi ilinga lyako ilya mabwe. Batikwisa kujekelkela iibwe ili lili pamwanya pi ibwe iiinie,‡ kunongwa jaa kuti ukakaageenie akabalilo aka Kyala aaliisile kujukupoka!"

Jesu ikubakaga abuhali ndupaso lwa tempeli

(Matai 21:12-17; Maalika 11:15-19; Johani 2:13-22)

⁴⁵ Jesu alinkwingila ndupaso lwa tempeli, alinkwanda ukubakagila panja aba buulisaga utandu.

⁴⁶ Alinkubabuula alinkuti, "Sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, 'Inyumba jangu jikujaga nyumba jaa kwipuutilamo.'§ Looli umwe, mujibiikile ukuja, 'Mbako jaa minyambuta,' †*

⁴⁷ Jesu aamanyisyaga kujuti isiku ndupaso lwa tempeli. Abapuuti abalongosi, abamanyisi baa ndagilo sya Moose na balongosi baa Bajuuta, balinkubuuka kumyake,

⁴⁸ looli bakaajaagile najimo, paapo abandu boosa baapilikisyaga kanunu isi aajobaga.

20

Jesu ikulaalhusigwa isya maka gaake

(Matai 21:23-27; Maalika 11:27-33)

¹ Iisiku limo, Jesu aabamanyisyaga nu kubalumbilila abandu iNdumi iNunu ndupaso lwa tempeli. Abapuuti abalongosi, abamanyisi baa ndagilo sya Moose na balongosi baa Bajuuta, balinkubuuka kumyake,

² balinkundndaalusa balinkuti, "Tubuule, ukabile kuuugu amaka agaa kubomba isi? Jo jwani uju akuppee amaka aga?"

³ Alinkubaamula alinkuti, "Na niine ngabalaalusa iisyu limo. Muumbuule,

⁴ bule, amaka agaa Johani agaa kuboosya abandu gaafumile kwa Kyala, pamo ku bandu?"

⁵ Po balinkujobesania balinkuti, "Linga tukuti amaka gaake gaafumile kwa Kyala, umwene ikutigi, 'Keeta mukaalimmwitiike'?"

⁶ Looli linga tukuti amaka gaake gaafumile ku bandu, ikilandilo iki ikya bandu bikututuunya na mabwe, paapo biihiike ukuti Johani aali nkunguluka."

* ^{19:35} ^{19:35} Jesu alinkwitoga Abanyakfale biitogaga ifalaasi isya bwite. Po Jesu ukwitoga imbunda bo ikwingila mu Jelusalemu, aanangisaya ukuti umwene ikwisa nu lutengaano, jo malafyale gwa lwijisyo. † ^{19:38} ^{19:38} Bala kalata gwa Isabuli 118:26. ‡ ^{19:44} ^{19:44} Itempeli jaaliisile kupanguligwa na Balooma ikyinja kya 70 bo apaapiigwe Jesu Kilisiti. § ^{19:46} ^{19:46} Bala kalata gwa Jeesaja 56:7. * ^{19:46} ^{19:46} Bala kalata gwa Jelemija 7:11.

⁷ Po balinkummwamula Jesu balinkuti, "Takamanya kano gaafumile."

⁸ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Po leelo niine, ndikubabuula umwe ukuti jwani ambeele amaka agaa kubomba isi."

*Ikifwanikisyo ikyo balimi ababiibi
(Matai 21:33-46; Maalika 12:1-12)*

⁹ Po Jesu alinkwanda ukubabuula abandu ikifwanikisyo iki, alinkuti, "Aaliko umundu jumo uju aabyele amaafile mu ngunda gwake. Alinkubabiihamo abalimi abaa kukeetelela imipiki gya maafile gila, ukuti iseke bo sibifwifwe, biise bajabane. Po alinkwenda injila akabalilo akatali.

¹⁰ Akabalilo kaa kutungula iseke bo kafikile, alinkuntama jamo mbabombeli baake ku balimi bala ukuti bampeko ikijabo kyake. Looli abalimi bala balinkunkoma, balinkunkaga kisita kampapo nafimo.

¹¹ "Po umwene ngunda jula alinkuntama kangi umbombeli ujungi. Abalimi bala joope balinkunkoma, balinkummbombela ingosya soni, balinkunkaga kisita kampapo nafimo.

¹² Alinkuntama kangi ugwa butatu, joope balinkamfulasya, balinkunkaga.

¹³ "Po umwene ngunda alinkwinogona alinkuti, 'Mbombe ifiki? Nguntuma umwanang uukundwe. Pamo uju jo bikwakummwimikaga.'

¹⁴ Looli abalimi bala bo bammbwene, balinkujobesania balinkuti, 'Uju jo mwene kilingo. Isaga tunnoge, ukuti ikilingo kijege kyitu.'

¹⁵ Balinkensoosyamo mu ngunda, balinkunngoga."

Po Jesu alinkubalaaluuusya alinkuti, "Umwene ngunda jula ikwisa kubabombela sya fiki abalimi bala?"

¹⁶ Ikwisa kabagoga abalimi bala, nu ngunda gula ikubapapo abangi!" Abandu bo bapiliike isyo, balinkujoba balinkuti, "Buno silingiisa kaboneka isyo sikai!"

¹⁷ Looli Jesu alinkubakeeta, alinkubalaaluuusya alinkuti, "Fiki sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,

'Ilibwe ili abajenga nyumba baalikaanile,*

lyo ljjile ibwe ikulumba pa lwalo, pa nguto'?†

¹⁸ "Kukuti mundu uju ikugwa pamwanya pi ibwe lyo, ikukonyoka konyoka, na gwesa jula likunngwila, likuentakania."

¹⁹ Abamanyisi baa ndagilo sya Moose na bapuuti abalongosi, balinkulonda ukunkola akabalilo kalakala, paapo baasyageenie ukuti, ikifwanikisyo iki aabajobaga abeene. Looli balinkubatiila abandu.

Husonga isongo ku malafyale gwa Balooma

(Matai 22:15-22; Maalika 12:13-17)

²⁰ Po paapo abalongosi baa Bajuuta balinkuntegelela Jesu. Balinkubatuma abandu baa kuenteedela, aba baalibiihile ngati bagolofu, ukuti bankole mbujobi bwake, po bantwale ku ndongosi gwa kiusa ukuti banndonge.

²¹ Po abandu bala baalintegeliile, balinkunndaaluuusya Jesu balinkuti, "Gwe Mmanyisi, tumeenye ukuti kujoba nu kumanyisyisa isya nalooli. Tumeenye ukuti utikupaasya isi bikwinogona abandu, ugwe kumanyisyisa isya Kyala ku bwanalooli.

²² Bale, indagilo sya Moose sikutwitikisyia ukusonga isongo ku malafyale gwa Balooma, pamo mama?"

²³ Looli Jesu alinkubumanya ubukomu bwabo, alinkubabuula alinkuti,

²⁴ "Namuunangisyre ulatalama lomo ulwa ndenali. Ikifwani iki kyani, ni ngamu iji jaani?" Balinkummwamula balinkuti, "Fya malafyale gwa Balooma."

²⁵ Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Po ifya malafyale gwa Balooma mumpenge umalafyale gwa Balooma, ni fya Kyala mumpenge Kyala."

²⁶ Abandu bala balinkuswiga fijio ukwamula kwa Jesu, balinkumyeka. Balinkutoligwa inongwa ijaa kunkolela, kunongwa jaa masya aga ajobile nkyeni mmbandu.

Isya kusyuka ukufuma mbafwe

(Matai 22:23-33; Maalika 12:18-27)

²⁷ ABASATUKAI[‡] bamo balinkubuuka kwa Jesu. Abeene baamanyisyaga ukuti abandu bakabagila ukusyuka ukufuma mbafwe. Po balinkunndaaluuusya balinkuti,

* ^{20:17} ^{20:17} *Ilibwe ili abajenga nyumba baalikaanile* Jesu apa aabombile amasya agaa nDwitikano uLukuulu ukwijoza umwene. † ^{20:17} ^{20:17} Bala kalata gwa Isabuli 118:22. ‡ ^{20:27} ^{20:27} *ABASATUKAI* Bala ku Isyakulingaania.

²⁸ "Gwe Mmanyisi, Moose aatusimbiile mu ndagilo ʉkʉti, 'Linga ʉmundu ikʉfwa kisita kupaapa ʉmwana najumo, ʉgwamyabo amwingilengopo ikilingo ʉnkiikulu ʉmfwile jula, ʉkʉti ampaapile abaana ʉjʉ afwile.'[§]

²⁹ Po baaliko abanyamundu bahaano na bibili. ʉgwa kwanda alinkwega ʉnkiikulu, alinkufwa kisita kupaapa ʉmwana najumo.

³⁰ ʉgwa bobili [alinkummwingilapo ikilingo ʉmfwile jula, joope alinkufwa kisita kupaapa nagwe.]^{*}

³¹ nʉ gwa bʉtati, joope alinkummwingilapo. Bo lʉlʉulo boosa bahaano na bibili balinkummwingilapo, balinkufwa kisita kupaapa nagwe.

³² Kʉmmaliikisyo, ʉnkiikulu jula joope alinkufwa.

³³ Abandu boosa bo basyakile, ʉnkiikulu jula ikwisa kujaga nkasi gwani? Paapo aalyegiigwemo na banyambala boosa bahaano na bibili."

³⁴ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Abandu baa nkabalilo aka bikwega nʉ kwegigwa.

³⁵ Looli aba Kyala ababwene ʉkʉti babagiisye ʉkʉja nkiisʉ ikipya, nʉ kʉsyaka ʉkʉfuma mbafwe, batikwisa kwega pamo ʉkwegigwa.

³⁶ Bakabagila ʉkwisa kufwa kangi, paapo bikwisa kujaga bo ʉlwa bandumi. Abandu abo baana baa Kyala, paapo basyusiigwe ʉkʉfuma mbafwe.

³⁷ "Joope Moose aatile, abafwe bikwisa kʉsyaka. Aajobile isyo mwa Kalata ʉMwikemo, pala aasimbile isya kisyjanju iki kyakaga ʉmooto. Aalinjobile ʉNtwa Kyala, ʉkʉti jo, 'Kyala gwa Abulahamu, Kyala gwa Isaka na Kyala gwa Jaakobo.'[†]

³⁸ Po Kyala akaja jo Kyala gwa bafwe, looli gwa bʉumi,[‡] paapo kʉmyake boosa bʉumi."

³⁹ Po abamanyisi baa ndagilo sya Moose bamo, balinkujoba balinkuti, "Gwe Mmanyisi, ʉjobile kanunu!"

⁴⁰ ʉkwandila apo, akaagelilepo ʉmundu najumo ʉkʉnndaaluusya kangi Jesu.

Meesija Mwana gwa Ndaabiti

(Matai 22:41-46; Maalika 12:35-37)

⁴¹ Po Jesu alinkubalaalʉusya alinkuti, "Fiki abandu bikuti Meesija Mwana gwa malafyale Ndaabiti?

⁴² ʉmwene Ndaabiti ikujoba mwa kalata gwa Isabuли ikuti,
'UNtwa Kyala aalimmbuulile ʉNtwa gwanga,

"Ituugasye kækibafu kyangu ikiiliilo,

ʉbujo ʉbwa lwimiko fijo,

⁴³ ʉkʉfika apa nikubabiikaga abalugə baako
paasi pa malundi gaako."[§]

⁴⁴ "Ndaabiti ikunkoolela Meesija ʉkʉti Ntwa. Po Meesija ikujaga mwanaake bueebule?"

Jesu ikubasoka abafundigwa baake isya bamanyisi baa ndagilo sya Moose

(Matai 23:1-36; Maalika 12:38-40)

⁴⁵ Abandu boosa bo bikumpilikisa, Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti,

⁴⁶ "Mujego maaso na bamanyisi baa ndagilo sya Moose. Biiganile ʉkwenda bo bafwele imyenda imitali, ʉkʉti abandu babaponiege kʉ lwimiko mu sokoni. Bikwisalila ʉkʉtuugasya pa fikota ifya biimikigwa mu ngomaano, pabujo ʉbwa biimikigwa pa lusekelo.

⁴⁷ Bikukabila mbʉsyobi ifyuma kʉ bakiikulu abafwile, kangi bikwipuuta inyiipuuto indali, isya kʉlabaasya. Pi isikʉ lya bu longi, bikwisa kwambililaga ʉlufundo ʉlunywamu kwa Kyala!"

21

ʉnkiikulu ʉmfwile asoosiisye ikemo ʉkʉbakinda boosa

(Maalika 12:41-44)

¹ Jesu bo ali ndupaso lwa tempeli, alinkubabona abakabi bikusopa amakemo gaabo nkya kusopamo amakemo.

² Alinkummbona joope ʉmfwile jʉmo ʉndondo, ikusopa mula ʉtasenti tʉibili.

³ Po Jesu alinkujoba alinkuti, "Nalooli nikubabiulua, ʉnkiikulu ʉjʉ ʉmfwile ʉndondo, asoosiisye fijo ʉkʉbakinda boosa.

[§] 20:28 20:28 Bala kalata gwa ʉkukumbuka Ingomeelesyo 25:5-6. * 20:30 20:30 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na masya aga. [†] 20:37 20:37 Bala kalata gwa ʉkusooka 3:6. [‡] 20:38 20:38 Kyala akaja jo Kyala gwa bafwe, looli gwa bʉumi ʉbujobi ubo kokuti Abulahamu, Isaka, na Jaakobo bʉumi, bali pamopeene na Kyala kumwanya. [§] 20:43 20:42-43 Bala kalata gwa Isabuли 110:1.

4 Paapo abo boosa basopile ifi beegile mfyuma fyabo ifi fijeelile, looli umfwile uju mbulondo bwake asoosiise fyosa ifi aali nafyo, ifi aafisubilaga mbusumi bwake!"

*Ingubilo isi sikwisa mmasiku gaa kummalii kisyo
(Matai 24:1-14; Maalika 13:1-13)*

5 Abafundigwa bamo abaa Jesu baajobaga isya tempeli, muno jaanokesiigwe na mabwe amanunu, nu tundu utununu utu abandu baalinsookiise Kyala. Looli Jesu alinkujoba alinkuti,

6 "Ifi mukufikeeta, gikwisa amasiku aga litikwisa kujako iibwe ili lili pamwanya pi ibwe inine. Goosa gikwisa koomoligwa!"

7 Abandu bala balinkunndaalusya balinkuti, "Gwe Mmanyisi, isyo sikwisa ndili? Kangi kimanyilo nki kikwisa katanangisye ukuti isi sili kifuki ukuboneka?"

8 Alinkubabuula alinkuti, "Mujege maaso, ukuti mulungiisa kusyobigwa! Abandu bingi bikwisa kabombelaga ingamu jang, bikwisa kutigi, 'Une ne Meesija!' Kangi bikutigi, 'Akabalilo kasegeliile!' Looli umwe mulungiisa kabakongaga!

9 Bo mukapilika isya bwite na kabini, mulungiisa kutilila. Paapo isyo mpaka sikwisa katala ukuboneka, looli ubumaliikisyo bo bukaali."

10 Jesu alinkwendelela ukujoba alinkuti, "Ikiisu kimo kikwisa kulgaga ni kiisu ikingi, nu banyafyale bamo bukwisa kulgaga nu banyafyale ubangi.

11 Kukuti bujo tukwisa kujako utesenyenda utunywamu, injala ni mbango iji jikwambukila abandu. Fikwisa kujako ifya kutilisya, ni fimanyilo ifikulumba ukufuma kumwanya.

12 "Looli bo syosa isyo sikaali ukuboneka, bikwisa kabakolaga umwe nu kubafunda ni ngabilo, bikwisa kubatwalaga mbalongosi baa mu sinagogi, nu kubapinya mu nnyololo. Kangi bikwisa kubatwalaga nkyeni mbanyafyale na mbalongosi baa kiisu ukati mulongigwege, paapo muli bafundigwa bang."

13 Looli kumyinu ako ko kabalilo kaa kuffumusya.

14 Mulingapaasyaga, ukuti mukwakwamula buleebule, bo bikubalaalusya pabulongi.

15 Paapo une angubapapo amasye na mahala, aga akajako najumo undagu gwinu, uju abagiile ukugatola pamo ukugapinda.

16 "Kangi bikwisa kuboohelaga umwe, abapaapi biinu, abaamynu, abakamu biinu na bamanyaani biinu. Bamo pakati pamyinu mukwisa kugogigwaga.

17 Abandu boosa bikwisa kubabengaga, paapo muli bafundigwa bang."

18 Looli latikwisa kusobapo nu lanywili nalamo ulwa mitu gyinu!

19 Kanongwa jaa kwikasya kwinu, mukwisa kubaka ubusumi."

*Jesu ikujoba isya kipanguligwa akaaja kaa Jelusalemu
(Matai 24:15-21; Maalika 13:14-19)*

20 "Bo mwagile akaaja kaa Jelusalemu kasyangutiliigwe ni filandilo fya basikali, po mwise mumanyege ukuti kikujja pakupyutigwa.

21 Po abandu aba bali mu Jutai babopelege mfyamba, aba bali nkati nkaaja basookengemo nu kubopa, na aba bali mmigunda balingagomokelangamo nkaaja.

22 Paapo amasik ago gikwisa kuja gaa ngubilo, ukuti syosa isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo siboneke.

23 Ahiili abaa fifuba na aba bikongesyabaana nkabalilo aki! Paapo bukwisa kujako ubatolwe ubwingi nkiisu, ni ngalalisi sya Kyala ku bandu abaa nkiisu iki.

24 Abandu bamo bikwisa kugogigwa ni nyubo, abangi bikwisa kkoligwa, nu kwa kupyinyigwa mfiisu fyosa. Abandu aba bakaja Bajuuta, bikwisa kubakanya akaaja kaa Jelusalemu mpaka akabalilo kaabo kamalike."

*Hkwisa kwa Nnyamundu kuku longosya
(Matai 24:29-35; Maalika 13:24-31)*

25 "Kangi fikwisa kubonekaga ifimanyilo mwi isuba, mmwesi na mu ndondwa. Abandu abaa nkiisu, bikwisa kuja nu batolwe nu booga, kanongwa jaa koobela nu kusambuka kwa nyanya.

26 Abandu amaka gikwisa kubamalikila, kanongwa jaa latende, bo bikuguulila ifi fikwisa pakisu, paapo utandu toosa utunywamu utu tulu kumwanya, tukwisa kujungaani.

27 "Po bikwisa kuumbona ne Nnyamundu bo ngwisa mmabingo na maka amingi nu busiya bwa Kyala.*

28 Isyo bo syandile ukuboneka, mwise mwikasyege, paapo ukapokigwa kwinu keli kifuki!"

* 21:27 21:27 Bala kalata gwa Ndaanieli 7:13.

²⁹ Jesu alinkbabuula abafundigwa baake ikifwanikisyo, alinkuti, "Namukeete umpiki gwa nkuju ni mipiki igit*gi* gyosa.

³⁰ Amaani bo gikutulula, mukumanya utekuti umpingo gusegeliile.

³¹ Babubo na nuumwe bo mukusibona isyo syosa, aamumanyege utekuti uBunyafyale bwa Kyala busegelile.

³² Nalooli nikubabuula, abandu abaa nkabalilo aka, batkwisa kumalika ukufwa, bo syosa isyo sikabombigwa.

³³ Umpaalanga ni kiisa fikwisa koomoka, looli amasya ganga gatikoomokamo siku."

Mujege maaso

³⁴ "Mujege maaso, utekuti indumbula syinu silingakoligwa na kajiiro akabiibi akaa buagaala bwalwa, nu kekoligwa ni mbombo isya pakiisu. Iisiku lila lilingiisa kubaaga bo mwijibile.

³⁵ Paapo iisiku ilyo nakalinga likwisa kubaaga abandu boosa abaa pakiisu.

³⁶ Po mujege maaso akabalilo koosa, munsuumege Kyala, utekuti muje na maka agaa kwendela kanunu ndi syosa isi sikubonekaga, nu kwima nkyeni mu Nnyamundu."

³⁷ Kukuti isiku Jesu aamanyisaga ndupaso lwa tempeli. Pakilo aabuukaga kukugona ka Kyamba kya Misunguti.

³⁸ Abandu boosa baalaabilaga nulabunju ukubuuka ndupaso lwa tempeli, utekuti bampilikisye.

22

Juuta Isikalyoti ikwitika ukunndiila Jesu

(Matai 26:1-5, 14-16; Maalika 14:1-2, 10-11; Johani 11:45-53)

¹ Ikyaka iky*ka* fisyesye ifisita nkese,* iki bikuti kyaka kya Pasa,[†] kyasegeliile.

² Abaputi abalongosi na bamanyisi baa ndagilo sya Moose baalondaga injila ijaa kunnogela Jesu. Baabombaga isyo kabutiita, paapo baabatilaga abandu.

³ Seetano alinkummwingila Juuta Isikalyoti, aali jumo mbafundigwa baa Jesu kalongo na babili.

⁴ Po Juuta alinkbabuaka ku bapuuti abalongosi na bakulumba baa basikali aba baalindillaga itempeli, alinkwitatiana nabo muno abagiile ukunndiila Jesu.

⁵ Balinkuhoboka, balinkwitatiana nagwe ukanhomba indalama.

⁶ Po Juuta alinkwitatika, alinkulonda injila ijaa kunnidila Jesu, bo ikilundilo kya bandu kikajapo.

*Ukutendekesy*ea* ifindu fya Pasa*

(Matai 26:17-19; Maalika 14:12-16; Johani 13:21-30)

⁷ Iisiku lya fisyesye ifisita nkese lilinkufika. Iisiku ilyo lya isiku ili baaboolaga akang'osis kaa kulya pa kyaka kya Pasa.

⁸ Po Jesu alinkbabuala baa Peeteli na Johani, alinkbabuula alinkuti, "Mubuake mukatutendekekesye ifindu fya Pasa, utekuti talyemo."

⁹ Balinkuundaalusya balinkuti, "Kulonda tukatendekekesye kuugu?"

¹⁰ Alinkbabuula alinkuti, "Bo mwingeile nkaaja akaa Jelusalemu, mukwakwaganila nu nnyambala jumo, apimbile indeko jaa miisi. Mukankongege mpaka nnyumba iji ikwakwingila.

¹¹ Mukammbuule umwene nyumba utekuti uMmanyisi ikukulaalusya ikuti, 'Ikyumba kya baheesa kili kuugu? Ngulonda ukulilamo ikyaka kya Pasa pamopeene na bafundigwa bangu.'

¹² Umwene nyumba ikwakabanangisya ikyumba ikinywamu iky*ka* golofwa, kitendekesiigwe kanunu pa betuagalo, mukatutendekegesye ifindu fya Pasa umo."

¹³ Balinkbabuaka, balinkwakusaga syosa bo muumo Jesu aababuuliile. Po balinkutendekesy*ea* ifindu fya Pasa.

IFindu iFiikemo ifya Ntwa

(Matai 26:26-30; Maalika 14:22-26; 1 Abakolinti 11:23-25)

¹⁴ Namajolo akabalilo kaa kulya bo kafikile, Jesu alinkutuugala pakulya ifindu pamopeene na batamigwa baake kalongo na babili.

¹⁵ Alinkbabuula alinkuti, "Nnyonyilwe fijo ukulya iPasa iji pamopeene na nuumwe, bo taasi ngaali ukutaamigwa.

* 22:1 22:1 Ikyaka iky*ka* fisyesye ifisita nkese Bala ku Isyakulingaania.

† 22:1 22:1 iPasa Bala ku Isyakulingaania.

¹⁶ Nikubabuula nikuti, ndikwisa kwandisyamo siku ukulya ifindu fya Pasa, mpaka apa ngwisa kulya iPasa ijaa nalooli mBunyafyale bwa Kyala."

¹⁷ Po alinkwega ikikombe ikyा finga, alinkugwa ulipi kwa Kyala, alinkujoba alinkuti, "Namwege ikikombe iki ikyा finga, kakuti mundu anwe!"

¹⁸ Paapo nikubabuula nikuti, ndikwisa künwamo kangi ifinga mpaka bwise uBunyafyale bwa Kyala."

¹⁹ Alinkwega ikyesye, alinkugwa ulipi kwa Kyala, alinkukimenya, alinkubapapo, alinkubabuula alinkuti, "Ugu go mbili gwangu, ugú guningiigwe künongwa jiinu. Mubombege bo ulu ukungambuka une."

²⁰ Kangi bo baliile ifindu, Jesu alinkwega ikikombe ikyा finga, alinkuti, "Ikikombe iki ikyा finga lo lwtitkano ulerya mwi ilopa lyangu, ili likooneka ukubapoka umwe.

²¹ "Looli uju ikuya pakundiila, ikuya pamopeene na niine apa pa meesa.

²² Paapo une Nyamunda angufwa bo muno Kyala aasibaatikiile, loli ahili umundu une ikundiila!"

²³ Balinkwanda ukulaaluuusania ukuti jo jwani ikuya pakubomba isyo.

Abatumigwa bikukaanikana isya bukulumba

²⁴ Po abatumigwa balinkwanda ukukaanikana, ukuti jo jwani nkulumba nkibugutila kyabo.

²⁵ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Abanyafyale baa pakiisua apa biiganile ukubalagila abandu ku bükali, bikujobigwa ukuti batuuli baa bandu.

²⁶ "Looli kamyinu umwe silingajaga bo tlo. Uju jo nkulumba nkibugutila kyinu, jo ajege bo unnandi. Kangi uju ikulongosya, ikulondigwa ababombelege abangi.

²⁷ Po jwani nkulumba ku nnine? Uju atuageele pakulya ifindu pamo uju ikantwalila ifindu? Bule, akaja jo uju atuageele pakulya? Looli une nkibugutila kyinu ndi bo umbombeli.

²⁸ "Umwe jo umwe musyele na niine, bo ndi mbutolwe ubwa ngelo.

²⁹ Une ngubapapo umwe uBunyafyale bo ulu Taata aalimbeelee une,

³⁰ ukuti mwise mulye na kuna mBunyafyale bwangu, kangi mwise mutuagale pa fikota fya butwa, ukuti muflonge ifikolo kalongo na fibili ifya Isilaili."

Jesu ikujoba ukuti Peeteli ikuya pakankaana

(Matai 26:31-35; Maalika 14:27-31; Johani 13:36-38)

³¹ Jesu alinkujoba alinkuti, "Simoni, Simoni! Seetano asuumile kwa Kyala, ukubagela umwe mwesa, bo ulwa ndimi uju ikulaluuuya.

³² Looli ngwipuutiile, ukuti ulwitiko lwako lalinganaganika. Bo guangomokiile, gwise ubakasyege abafundigwa binaako."

³³ Po Simoni alinkummwamula alinkuti, "Gwe Ntwa, une niitendeekiise ukupinyigwa, poope nu kaufwa pamopeene na nungwe!"

³⁴ Jesu alinkuti, "Nikukubuula Simoni Peeteli ukuti, bo ingongobe jikaali ukukoolela umwisyugu, ugwe kungaana katatu ukuti ukaamanya."

Akanyambi akaa ndalamu nu luebo

³⁵ Po Jesu alinkubalaaluuuya alinkuti, "Bo mbatumiile kisita ndalamu, pamo ikinyambi, pam oifilato, bule, mwalyagiilwe fimo?" Balinkuti, "Mma, tukaalyagiilwe nafimo."

³⁶ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Ulu, uju ali na kanyambi akaa ndalamu akolelege, na joope uju ali ni kinyambi akolelege. Uju akaja nu luebo, uulisyege ikoti lyake, akaule.

³⁷ Paapo nikubabuula, sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, 'Aabaliiigwe pamopeene na batulanongwa.'[‡] Nalooli syosa isi sisimbiigwe künongwa jangu, mpaka sibombigwe."

³⁸ Abafundigwa baake balinkuti, "Gwe Ntwa, keeta, apa silipo inyubo ibili." Alinkubaamula alinkuti, "Tusileke isyo."

Jesu ikwipuuta nKyamba kya Misyunguti

(Matai 26:36-46; Maalika 14:32-42)

³⁹ Po Jesu alinkusookamo mu Jelusalemu, alinkubuuka ku Kyamba kya Misyunguti, bo muno Iwajiliile ulwiho lwake, abafundigwa baake balinkunkonga.

⁴⁰ Bo afikile pabujo bala, alinkubabuula alinkuti, "Mwipuitege, ukuti mulingisa kutoligwa ni ngelo."

⁴¹ Alinkusookapo apa baalipo, alinkubuuka pabutalipo, apa likugomokela iibwe linga umundu atuunyile. Alinkufugama, alinkwipuuta,

⁴² alinkuti, "Gwe Taata! Linga bwigane bwako, usookesyepo ingubilo isi.[§] Leelo

[‡] 22:37 22:37 Bala kalata gwa Jeesaja 53:12. § 22:42 22:42 Usookesyepo ingubilo isi NKigiliki bikuti Usookesyepo ikikombe iki.

balingabombigwa ubwigane bwangu, looli ubwako!" [

⁴³ Po ugwandumi ukufuma kumwanya alinkummwisila, alinkampa amaka.

⁴⁴ Aali mu ngubilo inywamu isya mu ndumbula, po alinkukindilila fiijo ukwipuuta, amafuku gaake galinkuja bo ulwa matondobyaa gaa ilopa, galinkutoonya paasi.]*

⁴⁵ Bo iipuutile, alinkwima, alinkubuuka ku bafundigwa baake, alinkubaaga bagonile utelo, kanongwa jaa busulumanie.

⁴⁶ Alinkubalaalusya alinkuti, "Fiki mukugona utalo? Namusumuke! Mwipuutege, ukuti mulingisa kutoligwa ni ngelo."

Bikunkola Jesu

(*Matai 26:47-56; Maalika 14:43-50; Johani 18:3-11*)

⁴⁷ Bo akaali ikujoba, nakalinga kilinkwisa ikilundilo kya bandu, kilongosiigwe na Juuta, ugwa ndi bala kalongo na babilu. Alinkusegelela kwa Jesu, alinkumfipa.[†]

⁴⁸ Jesu alinkunndaalusya alinkuti, "Juuta! Kuundiila ne Nnyamundu ku njila jaa kuufipa?"

⁴⁹ Abafundigwa baa Jesu bo basibwene isyo, balinkujoba balinkuti, "Gwe Ntwa! Bule, tabasenge ni nyubo?"

⁵⁰ Po umwinaabo jumo alinkunsenga nu luubo unturnwa gwa mpuuti unkulumba, imbulukutu jaa ku kiliilo.

⁵¹ Jesu alinkujoba alinkuti, "Namuleke ukubomba isyo!" Alinkupalamaasya imbulukutu jaa ntumwa jula, alinkemmbumbulusya.

⁵² Jesu alinkubabuula abapuuti abalongosi, abakulumba baa basikali abaa mu tempeli, pamopeene na balongosi baa Bajuuta, aba baaliisile kükunkola, alinkuti, "Bule, mwisile mukolile inyubo ni nduuha ngati mukulikola inyambuta?

⁵³ Bwila naatugalaga nkyeni mmyinu ndupaso lwa tempeli, mukaalingolilemo siku! Looli aka kabalilo kiinu, kabalilo kaa bulagili bwa ngisi."

⁵⁴ Po abandu bala balinkunkola Jesu, balinkuntwala kukaaja kaa mpuuti unkulumba.[‡] Peeteli alinkunkonga pabatalipo.

Peeteli ikunkaana Jesu

(*Matai 26:57-58, 69-75; Maalika 14:53-54, 66-72; Johani 18:12-18, 25-27*)

⁵⁵ Abandu balinkukosya umoto pakati pa lupaso, balinkutuugala pamopeene, joope Peeteli alinkutuugala pamopeene nabo.

⁵⁶ Umbombi jumo undindwana, alinkummbona Peeteli atuugeele apa umoto gwakaga, aalinkeetile kanunu, alinkujoba alinkuti, "Joope uju, aali pamopeene na Jesu."

⁵⁷ Looli Peeteli alinkuana alinkuti, "Gwe nkiikulu ugwe! Une ngammalya!"

⁵⁸ Bo banggelepo panandi, umundu ujungi alinkummbona Peeteli, alinkujoba alinkuti, "Na nungwe uli mwinaabo bala." Peeteli alinkummwamula alinkuti, "Gwe mundu ugwe, ungaasaaka une!"

⁵⁹ Bo jikindile isala jimo buo, umundu ujungi alinkusisimikisyu, alinkujoba alinkuti, "Nalooli umundu uju aali pamopeene na Jesu! Paapo joope uju Ngalilai!"

⁶⁰ Looli Peeteli alinkwamula alinkuti, "Gwe mundu ugwe, isi kusijoba ngasimanya!"

Nakalinga bo ali pakujoba isyo, ingongobe jilinkukoolela.

⁶¹ UNtwa Jesu alinkusanuka, alinkunkeeta Peeteli. Po Peeteli alinkugakumbla amasya aga uNtwa aalimmbuulile ukuti, "Liilino ingongobe bo jikaali ukukoolela, kangaana katatu."

⁶² Po alinkusooka panja, alinkulila fiijo.

Abasikali bikummuugiilila nu kunkoma Jesu

(*Matai 26:67-68; Maalika 14:65*)

⁶³ Abasikali aba banndindililaga Jesu, balinkummuugiilila nu kunkoma.

⁶⁴ Balinkampinya ni kitambala kumaaso, balinkunndaalusya balinkuti, "Kunguluka! Jo jwani akukomile?"

⁶⁵ Balinkuntuuka amaheelu agangi amingi.

Jesu nkyeni mbalongosi baa Bajuuta

(*Matai 26:59-66; Maalika 14:55-64; Johani 18:19-24*)

* 22:44 22:43-44 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja nu tunandi utu. † 22:47 22:47 Alinkumfipa Ukuufipana kaali kajilo kaa Bajuuta ukumponia umundu, ukunangisya ulugano pamo ubamanyaani. Baafipanaga unnyambala ku nnyambala, unkiikulu ku nkiikulu kwene. ‡ 22:54 22:54 **Umpuuti unkulumba** Bala iisyu **Abapuuti** ku Isyakulingaania.

⁶⁶ Bo būkile, balinkūkomaana abaa lūkomaano lwa Sanihendilini,§ ular bikujamo abalongosi baa Bajuuta, abapuuti abalongosi, na bamanyisi baa ndagilo sya Moose. Po abasikali balinkuntwala Jesu nkyeni mmyabo.

⁶⁷ Po balinkunndaalūusya balinkuti, "Tubūule, ugwe gwe Meesija?" Jesu alinkubaamula alinkuti, "Nalinga mbabūule, mutikūunyiitika.

⁶⁸ Kangi linga ngubalaalūusya, mutikūunyaamula.

⁶⁹ Looli ükwandila liilin, une ne Nnyamundu ugutūgalaga kūmwanya, pabūjo ubwimikigwa, kükibafu ikiiliilo ikyu Kyala uMwene maka."

⁷⁰ Balinkūjoba boosa balinkuti, "Kokuti ugwe ulti Mwana gwa Kyala?" Jesu alinkubaamula alinkuti, "Mujobile isya nalooli."

⁷¹ Po balinkūjoba balinkuti, "Tukubulonda ubukeeti bwa fiki? Keeta, tūpiliike jujuuswe amasyu ukufuma nkanwa mmyake!"

23

Jesu ikūlongigwa na Pilati

(Matai 27:1-2, 11-14; Maalika 15:1-5; Johani 18:28-38)

¹ Po abalongosi abakulumba bala abaa Bajuuta, balinkwima, balinkuntwala Jesu kwa Pilati, undongosi gwa kiis ikyu Jutai.

² Balinkwanda ukūnsitaaka balinkuti, "Umundu uju tummbwene ikubasofya abandu baa nkiisu kyitu. Ikukaanisyabandu ukusonga isongo kū malafyale gwa Balooma, kangi ikwijoba ukuti umwene jo Meesija, uMalafyale."

³ Po Pilati alinkunndaalūusya Jesu alinkuti, "Bule, ugwe ulti Malafyale gwa Bajuuta?" Jesu alinkūmmwamula alinkuti, "Bo liliyo ujobile."

⁴ Pilati alinkubabūla abapuuti abalongosi ni kilündilo ikyu bandu, alinkuti, "Ngajaagamo inongwa najimo mmundu uju."

⁵ Looli abeene balinkasisimikisya ukujoba balinkuti, "Ikubasonga abandu ukubusambukila ubunyafyale ni manyisyo syake, moosa mu Jutai. Aalyandiile kū Galilai mpaka afikile kuno."

⁶ Pilati bo apiliike isyo, alinkūlaalūusya alinkuti, "Bule, umundu uju gwa mu Galilai?"

⁷ Bo asyageenie ukuti Ngalilai, ukufuma mbunyafyale bwa Heloti, alinkuntwala kwa Heloti, uju joope akabalilo aka aalimo mu Jelusalemu.

Heloti ikūnndaalūusya Jesu

⁸ Heloti bo ammbwene Jesu, aahobwike fijo, paapo amasiku mingi aalondaga ukūmmbona. Aapiliike inongwa syake, aasūbilaga ukūmmbona Jesu ikubomba ikiika kimo.

⁹ Po Heloti alinkunndaalūusya Jesu amasyu mingi, looli umwene akaalimmwamwile iiyu nalimo.

¹⁰ Abapuuti abalongosi na bamanyisi baa ndagilo sya Moose baalipo, balinkūjoba amasyu gaa kūnsitaaka kū maka fijo.

¹¹ Po Heloti na basikali baake, balinkūmmwangalila nu kūmmoobela. Balinkumfwika imyenda igya bunyafyale, balinkuntwala kangi kwa Pilati.

¹² Iliisiku ilyo, Heloti na Pilati balinkūja bamanyaani, paapo kūnyuma baali kilugū.

Jesu ikūlongigwa ukugogigwa

(Matai 27:15-26; Maalika 15:6-15; Johani 18:39-19:16)

¹³ Po Pilati alinkubabungaania abapuuti abalongosi, abalongosi baa bandu na bandu abangi.

¹⁴ Alinkubabūla alinkuti, "Umundu uju muntwele kūmyangū, mukūnsitaaka ukuti ikubasonga abandu ukubusambukila ubulongosi bwa kiis. Nunndaalūusiyekyeni mmyinu, looli ngajaaga inongwa najimo iji atalile, ndi syosa isi munsitakile.

¹⁵ Joope Heloti akajaaga inongwa najimo kūmyangū, fyobeene anngomwisye kūmyitu. Akabomba nasimo isya kūmpelela ukūlongigwa ukugogigwa.

¹⁶ Po leelo, ikukomigwa ifingoti, po ngūmmwabulaga." [

¹⁷ Lwalilwiho ukāmmwabulāa umpiyigwa jamo pa kyaka kya Pasa.]*

¹⁸ Looli abandu boosa balinkūjwega palikimokyene balinkuti, "Nngoge umundu uju! Utwabulile Balaba!"

¹⁹ Balaba aapinyiigwe mu nnyololo, paapo aapelite ukusambuka abandu nkaaja ukupinga ubulongosi bwa kiis, na kanongwa jaa bugogi.

²⁰ Pilati aalondaga ukūmmbabulāa Jesu, alinkujoba na bandu kangi.

§ 22:66 22:66 **I**sanhendilini Bala kū Isyakulingaania. * 23:17 23:17 Baakalata bambo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

²¹ Looli abeene balinkongelapo ukojuwega balinkuti, "Nkomelele pa kikohekano! Nkomelele pa kikohekano!"

²² Pilati alinkujoba nabo kangi ulwa bətatə alinkuti, "Fiki? Abombile mbiibi nki? Üne ngajaaga inongwa najimo kamyake, ijaa kumpelela ukojuwega alongigwe ukugogigwa! Kunongwa ijo ngalagila akomigwe ifingoti, po ngummwabulaga."

²³ Looli abanda balinkukindapo ukojuwega ku maka fijo, balinkumiiilila ukusuumma ukuti Jesu aomelelige pa kikohekano. Ünjwego gwabo gulinkupela ukuti biitkisigwe.

²⁴ Po Pilati alinkutumula ukuti sibombigwe isi baasuumaga.

²⁵ Alinkummiwbula Balaba uju aapinyiigwe kunongwa jaa kubasonga abandu ukubusambukila ubalongosi bwa kiisu, na kunongwa jaa bugogi, alinkubapapo Jesu abasikali, ukuti bammbombele isi baalondaga abandu.

Jesu ikukomeleligwa pa kikohekano

(*Matai 27:32-44; Maalika 15:21-32; Johani 19:17-27*)

²⁶ Abasikali bo bikuntwala Jesu kükünngoga, balinkwaganila nu mundu jumo ingamu jaake Simoni ugwa mu Kilene, aafumile mmigunda, iisaga nkaja. Balinkunkola, balinkuntwiwa ikikohekano ukuti ampimbile Jesu. Po alinkupimba, alinkunkonga Jesu.

²⁷ Ikländilo ikinywamu kya bandu kilinkunkonga Jesu. Nkiländilo ikyo, baalimo abakiikulu aba banndililaga nu kunkuutila.

²⁸ Jesu alinkubasanukila, alinkubabuula alinkuti, "Mwe bakiikulu baa mu Jelusalemu! Mulingaandililaga üne, looli mwililege mwibeene na baaniinu!"

²⁹ Paapo gikwisa amasiku aga abandu bikutigi, 'Basajjigwe abakiikulu abagumba, aba bakapaapamo nu kongesyamo abaana!'

³⁰ Po,

'Abandu bikwisa kufibuuлага ifyamba ukuti,

"Namatugwileg!"[†]

Kangi nu twamba ukuti,

"Namutusyileg!"[‡]

³¹ Abandu bikuumbombela üne bo ulu, ne ngaja ntulanongwa. Po sikwisa kujaga baleebale ku batulanongwa?"[‡]

³² Balinkubatwala boope abanyambuta babili, ukuti bagogiigwe pamopeene na Jesu.

³³ Po balinkufika pabujo ubu ingamu jaake bikuti Lüpaja lwa Ntu, balinkubakomelela pa fikohekano, Jesu na banyambuta babili bala, jumo kakibafu ikiiliilo, nu jüngi kakibafu ikiimama. ³⁴ Po Jesu alinkuti, "Gwe Taata, ubahobokele, paapo bakasimanya isi bali pakusibomba." Balinkujabana imyenda gyake ku njila jaa bulagusi.

³⁵ Abandu baalyimile kifuki baakeetaga. Abalongosi baa Bajuuta bammwangalilaga Jesu, baatigi, "Aabapokaga abangi, oko na iipoke umwene, linga jo Meesija gwa Kyala, unsunguligwa gwake!"

³⁶ Abasikali boope balinkummwangalila, balinkusegelela kamyake, balinkumpa ifinga ingali,

³⁷ kangi balinkuti, "Linga ugwe uli Malafyale gwa Bajuuta, na gwipoke gwimwene!"

³⁸ Pamwanya pa kikohekano baasimbile baatile,

Uju jo Malafyale gwa Bajuuta

³⁹ Jumo mbanyambuta aba baakomeleliigwe pa kikohekano kifuki na Jesu, alinkantuka Jesu alinkuti, "Ügwe ukaja gwe Meesija? Gwipoke gwimwene kangi utipoke na nuuswe!"

⁴⁰ Looli unnyambuta ujungi alinkunkemela unnine alinkuti, "Ügwe ukantila Kyala, na apa nungwe ulongigwe ukufwa bo umwene?

⁴¹ Üswe kutabagiile ukulongigwa kanongwa jaa isi təbomble, looli umundu uju akabomba imbilbi najimo."

⁴² Po alinkujoba alinkuti, "Gwe Jesu! Bo kwingila mBunyafyale bwako gungumbukege!"

⁴³ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Nalooli nikukubuula nikuti, liilino kwakujaga pamopeene na niine kumwanya."

Ukuufwa kwa Jesu

(*Matai 27:45-56; Maalika 15:33-41; Johani 19:28-30*)

⁴⁴ Jaali sala jaa 6:00 bəno pamuusi, ingiisi jilinkugwa nkiisu kila kyosa, mpaka isala jaa 9:00,

[†] 23:30 23:30 Bala kalata gwa Osija 10:8. [‡] 23:31 23:31 NKigiliki bikuti Paapo linga babomble bo ulu ku mpiki umbisi, sikujaga buleebule ku mpiki umuumu?

⁴⁵ iisuba lilinkuleka ukubala. Hlibaalika ly a tempeli[§] lilinkunyaafuka pakati na pakati.

⁴⁶ po paapo Jesu alinkulaata ukukuuta alinkuti, "Gwe Taata! Ubuumi bwang^u ngububiika mmaboko gaako." Bo ajobile isyo, alinkufwa.

⁴⁷ Undongosi gwa basikali bo asibwene isi siboniike, alinkantuufya Kyala, alinkujoba alinkuti, "Nalooli umundu eju aali ngolofu!"

⁴⁸ Abandu boosa aba baabungeene pala, pakusikeeta isi siboniike, balinkugomoka kamyabo, kuno bikwika koma mfipambaga fyabo, ukunangisya ubusulumanie.

⁴⁹ Looli abandu boosa aba baalimmeeny, pamopeene na bakiikulu aba baalongoseenie nagwe ukufuma mu Galilai, baalyimile pabutali ukusikeeta isyo.

Bikunsiyila Jesu

(Matai 27:57-61; Maalika 15:42-47; Johani 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Aalipo umundu jumo ingamu jaake Joosefu, ugwa mu Alimatai, nkiis^u iky Jutai. Aali mundu nnunu kangi ngolofu, aabuguililaga UBunyafyale bwa Kyala ukwisa. Akaalitikeene na balongosi banine abaa ndukomaano lwa Sanihendilini, kuli isi baalimmbombiile Jesu.

⁵² Umundu eju alinkubuuka kwa Pilati, alinkunsumma ukuti ampepo umfimba gwa Jesu, akasyile.

⁵³ Pilati alinkwitika, po alinkugusulusya paasi umfimba ukufuma pa kikohekano. Alinkuguniembeteela mmwenda unnuuna, alinkugubiika mwi ipumba ili lyasongoleligwe kilingaani ndwalabwe,* ili bakaalinsyililemo umundu najumo. ⁵⁴ Hliisiku ilyo, lyalisiku ilya kwitendekesy,[†] bo iSabati jikaja pakwanda.

⁵⁵ Abakiikulu bala aba baalongoseenie na Jesu ukufuma mu Galilai, balinkunkonga Joosefu, balinkulibona iipumba, ne mfimba gwa Jesu muno gulambalikiigwe.

⁵⁶ Po balinkugomoka kukaaja, balinkutendekesy imikota na mafuta gaa luuma ulununu.[‡] Looli pi isiku ilya pa Sabati, balinkutusya ukukongana ni ndagilo sya Moose.

24

Jesu asyukile mbufwe

(Matai 28:1-10; Maalika 16:1-8; Johani 20:1-10)

¹ Nulubunju fiijo pi isiku ilya pa ndangu,^{*} abakiikulu bala balinkubuuka kwi ipumba, baatwele imikota igi baatendekiisy.

² Bo bafikile balinkwaga iibwe libungulusiigwe ukufuma pa kifigo iky ipumba.

³ Balinkwingila nkati, balinkwaga umfimba gwa Ntwa Jesu gukajamo.

⁴ Bo bakaali bikuswiga isyo, nakalinga abandumi babili, aba baafwele imyenda igi gikulangala, balinkwima kifivo nabo.

⁵ Abakiikulu abo balinkutila, balinkwinama paasi. Looli abandumi bala balinkubabuula balinkuti, "Fiki mukunndonda umuumi mbafwe?"

⁶ Akajapo apa! Asyukile! Namukumbukege amasya aga aababuulile, bo ali na nuumwe mu Galilai,

⁷ aatile, 'Mpaka Nnyamundu abiikigwe ku batulanongwa, akomeleligwe pa kikohekano, na pi isiku lya butatu asyuke!"

⁸ Po abakiikulu bala balinkugakumbuka amasya gaa Jesu.

⁹ Po balinkusookapo pi ipumba, balinkubuuka apa baalipo abafundigwa baa Jesu bala kalongo na jumo, na bafundigwa abangi boosa, balinkubabuula syosa isi baasibwene.

¹⁰ Abakiikulu aba baababuulile abatumigwa baa Jesu inongwa isyo, bo baa Malija ugwa ku Magatala, Joana, Malija unna gwa Jaakobo, na bakiikulu abangi aba baali pamopeene nabo.

¹¹ Looli abatumigwa bo bapiliike inongwa isi baabuuligwe na bakiikulu bala, bakaasiitiike, balinkwaga ngati sya mwalo.

¹² Looli Peeteli alinkwima, alinkubopa ukubuuka kwi ipumba. Alinkwinama, alinkulingulila mwi ipumba, alinkugubona gwene umwenda ug^u baalinsyilile Jesu. Alinkusookapo pala, kuno ikuswiga isi syaboniike.

[§] 23:45 23:45 **Hlibaalika ly a tempeli** lyali ly a mwenda unsito. Lyajabaga mu tempeli ubujo bubili, ubwa Pabwikemo nu bwa Pabwikemo pa Pabwikemo. Bala iisyu **Itempeli** ku Isyakulingaania. * 23:53 23:53 **Ipumba** ili lyasongoleligwe kilingaani ndwalabwe Amapumba gaabo baasongolaga ulwalabwe, gaafwanaga ngati mbako.

[†] 23:54 23:54 **Hliisiku ilyo kwitendekesy** lyali isiku lya Nkihaano, iSabati jandaga Nkihaano namajolo. ‡ 23:56

^{23:56} **Imikota na mafuta gaa luuma ulununu** fyali fya kugupaka umfimba gwa Jesu. * 24:1 24:1 **Iisiku ilyo pa ndangu** Bala ku Isyakulingaania.

*Jesu ikubasetukila abafundigwa bibili aba baabuukaga ku Emau
(Maalika 16:12-13)*

¹³ Hiisiku lilila, abafundigwa bibili baa Jesu bendaga mu njila ukubuuka nkaaja akaa mu Emau, aka kaali pabutali bwa kilomita kalongo na jimo ukufuma ku Jelusalemu.

¹⁴ Bo bikwenda mu njila, baajobaga inongwa syosa isi syaboniike.

¹⁵ Bo bikujoba nu kulaaluuusania, Jesu juujo alinkusegelela nu kwenda pamopeene nabo.

¹⁶ Looli amaaso gaabo gaakoliigwe, ukuti balingammanyia.

¹⁷ Jesu alinkubalaaluuasya alinkuti, "Masya maki aga mukujobesania bo mukwenda?"
Balinkwima, kuno baasulumeenie.

¹⁸ Jumo uju ingamu jaake aali jo Kilyopa, alinkwamula alinkuti, "Bule, ugwe swimwene uli nheesya mu Jelusalemu, gwe ukamanya isi siboniike umo amasiku aga?"

¹⁹ Jesu alinkubalaaluuasya alinkuti, "Isya fiki?" Balinkummbuula balinkuti, "Isya Jesu ugwa mu Nasaleti. Umwene aali nkunguluka, isi aajobaga nu kabomba syali na maka nkyeni mwa Kyala na mmibandu boosa.

²⁰ Abapuutiabalongosi na balongosi biitu baalintwele ku ndongosi gwa Balooma, ukuti alongigwe ukugogigwa, balinkunkomelela pa kikohekano.

²¹ Uswe twasubilaga ukuti umwene ali jo gwa kutwabula twe Banyaisilaili. Pali syosa sisiisi, liilino isiku lya butata ukufuma apa syabonekiile.

²² "Kangi abakiikulu bamo nkibugutila kyit ukyi bafundigwa, batunyomwisye. Balaabiile nelubunja fiijo ukubuuka kwi ipumba,

²³ leelo bakagwaga umfimba gwake. Biisile kukutabuula ukuti babasetukiile abandumi, bababuule ukuti Jesu mwami.

²⁴ Po bamo nkibugutila kyit babuukile kwi ipumba, baagile sili bo muno bajobiile abakiikulu bala, looli umwene bakungulbona."

²⁵ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Mwe bakonyofu umwe! Muli basito ukusitiika syosa isi baajobile abakunguluka!"

²⁶ Bule, akaalondigwaga Meesija mpaka akubilwe bo ulo, po ingle mbusisa bwake?"

²⁷ Po Jesu alinkwanda ukubalingaanisa isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo, isi sikunnjoba umwene, ukwandila isi aasimbile Moose na bakunguluka boosa.

²⁸ Bo bali kifuki ukufika nkaaja aka baabuukaga, Jesu alinkufwana ikukiiسانيا.

²⁹ Looli abeene balinkupyelesya fiijo balinkuti, "Usyale apa pamopeene na nuuswe. Keeta bwilile, ingiisi jili kifuki."

Po Jesu alinkwingila nnyumba, alinkutuugala nabo.

³⁰ Bo atuugeele pakulya ifindu pamopeene nabo, alinkwega ikisyesy, alinkugwa ulupi kwa Kyala, alinkukimenyania, alinkubapa.

³¹ Po Kyala alinkubiigula, balinkummwagania ukuti jo Jesu, po umwene alinkusoba nkyeni mmyabo.

³² Balinkulaaluuusania balinkuti, "Bule, gukaafwanaga mooto gukwaka mu ndumbula syiti, bo ikujoba na nuuswe mu njila nu katulingaanisa amasya agaa Kalata uMwikemo?"

³³ Akabalilo kalakala balinkusookapo, balinkugomokelako ku Jelusalemu. Balinkubaaga abatamigwa bala kalongo na jumo, na bafundigwa abangi aba baali pamopeene nabo, babungeene.

³⁴ Boosa baajobaga baatigi, "Nalooli uNtwa asyukile! Ammbonekiile Simoni!"

³⁵ Po boope abafundigwa bibili bala, balinkubapangila syosa isi sibonekiile mu njila, na muno bammanyiile Jesu bo ikumenyania ikisyesy.

Jesu ikubasetukila abafundigwa baake

(Matai 28:16-20; Maalika 16:14-18; Johani 20:19-23; Imbombo sya Batumigwa 1:6-8)

³⁶ Bo bali pakubapangila inongwa isyo, umwene Jesu alinkwima pakati pamyabo, alinkubaponia alinkuti, "Mugonile, ulutengaano lugeje na numwe!"

³⁷ Balinkuyomoka nu kutiila, balinkwinogona ukuti bikummbona unsyuka.

³⁸ Looli Jesu alinkubabuula alinkuti, "Fiki mukatiila? Fiki mukwilaamwa mu ndumbula syinu?

³⁹ Amukeete amaboko na malundi gangu, jo une. Namumbalamasa, mukeete, paapo unsyuka akaaja nu mbili ni fifupa, bo ulu mukauumbona une ndi nafyo."

⁴⁰ Jesu bo ajobile isyo, alinkubanangisa amakoko agaa mmaboko na mmalundi gaake.

⁴¹ Kunongwa jaa lusekelo nu kuswiga isi siboniike, baatoliigwe ukwitiika isi. Jesu alinkubalaaluuasya alinkuti, "Muli ni findu fimo apa?"

⁴² Balinkumpapo ikibalali ikyi iswi inyooke,

⁴³ alinkwambilila nu kalya nkyeni mmyabo.

⁴⁴ Po alinkubabuula alinkuti, “fsi syo isi naababuulile, bo ngaali ndi na nuumwe, ukuti syosa isi sisimbiigwe ukunjoba une, mu ndagilo sya Moose, mwa baakalata baa bakunguluka na mwa kalata gwa Isabuuli, mpaka siboneke.”

⁴⁵ Po alinkwigala amahala gaabo, ukuti basyaganiege isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo.

⁴⁶ Alinkubabuula alinkuti, “fsyo syo isi sisimbiigwe, ukuti Meesija ikwisa kükabilwa, pi isiku lya butatu, ikwisa kusyuka ukufuma mbafwe.

⁴⁷ Kangi mu ngamu jaake abandu baa mfikolo fyosa, ukwandila mu Jelusalemu, bikwisa kulumbiliigwa ukuti basuume ukuhobokelo lwa butulanongwa bwabo.

⁴⁸ Umwe muli bakeeti baa nongwa isi sibombiigwe.

⁴⁹ “Pilikisy! Nguntuma kümmyinu uja Taata aafingile ukuti ikébatamila umwe. Looli mutuugale nkaaja aka,[†] mpaka bo mwambiliile amaka aga gikufuma kwa Kyala.”

Jesu ikufyuka kumwanya

(Maalika 16:19-20; Imbombo sya Batumigwa 1:9-11)

⁵⁰ Po Jesu alinkubalongosya ukusookamo mu Jelusalemu, alinkufika nabo ku Betanija, alinkwinula amaboko gaake, alinkubasaja.

⁵¹ Bo ikubasaja, alinkubaleka, alinkwegigwa ukufyuka kumwanya.

⁵² Abeene balinkummwipuuta, po balinkusookapo pala, balinkubuuka mu Jelusalemu nu lusekelo ukunywamu.

⁵³ Bwila baajaga ndupaso lwa tempeli, nkuntuufya Kyala.

[†] **24:49 24:49** Nkaaja aka Kokuti mu Jelusalemu.

**INdumi iNunu jaa Jesu Kilisiti
bo muno aasimbile
Johani
Isyakulongosya**

Johani aali jumo mbafundigwa kalongo na babili abaa Jesu. Aasimbile kalata uju ʉkuti abatuuale abiitiki boosa ʉkuti bammwitike Jesu. Akasimba inongwa syosa isya buumi bwa Jesu, looli ikupanga isya fiika fimo ifi Jesu aabomble, ni manyisyo simo isi aamanyisye. Isi sikanangisya ʉkuti Jesu akaali mundu itolo, looli aali jo Kyala.

Kalata uju kubwandilo ikusisimikisyu ʉkuti Jesu jo Isyu lya Kyala. Kangi ikuti jo Meesija uju abakunguluka abaa Lwitiitano ʉLukualu baakungulwike, nu keti ubufwe bwake lye ikemo ili likosoosya ʉbatalanongwa bwa pakiis. Ndutualelulo 13-17 ikujoba isya lugano lwake ku bafundigwa baake nu kubabuula amasyu agaa kubakasya. Kalata amaliikiisyu ʉkupanga isya kulongigwa Jesu nu kukomeleligwa pa kikohekano, na muno aasyuksiile ʉkufuma mbufwe, nu kubabonekela kaa kingi abafundigwa baake.

Isi silimo mwa kalata uju	Ulutuulo
Jesu Isyu lya Kyala ili lisanwiike ʉkuja mundu	1:1-18
Jesu ikwanda imbombo jaake ni kiika ni manyisyo isya kubwandilo	1:19-4:54
Jesu ikongelapo imanyisyo ni fiika fingi	5:1-8:11
Jesu ikwaganila na Bafalisai nu kuanangisya ʉbulagili bwake	8:12-10:42
Isi Jesu aabomble bo ali mu njila ʉkuwauka ku Jelusalemu	11:1-12:50
Jesu ikubapa abafundigwa baake imanyisyo, bo ali kifuki ʉkuwfwa	13:1-17:26
Jesu ikakoligwa nu kugogigwa pa kikohekano	18:1-19:42
Jesu ikusyaka mbufwe nu kuboneka ku bafundigwa baake	20:1-21:25

Isyu aaliisile alinkuja mundu

¹ Kubwandilo bwa syosa aaliko Isyu. Isyu ujo aali pamopeene na Kyala. Kangi Isyu aali jo Kyala.

² Kubwandilo bwa syosa, Isyu ujo aaliko kilingaani pamopeene na Kyala.

³ Kyala aafipelile fyosa ʉkwendela mmyake. Akaakapelile akandu nakamo kisita kwendela mmyake.

⁴ Umwene jo bwandilo bwa buumi boosa. Po ubuumi ubo bukutwala ʉlamuli ku bandu boosa.

⁵ ʉlamuli ulo lukumulika mu ngiisi, looli ingiisi jitoliigwe ʉkulutola.

⁶ Kyala aalintumile umundu jumo uju ingamu jaake aali jo Johani.*

⁷ Johani aaliisile ʉkuja neketi gwa kufumusya ʉlamuli ulo, ʉkuti abandu boosa balwitike.

⁸ Johani akaali ləmuli ulo, looli aaliisile kufumusya isya ləmuli ulo.

⁹ ʉlamuli ulo lwali ləmuli lwa nalooli, ʉlu lukubamulikila boosa. Kangi ʉlamuli ulo lwalisile pakiis apa.

¹⁰ Isyu aalipo pakiis apa. Abandu boosa abaa pakiis bakaalimmeeny, na paapo aali jo uju Kyala aapelite ikiis kyosa ʉkwendela mmyake.

¹¹ Aaliisile ku bandu baake, leelo abandu baake bakaalimmwambiliile.

¹² Looli aba baalimmwambiliile nu kummwitika, aabapelile ʉkuja baana baa Kyala.

¹³ Abeene bo baana baa Kyala, looli somma kənongwa jaa kikolo kyabo, kangi somma kənongwa jaa kupaapigwa nu nnyambala nu nkiikulu, looli Kyala jo uju ikubapela ʉkuja baanaake juaajo.

¹⁴ Isyu ujo aaliisile alinkuja mundu, aaliisile kətuugala kumyitu. ʉswe twabuwene ubasisya bwake, ubasisya ubwa uju ali jumojwene ntiga, ʉkufuma kwa Taata Kyala, kangi uju ali ni ipyana nu bwanalooli ku bwingi.

¹⁵ Johani alinkubabuula abandu inongwa isya mundu ujo, alinkujoba pabwelu alinkati, "Uju jo uju naababuulaga naatigi, 'Ikwisa umundu jumo kənomyuma kumyangu, uju jo nkulumba ʉkunginda ʉne, paapo aaliko bo ʉne ngaali ʉkuapaapigwa.'"

¹⁶ ʉkukongana nu kesiita kwagilwa kwake, Kyala atupeele twesa iipyana, ongiilepo pi ipyana ili lyatalilepo.

* 1:6 1:6 **Johani** uju jo Johani uMoosi.

¹⁷ Kokuti ijolo Kyala aatueeplee indagilo syake ku njila jaa Moose, looli akabalilo aka atueeplee iipyana lyake nu bwanalooli bwake ku njila jaa Meesija[†] Jesu.

¹⁸ Akajako umundu uju ammbwenemo Kyala. Looli ujo, uju ali jumojwene ntiga, uju joope jo Kyala,[‡] kangi ali pamopeene na Taata Kyala, jo uju atusetuliile Kyala.

Ubukeeti bwa Johani #Moosi

(Matai 3:1-12; Maalika 1:1-8; Luhuka 3:1-18)

¹⁹ Isiku limo abalongosi baa Bajuuta baabatumile abapuuti[§] na Banyaleebi* ukufuma mu Jelusalemu, kukunndaalusya Johani, ukuti jo jwani. Umwene aasisimikiisy, ²⁰ aabaamwile kisita kufinda ubwanalooli, aatile, "Une ngaja ne Meesija."

²¹ Balinkunndaalusya kangi balinkuti, "Po ugwe gwe gwani? Bule, ugwe gwe nkunguluka Elija?" Johani alinkubaamula alinkuti, "Mma, ngaja ne Elija." Abeene balinkunndaalusya kangi balinkuti, "Bule, ugwe gwe nkunguluka ujungi, uju tukunguuila ukufuma kwa Kyala?"[†] Johani alinkubaamula alinkuti, "Mma, ngaja jo une."

²² Balinkunndaalusya kangi balinkuti, "Po ugwe gwe gwani? Ukuti tukababuule aba batatumile. Ugwe kwijoba ukuti gwe gwani?"

²³ Johani alinkubaamula ukukongana na masyu aga aajobile unkunguluka Jeesaja, ukuti, "Une ndi isyu lya mundu, likokoolela ndungalangala likuti, 'Mutendekesyen sebo ugwa kwendamo uNtwa!'"[‡]

²⁴ Po abandu bala, aba aBafalisai[§] baabatumile kwa Johani,

²⁵ balinkunndaalusya balinkuti, "Linga ugwe ukaja gwe Meesija, pamo ukaja gwe nkunguluka Elija, pamo ukaja gwe nkunguluka ujungi ugwa Kyala, keeta koosya?"

²⁶ Johani alinkubaamula alinkuti, "Une ngaboosya na miisi, looli pakati pamiyinu alipo uju umwe mukammany.

²⁷ Ujo jo uju ikwisa kumyuma kumyangu, kangi jo uju ngabagisya nu kwabula utakoba utwa filato fyake."^{*}

²⁸ Syosa isyo syabombiigwe nkaaja akaa mu Betanija, kükibafu ikyu kabasookelo ikyu lwisi Jolitani, kuno Johani oosyaga abandu.

Jesu jo Kang'oosi kaa Kyala

²⁹ Kilaabo kyake, Johani alinkummbona Jesu ikwisa kumyake. Alinkababuula abandu aba baalipo pala alinkuti, "Keeta, ujo jo Kang'oosi kaa Kyala,[†] uju ikubusoosyamo ubutulanongwa bwa bandu boosa!"[‡]

³⁰ Uju jo uju naababuulaga ukuti, 'Ikwisa umundu jumo kumyuma kumyangu, uju nkalumba ukunginda une, paapo aaliko bo une ngaali ukupaa pigwa.'

³¹ Na niine ngaalimmeenyen ukuti jo jwani, looli naaliisile kükuboosya abandu na miisi ukuti, nunsetele kwa Banyaasilaili."

³² Po Johani alinkbabuula isi asibwene, alinkuti, "Nummbwene Mbepo Mwikemo ukufuma kumwanya, bo ikusuluka pamwanya pamyake nu mbili bo ugwa ngunde, asyele pamopeene nagwe.

³³ Leelo ngaalimmeenyen ukuti jo jwani, looli Kyala uju aalindumile kukoosya aatile, 'Linga gummbwene umundu uju Mbepo gwanga ikasuluka pamwanya pamyake, nu kusyala nagwe, ujo jo uju ikuboosyaga abandu na Mbepo Mwikemo.'"

³⁴ Po Johani alinkuti, "Na niine nsibwene, kangi ngusimikiisy, ukuti ujo Mwana gwa Kyala."[§]

Jesu ikubasala abafundigwa baake abaa kwanda

³⁵ Kilaabo kyake, Johani aalipo pala kangi pamopeene na bafundigwa baake babili.

³⁶ Po alinkummbona Jesu ikwenda kifuki nabo. Alinkbabuula abafundigwa baake alinkuti, "Keeta, ujo jo Kang'oosi kaa Kyala!"

³⁷ Abafundigwa baa Johani bo bapiliike isyo, balinkunkonga Jesu.

[†] 1:17 1:17 Meesija Kokuti Kilisiti. Bala iisyu **Kilisiti** ku Isyakulingaania. [‡] 1:18 1:18 Uju ali jumojwene ntiga, uju joope jo Kyala Mwa baakalata bambo basimbile **Mwana gwa Kyala jumojwene ntiga**. [§] 1:19 1:19 Abapuuti Bala ku Isyakulingaania.

* 1:19 1:19 Abanyaleebi baali babombeli baa Kyala aba baabombaga mu tempeli. Bala kalata gwa Imbalilo 3:1-13. [†] 1:21 1:21 Bala kalata gwa **Ukukumbuka Ingomeesyo** 18:15-22. [‡] 1:23 1:23 Bala kalata gwa Jeesaja 40:3. [§] 1:24 1:24 ABAFALISAI Bala ku Isyakulingaania. ^{*} 1:27 1:27 **Ukwabula utakoba utwa filato fyake** Imbombo ijo jaabombigwaga na batumwa. Bala iisyu **Untumwa** ku Isyakulingaania. [†] 1:29 1:29 **Kang'oosi kaa Kyala** Bala iisyu **Kang'oosi** ku Isyakulingaania. [‡] 1:29 1:29 Bala kalata gwa **Ukusooka** 12:21-28. [§] 1:34 1:34 **Umwana gwa Kyala** Bala ku Isyakulingaania.

³⁸ Po Jesu alinkusanuka, alinkubabona abafundigwa bala bikankonga. Alinkubalaalusya alinkuti, "Bule, mukulonda ifiki?" Abeene balinkummwamula balinkuti, "Gwe Labi (ingamu iji kokuti Mmanyisi), kali, kutuugala kuugu?"

³⁹ Jesu alinkuti, "Isaga, mukwakupabona." Po balinkunkonga. Isala jaa 10:00 pamusi, balinkufika apa aatuugalaga, balinkulinda nagwe iiisku lila.

⁴⁰ Umfundigwa jumo mbafundigwa babili aba baapiliike amasya gaa Johani, na aba baalinkongile Jesu, ingamu jaake aali jo Andeleja, ugwayabo gwa Simoni Peeteli.

⁴¹ Nakalinga ujo alinkubuuka kukanndonda Simoni. Bo ammwagile, alinkummbuula alinkuti, "Tummwagile umPoki, uju jo Meesija!" (Ingamu iji kokuti Kilisiti.)

⁴² Po Andeleja alinkuntwala Simoni kwa Jesu. Jesu alinkunkeeta Simoni, alinkummbuula alinkuti, "Ugwe gwe Simoni umwana gwa Johani. Ukwandila liilino, ingamu jaako kujaga gwe Kefa" (pamo Peeteli, kokuti Lwalabwe).

Jesu ikubasala abafundigwa abangi bibili

⁴³ Kilaabo kyake, Jesu alinkutumula ukubuuka nkiisuky Galilai.* Po alinkummwaga Filipo, alinkummbuula alinkuti, "Filipo, isaga ungongege."

⁴⁴ Filipo aafumile mu Betisaita, muno Andeleja na Peeteli boope baatuugalaga.

⁴⁵ Po Filipo alinkummwaga Natanaeli, alinkummbuula alinkuti, "Tummbwene umundu uju Moose aasimbile inongwa syake mwa Kalata gwa Ndagilo, kang'i uju boope abakunguluka baasimbile inongwa syake. Ingamu jaake jo Jesu ugwa mu Nasaleti, mwana gwa Joosefu."

⁴⁶ Looli Natanaeli alinkunndaalusya Filipo alinkuti, "Kandu nki akanunu aka kabagiile ukufuma nkaaja akanandi akaa mu Nasaleti?" Filipo alinkummwamula alinkuti, "Isaga gwikeetele."

⁴⁷ Jesu bo ammbwene Natanaeli ikwisa kamyake, alinkuti, "Keeta, umundu ujo Mwisilaili gwa nalooli, uju akaja nsyobi."

⁴⁸ Natanaeli alinkunndaalusya Jesu alinkuti, "Gwe ntwa, guumeenye baleebale?" Jesu alinkummwamula alinkuti, "Na bo Filipo akaali ukwisa kakokoolela, une bo ngubwene utuageele pa nkuju."

⁴⁹ Po Natanaeli alinkwamula alinkuti, "Gwe Mmanyisi, liilino mmeenye ukuti ugwe uli Mwana gwa Kyala! Ugwe uli Malafyale gwa kiisuky Isilaili!"

⁵⁰ Jesu alinkunndaalusya alinkuti, "Bule, kwitika paapo ngubuhilile ukuti ngubwene bo utuageele pa nkuju? Kasibona isingi ingulumba ukusikinda isi!

⁵¹ Nalooli nikubabuula, mukwisa kukubona kumwanya kukwiguka, nu kababona abandumi baa Kyala bikufyuka nu kusuluka pamwanya pamyangu ne Nyamundu."†

2

Hlusekelo ulwa bwegi mu Kana

¹ Bo ajobile isyo, pi isiku lya butat, Iwalipo ulusekelo ulwa bwegi mu Kana, nkiisuky Galilai. Pa bwegi ubo aalipo joope unna gwa Jesu.

² Jesu na bafundigwa baake boope baalipo pa bwegi ubo, baapaaliigwe.

³ Akabalilo bo kakindilepo, abaheesyaa baanwile ifinga* joosa. Po unna gwa Jesu alinkummbuula alinkuti, "Gwe mwanangu, abaheesyaa bamalile ifinga."†

⁴ Jesu alinkummwamula unna alinkuti, "Juuba, fiki kujoba bo ulo? Akabalilo kaa kabomba imbombo jang'u kakaali ukufika."

⁵ Po unna alinkubabuula ababombi alinkuti, "Syosa isi ikubabuula umwanangu, mubombege."

⁶ Pabujo buala, syalipo ingumbe ntandata isya mabwe. ABajuuta baabiikangamo amiisi agaa kubombela ulwiho lwabo, ulwa kwijieelusya. Ingumbe jimo jiisulaga amalebe mahaano pamo ntandata. ⁷ Po Jesu alinkubabuula ababombi bala alinkuti, "Namwisesye amiisi mu ngumbe isyo." Po balinkunega amiisi nu kwisesya mu ngumbe sila.

⁸ Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Namunege amiisi gamo, mukampepo unkulumba gwa lusekelo." Po balinkunega amiisi nu kwakumpapo unkulumba jula.

⁹ Unkulumba alinkunega amiisi gala, aga Jesu aagasanwisye ukuja finga. Umwene akaameenye kuno jifumile, looli ababombi aba baanegile amiisi baameenye kuno jifumile. Po alinkunkoolela umwega nkiikulu.

* **1:43 1:43 Galilai** Bala ku Isyakulingaania. † **1:51 1:51 Nyamundu** Bala ku Isyakulingaania. * **2:3 2:3 Ifinga** Bala ku Isyakulingaania. † **2:3 2:3 Bamalile ifinga** Nkabalilo kala syali sya soni fijo ku mwega nkiikulu na uju ikwegigwa, ukumalika ifinga pa lusekelo ulwa bwegi.

¹⁰ Bo iisile, unkulumba jula alinkuti, "Umunda gwesa kabwandilo ikujaba ifinga inunu, looli abandu bo banwile na kwikuta, po ikwisa ni finga iji jikaja nunu. Looli ugwe utwele ifinga inunu kummaliiikisyo!"

¹¹ Jesu aabombe ikiika iki nkaaja akaa mu Kana mu Galilai. Ikiika ikyo kyalikya kwanda ukubomba, ukunangisya ubusisya bwake ku bandu. Kunongwa ijo abafundigwa baake balinkummwitika.

¹² Husekelo lwa bwagi bo lumlahlike, Jesu alinkusuluka mu Kapelinaumu pamopeene na nna, abanuguna na bafundigwa baake. Balinkutuugala uko amasiku manandi.

Jesu ikubakaga abuulisi ndupaso lwa tempeli

(Matai 21:12-13; Maalika 11:15-17; Luuka 19:45-46)

¹³ Akabalilo akaa kyaka kya Bajuuta, iki bikuti Pasa, bo kili kifuki, Jesu alinkufyuka ukubueuka mu Jelusalemu.

¹⁴ Po alinkwingila ndupaso lwa tempeli.[‡] Umo alinkubaaga aba buulisyaga ing'ombe, ing'oosi ni ngunde, na aba buusaniaga indalamo.[§]

¹⁵ Jesu bo asibwene isyo, alinkupota utugoje ukuja kingoti, alinkubakaga boosa aba buulisyaga ndupaso lwa tempeli, pamopeene ni ng'ombe ni ng'oosi. Alinkusipetusya imeesa sya buusania ndalamo na koona indalamo syabo.

¹⁶ Po Jesu alinkubabuula aba buulisyaga ingunde alinkuti, "Namusisoosyepo ingunde apa. Mulingajibiikaga inyumba jaa Taata ukuja sokoni."

¹⁷ Abafundigwa baake bo bapiliike isyo, balinkukumbuka amasya aga gasimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, "Ulugano lwangu ku nyumba jaako, lukwaka nkati mmyang'a bo ulwa mooto."^{*}

¹⁸ Po abalongsos baa Bajuuta bo basibwene isi Jesu abombe, balinkunndaalua sya balinkuti, "Kubomba ikimanyilo kiliku, ukunangisya ukuti uli na bulagili ubwa kabomba isi?"

¹⁹ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Namoomole itempeli iji, une ngujijenga ku masiku matatu."

²⁰ Po abeene balinkummwamula balinkuti, "Itempeli iji jaajengiigwe ku fyinja 46. Po ugwe ubagiile buleebule ukujijenga ku masiku matatte?"

²¹ Looli Jesu akaajobaga isya tempeli, aajobaga isya mbili gwake umwene, ugwi gwajaga pakubomoligwa.

²² Po Jesu bo asyakile ukufuma mbufwe, abafundigwa baake balinkukumbuka amasya aga aajobile. Ku njila ijo, balinkwitika amasya aga gasimbiigwe mwa Kalata uMwikemo, na masya aga Jesu aajobile.

Jesu asimeenyi isi silimo mu ndumbula sya bandu

²³ Jesu bo ali pa kyaka kya Pasa mu Jelusalemu, abandu bingi balinkwanda ukummwitika, paapo baafibwene ifiika ifi aabombaga.

²⁴ Looli Jesu akaabiitiike, paapo aasyageenie isi silimo mu ndumbula syabo.

²⁵ Kangi akaalondaga umundu gwesa jula, ukummbuula isi abandu bikwinogona, paapo aasimeenyi syosa isi silimo mu ndumbula sya bandu boosa.

3

Jesu ikujobesania na Nikotemu

¹ Aaliko undongosi jumo ugwa Bajuuta, ugwa nkibugutila kya Bafalisai, ingamu jaake aali jo Nikotemu.

² Iliisika limo pakilo, alinkubueuka kwa Jesu alinkummbuula alinkuti, "Gwe Mmanyisi, tumeenyi ukuti ugwe uli mmanyisi wuu atumiigwe na Kyala, paapo akajako umundu wuu abagiile ukubomba ifiika ifi kabomba, linga Kyala akaja pamopeene nagwe."

³ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Nalooli nikukubuula, akajako umundu wuu abagiile ukwingila mBunyafyale bwa Kyala,"^{*} linga akapaapigwa ulwa bubili."

⁴ Nikotemu alinkunndaalua sya Jesu alinkuti, "Bale, unkangale abagiile buleebule ukupaapigwa ulwa bubili?"[†] Bale, abagiile ukwingila kang'i ndwanda lwa nna ukuti apaapigwe?"

[‡] 2:14 2:14 **Itempeli** Bala ku Isyakulingaania. [§] 2:14 2:14 **Aba buusaniaga indalamo** Syaliko indalamo isya kabombela mwene mu tempeli. Kunongwa ijo aBajuuta buusaniaga indalamo syabo ukuti bakabe isya kabombela mu tempeli. * 2:17 2:17 Bala kalata gwa Isabuli 69:9. * 3:3 3:3 **UBunyafyale bwa Kyala** Bala ku Isyakulingaania.

[†] 3:4 3:4 **Ukupaapigwa ulwa bubili** ko kuja mwana gwa Kyala.

⁵ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Nalooli nikukubuula, akajako umundu uju abagiile ukwingila mBunyaafyale bwa Kyala, linga akapaapigwa ku miisi na kwa Mbepo gwa Kyala.

⁶ Abapaapi bikubapaapa abaanaabo nu mbili, looli Mbepo gwa Kyala jo uju ikubapaapa abandu ukuti bajeve nu buumi bwa bwila na bwila.

⁷ Ulingaswigaga isi ngubuulile ukuti, 'Fikuti apaapigwe ulwa bubili.'

⁸ Umbelo gukuluka ukulabila kano gwiganile. Ubagiile ukupilika ukukula kwake, looli utikamanya kano gukuluma na kano gukulabila. Isi bo sili na ka munda gwesa uju apaaipiigwe na Mbepo gwa Kyala."

⁹ Nikotemu alinkanndaaluuuya Jesu alinkuti, "Bule, umundu abagiile buleebule ukupaapigwa na Mbepo gwa Kyala?"

¹⁰ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Ugwe ali mmanyisi umwimikigwa ugwa bandu abaa nkiis uky Islaili. Bule, ukasimanya syosa isi?"

¹¹ Nalooli nikukubuula, uswe tusimeenyi isi tukusijoba, kangi tusibwene isi tukusilingaanria. Looli umwe mutikwitika isyo.

¹² Mbabuulile isi sikubombigwa pakiisu apa, looli umwe mutikwitika. Po mubagiile baleebale ukuyuyiitika, linga ngubabuula isi sikubombigwa kumwanya?

¹³ Akajako umundu najumo uju abuukileko kumwanya. Looli ne Nyamundu jo une naaliisile ukufuma kumwanya.

¹⁴ "Moose aatendeekiye ikifwani kya njoka jaa kibungu[‡] nu kufiyasya pa kipiki, ukuti abapoke aBanyaasilaili bo bali ndangangala. Bubuubo ne Nyamundu ngwisa kufyusigwa,¹⁵ ukuti mbape ubuumi bwa bwila na bwila abandu aba bikueunyiitika."

¹⁶ Kyala abaganile fijo abandu boosa abaa pakiisu apa. Jo nongwa iji aalintumile uMwanaake jamojwene ntiga, ukwisa pakiisu apa, ukuti umundu gwesa uju ikummwitika alingasobaga, looli akabe ubuumi bwa bwila na bwila.

¹⁷ Kyala akaalintumile uMwanaake pakiisu kukabalonga abandu, looli kukubapoka.

¹⁸ Kyala atikunndonga umundu uju ikummwitika uMwanaake, looli umundu uju atikummwitika alongiigwe, paapo akammwitika uMwanaake jamojwene ntiga.

¹⁹ Ubulongi bo ubu, ukumuli lwisile pakiisu apa, looli abandu bingi biiganile ukuja mu ngisi ukukindapo ukuja ndumuli, paapo imbombo syabo mbiibile.

²⁰ Abandu boosa aba bikumbomba isi sikaja nunu, balabengile ukumuli ulo. Kangi bomma ukubuuka ndumuli, ukuti imbiibi syabo silingisa kuboneka pabwelu.

²¹ Looli abandu boosa aba bikulonda fijo isya bwanalooli bikubuuka ndumuli ulo, ukuti imbombo syabo sije pabwelu, simanyigwege ukuti jo Kyala uju ikubapa amaka agaa kusibomba.

Johani uMoosi ikujoba inongwa isya Jesu

²² Akabalilo bo kakindilepo panandi, Jesu na bafundigwa baake balinkubuuka nkiis uky Jutai. Balinkutuugala mula kukabalilo kamo, paapo oosyaga abandu.

²³ Nkabalilo kalakala, joope Johani oosyaga abandu mu Ainoni, kifuki na nkaaja akaa mu Salimu, paapo gaaliko amiisi mingi. Abandu bingi balinkubuuka kumyake ukuti aboosye.

²⁴ Johani aabombaga imbombo ijo, bo Heloti akaali ukunkola nu kummbiika mu nnyololo.

²⁵ Iliisiku limo abafundigwa bambo abaa Johani, balinkwanda ukukaanikana nu Njuuta jumo, isya lwaho ulwa kwijeelesya bo kaja pakwipuuta.

²⁶ Po balinkubuuka kwa Johani, balinkummbuula balinkuti, "Gwe Mmanyisi, umundu uju gwali nagwe kwi issiilya ilingi ilya lwisi Jolitani, uju gwatubuulile inongwa syake, joope ikoosya abandu. Kangi bingi bikubuuka kumyake ukukindapo kumyako."

²⁷ Johani alinkubaamula alinkuti, "Umundu akabagila ukukaaga akandu nakamo, linga Kyala akampa.

²⁸ Umwe muli bakeeti bangu, kuli isi ngusijoba ukuti, 'Une ngaja ne Meesija, looli Kyala aalindumile une ukuti ndalepo nkyeni myyake.'

²⁹ Undindwana uju ikwegigwa ikulondigwa ukubuuka ku nnyambala uju ikummwega. Une ndi bo ulwa mmanyaaani ugwa mwega nkiikulu, niimile kumbali kumyake uju ikwega, ngusekela bo ngupilika iisyu lyake. Nalooli jo mbombo iji jihobwisye fijo.

³⁰ Fikuti Jesu ajewe nkulumba ukukindapo, looli une njego nnandi ukukindapo."

Inongwa isya uju ikufuma kumwanya

[‡] 3:14 3:14 **Injoka jaa kibungu** Moose aabombile bo ulo ukuti abapoke aBanyaasilaili ukufuma mu mbiibi syabo. Bala kalata gwa Imbalilo 21:8-9.

³¹ UMWANA GWA KYALA UJU AFUMILE KAMWANYA, ALI NU BULAGILI UKUBAKINDA ABANDU BOOSA. GWESA UJU ATIKUFUMA KAMWANYA, IKUJOBA SYENE INONGWA ISYA PAKIISU APA. KOKUTI UJU AFUMILE KAMWANYA, ALI NU BULAGILI UKUBAKINDA ABANDU BOOSA.

³² JESU IKULINGAANIA ISI ASIBWENE NU KUSIPILIKE UKUFUMA KWA KYALA, LOOLI ABANDU BANANDI ITOLUABA BIKWITIKA UKUTI ISI IKUJOBA SYA NALOOLI.

³³ UMUNDU GWESA UJU IKWITIKA AMASYA GAA JESU, IKUNANGISYA UKUTI ISI KYALA IKUJOBA SYA NALOOLI,

³⁴ NAMANGA KYALA AALINTAMILE JESU UKUJOBA AMASYA GAA KYALA. KYALA AALIMPEELE MBEPOMWIKEMO KISITA KIPIMO.

³⁵ TAATA KYALA ANNGANILE UMWANAAKE, KANGI AMPEELE AMAKA AGAA KULAGILA UTENDU TOOSA.

³⁶ UMUNDU GWESA UJU IKUMMWITIKA UMWANAAKE KYALA, ALI NU BUUMI BWA BWILA NA BWILA. LOOLI UMUNDU GWESA UJU IKUNKAANA, AKAJA NU BUUMI BWA BWILA NA BWILA, PAAPO INGALALISI SYA KYALA SIKWENDELELAGA UKUJA PAMYAKE BWILA.

4

Jesu ikujoba nu nkiikulu uNsamalija

¹ PO ABAFALASI BALINKUPILIKE INONGWA SYA JESU UKUTI IKOOSYA NU KUKABA ABAFUNDIGWA BINGI UKUNKINDA JOHANI.

² ISYA BWANALOOLI, JESU AKOOSYAGA, LOOLI ABAFUNDIGWA BAAKE BOABA BOOSYAGA.

³ JESU BO ASYAGEENIE UKUTI INONGWA ISYO SIBALANIILE, ALINKUSOOKAMO NKIISU IKYA JUTAI PAMOPEENE NA BAFUNDIGWA BAAKE, ALINKABUUKA NKIISU IKYA GALILAI.

⁴ BO BIKABUUKA MU GALILAI, BAALONDIGWAGA UKWENDELA NKIISU IKYA MU SAMALIJA.

⁵ PO BALINKUFILA MU SAMALIJA, NKAJA KAMO AKA BAATIGI MO MU SIKALI. AKAJA AKO KAALI KIFUKI NU NGUNDA AGA JAAKOBO AALIMPEELE IKILINGO UMWANAAKE, JOOSEFU.*

⁶ APO KYALIPO IKIINA KIMO IKYA MIISI IKI BAAKITIGI KIINA KYA JAAKOBO. IISABA BO LILI PANTU, JESU ALINKUTUAGALA KUMBALI KU KIINA IKYO UKUTI ATUASYE, KUNONGWA JAA BUKATALE UBWA KWENDA INJII INDALI.

⁷⁻⁸ PO ABAFUNDIGWA BAAKE BALINKUBUUKA NKAJA KUKUULA IFINDU, JESU ALINKUSYALA MWENE PA KIINA. PO UNKIKULU JUMO UNSAMALIJA ALINKWISA KUKUNEGA AMIISI NKIINA KILA. BO JESU AMMBWENE, ALINKUMMBUUKA ALINKUTI, "GWE NKIICULU UGWE, NGUSUUMA AMIISI GAMO AGAA KUNWA."

⁹ PO UNKIKULU JULU ALINKUMMWAMULA JESU ALINKUTI, "UGWE ULI NJUUTA, UNE NDI NSAMALIJA. SYA KISWIGO UKUSUUMA AMIISI KUMYANGU." AJOBILE BO ULO PAAPO ABINUUTA BAAKAANAGA UKALYA PAMOPEENE NA BASAMALIJA.

¹⁰ JESU ALINKUMMWAMULA ALINKUTI, "LINGA GWAMEENEYE IFI KYALA IKULONDA UKUKUPA NU KUTI JO JWANI UJU IKUKUSUUMA AMIISI GAMO AGAA KUNWA, GWABAGIILE UKUSUUMA UNE, NIINE NAABAGIILE UKUKUPA AMIISI AGA GIKUBAPA ABANDU UBWUMI BWA BWILA NA BWILA."

¹¹ UNKIKULU JULU ALINKUMMWAMULA JESU ALINKUTI, "GWE TAATA, UGWE UKAJA NU LUJOGE PAMO IKYA KUNEGELA AMIISI, KANGI IKIINA IKI KISOLOFU FIJO, PO KUGAAGA KUUGU AMIISIAGO, AGA GIKUBAPA ABANDU UBWUMI?

¹² UMWISUKULU GWITA JAAKOBO JUUJO AATUPEELE IKIINA IKI IKYA MIISI, AGA AANWAGA NA BAANAAKE, PAMOPEENE NI FINYAMAANA FYAKE IFYA KUTIIMA. BULE, KWIBONA UGWE ULI NKULUMBA FIJO UKUNKINDA UMWENE?"

¹³ PO JESU ALINKUMMWAMULA ALINKUTI, "UMUNDU GWESA UJU IKUNWA AMIISI AGA GIKUFUMA NKIINA IKI, IKUUMILWA KANGI.

¹⁴ LOOLI UMUNDU UJU IKUNWA AMIISI AGA UNE NGAMPA, ATIKUFUMILWAGA BWILA NA BWILA. AMIISI AGA NGAMPAGA UNE GIKUJAGA BO ULWA NYIIBUKO JAA MIISI NKATI MMYYAKE, IJI JITIKUUMA SIKU, JIKAMPAGA UBWUMI BWA BWILA NA BWILA."

¹⁵ PO UNKIKULU JULU ALINKUSUUMA JESU ALINKUTI, "GWE TAATA, NGUKUSUUMA GUMBEPOMAMIISI AGA UGAJOBILE, UKUTI NDINGUUMILWANGAMO, KANGI NDEKE UKWISA KUKUNEGA AMIISI NKIINA IKI!"

¹⁶ JESU ALINKUMMWAMULA ALINKUTI, "BUUKA UKANKOOLELE UNDUMEGO, GWISE NAGWE APA."

¹⁷ ALINKWAMULA ALINKUTI, "UNE NGEEGIGWA." JESU ALINKUMMWAMULA ALINKUTI, "UJOBILE ISYA NALOOLI UKUTI UKEEGIGWA!"

¹⁸ NAMANGA GWEGLIWEMO NA BANYAMBALA BAHAAANO MPAKA ULU, JOOPE UNNYAMBALA UJU KUTUUGALA NAGWE AKABALILO AKA, AKAJA NDUMEGO. UJOBILE ISYA NALOOLI."

¹⁹ UNKIKULU JULU ALINKWAMULA ALINKUTI, "GWE TAATA, LIILINO NSYAGEENIE UKUTI UGWE ULI NKUNGULUKA.

* 4:5 4:5 Bala kalata gwa Ubwandilo 33:19; 48:22.

²⁰ Abiisakulu biitü bammwipuutaga Kyala nkyamba iki ikyo Gelisimu,[†] looli umwe mwe Bajuuta mukuti tubuukege kükümmwipuuta Kyala mu Jelusalemu. Büle, ubwanalooli bo bulike?”

²¹ Jesu alinkümmwamula alinküti, “Gwe nkiikulu ugwe, itikaga isi ngujoba sya nalooli. Akabalilo aakikwisa aka aamutikümmwipuutaga Taata Kyala nkyamba iki pamo mu tempeli ijaa mu Jelusalemu.

²² Umwe mwe Basamalija mukümmwipuuta Kyala uju mukammany, looli uswe twe Bajuuta tukümmwipuuta Kyala uju tammeenye. Paapo aikubapoka abandu ukwendela ku Bajuuta.

²³ Akabalilo kikwisa, kangi kafikile, aka abandu aba bikulonda ukümmwipuuta Kyala ku bwanalooli, aabikümmwipuutaga Taata bo muno Mbepo gwake abanangiisye, ukümmwipuuta umwene muno ajiliile nalooli. Taata Kyala ikübalonda abandu aba bikümmwipuuta ku njia ijo.

²⁴ Kyala jo Mbepo. Abandu aba bikümmwipuuta, bikulondigwa uküti bammwipuutege bo muno Mbepo gwake abanangiisye, ukümmwipuuta umwene muno ajiliile nalooli.”

²⁵ Ünkiikulu jüla alinkümmwamula alinküti, “Mmeenye uküti Meesija ikwisa, uju biküti Kilisiti. Kangi mmeenye uküti bo iisile ikwisa kütülingaania syosa.”

²⁶ Po Jesu alinkümmwamula alinküti, “Une, ne ngujoba na nungwe, jo uju ugwe kannjoba.”

²⁷ Akabalilo ako abafundigwa baake balinkwisa, balinküswiga fijo bo Jesu ikujoba nu nkiikulu.[‡] Looli najumo umfundigwa uju aalinndaaluuysiye Jesu uküti, “Kulonda ifiki kamyake?” pamo uküti, “Fiki kujoba nagwe?”

²⁸ Ünkiikulu jüla alinküjileka indeko jaake ijaa miisi palapala, alinkubuuka nkaaja. Bo afikile alinkubabuula abandu alinküti,

²⁹ “Tubuuke mukankeete umundu uju aambuulile syosa isi mbombolemo. Büle, umundu ujo abagiile uküja jo Meesija uju tukusubila uküti ikwisa?”

³⁰ Po bo abandu bapiliike isyo, balinkusookamo nkaaja kala, nu kwanda ukubuuka kano Jesu aaliko.

³¹ Bo abandu bala bakaali ukufika, abafundigwa baake balinkünsüma balinküti, “Gwe Mmanyisi, isaga pakulya ifindu.”

³² Looli umwene alinkübaamula alinküti, “Une ndi ni findu ifya lako ulungi ifi umwe mukafimanya.”

³³ Po abafundigwa baake balinkwanda ukülaaluuusania balinküti, “Büle, alipo umundu uju iisile kükümpapo ifindu bo tukajapo?”

³⁴ Jesu alinkübaamula alinküti, “Ifindu fyangü une ko kübomba isya bwigane bwa Taata uju aalindumile, kükümaliiisa imbombo jaake.

³⁵ Umwe mukuti, ‘Giseye imyesi mina itolo ukufika untondolo.’ Looli sikaja bo ulo! Namukeete imigunda muno gijiiliie. Ifya kütöndola fikomile ukuti fitondoligwe.

³⁶ Kangi untondoli akabile umfwalo gwake. Ali pakübungaania mu ndamba syake ifi atondwile, kokuti ubuumi bwa bwila na bwila. Po umbyali nu ntondoli boosa biküsekelaga pamopeene.[§]

³⁷ Bülipo ubujobi uba bukuti, ‘Umundu jumo ikubyala imbeju, ujungi ikutondola.’ Ubujobi ubo bwa nalooli.

³⁸ Naabatämile umwe küküntondola ifi mukaabyele. Abandu abangi baabombile imbombo joosa ingafu, umwe mukakaba kunongwa jaa mbombo jaabo.”

ABasamalija bikümmwitika Jesu

³⁹ ABasamalija bingi abaa nkaaja kala akaa mu Sikali, balinkümmwitika Jesu, paapo baapiliike isi ünkiikulu jüla aajobile uküti, “Umundu ujo aambuulile syosa isi mbombolemo.”

⁴⁰ Po abasamalija bala balinküfika apa Jesu aalipo, balinkünsüma fijo uküti atüugalepo pamopeene nabo. Po alinkütuugala nkaaja aka amasiku mabili.

⁴¹ Nkabalilo aka, abandu bingi fijo balinkümmwitika Jesu kunongwa jaa isi aajobaga.

⁴² Balinkümbuula ünkiikulu jüla balinküti, “Mpaka ulu tummwitiike umundu uju kunongwa jaa syene isi atubuulile ugwe. Looli ulu tabagiile ukümmwitika fijo, paapo

[†] 4:20 4:20 Nkyamba iki ikyo Gelisimu ABasamalija biitikaga ukuti bikulondigwa ukümmwipuuta Kyala nkyamba iki. Kunongwa ijo baajengile itempeli jaabo uko. Bala kalata gwa Ükükumbuka Ingomeelesyo 11:29. [‡] 4:27 4:27 Balinküswiga fijo bo Jesu ikujoba nu nkiikulu Abamanyisi baa Bajuuta bakaajobaga na bakiikulu bo bali beene, fijo ukujoba na bakiikulu abaheesy. [§] 4:36 4:36 Umbyali nu ntondoli boosa biküsekelaga pamopeene Johani aMoosi aabyele imbeju, akabalilo aka Jesu ali pakutondola. Üntondolo bo bafundigwa bingi aba bikümmwitika.

tupiliike jyuuuswe isi ikujoba. Kangi tasyageenie ukuti nalooli umundu uju jo Mpoki gwa kiisu."

*Jesu ikummbumbulusya umwana gwa ndongosi
(Matai 8:5-13; Luka 7:1-10)*

⁴³ Amasiku mabili bo gakindile, Jesu alinkubuuka nkaaja akaa mu Sikali, alinkubuuka mu Galilai.

⁴⁴ Jesu aajobile ku bafundigwa baake ukuti, unkunguluka atikwimikigwa na bandu abaa kamyabo.

⁴⁵ Abandu abaa mu Galilai balinkummwambilila kanunu, paapo boope baabuukile ku kya kya Pasa mu Jelusalemu, koope baasibwene syosa isi Jesu aabombile.

⁴⁶ Po Jesu alinkubuuka kangi nkaaja akaa mu Kana aka kali mu Galilai. Nkaaja ako mo muno aasanwisyeye amiisi ukuja finga. Aalimo undongosi jumo ugwa silikali mu Kapelinaamu uju umwanaake undumyana aali mbine.

⁴⁷ Undongosi ujo aapiliike ukuti Jesu iisile kangi mu Galilai, ukufuma nkiisu ikyu Jutai. Alinkubuuka kwa Jesu na kunsuuma fijo ukuti abuuke mu Kapelinaamu, ukummbumbulusya umwanaake, uju aali kifuki ukufwa.

⁴⁸ Jesu alinkummwamula undongosi jula alinkuti, "Mwe bandu umwe, bule, mukabagila ukunyiyitika kisita kufibona ifikulumba?"

⁴⁹ Undongosi alinkummwamula alinkuti, "Gwe Ntwa, ngukusuuma, tubuake ukummbumbulusya umwanangu bo akaali ukufwa."

⁵⁰ Looli Jesu alinkummwamula alinkuti, "Buukaza kumyinu, umwanaako abumbulwike." Undongosi jula alinkwitia amasya gaa Jesu, po alinkubuuka kamyake.

⁵¹ Undongosi jula bo ikwenda mu njila, alinkwaganila na babombeli baake. Balinkummbuula balinkuti, "Umwanaako abumbulwike, nkafu itolo."

⁵² Po alinkubalaalusya alinkuti, "Abumbulwike ukwandila ndili?" Abeene balinkummwamula balinkuti, "Abumbulwike ukwandila mmajolo pamuusi, isala jaa 7:00."

⁵³ Po ugwise ugwa ndumyana jula alinkusyagania ukuti abumbulwike ukwandila akabalilo kalakala aka Jesu aatile, "Umwanaako abumbulwike." Po undongosi jula pamopeene na baa nnyumba jaake balinkummwitika Jesu.

⁵⁴ Ula lwalilwa bubili Jesu ukufuma mu Jutai ukubomba ikiika mu Galilai.

5

Jesu ikummbumbulusya uju ikukwema

¹ Bo sikindile isyo, Jesu alinkubuuka nkaaja akaa mu Jelusalemu, kukusekela ikyaka kimo ikyaka Bajuuta.

² Nkaaja aka, kyalipo ikipata ikinywamu iki ingamu jaake baatigi, Kipata kya Ng'osis.* Kifuki ni kipata ikyo, kyalipo ikisiba iki ingamu jaake mu njobeloo jaabo baatigi Betisaita. Gaalipo amabalaasa mahaano aga gaali ni mbanda. Amabalaasa ago gaasyunguutile ikisiba ikyo. ³ Pa kipepo ikyo mabalaasa ago, baalambalalaga ababine bingi, bo abafwa maaso, aba bikukwema, na aba balalile. [Baaguulilaga amiisi ukusukaanika,

⁴ paapo ugwandumi gwa Kyala iisaga akabalilo kamo kukegasukaania amiisi nkisiba kila. Umbeine ugwa kwanda ukwingila aabumbulukaga ububine bwake ubu aali nabo.]†

⁵ Pa kisiba kila aalipo unnyambala jumo uju aali mbine ifyinja 38.

⁶ Po Jesu alinkummbonaa alambaleele pala. Bo ameenye ukuti abinile akabalilo akatali, alinkunndaalusya alinkuti, "Bule, ugwe kalonda ukubumbulaka?"

⁷ Po umbine jula alinkummwamula Jesu alinkuti, "Gwe taata, akajapo umundu ugwa kumbiika nkisiba bo amiisi gikusukaanika. Paapo bo ngulonda ukwingila nkisiba ikyo, umundu ujungi ikatalapo nkyeni mmyangu."

⁸ Po Jesu alinkummbuula umbine jula alinkuti, "Sumuka, pimba ubulili bwako, buukaga."

⁹ Nakalinga, umundu jula alinkubumbuluka ububine bwake, alinkupimba ubulili bwake alinkwanda ukusyunguutile syanguutile palapala.

Jesu aalimmbumbulwisyeye umundu ujo pi isiku ilya pa Sabati.‡

* 5:2 5:2 *Kipata kya Ng'osis* Akaaja kaa Jelusalemu baajengile iilinga ilya mabwe, lyasyunguutile akaaja koosa. Iilinga ilyo lyali ni fipata fingi. Kukuti kipata kyalii ni ngamu jaake. Ikipata kimo baakipeele ingamu ijaa, "Kipata kya Ng'osis," paapo ikipata ikyo kyalii kifuki ni sokoni, iji buulisyangapo ing'oosi ni finyamaana ifingi. Bala kalata gwa Nehemija 3:1; 12:39. † 5:4 5:3-4 Baakalata bamoo abaa ijolo bakaja na masya aga. ‡ 5:9 5:9 *Isabati* Bala ku Isyakulingaanika.

¹⁰ Po abalongosi baa Bajuuta balinkummbuula umundu jula, uju Jesu alimmbumbulwisye balinkuti, "Umwisyuga isiku lya Sabati, indagilo sitikukwitikisyu ukupimba ubulili bwako."

¹¹ Looli umundu jula alinkubaamula alinkuti, "Umundu uju aambumbulwisye jo uju aambuulile ukuti mbimbe ubulili bwangu mbuuuge."

¹² Po abalongosi bala balinkunndaalusya balinkuti, "Bule, jo jwani uju akabuulile ukabomba bo ulu?"

¹³ Looli umundu jula akaalimmeenye uju aalimmbumbulwisye, paapo Jesu aasookilepo pa kilundilo kya bandu, aba baalipo pala.

¹⁴ Hiiusiku lilalila bo kakindilepo akabalilo kanandi, Jesu alinkwakummwaga umundu jula ndupaso lwa tempeli, alinkunsoka alinkuti, "Pilikisy, liilino ubumbulwike. Ulingatulaga kangi inongwa, paapo linga kwendelela ukutula inongwa, aakutaamigwa fijo ukukinda akabalilo aka gwataamigwaga kabwindilo."

¹⁵ Nakalinga, umundu jula alinkunndeja Jesu, alinkugomokelako kangi kukubabuula abalongosi baa Bajuuta, ukuti jo Jesu uju ammbumbulwisye.

¹⁶ Po abalongosi baa Bajuuta balinkwanda ukuntaamya Jesu, paapo aababumbulusyaga abandu pi isiku ilya pa Sabati.

Abandu bikukaba ubuumi ukwendela ku Mwana gwa Kyala

¹⁷ Looli Jesu alinkubabuula alinkuti, "Taata ikubomba imbombo amasiku goosa kisita kaleka. Po na niine ngubomba imbombo kisita kuleka."

¹⁸ Kunongwa ijo, abalongosi baa Bajuuta balinkwanda ukulonda injila ijaa kunnogoga Jesu. Baabomble bo ulo paapo jikaali jeene inongwa ijaa kükilania iSabati, looli paapo aajobaga ukuti Kyala jo Gwise. Ku njila ijo iibikaga ukuti ali bo muno ajiiilile Kyala.

¹⁹ Jesu alinkubabuula abalongosi bala alinkuti, "Nalooli nikubabuula, une ne Mwanaake, ngagabila ukubomba syosyosa ke maka ganga. Une ngusibomba syene isi ngummbona Taata ikusibomba, kangi syosa isi Taata ikusibomba, syo isi na niine ne Mwanaake ngusibomba.

²⁰ Taata aanganile une, jo nongwa iji ikunangisya imbombo syosa isi ikusibomba, kangi aikunangisya muno angubombelaga ifiika ifikulumba ukukinda ifyo, po mukuswigaga fijo.

²¹ Bo ulu Taata ikubasyusa abafwe nu kubapa ubuumi bwa bwila na bwila, bo luluelo na niine mbagiile ukubapa ubuumi abandu aba niiganile ukubapa.

²² Taata atikunndonga umundu gvesa jula, looli ambeelee une ubulagili ubwa kabalonga abandu boosa.

²³ Ku njila ijo, abandu boosa aabikunyimikaga bo ulu bikummwimika Taata. Umundu gvesa uju atikunyimika une ne Mwanaake, po atikummwimika Taata uju andumile.

²⁴ "Nalooli nikubabuula, abandu boosa aba bikugapilika amasyu ganga nu kummwitika Kyala uju andumile, bali nu buumi bwa bwila na bwila. Aabatikulongigwa ku butulanongwa bwabo, looli balobwike ukufuma mbufwe nu kwingila mbuumi bwa bwila na bwila.

²⁵ Nalooli nikubabuula, akabalilo kikwisa, kangi kafikile, aka abafwe aabikupilika isi ne Mwana gwa Kyala ngujoba. Po aba bikupilika, bikujaga nu buumi bwa bwila na bwila.

²⁶ Bo ulu Taata ali na maka agaa kumpapo umundu ubuumi bwa bwila na bwila, na niine ne Mwanaake ambeelee amaka aga kubapapo abandu ubuumi bwa bwila na bwila.

²⁷ Kangi ambeelee amaka agaa kabalonga abandu, paapo une ne Nyamundu.

²⁸ Mulingaswigaga! Aakikwisa akabalilo aka abafwe boosa bikwisa kambilikaga bo ngubakooela,

²⁹ bikwisa kusooka mmapumba gaabo, bikwisa kusyusigwa na Kyala. Aba baabombaga inunu, bikwisa kapeeliga ubuumi bwa bwila na bwila, looli aba baabombaga imbiibi, bikwisa kulongigwa."

Aba bikunnjoba Jesu ukuja jo gwa bwanalooli

³⁰ Jesu alinkwendelela ukujoba alinkuti, "Kakajako akandu nakamo aka mbagiile ukukabomba ku bulagili bwanga. Ngabalonga abandu ukukongana na muno Taata ikunumbuulila. Kunongwa ijo ubulungi bwangu bwa nalooli, paapo ndikubomba isi niiganile une, looli ngubomba isya bwigane bwa Kyala, uju andumile.

³¹ Linga ngubabuula umwe inongwa syangu jujuune, mukabagila ukwitika isi ngujoba ukuti sya nalooli.

³² Leelo Taata jooke ikusijoba inongwa syangu kumyinu, na niine mmeenyе ukuti syosa isi ikunjoba sya nalooli.

³³ Umwe mwabatumile abandumi kwa Johani uMoosi, joope aaliinjobile isya nalooli kumyinu.

³⁴ Une ndikusubila isi abandu bikunjoba, looli ngubabula syosa isyo ukuti mupokigwe.

³⁵ "Johani uMoosi abnangisye ubwanalooli kumyinu, bo ulwa nyaale muno jikwakila na kumulika mu ngiisi. Umwe mwalausaaliile ulamuli ulo kkabalilo akanandi.

³⁶ Looli ndi nasyo isi sikusisimikisyia fijo, sikindilepo isi Johani aajobaga. Paapo imbombo isi Taata aalimbelle ukuti nsibombege syo isi sikanangisya ukuti Taata Kyala, jo uju andumile.

³⁷ Joope Taata uju andumile une, aasisimikiisye une kumyinu. Umwe mukapilikamo sik*u* iisy*u* lyake, kangi mukammonamo sik*u* muno aj*u*lile.

³⁸ Mukukaana ukugabiika amasy*u* agaa Kyala mu ndumbula syinu paapo mutkunyiitika une, ne Kyala andumile kumyinu.

³⁹ Mukwij*u*ula fijo ukubala Kalata uMwikelmo, paapo mukwinogona ukuti mubagiile ukukabamo ub*u*ami bwa bwila na bwila. Nalooli isyo sikusisimikisyia une,

⁴⁰ leelo mukukaana ukwisa kumyang*u*, ukuti mupeeligwe ub*u*ami bwa bwila na bwila.

⁴¹ "Inyango jangu kkaja ko kkaba ub*u*sisya ukufuma ku bandu.

⁴² Looli mbameeny*e* umwe muno muji*u*lile, ukuti mukanngana Kyala mu ndumbula syinu.

⁴³ Une niisile ka bulagili bwa Taata, looli mukukaana ukunyambilila. Linga umundu ukung*u* ikwisa ku bulagili ubwake mwene, aamukummwitiika nu kummwambilila.

⁴⁴ Mwiganile ukwimikigwa na biini*u*, looli mutikwij*u*ala ukalonda uwlimiko ulu lukufuma kwa Kyala juujo. Po leelo, mubagiile buleebule ukunyiitika une?

⁴⁵ "Mulingiinogonaga ukuti une angubasitaaka kwa Taata. Himma! Moose jo uju aikubasitaaka, paapo jo uju mukunsubilila.

⁴⁶ Linga nalooli mwaliitiike amasy*u* agaa Moose, po mwabagile ukunyiitika na niine, paapo Moose jo uju aasimbile inongwa syanga.

⁴⁷ Mutikwitika amasy*u* gaa Moose. Po mubagiile buleebule ukwitiika amasy*u* gangu?"

6

Jesu ikubaswila abandu bingi fijo

(Matai 14:13-21; Maalika 6:30-44; Luuka 9:10-17)

¹ Bo sikindile isyo, Jesu alinkuloboka sumbi Galilai, uju ingamu ijingi jo sumbi Tibelija.

² Ikilndilo ikinywamu iky*a* bandu bankongaga Jesu, paapo baafibonaga ifiika ifi aabombaga ku babine.

³ Po Jesu na bafundigwa baake balinkufy*u*ka pa kyamba kimo, balinkutuugala pamopeene.

⁴ Akabalilo ako, ikyaka kya Pasa kyal*u* kifuki.

⁵ Jesu alinkukeeta, alinkukibona ikilndilo ikinywamu iky*a* bandu, iki kiusaga kumyake. Po alinkumndaal*u*sy*u* Filipo alinkuti, "Filipo, bule, tubagiile ukwak*u*la kuu*g*u ifind*u* ifya kubaswila abandu boosa aba?"

⁶ Jesu aalinndaal*u*siisye Filipo bo ulo, ukunngela, paapo aameeny*e* isya kabomba.

⁷ Filipo alinkummwamula alinkuti, "Nalinga twalon*u*da ukufyaga ifind*u* ukuti kukuti mund*u* akabepo fimo, leelo indenali imia ibili* sikabagila ukufwana."

⁸ Po Andeleja, uju aali mfundigwa ujungi, kangi gwamyabo gwa Simoni Peeteli, alinkummwamula Jesu alinkuti,

⁹ "Gwe Ntwa, alipo undamanya jumo apa, uju ali ni fisysesye fihaano ifya syaili nu t*uswi* utunandi tubili. Leelo ifind*u* ifi fibagiile buleebule ukukifwana ikilndilo iki*u*?"

¹⁰ Po Jesu alinkubalagila abafundigwa baake alinkuti, "Namubab*u*le abandu batuugale paasi." Pabujo bu*la* lyalipo ili*u* ling*u*, boosa baatuugeele paasi. Nkilundilo kila, baalimo abanyambala 5,000 b*u*no.

¹¹ Po Jesu alinkwega ifisysesye fila, alinkugwa ulapi kwa Kyala, alinkufimena, alinkubajabila abandu boosa aba baalipo pala. Alinkubomba bo ulo na ku t*uswi* t*ela*, bo muno baalondelaga ukulya.

¹² Abandu boosa bo biikwite, Jesu alinkubab*u*ula abafundigwa baake alinkuti, "Namubungaania ifind*u* fyosa ifi fisyele, ukuti fingiisa koonangika."

¹³ Po balinkubangaania ifind*u* fyosa ifi fyasyele nu kwis*u*sy*u* ifiibo kalongo na fibili.

¹⁴ Abandu bala bo bakibwene iki*u*ka iki*u* Jesu aabombile, balinkujoba alinkuti, "Nalooli umundu uju nkunguluka gwa Kyala, jo uju twasubilaga ukuti ikwisa pakiu*u* apa."†

* 6:7 6:7 Indenali imia ibili gwali mwalo gwa masiku imia ibili. Bala iisy*u* Indenali ku Isyakulingaan*u*. † 6:14

6:14 Bala kalata gwa Urukumbuka Ingomeelesyo 18:15-22.

¹⁵ Jesu alinkumanya ukuti abandu bala bikulonda ukunkola, na kummbiika ku maka ukuja Malafyale gwabo. Looli umwene alinkusookapo alinkubuuaka kangi mwene ku kyamba.

*Jesu ikwenda pamwanya pa miisi
(Matai 14:22-33; Maalika 6:45-52)*

¹⁶ Akabalilo akaa namajolo, abafundigwa baa Jesu balinkusuluka ukubuuaka kwa sumbi Galilai.

¹⁷ Balinkwingila mwi ibooti, na kwanda ukuloboka sumbi ukubuuaka mu Kapelinaumu. Akabalilo aka jaali ngiisi, looli Jesu aakaali ukufika, ukuja pamopeene nabo.

¹⁸ Po sumbi alinkusambuuka, paapo umbelo unkali fijio gwakulaga.

¹⁹ Abafundigwa baa Jesu bo bafigilepo iibooti ikilomita ihaano, pamo ntandatu buo, balinkummbona Jesu ikwenda pamwanya pa miisi, ukusegelela kwi ibooti, po balinkutilla fijio.

²⁰ Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Jo une! Mungatilaga!"

²¹ Po abeene baalondaga ukuti ingile mwi ibooti. Nakalinga iibooti lilinkufika kwi isiilya kuno baabuukaga.

Jesu fyo findu ifi fikubapa ubuumi abandu

²² Kilaabo kyake, ikilundilo ikyu bandu aba baasyele kwi isiilya ilingi ilya sumbi, balinkusyaganja ukuti ilipio iibooti limolyene itolo pala. Kangi balinkusyaganja ukuti Jesu akaabuukile mwi ibooti lila pamopeene na bafundigwa baake, looli abafundigwa baake baabuukile beene.

²³ Po abandu abangi balinkwisa na mabooti agangi ukufuma mu Tibelija, balinkufika apa ikilundilo kya banda baalile ifisyesy, bo Jesu agwile ulupi kwa Kyala.

²⁴ Po ikilundilo ikyu bandu bala, bo basyageenie ukuti Jesu akajapo pala, na bafundigwa baake boope bakajapo, balinkwingila mmabooti gala, balinkubuuaka mu Kapelinaumu kukanndonda Jesu.

²⁵ Abandu bala bo bafikile kwi isiilya ilya sumbi, balinkummwaga, balinkunndaaluuza balinkuti, "Gwe Mmanyisi, gwisile ndili keno?"

²⁶ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Nalooli nikubabuula, mmeenye ukuti mukuandonda somma kuenongwa jaa kufyaganja ifiika ifi naabombile, looli paapo naabapeele ifisyesy, mwaliile na kwikuta.

²⁷ Mulingabombaga imbombo kuenongwa jaa kubaba ifindu ifi fikoonangika, looli mubombege kuenongwa jaa findu ifi fitikoonangika, ifi fikubapa ubuumi bwa bwila na bwila. Une ne Nyamundu ngabapa abandu ifindu ifyo, paapo Taata Kyala aanangiisye pabwelu amaka gangu agaa kubomba isyo."

²⁸ Po abeene balinkunndaaluuza balinkuti, "Bule, tuti fiki ukuti tusibombege imbombo isi Kyala ikusilonda?"

²⁹ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Imbombo iji Kyala ikulonda mujibombege, jo jaa kuanyyitika une, ne ndamuiwgne nagwe."

³⁰ Balinkunndaaluuza balinkuti, "Bule, kubomba kiika nki ukuti tukibone, na kwitika? Kubomba mbombo jilika?"

³¹ Abiisukulu biitu baaliile imana bo bali ndungalangala,[‡] bo ulu sisimbiigwe mwa Kalata umWikemo ukuti, 'Aabapeele ifindu ifya kufuma kumwanya.' [§]

³² Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Nalooli nikubabuula, akaja jo Moose uju aabapeele abiisukulu biinu ifindu fila, looli jo Taata uju liilino ikubapa umwe ifindu ifya nalooli ifya kufuma kumwanya.

³³ Namanga ifindu ifya Kyala fyo ifi ikufitama ukufuma kumwanya, ukuti fibape ubuumi bwa bwila na bwila, abandu boosa abaa pakiusa apa."

³⁴ Po balinkummwamula balinkuti, "Gwe Ntwa, tukusuumma utupege ifindu ifya luko ulo amasiku goosa."

³⁵ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Une ndi findu ifi fikubapa ubuumi. Umundu gwesa uju ikwisa kamyangu, na kuanyyitika, jitikwisa kunnndumamo siku injala, kangi atikwisa kuumilwamo siku."

Jesu ikubomba isya bwigane bwa Taata

³⁶ "Looli une mbabuulile ukuti na paapo muumbwene, mukaali mutikuaanyiitika.

³⁷ Abandu boosa aba Taata ikumbapo, bikwisa kamyangu na kuanyyitika. Kangi une ndikunkaana najumo uju ikwisa kamyangu."

[‡] 6:31 6:31 ABanyaasilaili baapeeliigwe na Kyala ifindu ifi baatigi *Mana*. Bala kalata gwa Ukusooka 16. [§] 6:31

6:31 Bala kalata gwa Isabuli 78:24.

³⁸ Paapo une niisile ukufuma kumwanya ukuti nsibombege isya bwigane bwa Taata uju andumile. Ngiisa kukuшибomba isya bwigane bwanga.

³⁹ Bwigane bwa Taata uju andumile, ukuti ndingiisa kunsobesya najumo ndi bala ambeele, looli mbasyesyé boosa, baje buumi pi isiku lya bulongi.

⁴⁰ Paapo ubwigane bwa Taata bo ubu, kukuти mundu uju ikusyagania ukuti une ndi Mwanaake, nu kuunyiitika, akabe ubuumi bwa bwila na bwila. Une ngwisa kunsyasya pi isiku lya bulongi.”

⁴¹ Po aBajuu balinkwanda ukwibunesya paapo Jesu aalijobile ukuti, “Une ndi findu ifi Kyala afitumile ukufuma kumwanya.”

⁴² Balinkulaaluuusania balinkuti, “Bule, umundu uju akaja jo Jesu, umwana gwa Joosefu, uju tubameenyé abapaapi baake boosa? Po abagiile ukujoba baleebale ukuti afumile kumwanya?”

⁴³ Jesu alinkubaaamula alinkuti, “Namuleke ukwibunesya mwibeene.

⁴⁴ Akajako umundu uju abagiile ukwisa kumyangu, linga Taata uju andumile akanndongosya. Na niine ngwisa kunsyasya pi isiku lya bulongi.

⁴⁵ Mwa Kalata uMwikemo unkunguluka jumo aasimbile ukuti, ‘Kyala aikubamanyisyá abandu boosa.’* Po leelo umundu gwesa uju ikapilikisyá nu kumanyila ukufuma kwa Taata, jo ikwisa kumyangu.

⁴⁶ Ndikuti aliko umundu uju ammbwenemo Taata Kyala. Looli une niimwene nummbwene, paapo mfumile kamyake.”

Hkunndya nu kunnwa Nnyamunda

⁴⁷ “Nalooli nikubabuula, umundu gwesa uju ikuuyiitika une, ali nu buumi bwa bwila na bwila.

⁴⁸ Une ndi findu ifi fikubapa abandu ubuumi bwa bwila na bwila.

⁴⁹ Na paapo abiisukulu biinu baaliile imana ndungalangala, poope baafwile.

⁵⁰ Looli apa filipo ifindu ifi fifumile kwa Kyala. Linga umundu alilie ifindu ifyo, atisakufwamo siku.

⁵¹ Une ndi findu ifi fifumile kumwanya, ifi fikubapa abandu ubuumi. Umundu gwesa uju ikulya ifindu ifi, ikuja nu buumi bwa bwila na bwila. Ifindu ifi go mbili gwangu, ugú angugusoosya ku bandu boosa, ukuti bajege nu buumi bwa bwila na bwila.”

⁵² Po aBajuu balinkwanda ukukaanikana nu kulaaluuusania, balinkuti, “Umundu uju abagiile baleebale ukutupapo umbili gwake, ukuti tagulye?”

⁵³ Looli Jesu alinkubabuula alinkuti, “Nalooli nikubabuula, linga mutikugalya umbili gwangu, nu kunwa illopa lyangu une ne Nnyamunda, mutikujaga nu buumi bwa bwila na bwila.

⁵⁴ Umundu gwesa uju ikulya umbili gwangu nu kunwa illopa lyangu, ali nu buumi bwa bwila na bwila, na niine ngwisa kunsyasya pi isiku lya bulongi.

⁵⁵ Paapo umbili gwangu fyo findu fya nalooli, ni illopa lyangu fyo fya kunwa ifya nalooli.

⁵⁶ Umundu gwesa uju ikulya umbili gwangu nu kunwa illopa lyangu, ikwendelelaga ukuya mmyangu na niine ngujaga mmyay.

⁵⁷ “Bo apa Taata uju andumile muumi, une ngukaba ubuumi ukufuma kamyake. Bubuuabo umundu gwesa uju ikuandyá une, ikuukaba ubuumi ukufuma kumyangu.

⁵⁸ Po une ndi findu ifi fifumile kwa Kyala. Ifindu ifi, fikafwana ni findu ifi abiisukulu biinu baaliile. Abeene baafwile. Looli umundu gwesa uju ikulya ifindu ifi, ikujaga nu buumi bwa bwila na bwila.”

⁵⁹ Jesu aajobile amasya aga bo ali pakumanyisyá mu sinagogi,[†] kula ku Kapelinaamu.

Abafundigwa bingi bikuleka ukummwitika Jesu

⁶⁰ Bo bapiliike isyo, bingi ndi aba bankongaga balinkujobesania balinkuti, “Imanyisyó isi ngafu fijo! Bule, jo jwani abagiile ukusintika?”

⁶¹ Jesu bo asyageenie ukuti bikwibunesya kuli isi ajobile, alinkubalaaluuusya alinkuti, “Bule, isya ili likubapela ukwikinyamo?

⁶² Po sikujaga baleebale, linga mukuumbona ne Nnyamunda, ngufyaka ukubuuuka kumwanya kuno naaliko kubwandido?

⁶³ Mbepo gwa Kyala jo uju ikubapa abandu ubuumi. Umundu akabagila ukubomba nasimo ku maka gaake mwene. Amasya aga mbabuulile gikuntwala kumyinu Mbepo gwa Kyala, nu buumi bwa bwila na bwila.

⁶⁴ Leelo balipo bambo pakati pamyinu aba bikukaana ukuuyiitika.”

* 6:45 6:45 Bala kalata gwa Jeesaja 54:13. † 6:59 6:59 *Isinagogi* Bala ku Isyakulingaanina.

Jesu aajobile bo ulo paapo aameenye ükufuma kabwandilo ükati bo baani aba abikunkaana ükummwitiika, nu kuti jo jwani uju aikwisa kannndila.

⁶⁵ Po alinkwendelela ükujoba alinkuti, "Jo nongwa iji mbabuulile ükati, akajapo umundu uju abagiile ükwisa kumyangu, linga Taata akanndongosya."

⁶⁶ ükufuma akabalilo kala, bingi ndi aba bankongaga balinkunndeka, baalekile ükalongosania nagwe kangi.

⁶⁷ Po Jesu alinkubalaalusa bala kalongo na babili alinkuti, "Bule, na numwe mulondu ükuannde?"

⁶⁸ Simoni Peeteli alinkwamula alinkuti, "Gwe Ntwa, jo jwani ujungi, uju tubagiile ükubuuka kumyake? Ugne gwimwene uli na masyu aga gikutupa ubuumi bwa bwila na bwila.

⁶⁹ Uswe tukwitika, kangi tumeenye ükati ugwe uli Mwikemo ükufuma kwa Kyala."

⁷⁰ Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Naabasalile umwe kalongo na babili ükua bafundigwa bangu, looli jumo pakati paminyu ikulongsigwa na Seetano."

⁷¹ Apa Jesu annjobaga Juuta umwana gwa Simoni Isikalyoti. Ujo jo uju aaliisile kannndila Jesu, na paapo ali jumo mbafundigwa kalongo na babili.

7

Jesu ikubuuka ku Jelusalemu pa kyaka ikya fitembe

¹ Isyo bo sikindile, Jesu alinkwanda ukusyunguutila ntwaja utwa mu Galilai. Akaalondaga ukusyunguutila mu Jutai, paapo abalongosi baa Bajuuta baalondaga ukunngoga.

² Akabalilo akaa kyaka kya Bajuuta ikya fitembe* kaasegeliile.

³ Po abanuguna baa Jesu balinkummbuula balinkuti, "Sookapo apa, ubuuke mu Jutai ükati aba kubalongosya bakafibone ifiika ifi kubomba.

⁴ Linga umundu ikulonda ükua mfumuke ka bandu, atikubomba imbombo syake kubutii. Linga ugwe ubagiile ükubomba syosa isi, gwinangisye ku bandu boosa ükati bakumanye."

⁵ Abanuguna baajobile bo ulo paapo boope bakaalimmwitiike Jesu ükua jo Meesija.

⁶ Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Akabalilo kangu akaa kubuuka kakaali ükufika, looli umwe mubagile ükubuuka akabalilo koosa.

⁷ Abandu abaa pakisu apa bakabagila ükubabenga umwe, looli bikumbenga une paapo nikubabuula nikuti, isi bikubomba mbiibi.

⁸ Namufuuke mwibeene ükubuuka mu Jelusalemu ku kyaka. Une ndikubuuka, paapo akabalilo kangu kakaali ükufika."

⁹ Jesu bo ajobile isyo, alinkusyala nkiisu ikya Galilai.

¹⁰ Leelo bo abanuguna babuukile mu Jelusalemu ku kyaka, Jesu joope alinkufuuka, looli kisita kwinangisy pabwelu.

¹¹ Po abalongosi baa Bajuuta, bo bali pa kyaka, balinkunndonda Jesu. Balinkubalaalusa abandu balinkuti, "Ali kuuugu umundu jula?"

¹² Abandu bingi ükufuma nkilundilo kila, baakaanikanaga isya Jesu. Bamo baatigi Jesu mundu nnunu, looli bamo baatigi Jesu mundu uju ikubasyoba abandu.

¹³ Po akaalipo umundu uju annjobaga Jesu pabwelu, künongwa jaa kabatiila abalongosi baa Bajuuta.

Jesu ikubamanyisya abandu mu tempeli

¹⁴ Bo amasiku agaa kyaka gafikile pakati, Jesu alinkubuuka, alinkwingila ndupaso ulwa tempeli, alinkwanda ukubamanyisya abandu.

¹⁵ Po abalongosi baa Bajuuta balinkuswiga nu kwanda ükujobesania balinkuti, "Bule, umundu uju abagiile ükusimanya bueebule syosa isi kisita kumanyilamo?"

¹⁶ Po Jesu alinkubabuula alinkuti, "Imanyisyo isi ngumanyisya sikaja syangu, looli sifumile kuli uju andumile kumyinu.

¹⁷ Umundu gwesa uju ikulonda ükubomba isya bwigane bwa Kyala, ikusyagania ükuti imanyisyo isi sifumile kwa Kyala, nu kuti ndikujoba ku maka gangu.

* 7:2 7:2 **Ikyaka ikya fitembe** kyali kyaka iki aBajuuta baasekelaga untondolo ugwa maafilu ni seke isya misyngutu, nu kusuma ifula ijaa kyinja iki kikwisa. Bo bikusekela ikyaka ikyo, baatuugalaga mitembe ifi baajengiile amaanii gaa mipiki. Baabombaga bo ulo ükukumbuka muno abiisukulu baabo baalyendile injila nu kutuugala ndungangala ifyinja amalongo mana. Bala kalata gwa Abanyaleebi 23:33-43. Abandu bingi baabuukaga ku Jelusalemu kukusekela ikyaka ikyo pamopeene.

18 Umundu gwesa uju ikujoba ku maka gaake, ikwilondela ubusisya bwake mwene. Looli uju ikulonda ubusisya ubwa jula antumile, ikujoba isya nalooli, sikaja sya batungulu.”

Meesija jo nkulumba ukunkinda Moose

19 Jesu alinkwendelela ukujoba alinkuti, “Mumeenye ukuti Moose aabapeele abiisukulu biinu indagilo sya Kyala. Looli najamo umundu pakati pamyinu uju ikusikonga indagilo isyo. Po fiki mukalonda ukungoga?”

20 Ikilundilo ikyu bandu kilinkummwamula kilinkuti, “Ugwe uli ni mbepo inyali! Bule, jo jwani uju ikulonda ukukugoga?”

21 Jesu alinkubaamula alinkuti, “Naabombele ikiika kimo pi isiku ilya pa Sabati, umwe mwesa mwanyomwike.”[†]

22 Keeta, Moose aabalagiile umwe ukubabuuta kukyeni[‡] abaaniinu abanyambala, na paapo abiisukulu baake bo aba baalyandiise ulwiho ulu, bo akaali ukwisa Moose. Umwe muli nu lwihi ulwa ukubabuuta kukyeni abaaniinu na pi isiku ilya pa Sabati.

23 Linga mukwiyula ukukonga indagilo sya Moose, ukubabuuta kukyeni abaaniinu abanyambala pi isiku ilya pa Sabati, po fiki mukungalalila une, ukummbumbulusya umundu pi isiku ilya pa Sabati?

24 Mulinganndongaga umundu kali isi sikuboneka panja, looli munndongege umundu ukukongana ni sya bwanalooli.”

Abandu bikulaalusania ukuti Jesu jo Meesija

25 Po abandu bamo abaa mu Jelusalem balinkwanda ukulaalusania balinkuti, “Bule, umundu uju akaja jo uju abalongosi bikulonda ukunngoga?”

26 Keeta liilino ikujoba pabwelu, leelo abeene batikujoba nasimo! Bule, abalongosi babagiile ukwinogona ukuti ujo jo Meesija?

27 Meesija bo ikwisa akajako umundu uju aikamanya kuno afumile, leelo tumeenye kuno afumile umundu uju!”

28 Jesu bo ikamanyisa ndupaso lwa tempeli, alinkujoba pabwelu alinkuti, “Nalooli muumeenye une, kangti mukumeenye kuno mfumile. Une ngiisa ku maka gangu! Looli Kyala uju andumile jo gwa bwanalooli. Umwe mukammanyia.

29 Une nummeenye paapo mfumile kumyake, kangti jo uju andumile kumyinu.”

30 Po balinkulonda ukunkola, looli akaaliko umundu uju aabagiile ukunkola, paapo akabalilo kaake kakaali ukufika.

Abasikali bikutumigwa kukkancola Jesu

31 Leelo abandu bingi aba baalipo pala balinkummwitika Jesu. Baajobaga baatigi, “Linga Meesija ikwisa, bule, aikubomba ifiika fingi ukunkinda ifi umundu uju abombile?”

32 Po abafalisai na bapuuti abalongosi bo bakipiliike ikilundilo ikyu bandu bikuheeha isyo, balinkubatuma abasikali ukuti bankole Jesu.

33 Po Jesu alinkubabuula abandu bala alinkuti, “Ngujaga na numwe kabaliloko akapimba itolo, bo ngaali ukugomokelako kumyake uju andumile.

34 Mukundondaga, looli aamutikunyaaga, kangti mukabagila ukwisa kuno ngujaga.”

35 Po abandu abaa nkilundilo kila balinkujobesania balinkuti, “Bule, umundu uju ikubuuka kuuugu kuno uswe tukabagila ukummwaga? Bule, ikulonda ukubuuka ku Bajuuta aba babalanile ntwaja utheesyaa? Bule, ikwakubamanyisyaga abeene?”

36 Bule, ikulonda ukutubuula isya fiki ku masyu gaake aga ikuti, ‘Mukundondaga, looli aamutikunyaaga, kangti mukabagila ukwisa kuno ngujaga?’ ”

Jesu ikujoba isya Mbepo Mwikemo

37 Isiku ilya kummaliikisyo ilya kyaka kya itembe, lyalu isiku ikulumba. Po Jesu alinkwima ndupaso ulwa tempeli, alinkujoba pabwelu alinkuti, “Umwe linga muumiilwe amiisi, mwisege kumyangu une kukanwa.”[§]

38 Kalata umwikemo ikubabuula abandu ukuti umundu gwesa uju ikuyiitika une, ikujaga ni nyiibuko isya miisi ku bwingi fijio nkati mmyake.”*

[†] 7:21 7:21 Jesu ikujoba ikiika kya kummbumbulusya umbine pa kisiba Betisaita, pi isiku ilya pa Sabati. Bala kalata gwa Johani 5:1-15. [‡] 7:22 7:22 **Ukubutigwa kukyeni** Bala ku Isyakulingaania. [§] 7:37 7:37 Mwisege kumyangu une kukanwa Pi isiku ilya kyaka kya itembe, aBajuuta bansuumaga Kyala ifula, nu kukanwa ukuti Kyala aabapeele abiisukulu baabo amiisi ndungangala. Bala kalata gwa ukusooka 17:1-7; Imbalilo 20:1-11. Jesu ikusisimikisyia ukuti umwene jo nyiibuko jaa miisi ijaa nalooli. * 7:38 7:38 Bala kalata gwa Jeesaja 44:3; 55:1; 58:11.

³⁹ Jesu aajobaga isya Mbepo Mwikemo, ujū abandū boosa aba bikūmmwitika Jesu, bikwisa kūmmwambililaga. Akabalilo aka, Kyala aakaali ükuntūma Mbepo gwake kūmyabo, paapo Kyala aakaali ükubūnangisyā pabwelu ubusisya bwa Jesu.

Abandū bikūtāpukana kūnongwa jaa Jesu

⁴⁰ Abandū bamo abaa nkīlāndilo kīla bo bapiliike amasyū ago, balinkwanda ükajoba balinkutī, "Nalooli umatūdū ujū, jo nkunguluka ujū tukunguuila ükufuma kwa Kyala."[†]

⁴¹ Abandū abangi balinkutī, "Umundū ujū jo Meesija." Looli bamo balinkutī, "Himma, Meesija akabagila ükufuma nkiisū ikyā Galilai.

⁴² Kali, Kalata umeMwikemo atikūjoba ükutī Meesija aikufuma ndūjungu ulwa malafyale Ndaabitī?[‡] Kangi ükutī aikupapaigwa mu Betelehemu, nkaaja aka Ndaabitī aapaapi-igwe?"[§]

⁴³ Po abandū balinkutāpukana kūnongwa jaa Jesu.

⁴⁴ Bamo baalondaga ükunkola, looli aakaliko umundū ujū aalinkolilepo.

Abalongosi baa Bajuuta batikūmmwitika Jesu

⁴⁵ Kūmmaliikisyō abasikali balinkugomokelako kū bapuuti abalongosi na Bafalisai, kisita kunkola Jesu. Po balinkubalaalūusya balinkutī, "Fiki mukankola Jesu nū kūntwala kūmyitū?"

⁴⁶ Abasikali bala balinkwamula balinkutī, "Akajako umundū ujangī ujū abagiile ukujoba bo isi umundū jāla ikujoba."

⁴⁷ Balinkubalaalūusya balinkutī, "Bule, Jesu abasyobile na nuumwe?

⁴⁸ Bule, alipo undongosi gwsa jāla pamo umfalisai jūmo ujū ammwitiike?

⁴⁹ Looli iklāndilo ikyā banda aba bikūmmwitika bakasimanya indagilo sya Moose. Bali ni kigune."

⁵⁰ Po Nikotemu, jūmo mbalongosi baa Bafalisai, ujū aabuekile iisiku limo pakilo kwa Jesu, akabalilo akaa kānyuma, alinkubalaalūusya abanine alinkutī,

⁵¹ "Bule, indagilo syitū sikutwitiikisyā ükunndonga umundū bo tukampilikisyā taasi nū kūsyagania isi ikusibomba?"

⁵² Abeene balinkūmmwamula Nikotemu balinkutī, "Bule, na nungwe ükumile mu Galilai? Būka ükabale kangi kanunu Kalata umeMwikemo, po na nungwe kūsyagania ükutī akajako ükunguluka ujū abagiile ükufuma mu Galilai." [

⁵³ Po abandū boosa balinkubūuka ntwaja twabo.

8

Unkiikulu ujū akoliigwe mbulogwe

¹ Looli Jesu alinkusookamo ndūpaso ulwa tempeli, alinkubūuka pabujo ubu bikutī iKyamba kya Misyunguti.

² Nalubunjū bo bukile, alinkubūuka kangi alinkwingila ndūpaso ulwa tempeli. Abandū boosa balinkubūuka kūmyake, po alinkutūugala nū kwanda ükubamanyisya.

³ Abamanyisi baa ndagilo sya Moose^{*} na Bafalisai, balinkūntwala kūmyake unkiikulu jūmo ujū aakoliigwe mbulogwe, balinkūmmbiika pakati pa kilāndilo ikyā banda.

⁴ Po balinkūmmbūula Jesu balinkutī, "Gwe Mmanyisi, unkiikulu ujū akoliigwe bo ali pakulogwa.

⁵ Moose, ükukongana ni ndagilo syake, aatūlagiile ükunngoga unkiikulu ugwa lako ulu, kū njila ijaa kūntuunya na mabwe.[†] Po ugwe kūti fiki?"

⁶ Abeene baalinndaalūusiyē bo ulo ükunngela, ükutī bajaage injila ijaa kūnsitaaka. Looli Jesu alinkwinama alinkusimba nū loobe Iwake paasi pa mfu.

⁷ Bo bikwendelela ükunndaalūusya, Jesu alinkwima alinkubaamula alinkutī, "Linga alipo jūmo pakati paminyu, ujū akabombamo siku ubutulanongwa, jo aje gwa kwanda ükantuunya ni ibwe unkiikulu ujū."

⁸ Po Jesu alinkwinama kangi paasi, alinkusimba pa mfu.

⁹ Bo bapiliike isyo, balinkwanda ükusookapo jumoojūmo, ükwandila abakangale mpaka abalāmyana. Kūmmaliikisyō Jesu alinkusalya mwene nū nkiikulu jāla, ujū aalyimile nkyeni mmyake.

¹⁰ Po Jesu alinkwima, alinkunndaalūusya alinkutī, "Juuba, bali kūugū aba bikukusitaaka? Bule, akajapo najūmo ujū asyele ükutī akulonge?"

[†] 7:40 7:40 Bala kalata gwa ükukumbuka Ingomelesyo 18:15-22. [‡] 7:42 7:42 Ndaabitī Bala kū Isyakulingaanina.

[§] 7:42 7:42 Bala kalata gwa 2 Samwel 7:12-16; Mika 5:2. ^{*} 8:3 8:3 Abamanyisi baa ndagilo sya Moose Bala kū Isyakulingaanina. [†] 8:5 8:5 Bala kalata gwa Abanyaleebi 20:10; ükukumbuka Ingomelesyo 22:22-24.

¹¹ Alinkwamula alinkuti, "Gwe Ntwa, akajapo najamo." Po Jesu alinkummbuula alinkuti, "Na niine ndikukulonga. Buukaza, looli ukwandila umwisyugu, ulingatulaga kangi inongwa."][‡]

Jesu jo ləmuli lwa kiisə

¹² Po Jesu alinkwendelela ukujoba kangi ni kilandilo kila alinkuti, "Une ndi ləmuli kə bandu abaa pakisə. Umundu gwesa uju ikangonga une, atikwisa kwendamo sikə mu ngiisi, looli ikujaga nə ləmuli ular aalukunndongosyaga mbuami bwa bwila na bwila."

¹³ ABafalisai balinkummbuula Jesu balinkuti, "Ugwe kwsisisimikisya gwimwene, isi kujoba sikaja sya kusubibiligwa."

¹⁴ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Nalinga ngwisisimikisya jujuane, isi ngujoba sya nalooli, paapo mmeenyen kuno mfumile, kangi mmeenyen kuno ngubuuuka. Looli umwe mukamanya kuno mfumile na kuno ngubuuuka.

¹⁵ Umwe mukuundonga une ukukongana nu təndu utu tukuboneka, looli une ndikunndonga najamo.

¹⁶ Leelo linga une ngunndonga umundu, ngunndonga ku bugolofu, paapo ndikuja niimwene, looli nguja na Taata uju andumile.

¹⁷ Mu ndagilo syinu sisimbiigwe ukuti, ubukeeti ubwa bandu babili, bukusubabiligwa ukuja bwa nalooli.[§]

¹⁸ Ku njila iji une ngwisisimikisya jujuane, na Taata uju andumile jo nkeeti gwangu."

¹⁹ Po aBafalisai balinkunndaalusya Jesu balinkuti, "Buile, uGuuso ali kueug?" Jesu alinkubaamula alinkuti, "Mukaamanya une, jopee Taata mukamanya. Linga mwaliimeenyen une, po mwabagiile ukummanyaa Taata."

²⁰ Jesu aajobile isyo syosa bo ali pakumanyisa ndupaso lwa tempeli, pabujo uba baabikangapo amabokosi agaa ndalamna. Looli akaaliko umundu ugwa kunkola, paapo akabalilo kaake kaakaali ukufika.

Jesu ikujoba isya bufwe bwake

²¹ Po Jesu alinkbabuula kangi aBafalisai bala alinkuti, "Une nsumwike, umwe aamukuundondaga, looli aamukufwa kənongwa jaa batulanongwa bwinu. Umwe mukabagila ukwisa kuno ngubuuuka."

²² Po balinkwanda ukulaaluuusania balinkuti, "Fiki ikujoba ukuti tukabagila ukunkonga kuno ikubuuuka? Kali, ikubuuuka kəkwigoga?"

²³ Jesu alinkwendelela ukubabuula alinkuti, "Umwe mufumile paasi apa, looli une mfumile kumwanya. Umwe muli baa pakisə apa, looli une ngaja gwa pakisə apa.

²⁴ Jo nongwa iji mbabuulile ukuti aamukwisa kufwa kənongwa jaa batulanongwa bwinu. Po linga mutikuyiitika une ukuti jo jujuo,* aamukwisa kufwa kənongwa jaa batulanongwa bwinu."

²⁵ Po balinkunndaalusya Jesu balinkuti, "Tabuule ugwe gwe gwani?" Jesu alinkubaamula alinkuti, "Ukufuma kəbwandilo bo ngumanyisya, mbabuulile ukuti une ne ani.

²⁶ Ndi nasyo nyingi isi naabagiile ukabajoba nu kabalonga umwe, looli ndikubomba bo ulo. Paapo une ngubabuula abandu boosa inongwa syene sila, isi nsipiliike ukufuma kumyake Taata. Jo uju aalindumile kangi ikujoba ubwanalooli."

²⁷ Abeene bakaasyageenie ukuti aajobaga nabo isya Taata ugwa kumwanya.

²⁸ Po Jesu alinkusisisimikisya alinkuti, "Bo mumfyusiise Nyamundu ukuti munngoge, po aamukwisa kumanya ukuti une jo jujuo. Kangi aamukwisa kumanya ukuti syosa isi ngubomba, ndikubomba ku maka gangu, looli ngusijoba isi Taata aamanyiise.

²⁹ Uju andumile ali pamopeene na niine. Akaandeka niimwene, paapo akabalilo koosa ngusibomba isi sikunkyla."

³⁰ Jesu bo ali pakujoba isyo, abandu bingi balinkummwitika.

Kyala ikubabiika abandu mbwabuken

³¹ Po Jesu alinkbabuula abajuuta bala, aba bammwitiike, alinkuti, "Linga mukugakonga amasyu gangu, po nalooli mukujaga bafundigwa bangu."

³² Kangi aamukubumanyaga ubwanalooli. Po ku njila jaa bwanalooli ubo, Kyala ikwisa kubabiika mbwabuken.

[‡] 8:11 8:11 Baakalata bamoo abaa ijolo bakaja nu tunandi utu 7:53-8:11. [§] 8:17 8:17 Bala kalata gwa ukukumba Ingomeesyo 17:6; 19:15. * 8:24 8:24 Mutikuyiitika une ukuti jo jujuo Apa Jesu ikwijoba bo muno Kyala ikwijobelaa nDwitikano uLukuulu. Bala kalata gwa ukusooka 3:14; Jeesaja 43:10.

³³ Abeene balinkunndaalusya balinkuti, "Uswe tuli biisukulu baa Abulahamu. Tukabiikgwamo siku nu mundu ukuja batumwa. Fiki kujoba ukuti uswe aatukuja baabuke?"

³⁴ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Nalooli nikubabuula, umundu gresa uju ikwendelela ukubomba ubutulanongwa, ikubabombela ubutulanongwa bo ulwa ntamwa."[†]

³⁵ Untumwa atikutuugala mu nyumba jaa ntwa gwake amasiku goosa, looli umwana gwa ntwa, jo uju ikusala mu nyumba amasiku goosa.

³⁶ Po linga ne Mwana gwa Kyala mbaabwile ukufuma mbutulanongwa bwinu, mutikujaga batumwa kangi, looli mukujaga baabuke nalooli.

³⁷ Mmeenyे ukuti umwe muli biisukulu baa Abulahamu, leelo mukulonda ukungoga une, paapo mukukaana ukwitiisa isi ngubamanyisa.

³⁸ Une ngubabuula isi nsibwene kwa Taata, looli umwe mukusibomba isi ugwiseemwe abamanyisye."

³⁹ Abeene balinkummwamula Jesu balinkuti, "Uswe taata jo Abulahamu."[‡] Jesu alinkubabuula alinkuti, "Linga nalooli muli baana baa Abulahamu, ngali mukusibomba isi Abulahamu aabombaga.

⁴⁰ Looli liilino mukulonda injila ijaa kueungoga, na paapo mbabuulile ubwanalooli ubu naabupiliike ukufuma kwa Kyala. Abulahamu akaabombile bo isi mukulonda ukuumbombela une.

⁴¹ Imbombo isi mukusibomba sikufuma ku gwiseemwe ujungi." ABajuuta bala balinkummwamula Jesu balinkuti, "Uswe tukaja sigwana, looli Kyala mwene jo Taata."

⁴² Jesu alinkubaamula alinkuti, "Linga Kyala aali Gwiseemwe, po ngali muunganile. Une nguiisa ku maka gangu, looli jo Kyala uju andamile.

⁴³ Fiki mutikusyagania isi ngujoba? Paapo mukusikaana inongwa syangu.

⁴⁴ Umwe muli baa Seetano uju jo gwiseemwe, numwe mukulonda ukubomba isi ugwiseemwe ikusilonda. Seetano ngogi bwila, kangi akiigana ukwima mbwanalooli, paapo ubwanalooli bukajamo mu ndumbula jaake. Linga Seetano ikujoba ubutungulu ako ko kaijilo kaake, paapo umwene ntungulu kangi jo gwise gwa batangulu boosa.

⁴⁵ Looli paapo une ngubabuula isya nalooli, jo nongwa iji mutikuyiyitika.

⁴⁶ "Jo jwani pakati paminyu uju abagiile ukusisimikisa ukuti une ndi ntulanongwa? Linga isi ngubabuula sya bwanalooli, po fiki mutikuyiyitika?

⁴⁷ Fyobeene umwe mutikusikonga isi Kyala ikujoba, paapo umwe mukaja bandu baake."

Jesu nkulumba ukunkinda Abulahamu

⁴⁸ ABajuuta balinkunndaalusya Jesu balinkuti, "Bule, tutikujoba isya nalooli linga tukuti ugwe uli Nsamalija nu kuti uli ni mbepo inyali?"

⁴⁹ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Une ngaja ni mbepo inyali. Une ngummwimika Taata, looli umwe mutikuyiyi une.

⁵⁰ Ndikulonda ukuti umwe mumbege ubasisya, looli alipo uju ikulonda ukumbapo, kangi jo aikujaga Ndongi gwa nalooli.

⁵¹ Nalooli nikubabuula, umundu gresa uju ikusikonga isi ngumanyisa, atisakufwamo siku."

⁵² Po aBajuuta balinkummbuula Jesu balinkuti, "Akabililo aka tasyageenie ukuti ugwe uli ni mbepo inyali! Abulahamu aafwile. Abakunguluka boope baafwile. Looli ugwe kuti, 'Umunda gresa uju ikusikonga isi ngumanyisa, atisakufwamo siku.'

⁵³ Kali ugwe, kwpela ukuja nkulumba ukunkinda umwisukulu gwitu Abulahamu? Umwene aafwile. Abakunguluka boope baafwile. Kali, ugwe kwpela ukuja gwe gwani?"

⁵⁴ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Linga ngwipapo ubasisya, ubasisya bwang'u bukaja na mbombo najimo. Looli Taata, uju umwe mukuti jo Kyala gwinu, jo uju ikumbapo ubasisya une.

⁵⁵ Na ulu mukaali mukammanyia Kyala, looli une nummeeny. Linga ngujoba ukuti ngammanyia Kyala, po bo ndi ntangulu bo umwe. Looli une nummeeny Kyala, kangi isi ikujoba ngasikonga.

⁵⁶ Umwisukulu gwinu Abulahamu aahobwike fijio ukumanya ukuti une ngwisa. Aafwene aaliimbwene, aahobwike fijio."

⁵⁷ Po aBajuuta balinkukalala, balinkunndaalusya Jesu balinkuti, "Ugwe ukaali ukufika ifyinja amalongo mahaano, po gwalimmbwene bulleebule Abulahamu?"

[†] 8:34 8:34 **Untumwa** Bala ku Isyakulingaania. [‡] 8:39 8:39 **Uswe taata jo Abulahamu** ABajuuta baatigi batikulongigwa paapo baana baa Abulahamu, uju aasunguligwe na Kyala. Bala iisyu **Abulahamu** ku Isyakulingaania.

⁵⁸ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Nalooli nikubabuula, une ndiko bo Abulahamu akaali ukupaa pigwa."§

⁵⁹ ABajuuta bo basipiliike isyo, balinkusala amabwe ukuti bantuunye nago nu kengoga, looli Jesu alinkwifisa, alinkusookamo ndupaso lwa tempeli.

9

Jesu ikummbumbulusya umfwa maaso

¹ Po iisika limo bo Jesu ikwenda, alinkummbona umundu jumo uju aapaapiigwe mfwa maaso.

² Abafundigwa baake balinkunndaalusya balinkuti, "Gwe Mmanyisi, umundu uju aapaapiigwe mfwa maaso kungwa jaa butulanongwa bwani? Bwa mundu uju pamo bwa bapaapi baake?"*

³ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Uju akaja mfwa maaso kungwa jaa butulanongwa bwake, pamo ubutulanongwa bwa bapaapi baake. Looli aapaapiigwe mfwa maaso, ukuti amaka agaa Kyala gabonee ku bandu mbuumi bwake.

⁴ Bo pakaali po pamusi, tukulondigwa ukubomba imbombo ijaa Kyala uju andumile. Ikilo kikwisa, apa takabagila ukubomba imbombo isi.

⁵ Bo ngaali ndipo pakiisu apa, une ndi lumuli ku bandu boosa."

⁶ Jesu bo ajobile isyo, alinkuswa amata pa mfu, alinkufuga nu mfu, alinkumpaka amatope mmaaso umfwa maaso jula.

⁷ Po alinkummbuula umfwa maaso jula alinkuti, "Buu ka ukasugusule kumaaso pa kisiba Siloamu" (Siloamu kokuti uju atumiigwe). Po umfwa maaso alinkubuuka, alinkwakusugusula kumaaso, alinkubumbuluuka, alinkugomoka kukaaja kaake.

⁸ Po abapalamani baake na bangi aba bammonganaga kubwandilo bo ikusuma suuma, balinkulausania balinkuti, "Bule, umundu uju akaja jo jula aatugalaga nu kusuma suuma?"

⁹ Bamo balinkuti, "Umundu uju jo juujo." Abangi balinkuti, "Umundu uju akaja jo juujo, looli awfene nagwe fijo." Looli umwene alinkubabuula alinkuti, "Moomuumo, jo une."

¹⁰ Po balinkunndaalusya balinkuti, "Linga nalooli jo ugwe, po amaaso gaako gandile ukukeeta buleebale?"

¹¹ Umwene alinkubaamula alinkuti, "Umundu uju ingamu jaake jo Jesu, aaswile amata pa mfu, aafugile nu mfu, aalimbakile mmaaso gangu, aaliimbuhile aatile, 'Buu ka ukasugusule kumaaso pa kisiba Siloamu.' Po ndinkubuuka, ndinkusugusula, ndinkwanda ukukeeta."

¹² Po balinkunndaalusya balinkuti, "Bule, umundu ujo ali kauugu?" Umwene alinkubaamula alinkuti, "Une ngamanya kuno aliko."

AbaFalisai bikunndaalusya uju aali mfwa maaso

¹³ Po abandu bala balinkentwala ku Bafalisai umundu uju aali mfwa maaso kubwandilo.

¹⁴ Iisiku ili Jesu aafugile umfu nu kummbumbulusya umfwa maaso jula, lyali isiku ilya pa Sabati.

¹⁵ Po aBafalisai boope balinkunndaalusya umundu jula balinkuti, "Bule, gwandise ukukeeta buleebale?" Alinkubaamula alinkuti, "Umundu jumo aalimbakile amatope mmaaso, naasuguswile, ngukeeta."

¹⁶ Po aBafalisai bamo balinkuti, "Umundu uju abombile bo ulu akabagila ukufuma kwa Kyala, paapo ikubomba isi sikaanisiigwe ukubomba pi isiku ilya pa Sabati." Looli bamo balinkuti, "Bule, sibagiile buleebale ku mundu antulanongwa ukubomba ifiika ifiika?" Po balinkutapukan baabo kwa baabo.

¹⁷ Po aBafalisai balinkunndaalusya kangi balinkuti, "Kujoba isya fiki ku mundu uju akubumbulisyne amaaso gaako?" Umwene alinkubaamula alinkuti, "Une ngwaga umundu ujo nkunguluka gwa Kyala."

¹⁸ Looli bakaalitiike ukuti umundu uju kubwandilo aapaapiigwe mfwa maaso, ukukeeta. Po balinkubakolela abapaapi baake.

§ 8:58 8:58 Une ndiko bo Abulahamu akaali ukupaa pigwa Apa Jesu aabombiile ingamu jaa Kyala bo muno jisimbiigwe mwa Kalata Mwikemo. Bala kalata gwa Ukusooka 3:14; Jeesaja 43:10. * 9:2 9:2 ABajuuta biitikaga ukuti ubufwa maaso nu bulemale ubungi, fikufuma kwa Kyala kungwa jaa butulanongwa bwa mbine, pamo umundu jumo mbiisukulu baake. Bala kalata gwa Ukusooka 20:5.

¹⁹ Balinkabalaaluuusya balinkuti, "Bule, umundu uju mwaniinu? Linga bo sili, bale, mukusisimikisa ukuti aapaapiigwe mfwa maaso? Linga bo sili, po andile ukukeeta baleebule?"

²⁰ Po abapaapi baake balinkubaamula balinkuti, "Uswe tumeenyenye ukuti uju mwaniita nalooli, kangi tukusisimikisa ukuti aapaapiigwe mfwa maaso.

²¹ Looli tukamanya muno andiile ukukeeta, kangi tukammanyana na mundu uju ammbambulwisye ammaaso gaake. Namunndaaluuusye umwene, paapo mundu nkusi, abagile ukujoba juujo."

²² Abapaapi baake baajobile bo ujo paapo baabatiilaga abalongosi bala, paapo abalongosi baaliitikeene ukuti umundu gwesa uju ikwitika ukuti Jesu jo Meesija, bikunkaga mu sinagogi syabo.

²³ Jo nongwa iji abapaapi baatile, "Namunndaaluuusye umwene, paapo mundu nkusi, abagile ukujoba juujo."

²⁴ Po abalongosi baa Bajuuta balinkunkoolela kangi ulwa bubili, umundu uju aali mfwa maaso kabwandilo, balinkummbuula balinkuti, "Ulape kwa Kyala ukuti kujoba sya nalooli! Uswe tumeenyenye ukuti umundu ujo, uju akubambulwisye, ntulanongwa."

²⁵ Po alinkubaamula alinkuti, "Une ngamanya ukuti umundu ujo ntulanongwa, leelo ndimeenyenye limolyene itolo, ukuti naali mfwa maaso, looli akabalilo aka ngukeeta."

²⁶ Po balinkunndaaluuusya balinkuti, "Bule, umundu ujo aabombile ifiki? Akubambulwisye ammaaso gaako baleebule?"

²⁷ Umwene alinkubaamula alinkuti, "Une mbabuulile inongwa isyo, looli mukaapilikisiye. Po fiki mukalonda mbabuule kangi? Kali, na numwe mukalonda ukujaja bafundigwa baake?"

²⁸ Po abeene balinkuntaka balinkuti, "Jujuugwe uli mfundigwa gwake! Looli uswe teli bafundigwa baa Moose.

²⁹ Tumeenyenye ukuti Kyala aajobile na Moose, looli umundu ujo tukamanya na kuno afumile."

³⁰ Alinkubaamula alinkuti, "Une ngaswiga fijo! Umwe mukammanyana kuno afumile, leelo umwene aambambulwisye ammaaso ganga!"

³¹ Tumeenyenye ukuti Kyala atikupilika inyipiuto isya batulanongwa, looli ikumpilika umundu gwesa uju ikammwimika na kabomba isya bwigane bwake.

³² Ukuftuma laulo Kyala aakapelile ikiisu, tukapilikamo siku ukuti umundu ammbambulwisye uju aapaapiigwe mfwa maaso.

³³ Linga umundu ujo akaafumile kwa Kyala, po akaabagiile ukubomba isyo."

³⁴ Abeene balinkummwamula balinkuti, "Ugwe gwapaapiigwe nu kuswiligwa bo untulanongwa. Bule, uli nu bulagili buki ubwa kutumanyisya uswe?" Po balinkunkaga apa baalipo.

Ubufwa maaso ubwa mu ndumbula

³⁵ Jesu bo apiliike ukuti bankagile umundu ujo, alinkubuuka kukanndonda. Bo ammwagile, alinkunndaaluuusya alinkuti, "Bule, kummwitiika Nnyamunda?"

³⁶ Umundu jula alinkwamula alinkuti, "Gwe Ntwa, Nnyamunda jo jwani ukuti nammwitikege?"

³⁷ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Ugwe gummbwene, kangi jo uju ikujoba na nungwe."

³⁸ Umundu jala alinkuti, "Gwe Ntwa, nikukwitika." Po alinkufugama nkyeni mwa Jesu nu kummwipuuta.

³⁹ Po Jesu alinkuti, "Une naaliisile pakisu apa kukulonga, ukuti abafwa maaso bakteetege, kangi aba bikukeeta, baje bafwa maaso."

⁴⁰ Po abafalisai bambo aba baalipo pala, bo bapiliike inongwa isyo, balinkunndaaluuusya balinkuti, "Bule, kuti uswe teli bafwa maaso?"

⁴¹ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Linga mwali bafwa maaso ngali mukaja batulanongwa. Looli akabalilo aka mukaali muli nu butulanongwa, paapo mukuti mukukeeta."

10

Ikifwanikisyo ikyia ntiami unnnunu

¹ Jesu alinkwendelela ukujoba alinkuti, "Nalooli nikubabuula, umundu gwesa uju atikwingila pa kifigo ikyia kibaga kya ng'oosi, looli ikwingilila pabungi, ujo nhiji kangi inyambuta.

² Looli uju ikwingilila pa kifigo ikyia kibaga, ujo jo ntiami gwa ng'oosi.

³ ሁndindilili ቅwa kibaga ikummwigalila ብlgigi ቦntiimi ወjo ቅwa ng'oosi. Syope sibagile ቦkupilikila iisyu lyake. ቦntiimi ikujikolela kūkuti ng'oosi ingamu jaake nū kusilongosya ቦkusooka panja.

⁴ Linga asisoosiisye panja ing'oosi syake syosa, ikatalapo nkyeni, syope sikunkonga paapo silimeenyen iisyu lyake.

⁵ fng'oosi sikabagila ቦkunkonga ባnheesya, looli sikummmbopa paapo sikalimanya iisyu lyake."

⁶ Jesu aababuulile aBafalisai ikifwanikisyo iki, looli abeene bakaasyageenie isi aababuulaga.

⁷ Po Jesu kangi alinkubabuula alinkuti, "Nalooli nikubabuula, une ndi bo ikifigo ikyo, iki ing'oosi sikwingilila nkibaga.

⁸ Boosa aba baalindaliilepo ቦkija batiumi baa ng'oosi, baali bahiji kangi minyambuta, looli ing'oosi sikaabapilikisya.

⁹ Une ndi bo ikifigo ikyo. Gwesa uju ikwingilila nkibaga ቦkwendela kamyang aikupokiga, kangi ikija mwabuke ቦkwingila nū kusooka, ቦkubuuka pa liis inunu.

¹⁰ ባnhiji ikwisa nkibaga ku nyango jeene ijaa kuhija ing'oosi, ቦkusigoga nū koonanga. Looli une niisile ቦkuti bajegi nū būumi, kangi bajegi nabo ku bwingi.

¹¹ "Une ndi Ntiimi ባNnunu. ባNtiimi ባNnunu, ikubuninga ubuumi bwake, ቦkuti ing'oosi syake silingasoba. ¹² ባmbombi uju akaja ntiumi gwa ng'oosi, kangi ing'oosi sikaja syake, linga akibwene ikinyamaana kikwisa, ikubopa nū kusileka ing'oosi syene. Po ikinyamaana kikukola ing'oosi simo, nī singi sikubanila.

¹³ ባmbombi ikubopa paapo mundu gwa kuhombigwa, kangi atikusipaasya ing'oosi.

¹⁴ Une ndi Ntiimi ባNnunu. Nsimeenyen kanunu ing'oosi syangu, syope siimeenyen,

¹⁵ bo uju Taata aameenyen une, na niine nūmmeenyen. Niine ngubuninga ubuumi bwangu, ቦkuti ing'oosi syangu silingasoba.

¹⁶ Une ndi nī ng'oosi isingi isi sikajamo nkibaga iki, syope ngulondigwa ቦkusilongosya. Ing'oosi isyo syope aasikulimanya iisyu lyangu. Ku njila ijo, aagukuja ntiumi gumogwene, nū Ntiimi jumojwene.

¹⁷ "Taata aanganile, paapo ngubuninga ubuumi bwangu, ቦkuti mbukabe kangi.

¹⁸ Akajako umundu uju abagile ቦkubanyaka ubuumi bwangu. Une jo une ngasala ቦkubuninga ubuumi bwangu. Une ndi na maka agaa kubuninga ubuumi bwangu, kangi ndi na maka agaa kuja mūumi kangi. Jo Taata juwo uju aandagiile ቦkubomba bo ulo."

¹⁹ Bo bapiliike inongwa isyo, aBajuuta balinkulegana mbujobi.

²⁰ Bingi balinkujoba balinkuti, "Uju ali nī mbepo inyali, iji jimpelile ቦkija gwa kigili. Mmasyu gaake tukukabamo ifiki?"

²¹ Looli bamo balinkukaanika balinkuti, "Amasyu ago gatikufuma mmundu uju ali nī mbepo inyali. Bule, imbepo inyali jibagiile ቦkampela umfwa maaso ቦkukeeta?"

Abantu bingi bikunkaana Jesu

²² Po akabalilo akaa kyaka kya Bajuuta, ikyo kūkumbuka ቦkwigħla itempel, kalinkufika kela ku Jelusalemu. Akabalilo aka kaal kaa mmapopo.

²³ Jesu aasyunguutilaga ndupaso lwa tempeli, mwi ibalaasa ili ingamu jaake baatigi, iBalaasa lya Solomoni.

²⁴ ABajuuta bamo balinkuusyunguutila balinkunndaalusa balinkuti, "Bule, kūtutaamya mu ndumbula syitu mpaka ndili? Linga ugwe gwe Meesija, tħabuule pabwelu."

²⁵ Looli Jesu alinkubaamula alinkuti, "Une mbabuulile ቦkuti ne ani, looli umwe mukakaana ቦkawayiitika. Ifiika ifi ngubomba ku maka agaa Taata fyo ifi fikusisimikisya ቦkuti une ne ani.

²⁶ "Looli mukakaana ቦkawayiitika paapo mukaja baa nkibugutila ikyo ng'oosi syangu.

²⁷ Ing'oosi syangu sikulipilika iisyu lyangu. Une nsimeenyen kanunu, syope sikungonga.

²⁸ Une ngubapa ubuumi bwa bwila na bwila, batikwisa kusobamo siku. Kangi akajako umundu ugwa kubanyaka ku maka ቦkufuma mmaboko ganga.

²⁹ Taata uju ambeebo nkulumba ቦkukinda boosa. Po akajako umundu uju abagiile ቦkubanyaka mmaboko gaake.

³⁰ Une na Taata tuli kandu kamokeene."

³¹ Po aBajuuta bamo bo bapiliike isyo, balinkwanda ቦkusalha amabwe kangi, ቦkuti bantuunye nū kūnngoga Jesu.

³² Looli Jesu alinkubabuula alinkuti, "Mbanangiisye imbombo sii nyingi inunu, isi mbombole ku maka agaa Taata. Imbombo jilik uji jikabapela umwe ቦkanduunya na mabwe?"

³³ ABajuuta balinkwamula balinkuti, "Tutikulonda ukukatuunya na mabwe kānongwa jaa kubomba inunu, looli paapo kūntuka Kyala. Paapo ugwe kwijoba ukuti gwe Kyala, bo uli mundu itolo ulwa abandu abangi!"

³⁴ Jesu alinkubaamula alinkuti, "Bule, sikasimbiqwa mwa baakalata biinu abaa ndagilo ukuti Kyala aatile, 'Umwe mwe baakyala'?"

³⁵ Sisimbiqwe mwa Kalata umwikemo ukuti abandu aba baalyambiliile indumi jaa Kyala, Kyala aabajobaga ukuti mwe baakyala. Na nuuswe tameenye ukuti isi sisimbiqwe mwa Kalata umwikemo sya nalooli amasiku goosa.

³⁶ Kalì, fiki mukati une ngantuka Kyala, apa nguti, 'Une ndi Mwana gwa Kyala'? Taata jo uju aasungwile nu kunduma pakisu.

³⁷ Linga ndikubomba imbombo isya Taata isi ikusibomba, po mulinganyiitika.

³⁸ Looli linga ngubomba imbombo isi Taata ikusibomba, nalinga mutikwitika isi ngujoba, po namusitiikege imbombo isyo. Ku njila ijo, po aamukumanya ukuti Taata ali mymyanga, na niine ndi mwa Taata."

³⁹ Po abajuuta bamo bo bapiliike isyo, balinkulonda ukunkola kangi, looli Jesu alinkupulumunyuka mmaboko gaabo.

⁴⁰ Po Jesu alinkubuuka kangi kwi isiiyla ilya lwisi Jolitani, alinkufika apa Johani oosyaga abandu kubwindilo, alinkutuugala ukutu amasiku manandi.

⁴¹ Jesu bo ali kula kula, abandu bingi balinkummwisa nu kujoba nagwe balinkuti, "Johani akaabombile ikiika nakimo, looli inongwa syosa isya Jesu isi aajobaga syali sya nalooli."

⁴² Po abandu bingi aba baalipo pala balinkummwitika Jesu.

11

Ubufwe bwa Laasalo

¹ Aaliko umundu jumo ingamu jaake Laasalo. Ujo aali mbine. Aatuegalaga nkaaja aaka mu Betanija pamopeene na balumbu baake, Malija na Maalita.

² Malija ujo aali ilumbu gwa Laasalo, jo uju aalimpakile ntwa amafuta agaa luumu ulanunu nu kampyasiila mmalundi ni nywili syake.*

³ Po Malija na Maalita balinkutuma indumi kwa Jesu balinkuti, "Gwe Ntwa, tukukubuula ukuti ummanyaani gwako Laasalo mbine."

⁴ Jesu bo apiliike inongwa isyo alinkuti, "Ububine ubo bukaja bwa kunnogoga, looli bwa kuanangisa ubusisa bwa Kyala, ukuti abandu baanyiimeke ne Mwanaake ukwendela mbubine ubo."

⁵ Jesu aabaganile fijo Maalita na baamyabo Malija na Laasalo.

⁶ Looli Jesu bo apiliike ukuti Laasalo mbine, alinkongelapo ukutuugala pabujo ubo amasiku mabili.

⁷ Po bo gakindile amasiku mabili, Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Tabuuake kangi mu Jutai."

⁸ Abafundigwa baake balinkummwamula balinkuti, "Gwe Mmanyisi, akabalilo kakaaka itolo abajuuta bamo baalondaga ukukatuunya na mabwe ukuti ufwe. Po fiki kalonda ukubuuka kangi ukuto?"

⁹ Jesu alinkwamula alinkuti, "Bule, pamusi pakaja ni sala kalongo na ibili? Linga umundu ikwenda pamusi, akabagila ukwitika ikilandi kyake paapo ulumuli lukummulikila fyosa.

¹⁰ Looli uju ikwenda pakilo, ikwitika paapo ulumuli ulwa kūntuula lukajapo."

¹¹ Jesu bo ajobile isyo, alinkwendelela ukubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Ummanyaani gwita Laasalo agonile utalo, looli ngubuuka kukanndembusya."

¹² Po abafundigwa baake balinkummwamula balinkuti, "Gwe Ntwa, linga agonile utalo, ikupona."

¹³ Jesu apa aajobaga ukuti Laasalo awfile, looli abafundigwa baake biinogonaga ukuti ikujoba ukuti agonile utalo.

¹⁴ Po Jesu alinkubabuula pabwelu alinkuti, "Laasalo awfile.

¹⁵ Looli une nhobwike ukuti ngaalipo bo Laasalo ikufwa, ukuti umwe mukindililepo ukutuuyiitika. Po mwisege tabuuake kumyake."

¹⁶ Po umfundigwa jumo ingamu jaake Tomasi uju bantigi Mbasa, alinkubabuula abafundigwa abanine alinkuti, "Na nuuswe tabuuake, ukuti tukafwe pamopeene nagwe."

Jesu ali na maka agaa kubasyusa abafwe

* 10:34 10:34 Bala kalata gwa Isabali 82:6. * 11:2 11:2 Bala kalata gwa Johani 12:1-8.

¹⁷ Po Jesu bo afikile nkiisu ikyia mu Jutai nkaaja akaa mu Betanija, alinkwaga Laasalo amalile amasiku mana mwi ipumba.

¹⁸ Akaaja kaa mu Betanija mpaka mu Jelusalemu kilomita itatu bano.

¹⁹ Abandu bingi ukufuma mu Jutai baaliisile mu Betanija kukebakeeta Maalita na Malija, kunongwa jaa bufwu ubwa ilumbu gwabo Laasalo.

²⁰ Po Maalita alinkupilika ukuti Jesu ali mu njila, alinkusooka panja nu kabuuka kukebambili, looli Malija alinkusalya nnyumba.

²¹ Maalita alinkummbuula Jesu alinkuti, "Gwe Ntwa, linga gwalipo apa, ilumbu gwanga ngali akafwa.

²² Looli na ulu mmeenye ukuti kokoosa aka kunsuuma Kyala ikukupa."

²³ Po Jesu alinkummwamula alinkuti, "Uilumbago ikusyuka nu kuja muumi kangi."

²⁴ Maalita alinkuti, "Gwe Ntwa, mmeenye ukuti Kyala bo ikubasyusa abandu boosa pi isiku lya bulungi, joope ikwisa kusyuka nu kuja muumi kangi."

²⁵ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Une jo une ngusyusa, kangi ne buumi. Umundu gwesa uju ikusunyiitika une, nalinga ikufwa aikujaga muumi.

²⁶ Joope uju muumi, kangi ikusunyiitika une atisakufwamo siku. Bule, kwitika isyo?"

²⁷ Maalita alinkwamula alinkuti, "Nalooli Ntwa, niitiike ukuti ugwe gwe Meesija, umwana gwa Kyala, jo ugwe Kyala akutumile pakiisu."

Jesu ikulila

²⁸ Maalita bo ajobile isyo, alinkubuuka kukebambilikila unnunguna Malija. Po alinkummbuula kumbali alinkuti, "Ummanyisi alipo apa, ikukabilikila."

²⁹ Malija bo apiliike isyo, alinkusumuka mbimbibi alinkubuuka kwa Jesu.

³⁰ Jesu aakaali ukwingila nkaaja ako, looli aali pabujo ubu Maalita aabuukile kukebambili.

³¹ Abandu bala aba baabuukile kakenkeeta Malija, baalimmbwene ikusumuka nu kasooka panja. Po balinkunkonga, paapo biinogonaga ukuti Malija ikubuuka kwi ipumba ukuti ko akalilige.

³² Malija bo afikile apa aalipo Jesu, alinkummbona, alinkufugama nkyeni mwa Jesu, po alinkummbuula alinkuti, "Gwe Ntwa, linga gwalipo apa, ilumbu gwang'u ngali akafwa."

³³ Jesu bo ambwene Malija ikulila, na bandu aba iisile nabo boope bikulila, alinkukalala fijo nu kasulumania mu ndumbula jaake.

³⁴ Po alinkubalaalusa alinkuti, "Mumbbiikile kuegu?" Balinkummwamula balinkuti, "Gwe Ntwa, tubuuke tukakunangisye."

³⁵ Jesu alinkulila.

³⁶ Po abandu aba baaliisile kuefwa balinkuti, "Keeta muno aalinnganiile Laasalo!"

³⁷ Looli bambo balinkuti, "Umundu uju jo uju aalimmbumbulwisye umfwa maaso. Po fiki akabomba nasimo kwa Laasalo, ukuti alingafwa?"

Jesu ikusyusa Laasalo

³⁸ Jesu bo aakaali akalee mu ndumbula jaake, alinkufika pi ipumba. Iipumba ilyo jaali mbako iji baajikupikiile ni ibwe iinywamu pa kifigo.

³⁹ Jesu alinkubabuula abandu aba baalipo pala alinkuti, "Namulisoosyepo iibwe ilyo pa kifigo." Po Maalita uju aali ilumbu ugwa uju afwile alinkwamula alinkuti, "Gwe Ntwa, ulu andile ukununga, paapo gakindile amasiku mana bo ali mwi ipumba."

⁴⁰ Po Jesu alinkummbuula alinkuti, "Bule, ngakubuula ukuti linga kwitika, kububona ubasisya ubwa Kyala muno bujiliile?"

⁴¹ Po balinkulisoosyapo iibwe lila. Jesu alinkukeeta kumwanya, alinkwipuuta kwa Kyala alinkuti, "Gwe Taata, nikugwa ulupi kumyako paapo kupilika inyiiputo syanga.

⁴² Mmeenye ukuti kumbilikila akabalilo koosa, looli ngejoba isi kunongwa jaa kilandilo kya bandu aba, ukuti biitlike ukuti jo ugwe undumile."

⁴³ Jesu bo ajobile isyo alinkulaata ukukoolela alinkuti, "Laasalo, sooka panja!"

⁴⁴ Po uju aafwile alinkusooka panja. Amalandi na maboko gaake ganiembeteleeliigwe nu mwenda ugwa kusyilila. Kangi aali ni kitambala iki baalimpinyile kumaaso. Po Jesu alinkubabuula abandu bala alinkuti, "Namummwabule imyenda igyo, munndeke abuukege."

Abalongosi bikulonda injila ijaa kunngoga Jesu

(Matai 26:1-5; Maalika 14:1-2; Luuka 22:1-2)

⁴⁵ Po aBajuuta bingi aba baaliisile kakenkeeta iifwa Malija, bo basibwene isi Jesu asibombole, balinkummwitika.

⁴⁶ Leelo aBajuuta bambo balinkubuuka ka Bafalisai nu kababuula isi Jesu abombole.

⁴⁷ Po abapuuti abalongosi na Bafalisai balinkukkoolela ulukomaano lwa Sanihendilini,[†] balinkulaaluuusania balinkuti, "Tubombe ifiki? Paapo umundu uju ikubomba ifika finge.

⁴⁸ Linga tukunndeka ukuti abombege itolo ifika ifyo, abandu boosa aabikummwitika. ABalooma aabikwisa, bikwisa kakyonanga ikiis ukyit ni tempeli."

⁴⁹ Po jumo mbakulumba bala ingamu jaake Kajafa, uju aali mpuuti unkulumba[‡] nkabalilo ako, alinkubabuula alinkuti, "Umwe mukasimanya nasimo!"

⁵⁰ Bule, mukamanya ukuti kanunu kumyin ukuti umundu jumo abafwile abandu boosa, ukukinda ikiis kyosa ukuputigwa?

⁵¹ Kajafa akaajobile isyo ku bwiganne bwake jumjo. Looli paapo aali mpuuti unkulumba nkabalilo ako, aakungulukaga ukuti Jesu aikukifwila ikikolo kya Bajuuta.

⁵² Kangi Jesu atikukifwila ikikolo ikyo kyene, looli ukuti ababungaanie abaana baa Kyala aba baabalaniile, baje pamopeene.

⁵³ Ukfuma iisik ilyo, abalongosi baa Bajuuta balinkwanda ukulonda injila ijaa kunngoga Jesu.

⁵⁴ Kunongwa ijo, Jesu alinkuleka ukwenda pabwelu mu Jutai. Looli alinkusookamo nu kubuuka kifuki na ndungalangala, mu Efulaimu, alinkutuugala kulaakala pamopeene na bafundigwa baake.

⁵⁵ Ikyaka kya Bajuuta ikyo Pasa kyali kifuki. Po abandu bingi balinkusookamo ukufuma ntwaja twabo, ukubuuka mu Jelusalem ukuti bakiijeelusye.[§]

⁵⁶ Po balinkwendela ukunndonda Jesu, balinkulaaluuusania bo babungeene pamopeene ndupaso lwa tempeli, balinkuti, "Umwe mukwinogona isya fiki? Bule, umundu ujo ikwisa pa kyaka iki pamo atikwisa?"

⁵⁷ Abapuuti abalongosi na Bafalisai baalagiile ukuti, umundu gwesa uju ameenye kuno aliko Jesu, abuuke kubabuula ukuti bankole.

12

Malija ikumpaka amafuta Jesu

(Maalika 14:3-9; Matai 26:6-13; Luuka 7:36-50)

¹ Bo gasyele amasiku ntandatu ukufika pa kyaka kya Pasa, Jesu alinkubuuka kangi ku Betanija, nkaaja aka aalinskyusiye Laasalo ukufuma mbafwe.

² Po abandu abaa pabujo bula balinkumpijila ifindu ifya namajolo. Maalita alinkummombela. Laasalo aali jumo mbaheesya aba baatugeele pa meesa pamopeene na Jesu.

³ Po Malija alinkwega isupa jaa mafuta agaa ntengo unnywamu, agaa luumu ulanunu, alinkumpaka Jesu mmalundi, alinkampysiila ni nywili syake. Inyumba joosa jilinkwisula uluumu ulwa mafuta.

⁴ Looli jumo mbafundigwa baake ingamu jaake Juuta Isikalyoti, uju aalondaga ukunndila Jesu, alinkuti,

⁵ "Fiki amafuta ago gatkuulisiga indenali imia itatu* nu kupeeligwa abalondo?"

⁶ Juuta akaajobile bo ujo kunongwa jaa kubapaakisya abalondo, looli paapo aali nhiji. Umwene jo uju aajaga ni kinyambi ikyo ndalamu. Aahijaga indalamu isi aajaga nasyo na kusibombela mwene.

⁷ Po Jesu alinkummwamula Juuta alinkuti, "Mulingantaamyaga unkiikulu uju, munndeke, abiikile amafuta gaa pi isiku ili aabikusyila.

⁸ Abalondo muli nabo amasiku goosa. Looli une ndikuja pakuja pamopeene na nuumwe bwila."

Abalongosi baa Bajuuta bikujobesania isya kunngoga Laasalo

⁹ Po abandu bingi balinkupilika ukuti Jesu alipo pabujo bula, balinkubuuka komma kukankeeta umwene itolo, looli koope nu kunketta Laasalo, uju Jesu aalinskyusiye ukufuma mbafwe.

¹⁰ Po abapuuti abalongosi balinkulonda injila ijaa kunngoga joope Laasalo,

¹¹ paapo kanongwa jaa kusyuka Laasalo, abajuuta bingi baabasambukiile abalongosi baabo, balinkummwitika Jesu.

[†] 11:47 11:47 **ISanhendilini** Bala ku Isyakulingaanina. [‡] 11:49 11:49 **Umpuuti unkulumba** Bala iisyu **Abapuuti** ku Isyakulingaanina. [§] 11:55 11:55 **Bakiijeelusye** Kyala aabagliile abandu baake ukwijeelusya pakabalilo akaa kyaka kya Pasa bo kikaali ukufika, ukuti baje beelu abasita kababye nakamo nkyenyi mmyake. Bala kalata gwa 2 Isya Ntubalilo 30:17-19. * 12:5 12:5 **Indenali imia itatu** gwali mfwalo gwa masiku imia itatu. Bala iisyu **Indenali** ku Isyakulingaanina.

*Abandu bikummwambilila Jesu na kaluulu mu Jelusalemu
(Matai 21:1-11; Maalika 11:1-11; Luuka 19:28-40)*

12 Kilaabo kyake, ikiländilo ikinywamu iky a bandu aba baaliisile kükusekela ikyaka kya Pasa, baapiliike ukuti Jesu ali mu njila ikwisa mu Jelusalemu.

13 Po balinkwega isamba isya tūgindwa, balinkubuuka kükummwambilila Jesu. Balinkulaata balinkuti,

"Hosana!† Asajigwege uju ikwisila mu ngamu jaa Ntwa Kyala!
Asajigwege uMalafyale gwa Banyaasilai."‡

14 Po Jesu alinkujaaga imwana jaa mbunda, alinkwitoga bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukunnjoba umwene ukuti,

15 "Mwe bandu baa mu Syoni,§ mulingatiilaga!
Namukeete, uMalafyale gwinu ikwisa,

itogile imwana jaa mbunda."*†

16 Akabalilo ako, abafundigwa baa Jesu bakaasyageenie isyo. Leelo bo Jesu asyukile, po balinkubumbuka ukuti isyo syasimbiigwe ukunnjoba umwene, na muno baalimmbombiile.

17 Abandu aba baali na Jesu bo ikummbilikila Laasalo ukufuma mwi ipumba nu kunsyusya ukufuma mbafwe, baasifumwisyenongwa isyo.

18 Po abandu bingi baapiliike inongwa isya kiika iki aabomile, jo nongwa ijji baafumile kya Jelusalemu ukubuuka kükummwambilila Jesu.

19 Looli aBafalisai balinkulaaluausania balinkuti, "Mukueeta? Tukabagila ukubomba nakamo! Keeta, abandu boosa bikunkonga umwene."

Jesu ikujoba isya bwefwe bwake

20 Abandu aba baabuukile kya Jelusalemu, kükummwipuuta Kyala pa kyaka kya Pasa, bambo bakaali Bajuuta.

21 Po abandu abo balinkubuuka kwa Filipo uju aafumile mu Betisaita nkiisu iky Galilai, balinkusuma balinkuti, "Mwimikigwa, tukusuma tujobepo na Jesu."

22 Filipo alinkubuuka kükummbuula Andeleja inongwa isyo, po Filipo na Andeleja balinkubuuka kwa Jesu kükummbuula.

23 Jesu alinkubaamula alinkuti, "Akabalilo kafikile akaa busisya ubwa Nyamundu ukuboneka pabwelu.

24 Nalooli nikubabuula, linga uluseke laksyilige mu mfu bo ulwa mundu uju afwile, lukabagila ukumela, looli linga lusyilige, lukumela nu kupa iseke inyingi.

25 Umundu gwesa uju ikulonda ukubponesyabuumi bwake, ikubponesyabuumi bwa bwila na bwila, looli umundu gwesa uju atikubponesyabuumi bwake pakiusu apa, ujo ikubponesyabuumi bwake, ukuti bujenge bwa bwila na bwila.

26 Umundu gwesa uju ikummbombela une, fikuti angongege. Kangi popoosa pala apa ndipo, po apa umbombeli gwangu ikujapo. Taata ikummwimikaga umundu gwesa uju ikummbombela une.

27 "Liilino nandile ukusulumania fiijo mu ndumbula jang. Kali njobe bueebule? Kali ndigi, 'Gwe Taata, ngukusuma gumboke nkabalilo akaa ngubilo aka?' Himma, ngagabila ukusuma bo ulo paapo niisile kükutamigwa pakiusu apa.

28 Gwe Taata Kyala, ubusetale busisya ubwa ngamu jaako."

Po Kyala alinkujoba ukufuma kumwanya alinkuti, "Gwe Mwananga, nsetwile, kangi ngwendelelaga ukubusetula."

29 Po ikiländilo iky a bandu aba baalipo pala bo bapiliike iisyu ukufuma kumwanya, bambo balinkuti, "Injasi jikutajanika," abangi balinkuti, "Gwandumi gwa Kyala aajobaga nagwe."

30 Looli Jesu alinkubabuula abandu bala alinkuti, "Iisyu ili mwalipilikaga likaali lyakunduula une, looli lyali lyakubabuula umwe.

31 Liilino kafikile akabalilo akaa Kyala ukubalonga abandu abaa pakiusu apa. Liilino kafikile akabalilo akaa Kyala akaa künkaga Seetano, uju jo ndagili gwa pakiusu apa.

32 Une bo mfysaigwe, nikwisa kubakwaba boosa ukuti biise kamyangu."

33 Jesu aajobile bo ulo, ukunangisya muno aikufwila.

34 Po ikiländilo iky a bandu balinkummwamula Jesu balinkuti, "Tubalile mwa Kalata uMwikemo ukuti, Meesija aikujaga muumi bwila na bwila."‡ Po fiki kuti abandu

† 12:13 12:13 Hosana Kokuti Gwe Ntwa tupoke! ‡ 12:13 12:13 Bala kalata gwa Isabuli 118:25-26. § 12:15

12:15 Syoni ngamu ijingi ijaa Jelusalemu. * 12:15 12:15 Itogile imwana jaa mbunda Abanyafyale biitogaga ifalaasi isya bwite. Po Jesu ukwitoga imbunda bo ikwingila mu Jelusalemu, aanangisaga ukuti umwene ikwisa nu lutengaano, jo malafyale gwa Iwijisyo! † 12:15 12:15 Bala kalata gwa Sakalija 9:9. ‡ 12:34 12:34 Bala kalata gwa Isabuli 110:4.

aabikumfyusya Nnyamundu? Bæle, Nnyamundu jo jwani?"

³⁵ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Ulu muli lukuja pamopeene na numwe kabalilo akapimba itolo. Mwendelelege ukwenda ndumuli ulu bo lulipo, ukuti ingiisi jilingiisa kabatola, paapo umunda ejju ikwenda mu ngiisi akakumanya kano ikubuuka.

³⁶ Mubiikege ulusubilo lwinu ndumuli ulo ukuti mujoge baana baa lumuli." Jesu bo ajobile isyo, alinkukileka ikilendilo kila, alinkwakwibiiilila.

ABajuuta bingi bikukaana ukummwitika Jesu

³⁷ Na paapo Jesu aabombile ifika finge nkyeni mmyabo, poope abandu bingi bakaalimmwitiike.

³⁸ Syali bo ulo ukuti gaboneke amasya aga unkunguluka Jeesaja aajobile ukuti, "Gwe Ntwa, jo jwani iitiike indumi jiitua?

Kangi, uNtwa ansetuulile jwani amaka gaake?"[§]

³⁹ Bakaalimmwitiike paapo Kyala aajobile ukwendela kwa Jeesaja ukuti,

⁴⁰ "Agogile amaaso gaabo,
næ kusipela ubukafu indumbula syabo,
ukuti balingakeetaga,
balingasyaganiaga mu ndumbula,

ukuti balingapinduka, po naababumbulasyaga."^{*}

⁴¹ Jeesaja aajobile isyo paapo aabuwene ubusisa bwa Jesu nu kujoba inongwa syake.

⁴² Poope, abalongosi bingi abaa Bajuuta baalimmwitiike Jesu, looli bakaajobaga pabwelu ukuti bammmwitiike, kñongwa jaa kubatiila aBafalisai ukubakaga mu sinagogi.

⁴³ Abalongosi abo baaliiganile fijo ukwimikigwa na bandu, ukukindapo ukwimikigwa na Kyala.

Abandu bikwisa kulongigwa ku masya aga ajobile Jesu

⁴⁴ Po Jesu alinkujoba pabwelu alinkuti, "Umundu ejju ikunyiyitika une, atikunyiyitika une niimwene, looli ikummwitika na ejju andumile.

⁴⁵ Umundu gwesa ejju aambwene une, ammbwene na ejju andumile.

⁴⁶ Une niisile pakiisë apa bo ulwa lumuli, ukuti kükuti mundu ejju ikunyiyitika aleke ukuja mu ngiisi.

⁴⁷ "Umundu gwesa ejju ikupilikisyia amasya ganga, looli atikugakonga, une ndikwisa kñndonga, paapo ngaaliisile pakiisë apa kükubalonga abandu, looli naaliisile kükubapoka.

⁴⁸ Bububo umundu gwesa ejju ikungaana une pamopeene na masya ganga ikwisa kulongigwa. Amasya aga njobile go aga gikwisa kñndonga pi isiku ilya kummalikisyio.

⁴⁹ Namanga ngajoba ku balagili bwangu jujuune, looli Taata ejju andumile, jo ejju aandagiile isya kujoba, na muno ngusijobelaga.

⁵⁰ Kangi mmeenye ukuti uhalagilo lwake lukubapa abandu ubumi bwa bwila na bwila. Po une ngujoba syene isi Taata aandagiile ukusijoba."

13

Jesu ukubasugususa amalundi abafundigwa baake

¹ Po ikyaka kya Pasa bo kikaali ukufika, Jesu alinkusyagania ukuti akabalilo kaake kafikile, akaa kusookapo pakiisë apa ukubuuka ku Gwise. Akabalilo koosa bo ali pakiisë apa, aabaganile abandu baake, kangi aabaganile mpaka kummalikisyio.

² Jesu na bafundigwa baake balinkutuugala pakulya ifindu ifya namajolo. Akabalilo ako Seetano aalimo mu ndumbula jaa Juuta umwana gwa Simoni Isikalyoti, ukuti anndiile Jesu.

³ Jesu aameenye ukuti Taata aalimpeeble ubulagili ubwa kætlongosya utundu toosa, kangi ukuti aafumile kwa Kyala, nu kuti aikubuuka kangi kwa Kyala.

⁴ Po Jesu alinkuleka ukuya, alinkwima alinkubuuka iigolole lyake pambali, alinkwega iitaabulo alinkwipinya mu nsana.

⁵ Alinkukusya amiisi mwi ibeeseni. Po alinkwanda ukubasugususa amalundi* abafundigwa baake nu kubapysiila ni taabulo ili aalipinyile.

⁶ Jesu bo afikile apa aalipo Simoni Peeteli, Peeteli alinkunndaalusya alinkuti, "Gwe Ntwa bæle, kñlonda ukubasugususa amalundi ganga?"

⁷ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Ugwe ukasimanya isi ngæbomba akabalilo aka, looli aakusimanya piitaasi."

§ 12:38 12:38 Bala kalata gwa Jeesaja 53:1. * 12:40 12:40 Bala kalata gwa Jeesaja 6:10. * 13:5 13:5 ukubasugususa amalundi Jesu aabombaga imbombo ijo iji abatumwa baajibombaga ku batwa baabo.

⁸ Peeteli alinkummwamula alinkuti, "Ukabagila siku ukusugususya amalundi gangu!" Po Jesu alinkummwamula alinkuti, "Linga ngakusugususya ugwe, ukabagila ukaja pamopeene na niine kangi."

⁹ Po Peeteli alinkummwamula alinkuti, "Gwe Ntwa, linga sili bo ulo, ulingaasugususya geene amalundi, looli na maboko gangu pamopeene nu ntu gwangu."

¹⁰ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Umunda uju oogile, atikulondigwa ukooaga kangi, looli ukusugususya amalundi geene. Ujo mwelu loosa. Umwe muli beelu, looli jumo pakati pamiyinu akaja mwelu."

¹¹ Jesu aalimmeenie uju aikunndiila, jo nongwa iji aajobile ukuti, "Jumo pakati pamiyinu akaja mwelu."

¹² Jesu bo amalile ukubasugususya amalundi abafundigwa baake, alinkwega iigolole lyake, alinkutuugala kangi apa baalyaga ifindu, alinkubabuula alinkuti, "Bule, musyageenie isi mbabombiile umwe?"

¹³ Umwe mukunjoba une mukuti, 'Mmanyisi,' kangi mukuti, 'Ntwa.' Mukujoba sya nalooli, paapo ure ndi Mmanyisi, kangi ndi Ntwa.

¹⁴ Une ne Mmanyisi, kangi ne Ntwa, mbasuguswisye amalundi. Babuubo na numwe musugusaniege amalundi.

¹⁵ Mbanangiisye ikifwanikisyo ukuti na numwe mubombelanilege bo muno une mbabombiile umwe.

¹⁶ Nalooli nikubabuula, untumwa akaja nkulumba ukunkinda untwa gwake, kangi uju ikutumigwa akaja nkulumba ukunkinda uju ikantuma.

¹⁷ Linga musyaganie isyo, po Kyala ikubasajaga linga mukakonga ikifwanikisyo iki.

¹⁸ "Ndikujoba isi kuli umwe mwesa. Mbameenie ukufuma kubwandilo abandu aba mbasalile ukaja bafundigwa bangu. Looli njobile isi ukuti sibonekelemo isi sisimbiigwe mwa Lalata uMwikemo ukuti, 'Ummanyaani gwangu uju aalyaga ifindu pamopeene na niime, asanwike ukaja ndugu gwangu.'

¹⁹ Nikubabuula syosa isi akabalilo aka, bo inongwa isyo sikaali ukuboneka, ukuti bo siboniike, mukwitikaga ukuti une jo jula.[‡]

²⁰ Nalooli nikubabuula, umunda gwsa uju ikummwambilila uju nuntumile, ikunyambilila jo une. Babuubo uju ikunyambilila une, ikummwambilila uju andumile."

Jesu ikuboba isya uju aikunndiila

(Matai 26:20-25; Maalika 14:17-21; Luuka 22:21-23)

²¹ Jesu bo ajobile isyo, aasulumeenie fijo mu ndumbula jaake, alinkujoba pabwelu alinkuti, "Nalooli nikubabuula, jumo nkibugutila kyinu, ikunndiila."

²² Po abafundigwa baake balinkwanda ukukeetana, paapo bakaameenie ukuti ikunjoba jo jwani.

²³ Alipo umfundigwa jumo uju Jesu aalinnganile fijo. Umwene aatuugeele kifuki na Jesu bo ali pakalya.

²⁴ Po Simoni Peeteli alinkunkoopa umfundigwa ujo, alinkummbuula alinkuti, "Genndaalauusye Jesu, ikennjoba jwani?"

²⁵ Po umfundigwa jula alinkummwegamila Jesu, alinkunndaalauusya alinkuti, "Gwe Ntwa, jo jwani aikukuliila?"

²⁶ Jesu alinkwamula alinkuti, "Jo uju nguja pakampa akameenya akaa kisyesye bo ndobiile mu mposi." Po alinkwega akameenya akaa kisyesye, alinkutobela mu mposi, alinkampa Juuta, umwana gwa Simoni Isikalyoti.

²⁷ Juuta bo ambiliile akameenya kala akaa kisyesye, nakalinga Seetano alinkummwingila. Po Jesu alinkummbuula alinkuti, "Isi kulonda ukubomba, bombaga mbibimbibi!"

²⁸ Looli abandu boosa aba baalyaga, bakaasyageenie ukuti fiki Jesu ajobile bo ulo.

²⁹ Kanongwa jaa kuti Juuta jo uju aakolaga ikinyambi ikyu ndalamu, bamu biinog-onaga ukuti Jesu ammbuulile ukuti akuale ifi fikulondigwa pa kyaka, pamo abape abalondo indalamu simo.

³⁰ Po Juuta bo ambiliile akameenya kala, nakalinga alinkusooka panja. Kaali kabalilo kaa pakilo.

Jesu ikubapa abafundigwa baake ulagilo ulupya

[†] **13:18** **13:18** Bala kalata gwa Isabuli 41:9. [‡] **13:19** **13:19** Une jo jula elo mo muno Kyala aalijobile nDwitikano uLukuulu. Bala kalata gwa Ukusooka 3:14; Jeesaja 43:10.

³¹ Po Juuta bo asookile panja, Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Liilino ubasisya bwangū ne Nnyamundu bukuja pakuboneka pabwelu. Kangi aabukuboneka pabwelu ubasisya bwa Kyala ukwendela mu mbombo syangu.

³² Linga bukuboneka ubasisya bwake ukwendela mu mbombo syangu, po joope Kyala ikubanangisa abandu ubasisya bwangū ne Nnyamundu, kangi ikubomba bo ulo luluelu.

³³ "Mwe baanangu, ngujaga na nuumwe kubabalilo akapimba itolo. Bo ulu naababuulile abalongosi baa Bajuita, bubaabo nikubabuula na nuumwe liilino ukuti, mukundondaga looli mukabagila ukwisa kuno ngubuuka.

³⁴ Looli liilino ngubapa ululagilo ulupya, ngubalagila ukuti, 'Mugananage. Bo ulu une mbaganile umwe, bubaubo nuumwe mugananage.'

³⁵ Linga mukunganana, po abandu boosa aabikumanyaga ukuti umwe muli bafundigwa bangu."

*Jesu ikujoba ukuti Peeteli ikuja pakunkaana
(Matai 26:31-35; Maalika 14:27-31; Luhaka 22:31-34)*

³⁶ Po Peeteli alinkunndaalusa Jesu alinkuti, "Gwe Ntwa, kubuuka kuuuga?" Jesu alinkummwamula alinkuti, "Ngubuuka kuno ugwe ukabagila ukungonga akabalilo aka, looli aakungonga piitaasi."

³⁷ Peeteli alinkunndaalusa alinkuti, "Gwe Ntwa, bale, paapo fiki ngabagila ukukungonga akabalilo aka? Une ngufwaga kūnongwa jaako!"

³⁸ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Peeteli, bale ubagiile ukufwa kūnongwa jangu? Nalooli nikubabuula, bo ingongobe jikaali ukukolela, kungaana katata."

14

Injila jaa kubuuka kwa Kyala

¹ Jesu alinkwendelela ukubamanyisa alinkuti, "Mulingalamukaga mu ndumbula sinyu, mummwitikege Kyala, kangi muunyiitikege na niine.

² Ubijo bulimo bwingu mu nyumba jaa Taata. Linga sikaali bo ulo, ngali mbabuulile. Liilino nsumwi ke kubatendekesya ubijo.*

³ Bo mbuukile na kubatendekesya ubijo, angwisa kangi kububeega, ukuti ubijo ubu ngujangapo, na nuumwe mukujaga palapala pamopeene na niine.

⁴ Umwe mujiimeenyi injila iji jikubalongosya kubijo kuno ngubuuka."

⁵ Po Tomasi alinkunndaalusa Jesu alinkuti, "Gwe Ntwa, uswe tukakumanya kuno kubuuka. Bale, po tubagiile ukujimanya injila baleebale?"

⁶ Jesu alinkwmwamula alinkuti, "Une ne njila, ne bwanalooli, kangi ne bumi. Akajako umundu gwsa uju abagiile ukwisa kwa Taata linga akendela kūnyangu.

⁷ Linga mwaliimeenyi, po ngali mummeenyi joope Taata. Ukwandila ulu, mummeenyi, kangi mummbwene."

⁸ Po Filipo alinkummbuula alinkuti, "Gwe Ntwa, tukukusuma utunangisye Taata. Linga utunangiisye bo sitifwene."

⁹ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Filipo, ndi na nuumwe akabalilo akatali koosa aka, poope ukaali ukaamanya une? Umundu gwsa uju aambwene une, ammbwene na Taata. Po fiki kūnndaalusa ukuti, 'Tunangisye Taata?'

¹⁰ Bale, ukwitiika ukuti une ndi mwa Taata, na Taata ali mmyangu? Amasya aga ngubabuula gatikufuma mu nyiinogono syangu, looli Taata ikubomba imbombo jaake bo ali nkati mmyangu.

¹¹ Mwitikege isi ngujoba ukuti ndi nkati mwa Taata, na kuti ali nkati mmyangu. Looli linga umwe mutikwitika isi ngujoba, po namwitikege kūnongwa jaa mbombo isi ngubomba.

¹² Nalooli nikubabuula, umundu gwsa uju ikusunyiitika, ikusibombaga imbombo silasila isi une ngusibomba. Kangi aikubombaga ni nywamu ukukinda isi ngubomba, paapo ngubuuka kwa Taata.

¹³ Linga mukusuma akandu kokoosa mu ngamu jangu, une angubomba bo muno mukusumila. Ku njila ijo, ngunangisya ubasisya bwa Taata muno bujiiliile.

¹⁴ Linga mukusuma akandu kokoosa mu ngamu jangu, angubomba bo muno mukusumila."

Jesu ikujoba isya kwisa kwa Mbepo Mwikemo

* **14:2 14:2** Linga sikaali bo ulo, ngali mbabuulile. Liilino nsumwi ke kubatendekesya ubijo Mwa baakalata bamobasimbile Linga sikaali bo ulo, bale ngali mbabuulile ukuti nsumwi ke kubatendekesya ubijo?

15 "Linga muunganile mukusibombaga imbombombo syosa isi naabalagiile.

16 Po na niine angunsuuma Taata ukuti abape uNjili' ujungi, ukuti ajeye pamopeene na numwe, kangi atiisakubaleka siku.

17 Mbepo uju aikubasetalila abandu ubwanalooli. Abandu aba bikunkaana Kyala bakabagila ukummwambilila Mbepo ujo, paapo batikummbona, kangi bakammany. Looli umwe mummeeny Mbepo gwa Kyala paapo ikutuugala pamopeene na numwe, kangi ikujaga nkati mmyinu.

18 "Ndikubaleka mwibeeene bo ulwa bapiina, looli angwisa kangi kamyinu.

19 Pasyele panandi andikubonekaga kangi pakiusu apa. Looli umwe aamukuhumbona. Kunongwa jaa kuti une anguja muumi, numwe aamukuja buumi.

20 Pi isiku lila, aamukumanya ukuti une ndi nkati mwa Taata, na numwe muli nkati mmyangu, niine ndi nkati mmyinu.

21 Umundu gwesa uju ikusimanya na kesibomba isi ngulagila, ujo jo uju aanganile. Joope umunda uju aanganile, Taata ikunngana. Niine ngunngana na kwibonesya kamyake."

22 Po umfundigwa jumo ingamu jaake Juuta, uju akaja jo Juuta Isikalyoti, alinkunndaaluuuya Jesu alinkuti, "Umundu gwesa uju aanganile ikusibombelaga isi ngunndagila. Bubuubo Taata ikunngana, kangi une na Taata aatukwisa kamyake, na kutuugala pamopeene nagwe.

23 Jesu alinkummwamula alinkuti, "Umundu gwesa uju aanganile ikusibombelaga isi ngunndagila. Bubuubo Taata ikunngana, kangi une na Taata aatukwisa kamyake, na kutuugala pamopeene nagwe.

24 Looli umunda gwesa uju akaangana, atikusibombela isi ngunndagila. Kangi, isi ngubalagila sikaja syangu, looli sikufuma kuli uju andumile kamyinu.

25 "Mbabuulile syosa isyo bo ngaali ngutuugala pamopeene na numwe.

26 Looli uNjili' ujo, kokuti Mbepo Mwikemo, uju Taata ikuntama kamyinu mu ngamu janga, jo uju aikubamanyisyaga na kabakumbusa syosa isi naababuulile.

27 Bo ngasookapo, ngabapa ulutengaano lwangu. Ngabapapo ulutengaano ulu lukaja bo ulu lukufuma ku banda aba bikunkaana Kyala. Mulingalalamukaga mu ndumbula syinu, kangi mulingatiilaga syosyosa.

28 Mupiliike isi mbabuulile ukuti, 'Ngubuuka, looli angwisa kangi kamyinu.' Linga nalooli muunganile, ngali mukuhoboka ukupilikha ukuti ngubuuka kwa Taata, paapo Taata jo nkulumba ukunginda une.

29 "Mbabuulile syosa isyo akabalilo aka, bo inongwa isyo sikaali ukuboneka, ukuti bo siboniike mukuhanyiitikaga.

30 Ngabagila ukujoba na numwe akabalilo akatali, paapo undagili gwa pakiisu apa, kokuti Seetano, ikwisa. Looli akaja na maka kamyangu.

31 Işı ngsibomba syo isi Taata aaliindagiile ukubomba, ukuti abandu boosa bamanye ukuti nunnganile. Ulta, namwime ukuti tsookepo apa."

15

Jesu jo mpiki ugwa maafilu ugwa nalooli

1 Jesu alinkwendelela ukubamanyisyaya alinkuti, "Une ndi mpiki ugwa maafilu ugwa nalooli, Taata jo ndimi.

2 Kukuti kasamba kangu aka katikupa iseke, Taata ikukasooisyamo. Looli kukuti kasamba aka kikupa iseke, Taata ikukapaatilila ukuti kapege fijo.

3 Umwe mupaatililige, kokuti muli beelu, paapo mwtiike imanyisyaya syangu.

4 Mwendelelege ukuja mmyangu, na niine ngwendelelaga ukuja mmyinu. Bo ulu akasamba kakabagila ukupa iseke keene kisita kwitoteka mmaafilu, bubuubo mukabagila ukubomba ubwigane bwa Kyala kisita kuja mmyangu.

5 "Une ndi mpiki ugwa maafilu, umwe muli tasaumba. Umundu uju ikuja mmyangu, na niine nguja mmyake, ujo ikupaga iseke inyingi, paapo kisita une mukabagila ukubomba nasimo.

6 Umundu gwesa uju atikuja mmyangu awfene na kasamba aka kikutaagigwa na kuma. Po abandu bikukasala nu kikasopa mmooto, kikupya.

7 Linga mukuja mmyangu na masyu gangu gikuja nkati mmyinu, po munsuumge Taata koosa aka mukulonda, ikubapaga.

8 Linga mukupa iseke inyingi, nu kuja bafundigwa bangu baa nalooli, mukubunangisyaya pabwelu ubusisa bwa Taata.

9 Bo ulwa Taata muno aanganile une, mo muno niine mbaganile umwe. Po mwendelelege ukuja ndugano lwangu.

† 14:16 14:16 UNjili Kokuti UNtuuli. Bala iisyu UNjili ku Isyakulingaania.

¹⁰ Linga mukabomba isi ngabalagila, po mukwendelelaga ukaja ndugano lwangu, bo muno une nsibombele isi Taata aaliindagile nu kaja ndugano lwake.

¹¹ "Mbabaalile isi ukuti musekelege bo ulwanga, kangi musekelege fijo.

¹² Isi ngabalagila syo isi, mugananege bo ulu une mbaganile umwe akabalilo aka bo ndi pamopeene na numwe.

¹³ Umundu uju ikubafwila abamanyaani, ali nu lugano ukukinda ulugano ulwa lako loosa.

¹⁴ Linga mukabomba isi mbalagile, umwe muli bamanyaani bangu.

¹⁵ Ukwandila ulu, ndikubakoolelaga kangi ukaja batumwa bangu, paapo untumwa akajimanya inyango jaa nkulumba gwake. Looli umwe mbasetuliile syosa isi naafumile nasyo ukufuma kwa Taata, po ulo ngubakoolelaga bamanyaani bangu.

¹⁶ Mukaja jo umwe mwaliisalile une, looli jo une naabasalile umwe ukaja bafundigwa bangu. Naabasungwile ukuti mupege iseke isi sitikumalika siku. Po syosa isi mukusuma mu ngamu jangu, Taata ikubapaga.

¹⁷ Po leelo ngabalagila umwe ukuti mugananege."

Abanda abaa pakiis̄ apa bababengile aba bikummwitika Jesu

¹⁸ "Linga abandu abaa pakiis̄ apa bikubabenga umwe, mukumbukege ukuti baatalile ukumbenga une.

¹⁹ Linga mwali bandu abaa pakiis̄ apa, po abo ngali babaganile bo muno babaganiile abandu baake. Looli umwe mukaja baa pakiis̄ apa, paapo mbasalile ukufuma pakiis̄ apa, jo nongwa iji abandu abaa pakiis̄ apa bababengile.

²⁰ Mulingibwaga isi naababuulile ukuti, 'Untumwa akaja nkulumba ukukinda untwa gwake.' Po linga baalimbee ingubilo une, na numwe bikubapaga ingubilo, looli linga bikwitika imanyisyo syangu, aabikwitikaga ni syinu.

²¹ Looli bikubabombela syosa isyo kunongwa jaa kujikonga ingamu jangu, kangi kanongwa jaatukutu bakammanyana uju andumile.

²² Linga ngaaliisile kumyabo nu kujoba nabo, po ngali bakaja nu butulanongwa. Looli liilino, bakabagila ukwinosya ukuti bakaja nu butulanongwa.

²³ "Umundu gwesa uju ikumbenga une, ikummbenga na Taata.

²⁴ Mbombile ifiika ifinywamu ifi akabombamo najumo. Linga bakaafibwene, ngali bakaja nu butulanongwa. Looli liilino basibwene syosa isi naabombele, poope bakaali bikumbenga, joope Taata bikummbenga.

²⁵ Isi siboniike ukuti amasya gaboneke aga gasimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, 'Baaliimbengile itolo.*'

²⁶ "Nguntumu kumyinu uNjilli, uju jo Mbepo Mwikemo, ugwa kubasetulila abandu boosa ubwanalooli. Ikufuma kwa Taata, na bo ikufika kumyinu aikubasisimikisyaga ubwanalooli bwanga.

²⁷ Kangi na numwe aamukusasisimikisyaga inongwa syangu, paapo mwali pamopeene na niine ukufuma kubwandilo."

16

¹ Jesu alinkwendelela ukubamanyisyu alinkuti, "Mbabaalile syosa isi ukuti mulingaleka ukunyiitika.

² Looli abandu aabikubakagaga umwe mu sinagogi syabo. Kikwisa akabalilo aka linga umundu ikunngoga jumo pakati paminyu, ikwinogonaga ukuti ikubomba imbombo jaa Kyala.

³ Aabikubabobelaga bo ulo paapo bakamanya Taata, kangi bakaamanya une.

⁴ Looli mbabaalile isyo ukuti akabalilo kaabo akaa kubomba isyo bo kafikile, aamusikumbukege isi naababuulile."

Imbombo jaa Mbepo Mwikemo

"Ngaababuulile isyo syosa kubwandilo, paapo naali pamopeene na numwe.

⁵ Po ulu ngubuuka kwa Taata uju andumile kumyinu. Looli akajapo najumo pakati paminyu ugwa kubandalusya ukuti, 'Bule, kubuuka kuugu?'

⁶ Musulumeenie fijo mu ndumbula syinu paapo mbabaalile ukuti ngubuuka kwa Taata.

⁷ "Ngubabuula isya nalooli, kanunu kumyinu ukuti ngubuuka kwa Taata. Linga ndikubuuka, uNjilli jula akabagila ukwisa kumyinu. Looli linga ngubuuka, anguntuma kumyinu.

* 15:25 15:25 Bala kalata gwa Isabali 35:19; 69:4.

⁸ Jula bo iisile, aikubanangisyaga abandu boosa ukkanti abeene batulanongwa, nu kuti une ndi ngolofu, kangi ukkanti Kyala ikwisa kabalonga.

⁹ Aikubanangisyaga abeene ukkantja batulanongwa, paapo batikumnyitiitka une.

¹⁰ Aikubanangisyaga ukkantti ndi ngolofu paapo ngubuuka kwa Taata nu kuti aamutikumbona siku.

¹¹ Aikubanangisyaga pabwelu ukkantti Kyala aikubalonga paapo anndongile Seetano uju jo ndagili gwa pakiusu apa.

¹² "Ngaali ndi nasyo nyingi isya kababuula, looli akabalilo aka mukabagila ukusyagania.

¹³ Mbepo jula, uju aikubasetulila ubwanalooli boosa, bo iisile kumyinu, aikubalongsyaga ukubumanya ubwanalooli boosa. Atisakujobaga ku bulagili bwake juujo, looli ikujobaga isi asipiliike nu kababuula isi aasikuboneka.

¹⁴ Mbepo ujo aikubanangisyaga ubusisa bwangu, paapo aikubabuulaga syosa isi aikwegaga kumyangu.

¹⁵ Utandu toosa utu Taata ali nato twangu. Jo nongwa iji ngujoba ukkanti Mbepo ujo aikubabuulaga syosa isi aikwegaga ukufuma kumyangu."

Ubusulumanie aabukusanaka ukuja lusekelo

¹⁶ "Kasyele akabalilo akapimba aamutikumbona, kangi kasyele akabalilo akapimba aamukumbona."

¹⁷ Po abafundigwa baake bamo balinkulaalusania balinkuti, "Bule, kokuti fiki ulu ikujoba ukkantti, 'Kasyele akabalilo akapimba aamutikumbona, kangi kasyele akabalilo akapimba aamukumbona,' nu kuti, 'Ngubuuka kwa Taata?'"

¹⁸ Po balinkwendelela ukulaalusania balinkuti, "Kokuti fiki, 'Akabalilo akapimba?' Uswu tatiukusyagania isi ikusijoba."

¹⁹ Jesu alinkasyagania ukkantti bikhonda ukunndaalusya isi ajobile, po alinkubalaalusya alinkuti, "Bule, mukulaalusania isi njobile ukkantti, 'Kasyele akabalilo akapimba aamutikumbona, kangi kasyele akabalilo akapimba aamukumbona?'

²⁰ Nalooli nikubabuula, umwe aamukulilaga nu kusulumania, looli abandu abaa pakiusu apa aabikuhobokaga. Aamukusulumania kukabalilo akapimba, looli ukusulumanie bwini aabukusanaka ukuja lusekelo.

²¹ Linga unkiikulu ikubuuka kukuapaapa umwana, ikusulumania paapo akabalilo kaa bulolwe bwake kafikile. Looli bo apaapile, atikukumbuuka kangi ubutolwe ubo kumongwa jaa lusekelo lwa kupaapigwa umwana pakiusu.

²² Bubuubo na numwe muli nu busulumanie kukabalilo. Looli angwisa kangi kumyinu, po aamukujaga nu lusekelo mu ndumbula syinu. Akajako uju aikulusoosyamo ulusekelo ulo mu ndumbula syinu.

²³ Kangi akabalilo ako bo kafikile, aamutikususumaga kokosa. Nalooli nikubabuula, syosa isi mukusuma mu ngamu jangu, Taata ikubapaga.

²⁴ Mpaka ulu, mukasuma nakamo kwa Taata ukubombela ingamu jangu. Musuamege kwa Kyala, umwene ikubapaga. Ku njila ijo mukwendelalaga ukuja nu lusekelo fijo mu ndumbula syinu."

Jesu agatolile amaka amabiibi agaa pakiusu

²⁵ "Mbubuulile syosa isyo ku njila jaa fifwanikisyo. Akabalilo kikwisa aka andikujobaga na numwe ku njila jaa fifwanikisyo, looli angubabuulaga pabwelu isya Taata.

²⁶ Nkabalilo ako, aamukubombelaga ingamu jangu ukusuma Taata. Ndikujoba ukuti une angubashumilaga kwa Taata.

²⁷ Umwene Taata abaganile umwe, paapo numwe muunganile une, kangi mwitiike ukuti naafumile kwa Taata.

²⁸ Naaliisile pakiusu apa ukufuma kwa Taata, looli ulu ngusookapo pakiusu apa, ngugomokelako kwa Taata."

²⁹ Po abafundigwa baake balinkummbuula balinkuti, "Gwe Mmanyisi, ulu gwandile ukujoba na nuuswe kisita kabombela ififwanikisyo!

³⁰ Po ulu tutsyageenie ukuti usimeenye syosa, kangi utikulonda umundu ukulaalusya syosyosa. Isyo syo isi situpelite ukwitika ukuti gwafumile kwa Kyala."

³¹ Jesu alinkubalaalusya alinkuti, "Bule, mwandile ukwitika ulu?

³² Akabalilo kasegeliile, kangi kali kifuki fijo, apa mwesa aamukubalanila. Mwesa mukubuuka kumyinu, nu kunde ka niimwene. Looli andikuja niimwene, paapo Taata ali pamopeene na niine.

³³ Mwe bakundwe, mbabuulile isyo syosa ukuti mujego nu latengaano mu ndumbula syinu, karonwga jaa kaja nkati mmyang. Pakiis ap aamukukaba ingabilo inyingi, looli mwikasyege paapo une nkitolile ikiis.

17

Jesu ikwipuuta kwa Kyala

¹ Jesu bo amalile ukujoba syosa isyo, alinkukeeta kumwanya, alinkwipuuta alinkuti,

"Gwe Taata, akabalilo kangu kafikile. Ubanangisye aband ubusisa bwangu ne Mwanaako, ukuti niine mbanangisye ubusisa bwako muno bujiliile.

² Namanga umbeeble ubulagili ubwa kabalongosya aband boosa, ukuti mbape aband aba bikuyiitika ubuumi bwa bwila na bwila.

³ Ubuumi bwa bwila na bwila bo ubu, aband bakumanye ugwe, gwe Kyala gwa nalooli gwimwene, kangi baamanye une ne Jesu Kilisiti, ne gwalindumile kamyabo.

⁴ Une nnangiisye ubusisa bwako ku band boosa, ukwendela mu mbombo iji gwalindumile kukujobomba.

⁵ Gwe Taata, ngusuma unangisye ubusisa bwangu, ukuti aband boosa babubone ubusisa ubu naali nabo bo tuli pamopeene, bo ukaali ukukipela ikiis."

Jesu ikubiipuutila abafundigwa baake

⁶ "Gwe Taata, ngusetwile muno ujiliile ugwe, ku band aba gwalimbele pakiis ap. Abeene baali baako, ugwe gwalimbele. Kangi basibombe syosa isi gwabalagile.

⁷ Po basyageenie ukuti utundu toosa utu gwalimbele, tufumile kamyako,

⁸ paapo mbabuulile syosa isi gwaliimbuuulile. Boope basyambiliile, bameenyne nalooli ukuti mfumile kamyako, kangi biitiike ukuti jo ugwe gwalindumile.

⁹ Ngubiipuutila abo paapo band baako. Ndikubiipuutila aband boosa, looli ngubiipuutila beene aband aba gwalimbele.

¹⁰ Aband boosa aba bo bangu une, na nungwe baako, kangi aband boosa aba bo baako, na niine bangu. Ubusisa bwangu muno bujiliile, buseetuigwe ku band ukwendela mmyabo.

¹¹ Une ngwisa kamyako, po ndikujapo kangi pakiis ap. Looli abeene bikwendele-laga ukuja pakiis ap. Gwe Taata, gwe Mwikemo, ngukusuma ubalindilile mu ngamu jaako iji umbeeble, ukuti bajege kandu kamokeene bo ulu une na nungwe tuli kandu kamokeene.

¹² Bo ndi pamopeene nabo naabalindililaga mu ngamu jaako iji umbeeble. Naabatimaga kanunu ukati ndingansobesa najamo ndi bala, looli mwene uju sibagiisye ukuti afwe, ukuti siboneke isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo.*

¹³ "Gwe Taata, ulu ndi mu njila ngwisa kamyako. Une ngubabuula syosa isyo abafundigwa bangu bo ngaali ndipo pakiis ap, ukuti bajege nu lsekelo fijo mu ndumbula syabo, bo ulu une ndi nu lsekelo.

¹⁴ Mbabuulile abafundigwa bangu inongwa isi umbeeble. Looli aband abaa pakiis ap bababengile, paapo abeene bakaja baa pakiis ap, bo ulu na niine ngaja gwa pakiis ap.

¹⁵ "Gwe Taata, ndikukusuma ukuti ubasoosyepo pakiis ap, looli ukuti ubapoke kwa Seetano, uju jo mbiibi.

¹⁶ Abeene bakaja baa pakiis ap, bo ulu une ngaja gwa pakiis ap.

¹⁷ Gwe Taata, ngukusuma ubapele ukuja biikemo, ku njila jaa bwanalooli bwako. Iisyu lyako bo bwanalooli.

¹⁸ Bo ulu gwalindumile une pakiis, bubeabo na niine mbatamile abeene pakiis.

¹⁹ Ngwibiiuka ukukubombela ugwe karonwga jaabo, ukuti boope biibiike kamyako mbwanalooli."

Jesu ikubiipuutila aba bikummwitika

²⁰ "Ndikubiipuutila beene itolo, looli ngubiipuutila boope boosa, aba aabikwisa kueuniitika, karonwga jaa isi abafundigwa bangu bikumanyisya.

²¹ Ngwipuuta ukuti aband boosa bajege kandu kamokeene. Taata! Ngwipuuta bajege nkati mmyitu, bo ulu ugwe uli nkati mmyang, niine ndi nkati mmyako. Ngwipuuta ukuti bajege kandu kamokeene, ukuti biitiike ukuti jo ugwe gwalindumile.

²² Ubusisa ubu gwalimbele na niine mbapele abafundigwa bangu, ukuti bajege kandu kamokeene, bo ulu une na nungwe tuli kandu kamokeene.

* 17:12 17:12 Bala kalata gwa Isabali 41:9.

23 Úne ndi nkati mmyabo, nungwe úli nkati mmyangú. Ngusúuma úkuti bajege kandú kamokeene loosa, úkuti kú njila iji abandú boosa abaa pakiisú bamanye úkuti jo ugwe gwalindumile, kangi bamanye úkuti ubaganile bo ulu guunganile une.

24 "Gwe Taata, nganyonywa úkuti aba umbeeble bajege pamopeene na niine apa ngújaga, úkuti babubone ubusisyá bwangú ubú gwalimbeele, paapo gwaliinganile na bo úkaali úkukipela ikiisu.

25 Gwe Taata, gwe gwa bwanalooli, abandú abaa pakiisú apa bakakumanya. Looli une ngameenye, kangi abafundigwa bangú bameenye úkuti jo ugwe gwalindumile.

26 Úne mbamanyiise muno újúlile ugwe, kangi ngwendelelaga úkubomba bo ulo, úkuti bagananegé bo ulu guunganile une, kangi úkuti njege nkati mmyabo."

18

Abalongosi baa Bajuuta bikunkola Jesu

(Matai 26:47-56; Maalika 14:43-50; Luuka 22:47-53)

1 Jesu bo amalile úkwipiuuta, alinkasookapo na bafundigwa baake, alinkubuuka nkisooko Ketiloni, apa gwalipo ungunda ugwa misyunguti. Balinkwingila umo.

2 Po Juuta úju aabuukaza kukanndilia Jesu, aagumeenye ungunda ego, paapo Jesu aaliisibilié úkubuuka mula akabalilo kaa kingi pamopeene na bafundigwa baake.

3 Po alinkukilongosya ikibugutila kya basikali, pamopeene na babombeli bamo úkufuma kú bapuuti abalongosi na kú Bafalisai, balinkubuuka mu ngunda gúla, baakolile inyaale ni filwilo.

4 Jesu aasimeenye syosa isi syajaga pakubombigwa kumyake. Po alinkasookapo pakati pa bafundigwa baake, alinkubalaalusa abandú abaa baaliisile alinkuti, "Bule, mukunndonda jwani?"

5 Abeene balinkummwamula balinkuti, "Tukunndonda Jesu úju afumile mu Nasaleti." Jesu alinkubaamula alinkuti, "Jo une úju mukunndonda." Juuta úju aalinndiiliile Jesu aalyimile pamopeene nabo.

6 Po Jesu bo ababuulile úkuti, "Jo une úju mukunndonda," abasikali bala balinkugomoka kenyuma nu kugwa paasi.

7 Jesu alinkubalaalusa kangi alinkuti, "Bule, mukunndonda jwani?" Abeene balinkummwamula balinkuti, "Tukunndonda Jesu úju afumile mu Nasaleti."

8 Jesu alinkubabuula alinkuti, "Mbabuulile úkuti jo une úju mukunndonda. Linga mukunndonda une, po namubaleke abandú abaa babuukege."

9 Jesu aajobile bo ulo úkuti siboneke isi aajobile kabwandilo úkuti, "Naabatiimaga kanunu, úkuti ndingansobesya najumo ndi bala aba gwalimbeele."*

10 Simoni Peeteli aali nu lúubo, po alinkukwaba, alinkunsenga üntumwa gwa mpuuti unkulumba, imbalukutu jaa kú kíliilo. Üntumwa újo ingamu jaake aali jo Maaliko.

11 Looli Jesu alinkunndágila Peeteli alinkuti, "Peeteli, gomosya ulúubo lwako mu nyambi jaake. Bule, úkamanya úkuti ngulondigwa úkukubilwa bo muno Taata asibaatiike úkuti ngubilwe?"†

Bikubuuka na Jesu kwa Anasi

(Matai 26:57-58; Maalika 14:53-54; Luuka 22:54)

12 Po unkulumba gwa basikali, pamopeene ni kibugutila kyake, na babombeli baa balongosi baa Bajuuta, balinkunkola Jesu, balinkumpinya.

13 Po balinkuntwala taasi kwa Anasi, úju aali nko gwa Kajafa, úju aali jo mpuuti unkulumba nkabalilo ako.

14 Mmasikú agaa kenyuma, Kajafa jo úju aababuulile abalongosi baa Bajuuta, úkuti kanunu umundú jumo abafwile abandú boosa.‡

Peeteli ikunkaana Jesu

(Matai 26:69-70; Maalika 14:66-68; Luuka 22:55-57)

15 Simoni Peeteli nu mfundigwa újungi jumo, bankongaga kenyuma. Umfundigwa jula, umpuuti unkulumba aalimmeenye, jo alinkwingila na Jesu ndupaso lwa nyumba jaa mpuuti unkulumba.

16 Looli Peeteli alinkwima panja pa kipata. Po umfundigwa újungi jula, úju umpuuti unkulumba aalimmeenye, alinkusooka panja. Alinkujoba nu ndindwana jumo úju aali ndindilili pa kipata, alinkummwitiikisa Peeteli úkwingila ndupaso.

* 18:9 18:9 Bala kalata gwa Johani 17:12. † 18:11 18:11 Bule, úkamanya úkuti ngulondigwa úkukubilwa bo muno Taata asibaatiike úkuti ngubilwe? NKigiliki bikuti Ndinguisa kunwela ikitkombe iki Taata ambeeble úkuti nnwelemo?

‡ 18:14 18:14 Bala kalata gwa Johani 11:50.

¹⁷ Po ṭindindwana ṭindindilili jūla, alinkunndaalūusya Peeteli alinkuti, "Bule, na nungwe ukkanja gwe jumo mbafundigwa baa mundu ujo?" Peeteli alinkummwamula alinkuti, "Himma, ngaja jo une."

¹⁸ Kunongwa jaa kuti kwali ni mbepo, abatūmwa na babombeli bala baalyimile apa gwalipo umooto gwa nkala, bootaga umooto. Jooke Peeteli aalyimile pamopeene nabo, otoga umooto.

*Umpuuti unkulumba ikunndaalūusya Jesu
(Matai 26:59-66; Maalika 14:55-64; Luuka 22:66-71)*

¹⁹ Po umpuuti unkulumba jūla, ingamu jaake Anasi, alinkunndaalūusya Jesu isya bafundigwa baake ni manyisyo syake.

²⁰ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Akabalilo koosa naajobaga ku bandu boosa pabwelu, naamanyisaga abandu mu sinagogi syinu na ndupaso lwa tempeli, muno abajuuta bingi bikubungaana pamopeene. Mmanyisye imanyisyo syangue syosa pabwelu.

²¹ Po fiki kūundaalūusya une? Po fiki ṭikubalaalūusya abandu aba bambilikisyaga bo ngumanyisya? Abeene basimeenye isi naajobaga nu kūmanyisya."

²² Jesu bo ajobile isyo, umbombeli jumo uju aalyimile kifuki nagwe, alinkunkoma ni ipi, alinkunndaalūusya alinkuti, "Bule, kūmmwamula bo ulo umpuuti unkulumba?"

²³ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Linga njobile kabiibi, joba ububiibi bwangu. Looli linga njobile isya bwanalooli, po fiki kāngoma?"

²⁴ Po Jesu bo akaali apinyiigwe, Anasi alinkulagila ukkanji bammwege nu kabuuka nagwe ku mpuuti unkulumba, Kajafa.

*Peeteli ikunkaana Jesu kangi
(Matai 26:71-75; Maalika 14:69-72; Luuka 22:58-62)*

²⁵ Po Peeteli bo akaali ikoota umooto, abandu bambo balinkunndaalūusya balinkuti, "Bule, na nungwe ukkanja gwe jumo mbafundigwa baa mundu jūla?" Peeteli alinkwamula alinkuti, "Himma, ngaja jo une."

²⁶ Looli jumo mbatūmwa abaa mpuuti unkulumba, uju aali nkamu gwa mundu uju Peeteli aalinsengile imbulukuti, alinkunndaalūusya alinkuti, "Bule, ukkanja jo ugwe naakabwene bo uli pamopeene na Jesu mu nganda?"

²⁷ Peeteli alinkukaana kangi alinkuti, "Ngaja jo une." Nakalinga ingongobe jilinkukooela.

*Jesu bikuntwala kwa Pilati
(Matai 27:1-2, 11-14; Maalika 15:1-5; Luuka 23:1-5)*

²⁸ Po nūlubunjā fijio, abalongosi baa Bajuuta balinkummwega Jesu ukkanfuma kwa Kajafa. Balinkubuuka nagwe ku kitangaalala kya ndongosi gwa Balooma. Looli abeene bakaalingiile nnyumba jaake ukkanji balingiinyasya,[§] baatiilaga ukkanji aabatikulya ifindu fya pa kyaka kya Pasa.

²⁹ Po ṭondongosi gwa kiisū ikyā Jutai, ingamu jaake Pilati, alinkusooka panja nu kabuuka apa baalipo, alinkubalaalūusya alinkuti, "Bule, umundu uju abombile mbiibi siliku isi mukunsitaaka?"

³⁰ Abeene balinkummwamula balinkuti, "Linga umundu uju akaali ni mbiibi, takaabagile ukkanji nagwe kūmyako."

³¹ Pilati alinkubabuula alinkuti, "Po jujuamwe namummwege mukanndongege ukkanjogana ni ndagilo syinu." Looli abeene balinkummwamula balinkuti, "Tukaja nu bulagili ubwa kūnndonga umundu gwesa ukkanji afwe."

³² Isyo syabombiigwe bo ulo, ukkanji isi Jesu aajobile siboneke, ukkanangisya muno aikufwila.

Pilati ikunndaalūusya Jesu

³³ Po Pilati alinkwingila kangi nnyumba, alinkulagila ukkanji bantwale Jesu kamyake, alinkunndaalūusya alinkuti, "Bule, ugwe uli Malafyale gwa Bajuuta?"

³⁴ Looli Jesu alinkummwamula alinkuti, "Bule, isi kūundaalūusya, sikufuma mu nyiinogono syako pamo abandu abangi bakubuulile inongwa syangue?"

³⁵ Pilati alinkummwamula alinkuti, "Bule, une ndi Njuuta? Moomuumo, abandu abaa nkikolo kyako pamopeene na bapuuti abalongosi bo aba bakutwele kūmyangue ukkanji ngulonge. Bule, ubombile ifiki?"

[§] **18:28 18:28** Bakaalingiile nnyumba jaake ukkanji balingiinyasya ukkanjogana ni nyiiho sya Bajuuta, linga uNjuuta ingile mu nyumba jaa mundu uju akaja Njuuta aanyalaga, akaabagiile ukkanji ifindu fya pa kyaka kya Pasa.

³⁶ Jesu alinkwamula alinkuti, “UBunyafyale bwangū bükaja bwa pakiisū apa. Linga bwali bwa pakiisū apa, po abafundigwa bangū baabagile ʉkʉndwila ʉkuti ndingakoligwa na Bajuuta. Looli ʉBunyafyale bwangū bükaja bwa pakiisū apa.”

³⁷ Po Pilati alinkʉnndaalʉsyā alinkuti, “Bule, po sya nalooli ʉkuti ugwe ʉli malafyale?” Jesu alinkwamula alinkuti, “Jo ugwe ʉjobile ʉkuti une ndi malafyale. Une naapaapiigwe pakiisū apa, kangi naalilise, ʉkuti mbamanyisyé abandu ʉbwanalooli. ʉmündu gwesa ʉju ikabukonga ʉbwanalooli, ikugapilikā amasyū gangū.”

³⁸ Pilati alinkʉnndaalʉsyā alinkuti, “ʉbwanalooli fyo fiki?”

Pilati bo ajobile isyo, alinkusooka panja, alinkubabuula abalongosi baa Bajuuta alinkuti, “Une ngajaaga inongwa najimo ku mundu ʉju.

³⁹ Looli muli nū lwiho ʉlwa kuuusūma ʉkubaabuula ʉmpinyigwa jumo pakabalilo akaa pa kyaka kya Pasa. Bule, mukʉndonda mbaabuile ʉMalafyale gwa Bajuuta?”

⁴⁰ Looli abandu boosa balinkujwega balinkuti, “Himma! Ɂlingatwabuila ʉmündu ʉjo, looli ʉtwabuile Balaba!” Balaba aapinyigwe mu nnyololo kūnongwa jaa kubupinga ʉbalongosi bwa Balooma.

19

Jesu iku longigwa ʉkugogigwa

(Matai 27:15-31; Maalika 15:6-20; Luuka 23:13-25)

¹ Po Pilati alinkʉmmwega Jesu nnyumba, alinkubalagila abasikali baake ʉkuti bankome Jesu ni fingoti.

² Abasikali balinkuluka ingiga ijaa miifwa, balinkumfwika muntu. Kangi balinkumfwika ʉnselekesye ʉmfubiifu ʉbatiitʉ, ugwa malafyale. ³ Balinkubuuka kūmyake, balinkumponia balinkuti, “Ugonile, gwe Malafyale gwa Bajuuta!” Balinkunkoma na mapi.

⁴ Pilati alinkusooka panja kangi, alinkukibuula iklundilo ikyā bandu bala alinkuti, “Namupilikisyé, nantwele panja kūmyinu ʉmündu ʉju, ʉkuti mumanye ʉkuti ngajaaga inongwa najimo mmyake.”

⁵ Po balinkʉnsoosya Jesu panja bo afwele ingiga ijaa miifwa nū nselekesye ʉmfubiifu ʉbatiitʉ. Po Pilati alinkujoba pabwelu alinkuti, “Keeta, ʉmündu ʉmwene jo ʉjo!”

⁶ Abapuuti abalongosi na babombeli baabo bo bammbwene Jesu, balinkujwega balinkuti, “Nkomelele pa kikohekano, nkomelele pa kikohekano!” Po Pilati alinkubabuula alinkuti, “Namummweje jujuumwe mukankomelele pa kikohekano, namanga une ngajaaga inongwa najimo mmyake.”

⁷ ABajuuta balinkʉmmwamula balinkuti, “Uswe tuli nū lülagilo. ʉkukongana nū lülagilo ʉlo, ikułondigwa ʉkugogigwa, paapo ikwijoba ʉkuti Mwana gwa Kyala.”

⁸ Pilati bo apiliike amasyū ago, alinkukindilila ʉkutiila fijo.

⁹ Po alinkwingila kangi nnyumba jaake, alinkʉnndaalʉsyā Jesu alinkuti, “Gwe mundu ugwe, ʉfumile kuegū?” Looli Jesu akaalimmwamwile naliimo.

¹⁰ Po Pilati alinkʉnndaalʉsyā alinkuti, “Fiki ʉtikʉnnyaaamula? Bule, ʉkamanya ʉkuti ndi nū bulagili ʉbwa kükwbuyla, kangi nū bwa kükukomelele pa kikohekano?”

¹¹ Jesu alinkʉmmwamula Pilati alinkuti, “Ngali ʉkaja nū bulagili naburomo linga ʉkaapeeliigwe na Kyala. Looli ʉmündu ʉju aambilikile mmaboko gaako, ali nū bʉtulanongwa ʉbonyawamu fijo ʉkukinda ʉbʉtulanongwa bwako.”

¹² Po Pilati bo apiliike isyo, alinkugela ʉkukonda injila ijaa kūmmwabula Jesu, looli aBajuuta balinkukindilila ʉkujwega balinkuti, “Linga gummwabwile ʉmündu ʉjo, po ʉkaja mmmanyani gwa malafyale gwa Balooma. ʉmündu gwesa ʉju ikwipela ʉkujā malafyale, ʉkämpinga ʉmalafyale gwa Balooma.”

¹³ Pilati bo apiliike amasyū ago, alinkʉntwala Jesu panja, alinkwakutuugala pa kikota kya bulongi, ʉbujo ʉbu baatigi, Lwalo lwa Mabwe (ingamu iji mu njobelō ijaa Bajuuta, bikuti Gabata).

¹⁴ Kaali kabailo aka iisuba lyali pantu, pi isiku lya kwitendekesyā kūnongwa jaa kyaka kya Pasa. Pilati alinkukibuula iklundilo ikyā bandu alinkuti, “Keeta, ʉmalafyale gwinu jo ʉju!”

¹⁵ Abeene balinkujwega balinkuti, “Nngoge, nngoge! Nkomelele pa kikohekano!” Pilati alinkubalaalʉsyā alinkuti, “Bule, mukʉlonda nñkomelele pa kikohekano ʉmalafyale gwinu?” Abapuuti abalongosi balinkʉmmwamula balinkuti, “Uswe tukaja nagwe ʉmalafyale ʉjuŋgi, looli mwene ʉmalafyale gwa Balooma!”

¹⁶ Po kūmmaliikisyō Pilati alinkʉmmibiika Jesu mmaboko gaabo ʉkuti bankomelele pa kikohekano.

*Jesu ikukomeleligwa pa kikohekano**(Matai 27:32-44; Maalika 15:21-32; Luuka 23:26-43)*

Po abasikali balinkummwega Jesu na kabuuka nagwe.

¹⁷ Alinkupimba ikikohekano kyake, alinkusookamo nkaaja, alinkubuuka pabujo ubu mu njobeloo jaabo bikuti Goligota, kokuti ulupaja lwa Ntu.

¹⁸ Bo bafikile pala, balinkunkomelila Jesu pa kikohekano. Pabujo bulabula baalipo abandu bamo babili aba baabakomeliile pa fikohekano pamopeene nagwe, jumo kükibafu ikiililo, na jungi kükibafu ikiimama.

¹⁹ Pilati alinkulagila ukuti gasimbige amasya nu kugabiika pa kikohekano kya Jesu, aga gikuti,

*Uju jo Jesu ugwa mu Nasaleti
uMalafyale gwa Bajuuta*

²⁰ Ubusimbe ubo bwasimbiigwe mu njobeloo ijaa Bajuuta, aBalooma na Bagiliki. ABajuuta bingi baabalaga ubusimbe ubo, paapo pabujo ubo apa baalinkomeliile pa kikohekano, paali kifuki na mu Jelusalemu.

²¹ Po abapuuti abalongosi baalimmbuulile Pilati ukuti, "Ulingasimbaga ukuti, 'Uju jo Malafyale gwa Bajuuta,' looli usimbe ukuti, 'Umundu uja aajobile ukuti umwene jo Malafyale gwa Bajuuta.'

²² Pilati alinkubaamula alinkuti, "Himma, ubusimbe busyle bubuubo bo muno naalagile."

²³ Abasikali bo bankomeliile Jesu pa kikohekano, balinkwega imyenda gyake, balinkujaba ifijabo fina. Kukuti nsikalii alinkwega ikijabo kyake. Kangi balinkwega unselekesye gwake. Unselekesye ugu, gwalukiigwe ulupande lumolwene itolo ulwa mwenda, gukaali nu busone nabamu.

²⁴ Po balinkujobesania balinkuti, "Tulinganyaafulania unselekesye ugu, looli tubombe ubulagusi ukuti gujege gwani." Isyo syabombiigwe ukuti siboneke isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, "Baajabeeene imyenda gyangu, na kabomba ubulagusi ubwa nselekesye gwangu."* Syo isi baabombile abasikali.

²⁵ Po baalipo abakiikulu bamo bana aba baalyimile kifuki ni kikohekano kya Jesu. Abakiikulu abo aalipo unna gwa Jesu, unna unnandi gwa Jesu, Malija unkasi gwa Kilyopa, na Malija ugwa ku Magatala.

²⁶ Jesu bo ammbwene unna, kangi nu mfundigwa uja aalinnganile fijo iimile kifuki nu nna, alinkuti, "Gwe juuba, nkeete uja. Mbiike ukuja mwanaako."

²⁷ Kangi alinkummbuula umfundigwa jula alinkuti, "Nkeete uja. Mbiike ukuja jo nyoko." Po ukufuma akabalilo kalakala umfundigwa jula alinkubuuka nu nna gwa Jesu, alinkwakutuugala nagwe kukaaja kaake.

*Ukuufwa kwa Jesu**(Matai 27:45-56; Maalika 15:33-41; Luuka 23:44-49)*

²⁸ Po Jesu alinksyagania ukuti amalile ukujibomba imbombo jaake. Po alinkujoba alinkuti, "Naumiilwe amiisi." Ulo syaboniike isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo.[†]

²⁹ Pabujo buka kyalipo ikyombo iki baaliiswisyemo ifinga ingali iji jilulile. Po balinkwega isipanji, balinkujubika mu finge ijo, balinkufiyika ku lutete, balinkuntwalila Jesu ku ndomo.

³⁰ Jesu bo onjile ifinga ijo, alinkujoba alinkuti, "Imbombo jangu jimaliike!" Po unta galinkugoboka, alinkufwa.

Abasikali bikunndasa Jesu ni ngwego

³¹ Lyali isiku ilya kwitendekesy,[‡] kangii Sabati jila lyali isiku inywamu ukugakinda agangi.[§] Kunongwa jaa kuti abalongosi baa Bajuuta bakaalondaga umfimba gusyale pa kikohekano pi isiku ilya pa Sabati, po balinkubuuka kwa Pilati, balinkansuuma ukuti abasikali babuuke bakabakonyole amalundi* abandu aba baabakomeliile, nu kusooysapo imifimba gyabo pa fikohekano.

³² Po balinkubuuka, balinkunkonyola amalundi ugwa kwanda nu gwa bubili aba baabakomeliile pamopeene na Jesu.

³³ Looli bo bikubuuka kwa Jesu, balinkwaga afwile, po bakaalinkonyile amalundi.

* 19:24 19:24 Bala kalata gwa Isabuli 22:18. † 19:28 19:28 Bala kalata gwa Isabuli 69:21. ‡ 19:31 19:31 Isiku ilya kwitendekesy lyali isiku ly Nkihaano, Sabati jandaga Nkihaano namajolo. § 19:31 19:31 Isabati jila lyali isiku inywamu ukugakinda agangi paapo jaali pa masiku gaa kyaka kya Pasa. * 19:31 19:31 Babuuke bakabakonyole amalundi Baabombile bo ulo ukuti bafwe nakalinga.

³⁴ Leelo unsikali jumo alinkunndasa Jesu ni ngwego pa lubafu. Po illopa na miisi flinkusooka.

³⁵ Inongwa isi sisimbiigwe nu mundu uju aasikeetaga isi syabombigwaga. Isi ikusijoba sya nalooli, kangi joope ameenye ukuti isi ikejoba sya nalooli. Po ulo na numwe mwitikege.

³⁶ Isyo syabombiigwe ukuti siboneke isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, "Ikifupa kyake nakimo iki aakikukonyoka."†

³⁷ Kangi Kalata uMwikemo ikati, "Bikwisa kunteetaga uju baalinndasile."‡

Bikansyila Jesu

(Matai 27:57-61; Maalika 15:42-47; Luuka 23:50-56)

³⁸ Isyo bo sikindile, alinkwisa umundu jumo ingamu jaake Joosefu ugwa mu Alimatai. Umundu uju aali mfundigwa gwa Jesu, looli kubutiti itolo, paapo aabatiilaga abalongosi baa Bajuuta. Po umundu jula alinkubuuka kwa Pilati, alinkunsuuma ukuti agwege umfimba gwa Jesu akasyile. Pilati alinkummwitikisy. Po Joosefu alinkubuuka, alinkugusosyapo umfimba.

³⁹ Po Nikotemu, uju akabalilo kamo aabuukile kwa Jesu pakilo,§ alinkwisa na mafuta agaa luuma ulanunu, gaali kilo amalongo matatu.

⁴⁰ Po abandu babilo bala balinkwega umfimba gwa Jesu, balinkuguniembeteelela umwenda umwel, balinkugupaka amafuta gala agaa luuma ulanunu ukakongana nu lwiho ulwa Bajuuta ulwa kusyila abanda.

⁴¹ Pabujo apa baalinkomeliile Jesu gwalipo ungunda. Mu ngunda mula lyalimo ipumba iipyä ili bakaalinsyilemo umundu najamo.*

⁴² Isiku ilyo, lyali isiku ilya Bajuuta ukwitendekesy pa Sabati. Kunongwa ijo balinkansyila Jesu mwi ipumba lila, paapo lyali kifuki.

20

Jesu asyukile mbufwe

(Matai 28:1-8; Maalika 16:1-8; Luuka 24:1-12)

¹ Nulubanju fijo bo bukaali ukuya, pi isiku ilya pa ndangu,* Malija ugwa ku Magatala alinkubuuka kwi ipumba lya Jesu. Alinkwaga ilibwe lila libungulusiigwe ukufuma pa kifigo ikyu ipumba.

² Po alinkubopa pala, alinkubuuka kwa Peeteli na ku mfundigwa jula, uju Jesu aalinnganile fijo. Alinkubabuula alinkuti, "Abandu bamo bagusoosiyemo umfimba gwa Ntwa gwita mwi ipumba, kangi tukakumanya kuno bagubiikile!"

³ Peeteli nu mfundigwa ujungi jula, alinkusookapo, alinkubuuka kwi ipumba.

⁴ Bobabiili baabopaga bo bikaabuuka, looli umfundigwa jula aabopile ukunkinda Peeteli, nu kuntalilapo ukufika pi ipumba.

⁵ Alinkwinama, alinkulingulila mwi ipumba, alinkugabona umwenda ugwa baalinsyilile Jesu, looli akaalingiile nkati.

⁶ Po Simoni Peeteli alinkunkonga, alinkufika pala, alinkwingila mwi ipumba nu kugwaga umwenda ugwa baalinsyilile Jesu.

⁷ Kangi alinkukyaga ni kitambala iki baalimpinyile Jesu kantu. Kikaali pamopeene ni myenda igingi, looli kyapindiigwe pasima, pambali.

⁸ Po umfundigwa ujungi jula, uju aatalilepo ukufika pala, joope alinkwingila mwi ipumba. Alinkukeeta, alinkwitika,

⁹ na paapo baakaali ukusyagania isya mwa Kalata uMwikemo isi sikuti, Jesu mpaka asyuke ukufuma mbafwe.

¹⁰ Po abafundigwa bala alinkubuuka kumyabo.

Jesu ikunsetukila Malija ugwa ku Magatala

(Matai 28:9-10; Maalika 16:9-11)

¹¹ Looli Malija ugwa ku Magatala alinkusyala nu kwima panja pi ipumba, aalilaga. Bo ali pakulila, alinkwinama nu kulingulila mwi ipumba,

¹² alinkubabona abandumi babilo aba baafwele imyenda imyelu. Baatuugeele apa kubwandilo paali nu mfimba gwa Jesu. Ugwandumi jumo aatugeele kantu, ujungi aatugeele ku malundi.

† 19:36 19:36 Bala kalata gwa Isabuli 34:20. ‡ 19:37 19:37 Bala kalata gwa Sakalija 12:10. § 19:39 19:39

Bala kalata gwa Johani 3:1-2. * 19:41 19:41 Ulwiho ulwa Bajuuta ulwa kusyila abandu, baababiikaga abafwe mu mbako nu kubiakpo iibwe pa kifigo. Iipumba lya Jesu lyali mu mbako. * 20:1 20:1 Isiku ilya pa ndangu Bala ku Isyakulangaania.

¹³ Abandumi bala balinkunndaalusya balinkuti, "Gwe juuba, fiki kulila?" Joope alinkubaamula alinkuti, "Abandu bamo bagusoosiyepo umfimba gwa Ntwa gwangu, kangi ngamanya na kuno bagubiikile!"

¹⁴ Malija bo ajobile amasyu ago, alinkusanuka, alinkummbona umundu jumo iimile palapala. Ngimba umundu jala aali jo Jesu, looli Malija akaalimmeenye.

¹⁵ Jesu alinkunndaalusya alinkuti, "Gwe juuba, fiki kulila? Bule, kunnonda jwani?" Malija iinogonaga ukuti umundu jula aali mbombi ugwa mu ngunda, po alinkummwamula alinkuti, "Gwe taata, linga jo ugwe ugusoosiyepo umfimba gwake, mbaula kano ugubiikile, niine ngubuuuka kukugwega."

¹⁶ Jesu alinkunkoolela ingamu jaake alinkuti, "Gwe Malija!" Po Malija alinkasanuka, alinkummbona Jesu, alinkujoba mu njobelo jaake alinkuti, "Laboni!" Ingamu iji kokuti Mmanyisi.

¹⁷ Jesu alinkummbuula alinkuti, "Leka ularingangolaga. Ngaali ukubuuuka kumwanya kwa Taata. Po buuuka ukababuule abakamu bangu,[†] ukuti ngubuuuka kumwanya kwa Taata, uju jo Gwiseemwe, kwa Kyala gwangu uju jo Kyala gwinu."

¹⁸ Po Malija ugwa ku Magatala alinkubuuuka ku bafundigwa baa Jesu, alinkubabuula inongwa isi, alinkuti, "Keeta, une nummbwene uNtwa!" Po alinkubalingaania syosa isi Jesu aalinndagiile.

*Jesu ikubasetukila abafundigwa baake
(Matai 28:16-20; Maalika 16:14-18; Luuka 24:36-49)*

¹⁹ Namajolo iliisiku lililila, abafundigwa baa Jesu baabungeene mu nyumba jimo, nu kwigala inyiigi paapo baabatilaga abalongosi baa Bajuuta. Na paapo inyiigi syaliigaliigwe, nakalinga Jesu alinkuboneka pabwelu, nu kwima pakati pamyabo, alinkubaponia alinkuti, "Mugonile, ularutengaano luge na nuumwe!"

²⁰ Po alinkubanangisa amakoko agaa mmaboko na pa labafu lwake. Abafundigwa bo bammbwene uNtwa, alinkuhoboka fijo.

²¹ Jesu alinkubaponia kangi alinkuti, "Ularutengaano luge na nuumwe. Bo ulu Taata aalindumile une, bo luluulo na niine ngubatuma umwe pakiisu apa."

²² Po alinkubapuutila umueji, alinkubabuula alinkuti, "Namwambilile Mbepo Mwikemo.

²³ Linga mukubahobokela abandu ubutulanongwa bwabo, Kyala joope ikubahobokelaga ubutulanongwa bwabo. Linga mutikubahobokela, Kyala joope atikubahobokelaga."

Jesu ikunsetukila Tomasi

²⁴ Umfundigwa jumo mbafundigwa baa Jesu, ingamu jaake Tomasi, uju bantigi Mbasa, akaali pamopeene na bafundigwa abangi bo Jesu ikubasetukila.

²⁵ Po abafundigwa abangi bala balinkummbuula alinkuti, "Uswe tummbwene uNtwa." Looli umwene alinkubaamula alinkuti, "Une ngabagila ukwitiika isyo linga ngagabona taasi amakoko agaa misumali mmaboko gaake na pa labafu lwake, nu kumpalamamaasya ni nyooobe syangu."

²⁶ Undungu gumo bo gukindile, abafundigwa baa Jesu balinkubungaana pamopeene kangi nnyumba. Iliisiku ilyo joope Tomasi aalipo pamopeene nabo. Inyiigi baaliigeele, nakalinga, Jesu alinkuboneka pabwelu, alinkwima pakati pamyabo, alinkubaponia alinkuti, "Mugonile. Ularutengaano luge na nuumwe!"

²⁷ Po Jesu alinkummbuula Tomasi alinkuti, "Gwe Tomasi, isaga upalamaasye nu loobe lwako mmaboko ganga. Kangi upalamaasye na maboko gaako pa labafu lwangu. Ulingendelelaga ukasita kwitiika, looli gwitiike."

²⁸ Tomasi alinkummwamula alinkuti, "Ugwe uli Ntwa gwangu! Kangi gwe Kyala gwangu!"

²⁹ Jesu alinkummwamula alinkuti, "Gwitiike paapo umbwene. Basajiigwe aba baanyiitiike na paapo bakaambona."

Inyang jaa kalata uju

³⁰ Jesu aabomile ifiika fii fingi ifingi, ifi abafundigwa baake baafibwene. Ifiika ifyo fisimbigwa mwa kalata uju.

³¹ Looli ifiika ifi filimo mwa kalata uju, fisimbigwe ukuti mwitiike ukuti Jesu jo Meesija, Mwana gwa Kyala, nu kuti ku njila jaa kummwitiika, mukabe ubuumi bwa bwila na bwila mu ngamu jaake.

[†] 20:17 20:17 Abakamu bangu Kokuti Abafundigwa bangu.

21

Jesu ikubasetukila abafundigwa baake mu Galilai

¹ Akabalilo bo kakindilepo panandi, Jesu alinkubasetukila kangi abafundigwa baake kumbali kwa sumbi Galilai.

² Baalipo Simoni Peeteli, Tomasi uju ingamu ijingi jo Mbasaa, Natanaeli uju aafumile mu Kana mu Galilai, abaana babili abaa Sebetai,* na bafundigwa abangi babili.

³ Simoni Peeteli alinkubabuula abanine alinkuti, "Ngabueka ku nyanya kukekula iiswi." Abeene balinkummwamula balinkuti, "Na nuuswe tukubueka pamopeene na nungwe." Po balinkubueka, balinkwipaka mwi ibooti, baalobile ikilo kyosa, leelo bakaakolilepo iiswi najimo.

⁴ Kabukye, Jesu alinkwima kumbali kwa sumbi, leelo abafundigwa baake bakaameenyre ukuti jo Jesu.

⁵ Po Jesu alinkubakoolela alinkuti, "Mwe bamanyaani bangu, bule, mukolilepo iiswi simo?" Abeene balinkummwamula balinkuti, "Himma."

⁶ Jesu alinkubabuula alinkuti, "Namusope ulwelo kukebafu kya ka kiiliilo ikyo ibooti, mukukola iiswi." Po balinkusopa ulwelo mwa sumbi, leelo baatoliigwe ukulukwaba paapo baakolile iiswi inyngi fijio.

⁷ Po umfundigwa jula uju Jesu aalinnganile fijio, alinkummbuula Peeteli alinkuti, "Jo Ntwa!" Simoni Peeteli bo apiliike ukuti jo Ntwa, alinkufwala umwenda gwake ugua aafulile bo andile ukuloba, alinkwitaaga mwa sumbi.

⁸ Abafundigwa abangi bala balinkubueka kumbali kwa sumbi ni ibooti, paapo bakaali patali, looli baali imitambo imia jimo bunoo. Balinkulukwaba ulwelo ula lwalisiwile iiswi.

⁹ Bo bafikile kumbali kwa sumbi, baagwagile umooto. Pa mooto gula syalipo iiswi ni kisyesyre.

¹⁰ Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Isaga, namutwale apa iiswi simo isi mulobile."

¹¹ Po Peeteli alinkwingila mwi ibooti, alinkulukwabila kumbali ulwelo lala ula lwalisiwile iiswi. Ndewelo lula syalimo iiswi inywamu 153. Na paapo syalimo iiswi inyngi fijio, poope ulwelo lukaanyaafwike.

¹² Jesu alinkubabuula abafundigwa baake alinkuti, "Isaga mulyemo ifindu." Akaalipo umfundigwa uju aagelilepo ukunndaalusya ukuti, "Ugwe gwe gwani?" Paapo baameenyre ukuti jo Ntwa.

¹³ Po Jesu alinkwisa, alinkwega ikisyesyre, alinkubapapo abafundigwa baake. Kangi alinkwega syope iiswi, alinkubomba bo lululo.

¹⁴ Ulo lwalii lwa katatu Jesu ukubasetukila abafundigwa baake, bo asyakile ukufuma mbafwe.

Jesu ikujoba na Peeteli

¹⁵ Bo baliile, Jesu alinkunndaalusya Peeteli alinkuti, "Simoni gwe mwana gwa Johani, bule, uunganile fijio ukubakinda muno baanganile abanino aba?" Peeteli alinkummwamula alinkuti, "Moomuumo gwe Ntwa, umeenye ukuti nguganile." Jesu alinkummbuula alinkuti, "Utiimege utung'oosi twangu."

¹⁶ Jesu alinkunndaalusya Peeteli ulwa bubili alinkuti, "Simoni gwe mwana gwa Johani, bule uunganile?" Peeteli alinkummwamula alinkuti, "Moomuumo gwe Ntwa, umeenye ukuti nguganile." Jesu alinkummbuula alinkuti, "Utiimege ing'oosi syang."

¹⁷ Alinkunndaalusya ulwa butatu alinkuti, "Simoni gwe mwana gwa Johani, bule uunganile?" Po Peeteli alinkusulumania paapo aalinndaalusya ulwa butatu ukuti, "Bule, uunganile?" Alinkummwamula alinkuti, "Gwe Ntwa, umeenye syosa. Umeeenyre ukuti nguganile." Jesu alinkummbuula alinkuti, "Utiimege ing'oosi syang."

¹⁸ Nalooli nikubueka ugwe bo uli ndumyana, gwaliisibiile ukufwala imyenda gyako jujugwe, nu kabueka koosa kano gwalondaga. Looli bo ukangeele, kugolosyaga amaboko gaako, umundu ujungi ikukufwalisyaga imyenda gyako, nu kabueka na nungwe kano ukigana ukubueka."

¹⁹ Jesu aajobile bo ulo ukunangisya injila iji Peeteli ikwisa kufwila na kantuufya Kyala. Po Jesu alinkummbuula Peeteli alinkuti, "Ungongege."

²⁰ Po Peeteli alinkusanuka, alinkummbona umfundigwa uju Jesu aalinnganile fijio, aabakongaga. Umfundigwa ujo jo jula aalimmwegamiile Jesu bo bikulya ifindu, na kunnndaalusya ukuti, "Gwe Ntwa, jo jwani aikukuliila?"

* 21:2 21:2 Abaana babili abaa Sebetai Ingamu syabo baali bo baa Jaakobo na Johani. Bala kalata gwa Matai 10:2.

²¹ Po Peeteli bo ammbwene umfundigwa jala, alinkunndaalusa Jesu alinkuti, "Gwe Ntwa, bule, fiki aafikuboneka ka mfundigwa ujo?"

²² Jesu alinkummwamula alinkuti, "Linga ngulonda ukuti aje muumi mpaka akabalilo aka angugomoka, fiki isyo sikukutaamya? Ugwe ungongege."

²³ Kunongwa ijo, abafundigwa bingi biinogonaga ukuti umfundigwa ujo atiisakufwamo siku. Looli Jesu akammbulaga umfundigwa ujo ukuti atiisakufwamo siku, looli aatile, "Linga ngulonda ukuti aje muumi mpaka akabalilo aka angugomoka, fiki isyo sikukutaamya?"

²⁴ Umfundigwa ujo jo uju ikusisimikisyu isi nu kusisimba. Nuuswe tameenye ukuti isi ikujoba sya nalooli.

Jesu aabombile isingi inyingi

²⁵ Silipo isingi inyingi isi Jesu aabombaga. Linga syosa isyo syasimbiigwe, ngwaga pakiisu poosa pakaafwanaga ukubiikamo baakalata aba baasimbwigwaga.

Imbombo sya Batumigwa

Isyakulongosya

Unsimbi gwa kalata uju aali jo Luuka, jo uju aasimbile joope na kalata gwa iNdumi iNunu ijaa Luuka. Mwa kalata uju ikapanga ukuti, Jesu bo anyakiigwe ukubuuka kumwanya, abafundigwa baake balinkwanda ukulumbilila iNdumi iNunu ku Bajuuta abaa nkiisa kyabo. Luuka ikulingaania muno abafundigwa boosa kabwandilo baalimwambiliile Mbepo Mwikemo, na muno Mbepo ujo endeelaga ukabalongosya nu kabakasaabeene pamopeene na balongosi baabo, mu mbombo jaabo ijaa kulumbilila iNdumi ijaa Jesu.

Ndutuulo ulwa 1-12 Luuka ikapanga isi untamigwa Peeteli aabombile, na isi syaboniike ku biitiki abaa mu Jelusalemu. Kangi Mbepo Mwikemo muno aabatuhuliile fijo ukusyagania ukuti Kyala ikulonda iNdumi iNunu ijaa Jesu jifumusigwe ku bandu abaa mfisi fyosa. iNdumi ijo jikaja jaa Bajuuta beene. Kangi ulutuulo ulwa 13-28, Luuka ikulingaania muno Mbepo Mwikemo aalinndongwisye untamigwa Pauli ukubuuka nkelumbilila iNdumi iNunu mbujo ubwingi ubwa mu Asija na mBelaja, na kumaliikisya nkaaja akaa mu Looma. Mwa kalata uju aasimbile simo isi untamigwa Pauli aalumbiliile. Iyi sikututuula uswe ukusyagania muno baalumbiliile iNdumi iNunu ijaa Jesu ku bandu abaa luko nu luko, na isi baaganilaga nasyo bo bikulumbilila.

Iyi silimo mwa kalata uju	Ulutuulo
Ubwandilo bwa kipanga kya Kyala	1:1-5:42
Ingubilo sya Bakalisiti bo bikulumbilila iNdumi iNunu	6:1-9:31
Imbombo jaa Peeteli	9:32-12:25
Injila jaa Pauli ijaa kwanda ukubuuka kukulumbilila	13:1-14:28
Ulukomaano ulwa mu Jelusalemu	15:1-41
Injila jaa Pauli ijaa babili ukubuuka kukulumbilila	16:1-18:22
Injila jaa Pauli ijaa batata ukubuuka kukulumbilila	18:23-21:14
Ukukoligwa Pauli nu kwenda injila jaa kubuuka ku Looma	21:15-28:31

Jesu ikunyakigwa ukubuuka kumwanya

¹ Mwitiki mwinangu Tyofili, mwa kalata gwangu jula ugwa kwanda,* naasimbile syosa isi Jesu aabombaga nu kumanyisa, ukufuma kabwandilo bwa mbombo jaake,

² ukufika pi isiku lila aalyegigwe ukufyuka kumwanya, bo abalagile ku njila jaa Mbepo Mwikemo abatumigwa[†] aba aabasungwile.

³ Ku masika amalongo mana bo asyukile ukufuma mbufwe, aabasetukilaga abatumigwa bala kaa kingi, ku njila nyigi, ukubanangisya ukuti umwene nalooli muumi. Aajobaga nabo inongwa isya Bonyafyale bwa Kyala.[‡]

⁴ Iliisiku limo, bo Jesu aaganiile na batumigwa baake, alinkubalagila alinkuti, "Mulingasookangamo mu Jelusalemu, looli muguulile ukwambilila Mbepo Mwikemo uju Taata aafingile, uju mwapiliike bo ngajoba inongwa syake.

⁵ Namanga Johani uMoosi aaboosyaga abandu na miisi, looli amasiku manandi aga gikwisa, umwe aamukoosigwaga na Mbepo Mwikemo."[§]

⁶ Akabaliloo akangi bo Jesu aaganiile na batumigwa baake, balinkanndaalusaya balinkuti, "Bule Ntwa, akabaliloo aka ko kaa kubagomokesya aBanyaasilaili ubunyaafyale bwabo?"

⁷ Alinkubaamula alinkuti, "Iliisiku na kabalilo kaa kubombigwa, afibaatiike Taata, jikaja mbombo jinu ukumanya.

⁸ Looli mukwisa kwambilila amaka bo Mbepo Mwikemo abasulukiile, po mukufumusyaga mu Jelusalemu, moosa nkiisu ikyu Jutai ni kya mu Samalija, ukwakufika kuno kimalkiile ikiisu."

⁹ Jesu bo amalile ukujoba isyo, boosa bo bikunkeeta, alinkwegigwa ukufyuka kumwanya, ibingo lilinkumfisa, balinkutoligwa ukummbona kangi.

* 1:1 1:1 Kalata gwangu jula ugwa kwanda jo kalata gwa Luuka. † 1:2 1:2 Abatumigwa Bala ku Isyakulingaania.

‡ 1:3 1:3 UBonyafyale bwa Kyala Bala ku Isyakulingaania. § 1:5 1:5 Aamukoosigwaga na Mbepo Mwikemo Kokuti Kyala ikwisa kuntuma Mbepo Mwikemo ukutugala nkati mu ndumbula syabo nu kabalongosya. Bala kalata gwa Johani 14:16-17.

¹⁰ Bo bakaali baluusamiile kumwanya, bo ikufyuka, nakalinga balinkuboneka abanyambala babili aba baafwele imyenda imyelu, biimile kifuki nabo.

¹¹ Balinkuti, "Umwe mwe banyambala baa mu Galilai, fiki mwimile apa muluusamiile kumwanya? Jesu uju anyakiigwe kamyinu ukubuuka kumwanya, muno mummboniile bo ikufyuka kumwanya, ikwisa kugomoka kangi bo luluulo."

Matija ikusaligwa ukupyanilapo pabujo bwa Juuta

¹² Po abatamigwa baa Jesu balinkusookapo pa Kyamba kya Misyanguti, balinkubuuka mu Jelusalemu, paali kifuki ikilomita jimo* ukufuma pa kyamba kila.

¹³ Bo bafikile nkaaja balinkwingila nnyumba, balinkufyuka nkyumba ikya ku golofwa muno baatuugalaga. Baalimo baa Peeteli, Johani, Jaakobo, Andeleja, Filipo, Tomasi, Balitolomai, Matai, Jaakobo umwana gwa Alifai, Simoni undwila kiisu kyake,[†] na Juuta umwana gwa Jaakobo.

¹⁴ Boosa babaaba baaganilaga bwila pakwipuuta, pamopeene na bakiikulu, na Malija unna gwa Jesu, na baamyaabo baa Jesu.

¹⁵ Iliisiku limo Peeteli aalyimile pakati pa biitiki, bo babungeene. Boosa baali bandu imia jimo na malongo mabili buno.

¹⁶ Alinkubabuula alinkuti, "Mwe baamyitu, syalondigwaga mpaka sibombiigwe isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo. Isyo ijolo aasijobile Ndaabiti[‡] ku njila jaa Mbepo Mwikemo, isya Juuta uju aabalongwisye aba baalinkolile Jesu.

¹⁷ Juuta aali gwa nkibugutila kyitu, twabombaga imbombo pamopeene nagwe.

¹⁸⁻²⁰ Sisimbiigwe mwa kalata ugwa Isabuli ukuti,

'Akaaja kaake na kajegé kisaame,

kangi angatugasyangamo umundu najumo.' "§

(Juuta aalyulile ungunda ni ndalamu isi aakabiile mbuniiongafu, alinkugwila ulwanda, alinkupufuka nu bala bwake bualinkusooka panja. Inongwa isyo syafumwike ka bandu boosa aba baatuugalaga mu Jelusalemu, po ungunda gala balinkugukoolela ingamu jaa Akelitama, mu njobeloo jaabo kokuti uNgunda gwa Ilopa.)

Peeteli alinkwendelela ukujoba alinkuti, "Sisimbiigwe kangi mwa kalata gwa Isabuli ukuti,

'Umundu ujungi apyanilepo pabujo bwake ubwa bulongosi.' *

²¹ "Kunongwa ijo tunsale umundu jumo ndi aba baajaga na nuuswe akabalilo koosa aka uNtwa Jesu asyunguutilaga na nuuswe. Ujo ikulondigwa ukuja jo jumo ndi bala baajaga na nuuswe,

²² ukwändila akabalilo aka Johani uMoosi oosyaga, mpaka iisiku ili Jesu aanyakiigwe kamyitu ukufyuka kumwanya. Ikujaga nkeeti pamopeene na nuuswe ukufumusya ukusyuka kwa Jesu."

²³ Po paapo balinkubajoba abandu babili. Jumo ingamu jaake aali jo Joosefu, ijingi bantigi Balisaba, uju kangi bankoolelaga ingamu ijaa Jusiti. Ugwa babili, ingamu jaake aali jo Matija.

²⁴ Po balinkwipuuta balinkuti, "Gwe Ntwa, usimeenye indumbula sya bandu boosa. Utanangisye abandu babili aba, jo aliku uju gansalile,

²⁵ ukuti apyanilepo pa mbombo jaa butamigwa iji Juuta aajilekile, po awfile, abukile pabujo bwa bala batikummwitika uNtwa Jesu."

²⁶ Po balinkubomba ubulagusi[†] ka bandu babili bala. Ubulagasi bualinkunangisya ingamu jaa Matija, jo alinkuja pamopeene na batamigwa bala kalongo na jumo.

2

Mbepo Mwikemo ikubasulukila abiitiki

¹ Iisiku lyu Pentekositi* bo lifikile, abandu boosa aba baalimmwitiike Jesu, baabungeene pabujo bwmobwene.

² Nakalinga akoogo kalinkufuma kumwanya, kalinkufwana koobela kwa mbelo gwa maka, kalinkwisi nnyumba joosa iji baatuugeleemo.

* ^{1:12 1:12} Kifuki ikilomita jimo NKigiliki bikuti Ubwende ubwa pa Sabati. ^{† 1:13 1:13} Simoni undwila kiisu kyake NKigiliki bikuti Simoni Selote. ^{‡ 1:16 1:16} Ndaabiti Bala ku Isyakulingaanina. ^{§ 1:18-20 1:20} Bala kalata gwa Isabuli 69:25. ^{*} ^{1:18-20 1:20} Bala kalata gwa Isabuli 109:8. ^{† 1:26 1:26} Ubulagusi ABajuuta baasimbanga ingamu sya banda mmabwe pamo mu ngili, baabiikaga mu nyambi pamo mwi ikopo. Baajugiisaga mpaka ilibwe limo ili lili ni ngamu jaa mundu lisooke nu kusatuka paasi. Ingamu iji jikutalapo ukusooka, jo uju baatigi asaliigwe.

* ^{2:1 2:1} IPentekositi Bala ku Isyakulingaanina.

³ Po balinkusibona indimi ngati sya mooto, silinkubalanila nu kunsulukila kakuti mundu uju aalipo pala.

⁴ Boosa balinkwisa Mbepo Mwikemo, balinkwanda ukujoba mu njobelio singi, bo muumo Mbepo Mwikemo aabapaga ukujoba.

⁵ Mu Jelusalemu baalimo aBajuuta aba bantiilaga Kyala, baafumile mfiis u fyosa ifya panja.

⁶ Abandu abo bo bapiliike iliisy ulya koogo, balinkwisa ku bwingi pala. Balinkwalangana paapo kakuti mundu aajipilikaga injobelo jaake jikujobigwa na biitiki bala.

⁷ Balinkuswiga, balinkujoba balinkuti, "Keeta aba boosa bikujoba bo ulo, bakaja Bagalilai?

⁸ Sili buleebule, uswe kakuti mundu ikubapilika bikujoba mu njobelio jaake, iji apaapiigwe najo?

⁹ Balipo abandu baa mu Palitija, Metija, Elamu, abandu baa mu Mesopotamija, Jutai, Kapatokija, Ponti, Asija,

¹⁰ Filigija, Pamfilija, Misili, kakibafu kya Libija kifuki na Kilene, abaheesya ukufuma ku Looma,

¹¹ aBajuuta na bandu aba bingiile ndwitiko lwa Bajuuta, aBakileti na Baalabu. Uswe twesa tukupilika bikujoba mu njobelio syitu imbombo ingulumba isi abombile Kyala!"

Peeteli ikulumbilila

¹² Boosa balinkuswiga nu kwalangana, balinkwanda ukulaalusania balinkuti, "Kali, sikanangisya ifiki sisiisi?"

¹³ Looli bamo balinkusugila balinkuti, "Abandu aba bagaalile ubwalwa."

¹⁴ Po Peeteli alinkwima pamopeene na batumigwa bala kalongo na jumo, alinkulaata ukulumbilila alinkuti, "Mwe Bajuuta biinang, na mwesa mwe mukutuugala mu Jelusalemu, musimanege inongwa isi siboniike kamyinu, mupilikisyi isi ngujoba.

¹⁵ Mungi muno mukubiinogonela, abandu aba bakagaala. Ulu labunju, isala jaa 3:00!

¹⁶ Looli isi syo isi unkunguluka Joeli aakungulwike aatile,

¹⁷ 'Kyala ikujoba ikuti, Mmasiku agaa kuusulo,
nikwisa kuboonela Mbepo gwangu abandu boosa.

Abaaniinu abanyambala na balindwana bikwisa kakungulukaga,
abaaniinu abalumyana bikwisa kufibonaga ifya mbusetuka,[†]
kangi abanyambala abakangale bikwisa kugogwaga injosi.

¹⁸ Na boope ababombeli bangu, abanyambala na bakiikulu,
nikwisa kuboonela Mbepo gwangu,
bikwisa kukungulukaga.

¹⁹ Ngwisa kubomba ifiika kumwanya mu mpaalanga,
ni fimanyilo paasi pakiusu.

Pakiusu apa fikwisa kuboneka ifya ilopa,
umooto ni lyosi ili likuefuuka ngati labeebu.

²⁰ Kumwanya, iisuba likwisa kwinisigwa ukuja ngiisi,
umwesi gukwisa kuja nkeseefu ngati ilopa.

Fyosa ifyo fikwisa kuboneka,
bo likaali ukwisa iliisiku lya Ntwa ikulumba iisisya.

²¹ Kukuti mundu uju ikusuumila mu ngamu jaa Ntwa,
ikupokigwa.'"[‡]

²² Peeteli alinkwendelela ukujoba alinkuti, "Mwe Banyaasilaili, amupilikisyi amasyu aga! Jesu ugwa mu Nasaleti, aali mundu uju Kyala aabanangiisye ukuti aalintumile kamyinu, ni fiika, ifiswigo ni fimanyilo. Kyala aafibombile pakati paminyu, ukwendela mwa Jesu, bo muno musimaniile umwe.

²³ Kyala ukukongana nu labaatiko lwake, aatumwile ukubaninga umwe Jesu. Umwe mwalinngogile, ku njila jaa kunninga Jesu ku bapanja ukuti bankomelele pa kikohekano.

²⁴ Looli Kyala aalinsyusiisye Jesu, aalimmwabwile ukufuma mu ngubilo sya bufwe, paapo ubufwe bukaabagile ukumpinya Jesu.

²⁵ Umalafyale Ndaabiti aajobile bo ulo isya Jesu aatile,
'Nammbonaga uNtwa Kyala nkyeni mmyang bwila,

ukuti ndingajungaankigaka, paapo ntueli gwangu bwila.

²⁶ Fyobeene indumbula jang' jikuhoboka,
ululimi lwangu lukululuutila nu lusekelo.

Kangi ndi na lasubilo, umbili gwang'u gukuja muumi,

²⁷ paapo ugwe utikundeka une mbusyaka,

kangi utikwitikisya ukuti umbili gwa Mwikemo gwako gabolege.

²⁸ Gueunangiisiye injila isi sikutwala ku buumi,

kwisa kuehobosya fijo, ukujapo apa ndipo.' "§

²⁹ Peeteli alinkwendelela ukujoba alinkuti, "Mwe baamyitu, ngalonda ukubabuula pabwelu isya mwisukulu gwitu Ndaabitu, ukuti joope aafwile na kusyiliga. Iipumba lyake lilipo apa pamiyita mpaka liilino.

³⁰ Paapo Ndaabitu aali nkunguluka, kangi aameenye ukuti Kyala aalapile na lufingo, ukuti umundu jumo ugwa ndujungu lwake, ikwisa kutuugalaga pa kikota kyake Ndaabitu ikyu batwa.

³¹ Ndaabitu bo asiboniile ngaani isya nkyeni, aasijobile isya kusyuka Meesija,* ukuti Kyala akaalinndekele mbusyaka, umbili gwake gukaabolile.

³² Po Kyala aalinsyusiye Jesu Kilisiti, uswe twesa tali bakeeti baake.

³³ Jesu bo afyasiigwe na Kyala ukutuugalala pabujo ubwimikigwa, kukibafu ikiiliilo ikyu Kyala, ambiliile ulufingo lwa Mbepo Mwikemo kwa Taata, po joope oonile isi na nuumwe mukusibona na kusipilika.

³⁴ "Ndaabitu akaafyukileko kumwanya, leelo umwene ikujoba ikuti,
UNtwa Kyala aalimmbuulile uNtwa gwanga,
Ituugasye kukibafu kyangu ikiiliilo,

ubujo ubwa lwimiko fijo,

³⁵ ukufika apa nikubabiikaga abalugu baako
paasi pa malundi gaako." * †

³⁶ Peeteli alinkwendelela ukujoba alinkuti, "Po aBanyaasilaili boosa basyaganie kisita kwilaamwa ukuti Kyala ammbiikile Jesu ukuja jo Ntwa, kangi jo Meesija, uja umwe mwalinkomeliile pa kikohekano."

³⁷ Po abandu bo bapiliike amasyu ago, baalasiigwe mu ndumbula syabo. Balinkubalaalasya Peeteli na batumigwa banine balinkuti, "Baamyitu, tabombe ifiki leelo?"

³⁸ Peeteli alinkubaamula alinkuti, "Amupinduke, kukuti mundu oosigwe mu ngamu jaa Jesu Kilisiti, ukuti mulwage uluhobokelo lwa butulanongwa bwinu, kangi mukwambililaga ikikungilwa kya Mbepo Mwikemo.

³⁹ Namanga ulufingo ujo lwinu, lwa baaniinu, kangi lwa bandu boosa aba bali kabutali, lwa boosa aba uNtwa Kyala gwitu ikubakoolelaga."

⁴⁰ Peeteli alinkubasisimikisya na masyu agangi gaa mingi, alinkubalamba alinkuti, "Amwipoke ku bandu abaniongafu abaa nkabalilo aka."

⁴¹ Abandu aba baagiitiike amasyu gaake balinkoosigwa, abandu 3,000 buno baalingiile nkipanga kya Kyala isiku lila.

Ikipanga kya Kyala ikyu kwanda

⁴² Abiitiki abo baasikongaga imanyisyo sya batumigwa ni ndumbula joosa, na keektana, ukumenya ikisyesyne na kwipuuta.

⁴³ Kukuti mundu alinkuswiga fijo ku fiswigo ni fimanyilo fingi ifi abatumigwa baabombaga.

⁴⁴ Abiitiki boosa balinkuja kandu kamokeene, fyosa balinkulilani.

⁴⁵ Buulisaga ikyuma kyabo na tundu twabo, baajabaga indalamu isi bakabile, ku mundu gwesa ukukongana na bultolwe bwake.

⁴⁶ Baakomaanaga bwila ni ndumbula jimojeene ndupaso lwa tempeli,§ baamenyanaga ikisyesyne mu nyumba syabo na kulya ifindu fyabo pamopeene, na lusekelo ni ndumbula isangalufu.

⁴⁷ Bantuufyaga Kyala na kaja bakandwe ku bandu boosa. Kukuti isiku uNtwa alinkongelapo nkibugutila abandu aba baapokigwaga.

3

Peeteli ikummbumbulasya uju aakwemaga

¹ Iliisiku limo Peeteli na Johani baalongoseenie ukubuaka ndupaso lwa tempeli, isala jaa 9:00 pamuusi, akabalilo kaa kwipuuta.

§ 2:28 2:25-28 Bala kalata gwa Isabuli 16:8-11. * 2:31 2:31 Meesija Kokuti Kilisiti. Bala iisu Kilisiti ku Isyakulingaanria. † 2:35 2:34-35 **Nikubabiikaga abalugu baako paasi pa malundi gaako** Kokuti Okubatola na kubalongsya abalugu. ‡ 2:35 2:34-35 Bala kalata gwa Isabuli 11:01. § 2:46 2:46 **Tempeli** Bala ku Isyakulingaanria.

² Ndūpaso lwa tempeli aalipo umundū jumo uju aakwemaga, aalemeele ukufuma munda mu nna. Aapimbwgaga na bandū kükuti isiku, bammbiikaga pa kipata kya tempeli, ingamu jaake iKipata iKinunu, ukuti asūumege indalamā kū bandū aba bikwingila ndūpaso lwa tempeli.

³ Umundū ujo bo ikubabona Peeteli na Johani bali kifuki ukwingila ndūpaso lwa tempeli, alinkubasūuma indalamā.

⁴ Po Peeteli na Johani balinkunng'aatulila amaaso, Peeteli alinkummbuula alinkuti, "Tukeete uswe!"

⁵ Alinkubakeeta, alinkusūabilā ukukaba fimo kumyabo.

⁶ Looli Peeteli alinkummbuula alinkuti, "Une ngaja ni ndalamā, looli ifi ndi nafyo fyo ngukupapo. Mu ngamu jaa Jesu Kilisiti ugwa mu Nasaleti, sumuka gwendege!"

⁷ Po Peeteli alinkunkola ikiboko ikiiliilo, alinkummwinula. Nakalinga injajo ni pipuuto fya malundi gaake filinkukaba amaka.

⁸ Alinkwima nakalinga nu kwanda ukwenda, alinkwingila nabo ndūpaso lwa tempeli kuno ikunyeela nyeeela nu kantuufya Kyala.

⁹ Abandū boosa balinkummbonba umundū jula ikwenda nu kantuufya Kyala.

¹⁰ Bo basyageenie ukuti jo jela aatwugalaga pa Kipata iKinunu ikyā tempeli, ukusūuma ifya bususilwa, lulinkubakola ukutende nu kuswiga fijo kuli isi simmwagile.

Peeteli ikubalumbilila abandū ndūpaso lwa tempeli

¹¹ Po umundū jula akaalondaga ukubaleka baa Peeteli na Johani. Abandū boosa balinkuswiga fijo ukubambuluka kwake, balinkubabopela mwi ibalaasa ili baatigi Solomoni, ndūpaso lwa tempeli.

¹² Peeteli bo ababwene abandū bala, alinkubabuula alinkuti, "Mwe Banyaasilaili, fiki mukuswiga isi? Fiki mutualusamiile, ngati kū maka giitū pamo kū bwikemo bwitu tapelile umundū uju ukwenda?

¹³ Kyala gwa biisukulu biit, Kyala gwa Abulahamu, Isaka na Jaakobo, ammwimiike umbombeli gwake Jesu. Umwe mwajile kummbiika kwa Pilati ukuti alongigwe, mulinkunkaana nkyeni mwa Pilati, bo umwene alongile ukuti Jesu aabuligwe.

¹⁴ Looli umwe mulinkunkaana umwikemo jula kangī uNgolofu, mulinkusūuma ukuti bammwabule angogi.

¹⁵ Umwene jo Mpeli gwa būumi, umwe mwalinngogile. Looli Kyala aalinsyusiise ukufuma mbufwe, po uswe tali bakeeti baa kusyaka kwake.

¹⁶ Umundū uju mukummbonba apa, mummeenye fijo. Akabile amaka kū njila jaa ngamu jaa Jesu. Ku nongwa jaa kwitika ingamu ijo nu kummwitika Jesu, abumbulike loosa, bo ulu mwesa mukeetile.

¹⁷ "Po liilino baamiyitu, une mmeenye ukuti mwasibombile isi kisita kusyagania, bo ulu abalongosi biinu baabombie.

¹⁸ Looli isyo Kyala asibombile ukukongana na masya aga aajobile ijolo ukwendela mbakunguluka baake boosa, ukuti Meesija gwake ikwisa kükabilwa.

¹⁹ Po mupinduke, musanukile kwa Kyala, ukuti abaswe loosa ubutulanongwa bwinu.

²⁰ Mubombe bo ulo ukuti uNtwa Kyala abapepo utubalilo utwa kusaala mu ndumbula. Kangi antume Jesu uju jo Meesija, uju aabiikiigwe kənongwa jiiinu ukufuma liijolo.

²¹ Jesu ikulondigwa ukusyala kumwanya mpaka pakabalilo akaa kütendekesyā ukupuya kükuti kandū, bo ulu Kyala aafingile ukufuma liijolo ukwendela mbakunguluka baake abiikemo.

²² Bo ulu Moose aajobile aatile, 'UNtwa Kyala gwinu ikwisa kabiinulila unkunguluka bo une ukufuma mmbandū biinu. Mwise mupilikisyegē syosa isi ikwisa kubabuulaga.

²³ Umundū gwesa uju atikwisa kampilikisyaga unkunguluka ujo, ikwisa kusoosigwangako kū bandu baa Kyala nu kupyutigwa.*

²⁴ Ukwandila unkunguluka Samweli na bangi boosa aba baakongile, abakunguluka baajobaga inongwa sya masikū agaa liilino.

²⁵ Umwe muli baa kilingo kya bakunguluka na baa lwitikano† ulu Kyala aablagiile abiisukulu biinu. Alimrbuulile Abulahamu,‡ ukuti, 'Ifikolo fyosa ifya nkisi ukusajigwaga ukwendela ndujungu lwako.'§

²⁶ Po Kyala bo abiinulile umbombeli gwake Jesu, aalintumile taasi kumyinu ukuti abasaje, anngomole kükuti mundū ukuti abuleke ubutulanongwa bwake."

* 3:23 3:22-23 Bala kalata gwa Ukkumbuka Ingomeelesyo 18:15-19. † 3:25 3:25 **Ulwitikano** Bala ku Isyakulingaania. ‡ 3:25 3:25 **Abulahamu** Bala ku Isyakulingaania. § 3:25 3:25 Bala kalata gwa Ubwandilo 22:18.

4

Abalongosi bikubatwala Peeteli na Johani mu Sanihendilini

1 Peeteli na Johani bo bali pakujoba na bandu bala, nakalinga balinkwisa abapuuti,^{*} unkulumba gwa basikali baa tempeli, na Basatukai[†] bam.

2 Balinkukalala fijio kwnongwa jaa kuti Peeteli na Johani babamanyisyaga abandu nu kabalumbilila ukuti, Kyala ikubasyasya abafwe bo ulu ansyusiisye Jesu.

3 Po balinkubakola Peeteli na Johani, balinkubiigalila mu nnyololo mpaka nabalunj, paapo gaali majolo.

4 Looli abandu bingi ndi aba baapiliike iisy ili baalumbilaga Peeteli na Johani, baalimmwitiike Jesu. Abandu aba baalimmwitiike Jesu baafikile 5,000.

5 Po paapo kilaabo kyake abapuuti abalongosi, abalongosi baa Bajuuta na bamanyisi baa ndagilo sya Moose,[‡] balinkubungaana mu Jelusalemu.

6 Joope Anasi umpuuti unkulumba aalipo, pamopeene na Kajafa, Johani, Alikisanda na bakamu abangi abaa mpuuti unkulumba.

7 Bo babiimike baa Peeteli na Johani nkyeni, balinkubalaalusa balinkuti, "Umwe muwombe isyo ku maka gaani, pamo ku ngamu jaani?"

8 Peeteli alinkwisula Mbepo Mwikemo, alinkubabuula alinkuti, "Mwe bapuuti abalongosi, na mwe balongosi baa bandu!"

9 Umwisyugu, umundu uju ikukwema abombeliigwe imbombo inunu, mukutulaalusa uswe ukuti abumbulwihe buleebule.

10 Po mumanyege umwe na bandu boosa abaa mu Isilaili, ukuti umundu uju iimile nkyeni mmyinu abumbulwihe mu ngamu jaa Jesu Kilisiti ugwa mu Nasaleti. Ejo jo uju umwe mwalinkomeliile pa kikohekano, Kyala aalinsyasiisye ukufuma mbufwe.

11 Jesu ujo jo uju Kalata ukutu Mwikemo ukuti,

'Hibwe ili mwaliikaanile mwe bajenga nyumba,

lyo ljjile ibwe ikulumba pa lwalo, pa nguto.[§]

12 "Kunongwa ijo, bukajamo nabumo ubupoki ukufuma ku mundu ujungi, paapo jikajako ingamu ijingi, iji tipeeliigwe pakiisu, ijaaj uju abagiile ukutupoka."

13 Abalongosi bala bo babubwene ubukifupwa Peeteli na Johani nu kubamanya ukuti bakaja bamanya kalata, kangi bakaja bamang'anyi, balinkuswiga, balinkusyagania ukuti abandu aba baali pamopeene na Jesu.

14 Looli bakaali nalyo iliisy iliya kubaamula, paapo baalimmbwene umundu jula abumbulusiigwe, iimile pamopeene na Peeteli na Johani.

15 Po balinkubalagila Peeteli na Johani ukuti basooke panja ukufuma nkyumba iki baabombelaga ulukomaano lwa Sanihendilini. Abaa lukomaano balinkusyala, balinkujobesania bo bijjeekiile,

16 balinkuti, "Tubombe isya fiki na bandu aba? Paapo sifumwike ku bandu boosa aba bikutuugala mu Jelusalemu, ukuti ikiika ikinywamu kibombiigwe nabo. Tukabagila nu kakaana.

17 Looli ukuti isi silingongelangapo ukufumuka, tabakemele, balingajobaga kangi nu mundu gwesa mu ngamu jaa Jesu."

18 Po balinkubakolela Peeteli na Johani ukuti bingile, balinkubalagila balinkuti, "Mulingandisa ukujoba pamo ukumanyisa mu ngamu jaa Jesu, inongwa syosa!"

19 Looli Peeteli na Johani balinkubaamula balinkuti, "Bule, bugolofu nkyeni mwa Kyala ukubapilika umwe ukukinda ukumpilika Kyala? Mulamule jujuumwe,

20 namanga uswe tukabagila ukuleka ukusijoba isi tuisbwene nu kusipilika."

21 Abalongosi bo bongilepo ukubakemela baa Peeteli na Johani, balinkubaabula. Baatoliigwe injila jaa kubafundilamo, kwnongwa jaa kati abandu boosa bantuufyaga Kyala kuli isi sibombiigwe.

22 Namanga umundu uju aabombeliigwe ikimanyilo iki ikyu kubumbulsigwa, ifyinja fyake fyakindile amalongo mana.

Abiitiki bikunsuuma Kyala ukuti abakasye

23 Bo babalekiise, Peeteli na Johani balinkubuuka ku biinaabo, balinkubabuula inongwa syosa isi baabuuiigwe na bapuuti abalongosi na balongosi baa bandu.

* 4:1 4:1 **Abapuuti** Bala ku Isyakulingaania. † 4:1 4:1 **ABasatukai** Bala ku Isyakulingaania. § 4:5 4:5 **Abapuuti abalongosi, abalongosi baa Bajuuta, na bamanyisi baa ndagilo sya Moose** bo aba baalimo mu Sanihendilini. Bala iisyu **ISanihendilini** ku Isyakulingaania. § 4:11 4:11 Bala kalata gwa Isabuli 118:22.

²⁴ Abiinaabo bo bapiliike isyo, boosa palikimokyene balinkalaata ʉkʉnsʉuma Kyala, balinkuti, "Gwe Mwene nafyo fyosa, gwe gwapelile ʉmpaalanga, ikiisʉ ni nyanja, na fyosa ifi filimo ʉmo.

²⁵ Jo taata Ndaabiti, ʉmbombeli gwako, aajobile amasyʉ kʉ njila jaa Mbepo Mwikemo ʉkuti,

'Fiki ifikolo ifingi fikujobesania ʉkʉnsambukila Kyala?

Kangi ifiisʉ fikwinogona isya mwalo?

²⁶ Abanyafyale abaa mfisiʉ biitendekiisye,
abalongosi bikujobesania pamopeene,

ʉkʉnsambukila ʉNtwa, na Meesija gwake.*

²⁷ Po nalooli ʉmalafyale Heloti, Pontio Pilati, pamopeene na Banyaisilaili na aba bakaja Banyaisilaili, baabungeene muno mu Jelusalemu, ʉkʉpanga ʉkʉnnsgoga Jesu ʉmbombeli gwako ʉmwikemo, ʉjʉ ʉmpakile amafuta ʉkʉja malafyale.

²⁸ Baabombile syosa isi gwasibaatiike liijolo kʉ maka gaako nʉ bwigane bwako.

²⁹ Po gwe Ntwa Kyala, ʉkeetege ʉkʉtukemela kwabo, ʉtutuile tue babombeli baako ʉkuti tulumbililege iisyʉ lyako nʉ bukifu boosa.

³⁰ Setala amaka gaako ʉkʉambulasya abandʉ. Bomba ifiika ifikulumba mu ngamu jaa mbombeli gwako ʉmwikemo Jesu."

³¹ Bo biipuutile kwa Kyala, palinkasenyendeka pabujo apa baabungeene. Boosa balinkwisa Mbepo Mwikemo, balinkwanda ʉkulumbilila iisyʉ lya Kyala nʉ bukifu boosa.

Ubullianisi bwa biitiki baa Jesu

³² Po abiitiki boosa baali ni ndumbula jimojeene na mu nyiinogono syabo baali kandu kamokeene. Akaaliko najumo nkilundilo kyabo ʉjʉ aatigi ikyʉma iki ali nakyo kyake mwene, looli ikyama kyabo kyosa baaliilanilaga.

³³ Abatumigwa, kʉ maka amakulumba, baalumbililaga ʉkuti ʉNtwa Jesu asyakile mbufwe. Kyala aabasajaga fijo abiitiki boosa.

³⁴ Po akaalipo ʉmundu najumo ʉjʉ aafumbilwe nkibugutila kyabo, paapo aba baali ni migunda pamo inyumba bʉulisyaga, baatwalaga indalama isi bakabile.

³⁵ Baabapaga abatumigwa indalama isyo ʉkuti basibiikege, aajabiligwaga kekuti mundu ʉkukongana nʉ bʉtolwe bwake.

³⁶ Alliko ʉmundu jumo ingamu jaake Joosefu, ʉNnyaleebi, ʉkʉfuma nkiisʉ kya ndusungo lwa mu Saipulasi. Abatumigwa bankoolelagu ingamu ijingi Balinaba, kokuti ʉjʉ ikukasya.

³⁷ Aalyuliise ungunda gwake. Indalama isi aakabile, alinkubapapo abatumigwa ʉkuti basibiikege.

5

Ananija na Safila bikutungulupa

¹ Looli ʉmundu jumo ingamu jaake Ananija nʉ nkasi gwake Safila balinkʉalisya ungunda gwabo.

² Leelo alinkutapulapo indalama simo kʉbatiitʉ, joope nʉ nkasi aasimeenyi isyo, ikijabo kimo alinkubatwalila abatumigwa ʉkuti basibiikege.

³ Po Peeteli alinkunndaalʉusya alinkuti, "Ananija! Fiki Seetano iswile mu ndumbula jaako ʉkuti ʉntungulupilege Mbepo Mwikemo? ʉfisileko ikijabo kimo bo gʉuliise ungunda.

⁴ Bule, bo ʉkaali ʉkʉalisya, gʉkaali ngunda gwako? Bo gʉuliise, syali ndalama syako ʉkʉbomba muno gwiganile. Fiki leelo gwinogwine mu ndumbula jaako ʉkʉbomba bo isyo? ʉkabatungulupila abandʉ, looli gʉntungulupile Kyala!"

⁵ Ananija bo apiliike amasyʉ gaa Peeteli, alinkugwa paasi, alinkufwa. Boosa aba baapiliike isi syaboniike, balinkuja nʉ lətende fijo.

⁶ Po abalʉmyana balinkuguniembetelela ʉmfimba gwake nʉ mwenda, balinkugusoosya panja nʉ kugusyla.

⁷ Isala itatu bano bo sikindle, ʉnkasi ugwa Ananija alinkwingila mu nyumba jila, kisita kʉmanya isi syaboniike.

⁸ Peeteli alinkunndaalʉusya alinkuti, "Uʉmbuile, indalama isi mwakabile bo mʉuliise ungunda gwinu, bʉle syo isi itolo?" ʉnkasi gwa Ananija alinkummwamula alinkuti, "Nalooli, syo isyo itolo!"

* 4:26 4:25-26 Bala kalata gwa Isabuli 2:1-2.

⁹ Alinkunndaalusya kangi alinkati, "Syendile buleebule, mwitikeene nu ndumego ukunngela Mbepo gwa Ntwa Kyala? Pilikisya, undindo pa kifigo ugwa bandu aba baali kukunsyila undumego, na nungwe bikukutwala panja nu kwa kukusyila."

¹⁰ Nakalinga Safila alinkugwa nkyeni mwa Peeteli, alinkufwa. Abalemyana balinkwingila balinkwaga Safila afwile, balinkugutwala umfimba gwake panja, balinkugusyila kumbali kwi ipumba lya ndume.

¹¹ Abandu abaa nkipanga kya Kyala na bandu boosa aba baapiliike isyo, balinkuja nu latende fijo.

Abatumigwa bikubomba ifika

¹² Abatumigwa baabombaga ifika ifikulumba fii fingi ku bandu, ku maka agaa Kyala. Abiitiki boosa baakomaanaga mwi ibalaasa ili baatigi Solomoni, ndupaso lwa tempeli.

¹³ Akaaliko umundu najumo uju akaali mwitiki, uju aagemile ukaja pamopeene nabo, looli abiitiki biimkigwaga na bandu ukaja bandu banunu.

¹⁴ Boope aba bammwitike uNtwa, abanyambala na bakiikulu, bongelelaga fijo ubwingi.

¹⁵ Po abandu baabatwalaga ababine mu nsebo nu kabalambalika mfitala na mbunyasa, ukuti bo Peeteli ikakinda unsyungaulu gwake gabakupikilepo bambo, ukuti babumbuluke.

¹⁶ Filindilo kya bandu ukufuma ntwaja utu tuli kifuki, boope biisaga mu Jelusalemu, baabatwalaga ababine na aba baataamigwaga ni mbepo inyali, boosa balinkubumbulusigma.

Abatumigwa baa Jesu bikutaamigwa

¹⁷ Po umpuuti unkulumba na banine boosa abaa nkibugutila kya Basatukai, balinkuja nu buufi ku batumigwa.

¹⁸ Balinkubakola, balinkubabiika mu nnyololo.

¹⁹ Looli pakilo ugwandumi gwa Ntwa alinkwigula inyiigi sya nyumba jaa nnyololo, alinkubasoosya panja, alinkubabuula alinkuti,

²⁰ "Amubwuke mukiime ndupaso lwa tempeli, mukabalumbilile abandu amasyu goosa agaa buumi ubu uburya."

²¹ Bo bapiliike isi ugwandumi ababuulile, balinkwingila ndupaso lwa tempeli nalubunj fijo, balinkwanda ukumanyisyaya.

Umpuuti unkulumba na banine balinkufika, balinkukoolela ukulomaano lwa Sanihendilini, ukulu lukubakomaania abalongosi boosa abaa Banyaasilaili. Balinkubatuma abasikali mu nnyololo, ukuti bakabatwale abatumigwa bala.

²² Looli abasikali bo bingile mula, balinkwaga abatumigwa bala bakajamo. Balinkugomoka ku balongosi nu kababuula isi basbwene,

²³ balinkuti, "Twagile inyumba jaa nnyololo nyigale kanunu, abalindilili biimile pa ffigo. Looli bo twigwile, takammwagamo umundu najumo nkati!"

²⁴ Unkulumba gwa basikali baa mu tempeli pamopeene na bapuuti abalongosi bo bapiliike isyo, syabaalangeenie fijo, balinkulaalusania ukuti po sikujaga buleebule.

²⁵ Po alinkwisa umundu jumo, alinkubabuula alinkuti, "Keeta! Abanyambala aba mubapinyile mu nnyololo, biimile ndupaso lwa tempeli, kangi bikubamanyisyaya abanda."

²⁶ Po unkulumba gwa basikali na basikali banine, balinkubuuka ndupaso lwa tempeli, balinkubeega abatumigwa. Looli bakaabombiile amaka, paapo baatiilaga ukuti abandu baabagiile ukubatuunya na mabwe.

²⁷ Bo babatwele, balinkubiiika nkyeni mu Sanihendilini. Umpuuti unkulumba alinkubalaalusya,

²⁸ alinkuti, "Umwe tubakemiile ukumanyisyaya imanyisyyo sya mundu uju. Looli munanyisyie moosa mu Jelusalemu. Po mukati jo uswe tapelite ukufwa umundu uju?"

²⁹ Peeteli na batumigwa banine balinkummwamula balinkuti, "Uswe tukalondigwa ukantiila Kyala, somma abandu!

³⁰ Kyala gwa biisakulu biita aalinskyasiye Jesu, uju umwe mwalinngogile pala mwalinkomeliile pa kikohekano.

³¹ Kyala amfyusiisye, ammbiikile pabujo ubwimikigwa, kukibafu kyake ikiiliilo, ajeye Ndongosi kangi Mpoki, ukuti aBanyaasilaili bipinduke nu kuhobokeligwa ubutulanongwa.

³² Uswe tukubabuula abandu inongwa isi, paapo tuli bakeeti baa isyo, joope Mbepo Mwikemo, uju Kyala abapeele aba bikuntiila."

³³ Abalongosi bala bo bapiliike isyo, syabakaleesye fijo, baalondaga ukulonga ukuti bagogigwe.

³⁴ Looli aaliko umentalisai* jumo, ingamu jaake Gamalieli, ummanyisi gwa ndagilo sya Moose, uju iimikigwaga na bandu boosa. Alinkwima mu Sanihendilini, alinkulagila ukuti abatumigwa basoosigwe panja kukabalilo akapimba.

³⁵ Po alinkubabuula abalongosi abanine alinkuti, "Mwe Banyakaisilili, mujege maaso na isi mukulonda ukubabombela abandu aba.

³⁶ Paapo amasiku aga gakindile aaliko umunda jumo ingamu jaake Teuta, iitufiyaga ukuja mundu nkulumba, abandu baamia bana bano baalinkongile. Bo agogiigwe, boosa aba baalinkongile baabalaniile, syosa silinkumalika.

³⁷ Kangi pabungi, akabalilo kala isilikali jaabalaga abandu, alinkwisa Ngalilajumo, ingamu jaake Juuta, joope aabasyobile abandu, balinkunkonga. Looli uju joope aagogiigwe, po boosa aba baalinkongile baabalaniile.

³⁸ Po liilino nikubabuula nikuti, muje pabutali na bandu aba, mubaleke itolo! Linga sisiisi biinogwine baabo pamo linga isi bikubomba sifumile mmbandu, aasikufuba.

³⁹ Looli linga sifumile kwa Kyala, mukabagila ukubatola, mukwisa kwijaaga mukulwa na Kyala."

⁴⁰ Po balinkwitiika amasyu gaake. Balinkubakooela abatumigwa bala, balinkulagila ukuti bakomigwe. Balinkukomigwa ifingoti, po balinkubakaanisyu ukumanyisyu mu ngamu jaa Jesu, balinkubalekesya ukuti babuukege.

⁴¹ Abatumigwa balinkusookamo mu Sanihendilini nu lusekelo, paapo Kyala aalyagile ukuti baabagiisye ukusuka, kونongwa jaa ngamu jaa Jesu.

⁴² Bakaalekile ukumanyisyu abandu nu kulumbilila bwila iNdumi iNunu, ukuti Jesu jo Meesija, ndupaso lwa tempeli na mu nyumba sya bandu.

6

Bikusalingwa abatuhuli bahaano na babilo

¹ Mmasiku gala abiitiki baa Ntwa Jesu bo bikongelapo ukubaala, kwalipo ukwibuneesyia mBajuuta aba baajobaga iKigiliki ku Bajuuta aba baajobaga iKhilibuli. Aba baajobaga iKigiliki biibuneesyaga ukuti, abakiukut baa nkibugutila kyabo, aba bafwile abalume baabo, batikukeetigwa ukujabiligwa ifindu ifya kukuti isiku.

² Po leelo abatumigwa bala kalongo na babilo balinkubabilikila abiitiki boosa abaa Ntwa Jesu, balinkubabuula balinkuti, "Kukaja kununu uswe ukuti tuleke ukumanyisyu iisyu lya Kyala, kونongwa jaa kujaba ifindu.

³ Po leelo baamyitu, amusale abanyambala bahaano na babilo ukufuma mmyinu, abandu aba bikujobigwa kanunu, biiswile Mbepo Mwikemo, nu kua na mahala. Bo tukubabiika pa mbombo ijo.

⁴ Po uswe tukuumiilaga ukwipuuta, ukulumbilila nu kumanyisyu iisyu lya Kyala."

⁵ Iisyu ilyo lilinkubakyela abandu boosa nkibugutila, po paapo balinkubasala Sitefani, uju aaliiswile ulwitiko na Mbepo Mwikemo, pamopeene na Filipo, Pulokoli, Nikanolan, Timoni, Palimena na Nikolai ugwa ku Antyokija, uju aalingiile ndwitiko lwa Bajuuta.

⁶ Bo balinkubabiika nkyeni mbatamigwa, po abatamigwa balinkwipuuta, balinkubabiikkapo amaboko ukubomba imbombo ijo.

⁷ Iisyu lya Kyala lilinkukindapo ukufumuka, abiitiki balinkongelela ku bwingi fijo mu Jelusalemu, kangi abapuuti bingi balinkummwitiika uNtwa Jesu.

Sitefani ikukoligwa

⁸ Sitefani aaliiswile iliipyana na maka, aabombaga ifiswigo ni fimanyilo ifikulumba mmbandu.

⁹ Looli iliisiku limo, abandu bamo balinkwanda ukukaanikana na Sitefani. Abo baafumile mu sinagogi,* iji ingamu jaake baatigi, Sinagogi jaa Baabuke. Baali Bajuuta aba baafumile ntwaja htwaa mu Kilene, Alikisandalija, Kilikija na nkiisu ikyu Asija.

¹⁰ Looli baatoligwe kونongwa jaa mahala gaake, paapo Mbepo Mwikemo annondongosyaga ukujoba.

¹¹ Po balinkubapapo indalamu abandu bamo kubutiit, balinkubabuula ukuti batigi, "Tempiliike umundu uju ikujoba amasyu gaa kantaka Moose na Kyala."

¹² Po balinkubasambula abandu, abalongosi baa bandu na bamanyisi baa ndagilo sya Moose. Balinkummibuuukila Sitefani, balinkunkola, balinkuntwala mu Sanihendilini.

¹³ Balinkubatwala abakeeti baa butungulu aba balinkujoba balinkuti, "Umundu uju atikuleka ukujoba amasyu gaa kujitaka itempeli iji inyiikemo, ni ndagilo sya Moose!"

¹⁴ Namanga ttipiliike ikujoba ukuti Jesu ugwa mu Nasaleti ikwisa kapoonanga loosa pabujo ubu nu kwandula inyiiho isi aatulekile Moose."

* 5:34 5:34 UMFALISAI Bala iisyu **ABAFALISAI** ku Isyakulingaania. * 6:9 6:9 **ISINAGOGI** Bala ku Isyakulingaania.

¹⁵ Abandu boosa aba baatugeesye mu Sanihendilini balinkunng'aatulila amaaso Sitefani, balinkwaga kumaaso kufwene bo ugwandumi.

7

Sitefani ikabalumbilila abandu baa mu Sanihendilini

¹ Po umeeputi unkulumba alinkunndaalusyu Sitefani alinkuti, "Bule, inongwa isi bo sili?"

² Sitefani alinkwamula alinkuti, "Mwe baamyitu na mwe baataata, namumbilikisyu! Kyala uNsisyu aalinsetukiile taata Abulahamu bo ali nkiisu kya Mesopotamija, bo akaali ukutuugala ku Halani.

³ Kyala alinkummbuula alinkuti, 'Sookamo nkiisu kyako na mbakamu baako, gwise nkiisu iki nikakuenangisyu.*

⁴ Po paapo Abulahamu alinkusookamo nkiisu kya Bakalitai,[†] alinkwakutugasya mu Halani. Ugwise bo afwile, Kyala alinkunsaamisyu kula, alinkuntwala nkiisu iki mujengile umwe akabalilo aka.

⁵ "Kubwandilo Kyala akaalimpeele ikilingo nakimo Abulahamu nkiisu iki, goope nu ngunda ugwa kufwana untambo gamo. Looli aafingile ukampa ikiisu iki ukuja kyake na kuja kya lejungu lwake,[‡] na paapo akabalilo akaaka nu mwana.

⁶ Kyala alinkummbuula Abulahamu alinkuti, 'Ndujungu lwako bikwakuja baheesyu nkiisu kya bandu abangi, bikwakubiikigwa ukuja batamwa baabo nu kubombeliga kabiibi ifyinja 400.

⁷ Looli une ngwisa kukilonga ikiisu iki kikwisa kubabiika ukuja batamwa. Po bikwisa kusookamo nkiisu kila, bikwisa kunyiipuutaga pabujo ubu.[§]

⁸ Po Kyala alinkubiika ulwitikano ulwa babuutigwa kukyeni* na Abulahamu. Po Abulahamu alinkumpaapa Isaka, alinkummbuuta kukyeni bo amalile amasiku lwele ukufuma pakapaa pigwa. Isaka alinkwisa kumpaapa Jaakobo, Jaakobo joope alinkwisa kabapaapa abiisukulu biitu kalongo na bibili.

⁹ "Abaana bala abaa Jaakobo, kunongwa jaa buuji balinkummuulisyu Joosefu mbutamwa nkiisu kya Misili. Looli Kyala alinkuja pamopeene nagwe,

¹⁰ ampokaga mu ndaamyo syake syosa. Kyala alinkupapo Joosefu iliipyana na mahala nkyeni mwa Falao umalafyale gwa Misili. Po Falao alinkummbiika Joosefu ukuja gwa kibili kamyake, ukubalongosya abandu abaa mu Misili na baa nnyumba jaake.

¹¹ "Po leelo jilinkugwa injala moosa nkiisu kya Misili ni kya Kaanaani, abandu balinkuataamigwa fijo. Abiisukulu biitu boope ifindu filinkubamalikila.

¹² Jaakobo bo apiliike ukuti nkiisu ikya Misili filiko ifindu, alinkubatuma uko ulwa kwanda abaanaake, aba bo biisukulu biitu.

¹³ Ulwa bubili Joosefu alinkwinangisyu ku baamyabo, po Falao alinkukimanya ikikolo kya Joosefu.

¹⁴ Joosefu alinkutuma indumi ku gwise Jaakobo ni kikolo kyake kyosa, abandu 75, ukuti biise ku Misili.

¹⁵ Po Jaakobo alinkunsuluka ku Misili, alinkufwila kulakula, umwene na baanaake.

¹⁶ Looli imibili gyabo gyagomosiigwe ku Sekemu, baagisyilile mwi ipumba ili Abulahamu aalyalile ni ndalama ku baana baa Emoli mu Sekemu.

¹⁷ "Akabalilo bo kasegeliile akaa Kyala ukubomba isi aafingile kwa Abulahamu, abandu baabeele kangi baalyongilepo ukuja bingi fijo nkiisu kya Misili.

¹⁸ Kummaliikisyu, alinkulongsya umalafyale ujungi mu Misili, uju akaalimmeenyu Joosefu.

¹⁹ Umalafyale ujo alinkubalongosya abaa nkikolo kyitu ni kipahu nu kubabombela kabiibi. Aabafimbilisyaga ukubataaga abaanaabo abafyele, ukuti bafwege.

²⁰ "Po Moose alinkupaapigwa akabalilo aka, aali mwana nnunu fijo. Balinkunswila imyesi mitatu nnyumba jaa gwise.

²¹ Looli bo bantaagile, umwana undindwana ugwa Falao alinkummwega, alinkunswila ngati mwanaake unnyambala.

²² Moose aamanyisiigwe amahala goosa agaa Bamisili, alinkuja mundu gwa maka mbujobi na mu mbombo syake.

²³ "Moose bo aali ni fyinja amalongo mana, alinkusyukwa ukuti abuuke kubabakeeta abaamyabo aBanyaasilaili.

* 7:3 7:3 Bala kalata gwa Ubwandilo 12:1. † 7:4 7:4 **Nkiisu kya Bakalitai** Ingamu ijingi ijaa kiisu iki jo Mesopotamija. ‡ 7:5 7:5 Bala kalata gwa Ubwandilo 12:7; 17:8. § 7:7 7:6-7 Bala kalata gwa Ubwandilo 15:13-14; Ukusooka 3:12. * 7:8 7:8 Bala iisyu **Ukubuutigwa kukyeni** ku Isyakulingaania.

²⁴ Alinkummwaga uMmisili jumo ikummbonela uMwisilaili jumo, alinkuntuala uju aaboneligwaga, alinkugomola ukunkoma, alinkungngoga uMmisili jula.

²⁵ Moose iinogonaga ukuti abaamyabo aBanyaasilaili bikusyagania ukuti Kyala ikubapoka ukwendela kumyake Moose, looli abeene balinkusita kusyagania.

²⁶ Kilaabo kyake, Moose alinkubabona aBanyaasilaili babili bikulwa. Alinkugela ukubawfania, alinkubabuula alinkuti, 'Baamytu, umwe muli baa nkikolo kimo! Fiki mukufulasania?'

²⁷ Looli umundu uju ammbonelaga umwinaake alinkunngutila Moose kumbali, alinkulaaluuuya alinkuti, 'Jo jwani uju akubiikile ukuja ndongosi, kangi ukuja ndamuli gwitu?'

²⁸ Bale, ugwe kulonda ukumngoga niine, bo ulu unngogile uMmisili jula mmajolo?*

²⁹ Moose bo apiliike amasya ago aabopile, alinkwakuja mbuheesy a nkiisu kya Mitiani, mo alinkwakupaapila abaana abanyambala babili.[†]

³⁰ Ifyinja amalongo mana bo fikindille, iliisiku limo Moose aali ndungangala kifuki ni kyamba Sinai. Po ugwandumi alinkunsetukila nkisyanju iki kyakaga umooto.

³¹ Moose bo asibwene isyo, alinkuswiga, alinkusegelela ukuti arikeete kanunu ikisyanjua. Po alinkupilika iliisya lya Ntwa Kyala likuti,

³² 'Une ne Kyala gwa biisukulu baako, Kyala gwa Abulahamu, Isaka na Jaakobo.'[‡] Moose alinkutetema, alinkutiila nu kukeetako kangi.

³³ 'Po uNtwa Kyala alinkummbuula alinkuti, 'Fuula ifilato fyako, paapo apa gwimile po pabijo ubwikemo.'

³⁴ Nalooli mbabwene abandu bangu muno bikutaamigwa nkiisu kya Misili. Mbiliike inguuto jaabo, nsulwiye kubapoka mbatumwa. Po ulu isaga, ngutume ku Misili.[§]

³⁵ 'Moose jo uju baalinkaanile. Baatile, 'Jo jwani uju akubiikile ukuja ndongosi, kangi ukuja ndamuli?' Looli jo uju aatumiigwe na Kyala ukuja ndongosi nu kuja mpoki gwabo, ukwendela ngwandumi uju aalinsetukile nkisyanjua.

³⁶ Jo uju aabalongwisy eukusokamo nkiisu kya Misili. Aabombile ifiswigo ni fimanyilo mu Misili, mu Nyanja iNgeseefu, kangi ndungangala ku fyinjya amalongo mana.

³⁷ 'Moose jo uju aababuulile aBanyaasilaili ukuti, 'Kyala ikwisa kubiuulila unkunguluka bo une ukufuma mmbanda biitu.'*

³⁸ Moose jo uju aalipo ndungangala apa baabungeene abiisukulu biitu. Pa kyamba Sinai ugwandumi aajobile nagwe, ukuti abapepo abiisukulu biitu indumi. Jo uju aalyambilile amasya gaa buumi ukuti atapepo uswe.

³⁹ 'Looli abiisukulu biitu bakaalondaga ukumpilika Moose, balinkunkaana. Mu ndumbula syabo balinkugomokelako kukiisu ikyu Misili.

⁴⁰ Balinkummbuula Alalon balinkuti, 'Ututendekekesy gyabaakyala igi gikatalongosyaga mu njila. Paapo umundu uju Moose, atalongwisy eukusokamo nkiisu kya Misili, tukasimanya isi simmwagile!'†

⁴¹ Po mmasiku ago balinkubumba ikifwani kya ngwata, balinkukisokesya iliikemo, balinkabuuka ulusekelo kwnongwa jaa kandu aka batendekiisy na maboko gaabo.

⁴² Kyala alinkubakaana, po alinkubaleka ukuti biiputege kwi isuba, ku mwesi na ku ndondwa, bo ulu sisimbiigwe mwa kalata gwa bakunguluka ukuti,

'Mwe Banyaasilaili, bale, mwasookesyaga une

ifinyamaana fya kabooligwa ni fya ikemo,
ifyinja amalongo mana ndungangala?

⁴³ Looli mwapimbile iheema jaa kifwani kya Moloki,
ni kifwani ikyu lutondwa lwa lyakyala lyinu Lefani,
ififwani ifi mwafibumbile ukuti mufipuitege.

Kunongwa ijo ngabatwala kabutali
ukukinda kukiisu ikyu mu Babeli.'^{**}

⁴⁴ Sitefani alinkongelapo alinkuti, 'Ndungangala mula abiisukulu biitu baali ni heema ijaa kummwipuutilamo Kyala.[§] Iheema ijo jaatendekesiigwe bo muumo Kyala aalinndagiile Moose ukujitendekesy, ukufwana ni kifwani iki aakibwene.

[†] 7:29 7:23-29 Bala kalata gwa Ukusooka 2:11-15. ^{*} 7:32 7:32 Bala kalata gwa Ukusooka 3:6. [‡] 7:34 7:34 Bala kalata gwa Ukusooka 3:7-10. ^{**} 7:37 7:37 Bala kalata gwa Urukumbuka Ingomeesyo 18:15. [†] 7:40 7:40 Bala kalata gwa Ukusooka 32:1. [‡] 7:43 7:42-43 Bala kalata gwa Aamosi 5:25-27. [§] 7:44 7:44 **Iheema ijaa kummwipuutilamo Kyala** Bala ku Isyakulingaania.

⁴⁵ Po paapo abiisukulu biitu balinkupokanila ukwisa najo, mpaka akabalilo aka Jooswa aabalongosyaga ukukaba ikiisu ukufuma mmaboko gaa fikolo, ifi Kyala aafikagile nkyeni mmyabo. Heema jilinkujako ukwisa kufika mmasiku agaa malafyale Ndaabiti.

⁴⁶ "Ndaabiti aakabile iliipyana nkyeni mwa Kyala, alinkensuuma Kyala ukuti ammwitikisy eukujenga ubujo bwa kuthugasyamo Kyala gwa Jaakobo.

⁴⁷ Looli uju aalinnnjengile inyumba, jo Solomoni umwana gwa Ndaabiti.

⁴⁸ Looli Kyala ukulumba, atikatuegala mu nyumba isi sijengiigwe na maboko gaa banda. Bo muno ikujobela unkunguluka ukuti,

⁴⁹ 'UNtwa Kyala ikuti,

"Kumwanya kyo kikota kyangu ikyu butwa,
ikiisu ko kakota kaa kubiikapo amalandi gangu.

Po mukuhnjengela une inyumba jaa luko luki?

Pabujo buku apa nikutuusyaga?

⁵⁰ Bule, ifyo fyosa ngaja jo une naafipelile?" , "

⁵¹ Sitefani alinkwendela ukujoba alinkuti, "Mwe bandu umwe muli ni mitu imikafu! Indumbula syinu ni mbulukuta syinu sikataamya, sili bo isya bandu aba bakaja Banyaisilaili. Amasiku goosa umwe mukumpinga Mbepo Mwikemo, mufwene bo muumo abiisukulu biunu baabombelaga!

⁵² Bule, alipo unkunguluka jumo uju abiisukulu biunu bakaalintaamiisyepo? Baab-agogile aba baakungulukaga ukwisa kwa Ngolofu, Jesu Kilisiti! Jo uju umwe mwalinndiilie nu kannogga.

⁵³ Umwe mwe mwalyambiliile indagilo sya Kyala isi baabatwaliiile abandumi baake, mutikusikonga."

Sitefani ikugogigwa

⁵⁴ Abandu baa mu Sanihendilini, bo bapiliike amasyu gaa Sitefani, balinkwimemena amiiino, paapo baakalee fijo.

⁵⁵ Looli Sitefani alinkwisala Mbepo Mwikemo, alinkung'aatulila amaaso kumwanya, alinkububona ubusisa bwa Kyala, na Jesu iimile pabujo ubwimikigwa, kukibafu ikiiliilo ikyu Kyala.

⁵⁶ Po alinkujoba alinkuti, "Keeta! Ngukubona kumwanya kwigwike, Nnyamundu[†] iimile kukibafu ikiiliilo ikyu Kyala!"

⁵⁷ Po abandu boosa balinkujwega, balinkusindila imbulukuta syabo na maboko, balinkummotokela palikimo,

⁵⁸ balinkunsoosyamo nkaaja, balinkuntuunya na mabwe. Abakeeti balinkufuula amakoti gaabo, balinkugabiika kifuki nu ndumyana jumo, ingamu jaake Sauli, ukuti agalindililege.

⁵⁹ Bo bikantuunya na mabwe, Sitefani alinkusuuma alinkuti, "Gwe Ntwa Jesu, ambilila ubuumi bwang!"

⁶⁰ Po alinkufugama paasi, alinkulaata alinkuti, "Gwe Ntwa, ulingababalilako ubutulanongwa ubu." Bo ajobile isyo, alinkufwa.

8

¹⁻² Joope Sauli aalipo, aaliitiike ukugogigwa Sitefani. Abandu abatiila Kyala balinkansyla Sitefani, balinkubuika iifwa inywamu fijo.

Iisike ilyo syalyandile ingubilo inywamu nkipanga kya Kyala ikyu mu Jelusalemu. Po abiitiki boosa balinkubalanila ukubuuka mu Jutai, na mu Samalija, balinkusyala beene abatumigwa.

³ Akabalilo ako akaa ndaamyo joope Sauli aabapinyaga mu nnyololo abandu abaa nkipanga kya Kyala, ingilaga kukuuti nyumba, aabakwabaga abanyambala na bakiikulu.

Filipo ikumbilila mu Samalija

⁴ Looli abiitiki aba baabalaniile balinkubuuka kukuuti bujo, baalumbililaga iNdumi iNunu.

⁵ Filipo * joope alinkubuuka nkaaja kamo akaa mu Samalija, aalumbililaga isya Kilisiti.

⁶ Abandu bingi balinkupilikisy kaanu amasyu aga aajobaga Filipo, bo bapiliike inongwa isya filika nu kufibona ifi aabombaga.

⁷ Po imbepo inyali aasikagaga mmbandu abingi aba baakoliigwe nasyo. Syasookaga nu kukuuta fijo. Abandu bingi abakokonyale na aba bikukwema balinkubumbuluka.

* 7:50 7:49-50 Bala kalata gwa Jeesaja 66:1-2. † 7:56 7:56 **Nnyamundu** Bala ku Isyakulingaania. * 8:5 8:5

Filipo aalimo mbatulee baa kipanga bahaano na babili aba basimbiigwe mwa kalata gwa Imbombo sya Batumigwa 6:5.

8 Po paapo lalinkajamo ulusekelo ulunywamu nkaaja kala.

Peeteli ikunkemela Simoni undosi

9 Po nkaaja kala, aalimo umundu jumo ingamu jaake Simoni, uju kubwandilo aabombaga isya bəlosi, nū kabaswigisya aBasamalija, iijobaga ukuti nkulumba.[†]

10 Abandu boosa bampilikaga, ukwandila abandu abaa paasi mpaka abalongosi, baajobaga ukuti, "Umundu uju go Maka gaa Kyala, aga baatigi Makulumba."

11 Bampilikisyaga fiijo kənongwa jaa kuti akabalilo kaa kingi aabaswigisya ni mbombo sya bəlosi bwake.

12 Looli abandu bo bammwitiike Filipo bo ikulumbilila iNdumi iNunu ijaa Bonyafyale bwa Kyala, ni ngamu jaa Jesu Kilisiti, boosigwaga abanyambala na bakiikulu.

13 Joope Simoni alinkwita alinkoosigwa. Alinkunkonga Filipo koosa kəno aabukaga, alinkuswiga bo ikufibona ifimanyilo ni fiika ifinywamu ifi fyabombigwaga.

14 Mu Jelusalemu abatamigwa baapiliike ukuti abandu baa mu Samalija balyambilile ilisyu lya Kyala, balinkubatama Peeteli na Johani ku bandu bala.

15 Bo bafikile balinkubaswumila bala, ukuti bammwambilile Mbepo Mwikemo,

16 namanga Mbepo Mwikemo aakaalii ukunsololokela najumo mmbandu abo, looli baalyosiigwe itolo mu ngamu jaa Ntwa Jesu.

17 Po Peeteli na Johani balinkubabiikapo amaboko, abandu bala balinkummwambilila Mbepo Mwikemo.

18 Simoni aababwene abandu bikwambilila Mbepo Mwikemo bo babiikiigwepo amaboko na batamigwa. Po alinkubatwalila indalamu Peeteli na Johani,

19 alinkubaswuma alinkuti, "Namumbepo niine amaka gagaaga, ukuti kakuti mundu uju ngummbiikilangapo amaboko gangu, ambilile Mbepo Mwikemo."

20 Looli Peeteli alinkummwula alinkuti, "Ugwe pamopeene ni ndalamu syako usobegi! Kwinogona ukuti usagiile ukuala ikikangilwa kya Kyala!

21 Ugwe ukaja pamopeene na nuuswe, kangi ukajamo mu mbombo iji, paapo indumbula jaako jikaja ngolofu nkyeni mwa Kyala.

22 Po leelo upinduke ubutelanongwa bwako ubu, kangi usumme ulahobokelo ku Ntwa, ukuti pamo ikukuhobokela inyinogono syako.

23 Ngakubona gwiswile ubuifi, kangi ugwe uli mpinyigwa gwa mbiibi."

24 Po Simoni alinkummwamula alinkuti, "Muusumile umwe ku Ntwa, ukuti silinganyaaga nasimo isi mujobile!"

25 Peeteli na Johani bo bapangile inongwa isi Kyala ababombile abandu nū kulumbilila iisyu lya Ntwa Jesu, balinkwanda ukubuuka mu Jelusalemu. Mu njila baalumbililaga iNdumi iNunu ntwaja twingi utwa Basamalija.

Filipo ikummoosya umfule gwa ku Ityopija

26 Isiku limo, ugwandumi gwa Ntwa alinkummwula Filipo alinkuti, "Ubuke ukulabila kwitongo, mu njila ijaa ndungalangala, iji jifumile ku Jelusalemu, jikubuuka ku Gasa."

27 Po Filipo alinkusumuka alinkubuuka. Akabalilo kalakala mu njila jila aaliko umundu umfule,[‡] ugwa nkiisu kya Ityopija. Uju iimililaga ikyuma kyosa ikyu malafyale unkiikulu Kandake. Umfule ujo, kubwandilo aabukule ku Jelusalemu kawkipuuta,

28 akabalilo ako aagomokaga kukaaja, aatuugeele mwi igeleetti lyake,[§] aabalaga kalata gwa nkunguluka Jeesaja.

29 Po Mbepo Mwikemo alinkummwula Filipo, alinkuti, "Buuka kifuki ni igeleetti iyo, alongosanie nalyo."

30 Po Filipo alinkubopela kifuki ni igeleetti, alinkumpilika umundu jula ikubala kalata gwa nkunguluka Jeesaja, alinkunndaaluesya alinkuti, "Bule, isi kubala kusyagania?"

31 Umfule jula alinkummwamula alinkuti, "Ngusyaganaga baleebale, linga umundu atikuandingaaniania?" Alinkuswuma Filipo afyuke mwi igeleetti, ataugale pamopeene nagwe.

32 Inongwa iji aabalaga mwa Kalata umwikemo jo iji,
"Aalongosiigwe ngati ng'oosi iji basumwike kukaiboola,

kangi ngati kang'oosi aka kikumyeka

bo kali pakumweligwa ulusyoja,

bunoobuno joope alinkusita nū kujoba ilisyu nalimo.

[†] 8:9 8:9 **Iijobaga ukuti nkulumba** Ukujoba bo ulo iijobaga ukuti jo Kyala. [‡] 8:27 8:27 **Umfule** mundu uju mu ndumbula akaja ni nyiinogono isya kulonda unkiikulu. Baalimfulile kunongwa jaa mbombo jaake. [§] 8:28 8:28 **Mwi igeleetti lyake** ligeleetti ili lyaluusigwaga ni falaasi, likaabombelaga amafuta. Lyapimbaga abandu babili pamo batata.

33 Aafujuliigwe nū kulongigwa kabiibi.

Akajapo uju abagile ukupanga isya baanaake,
paapo ubuhumi bwake busoosiigwepo pakiish.”*

³⁴ Umfule jula alinkwendelala ukunndaalatusya Filipo alinkuti, “Ngukusuma uumbuule, unkunguluka uju ikujoba inongwa ijaani? Ikujoba inongwa ijaake, pamo inongwa jaa mundu ujangi?”

³⁵ Po Filipo alinkwamula alinkwandila mwa kalata jujuajo, alinkunndumbilila iNdumi iNunu ijaa Jesu.

³⁶ Bo bakaakile bikwenda mu njila, balinkufika pabujo ubu amiisi gaalipo. Umfule jula alinkujoba alinkuti, “Keeta! Amiisi galipo apa. Kali ifiki fikususigila ukoosigwa?” [

³⁷ Filipo alinkujoba alinkuti, “Linga kummwitika Jesu Kilisiti ni ndumbula jaako joosa, ubagile ukoosigwa.” Umfule jula alinkummwamula alinkuti, “Niitiike ukuti Jesu Kilisiti jo Mwana gwa Kyala.”]†

³⁸ Po umfule jula alinkulagila ukuti iliigeleti lyime, balinkusuluka bobabiili mmiisi. Po Filipo alinkummoosa.

³⁹ Bo bafyakile ukufuma mmiisi, Mbepo gwa Ntwa Kyala alinkunnyaka Filipo, umfule jula akaalimbwene kangi, po alinkwenda injila jaake nū lusekelo.

⁴⁰ Filipo alinkwaga ali mu Asoto, po alinkusookamo. Bo ikwenda aalumbililaga ntwaja toosa utwa mu njila iNdumi iNunu, mpaka bo afikile mu Kesalija.

9

Ukipinduka kwa Sauli

(*Imbombo sya Batamigwa 22:6-16; 26:12-18*)

¹ Akabalilo ako, Sauli endelega ukubatiilisyahabiitiki baa Ntwa Jesu, ukuti ikubagoga. Po alinkubaaka ku mpuuti ukulumba,

² alinkusuma ukuti ampepo baakalata abaa kubuuka nabo ku bakulumba baa sinagogi isya nkaaja akaa mu Ndamasika. Baakalata baalimmwitikiise ukuti, linga ammwagile umundu gwesa ugwa Njila jaa Jesu, aje nnyambala pamo nkiukutu, abapinyege nū kabatwala ku Jelusalemu.

³ Po Sauli alinkwenda injila ijaaj kubuuka mu Ndamasika. Bo ali kifuki, nakalinga undangalisa ukufuma kumwanya galinkummulika koosakoosa.

⁴ Aagwile paasi, alinkupilika iliisyu ilu likummbuula likuti, “Sauli! Sauli! Fiki kumfunda?”

⁵ Sauli alinkulaaluuuya alinkuti, “Gwe Ntwa, gwe gwani?” Iisyu lila lilinkwamula lilinkuti, “Une ne Jesu, uju ugwe kumfunda.

⁶ Sumuka! Gwingile nkaaja, umo mo kwakubuuligwa syosa isi kulondigwa ukusibomba.”

⁷ Abandu aba bendaga pamopeene nagwe mu njila, baalyimile kisita kuja nasyo isya kujoba, paapo boope baapiliike iisyu, looli bakaalimbwene umundu najumo.

⁸ Po Sauli alinkwinaka ukufuma paasi. Bo ikugela ukukeeta, alinkwaga atikukeeta. Abanine balinkunkola ikiboko, balinkunndongosya ukantwala mu Ndamasika.

⁹ Gaakindile amasiku matatu kisita kukeeta. Nkabalilo ako akaalilemo na kunwanafimo.

¹⁰ Ku Ndamasika aaliko umwitiki juimo, ingamu jaake Ananija. UNtwa Jesu alinkujoba nagwe mbusetuka,* alinkuti, “Ananija!” Ananija alinkwamula alinkuti, “Gwe Ntwa, une apa.”

¹¹ Po unta alinkummbuula alinkuti, “Ubueke ku lukindi ulu ingamu jaake bikuti Lagogofu. Ukalalaaluuysye mu nyumba jaa Juuta, linga alimo umundu uju ingamu jaake bikuti Sauli, afumile ku Taliso. Uhli ali pakwipuuta.

¹² Mbisetuka ammbwene umundu, ingamu jaake Ananija, ikwingila muno alimo nu kummbiikilapo amaboko, ukuti akeetege kangi.”

¹³ Ananija alinkummwamula alinkuti, “Gwe Ntwa, mbiliike ku bandu baa bingi, inongwa sya mundu uju, ababombiile imbiibi nyungi abandu baako mu Jelusalemu!

¹⁴ Na ulu apa, abapuuti abalongosi bamumwitikiise ukuti abapinyege boosa aba bikukwipuuta.”

¹⁵ Looli unta alinkummbuula Ananija alinkuti, “Buuukaga itolo! Umundu ujo, kibombelo kyangu ikisunguligwa, ikya kufumusya ingamu jangu kuli aba bakaja Banyaasilaili na banyaafyale baabo, kangi ku bandu bangu aBanyaasilaili.

* 8:33 8:32-33 Bala kalata gwa Jeesaja 53:7-8. † 8:37 8:37 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

* 9:10 9:10 **Ubisetuka** Bala ku Isyakulingaania.

16 Une nikunnangisya ingabilo isi mpaka akabilwe kūnongwa jangū.”

17 Po Ananija alinkubuuka, alinkwingila nnyumba jila, alinkummbiikapo amaboko Sauli, alinkummbuula alinkuti, “Gwamyitu Sauli, uNtwa Jesu andumile kūmyako, ukuti ueetege kangi nu kwisala Mbepo Mwikemo. Jesu ujo jo ujū aakusetukile mu njila iji gwisilaga.”

18 Nakalinga utandu ngati makakala, tulinkusatuka ukufuma mmaaso gaa Sauli, alinkukeeta kangi, alinkusumuka, alinkoosigwa.

19 Po alinkulyamo ifindu, alinkukaba amaka.

Sauli ikunndumbilila uNtwa Jesu ku Ndamasika

Sauli aatuugeele amasiku gamo pamopeene na biitiki aba baalimo mu Ndamasika.

20 Aabuukaga mu sinagogi, aalumbililaga inongwa sya Jesu aatigi, “Ujo jo Mwana gwa Kyala.”[†]

21 Abandu boosa aba bampilikisyaga Sauli baaswigaga, baatigi, “Bule, akaja jo uju aabafundaga abandu aba bikummwipuuta Jesu, kula ku Jelusalemu? Na apa iiisile ukuti abapinyege abandu abo nu kubatwala ku bapuuti abalongosi!”

22 Looli Sauli alinkukindapo ukuja na maka, aabaswigisyaga aBajuuta aba baatuegalaga mu Ndamasika, ukabanangisya ukuti Jesu jo Meesija.

23 Amasiku mingi bo gakindile, aBajuuta balinkwitikana ukuti banngoge Sauli.

24 Bansigilaga mfipata fya nkaaja, pakilo na pamuusi, ukuti banngoge. Looli Sauli alinkusimanya isi biitikeene.

25 Pakilo abafundigwa baake baalimmwegile, baalimmbiikile nkiibo ikinywamu, baalinsulwisyen nu lugoje mwi imato ukwendela pabujo ubu bwali bwasi.

Sauli ikubuuka ku Jelusalemu

26 Po Sauli aabuukile mu Jelusalemu, alinkugela ukuja pamopeene na aba bammwitiike Jesu. Looli boosa bantilaga, paapo bakaaliitike ukuti joope mwitiki gwa Jesu.

27 Looli Balinaba alinkwisa kükummwega Sauli, alinkuntwala ku batamigwa. Alinkubapangila muno Sauli aalimmboniile uNtwa mu njila iji jikubuuka ku Ndamasika, nu kuti uNtwa aajobile nagwe. Alinkubabuula muno Sauli aalumbililiile inongwa sya Jesu kula, kisita kutiila.

28 Po Sauli aatuugalaga pamopeene na biitiki, aasyunguutilaga mu Jelusalemu kano ikulumbilila mu ngamu jaa Ntwa Jesu, kisita kutiila.

29 Aajobaga nu kukaanikana na Bajuuta aba baajobaga injobelio ijaa Kigiliki, looli abeene baalondaga ukunngoga.

30 Abiitiki bo basyageenie isyo, balinkuntwala mu Kesalija, po balinkuntuma ku Taliso.

31 Akabalilo kala, ikipanga kyosa ikyu Kyala kyalu nu latengaano moosa mu Jutai, mu Galilai na mu Samalija. Abandu baa nkipanga kya Kyala baapeelwigaga amaka nu kwendelela ukentiila uNtwa. Ku butuuli bwa Mbepo Mwikemo, baalyongeliile ukuja bingi.

Peeteli ikummbuhumbuluya Aineja

32 Akabalilo kala Peeteli endaga moosamoosa. Po alinkubuuka kükabakeeta abiitiki aba baatuegalaga nkaaja akaa mu Lita.

33 Nkaaja kala alinkummwaga umundu jumo ingamu jaake Aineja, uju aalalile. Aalambaleele pa kitala akabalilo kaa fyinja lwele.

34 Peeteli alinkummbuula alinkuti, “Ugwe Aineja, Jesu Kilisiti akubumbulwisyen. Sumukia! Ubagile ukutenga ikitala kyako.” Nakalinga Aineja alinkusumuka.

35 Abandu boosa abaa mu Lita na nkaaja akatelamu akaa mu Saloni, alinkummbona Aineja, alinkupinduka.

Peeteli ikunsyusya Tabita

36 Nkaaja akaa mu Jopa aaliko unkiikulu jumo umwitiiki gwa Jesu, ingamu jaake Tabita, kokuti Ndolikasi, akasya.[‡] Aabatueulaga abalondo nu kubomba imbombo inunu isingi.

37 Akabalilo kala, alinkubina nu kufwa. Bo bagoosiisye umfimba, alinkugulambalika nkyumba ikyu ku golofwa.

38 Akaaja kaa mu Jopa kaalil kifuki na ku Lita. Fyobeeene abiitiki baa Jesu bo bapiliike ukuti Peeteli aliko ku Lita, alinkubatuma abandu babili kūmyake ukuti bakanndambe. Baatile, “Ulingakaabilaga ukwisa kūmyitu!”

39 Po Peeteli alinkusumuka, alinkulongsania nabo. Bo afikile, alinkuntwala ku kyumba kila ikyu ku golofwa. Abakiikulu boosa aba baasyilile abalume baabo,

[†] 9:20 9:20 **UMwana gwa Kyala** Bala ku Isyakulingaania. [‡] 9:36 9:36 Ingamu **Tabita** jaa Kialimaiki, kokuti akasya. NKigiliki ingamu iji bikuti Ndolikasi.

balinkwima kifuki nagwe. Balinkalila nu kunnangisya imiselekesye ni myenda igitigi iki Tabita aabasonelaga bo muuumi.

⁴⁰ Peeteli alinkubasoosya abandu boosa panja. Alinkufugama alinkwipuuta, po alinkugukeeta umfimba gula, alinkujoba alinkuti, "Tabita, sumuka!" Po Tabita amaaso gaake galinkukeeta. Bo ammbwene Peeteli alinkusumuka.

⁴¹ Peeteli alinkunkola ikiboko, alinkusumusya, alinkubakooolela abakiikulu abafwile na biitiki abangi, alinkabanangisya Tabita umuumi.

⁴² Inongwa isyo silinkufumuka moosa mu Jopa, abandu bingi balinkummwitika uNtwa Jesu.

⁴³ Peeteli alinkutuugala amasiku mingi mu Jopa, nnyumba jaa mundu jumo ingamu jaake Simoni, untendekesyta utundu twa pipapa.

10

Kolineli ikunkoolela Peeteli

¹ Aaliko umundu jumo mu Kesalija, uju akaali Njuuta, ingamu jaake Kolineli. Aali nkulumba gwa basikali baa Balooma. Aalongosyaga abasikali imia jimo ukufuma nkibugutila ikinyawamu iki baatigi, Kibugutila kya baa Italija.

² Aali mundu uju antiilaga Kyala, umwene na banda boosa abaa nnyumba jaake. Abapaga fijo abandu ifya kabatuula na kwipuuta kwa Kyala bwila.

³ Hiiisku limo isala jaa 09:00 buno pamuusi, alinkusibona isya mbusetuka. Ugwandumi gwa Kyala alinkummwisila, alinkummbuula alinkuti, "Kolineli!"

⁴ Kolineli alinkunng'aatulila amaaso, alinkutiila, alinkujoba alinkuti, "Gwe ntwa, filiko ifiki?" Ugwandumi alinkummwamula alinkuti, "Kyala apiliike inyiipuuto syako, na ifi kusoosya ukubatuula abandu afibwene, syosa isyo atikwibwa.

⁵ Po ulu ubatame abandu babuuke ku Jopa, bakankooolele umundu jumo, uju ingamu jaake jo Simoni, ijingi bikuti Peeteli.

⁶ Umwene nheesya gwa mundu jumo, ingamu jaake Simoni, untendekesyta utunda twa pipapa. Inyumba jaake jili kumbali ku nyanya."

⁷ Ugwandumi uju aajobaga na Kolineli bo abukile, po alinkubakooolela abandu babili mbabombeli baake, nu nsikali gwake jumo uju antiilaga Kyala.

⁸ Bo abalingenie syosa isi syaboniike, alinkabatuma ukubuuka ku Jopa.

Peeteli ikusibona isya mbusetuka

⁹ Kilaabo kyake bo iisuba lili pantu, abandu aba aabatumile Kolineli baasegeliile ukufika mu Jopa. Akabalilo kala, Peeteli alinkufyuka pamwanya pa nyumba,* pakwipuuta.

¹⁰ Injala jilinkunnduma, alinkulonda ukulya. Bo bali pakutendekesyta ifindu, alinkusibona isya mbusetuka.

¹¹ Nsyu mbusetuka isyo, alinkukubona kumwanya kwigwike, na kandu kamo ngati mwenda unnyawamu, gukusolosigwa mu mbeto syake ina.

¹² Nkati mula fyalimo ifinyamaana ifya luko loosa,[†] ifya nkaaja, utundu ni njani.

¹³ Po Peeteli alinkupilika iliisyu, likummbuula likuti, "Peeteli, sumuka! Boola ulye!"

¹⁴ Peeteli alinkwamula alinkuti, "Mma gwe Ntwa! Ngalyamo siku ifindu ifi indagilo sya Moose sikutu fili mwiko!"

¹⁵ Po iliisyu lilinkujoba kangi lilinkuti, "Ifindu ifi fyelusiiigwe na Kyala, ugwe ulyingatigi mwiko."

¹⁶ Hiiisyu ilyo lyalyandiseenue ukujoba nagwe katatu, po nakalinga umwenda gula galinkufyasingwa kangi kumwanya.

¹⁷ Peeteli bo ikwalangana mu ndumbula jaake ukuti isya mbisetuka sikunangisya sya fiki, abandu aba baatumiiigwe na Kolineli, balinkwisa. Baalaaluuusisye inyumba jaa Simoni, po balinkujimanya, balinkwima pa kipata.

¹⁸ Balinkucolela, balinkulaalusya balinkuti, "Bule, alimo unheesya uju ikutuugasya muno, ingamu jaake jo Simoni, ijingi jo Peeteli?"

¹⁹ Peeteli bo akaali ikwinogona isyo, Mbepo Mwikemo alinkummbuula alinkuti, "Balipo abandu batatu aba bikukulonda.

²⁰ Suluka, aalongosanie nabo kisita kwilaamwa, paapo jo une mbatumile."

²¹ Peeteli alinkusuluka paasi, alinkubabuula abandu bala alinkuti, "Jo une mukundonda. Mubingiliile ifiki?"

* 10:9 10:9 Pamwanya pa nyumba Bala iisyu **Inyumba** sya **Bajuuta** ku Isyakulingaania. † 10:12 10:12 Ifinyamaana ifya luko loosa Mfinyamaana ifyo, fyalimo fimo ifi mu ndagilo sya Moose fyakaanisigwaga ukulya.

²² Balinkummwamula balinkuti, "Unkulumba jumo ugwa basikali atatumile. Ingamu jaake jo Kolineli, munda ngolofu, ntila Kyala, abajuuta boosa bikummwimika kūnongwa jaa kajjilo kaake akanunu. Alagiliigwe nū gwandumi umwikemo, ukuti abatume abandu kūmyako, ubukke nabo kukaaja kaake, akapilikisyē amasyu aga kwa kūmmubulaga."

²³ Po Peeteli alinkubambilila ukuja baheesyā baake.

Peeteli mu nyumba jaa Kolineli

Kilaabo kyake Peeteli alinkubuuka pamopeene nabo, abiitiki bamo ukufuma kū Jopa balinkulongsanisa nagwe.

²⁴ Isiku lya babilo balinkufika kū Kesalija. Kolineli aabaguulilaga, aababungeenie abakamu na bamanyaani baake.

²⁵ Peeteli bo ikufika, Kolineli alinkusooka kūkummwambilila, alinkubunguluka mmalāndi gaake ukummwipuuta.

²⁶ Looli Peeteli alinkummwinaula, alinkummbuula alinkuti, "Sumuka! Paapo une ndi mundu itolo bo ulwako!"

²⁷ Peeteli bo ikujoba na Kolineli, alinkwingila nnyumba, alinkubaaga abandu bingi babungeene.

²⁸ Po alinkubabuula alinkuti, "Umwe mumeneye ukuti, twe Bajuuta indagilo syitu sikutukaanisya ukulililanila nū mundu ugwa nkikolo ikingi, pamo ukannjaatila. Looli Kyala aanangiisye ukuti ndingannjobaga umundu najumo ukuti mwiko.

²⁹ Kūnongwa ijo, bo ubatume abandu kūkangoolela, niisile kisita kwilaamwa. Ngubalaalusa mungoolelile siliku?"

³⁰ Kolineli alinkwamula alinkuti, "Amasiku matatu aga gakindile, mu sala jijiji, ija 9:00 pamusi, niipuutaga munomono nnyumba jangu. Nakalinga ndinkummbona umundu iimile nkyeni mmyangu, awfele imyenda igi gikulangala,

³¹ alinkummbuula alinkuti, "Kolineli, Kyala apilike inyipuuto syako, na ifi kusoosya ukubatulela abandu afibwene, syosa isyo atikwiibwa.

³² Po leelo, ubatume abandu babuuke kū Jopa, bakankolele Simoni, uju ingamu ijingi bikuti Peeteli. Umwene nheesya gwa mundu jumo, ingamu jaake Simoni, untendekesyā utundu twa fipapa. Inyumba jaake jili kumbali kū nyanja."

³³ Nakalinga ndinkubatuma abandu kūmyako, ugwe ubombile kanunu apa gwisile. Po ulu twesa uswe tulī nkyeni mwa Kyala, tūpilikisyē amasyu goosa aga akulagile ukuti utubule."

³⁴ Po Peeteli alinkubabuula alinkuti, "Nalooli nsyageenie ukuti Kyala atikwegamila kū bandu bamo!

³⁵ Looli kükuti kikolo, ikabitika abandu aba bikantiila nū kubomba isya bugolofu.

³⁶ Jo Ndumi inunu ijaatengana, iji Kyala aajitumile kū Banyaasilaili kū njila jaa Jesu Kilisiti, uju jo Ntwa gwa bandu boosa.

³⁷ Umwe musimeenye isi syabombiigwe moosa mu Jutai, syalyandiile mu Galilai, bo Johani uMoosi afumile pakulumbilila abandu ukuti boosigwe.

³⁸ Kangi musimeenye inongwa isya Jesu ugwa mu Nasaleti, muno Kyala aalinsungwile ukampa Mbepo Mwikemo na maka. Jesu aabombaga imbombo inunu nū kubumbulusa boosa aba baataamigwaga na Seetano kükuti bujo. Namanga Kyala aali pamopeene nagwe.

³⁹ "Uswe tulī bakeeti baa syosa isi Jesu aasibombile nkiis kya Bajuuta na mu Jelusalemu. Piitaasi baalinngogile kū njila jaa kunkomelela pa kikohekano.

⁴⁰ Looli iisiku lya butatu Kyala aalinsyusiisye Jesu, alinkunnangisyā pabwelu kū bandu.

⁴¹ Komma kū bandu boosa, looli kūmyitu twe twasaliigwe kilingaani na Kyala ukuja bakeeti. Bo afumile pakusyaka kū bafwe, uswe twaliile nū kūnwa pamopeene nagwe.

⁴² Aatulagiile ukuti tubalumbililege abandu boosa, tubasokege ukuti umwene jo uju Kyala ammbiikile ukuja Ndongi gwa buumi na bafwe.

⁴³ Ujo jo uju abakunguluka boosa bikumfumusya ukuti, kükuti mundu uju ikummwitika, ikuhobokeligiwa imbiibi syake, ukwendela mu ngamu jaake."

Aba bakaja Bajuuta bikummwambilila Mbepo Mwikemo

⁴⁴ Peeteli bo ali pakujoba amasyu ago, Mbepo Mwikemo alinkubasulukila boosa aba baagapiliike.

⁴⁵ ABajuuta abiitiki aba baaliisile pamopeene na Peeteli, balinkuswiga kūnongwa jaa kuti boope aba bakaja Bajuuta, Kyala abapeele Mbepo Mwikemo.

⁴⁶ Namanga baabapiliike bikujoba mu njobelio isingi, nū kantuufya Kyala kū mbombo syake ingulumba.

Po Peeteli alinkuti,

⁴⁷ "Abandu aba bambiliile Mbepo Mwikemo bo uswe. Jo jwani abagiile ukubakaanisya ukoosigwa?"

⁴⁸ Alinkulagila ukuti boosigwe mu ngamu jaa Jesu Kilisiti. Po balinkunshuma ukuti asyale nabo amasiku manandi.

11

Peeteli ikujoba isi siboniike ku banda aba bakaja Bajuuta

¹ Po abatumigwa na biiiki abangi aba baaliko ku Jutai, balinkupilika ukuti boope aba bakaja Bajuuta balyambiliile ilisiyu lya Kyala.

² Peeteli bo abukile ku Jelusalemu, aBajuuta abiitiki balinkwanda ukukaanikana nagwe,

³ balinkuti, "Fiki ugwe gwingilaga mu nyumba jaa bandu aba bakaja Bajuuta, ulinkulya pamopeene nabo?"

⁴ Po paapo Peeteli alinkwanda ukubalingaania kuki kandu ku lubaatiko, alinkubabuula alinkuti,

⁵ "Hiiske limo naali mu Jopa niipuutaga kwa Kyala, ndinkusibona isya mbusetuka. Nsya mbusetuka isyo, ndinkukabona akandu kamogati mwenda unnywamu, gukusololosigwa ukufuma kumwanya mu mbeto syake ina, kalinkufikila.

⁶ Ndinkukeeta nkati, ndinkufibona filimo ifinyamaana ifya luko loosa, fimo fyali fya nkaaja, fimo fyali fya ndiis, utandu ni njani.

⁷ "Po paapo, ndinkupilika iisyu likuti, 'Peeteli, sumuka! Boola ulye!'

⁸ Ndinkwamula ndinkuti, 'Mma gwe Ntwa! Ngalyamo sikifindu ifi indagilo sya Moose sikuti fili mwiko.'

⁹ Looli ilisyu ukufuma kumwanya lilinkujoba kangi lilinkuti, 'Ifindu ifi fyelusiigwe na Kyala, ugwe ulyingatigi mwiko.'

¹⁰ Iliisyu ilyo lyalyandiseenie ukujoba nagwe katatu, po paapo ifindu fyosa filinkukwabigwa kangi ukugomoka kumwanya.

¹¹ "Nakalinga abandu batatu, aba baatumiigwe kumyangu ukufuma mu Kesalija, balinkwima pa kipata kya nyumba iji naalimo.

¹² Po paapo Mbepo Mwikemo alinkuumbuula alinkuti mbuukege nabo kisita kwilaamwa. Ndinkubuuka pamopeene na bandu aba ntandatu. Bo twingiile mu nyumba jaa Kolineli,

¹³ alinkutupangila muno aalimmboniile ugwandumi iimile nnyumba mmyake. Ugwandumi ujo alinkammbuula alinkuti, 'Ubatume abandu babuuke ku Jopa, bakankolele Simoni, uja ingamu ijingi bikuti Peeteli.

¹⁴ Ujo ikwakukubuula amasyu agaa kukupoka ugwe, na bandu boosa abaa nnyumba myako.'

¹⁵ "Bo nandile ukujoba na bandu abo, nakalinga Mbepo Mwikemo alinkubasulukila, bo ulu aatusulukiile na nuuswe kubwandilo.

¹⁶ Po leelo ndinkulikumbuuka iisyu lila, ili uNtwa Jesu aatubuulile aatile, 'Johani uMoosi aaboosyaga abandu na miisi, looli umwe aamukoosigwaga na Mbepo Mwikemo.'*

¹⁷ Po linga Kyala abapeele abo ikikungilwa kilakila iki aatueele na nuuswe, twe tammwitiike uNtwa gwitu Jesu Kilisiti, une ne ani ukupinga Kyala?"

¹⁸ ABajuuta bo hapiliike amasyu aga, balinkuleka ukukaanika, balinkantuufya Kyala, balinkujoba balinkuti, "Ngimba Kyala abapeele boope aba bakaja Bajuuta ukupinduka, ukukaba ubuumi bwa bwila na bwila!"

Ikipanga ikyu mu Antyokija kikusajigwa

¹⁹ Po abiitiki aba baabalaniile kunongwa jaa ndaamyo isi syasookiile bo Sitefani agogiigwe, balinkubuuka nkiis ikyu mu Foinike, mu Saipulasi na mu Antyokija. Koosa uko baalumbilaga iisyu lya Ntwa Jesu ku Bajuuta beene.

²⁰ Looli baalipo abandu bamo abaa mu Saipulasi na mu Kilene, aba bo biisile mu Antyokija, baajobile na bandu aba bakaja Bajuuta boope, ukannndambilila uNtwa Jesu.

²¹ UNtwa Kyala alinkubalongosya na maka gaake, abandu bingi fijo balinkummwitiika uNtwa Jesu, balinkupinduka.

²² Abandu baa nkipanga kya Kyala kya mu Jelusalemu bo basipiliike isi syabombig-waga mu Antyokija, balinkantuuma Balinaba ukuti abuuke uko.

²³ Balinaba bo afikile nu kubabona abandu muno Kyala abasajile, alinkuhoboka. Aabakasyaga boosa ukuti buumiiilege ukummwitiika uNtwa ni ndumbula joosa.

* 11:16 11:16 Bala kalata gwa Imbombo sya Batumigwa 1:5.

²⁴ Balinaba aali mundu nnunu, aaliiswile Mbepo Mwikemo nu lwitiko. Po abandu bingi balinkwanda ukammwitika uNtwa Jesu.

²⁵ Piitaasi Balinaba alinkusookako kula alinkubuuuka ku Taliso kukanndonda Sauli.

²⁶ Bo ammwagile, alinkuntwala ku Antyokija. Balinkutuugala uko ni kipanga kya Kyala ikyinja kyosa, baabamanyisyaga abandu abingi fijo. Ku Antyokija ko kano abandu baalyandile ukubakolela abiitiki baa Jesu, ingamu jaa Bakilisiti.

²⁷ Mmasiku gagaago, abakunguluka bamo ukufuma ku Jelusalemu balinkwisa ku Antyokija.

²⁸ Jamo ndi abo ingamu jaake Agabo, alinkwima, alinkukunguluka ku maka agaa Mbepo Mwikemo ukuti, injala ingali jikuja pakugwa mfisi fyosa. Injala ijo jaagwile bo ikulongosya umalafyale Kilaatio.

²⁹ Po abiitiki baa Jesu balinkwitatiana ukutama ubatuuli, ukubatuaabiitiki aba baatuugasyaga mu Jutai. Kukuti mundu alinkusoosya ukukongana na ifi ali nafyo mbukabi bwake.

³⁰ Bo bafibungeenie ifya butuuli, balinkubapa baa Balinaba na Sauli, ukuti bafitwale ku bakauulu baa kipanga kya Kyala ikyu mu Jelusalemu.

12

Hkugogigwa kwa Jaakobo nu kwabuligwa kwa Peeteli mu Jelusalemu

¹ Nkabalilo kalakala, umalafyale Heloti* alinkwanda ukubakola abiitiki abaa mu Jelusalemu bamo, ukuti ababombele kabiibi.

² Alinkulagila ukugogigwa nu luubo Jaakobo,[†] unkulu gwa Johani.

³ Bo aagile isyo sibahobwisy eBajuuta, alinkongelapo ukubabombela kabiibi, alinkunkola joope Peeteli. Isyo syaboniike mmasiku agaa kyaka kya Pasa.

⁴ Bo ankolile Peeteli, alinkumpinya mu nnyololo, alinkummbiika mbulindilili bwa fibugutila fina ifya basikali, kukuti kibugutila kyali na basikali bana. Abasikali abo baapokanilaga ukunndindila bana bana. Aalondaga bo ifyaka ifyaka fikindile, ansoosye nu kunndonga nkyeni mmbandu.

⁵ Po Peeteli aalindililigungwa mu nnyololo, loli ikipanga kya Kyala kijuuлага fijo ukunsuuma Kyala, ukuti antuue.

⁶ Hkilo iki kilaabo kyake Heloti aajaga pakunndonga nkyeni mmbandu, Peeteli aalambaleele pakati pa basikali babili, aapinyiigwe iminyololo mibili. Pa kifigo baalipo abasikali biinaabo a baalindililaga inyumba jaa nnyololo.

⁷ Nakalinga ugwandumi gwa Ntwa alinkwima kifuki nagwe, undangalila glinkumulika nkyumba kya nnyololo. Ugwandumi ujo alinkunnjugaania Peeteli pa lubafu, alinkunndembusa, alinkummbuula alinkuti, "Sumuka mbibimbibi!" Iminyololo gilinkusatu ka paasi, ukufuma mmaboko gaa Peeteli!

⁸ Ugwandumi ujo alinkummbuula alinkuti, "Ipinye umpango, fwala ifilato." Peeteli alinkubomba bo ulo, po ugwandumi alinkummbuula alinkuti, "Fwala ikoti lyako, ungongege!"

⁹ Po Peeteli alinkunkonga ugwandumi, ukusooka nkyumba. Looli akaasimeenyi si syabombigwaga nu gwandumi ukuti sya nalooli, iinogonaga ukuti isi ikusibona sya mbusetuka.

¹⁰ Bo bankindile undindilili ugwa kwanda nu gwa bubili, balinkufika pa kipata kya kyela, ikyu kasooka mu nnyololo, ukwingila nkaaja. Ikipata kilinkwiguka kyene, balinkusooka panja. Bo bendile mu njila jimo, nakalinga ugwandumi alinkunndeka.

¹¹ Po Peeteli alinkusagania isi siboniike, alinkuti, "Liilino mmeenye nalooli ukuti uNtwa antumile ugwandumi gwake, ambokile mmaboko gaa Heloti, na ndi syosa isi aBajuuta baashubilaga."

¹² Bo asyageenie isi, alinkubuuuka mu nyumba jaa Malija, unna gwa Johani, uju ingamu ijingi aali jo Maalika. Nnyumba ijo abandu bingi baabungeenie, biipuutaga.

¹³ Peeteli alinkukolela pa lwigi lwa pa kipata kya lupaso. Umbombi undindwana, ingamu jaake Loota, alinkwisa kukupilikysya.

¹⁴ Bo alyageenie iisyu lya Peeteli, alinkusekela fijo, loli akaalimmwiguliile ulwigi. Alinkubopa ukugomokela nnyumba, alinkubabuula aba baalimo alinkuti, "Peeteli iimile panja pa lwigi!"

¹⁵ Balinkummbuula balinkuti, "Uli ni kigili!" Looli undindwana juila, aasisimikisyaga ukuti sya nalooli. Abeene balinkuti, "Ujo gwandumi gwake."

* **12:1 12:1 Heloti** Bala ku Isyakulingaania. † **12:2 12:2 Jaakobo** aali mwana gwa Sebetai, aalimo mbafundigwa baa Jesu kalongo na babili.

¹⁶ Peeteli aalyongiilepo ukukung'unda ulwigi. Bo biigwile ulwigi, balinkummbona, balinkuswiga.

¹⁷ Peeteli alinkwinula ikiboko kyake ukunangisya ukuti bamyeke. Alinkubabuula muno uNtwa ansookiisyne mu nnyololo. Kangi alinkuti, "Mubabuule Jaakobo, na baamiyut abangi, inongwa isi." Po Peeteli alinkusookapo, alinkubuuka pabujo ubungi.

¹⁸ Bo bukiile, abasikali balinkuja nu latende fijo, paapo bakaameenye isi simmwagile Peeteli.

¹⁹ Heloti alinkulagila abasikali baake ukuti banndonde fijo, looli balinkutoligwa ukammwaga. Alinkubalaalusa abasikali aba banndindililaga, alinkulagila ukuti bagogigwe abasikali abo. Po Heloti alinkusookako nkiis iky Jutai, alinkubuuka mu Kesalija, kuno aatugalaga.

Umalfyale Heloti ikufwa

²⁰ Heloti aababengile fijo abandu baa mu Tili na mu Sitoni. Looli abeene balinkukomaana pamopeene, balinkusala abandu abaa kwa kujoba nagwe. Abandu abo balinkumanyana taasi nu mundu jumo ingamu jaake Bulasiti, uju aali mbombeli mwimikigwa ugwa malafyale Heloti, imililaga ikyuma kyake. Po balinkususuma Heloti ukuti kuje nu latengaano, paapo ikiis syabo kyasubilaga ifindu, ukufuma nkiis kyake.

²¹ Iiisiku limo ili aapangile ukujoba nabo, umalfyale Heloti alinkufwala imyenda gyake igma bonyafyale, alinkutuugala pa kikota kyake iky batwa, alinkwanda ukubalumbilila abandu inongwa.

²² Hkilundilo kya bandu balinkujwega nu lusekelo balinkuti, "Hyo isyu ly alyakyala! Likaja isyu ly mundu!"

²³ Nakalinga ugwandumi gwa Ntwa alinkupela Heloti ukuja mbine fijo, paapo akaababuulile abandu ukuti bantuufyege mwene Kyala. Po alinkuliliga munda ni fwngili, alinkufwa.

²⁴ Iisyu ly Kyala lilinkukindapo ukufumuka, abiitiki balinkongelelapo ku bwingi fijo.

²⁵ Balinaba na Sauli bo bamalile imbombo iji jaabatwele mu Jelusalem,[‡] balinkusookamo umo balinkubuuka mu Antyokija, balinkummwega Johani uju bantigi Maalika, ukaja pamopeene nabo.

13

Ikipanga kya Kyala kikubatuma Sauli na Balinaba

¹ Mmbandu baa nkipanga kya Kyala iky Antyokija baalimo abakunguluka na bamanyisi aba: Balinaba, Simyoni uju ingamu ijingi bantigi Ntiit, Lukio ugwa mu Kilene, Manaeni uju aakulile pamopeene nu malafyale Heloti, na Sauli.

² Iiisiku limo biipuutaga ku Ntwa nu kufipiika ifindu.* Po Mbepo Mwikemo alinkubabuula alinkuti, "Muusangulile Balinaba na Sauli, ukubomba imbombo iji mbakooelilile."

³ Pabungi bo biipuutile nu kufipiika ifindu, balinkubabii kapo amaboko Balinaba na Sauli, po balinkubatuma ku mbombo.

Pauli ikukaanikana na Elima unkunguluka gwa butungulu

⁴ Mbepo Mwikemo bo abatumele baa Balinaba na Sauli, balinkubuuka mu Seloikija. Ukufuma nkaaja ako, balinkuloboka mu nyanja ukubuuka ndusungo lwa mu Saipulasi.

⁵ Bo bafikile mu Salami ku Saipulasi, baalumbililaga iisyu ly Kyala mu sinagogi sya Bajuuta. Baali nagwe Johani, ingamu ijingi Maalika, ukubatuala imbombo ijo.

⁶ Baatumuseenie mu Saipulasi, balinkufika mu Pafu. Mula baalimmwagile unjuuta jumo, undosi, unkunguluka gwa butungulu, ingamu jaake aali jo Bali-Jesu.

⁷ Umundi ujo aali mbombeli gwa Seligio Pauli, unkulumba gwa ndusungo lwa mu Saipulasi, umundi gwa mahala. Unkulumba ujo alinkubakoolela baa Sauli na Balinaba kumyake, alinkubabuula ukuti ikulonda ukupilikisyu ilisuya ly Kyala.

⁸ Looli undosi jula, uju ingamu ijingi bantigi Elima, aabapingaga baa Sauli na Balinaba, nu kugela ukansofya unkulumba ujo, ukuti alingammwitika Jesu.

⁹ Looli Sauli, uju ingamu jaake ijingi jo Pauli,[†] alinkwisula Mbepo Mwikemo, alinkunng'aatalila amaaso Elima.

* 12:25 12:25 Bala kalata gwa Imbombo sya Batumigwa 11:30. * 13:2 13:2 **Ukuifiika ifindu** Bala ku Isyakulingaanisa. † 13:9 13:9 **Sauli** ngamu jaa Kijuuta. **Pauli** ngamu jaa Kigiliki.

¹⁰ Alinkummbuhala alinkuti, "Ugwe uli mwana gwa Seetano, kupinga syosa ingolofu! Bwila kabasyoba nu kababombela inyali abandu. Uleke ukwandumla injila ingolofu isya Ntwa!"

¹¹ Keeta! Lalauul uNtwa ikukupapo ulufundo, ulu kujaga mfwu maaso, kabalilo."

Nakalinga amaaso gaake galinkutoligwa ukukeeta, alinkwanda ukupusasanika nu kelonda umundu gwa kunkola ikiboko ukuti anndongosye.

¹² Po ukulumba jula bo asibwene isi sibombiigwe, alinkummwitika uNtwa Jesu, paapo syalinswiisye inongwa syake isi baamanyisyaga.

Pauli ikulumbilila mu Antyokija nkiisu ikyu mu Pisitija

¹³ Po Pauli na banine balinkwipakila mu sitima[‡] ukufuma nkaaja akaa mu Pafu, balinkubuu mu Pelige nkiisu ikyu mu Pamfilija. Apo Johani, ingamu ijingi Maalika, alinkubaleka, alinkugomoka ku Jelusalemu.

¹⁴ Paüli na Balinaba balinkufuma ku Pelige, balinkwenda ukubuu nkaaja akaa mu Antyokija, aka kali nkiisu ikyu mu Pisitija. Iliisiku ilya pa Sabati[§] balinkwingila mu sinagogi, balinkutuugala.

¹⁵ Bo gabaliigwe amasya ukufuma mu ndagilo sya Moose na baakalata abaa bakunguluka, abalongosi baa sinagogi balinkuntuma umundu ugwa kababuula baa Pauli na Balinaba ukuti, "Mwe baamyitu, linga muli nasyo inongwa isya kabakasya abandu aba, isaga mujobe."

¹⁶ Pauli alinkwima, alinkwinula ikiboko ukunangisya ukuti bamyeke, po alinkujoba alinkuti, "Mwe Banyaasilaili, na mwe bandu mwe mwingeile ndwitiko lwitu, mupilikisy'e!

¹⁷ Kyala uju twe Banyaasilaili tukummwipuuta, aabasalile abiisukule biit, aapelite ukuja bingi, bo bikutuugala mbuhéesya nkiisu kya Misili. Alinkubatuala na maka gaake amakulumba ukusookako kula.

¹⁸ Alinkuti lyambepa ndungalangala, kabalilo kaa fyinja amalongo mana.

¹⁹ Alinkupipyuta ifikolo fhaano na fibili ifya nkiisu kya Kaanaani, alinkubapapo abiisukule biit ikiisu kila ukuja kyabo.

²⁰ Fyakindile ifyinja 450 ukufuma bo bikwingila nkiisu ikyu Misili, mpaka bo bikukitolita ikiisu kya Kaanaani.

"Bo kakindilepo akabalilo, Kyala alinkubapapo abalamuli ukubalongosya, mpaka akabalilo akaa nkunguluka Samweli.

²¹ Akabalilo kala, aBanyaasilaili balinkunsuuma ukuti abasalile umalafyale. Po Kyala alinkubapapo Sauli umwana gwa Kisi, umundu gwa nkikolo kya Benjamin, ukuja malafyale gwabo. Alinkulongosya kabalilo kaa fyinja amalongo mana.

²² Looli Kyala alinkunsoosa Sauli mbunyafyale, alinkunsala Ndaabiti ukuja malafyale gwabo. Kyala alinkunsismikisy'a, alinkuti, 'Nummwagile Ndaabiti umwana gwa Jese, umundu uju indumbula jangu jiikyeliile, jo ikubomba utwigane bwangu boosa.'*

²³ "Ukufuma ndujungu lwake umundu uju, Kyala abatwaliile aBanyaasilaili uMpoki, jo Jesu, bo muumo aafingiile.

²⁴ Jesu bo akaali ukwanda imbombo jaake, Johani aabulumbiliile aBanyaasilaili boosa, ukuti bapinduke nu koosigwa.

²⁵ Johani bo ikejimaliisya imbombo jaake, aababuulaga abandu aatigi, 'Mukwinogona ukuti une ne ani? Une ngaja jo uju mukuti, jo juwo! Looli ikwisa konyuma kumyangu, uju une ngabagisya koope nu kwabula ukukoba utwa filato fyake.'

²⁶ "Mwe baamyitu, mwe baa ndujungu lwa Abulahamu, na nuumwe mwe mwingeile ndwitiko lwa Bajuemu, mupilikisy'e. Indumi jaa bupoki jitumiigwe kumyiti twesa.

²⁷ Abenekaaja kaa Jelusalemu, na langosi baabo, bakaameeny'e ukuti Jesu aali Mpoki, balinkundonga ukuti agogigwe. Ukubomba bo uho syaboniike isya Jesu isi baajobile abakunguluka, isi sikubaligwa kabalito isiku ilya pa Sabati.

²⁸ Na paapo bakaajaagile inongwa najimo ijaa kunngogela, balinkunsuuma Pilati ukuti Jesu agogigwe.

²⁹ Bo bammbombiile Jesu syosa isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo, balinkunsulusya pa kikohekano, balinkwakummbiika mwi ipumba.

³⁰ Looli Kyala aalinskyasiisye ukufuma mbafwe.

³¹ Kaa kingi Jesu aabasetukilaga abandu aba aalongeseenie nabo, ukufuma ku Galilai ukubuu ka Jelusalemu. Abo bo bakeeti baake, ukubabuula abandu ukuti asyakile.

[‡] 13:13 13:13 *Isitima* Bala ku Isyakulingaanina. [§] 13:14 13:14 *ISabati* Bala ku Isyakulingaanina. * 13:22 13:22 Bala kalata gwa 1 Samweli 13:14; 16:11-13. [†] 13:25 13:25 *Ukwabula utukoba utwa filato fyake* Imbombo ijo jaabombigwaga na batumwa. Bala iisyu *Untumwa* ku Isyakulingaanina. Bala kalata gwa Luuka 3:16.

³² "Uswe tulipo apa ukubabuula iNdumi iNunu, ijaa isi Kyala aafingile ku biisakulu baatu ukuti ikubomba.

³³ Asibombele isi aafingile kuli twe baa ndujungu lwabo, ku njila jaa kunsyasya Jesu ukufuma mbafwe, bo ulu sisimbiigwe mu Sabali ijaa babili ukuti,
'Ugwe uli Mwanangu,

umwisyugu une ngapaapile.'[‡]

³⁴ "Kangi isya kunsyasya ukufuma mbafwe, ukuti umbili gwake gulingabola, Kyala aajobile amasyu aga,
'Ngwisa kubapapo isajo inyikemo isya nalooli,

bo ulu naafingile kwa Ndaabiti.[§]

³⁵ "Bo ulu sisimbiigwe pabungi mwa kalata gwa Isabali ukuti,

'Utikwitikisyu ukuti umbili gwa Mwikemo gwako gubolege.' "^{*}

³⁶ Pauli alinkongelapo ukujoba alinkuti, "Ndaabiti bo abombile syosa isya bwigane bwa Kyala nkabalilo akaa bandu baa ngulilo jaake, alinkufwa, balinkunsyila kifuki na biisakulu baake, umbili gwake galinkabola.

³⁷ Looli uju Kyala aalinsyasiisye ukufuma mbafwe akaabolile.

³⁸ "Po leelo mwe baamyitu, mumanyeg e ukuti, indumi ijaa kuhobokeliga ubutulanongwa ku njila jaa Jesu, jikufumusigwa kumyinu.

³⁹ Ku njila jaake, kukuti mundu uju ikummwitika, ikubaligwa na Kyala ukuja ngolofu kali syosa isi akaabagiile ukubaligwa ukuja ngolofu ku njila jaa ndagilo sya Moose.

⁴⁰ Mujege maaso, singisa kubaaga inongwa isi baajobile abakunguluka ukuti,

⁴¹ 'Amupilikisyu umwe mwe baa loobel, muswigge, mufwege.

Une ngwisa kabomba simo isisya mmasiku giinu, isi mutikwisa kwitikamo siku ukuti nsibombile, nalinga amundu jamo ikubabuula!' "[†]

⁴² Pauli na Balinaba bo bikusooka mu sinagogi jila, abandu balinkubasuma ukuti biise pa Sabati iji jikwisa, isababamanyisyu kangi inongwa isyo.

⁴³ Bo lumlahlike ulukomaano ulwa mu sinagogi, aBajuuta abingi na bandu aba bingiile ndwitiko Iwa Bajuuta, balinkwanda ukubakonga baa Pauli na Balinaba. Po Pauli na Balinaba, baajobaga nabo, balinkubakasya ukuti, buumililege iliipanya iya Kyala.

⁴⁴ Po pa Sabati iji jaakongile, abandu bingi, ko kuja akaaja koosa, baaliisile ukubapilikisyu baa Pauli na Balinaba, bo bikulumbilila iisyu lya Ntwa Jesu.

⁴⁵ Looli aBajuuta bingi bo bakibwene ikilundido kya bandu, balinkukoligwa nu buufi, balinkwanda ukusipinga isi Pauli aalumbililaga, nu kantuka.

⁴⁶ Pauli na Balinaba balinkujoba kisita kutiila, balinkuti, "Twalondigwaga ukulumbilila taasi iliisyu lya Kyala kumyinu. Looli paapo mulikaanile, nu kwi-bona ukuti mukabagisyu ukukaba ubuumi bwa bwila na bwila, po tukwalekile, tuk-wakubalumbililaga aba bakaja Bajuuta.

⁴⁷ Tukomboma bo ulo paapo uNtwa atulagiile atile, Ngabiikile ukuja lumuli ku bandu abaa mfikolo ifingi, ukuti ubatwalile abandu ubupoki, mpaka kuno kimalikiile ikiista.' "[‡]

⁴⁸ Abandu aba bakaja Bajuuta bo bapiliike amasyu ago, balinkalituufya iisyu lya Ntwa. Po aba baasunguligwe ukukaba ubuumi bwa bwila na bwila, balinkuja bliitiki.

⁴⁹ Iisyu lya Ntwa lyabanilaga nkiisu kila.

⁵⁰ Looli aBajuuta balinkubasonga abakiikulu abakabi aba baalingiile ndwitiko Iwa Bajuuta, na balongosi baa kaaja kala. Balinkwanda ukubataamya baa Pauli na Balinaba, balinkubakaga nkaaja kaabo.

⁵¹ Po Pauli na Balinaba balinkubakung'undila ifumbi jaa mmalundi gaabo ukubasoka,[§] balinkubuuka nkaaja akaa mu Ikonija.

⁵² Looli abiitiki baa Jesu baahobokaga fijo, baaliiswile ulusekelo na Mbepo Mwikemo.

14

Pauli na Balinaba bikulumbilila mu Ikonija

[‡] 13:33 13:33 Bala kalata gwa Isabuli 2:7. [§] 13:34 13:34 Bala kalata gwa Jeesaja 55:3. ^{*} 13:35 13:35 Bala

kalata gwa Isabuli 16:10. [†] 13:41 13:41 Bala kalata gwa Habukuki 1:5. [‡] 13:47 13:47 Bala kalata gwa Jeesaja

49:6. [§] 13:51 13:51 **Balinkubakung'undila ifumbi jaa mmalundi gaabo ukubasoka** ko kunangisyu ukuti Kyala abalekile kangi ikubapapo ulufundo. Bala kalata gwa Matai 10:14.

¹ Bo bafikile ka Ikonija, koope Pauli na Balinaba balinkwingila mu sinagogi jaa Bajuuta, bo ulu kaajiihilile akajiilo kaabo. Ukkongana nu kulumbilila kwabo, ikilundilo ikinywamu ikyta Bajuuta na aba bakaja Bajuuta balinkummwitika Jesu.

² Looli aBajuuta bamo balinkukaana ukummwitika Jesu. Abo balinkwanda ukubasonga abandu aba bakaja Bajuuta, ukuti babakalalile abiitiki abo.

³ Paoli na Balinaba balinkutuugala ulo akabalilo akatali, baalumbililaga kisita kutiila, bansuubilaga uNtwa Ntwa. UNtwa aabapaga amaka agaa kabomba ifikukumbumba. Ku njia ijo aanangisyaga ukuti isi baalumbililaga, isya ipyana lyake, syali sya nalooli.

⁴ Looli abandu baa nkaaja ako baatapukeene, bamo balinkuja ku lubafu lwa Bajuuta aba bakaaliitiike, abangi balinkuja ku lubafu lwa batamigwa Pauli na Balinaba.

⁵ Po bamo aba bakaja Bajuuta na Bajuuta, pamopeene na balongosi baabo, balinkwitatika ukubabombela kabiibi baa Pauli na Balinaba, nu kubatuunya na mabwe.

⁶ Bo basipiliike inongwa isyo, Pauli na Balinaba balinkubopela nkiis ukyta mu Likaoijia, ntwaja utwa mu Lisitila na mu Ndelite.

⁷ Uko baalumbililaga iNdumi iNunu.

Pauli ikulumbilila mu Lisitila

⁸ Nkaaja akaa mu Lisitila, aaliko umundu jumo uju aakwemaga, aalemeele amalandi ukufuma munda mu nna, aakalyendilemo siku.

⁹ Umundu uju amphilikisyaga Pauli bo ikulumbilila. Pauli alinkunkeeta fijo umundu jula, alinkummbona ukuti ali nu Iwtiko, ulwa kati abagile ukubumbulaisigwa.

¹⁰ Po Pauli alinkulaata ukummbuula alinkuti, "Ima!" Umundu jula alinkwima mbibimbibi, alinkwanda ukwenda.

¹¹ Abandu bingi baabungeene pala. Bo basibwene isi sibombiigwe na Pauli, balinkalaata ukujoba mu njobeloo jaabo ijaa Kilikaonija, balinkati, "Gyabaakyala giipelile ukuboneka ngati bandu, gitasulukile!"

¹² Balinkujoba ukuti, Balinaba lyo lyakyala ikulumba, ili ingamu jaake jo Selu, na Pauli balinkampapo ingamu ijaa Elime,* paapo Pauli jo uju ajaboga.

¹³ Kifuki na nkaaja, jaalipo itempel iji abandu biipuutaga kwa Selu. Po umpuuti gwa tempeli jila, alinkutwala ingambaku ibili ni ngiga sya bu lengne nkaaja. Aalondaga umwene pamopeene ni kilandilo kya bandu, ukubasookesy ilikemo ilya kubiimika baa Pauli na Balinaba.

¹⁴ Looli abatamigwa Balinaba na Pauli, bo bapiliike inongwa isyo, balinkunyaafulania imyenda gyabo ukunangisyu ubukalale, balinkubopela nkilundilo kya bandu, balinkulaata balinkuti,

¹⁵ "Mwe bandu umwe, fiki mukabomba isyo? Uswe tuli banda itolo bo jujuumwe. Tulipo apa tukulumbilila iNdumi iNunu, ukuti mugileke gyabaakyala gikaja ni mbombo najimo. Mupinduke, munkonge Kyala uMuumi, uju apelile umpaalanga, ikiis ni nyanja, na fyosa ifi filimo umo.

¹⁶ Ijolo Kyala aabalekile abandu boosa, ukubomba isi bikusilonda abeene,

¹⁷ na paapo akaalekile ukwibonesya mu mbombo inunu isi ikubabombela. Aabatwalilaga umwe ifula, ni seke ukupa pakabalilo akabagisye. Aabapaga imboto jaa findu na kubiisukisyu ulusekelo mu ndumbula syinu."

¹⁸ Na paapo baajobile amasya ago, kwalli kupalapala fijo Pauli na Balinaba ukubasigila abandu ukubasookesy ilikemo.

¹⁹ Po baaliisile aBajuuta bamo ukufuma ka Antyokija na ku Ikonija, balinkubasonga abandu bingi ukuti balingsasiitikaga isi aalumbililaga Pauli. Abo boosa balinkuntuunya Pauli na mabwe, balinkenkwaba ukunsoosya nkaaja, paapo baatigi afwile.

²⁰ Looli abiitiki baa Jesu balinkunsyunguutilila Pauli, po alinkwima, alinkubuuka nkaaja. Kilaabo kyake alinkusookapo apo, alinkubuuka pamopeene na Balinaba nkaaja akaa mu Ndelite.

Pauli na Balinaba bikubuuka mu Antyokija, ijaa nkiis ukyta mu Silija

²¹ Pauli na Balinaba bo balumbilile iNdumi iNunu mu Ndelite, abandu bingi balinkummwitika Jesu. Paoli na Balinaba balinkubuuka kangi ku Lisitila, po balinkubuuka ku Ikonija na ku Antyokija.

²² Moosa umo, baaganilaga na biitiki, baabasubisyaga nu kubakasya ukumuiilila ulwitiiko, baatigi, "Tukukaba ubutolwe bwingi, mpaka nkabalilo akaa kwingila mBunyafyale bwa Kyala."

* **14:12 14:12 Selu...Elime** gyo gyabaakyala gya Bagiliki. Selu aali nkulumba gwa gyabaakyala, na Elime lyali lyo lyakyala ili lyatamigwaga, lyo ili lyabajobelaga abanine.

²³ Kukati kipanga iki baabuuukaga, baabasalile abiitiki ukaja bakuuul baa kipanga. Ku njila jaa nyipuuto nu kuifipiika ifindu, baababiikaga mu Ntwa Jesu uju baalimmwitiike, abalindililege.

²⁴ Po Pauli na Balinaba balinkukisania nkiisu kya Pisitija, balinkwingila nkiisu ikyu mu Pamfilija,

²⁵ balinkufika mu Pelige. Umo balinkumanyisya iisyu lya Kyala, po balinkubuuaka mu Atalija.

²⁶ Ukuifuma kula balinkwipakila mu sitima, ukubuuaka ku Antyokija, kuno kubwandilo abiitiki baabasuumiile ku mbombo iji baajimalisiise ukujibomba.

²⁷ Bo bafikile ku Antyokija, Pauli na Balinaba balinkukoolela ulukomaano lwa kipanga kya Kyala, balinkubabuula syosa isi Kyala aabombile ukwendela mmyabo, nu kuti abiigaliile abandu aba bakaja Bajuuta ukummwitika Jesu.

²⁸ Po balinkutuugala na biitiki abo amasiku mingi.

15

Ulukomaano lwa kipanga kya Kyala ikyu mu Jelusalemu

¹ Pauli na Balinaba bo bali mu Antyokija, abiitiki bamo aBajuuta balinkufuma mu Jutai, balinkwisa, balinkwanda ukubamanyisya abiitiki aba bakaja Bajuuta ukuti, "Linga mukabutigwa kukyeni ukukongana ni indagilo sya Moose, mukabagila ukupokigwa."

² Pauli na Balinaba baakaanikeene fijo na aba baamanyisaga isyo. Po ikipanga kya Kyala ikyu mu Antyokija, kilinkubasala baa Pauli na Balinaba na biitiki bamo, ukuti bakajobe na batumigwa pamopeene na bakuuul baa kipanga kya Kyala ikyu mu Jelusalemu, inongwa iji baakaanikanaga.

³ Po abiitiki abo abaa mu Antyokija balinkubatuma baa Pauli na banine ukubuuaka ku Jelusalemu. Balinkukisania nkiisu ikyu mu Foinike ni kya Samalija, umu baababuulaga abiitiki ukuti boope aba bakaja Bajuuta bapokigwe. Inongwa isyo silinkubahobosya abiitiki boosa.

⁴ Pauli na banine bo bafikile ku Jelusalemu, balinkwambililingwa ni kipanga kya Kyala, abatamigwa na bakuuul baa kipanga. Balinkubabuula syosa isi Kyala aabombile ukwendela mmyabo.

⁵ Po abiitiki bamo, abaa nkibugutila kya Bafalisai, balinkwima balinkuti, "Abiitiki aba bakaja Bajuuta mpaka babuutigwe kukyeni, kangi balagiligwe ukusikonga indagilo sya Moose."

⁶ Po abatamigwa na bakuuul baa kipanga balinkukomaana, ukuti bajikeete inongwa ijo.

⁷ Bo bajobeseenie kakabailo akatali, Peeteli alinkwima, alinkubabuula alinkuti, "Baamyitu ndwitiko, mumeenye ukuti kubwandilo, Kyala aaliisalile une ukufuma pakati paminyu, ukubalumbilila abandu aba bakaja Bajuuta, ukuti bajipilike iNdumi iNunu nu kuijitiika.

⁸ Kyala, uju asimeenye indumbula sya bandu, aanangiisye ukuti abiitiike aba bakaja Bajuuta, ku njila jaa kabapa Mbepo Mwikemo, bo ulu aatupeele uswe.

⁹ Kyala akaabiikülepo ukukindana uswe na beene, aabeelwisye indumbula syabo boope, ku njila jaa kummwitika uNtwa Jesu.

¹⁰ Fiki mukubatwika abiitiki abo ikitwalo ikyu kusikonga indagilo sya Moose, iki na biisakulu biitu baatoliigwe ukupimba, kangi na nuuswe tutoliigwe? Po fiki mukunngela Kyala ku njila ijo?

¹¹ Silingaga bo ulo, looli tukwitika ukuti uswe bo abeene, kwi ipyana lya Ntwa Jesu ko kuno tukupokigwa."

¹² Ikilundilo kyosa kilinkwendelela ukamyeka, balinkubapilikisya baa Pauli na Balinaba, bo bikubapangila ifiika ifikulumba, ifi Kyala aabapelelaga abandu aba bakaja Bajuuta, ukwendela mu mbombo isi baabombaga Pauli na Balinaba.

¹³ Bo bamalile ukujoba, Jaakobo alinkubaamula alinkuti, "Baamyitu ndwitiko, namumbilikisy!

¹⁴ Simoni Peeteli atulingenie muno Kyala kubwandilo aabakeetile abandu aba bakaja Bajuuta, ukubasalamo bamo ukuja bandu baake.

¹⁵ Isyo sikwitikana ni sya mwa baakalata abaa bakunguluka ukuti,

¹⁶ UNTWA Kyala aatile,

"Isyo bo sikindle, ngwisa kugomoka,

isangwisa kububiika kangi ubunyafyale bwa Ndaabit.

Ngujenga kangi ikitangaalala kyake iki kyagwile,

nu kwisa kuyimika.

17 Po abandu abangi boosa bikundondaga,
abandu abaa mfiisu ifingi,
aba mbakooliile ukkanji bajege bangu."

Isyo ajobile uNtwa, uju abombile isyo,*
18 isi syamanyiigwe ukufuma lijolo."

19 Jaakobo alinkwendelela ukujoba alinkuti, "Une ngeetile ukkanji, tulingabataamyaga abandu aba bakaja Bajuuta, aba bapindwike, bankongile Kyala.

20 Looli tabasimbile kalata ukubabuula ukkanji basikonge indagilo simo isya Moose. Kokuti balingalyaga ifindu ifi bagisookiise gyabaakyala ukuja ikemo, balingalogwaga, balingalyaga inyama isya finyamaana ifi finiongotoliigwe amakosi,[†] balingalyaga ilopa.

21 Ngulagila bo ulo paapo ukufuma lijolo indagilo sya Moose sikulumbililiga kukuti kaaja, sikubaligwa kukkanji Sabati mu sinagogi."

Kalata ku biitiki aba bakaja Bajuuta

22 Isi ajobile Jaakobo, abatamigwa, abakuuu ni kipanga kyosa ikyu Kyala ikyu mu Jelusalemu baaliitiike. Baatumwile ukubasalamo abandu nkibugutila kyabo, nu kabatama ku Antyokija pamopeene na Pauli na Balinaba. Baabasalile Juuta (uju bantigi Balisaba) na Sila, aba baali balongosi baa kipanga.

23 Balinkubapa kalata uju asimbiigwe ukuti,

Uswa twe batamigwa na bakuuu baa kipanga kya Kyala, uswe twe biiniuu, tukabaponia umwe mwe mukaja Bajuuta, mwe muli ku Antyokija, nkiisa ikyu Silija na Kilikija.

24 Tupiliike ukuti abandu bamo, ukufuma nkibugutila kyitu, bikubataamya na masyu gaabo, bikubabuula isi sikoonanga indumbula syinu. Looli uswe tukabatamapo.

25 Po twitikeene, ukubasala abandu bamo, nu kabatama kamyinu, pamopeene na bakundwe Balinaba na Pauli.

26 Abo batikupaasya ukufwa, kunongwa jaa kummbombela uNtwa gwita Jesu Kilisiti.

27 Po leelo tubatamile kamyinu Juuta na Sila, ukuti bababuule isi tusimbile, na kanwa kaabo.

28 Mbepo Mwikemo na nuuswe, twagile kanunu ukuti talingabatwika ikitwalo ikyu kusikonga indagilo isya Bajuuta, ukukindapo pa ndagilo isi:

29 Mulingalyaga ifindu ifi bagisookiise gyabaakyala ukuja ikemo, mulingalyaga inyama isya finyamaana ifi finiongotoliigwe amakosi, mulingalyaga ilopa, kangi mulingalogwaga. Linga mukubomba bo ulo po munosiisye.

Mugonege!

30 Po Pauli na banine baatumiigwe ukubuuka ku Antyokija. Bo bafikile, balinkubabuangaania abiitiki boosa, balinkubapapo kalata jala.

31 Abiitiki bo babaliigwe kalata, baahobwike paapo jaali na masyu agaa kubakasya.

32 Juuta na Sila, boope baali bakunguluka, balinkujoba na biitiki biinaabo amasyu gaa mingi, agaa kubasubisya nu kubakasya ndwitiko.

33 Bo bagonilepo, abiitiki abaa nkipanga kya Kyala ikyu mu Antyokija balinkubalaga nu latengaano, ukugomoka ku Jelusalemu kuli aba baabatamile. [

34 Looli Sila alinkwaga kanunu umwene ukusyala kulakula.][‡]

35 Pauli na Balinaba balinkusyala ku Antyokija, baamanyisyaga nu kulumbilila iisyu lya Ntwa Jesu, pamopeene na bandu abangi abingi.

Pauli na Balinaba bikulekana

36 Amasiku manandi bo gakindilepo, Pauli alinkummbuula Balinaba alinkuti, "Tugomoke tukabakeete abiitiki ntwaaja toosa, utu twalumbililaga iisyu lya Ntwa Jesu, tukabakeete muno bajiiiliile ndwitiko."

37 Balinaba alinkulonda ukuti babuake nagwe Johani, uju ingamu ijingi bantigi Maalika.

38 Looli Pauli akaalondaga ukubuuka na Maalika, paapo ulatas Maalikaaabalekile ku Pamfilija, akaalondaga ukubomba nabo imbombo.

* 15:17 15:16-17 Bala kalata gwa Aamosi 9:11-12. † 15:20 15:20 *Inyama isya finyamaana ifi finiongotoliigwe amakosi* ABajuuta baali nu lulagilo ukuti aba bikuboola ifinyamaana, bo bikuboola, ilopa lyonekege paasi. Bala kalata gwa Abanyaleebi 17:13-14. ‡ 15:34 15:34 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

³⁹ Iisyu ilyo lilinkutwala ukukaani ukukulamba, lalinkapelela ukutapukana. Balinaba alinkummwega Maalika, balinkwipaka mu sitima, ukubuuuka ku Saipulasi.

⁴⁰ Looli Pauli alinkunsala Sila. Abiitiki balinkubasuumila iliipyana lya Kyala, po Pauli na Sila balinkusookako ku Antyokija.

⁴¹ Baalyendile nkiis ukyu mu Silija na mu Kilikija, baafikasyaga ifipanga fya Kyala ndwitiko.

16

Pauli ikunsala Timoti ukubomba nagwe imbombo

¹ Pauli na Sila balinkufika mu Ndelite, po balinkubuuuka mu Lisitila. Uko aaliko umwitiki gwa Jesu jumo, ingamu jaake Timoti. Ugwise akaali Njuuta, unna aali Njuuta uju aalimmwitiike Jesu.

² Abiitiki abaa mu Lisitila na mu Ikonija, bannjobaga Timoti ukaja mundu nnunu.

³ Pauli alinkunndonda Timoti ukuti alongosanieghe nagwe mu mbombo. Po alinkummbuuta kuyeni. Aabombole bo ulo ukuti aBajuuta aba balimo ntwaja tula balingankaanaga, paapo baameenyne ukuti ugwise akaali Njuuta.

⁴ Pauli na banine bo bikakinda ntwaja utwa kaala, balinkubabuula abiitiki aba bakaja Bajuuta, ukuti basikongege indagilo isi baalitiikeene abatumigwa na bakuulu baa kipanga kya Kyala ikyu mu Jelusalem.

⁵ Po ifipanga fya Kyala fyakakaga ndwitiko, na biitiki bongelelaga ukuti isiku.

Pauli ikusibona isya mbusetaka isya mundu ugwa mu Maketonija

⁶ Pauli na banine, baalondaga ukwakulumbilila iisyu lya Ntwa Jesu nkiis ukyu mu Asija, looli Mbepo Mwikemo alinkubakaanisa. Po balinkakinda nkiis ukyu Filigija ni kya Galatija.

⁷ Bo bafikile mu mpaka gwa kiisu ukyu mu Misija, balinkulonda ukwingila nkiis ukyu mu Bitinija, leelo Mbepo Mwikemo ukufuma kwa Jesu akaabiitikiise.

⁸ Po balinkakinda mu Misija, balinkubuuuka ku Tiloja.

⁹ Tkilo kila, Pauli alinkusibona isya mbusetaka isya mundu ugwa mu Maketonija, aalyimile nkyeni mmyake, aapyelesyaga, aatigi, "Loboka, gwise ku Maketonija, *ututuule."

¹⁰ Pauli bo asibwene isyo isya mbasetaka, tulinkumanya ukuti Kyala aatukooliile kubakulumbilila abandu abo iNdumi iNunu, po tulinkwitetekesy ukuuuuka mu Maketonija.

Litija ikummwitiika Jesu

¹¹ Po uko ku Tiloja, tulinkwipakila mu sitima, tulinkusookako, tulinkubuuuka ndusango lwa mu Samatilake, kilaabo kyake tulinkufika mu Nijapoli.

¹² Ukufuma uko tulinkufika mu Filipi, akaaja kamko ukakulumba uko ku Maketonija, kaali kaaja aka baatugalaga aBalooma. Twatugeelee nkaaja kala amasikku manandi.

¹³ Pi isiku ilya pa Sabati tulinkusookamo nkaaja, tulinkubuuuka kumbali ku lwisi, twasubilaga ukuti tukwakubwaga ubuo ubu abandu bikwipuutamo. Tulinkutuugala, tulinkujoba na bakiuku abu baabungeene pala, ukwipuuta.

¹⁴ Ndi bala baapilikisyaga aalipo unkiikuju jumo, ingamu jaake Litija, umuulisyaya myenda imifubiifu ubutiite igya ntengo fijo. Akaapaapiigwe Njuuta, looli aalingile ndwitiko lwa Bajuuta, aali gwa nkaaja akaa mu Tyatila. Aatupiliikiise, paapo uNtwa aalimmwigwile indumbula jaake, alinkutika isi aajobaga Pauli.

¹⁵ Alinkoosigwa, umwene na bandu baa nyumbu jaake, alinkutuopelesya alinkuti, "Linga muumbwene ukuti nalooli nummwitiike uNtwa Jesu, tubuuke mukatuugalege mu nyumbu jang." Alinkutuufimilisya fijo mpaka twalitiike.

Pauli na Sila mu nyoyolo

¹⁶ Iiisiku limo bo tukubuuuka pa bwipuutilo, tulinkwaganila na ndindwana jumo untumwa, uju aali ni mbepo inyali ijaa kulagula. Undindwana ujo aabakabilaga indalamai inyingi abatwa baake ku mbombo jaa kulagula.

¹⁷ Po undindwana ujo alinkankongesa Pauli na nuuswe, aalaataga aatigi, "Abandu abu babombeli baa Kyala uNkulumba, bikubalumbilila umwe injila ijaa buopoki!"

¹⁸ Aabombaga bo ulo amasikku mungi. Looli iiisiku limo bo undindwana ujo ikujoba isyo, Pauli aakaleele. Po alinkunsanukila undindwana, alinkujibuuula imbepo inyali jila alinkuti, "Nikukulagila mu ngamu jaa Jesu Kilisiti, sookamo mu ndindwana uju!" Nakalinga jilinkusookamo.

* 16:9 16:9 *Maketonija* kyali kiisu ukyu ku Bulaja. Baalondigwaga ukuloboka inyanja ukubuuuka kala.

¹⁹ Abatwa abaa ndindwana jula, bo baagile ukuti ulusubilo lwabo ulwa kükabilamo indalamalama lümaliike, balinkübäkola baa Pauli na Sila, balinkübaluusa mpaka pa kibanja ikya lükomaano, nkyeni mbalongosi.

²⁰ Balinkübasitaaka balinküti, "Abandu aba Bajuuta, biküleefya nkaaja kiitü.

²¹ Bikümanyisyä inyihiho syabo, isi indagilo syitu twe Balooma situkaaniisye ukusitika pamo ukusikonga."

²² Ikilündilo ikya bandu kilinkongaana na aba baabasitaakaga baa Pauli na Sila, balinkübaalukila. Po abalongosi balinkübaafuula imyenda baa Pauli na Sila, nu külagila ukuti bakomigwe nu ngili.

²³ Bo babakomile fijo, balinkübäpinja mu nnyololo, po abalongi balinkünnndagila unkülumba gwa nnyololo ukuti abalindililege fijo.

²⁴ Ünkükongana nu lülagilo ulu, unkülumba gwa nnyololo alinkübiigalila nkyumba ikya ku sofu fijo, nu kabingisyä amalundi mwì ibokosi iyla matapwa.

²⁵ Pakilo pakati, Pauli na Sila biipuutaga nu kwimba inyimbo isya kantuufya Kyala. Abapinyigwa abangi babapilikisyaga.

²⁶ Nakalinga akasenyenda akakülumba kalinkübäboneka, syope ni nyaalo sya nnyololo silinkusukaanika. Nakalinga inyiigi syosa silinkwiguka, ni minyololo igi baapinyiigwe kükuti mundu gilinkwabuka.

²⁷ Ünkülumba gwa nnyololo bo alembwike, alinkwaga inyiigi sili bwasi. Alinküfyatala uluuwo lwake ukuti iigoge, paapo iinogonaga ukuti abapinyigwa boosa bajongile.

²⁸ Looli Pauli alinkülaata fijo alinküti, "Ülingiigoga, twesa telimo muno."

²⁹ Ünkülumba gwa nnyololo jula alinkülagila ababombeli baake ukuti batwale inyaale. Bo bantüaliile, alinkwingila nkyumba, alinkügwa ulupi nkyeni mwa baa Pauli na Sila bo ikütetema.

³⁰ Po alinkübäuka nabo panja, alinkübalaalusya alinküti, "Batwa bangu, mbombe fiki ukuti mbokigwe?"

³¹ Abeene balinkümmwamula balinküti, "Ügwe ummwitike uNtwa Jesu, pamopeene na baa nnyumba jaako, po muküpokigwa."

³² Po Pauli na Sila balinkünnndembila unkülumba jula iisyu lya Ntwa, pamopeene na bandu boosa aba baalimo nnyumba jaake.

³³ Akabalilo kalakala akaa pakilo, alinkübäsuaka ififulalo baa Pauli na Sila, po alinkoosigwa pamopeene na bandu boosa aba baalimo nnyumba jaake.³⁴ Alinküfyuka nabo mu nyumba jaake, alinkübäpapo ifindu. Ümwene na bandu boosa abaa nnyumba jaake balinkühaboka fijo, paapo baalimmwitiike Kyala.

³⁵ Kilaoba kyake abalongosi, balinkübäbatuuma ababombeli ku nkülumba gwa nnyololo, balinküjoba balinküti, "Namubalekesye abanda bala babuukege."

³⁶ Ünkülumba gwa nnyololo alinkümmbüula Pauli alinküti, "Abalongosi batumile indumi, ukuti mwabüligwe mu nnyololo. Po ulu namusooke, mubuukege nu lutengaano."

³⁷ Looli Pauli alinkübäbabuula ababombeli bala alinküti, "Batuukomile nkyeni mmbandu, nu kütüinya mu nnyololo kisita kütulonga, na paapo uswe tali Balooma ku lülagilo lwa kiisu.[†] Liilino fiki bikülonda ukutulekesya kabutiitü? Himma! Biise baabo batusoosye."

³⁸ Ababombeli bala balinkübäbatuuma abalongosi inongwa isyo. Abalongosi bo bapiliike ukuti baa Pauli na Sila Balooma, balinkütiila.

³⁹ Po balinkwisa kükübäsuuma ulahobokelo. Balinkübäsoosya mu nnyololo, balinkübäsuuma ukuti basookemo nkaaja kala.

⁴⁰ Pauli na Sila bo basookile mu nnyololo, balinkübäuka kwa Litija. Üko balinkwaganila na baamyabo abiitiki, balinkübäkasya, po balinküsookapo.

17

Ünjwego mu Tesaloniki

¹ Pauli na Sila bo basookilemo mu Filipi, balinkukiisania nkaaja akaa mu Amfipoli na mu Apolonija, balinküfika mu Tesaloniki. Keno kwali ni sinagogi jaa Bajuuta.

² Pauli alinkwingila mu sinagogi, bo muumo lwajiliile ulwiho lwake. Alinkümanyisyä amasya ukufuma mwa Kalata uMwikemo, kükabalilo akaa Sabati itatu.

³ Aabalingaaniaga nu kebanangisyä ukuti, Kilisiti mpaka akübilwe nu küsuya ukufuma mbafwe. Aafumusyaga inongwa sya Jesu, ukuti jo Meesija.

[†] **16:37 16:37 Tuli Balooma ku lülagilo lwa kiisu** Pauli na Sila baali baana baa bandu aba baahombile indalamalama baa nkiisu ikya Looma. Indagilo sya Balooma syakaanisyaga ukumpinya pamo ukunkoma uNdooma mwinaabo kisita kunndonga.

⁴ ABajuuta bamo balinkwitika, balinkuja pamopeene na Pauli na Sila. Boope aba bakaja Bajuuta abingi aba baalingiile ndwitiko lwa Bajuuta na bakiikulu abingi abiimikigwa balinkwitika, balinkuja pamopeene na Pauli na Sila.

⁵ Looli aBajuuta aba bakaali biitiki ubufi balinkubakola, balinkubeega abandu bamo abaa kajiilo akabiibi. Abo balinkubabangaania abandu abingi, balinkuleefya nkaaja. Balinkubuuuka ku nyumba jaa Jaasoni, balinkwingila ku maka, baabalondaga baa Pauli na Sila, ukuti babatwale pa kilundilo kya banda.

⁶ Bo bakabaaga, balinkunnduusua Jaasoni na biitiki biiniitu bamo, balinkubuuuka nabo ku balongosi baa kaaja, balinkulaata balinkuti, "Koope kuno biisile, abandu aba bafisambuleenie ifisi fyosa.

⁷ Jaasoni abambiliile kamyake. Umwene na bandu abo bikukilania indagilo sya malafyale gwa Balooma, bikuti baati alipo umalafyale ujungi, ingamu jaake jo Jesu."

⁸ Ikilundilo kya bandu na balongosi baa kaaja bo basipiliike isyo, syabataamiisyey.

⁹ Jaasoni na biitiki biiniitu balinkusoosya indalamu isya kwabuligwa ku balongosi, balinkubalekesya.

Pauli na Sila bali mu Beloja

¹⁰ Iki kilakila abiitiki abaa nkaaja kala, balinkubatumua baa Pauli na Sila ku Beloja. Bo bafikile kula, balinkubuuuka mu sinagogi jaa Bajuuta.

¹¹ Abandu baa mu Beloja baapilikisyaga ukubakinda abandu baa mu Tesaloniki, baalyambiliile iisyu lya Kyala ni ndumbula joosa. Beeneesyaga Kalata uMwikemo kukuti isiku, ukuti basimanye isi baamanyisyaga Pauli na Sila linga sya nalooli.

¹² ABajuuta bingi balinkwitika, pamopeene na bakiikulu abiimikigwa aba bakaja Bajuuta, na banyambala boope.

¹³ Looli aBajuuta abaa mu Tesaloniki, bo bapiliike ukuti Pauli ikulambilila iisyu lya Kyala mu Beloja, balinkubuuuka koope, balinkutwala unjwego nu kufisofania ifilundilo fy banda.

¹⁴ Nakalinga abiitiki abaa kula, balinkunsindikila Pauli ukubuuuka ku nyanja, looli Sila na Timoti balinkusyala ku Beloja.

¹⁵ Aba bansindikilaga Pauli balinkwenda nagwe mpaka mu Ateni. Bo bikugomoka baali ni ndumi ijaa kufuma kwa Pauli, ukubabuula baa Sila na Timoti ukuti bankonge mbibimbibi.

Pauli ikujoba na bandu baa mu Ateni

¹⁶ Pauli bo ikubaguulila baa Timoti na Sila mu Ateni, indumbula jaake jaasulumeenie fijo paapo aalyagile akaaja kala kiiswile ififwani ifya gyabaakyala.

¹⁷ Po aamanyisyaga aBajuuta mu sinagogi, pamopeene na bandu abangi aba baalingiile ndwitiko lwa Bajuuta. Na poope pa kibanja ikyu lukomaano, aamanyisyaga kukuti isiku abandu aba aaganilaga nabo.

¹⁸ Pa kibanja apo, baalipo abamanyi bamo aba baabatigi, aBaepikuli* na Basitoiki.[†] Abo baajobesaniaga na Pauli, bamo balinkuti, "Ugwa ndomo uju ikulonda ukujoba isya fiki?" Abangi balinkuti, "Sikunangisyu ukuti ndumbilili gwa gyabaakyala imiheesyey." Baajobile isi paapo Pauli aalumbililaga iNdumi iNunu ijaa Jesu, ni sya kusyuka.

¹⁹ Po abamanyi abo balinkuntwala Pauli ndukomaano lwa bamanyi ulu baatigi Alyopagi, balinkuti, "Tukukusuma utulingaanie ulumanyisyu ulupya ulu kufumusya.

²⁰ Ugewe utwele inongwa imbya, tukulonda tasimanye isyo sili buleebule."

²¹ Abandu boosa abaa mu Ateni na baheesya aba baatuegalaga nkaaja ako, baabombe-laga akabalilo kaabo koosa ukupanga pamo ukupilikisyu inongwa imbya.

²² Po Pauli alinkwima ndukomaano lwa Alyopagi, alinkuti, "Mwe bandu baa mu Ateni! Ngwaga ukuti mukusyimika fijo syosa isya gyabaakyala gyinu.

²³ Bo ngwenda kuno na kuno nkaaja, mfbwene ififwani ifi mukufiipuuta. Kangi nkibwene ikigemo iki kisimbiigwe ukuti, 'kwa Kyala uju akamanyigwa.' Po Kyala ujo, uju mukummwipuuta kisita kummanyia, jo uju ngumfumusya kamyinu.

²⁴ "Kyala ujo jo Ntwa gwa kumwanya na paasi, paapo jo uju aapelite ikiisu na fyosa ifi filimo umo. Umwene atikutuegalu mu tempeli isi basijengile abandu.

²⁵ Kangi atikubombeligma na bandu ngati ikulonda fimo, paapo umwene jo uju ikubapa abandu boosa ubusumi, umusiji nu tundu toosa.

* 17:18 17:18 **ABaepikuli** baatigi akandu akanunu mbusumi bwa mundu ko kwihibosya ni fya pakiusu. Kangi bakaalonaga indaamyo, bakiitikaga utusumo utwa gyabaakyala gya Bagiliki. † 17:18 17:18 **ABasitoiki** baasipaasyaga inyiinogono syabo, baakaanaga imanyisyu sya kwihibosya pakiusu. Looli baatigi kanunu ukubomba imbombo inunu isi sikulondigwa ku mundu.

²⁶ Aalimpelile ʉmundu jumo, ʉkʉfuma mmundu ʉjo aapelite ifikolo fyosa ifya bandu, ʉkuti batuugalege mfiis fyosa. Aababiikiile ʉkuti bikutuugalaga pooki, na kʉkabalilo kaliku.

²⁷ Kyala aabombile bo ʉlo, ʉkuti abandu banndondege, pamo babagiile ʉkʉmfikila bo bikʉpalamaasya palamaasya, na paapo akaja kʉbatali nʉ mundu gwesa.

²⁸ Ngujoba bo ʉlo, 'Paapo mmyake tuli bʉumi, tukwenda, kang'i tʉliko.' Bo abimba nyimbo biinu bambo baatile, 'Uswe tuli baanaake Kyala.'

²⁹ Pauli alinkwendelela ʉkʉjoba, alinkuti, 'Paapo tuli baana baa Kyala, tulinigonogana ʉkuti awfene ni ffwani ifya sahabu pamo ifeesa, pamo iibwe. Fitendekesiigwe kʉ bʉmang'anyi na mahala gaa bandu.

³⁰ Akabalilo kaa kʉnyuma, aka abandu baabombaga isyo kʉ bukonyofu, Kyala aaliibiikile ngati atikukeeta. Looli akabalilo aka ikʉbalagila abandu boosa kʉkuti bʉjo, ʉkʉpinduka.

³¹ Bikʉlondigwa ʉkʉpinduka paapo alibiikile iliikuu ili ikwisa kʉbalonga abandu boosa mbugolofu, kʉ njila jaa mundu uju aalinsalile. Kyala aabanangiisye isi abandu boosa, kʉ njila jaa kʉnsyusya ʉmundu ʉjo mbufwe.'

³² Abandu bala bo bapiliike isya kusyuka abafwe, bambo bʉuggilaga, looli bambo balinkuti, 'Tukulonda ʉkʉpilikisyu kang'i sisiisi pabung.'

³³ Po Pauli alinkasookapo pa lʉkomaano.

³⁴ Bambo balinkulongsania nagwe, balinkummwitika Jesu. Ndi abo aalimo Ndyonisi, ugwa ndukomaano lwa Alyopagi, nʉ nkiikul jumo ingamu jaake Ndamali, na bandu abangi aba baali pamopeene nabo.

18

Pauli nkaaja akaa mu Kolinti

¹ Bo sikindle isyo, Pauli alinkasookamo mu Ateni, alinkubʉuka mu Kolinti.

² Mula alinkwaganila nʉ Njuuta jumo ingamu jaake Akwila, uju aapaapiigwe mu Ponti. Akwila nʉ nkasi Plisika, baafumile pakufika ʉkʉfuma nkiisu ikyia Italija, paapo Kilaatio ʉmalafyale gwa Balooma aalagile ʉkuti aBajuuta boosa basookemo mu Looma. Pauli alinkubʉuka kʉkʉbakeeta.

³ Abeene baabombaga imbombo jaa kusona iheema, imbombo iji joope Pauli aabombaga. Po alinkwanda ʉkʉtuugala nabo, balinkubomba imbombo ijo pamopeene.

⁴ Kukuti isiku ilya po Sabati Pauli ingilaga mu sinagogi, aamanyisyaga aBajuuta na aba bakaja Bajuuta, ʉkʉbakwaba ʉkuti baje biitiki.

⁵ Sila na Timoti bo bafikile ʉkʉfuma mu Maketonija, Pauli alinkwanda ʉkʉbombela akabalilo kaake koosa ʉkulumbilila nʉ kʉbasisimikisyu aBajuuta ʉkuti Jesu jo Meesija.

⁶ Looli balinkampinga nʉ kʉntuka. Po Pauli alinkukung'unda imyenda gyake* nkyeni mmyabu, alinkubabuula alinkuti, "Linga Kyala ikubapyuta, lwinu jujuunwe! Une ngaja na nongwa najimo. ʉkwandila ʉlu ngubuukaga kʉkʉbalumbilila abandu aba bakaja Bajuuta."

⁷ Po Pauli alinkasookapo pa sinagogi, alinkubʉuka kʉ mundu jumo ingamu jaake Tiiti Jusiti, uju aalingile ndwitiko lwa Bajuuta, inyumba jaake jaapalamenee ni sinagogi.

⁸ ʉnkʉlumba gwa sinagogi jila, ingamu jaake Kilisipo, alinkummwitika ʉNtwa Jesu, pamopeene na bandu boosa abaa nnyumba jaake. Boope aBakolinti bingi aba baalimpilikiisye Pauli, balinkummwitika ʉNtwa Jesu nʉ koosigwa.

⁹ Iisiku limo pakilo, ʉNtwa alinkummbuula Pauli nkisetuka alinkuti, "Ulingatiilaga, looli endelelagu ʉkʉjoba, ungamyekaga,

¹⁰ paapo une ndi pamopeene na nungwe. Akajako ʉmundu najumo ugwa kʉkwisila kʉkʉkafulasya. Nkaaja aka balimo abandu bingi abaa kʉja biitiki bangu."

¹¹ Po Pauli alinkutuugala mu Kolinti ikyinja kimo ni myesi ntandata, ʉkuti abamanyisyue abandu iisyu lya Kyala.

¹² Looli nkabalilo ako alinkufika ʉnkʉlumba umpya ugwa nkiisu ikyia Akaja, ingamu jaake Galio. ABajuuta balinkummotokela Pauli, balinkuntwala nkyeni mu nkʉlumbu, pabulongi,

¹³ balinkuti, "Umundu uju ikubasonga abandu, ʉkuti biipuitege kwa Kyala ʉkʉkindana ni ndagilo."

* 18:6 18:6 **Alinkukung'unda imyenda gyake** Pauli aabombile bo ʉlo ʉkʉnangisyu ʉkuti Kyala ikubabona ʉkuti bakaja banda baake. Bala kalata gwa Imbombo sya Batamigwa 13:51.

¹⁴ Na paapo Pauli aalondaga ukojoba, Galio aakaanile, alinkubabuula aBajuuta alinkuti, "Linga mwantsitaakaga umundu uja kūnongwa simo imbiibi pamo kūnongwa jaa bukomu, mwe Bajuuta naabagiile ukubapilikisy.

¹⁵ Looli paapo nongwa jaa masyu, ingamu ni ndagilo syinu, amusikeete jujuumwe mutumule. Une ngukaana ukojoba ndongi gwa nongwa isyo!"

¹⁶ Po alinkubakaga pabulungi.

¹⁷ Po boosa balinkunkoma palapala nkyeni mu ndongi. Looli Galio akaapaasiisye na panandi isi syabombigwaga nkyeni mmyake.

Pauli ikubuuka kangi mu Antyokija ijaa ku Silija

¹⁸ Pauli alinkwendelela ukutuugala mu Kolinti amasiké mingi. Po alinkulagana na biitiki bala, alinkubuuka pamopeene na Pilisika na Akwila ku Kenkeleja, kumbali ku nyanja. Bo bafikile uko, Pauli alinkumwa inywili syake,[†] paapo syali sya lujiiganiko, alinkwipakila mu sitima ukubuuka nkiisu ikya mu Silija.

¹⁹ Balinkufika mu Efesi, apa aabalekile baa Pilisika na Akwila. Kuila Pauli alinkwingila mu sinagogi, alinkubamanyisa aBajuuta.

²⁰ Po balinkuusuma Pauli ukuti atuugale nabo akabalilo akatalipo, leelo aakaanile.

²¹ Looli bo ikulagana nabo alinkuti, "Linga Kyala iiganile, ngwakwisa kangi kūmyinu." Po alinkusookamo mu Efesi ni sitima.

²² Po Pauli alinkufika mu Kesalija, alinkwika mu sitima, alinkubuuka mu Jelusalemu nkukiponia ikipanga kya Kyala. Po alinkubuuka mu Antyokija.

²³ Bo atuugeele umo akabalilo akanandi, alinkusookamo. Alinkusyunguutila ntwaaja utwingi utwa mu Galatija na mu Filigija, aabakasyaga abiitiki boosa.

Apolo ikulumbilila mu Efesi

²⁴ Akabalilo ako uNjuita juimo ingamu jaake Apolo alinkwisa mu Efesi, umwenekaaja gwa mu Alikandalija, aali mundu mmayi ukojoba, kangi aasimeenyi isya mwa Kalata uMwikemo.

²⁵ Umundu ujo aamanyisiigwe iNjila jaa Ntwa, aamanyisyaga kanunu inongwa isya Jesu muno sijiliile, kangi ku maka, na paapo aalumeenye lwene uLoosyo ulwa Johani.

²⁶ Alinkwanda ukojoba isyo kisita kutila mu sinagogi. Pilisika na Akwila bo bampiliikiye, balinkummwega balinkubuuka nagwe kukaaja kaabo, balinkummanyisa iNjila jaa Kyala kanunu.

²⁷ Pabungi Apolo alinkulonda ukojoboka mu nyanja ukubuuka mu Akaja. Abiitiki banine abaa mu Efesi balinkunkasya, balinkumpapo kalata ugwa kubatwalila abiitiki abaa mu Akaja, ukuti bakammwambilile. Bo afikile kuila, aabatualile fijo abandu aba baalimmwitiike Jesu kwi ipyana lya Kyala.

²⁸ Alinkubatobesya aBajuuta nkyeni mmbandu boosa, aabanangisyaga mwa Kalata uMwikemo, ukuti Jesu jo Meesija.

19

Pauli ikulumbilila mu Efesi

¹ Uko nkiisu ikya mu Akaja, Apolo aatuugalaga mu Kolinti. Akabalilo kalakala, Pauli alinkwenda paasi ukubuuka ku Efesi. Uko ku Efesi alinkubaaga abiitiki bamo abaa Jesu.

² Alinkubalaalusya alinkuti, "Bo mummwitiike Jesu, bale mwalimmwambiliile Mbepo Mwikemo?" Balinkummwamula alinkuti, "Himma, tukapilikamo siku nu kuti aliko Mbepo Mwikemo."

³ Alinkubalaalusya kangi alinkuti, "Po mwalyosiigwe uLoosyo luliku?" Balinkummwamula alinkuti, "Uloosyo lwa Johani."

⁴ Pauli alinkubabuula alinkuti, "Johani aabosyaga abandu ukunangisyaya ukuti bapindwike. Aababuulaga ukuti bammwitikege uju ikuja pakwisa kūnyuma kūnyake, jo Jesu."

⁵ Bo bapiliike amasyu aga, balinkoosigwa mu ngamu jaa Ntwa Jesu.

⁶ Po Pauli alinkubuuka amaboko gaake pamwanya pamyabo, Mbepo Mwikemo alinkubasulukila, balinkwanda ukojoba mu njobeloi singi, nu kükunguluka.

⁷ Baali banyambala kalongo na babili buno.

⁸ Pauli ingilaga mu sinagogi, aajobaga kisita kutila, kūkabalilo akaa myesi mitatu, aamanyisyaga abandu ukuti basiitike inongwa sya Bonyafale bwa Kyala.

[†] **18:18 18:18 Alinkumwa inywili syake** ABajuuta linga balapile simo kwa Kyala bakaaliitikisiigwe ukumwa inywili, bo babombole isi baalapile, biitikisigwaga ukumwa.

⁹ Looli bamo baali bakafu, baakaanile ּkwitika, balinkujiituka iNjila ijaa Ntwa Jesu pa kilundilo kya bandu. Pauli alinkubaleka, alinkubeege abiitiki baa Jesu ּkwenda nagwe. Aamanyisyaga kukuti isiku pabwo ubwa mundu jumo, ingamu jaake Tilano.

¹⁰ Pauli alinkwendelela ּkubomba bunoobeno ifyinja fibili, po boosa aba baatuugalaga nkiis uky mu Asija, aBajuuta na aba bakaja Bajuuta, balinkupilikisyu isiyu lya Ntwa Jesu.

Abaana abaa Sikeba bikukomigwa ni mbepo inyali

¹¹ Akabalilo ako Kyala aabombaga ifika ifikulumba ku njila jaa Pauli.

¹² Fyope ifitambala ni myenda igi gipalamasaasiye umbili gwa Pauli, baabatwalilaga ababine. Ababine baabumbulukaga ububine bwabo, ni mbepo inyali syasookangamo.

¹³ Baaliko aBajuuta bamo aba baagelaga ּkusosoysa imbepo inyali mmbanda nkaaja ako, kubombela ingamu jaa Jesu, baatigi, "Mu ngamu jaa Jesu wju ikulumbililiga na Pauli, nikukulagila sookamo!"

¹⁴ Ndi abo baalipo abaana abanyambala bahaano na babili, abaa mpuuti umdongosi gwa Bajuuta, ingamu jaake Sikeba.

¹⁵ Looli iliisiku limo bo bikujikaga imbepo inyali mmunda jumo, imbepo inyali jila jilinkebaamula jilinkuti, "Jesu nammeeny, joope Pauli nammwageenie, leelo umwe mwe baani?"

¹⁶ Po umunda wju aali ni mbepo inyali, alinkubanyeelela, alinkubafulasya, alinkubatola amaka, balinkubopa kitali ּkusooka nnyumba jila.

¹⁷ Abandu boosa aba baatuugalaga mu Efesi, aBajuuta boosa na aba bakaja Bajuuta, baasipiliike inongwa isi baabombeliigwe abaana baa Sikeba. Boosa balinkuja nu lutende, ingamu jaa Ntwa Jesu jilinkwimikigwa fijo.

¹⁸ Abandu bingi aba baalimmwitiike Jesu balinkwisa, balinkwilaata pabwelu imbiibi isi babombe.

¹⁹ Bamo ndi abo balinkubangaania baakalata abaa kubombela ubulosi, balinkukosya nkyeni mmbanda boosa. Baabalile untengo gwa baakalata bala, syali ndalamu nydingi fijo, syafwene umfwalo gwa isiku limo ugwa bandu 50,000.

²⁰ Ku njila ijo iliisyu lya Ntwa lyakindililaga ּkufumuka nu kongelela ּkuja na maka.

Unjwego mu Efesi

²¹ Bo sikindile isyo, Pauli alinkutumula ּkubueuka mu Jelusalemu, ּkwendela mu Maketonija na mu Akaja, alinkwinogona alinkuti, "Bo ngonilemo mu Jelusalemu, mpaka mbeuke koope ka Looma."

²² Po alinkubatuma abatue baake babili, Timoti na Elasiti, ukuti batalepo ּkubueuka ka Maketonja. Umwene alinkusyala akabaliloakanandi nkiis uky mu Asija.

²³ Akabalilo ako mu Efesi, galinkusookela unjwego unnywamu fijo kunongwa jaa manyisyo isya Njila jaa Ntwa.

²⁴ Aaliko umundu jumo ingamu jaake Ndemetilio, umponda fifwani fya feesa. Aapondaga ififwani fya tempeli ijaa lyakyala ikiikulu, ingamu jaake Alitemi. Ku mbombo ijo Ndemetilio na bafundi baake baakabilangamo ubukabi ubwingi.

²⁵ Ndemetilioaababungeenie ababombi baake na bandu abangi aba baabombaga imbombo bo ijo, alinkubabuula alinkuti, "Mwe bandu umwe, mumeenyekwenti imbombo iji jikatutwala ubukabi ubwingi."

²⁶ Looli musibwene nu kusipilika ukuti, Pauli wjo abasongile abandu abingi nu kabasyutula inyiinogono syabo. Biitiike ukuti gyabaakyala igi gikutendekesigwa na bandu gikaja gyo gyabaakyala. Ikuromba bo ulo momma mwene mu Efesi, looli mbwo ubwingi ubwa nkiis uky mu Asija.

²⁷ Ngatiila imbombo jiita iji, abandu batikuiimikaga, joope ni tempeli ijaa lyakyala ikiikulu ikulumba Alitemi, batikuiimikaga. Kangi ubasisya bwa lyakyala ilyo, ili abandu boosa abaa mu Asija ni fiisu fyosa bikwipuuta kamyake, bukumalika."

²⁸ Abafundi abanine bo bapiliike inongwa isyo, baakaleele fijo, balinkwanda ukujwega balinkuti, "Alitemi ugwa Baefesi jo nkulumba!"

²⁹ Akaaja koosa kalinkwisula unjwego. Abandu balinkwaluka pamopeene, balinkukueka ּkwakubakwaba baa Gajo na Alisitaliko, ּkubueuka pa kibanja uky lukomaano. Abandu abo baali baa nkiis uky mu Maketonija, aba baalyendile pamopeene na Pauli.

³⁰ Pauli alinkulonda ּkwiningila pakati pa kilundilo kya bandu, leelo abiitiki abanine balinkunngomola.

³¹ Baalipo abalongosi bamo abaa nkaaja kala, aba baali bamanyaani baa Pauli. Baabatamile abandu kwa Pauli ּkummbuula ukuti, alingasulwa ּkubueuka pa kibanja uky lukomaano.

³² Abandu aba baabungeene pala, bamo balinkujwega, küküti mundu alinkujoba isyake. Ulukomaano lwalyonangiike. Abandu bingi bakaasimeenyé na isi baakomaaniile pala.

³³ ABajuuta balinkunguta umundu gwabo jumo, ingamu jaake Alikisanda, na bandu bamo abaa nkilündilo kila balinkummwimika ükuti ajobe. Joope Alikisanda alinkwinula ikiboko kyake, ükuti abajobele isya kúbanokesya pabwelu.

³⁴ Looli abandu aba baabungeene pala bo basyageenie ükuti Njuuta, boosa balinkalata palikimo kükabalilo akaa sala ibili, baatigi, "Alitemi ugwa Baefesi jo nkálumbá!"

³⁵ Kúmmaliikisyó unsimbi gwa kaaja kala alinkubabatamisa abandu, alinkujoba alinküti, "Mwe bandu baa mu Efesi, jwani tijú akamanya ükuti akaaja akaa mu Efesi, ko aka kíkjilindilila itempeli ijaa Alitemi unkulumbá, ni kifwani kyake iki kyasatwike ukufuma kámwanyá?

³⁶ Akajako umundu uju abagiile ükubukaana ubwanalooli ubu. Po mumyeke, kangi mulingaküjaga ükubomba simo,

³⁷ paapo mubatwele abandu aba apa, na paapo bakalitukamo siku lyakyala lyitu ikiikulu Alitemi, kangi bakiiba nafimo mu tempeli jaake.

³⁸ Po linga Ndemedilio na bafundi banine, bali ni nongwa simo ku bandu bamo, pabulongi na balongi abakulumbá balipo. Babagile ükubasitaaka üko.

³⁹ Linga muli nasyo inongwa isingi, mutwale ku lukomaano ulu lwitikisiigwe ni ndagilo syitu.

⁴⁰ Ngujoba bo ulo paapo ulu tubagiile ükalongigwa kúnongwa jaa njwego ugwa mwisyugú, namanga tukaja nasyo nasimo isya kwinokesya kúnongwa jaa njwego ugú."

⁴¹ Bo amalile ükujoba isi, alinkulubalanía ulukomaano.

20

Pauli ikubuuka kangi ku Maketonija na mBëgiliki

¹ Unjwego gula bo gumaliike, Pauli alinkubakolela pamopeene abiitiki, alinkubakasya. Po alinkubalaga, alinkusookapo ükubuuka mu Maketonija.

² Bo ikwenda mfiisú fila, aajobaga na biitiki boosa nu kubakasya. Po alinkufika mBëgiliki,

³ uko aatuugeele akabalilo akaa myesi mitatu. Bo ikwitendekesyá ükwipakila mu sitima ükubuuka mu Silija, alinkusyagania ükuti ABajuuta bikantegelela ükambombela kabiibi. Po alinkutumula ükwenda injila ijaa nkiisú ikyá mu Maketonija.

⁴⁻⁵ Abandu abaa baatusindikilaga baatalilepo ükubuuka, baatugulilie nkaaja akaa mu Tiloja. Ingamu syabo baali bo baa Sopatelo umwana gwa Pilo ugwa mu Beloja, Alisitaliko na Sekundo abaa mu Tesaloniki, Gajo na Timoti abaa mu Ndelibe, Tikiko na Tilofimo abaa nkiisú ikyá mu Asija.

⁶ Ikyaka kya Pasa bo kikindile, tulinkusookako ku Filipi ni sitima, tulinkwenda amasikú mahaano, tulinkubaaga abiiniitú mu Tiloja. Uko twagonile amasikú mahaano na mabili.

Pauli ikunsysysa Jutika

⁷ Pi isiku ilya pa ndungu,* twalyaganiile pakwipuuta nu kumenya ikisyesye. Pauli alinkubamanyisya abandu mpaka pakilo pakati, paapo aalondaga ükusookapo kilaabo kyake.

⁸ Ikyumba ikyá golofwa iki twabungeene, kyalí ni nyaale nyungi.

⁹ Aaliko undumyana jumo, ingamu jaake Jutika, aatuugeele pi itaalo. Pauli alinkwendelela ükulumbilila akabalilo akatali, mpaka undumyana ujo alinkwanda ükusipuka. Utalo bo tukindiliile fijo, alinkutunyuka ükfuma ku golofwa ijaa butatu. Abandu balinkummwinula, looli aafwile.

¹⁰ Pauli alinkusuluka paasi, alinkwinama, alinkummubatila undumyana jula, alinkubabuula abandu alinküti, "Mulinganyomokaga, übhumi bwake bukaali bëlimo!"

¹¹ Po Pauli alinkufuka kangi ku golofwa kükwiipuuta, alinkumenya ikisyesye, balinkulya. Alinkwendelela ükulumbilila mpaka kubakte, po alinkusookapo.

¹² Abandu bala, balinkantwala kúkaaja undumyana jula unkufo itolo, balinkuhoboka fijo.

Pauli ikubalaga abakuhulu baa kipanga kya Kyala ikyá mu Efesi

* 20:7 20:7 Isiku ilya pa ndungu Bala ku Isyakulingaanía.

¹³ Paăli aatumwile ăkwenda paasi ăkubuuăka kă Aso. Aapangile ăkutî tătalepo tukammwage kăla. Po ăswe tulinkwipakila mu sitima, tulinkufika kăla.

¹⁴ Bo atwagile mu Aso, tulinkumppakila mu sitima, tulinkubuuăka twesa mpaka mu Mitilene.

¹⁵ ăKufuma ăko iisikă lya băibili tulinkuningana nă lusongo lwa mu Kija. Kilaabo kyake tulinkufika ndusango lwa mu Samu, kilaabo ikingi tulinkufika mu Miletı.

¹⁶ Paăli aatumwile ăkukiiania kisita kwendela mu Efesi, ăkutî alingakaabila nkiisă ikyă mu Asija. Alondaga ăkwandana mu Jelusalemu, linga sibagiile bo kikaali ikyaka kya Pentekositi.

¹⁷ ăKufuma kă Miletı, Paăli alinkutăma indumi kă bakuulă baa kipanga kya Kyala ikyă mu Efesi, ăkutî baaganile nagwe.

¹⁸ Bo bafikile kumyake, alinkubabuăla alinkutî, "Umwe mumeenye muno naatuegalaga na numwe amasikă goosa ăkufuma iisikă lya kwanda ili naafikile apa pa Asija.

¹⁹ Bo ngummbombela uNtwa Jesu pakati paminyu, naalî nă lwijiisyo ndi syosa, kaa kangi naalilaga mu ndumbula kănongwa jiinu. Kangi naalyendile mu ngubilo inyingi, fijo kă Bajuuta aba baalindegeliile.

²⁰ Mumeenye ăkutî ngaasyonganiike ăkabalumbilila isi sibagiile ăkubatuăla umwe, kangi naamanyisyaga pabwelu na mu nyumba syinu.

²¹ Naabalumbililaga aBajuuta na aba bakaja Bajuuta ăkutî bapindăke, basuame uluhobokelo kwa Kyala, nă kămmwitika uNtwa gwitu Jesu.

²² "Namupilikisyę. Une nsumwiķe kă Jelusalemu, Mbepo Mwikemo ikusimobilisya. Ngubuuăka kisita kusimanya isi sikkwakuhyaga ăko.

²³ Looli isi nsimeenye syo isi, Mbepo Mwikemo ikusisimikisyę, kakutî kaaja aka ngwendamo, ăkutî ăkupinyigwa mu nnyololo ni ngubilo fyo ifi fikuunguulila.

²⁴ Looli ndikubupaasya ăbuaami bwangu ăkujă kandă kaa ntengo, ăkutî njimaliisye imbombo iji uNtwa Jesu aalimbeele, fyobeene ngujilumbilila iNdumi iNunu ijaa ipyana lya Kyala.

²⁵ "Liilino mmeenye akajapo najumo pakati paminyu ăjă ikwisa kuumbona kangi, mwe nendaga pakati paminyu bo nikabalumbilila isya Bonyafyale bwa Kyala.

²⁶ Kănongwa ijo, ngulonda mwesa mumanye umwisyugă, ăkutî linga jumo ikusoba jikaja nongwa jangă,

²⁷ paapo ngaasyonganiikepo ăkabafumukisyę syosa isi Kyala aasibaatiike.

²⁸ Mwikeetge banunu, kangi mugukeetge goope nă ntium goosa ăgu Mbepo Mwikemo aababiikile umwe ăkujă biimilili. Mukitiumege ikipanga kya Kyala iki aalyaile ni ilopa lyake juujo.

²⁹ Mmeenye fijo ăkutî bo nsookilepo, imbwa ingali isya ndiisă aasikwisa pakati paminyu, sitikugapaakisaya antiimo.

³⁰ Na numwe pakati paminyu mwe biitiki, aabikwinăka abandă aba aabikujobaga inongwa sya bătangulu, isya ăkubasofya abiitiki ăkutî babakongege abeene.

³¹ Kănongwa ijo, mujenge maaso! Mukumbukege ăkutî ifyinja fitatü pakilo na pamuusi, ngaalekile ăkunsoka kükutî mundă, kaa kingi naalilaga mu ndumbula.

³² "Po ălu nikababiika mbulindilili bwa Kyala nă bwa isyu ălya ipyana lyake, ăli libagiile ăkubapa amaka ni sajo syosa isi aafingile ăkubapa abandă baake abiikemo.[†]

³³ Une ngasuumamo siku umfwalo, pamo imyenda kă mundă gwesa juula.

³⁴ Mumeenye jujuumwe ăkutî naabombaga imbombo na maboko gangu jujuune, ăkutî ngabe fyosa ifi naalondaga ăkubombela, une na biinangu.

³⁵ Ndi syosa isi naabombaga, mbanangiisye ăkutî tukulondigwa ăkwijuuăla ăkubomba imbombo, ăkutî tăbatuulege aboonywa. Mugakumbukege amasyă agaa Ntwa Jesu, juujo aatile, 'Sajo fijo ăkusoosya ăkukinda ăkwambilila.'

³⁶ Paăli bo amaliisiye ăkusijoba isi, alinkufugama, alinkwipuuta pamopeene nabo boosa.

³⁷ Po boosa balinkulila fijo, balinkummuăbatila Paăli nă kumfipa.

³⁸ Baakindiliile ăkukulumania, paapo aababuălile ăkutî batikwisa kummonamo kangi. Po balinkuănsindikila mpaka mu sitima.

¹ Bo tulageene nabo, tulinkwipakila mu sitima, tulinkugoloka ukubuuka mpaka ndusungo lwa mu Kosi. Kilaabo kyake tulinkufika ndusungo lwa mu Loto, ukufuma ukutu tulinkubuuka mu Patala.

² Uko tulinkubaaga isitima ijaa kabuuka mu Foinike, tulinkwipakila, tulinkubuuka.

³ Bo tufikile apa ulusango lwa mu Saipulasi lukuboneka, tulinkwenda injila ijaa kwitongo ukubuuka nkiis ukyu mu Silija. Apo isitima jilinkwima nkaaja akaa mu Tili, ukuti jisulusye ifitwalo.

⁴ Tulinkusuluka, twabalondile abiitiki baa pala. Twatugeele nabo amasiku mahaano na mabili. Abiitiki abo baalongosigwaga ukujoba na Mbepo Mwikemo, balinkummbuula Pauli ukuti alingabuukaga mu Jelusalemu.

⁵ Looli iliisiku lyu kusookapo bo lifikile, abiitiki boosa abanyambala pamopeene na bakasi baabo, na baanaabo, baatusindikiile ukusookamo nkaaja. Bo tufikile kumbali ku nyanya, twesa tulinkufugama, tulinkwipuuta.

⁶ Po tulinkulagana, uswe tulinkwipakila mu sitima jilajila, abeene balinkugomoka kamyabo.

⁷ Ukufuma mu Tili, tulinkwendelela ni njila jiit, tulinkufika mu Tolomei. Uko tulinkubaponia abiitiki, tulinkutuugala nabo iisiku limo.

⁸ Kilaabo kyake tulinkubuuka mu Kesalija. Uko tulinkwingila nnyumba jaa Filipo undumbilili, tulinkutuugala kamyake. Ujo aali jumo mmibandu bala bahaano na babili, aba baasaligwe ukujaba ifindu kula ku Jelusalemu.*

⁹ Filipo aali na baana bana abalindwana, aba bakaali beegi, baali ni kikungilwa ikyu kakunguluka.

¹⁰ Bo tutuugeele kula amasiku mingi, alinkwisa unkunguluka jumo ukufuma mu Jutai, ingamu jaake Agabo.

¹¹ Bo afikile, alinkwega umpango gwa Pauli, alinkwipinya amalundi na maboko alinkuti, "Mbepo Mwikemo ikujoba ikuti, 'Abalongosi baa Bajuuta abaa mu Jelusalemu bikwakumpinya bo uku, umwene mpango ugu, bikwakummbiika mmaboko gaa bandu aba bakaja Bajuuta.'"

¹² Bo tapiliike isyo, uswe pamopeene na bandu abangi aba baalipo pala, tulinkumpyelesya Pauli ukuti alingabuukaga mu Jelusalemu.

¹³ Looli umwene alinkwamula alinkuti, "Fiki mukulila nu kuhnyogonyola indumbula jang'u? Une ndikapaasya syosa, kuje ko kapinyigwa pamo koope nu kufwa mu Jelusalemu, kunongwa jaa ngamu jaa Ntwa Jesu."

¹⁴ Bo twagile Pauli asikaanile isi tummbuulile, twalekile ukumpyelesya, twatile, "Ubwigane bwa Ntwa babombigwege."

¹⁵ Bo tutuugeelepo amasiku agangi, tulinkwega ifyombo fyitu, tulinkwendelela ni njila jaa kabuuka ku Jelusalemu.

¹⁶ Abiitiki bambo abaa mu Kesalija balinkulongsania na nuuswe. Balinkutuwtala ukuti tukatuugalege nnyumba jaa mundu jumo uju bantigi Munasoni, umundu gwa mu Saipulasi, uju aali jumo mbiitiki abaa kubwandilo.

Pauli ikufika mu Jelusalemu

¹⁷ Bo tufikile mu Jelusalemu, abiitiki balinkutwambilila nu lusekelo.

¹⁸ Kilaabo kyake, Pauli alinkubuuka pamopeene na nuuswe kükumponia Jaakobo, boope na bakulu boosa abaa kipanga baalipo.

¹⁹ Pauli bo abaponiisy, alinkbabuula syosa isi Kyala aabombe ka bandu aba bakaja Bajuuta, mbabombeli bwake.

²⁰ Bo basipiliike isyo, balinkantuufya Kyala, po balinkummbuula Pauli balinkuti, "Gwamyitu, bule usibwene isi silipo apa? Bajuto baalufu bingi aba bammwitiike Jesu. Boosa abo bikwendelela ukusikonga fijo indagilo sya Moose.

²¹ Leelo baabuuliigwe inongwa syako ukuti kubamanyisa abBajuuta boosa aba bikutuugala mfiisa fya bandu aba bakaja Bajuuta, ukuti basileke indagilo sya Moose, balingababuutaga kuckyeni abaanaabo, kangi balingasikongaga inyihi syitu.

²² Ulu tuti fiki? Sili pabwelu, aabikupilika ukuti gwisile.

²³ Po ubombe isi tukukubuula. Tuli nabo apa abandu bana aba bikulonda ukubomba isi banndapile Kyala.

²⁴ Uje pamopeene nabo, ubombe ulubaatiko ulwa kwijeeleysa, ubahombe, ukuti bamwe inywili syabo.[†] Linga ubombe bo uku, abandu boosa aabikumanya ukuti inongwa syako syosa isi baabuuliigwaga sya itolo, looli ugwe usikolile indagilo sya Moose.

* 21:8 21:8 Bala kalata gwa imbombo sya Batumigwa 6:1-7. † 21:24 21:24 **Bamwe inywili syabo** Bala kalata gwa imbombo sya Batumigwa 18:18.

²⁵ Looli ku biitiki aba bakaja Bajuuta, twabasimbiile kalata ugwa kubabuula isi twatumwile, ukuti balingalyaga ifindu ifi bagisookiisye gyabaakyala ukuja ikemo, balingalyaga iilopa, balingalyaga inyama isya finyamaana ifi finiongotoliigwe amakosi, kangi balingalogwaga.”

²⁶ Po kilaabo kyake Pauli alinkubeega abandu bala, alinkwipuuta ulwipuuto lwa kwijeelesya pamopeene nabo. Alinkwingila ndupaso lwa tempeli ukubabuula abapuuti akabalilo akaa kumaliisa ukuwjelesya, na kabalilo akaa bapuuti ukubasooxesya ikemo kwa Kyala kukuti mundu uju aalapile.

Pauli ikukoligwa ndupaso lwa tempeli

²⁷ Amasiku ago mahaano na mabili agaa kwijeelesya bo gikuja pakumalika, aBajuuta bamo aba baafumile mu Asija balinkummbona Pauli ndupaso lwa tempeli, balinkubasambulania abanda boosa aba baalipo pala, balinkunkola.

²⁸ Balinkujwega balinkuti, “Mwe Banyaasilaili, namututuule! Uju jo uju ikummanyisyu kukuti mundu na kukuti bujo, isi sikupinga ikikolo kyitu, indagilo sya Moose, fijo apa Pabujo uBwikemo. Kangi anyasiisye itempeli inyiikemo paapo ikubingisyu mbujo bwitu aba bakaja Bajuuta.”

²⁹ Baajobile bo ulo paapo baalimbwene nkaaja umundu uju akaja Njuuta, uju aali Mwefesi, ingamu jaake Tilofimo, bo ali pamopeene na Pauli. Balinkwinogona ukuti kingamo Pauli aalimmwingisye mbujo bwabo ubwa tempeli.

³⁰ Po akaaja koosa kaa Jelusalemu kalinkusambuka, abandu balinkubungaana mbibimbibi, balinkunkola Pauli, balinkunkwabila panja ukufuma mbujo bwa Bajuuta. Nakalinga abalindilili baa mu tempeli balinkwigala inyiigi.

³¹ Bo bikulonda ukuunngoga Pauli, indumi jilinkumfikila undongosi unkulumba gwa basikali aBalooma, ukuti akaaja kaa Jelusalemu koosa kasambwike.

³² Nakalinga undongosi ujo alinkubeega abasikali na balongosi baabo, balinkubopa ukusuluka pa kilandilo kya banda. Abandu abo bo hammbwene undongosi unkulumba na basikali baake, balinkaleka ukukomma Pauli.

³³ Undongosi unkulumba gwa basikali alinkummbukila Pauli, alinkunkola, alinkulagila ukuti apinyigwe ni minyololo mibili. Po alinkulaalwusa alinkuti, “Uju jo jwani? Abombile sya fiki?”

³⁴ Bamo nkilandilo kila ikyu banda balinkujwega, kukuti mundu alinkujoba isyake. Undongosi unkulumba gwa basikali alinkutoligwa ukusyagania isi sitwele unjwego. Kunongwa ijo alinkubagaliga ukuti bantwale Pauli mwi ilinga ilya basikali.

³⁵ Pauli bo afikile mu ntandalilo ugwa ilinga lila, abasikali bala balinkumpimba, paapo abandu baali bingi aba baalondaga ukuunngoga.

³⁶ Kilandilo kya banda kyankongaga, kyajwegaga kyatigi, “Agogigwe!”

Pauli ikujoba isya kwinokesya nkyeni mBajuuta

³⁷ Abasikali bo bali kfufi ukumwingisye Pauli mwi ilinga lyabo, Pauli alinkunndaalwusa undongosi gwabo unkulumba alinkuti, “Bule, mbagile ukukubuuula simo?” Undongosi juu alinkwamula alinkuti, “Ngimba umeenye iKigiliki!

³⁸ Bale, ugwe ukat jo Mmisili juu uju amasiku aga gakindile, aabasongile abandu ukusambuka nu k^ulongosya ikilandilo kya banda abagogi 4,000, ukubuka nabo ndungalangala?”

³⁹ Pauli alinkwamula alinkuti, “Mma! Une ndi Njuuta gwa mu Taliso, akaaja akafumuke akaa mu Kilikija. Ngusuuma uanyiitkisyu njobepo na banda aba.”

⁴⁰ Undongosi juu bo ammwitikiisye, Pauli alinkubabatamisya abandu ni kiboko kyake, aalyimile pa ntandalilo. Bo bamyeke, alinkujoba nabo mu njobelo jaabo.

22

¹ Pauli alinkuti, “Mwe baamyitu na mwe baataata, namumbilikisyu isi ngujoba nkyeni mmyinu, isya kwinokesya.”

² Bo baagile ikujoba mu njobelo jaabo, balinkongelapo ukumyeeka.

Po Pauli alinkujoba alinkuti,

³ “Une niine ndi Njuuta bo ulwinu, mbaapiigwe mu Taliso nkiisu ikyu mu Kilikija, looli nguliile nkaaja akanywamu kakaaka akaa Jelusalemu, mmanyisiigwe na Gamalieli,* ukusikonga fijo indagilo sya biisukulu biitu. Bwila ngummbombela Kyala ni ndumbula jangu joosa, bo ulu umwe mukubomba liilino.

* 22:3 22:3 **Gamalieli** Umundu uju aali mfumuke fijo akabalilo kala, paapo aali ndongosi gwa Bafalisai, aasimeenye fijo indagilo sya Moose. Bala kalata gwa Imbombo sya Batamigwa 5:34.

⁴ "Naabataamyaga nū kūlonda ukubagoga abandū aba baajikongaga iNjila iji ijaa Ntwa Jesu, naabakolaga abanyambala na bakiukulu, naabapinyaga mu nnyololo.

⁵ Iṣi nikubabuula umwe, umepputi ukulumba pamopeene ni Sanihendilini joosa, babagiile ukusisimikisyā ukuti sya nalooli. Kangi abeene bo aba baalimbeele baakalata baa kubatwalila aBajuuta biiniütu aba baali mu Ndamasika. Une naabuukaga kula ukuti mbapinye abandū aba bikummwitiqa Jesu, nū kubatwala muno mu Jelusalemu, ukuti biise bafundigwe."

Pauli ikujoba isya kūpinduka kwake

(*Imbombo sya Batumigwa 9:1-19; 26:12-18*)

⁶ "Nendaga mu njila, bo nsegelile ukufika mu Ndamasika, bo iisuba lili pantu, nakalinga undangalila unnywamu ukufuma kūmwanya, gwaliimuliike ukusyungutila une.

⁷ Ndinkugwa paasi, ndinkupilika iliisyu ilikubambuula likuti, 'Saul! Saul! Fiki kūmfunda?'

⁸ Po ndinkwamula ndinkuti, 'Gwe Ntwa, gwe gwani?' Umwene alinkuunyaamula alinkuti, 'Une ne Jesu ugwa mu Nasaleti, uju ugwe kūmfunda.'

⁹ Aba baali pamopeene na niine baagubwene undangalila gala, looli bakaalyageenie iliisyu ilya uju aajobaga na niine.

¹⁰ Po ndinkulaaluuuya ndinkuti, 'Ntwa, mbombe ifiki?' UNtwa alinkuumbuula alinkuti, 'Sumuka! Gwingile mu Ndamasika, ume mo kwakubuuligwa syosa isi ubaatikiliigwe ukubombwa.'

¹¹ Kunongwa jaa būkali ubwa ndangalila gala, naatoliigwe ukukeeta. Abiinang balinkungola ikiboko, balinkuundongosya mpaka ukwakufika mu Ndamasika.

¹² "Uko aaliko umundu jumo, ingamu jaake Ananija, umundu uju antiilaga Kyala, kangi aasikolaga fijo indagilo sya Moose, nū kwimikigwa fijo na Bajuuta boosa aba batuugalaga mu Ndamasika.

¹³ Jo alinkwisa, alinkwima kifuki na niine, alinkuumbuula alinkuti, 'Gwamiyitu Saul, uketege kang.' Nakalinga amaaso gangu galinkukeeta, ndinkummbona.

¹⁴ "Po alinkujoba alinkuti, 'Kyala gwa biisukulu biit akusalile ugwe ukuti ubumanye ubwigane bwake, ummbone uNgolofu,[†] nū kulipilika iliisyu ukufuma nkanwa mmyake,

¹⁵ paapo kejaga nkeeti gwake ku bandu boosa, kubabuulaga isi usbwene nū kusipilika.

¹⁶ Liilino kuguulila ifiki? Sumuka! Goosigwe, uhobokeligwe ubutulanongwa bwako, ku njila jaa kusuma mu ngamu jaake.'

¹⁷ "Naagomwike mu Jelusalemu, ndinkwingila mu tempeli. Bo ndi pakwipuuta, ndinkukibona ikisetuka.

¹⁸ Nkisetuka ikyo ndinkummbona uNtwa ikuti, 'Nakalinga usookengemo mu Jelusalemu! Paapo bakabagila ukwitika amasya gaako agaa kūsisimikisyā une.'

¹⁹ Ndinkummwamula ndinkuti, 'Ntwa, abeene bameenye ukuti une nendaga kūkuti sinagogi, naabapinyaga mu nnyololo nū kubakoma aba baakwitikaga ugwe!

²⁰ Unkeeti gwako Sitefani bo ikugogigwa, jujuune naalyimile kifuki, naaliitiike ukuti babombe bo ulo, naalindiliile amakoti agaa bandu aba banngogaga.'

²¹ Po uNtwa alinkuumbuula alinkuti, 'Buuukaga! Nikukutuma kubatali, ku bandu abaa mfikolo ifingi.'

Pauli ikwinangisya ukuti joope Ndooma

²² Ikiilandilo kya bandu bampilikisyaga Pauli, leelo bo ajobile iliisyu ilii, po balinkwanda ukujwega fijo balinkuti, "Namunsoosyepo pakiisu, paapo atikalondigwa ukujako ku buami!"

²³ Kangi baajwegaga nū kūtaaga imyenda gyabo, nū kūtululusya ifumbi kūmwanya.

²⁴ Po undongosi ukulumba juja alinkubalagila abasikali baake ukuti bammwingisye Pauli mwi ilinga ilya basikali. Kangi alinkubalagila ukuti banndaaluuysyege bo bikunkoma ni fingoti, ukuti asimanye isi sibapelile abandu abo ukujwega bo ulo.

²⁵ Looli bo bampinyile Pauli ni ngoje, ukuti akomigwe ifingoti, Pauli alinkunndaaluuysa undongosi gwabo uju aalyimile kifuki nagwe alinkuti, "Bule, mwitikisiigwe ni ndagilo, ukunkoma uju Ndooma ku lalagilo lwa kiisu, bo akalongigwa?"

²⁶ Ujo bo apiliike isi, alinkubuuka ku ndongosi ukulumba gwa basikali alinkuti, "Kulonda ukubomba ifiki? Umundu uju Ndooma ku lalagilo lwa kiisu!"

[†] 22:14 22:14 **uNgolofu** Ujo jo Jesu.

27 Po oundongosi unkulumba gwa basikali, alinkummbuula Pauli alinkuti, "Mbuaula, bule ugwe uli Ndooma?" Pauli alinkwamula alinkuti, "Eena!"

28 Undongosi jula alinkuti, "Une nhongile indalamu inyingi ukubukaba ubulooma ku lulagilo lwa kisu." Pauli alinkwamula alinkuti, "Une naapaapiigwe ndi Ndooma paapo taata aali Ndooma."

29 Nakalinga abasikali aba baalondaga ukunndaalusya Pauli balinkunnde, undongosi unkulumba ugwa basikali alinkutiila, bo asyageenie ukuti Pauli Ndooma ku lulagilo lwa kisu, kangi ampinyile ni minyololo.

Abalongosi abBajuuta bikutapukana

30 Kilaabo kyake, paapo unsikali unkulumba aalondaga ukubumanya ubwanalooli, ukuti aBajuuta fiki bansitaakile Pauli, alinkummwabula nu kabalagila abapuuti abalongosi, ni Sanihendilini ukuti baaganile.[‡] Po alinkantwala Pauli, alinkummwimika nkyeni mmyabo.

23

1 Pauli alinkubang'aatulila amaaso abaa mu Sanihendilini, alinkujoba alinkuti, "Baamyitu, une mbuumi bwang'u mpaka liilino, ndi ni ndumbula inunu nkyeni mwa Kyala."

2 Looli umpuuti unkulumba Ananija alinkubalagila aba baalyimile kifuki na Pauli, ukuti bankome ni ipi ku kanwa.

3 Po Pauli alinkummbuula alinkuti, "Kyala ikwisa kukukoma, gwe imato ilya mpanya!*" Ugwe utuugeele pakuandonga une ukukongana ni ndagilo sya Moose, kangi jujuugwe kukilania indagilo sisiisyo ukulagila ukuti ngomigwe!"

4 Abandu aba baalyimile kifuki na Pauli balinkummbuula balinkuti, "Ugwe, keeta kuntu ka umpuuti unkulumba gwa Kyala?"

5 Pauli alinkubaamula alinkuti, "Baamyitu, ngaameenye ukuti mpuuti unkulumba, paapo sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, 'Ulinganngunaga undagili gwa bandu baako.' "[†]

6 Pauli aasyageenie ukuti bambo Basatukai, abangi Bafalisai, po alinkulaata mu Sanihendilini alinkuti, "Mwe baamyitu, une ndi Mfalisai, ndi mwana gwa Bafalisai, ngulongigwa pabulungi apa paapo ngusubila ukuti abafwe bikwisa kusyuka."

7 Pauli bo ajobile isyo, ulukaani ulwa Bafalisai na Basatukai lalinkutupuka, iSanihendilini jilinkutapukana.

8 Syaboniike isyo paapo aBasatukai bikuti kakajako ukusyuka mbafwe, bakajako abandu, ni mbepo sikajako. Looli aBafalisai bikwitika isi syosa.

9 Po palinku ja na njwego unnywamu, abamanyisi bambo abaa ndagilo sya Moose aba baali Bafalisai, balinkwima balinkupinga ku maka balinkuti, "Tutukujibona inongwa najimo mmundu uju. Kingamo mbepo, pamo gwandu, ajobile nagwe."

10 Ulukaani bo lonywamu fijo, oundongosi gwa basikali alinkwanda ukutiila ukuti babagiile ukunnyafulania Pauli. Po alinkubalagila abasikali ukummwega Pauli ku maka pakati pa kilundilo kya bandu, ukuti bantwale mwi ilinga ilya basikali.

11 Ikilo kila uNtwa Jesu alinkwima kifuki na Pauli, alinkummbuula alinkuti, "Gwikasye, usifumwisyen inongwa syang'u mu Jelusalemu. Mpaka ukasifumusye moope mu Looma."

Bajuuta bikwitikana ukunngoga Pauli

12 Bo bukiile, aBajuuta bambo balinkwitmaka, balinkulapa ukuti bikufipiika ifindu na miisi, mpaka bangogope Pauli.

13 Abandu aba baalapile ukusibomba isi baankindile amalongo mana.

14 Po balinkubuuka ku bapuuti abalongosi na balongosi baa Bajuuta, balinkubabuula balinkuti, "Tulapile ukuti tutukupalamaasyapo ifindu pamo amiisi, mpaka tunngoge Pauli.

15 Kunongwa ijo, umwe pamopeene ni Sanihendilini, mutame indumi ku ndongosi unkulumba gwa basikali ukuti antwale Pauli kumyinu, mufwaneg e mukulonda ukulaaluuusya kanunu inongwa jaake. Uswe twitendekiisye ukunngoga bo akaali ukusegelela ukufika apa."

16 Looli umwipwa gwa Pauli bo apiliike inongwa isya kunngoga Pauli, alinkubuuka mwi ilinga ilya basikali, alinkummbuula Pauli inongwa sila.

[‡] 22:30 22:30 **iSanihendilini** Bala ku Isyakulingaania. * 23:3 23:3 **Imato ilya mpanya** jo mundu uju ali ni kisa ikya butungulu. [†] 23:5 23:5 Bala kalata gwa Ukusooka 22:28.

¹⁷ Paüli alinkükkoolela ündongosi jümo ugwa basikali, alinkümmbüala alinküti, "Üntwale ündümyana üju ku ndongosi ünkülumba gwa basikali, ali nasyo simo isya kummbüala."

¹⁸ Po ündongosi jüla alinküntwala ündümyana ku ndongosi ünkülumba, alinkümmbüala alinküti, "Ümpinyigwa jüla Paüli, angooliile nu kuuusuuma ükuti nantwale ündümyana üju kamyak, paapo ali nasyo simo isya kükabüala."

¹⁹ Ündongosi jüla alinkükola ikiboko ündümyana jüla, alinkübuuka nagwe pabütiitü, alinküknaalüusya alinküti, "Isi kalonda ükuümmbüala syo siliku?"

²⁰ Ündümyana jüla alinkwamula alinküti, "ABajuuta biitiikeene ükukusuuma ükuti üntwale Paüli kilaabo nkyeni mu Sanihendilini, ükuti bafwanegé ngati bikulonda ükulaalüusya kanunu inongwa syake.

²¹ Looli ugwe ülingüitika, paapo abanyambala aba bakindile amalongo mana aabikünsigila Paüli mu njila. Balapile ükuti biküfipüka ifindü na mii, mpaka banngoge. Biitendekiusye ükunngoga, bikükuguulila ugwe ükwitikisyä Paüli ükwisa mu Sanihendilini."

²² Po ündongosi ünkülumba jüla alinkümmitikisyä ümwipwa gwa Paüli ükuseokapo pala, alinkükndagila alinküti, "Ülingammbüulaga ümundü najamo ükuti üumbüulile inongwa isi."

Ünsikali ünkülumba iküntüma Paüli ku ndongosi gwa kiisu

²³ Po ündongosi ünkülumba gwa basikali alinkübakoolela abalongosi baa basikali babil, alinkübäbäüla alinküti, "Mwitendekesyé ükuseokapo mu sala jaa 3:00 ikilo iki, ükubüuka mu Kesalija. Muje pamopeene na basikali imia ibili, abaa kwitoga ifalaasi 70, na baa ngwegó imia ibili.

²⁴ Musitendekesyé ni falaasi isya kwitogapo Paüli, mumfikisyé kanunu kwa Feliki ünkülumba gwa kiisu."

²⁵ Po ündongosi ünkülumba gwa basikali alinküsomba kalata üju ükuti,

²⁶ Niküküsimbila ugwe mwimikigwa Feliki, gwe ndongosi gwa kiisu, niküküponia, jo üne Kilaatio Lisija.

²⁷ Ümundü üju aakoliigwe na Bajuuta, baalondaga ükunngoga. Ndinkübäuka na basikali bangü, ndinkümpoka, paapo naameenyé ükuti ümundü üju Ndooma ku lülagilo lwa kiisu.

²⁸ Üne naalondaga üküjimanya inongwa ijü aBajuuta bansitaakiile, po naalintwele nkyeni mu Sanihendilini jaabo.

²⁹ Ndinküsagania ükuti bikunsitaaka pabülongi, künongwa jaa kükäanikana isya mu ndagilo syabo. Looli jikaalipo inongwa najimo ijaa kütü agogigwe pamo apinyigwe.

³⁰ Bo mbüüliigwe ükuti aBajuuta bamoo biitiikeene ükunngoga kisita künndonga, ndinkütumula ükuti atwaligwe kamyako. Naabalagiile boope aba bikünsitaaka ükuti biise bajobe kamyako isi bikünsitaakila.

³¹ Po abasikali balinkümmerwega Paüli bo muno balagiliigwe, balinküntwala ikilo kilakila mpaka nkaaja akaa mu Antipateli.

³² Kilaabo kyake abasikali abaa baaliitogile ifalaasi balinkübäuka pamopeene na Paüli, abaa balyendile paasi balinkügomokelamo mwi ilinga ilya basikali.

³³ Abasikali abaa baali na Paüli bo bafikile mu Kesalija, balinkümpapo kalata ündongosi gwa kiisu, joope Paüli balinkümmbüka mmaboko gaake.

³⁴ Bo abalile kalata jüla, alinkübäalaalüusya alinküti, "Ümundü üju afumile nkiisu kiliiku?" Bo asyageenie ükuti ümundü üjo afumile nkiisu ikyä mu Kilikija,

³⁵ alinkümmbüala alinküti, "Nikwisa küpilikisyaga inongwa jaako, bo biisile aba baküsitaakile." Alinkülagila ükuti alindililigege nkitangaalala ikyä Heloti.

24

¹ Amasiku mahaano bo gakindile, ümpuuti ünkülumba Ananija alinkwisa bo alon-goseenie na balongosi barno abaa Bajuuta, pamopeene nu njobi jümo, ingamu jaake Telitulo, ükuti bammbüüle ündongosi gwa kiisu inongwa isi bikünsitaakila Paüli.

² Abasikali balinkükkoolela Paüli pabülongi, Telitulo alinkwanda üküsitaaka alinküti, "Mwimikigwa Feliki, übülongosi bwako übünnunu bütwele ülutengaano kükabalilo akatali, kangi na isi sikulondigwa ükutendekesigwa, küsitetendekesyä kanunu künongwa jaai kiisu kyita.

³ Tuküsymbilila isyo akabalilo koosa na popoosa pala nu kugwa ulapi fiijo kamyako.

⁴ Looli kisita kutaaga akabalilo kaako kingi, ngukupyelesya utupilikisyen kisa kyako ku bapimba.

⁵ "Twagile umundu uju ikuleefya, ikupasyula abajuuta mfiisu fyosa, kang'i ndongosi gwa biitiki baa mundu ugwa mu Nasaleti.

⁶ Kang'i aagelilepo ukujinyasya itempeli, leelo twalinkolile. [Twalondaga ukunndonga ukukongana ni ndagilo syita,

⁷ looli Lisija undongosi unkulumba gwa basikali, aaliisile na basikali bingi, aalimmwegile ku maka mmaboko giitu.

⁸ Alinkulagila ukuti aba bikusitaaka biise bansitaake kamyako.* Ugwe bo gunndaalusiisye jujuugwe, po ubagiile ukasimanya ukufuma kamyake syosa isi tunsitaakile kamyako, ukuti sya nalooli."

⁹ ABajuuta bala boope balinkongaana nagwe, balinkummoohela Pauli balinkuti, syosa isi ajobile Telitulo sya nalooli.

Pauli ikujoba isya kwinokesya nkyeni mwa Feliki

¹⁰ Po unkulumba gwa kiisu alinkwiti kila untu ukuti Pauli joope ajobepo. Po Pauli alinkujoba alinkuti, "Mmeenye ukuti ugwe uli ndongi nkiisu iki ifyinja fingi. Kunongwa ijo ngujoba nkyeni mmyako isya kwinokesya nu lasekelo.

¹¹ Ubagiile ukusisimikisyen ukuti gakindile amasiku kalongo na mabili itolo, ukufuma akabalilo aka naabuukile kakwipuuta mu Jelusalem.

¹² Bakaaliinyaagilemo ukuaanikana nu mundu najemo ndupaso lwa tempeli, pamo ukupasyula ikilundilo kya banda, pamo mu sinagogi, pamo moosa nkaaja.

¹³ Inongwa isi bikusitaakila, bakabagila ukunangisyen ukuti sya nalooli.

¹⁴ "Looli une ngwitika kamyako, ukuti ngummwipuuta Kyala uju abiisukulu biitu bammwipuutaga, nu ukongana ni Njila iji abandu bamo bikujijoba ukuti Iwitiko lwa batungulu. Ngwitika syosa isi sisimbiiwegwe mu ndagilo sya Moose, ni sya mwa baakalata abaa bakunguluka.

¹⁵ Une ngusuu bila Kyala, boope bikusuu bila Kyala, ukuti kukwisa kujako ukusyaka abafwe, abagolofu na babiibi.

¹⁶ Fyobenee ngwijuuula bwila, ukuti njege ni ndumbula inunu nkyeni mwa Kyala na nkyeni mmbandu.

¹⁷ "Bo nduugeele ifyinja fingi mbatali, naagomwike mu Jelusalem, ukuti mbatwalile abandu ifya bususilwa nu kunsookesya Kyala ilikemo.

¹⁸ Bo ngubomba isi, abajuuta bamo aba baafumile nkiisu ikyu mu Asija, balinkuunaaga mmalile ulwipuuto ulwa kwijeelasya ndupaso lwa tempeli. Kikaalipo ikilundilo ikyu banda pamo unjwego.

¹⁹ ABajuuta abo bo biise baasitaaka nkyeni mmyako, linga bali nasyo simo isya kumberinga une.

²⁰ Pamo abandu aba balipo apa bajobe ukuti baaliinyaagile nu bubiibi bliku, bo baanyuumiike mu Sanihendilini.

²¹ Naabombile syene isi naalaatile nkyeni mmyabo ukuti, 'Mkuundonga une kanongwa jaa kujoba ukuti abafwe bikwisa kusyaka.'

²² Paapo Feliki aasimeenye kanunu isya Njila iji, alinkubalania ulukomaano alinkuti, "Lisija undongosi unkulumba gwa basikali bo iisile kuno, po nikwisa kutumula inongwa jiuu."

²³ Po Feliki alinkunndagila undongosi gwa basikali ukuti ampinye Pauli mu nnyololo, looli aege mwabuke panandi, na bamanyaani baake balingabasigilaga linga bikulonda ukampa fimo.

²⁴ Amasiku gamo bo gakindile, Feliki alinkwisa pamopeene nu nkasi Ndulusila, uju aali Njuita, alinkubalagila ukuti bantwale Pauli. Bo iisile, alinkwanda ukujoba isya kummwitika Kilisiti Jesu.

²⁵ Looli Pauli bo ikujoba isya bagolofu, ukwitiima, ni sya isiku lya bulongi ili likwisa, Feliki ulatende laalinkankola, alinkujoba alinkuti, "Isi ujobile sifwene. Liilino buukaga, angwisa ukukooolela kangi linga nkaagile akabalilo."

²⁶ Akabalilo kalakala aasuu bilaga ukuhombigwa indalamna Pauli, ankooleлага kaa kingi nu kujoba nagwe.

²⁷ Ifyinja fibili† bo fikindile, umundu jumo ingamu jaake Polikio Fesiti, alinkupyanilapo pabujo bwa kalongosya ubwa Feliki. Leelo kunongwa jaa kuti Feliki aalondaga ukubahobosya abajuuta, alinkunndeka Pauli mu nnyololo.

* 24:8 24:6-8 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na masyu aga. † 24:27 24:27 **Ifyinja fibili** Indagilo isya Balooma syammwitikisyaga umundu uju apinyiigwe mu nnyololo ifyinja fibili, inongwa jaake linga jikalongigwa, aabuligwege.

25

Pauli ikukinda ni nongwa jaake ku malafyale unkulumba gwa Balooma

¹ Fesiti bo afikile nkisu ikyu mu Jutai nkaaja akaa mu Kesalija, aalindile amasiku matatu, alinkabuuka mu Jelusalemu.

² Uko abapuuti abalongosi na balongosi bamo abaa Bajuuta balinkwisa kumyake, balinkummbuula isi baalinsitaakiile Pauli.

³ Bampyelesyaga fijo ukuti kwi ipyana lyake, alagile ukuti Pauli atwaligwe mu Jelusalemu. Looli abeene baapangile ukuti bo ikwisa mu njila bansigile nu kanngoga.

⁴ Looli Fesiti alinkubaamula alinkuti, "Pauli ikulindililiga mu Kesalija, na niine ndi kifiso ukubuuka kula.

⁵ Abalongosi biunu bamo bikulondigwa ndongosanie nabo, linga umundu ujo atalile simo imbiibi, bakansitaake."

⁶ Fesiti bo agonile amasiku lwele pamo kalongo, alinkabuuka mu Kesalija, kilaabo kyake alinkutuugala pa kikota kya bulongi, alinkulagila ukuti bantwale Pauli.

⁷ Pauli bo isile, aBajuuta aba baaliisile ukufuma mu Jelusalemu, baalinsyungutiliile, bansitaakaga inongwa inyngi isito, isi baatoligwe ukunangisya pa bukeeti.

⁸ Po Pauli alinkujoba isya kwinokesya alinkuti, "Une ngatula inongwa najimo mu ndagilo sya Bajuuta, pamo isya mu tempeli, pamo ka malafyale unkulumba gwa Balooma."

⁹ Fesiti aalondaga ukunangisya iliipyana lyake ku balongosi baa Bajuuta, po alinkunndaalusya Pauli alinkuti, "Bule, kulonda ukubuuka kula ku Jelusalemu, ukuti inongwa isi baksitaakile, sikalongigwe kula nkyni mmyangu?"

¹⁰ Pauli alinkummwamula alinkuti, "Apa ndipo une nduugeele pabulongi, ubu bubiikiigwe nu malafyale unkulumba, po apa fikuti ndongeligwege. Ngababombela aBajuuta imbiibi nasimo, bo ubu usimeenye ugwe.

¹¹ Po linga mbombole limo iya kuti mfwege, ndikukaana ukufwa, looli linga bukajamo ubwanalooli nabumo mu nongwa isi bikusitaaka, akajako uju iitkisiigwe ukumbiika mmaboko gaabo. Une ngusuma ukuti inongwa jangu jikalongigwe nu malafyale unkulumba juujo!"*

¹² Po Fesiti bo ajobeseenie na batuuli baake, alinkummwamula Pauli alinkuti, "Usurumile ukuti inongwa jaako jibuke ku malafyale unkulumba, kabuuka!"

Fesiti ikumpangila umalafyale Agilipa inongwa jaa Pauli

¹³ Amasiku gamo bo gakindilepo, umalafyale Heloti Agilipa[†] ni ilumbu Belinike balinkufika mu Kesalija, balinkwisa kükumponia Fesiti.

¹⁴ Paapo baatuugeele uko amasiku mingi, Fesiti aakaagile akabalilo akaa kummbuula umalafyale inongwa jaa Pauli alinkuti, "Apa alipo umundu jumo uju Feliki aalinndekile mu nnyololo.

¹⁵ Bo ndi mu Jelusalemu, abapuuti abalongosi na balongosi baa Bajuuta baalinsitaakile, balinkusuma ukuti nnndonge.

¹⁶ "Looli une ndikubaamula, ndinkuti lukaaja Iwiho Iwa Balooma ukunndonga umundu, bo akaali ukwaganila na bandu aba bikusitaaka, kangi kisita kujoba simo isya kwinokesya.

¹⁷ Bo tufikile apa pa Kesalija, ngajikaabiisye inongwa. Kilaabo kyake ndinkutuugala pa kikota kya bulongi, ndinkulagila ukuti umundu ujo bantwale.

¹⁸ Abasikali bo bantwele, balinkwima aba baalinsitaakile, balinkwanda ukunsitaaka, looli inongwa isi bansitaakaga sikaali mbiibi bo muno naasubilaga.

¹⁹ Baakaanikanaga nagwe isya Iwtiko lwabo, ni sya mundu jumo uju bikuti Jesu ingamu jaake, uju aafwile, looli umwene Pauli ikuti asyukile mœumi.

²⁰ Ngaasimeenye isya kabomba ukukaba ubwanalooli bwa nongwa iji, po ndinkunndaalusya Pauli ukuti linga ikulonda ukubuuka ku Jelusalemu, ko inongwa jaake jikalongigwe.

²¹ Looli Pauli aakaanile, alinkusuma ukuti abiikigwe mu nnyololo bo ikugulila inongwa jaake ukulongigwa nu malafyale unkulumba gwa Balooma. Po ndinkulagila ukuti endelelege ukulindililiga mpaka akabalilo aka nikwisa kantwala ku malafyale unkulumba."

²² Po Agilipa alinkummbuula Fesiti alinkuti, "Na niine naalondaga ukumpilikisyapo umundu ujo." Fesiti alinkuti, "Kumpilikisyaka kilaabo."

* 25:11 25:11 Inongwa jangu jikalongigwe nu malafyale unkulumba juujo Umundu gwesa uju Ndooma ku lulagilo Iwa kiis, iitkisigwaga ukutwala inongwa jaake ku Looma, ku malafyale unkulumba. † 25:13 25:13 Umalafyale Heloti Agilipa Bala isyu Heloti ku Isyakulingaania.

Pauli nkyeni mmalafyale Agilipa

²³ Kilaabo kyake Agilipa ni ilambu Belinike balinkwisa nu basisha ukukulumba, balinkwingila mbulongelo inongwa, pamopeene na balongosi abakulumba abaa basikali, na balongosi baa nkaaja. Po ku lalagilo ulwa Fesiti, balinkantwala Paati.

²⁴ Po Fesiti alinkujoba alinkuti, "Malafyale Agilipa, na mwesa mwe mulipo pamopeene na nuuswe, umunda uju iimile nkyeni mmyinu, jo uju aBajuuta boosa aba apa, na baa mu Jelusalem, baalinsitaakile kumyangu. Baajwegaga baatigi umundu uju atikelondigwa ukajako ku bwumi.

²⁵ Looli une bo njipilikiye inongwa jaake, naalyagile akabomba nasimo imbiibi isya kumpelela ukuti agogigwe. Umwene bo asuumile ukukinda ku malafyale unkulumba, ndinkutumula ukantwala.

²⁶ Looli une ngaja nasyo nasimo isya mundu uju isya kansimbila untwa gwitu umalafyale unkulumba. Fyobeene nentwele nkyeni mmyinu mwesa, fijo nkyeni mmyako, gwe malafyale Agilipa, ukuti bo tunndaalusisiye nsyagemo simo isya kansimbila.

²⁷ Paapo naagile ukuntuma umpinayigwa kisita kusimba inongwa jaake, bo ngabomba najimo."

26

¹ Po Agilipa alinkummbuala Pauli alinkuti, "Gwitikisiigwe ukujoba." Po Pauli alinkugolosya ikiboko kyake, alinkwanda ukujoba isya kwinokesya alinkuti,

² "Malafyale Agilipa, ngwibona ukuti ndi nu lasajo, paapo niimile nkyeni mmyako umwisyangu, ukwamula inongwa syosa isi aBajuuta baasitaakile.

³ Ugne usimeenye inyihlo syosa ni nongwa isi bikukaanikana aBajuuta. Kunongwa ijo ngukususuma umbilikisyte nu lwifimbilisy.

⁴ "ABajuuta boosa bakameenye akajiilo kangu ukufuma mbetubwa. Bameenye muno naatuegaliile ukufuma kabwindilo, ngulile nkikolo kyangu na mu Jelusalem.

⁵ Baameenye akabaloi akatali, linga bikalonda ukujoba isya bukeeti, ukuti naali Mfalsai, uga lwitiko lwitu ulu lukusimikisyte fijo ukusikonga indagilo syitu.

⁶ Looli liilino niimile apa pakalongigwa kunongwa jaa lusubilo ulwa luwingo ulu lwafingiigwe ku biisukulu biitu na Kyala juujo.

⁷ Ulwingo elo ifikolo fyit kalongo na fibili fikulushabilo ukulwaga ku njila jaa kwijuhala ukwipuuta pamusi na pakilo. Gwe malafyale! Kunongwa jaa kulumbilila ulusubabilo elo, aBajuuta biekusitaaka!

⁸ Fiki jumo nkilandilo kiyin iinogonege ukuti sikaja sya kwitika, ukuti Kyala ikubomba isi aafingile isya kabasyusa abafwe?

⁹ "Une niine niinogonaga ukuti, sibagiise ukubomba imbombo sii nydingi, isi sikupinga ingamu jaa Jesu ugwmu Nasaleti.

¹⁰ Isyo syo isi naasibombe mu Jelusalem jujuune. Bo mbeeliigwe amaka na bapuuti abalongosi, naabapinyile abiitiki baa Jesu bingi. Kangi bo balongigwe ukugogigwa, niitkaga itolo.

¹¹ Kaa kingi naabafundaga mu sinagogi syosa, naagelile ukubafimobilisa ukulukaana ulwitiiko lwabo. Naali ni ngalalisi fijo kumyabo ukufikila ukubafwima, mpaka ntawa utwa fisu ifingi."

Pauli ikujoba isya kupinduka kwake

(*Imbombo sya Batamigwa 9:1-19; 22:6-16*)

¹² Iisika limo naali mu njila naabuukaga mu Ndamasika kukubomba isyo, paapo naali na maka nu lalagilo ukufuma ku bapuuti abalongosi.

¹³ Gwe malafyale, bo ndi mu njila, pamuusi iisuba bo lili pantu, ndinkugubona undangalila unnywamu ukufuma kumwanya, gwali nkali ukulikinda iisuba, gwaliimuliike ukusyanguutila une na aba nendaga nabo mu njila.

¹⁴ Uswe twesa talinkugwa paasi, une ndinkupilika iliisyu likuumbuala mu njobelio jangu likuti, 'Saali! Saali! Fiki kufunda? Kwifulasaya itolo ukupinga isi ikukalagila undongosi.'*

¹⁵ "Une ndinkulaalusya ndinkuti, 'Gwe Ntwa, gwe gwani?' UNtwa alinkuunyaamula alinkuti, 'Une ne Jesu, uju ugwe kumfundu.'

¹⁶ Leelo sumuka, gwime na malundi gaako, paapo ngusetukiile ukuti ngubiike ukuja mbombeli gwanga. Kangi ufumusyege isi usibwene liilino, na isi ngwisa kwinangisyu kumyako.

* **26:14 26:14** Kwifulasaya itolo ukupinga isi ikukalagila undongosi NKigiliki bikuti Kwifulasaya jujuugwe apa kugubaaja undunda.

¹⁷ Ngwisa kákupoka kú Bajuuta biinaako, na kú bandú aba bakaja Bajuuta. Ngukutúma kamyabo,

¹⁸ ükabiigule amaaso gaabo, ükuti basookemo mu ngiisi, bapinduke biise ndumuli, basookemo mmaka gaa Seetano, biise mmaka gaa Kyala, ükuti bakabe ullahobokelo ulwa butulanongwa bwabo, bakabe ubujo pakati pa bandú abiikemo kú njila jaa kúnyiitika une.'

¹⁹ "Gwe malafyale Agilipa, jo nongwa iji une ngaakiilile ikisetuka ikya kámwanya.

²⁰ Looli naabalumbiliile taasi abandú abaa mu Ndamasika, po mu Jelusalemu na ntwaja uthungi utwa mu Jutai, nu twaja toosa utwa pakiisú. Naalumbiliile kú Bajuuta na kú bandú aba bakaja Bajuuta, ükuti bapinduke. Kangi babombege imbombo isi sikunangisya ükuti bapindwike.

²¹ Kunongwa ijo, aBajuuta balinkungola bo ndi ndupaso lwa tempeli, balinkulonda ukáungoga.

²² Looli Kyala anduwilile mu mbombo syangu ükufika liilino, niimile ulu ükufumusya kú baniini na bakasi. Isi ngajoba syo isi abakunguluka na Moose baajobile ükuti aasikwisa kuboneka.

²³ Baajobile ükuti Meesija mpaka akubilwe, nu kuja gwa kwanda ükusyuka ükufuma mbafwe. Ikwisa kujifumusya indumi jaa lumuli lwa bupoki kú bandú baake na kú bandú boosa abaa pakiisú."

Ummaliikisyo gwa nongwa jaa Pauli

²⁴ Pauli bo ikwendelela ükujoba isi, Fesiti alinkulaata alinkuti, "Ugwe Pauli! Ukimbiile ikigili! Ubúmanyi fijo bwako bukupelile ikigili!"

²⁵ Looli Pauli alinkumwamula alinkuti, "Mwimikigwa Fesiti, une ngaja ni kigili, looli ngujoba sya nalooli, kangi bo ndi na mahala goosa.

²⁶ Une ngujoba nkyeni mmalafyale kisita kwilaamwa, kúnongwa jaa kuti umalafyale asimeenye inongwa isi syosa. Mmeenye ükuti likajako nalimo mu nongwa isi, ili akalimanya, paapo sikaabombiigwe kubutitiú.

²⁷ Gwe malafyale Agilipa, kubiitika abakunguluka? Mmeenye ükuti kubiitika."

²⁸ Po malafyale Agilipa alinkummbuúla Pauli alinkuti, "Bale, kúkabalilo kapimba itolo kálonda ükumbela une ükujá Nklisiti?"

²⁹ Pauli alinkummwamula alinkuti, "Ngansuúma Kyala kaje kabalilo kapimba pamo katali, somma gwimwene itolo, looli na boosa aba bikumbilikisyá umwisyugú bajegé bo ulwangu, looli kisita minyololo igi."

³⁰ Po undongosi gwa kiisú Fesiti, umalafyale Agilipa, Belinike na bangi boosa aba atuuugeele pamopeene nabo balinkwima.

³¹ Bo basookilemo nkyumba iki baalongelaga inongwa, baatigi, "Umundu uju atikubomba nasimo isya kuti agogigwe pamo ükupinyigwa."

³² Umalafyale Agilipa alinkummbuúla Fesiti alinkuti, "Umundu uju ngali aabuliigwe, linga akaasuúmile ükuti inongwa jaake ikukinda kú malafyale ukkanlumba."

27

Pauli ikwanda injila jaa kubuuka kú Looma

¹ Po bo situmuliigwe nu bulongosi bwa Balooma ükuti tukwipaka mu sitima ükubuuka kú Looma, nkiisú ikya Italija, balinkummbiika Pauli na bapinyigwa abangi mmaboko gaa ndongosi jumo ugwa basikali, ingamu jaake Julio, ugwa kibugutila kya basikali iki ingamu jaake bikuti Agusiti.

² Po tulinkwipakila mu sitima ijaaj kufuma kú Atilamiti, iji jaajaga pakwenda ntwaja utwa kumbali kú nyanyan, utwa mu Asija. Tulinkusookapo pamopeene na Alisitaliko, umundu ugwa mu Tesaloniki nkiisú ikya mu Maketonija.

³ Kilaabo kyake twafikile mu Sitoni. Julio aalimmbombiile kanunu fijo Pauli, aalimmwitikiisye ükwaganila na bamanyaani baake, ükuti bampepo ifi ikalonda.

⁴ ükufuma uko twasookileko ni sitima, twalyendile kuluulú kú lusungo lwa mu Saipulasi, ükugwepuka umbelo ugú gwakulaga ükwisa kamyita.

⁵ Po tulobwike inyanja ulabafu ulwa mu Kilikija na mu Pamfilija, talinkufika mu Mila nkiisú ikya mu Likija.

⁶ uko Julio undongosi gwa basikali, alinkujaaga isitima ijingi iji jaafumile kú Alikisandalija, jaabuukaga kú Italija, alinkutupakila mula.

⁷ Twalyendile panandi panandi amasiku mingi, twafikile nu butolwe kifuki na mu Nito. Paapo umbelo gwatupingaga, twatoliigwe ükulongola kuno twalondaga ükwenda, twalyendile kumbali kükabafu kya kabusookelo ikya ndusungo lwa mu Kleti, pabujo ubu ingamu jaake bikuti mu Salimoni.

⁸ Twalyendile panandi panandi na batalwe mumbali mu nyanja, tulinkufika pabujo bumo ubwa kwimapo isitima ubu bikuti uBajo uBununu, kifuki na mu Laseja.

⁹ Twalyendile amasiku mingi ukufika apa. Po injila jaa kwenda isitima jaali mbalapala, paapo akabalilo akaa mbelo unkali kaafikile.* Po Pauli alinkubasoka alinkuti,

¹⁰ "Mwe banyambala umwe, ngujibona injila iji ukuti jikaja na loonangiko, ndinkuti fyene ifitwalo ni sitima, looli boope na buumi bwitu."

¹¹ Looli undongosi jula ugwa basikali, aasiitiike isi aabuuliigwe na mwendesya sitima na mwene sitima, ukukinda inongwa isi aabuuliigwe na Pauli.

¹² Paapo pabujo bula ubwa kwimapo isitima bukaali bununu akabalilo akaa mbelo, bingi baalitikenee ukusookako kula. Baasubilaga ukufika pabujo bumo mu Kleti ubu bikuti Foiniki, ubujo ubo bwa kwimapo isitima bununu, ukuti bakatugalege kula akabalilo akaa mapopo.

Pauli na banine bikutaamigwa mu nyanja

¹³ Iisiku limo umbelo gwa kwitongo gulinkwanda ukukula panandi. Bo bagabwene baalyagile ukuti babagile ukufika kuno bikubuuka, balinkujifyusa ingimu, po balinkusookapo, balinkwendelela ni njila mumbali ndusungo lwa mu Kleti.

¹⁴ Bo kakindile akabalilo akapimba, gwakulile umbelo unkali ukufuma keluula kabusookelo, gwakulile ukufuma ndusango.

¹⁵ Twatoliigwe ukujilongosya isitima ukubuuka kuno umbelo gwafumaga. Po twajekile ukuti jeegigwe itolo na mbelo.

¹⁶ Bo tukwenda mbibimbibi kambali ku lasungo ulanandi ulwa mu Kaata, ulu lwatupapililaga ku mbelo, ku batalwe fijo twatoliisye ibooti ilya kutuula abandu.

¹⁷ Ababombi abaa mu sitima baalikwabiile ibooti nkati mu sitima, balinkujipinya isitima na luguje paasi. Paapo baatiilaga ukwikola mu nsanga ugwa mu Siliti, balinkusulusya ingimu ukuti isitima jilingabopaga fijo, balinkujileka jikugutigwa na mbelo.

¹⁸ Kilaabo kyake inyanja bo jikwendelela ukusambuka fijo, balinkwanda ukutaaga ifitwalo mu nyanja.

¹⁹ Iisiku lyu batatu, balinkusopa na maboko gaabo ifibombelo fya sitima mu nyanja.

²⁰ Tukaajimeenyen injila jiit paapo twatoliigwe ukulibona iisuba pamo indondwa ku masiku mingi, ni nyanja jaalyendeliile ukusambuka fijo. Po abantu boosa mu sitima ulusubilo ulwa kuponu lalinkumalika.

²¹ Abantu bo bagonile amasiku mingi kisita kulyamo ifindu, Pauli alinkwima pakati pamyabo alinkujoba alinkuti, "Mwe baamyitu, linga mwalimbiliisyse ngali mukasookamo mu Kleti, po ngali injila jiit jikaja na loonangiko ulu, ni fitwalo fyope fyaponaga.

²² Looli liilino ngubakasya ukuti mujege bakifu, paapo akajako najumo pakati pamyitu ugwa kufwa, looli jeene isitima.

²³ Namanga ikilo iki ugwandumi aalyimile kifuki na niine. Afumile kwa Kyala, uju une ndi gwake, kangi ngummwipuuta.

²⁴ Alinkuumbuula alinkuti, 'Pauli, ulingatiilaga! Mpaka ukiime nkyeni mmalafyale gwa Balooma. Kyala ikubapoka abantu boosa aba bikwenda pamopeene na nungwe mu sitima, paapo akaganile.'

²⁵ Po baagwitu, mujege bakifu, paapo une ngummwitika Kyala ukuti isyo sikuja bo muno Kyala aambuhulile.

²⁶ Looli mpaka tukutaagigwa pa lasungo lamo."

Pauli na banine bikupokigwa mu nyanja

²⁷ Ikilo ikyu kalongo na buena bo tukweleela kuno na kuno mu nyanja Atilija, pakilo pakati ababombi baa mu sitima balinkwinogona ukuti basegelilele kifuki ni kiisu.

²⁸ Po balinkupima ubusolofu bwa miisi, balinkwaga ukufika paasi imikwamba gili amalongo mabili. Bo bendilepo panandi, balinkupima kangi, balinkwaga imikwamba gili kalongo na mihaano ukufika paasi.

²⁹ Balinkupasya ukuti isitima aajikwinkina ndwalabwe, po balinkusopa ingimu ina isi syali kenyuma ku sitima, balinkwipuuta ukuti bukye mbibimbibi.

³⁰ Ababombi abaa mu sitima balinkulonda ukujileka isitima na kujonga, po balinkubuuka nkyeni mu sitima, balinkufwana bikusopa ingimu mmiisi, looli balinkulisulusya mmiisi ibooti ilya mu sitima ukuti bajonge.

* ^{27:9 27:9 Akabalilo akaa mbelo unkali kaafikile} NKigiliki bikuti Akabalilo akaa kyaka kufipiika ifindu bo kakindile. Abantu bakaalondaga ukwenda injila, paapo kaali kabalilo kaa mbelo unkali.

³¹ Looli Paüli alinkummbuula undongosi gwa basikali, pamopeene na basikali baake, alinkuti, "Ababombi aba linga batikusyala mu sitima, umwe mukabagila ukupona."

³² Po abasikali balinkusibuuta ingoje isi baalipinyile ibooti, balinkulileka ukusatukila mmiisi.

³³ Bo bukuja pakukya, Paüli alinkabatengulila boosa ukuti balyemo ifindu, alinkuti, "Liilino isiku lya kalongo na buna, bo mukugulila, mukalyamo ifindu nafimo."

³⁴ Po ngubasusuma ukuti mulyemo ifindu, ukuti muje buumi. Akajako najumo ugwa kusobesya ulanywili lamo ulwa muntu mymyake."

³⁵ Paüli bo ajobile isyo, alinkwega ikisyesy, alinkugwa ulapi kwa Kyala nkyeni myyabo, alinkukimanya, alinkwanda ukuya.

³⁶ Po boosa balinkukaba amaka, balinkuya ifindu.

³⁷ Nkati mu sitima twalimo twe bandu 276.

³⁸ Abandu boosa bo biikwite, balinkusopa ifitwalo fyabo ifya nganu mu nyanja ukupungusya ifitwalo mu sitima.

³⁹ Bo bukiile, balinkutoligwa ukukimanya ikiis kila, looli balinkububona ubujo ubu bali nu nsanga, balinkwitikana ukugela ukujitwala isitima pala, paapo bwali bujo banunu.

⁴⁰ Po balinkubuuta ingoje isi baapinyile ingimu, silinkwibila mmiisi, balinkwabuula ingoje isi baapinyile ingafi isya këfigila, balinkufyusa umwenda[†] gwa pa ndongoti, balinkugulabisyu k u mbelo ukuti isitima jifike kwi isiilya.

⁴¹ Looli isitima jilinkutika ikigima kya nsanga iki kyali paasi pa miisi. Jilinkwikola ku kipulo nu kutoligwa ukusukaanika. Konyuma kalinkwanda ukupanguka kùnongwa jaa maka agaa majiga.

⁴² Abasikali baalondaga ukubagoga abapinyigwa boosa, ukuti alingajapo najumo ugwa koogeela nu kujonga.

⁴³ Looli undongosi gwa basikali aalondaga ukubupoka ubuumi bwa Paüli, aabakaani-sye. Alinkulagila ukuti aba bameenye ukoogeela batalepo ukwitaaga mmiisi, boogeele mpaka kwi isiilya.

⁴⁴ Aba baasyele, baaliikoleeliile mmatapwa na pa tundu utungi utwa mu sitima. Ku labaatiko u boosa baafikile kanunu kwi isiilya.

28

Paüli ndusungo lwa mu Molita

¹ Bo tufikile kanunu kwi isiilya, po talinkumanya ukuti ulusungo lala ingamu jaake jo Molita.

² Abenekaaaja abaa ndusango lala, baatwambiliile ku boololo fijio. Twalyumile imbepo, kangti ifula jaatimaga, po balinkutukokesya umooto nu kutwambilila twesa.

³ Paüli bo abungeenie imbabu nu kusibiika mmooto, po kùnongwa jaa mooto gula injoka jilinkusookamo mu mbabu, jilinkuluma ikiboko kya Paüli nu kùkiniemba.

⁴ Abenekaaaja bo bajibwene injoka jila jikusyuta nkiboko kya Paüli, balinkujobesania balinkuti, "Kisita kwilaamwa umundu uju ngogi. Na apa aponile mu nyanja, lyakala ilya kubujikisyu ububibi lyalinkongile, ukuti limfunde nu kùnnogga."

⁵ Po Paüli alinkujisanyandila injoka jila mmooto, jikaaalimfuleesyepo napamo.

⁶ Looli abeene baakeetelelaga ukuti ikwisula, pamoo ikewga paasi nu kufwa. Bo bagululiile akabalilo akatali, balinkwaga sitikammwaga nasimo imbalapala, balinkwanduula inyinogono syabo, balinkwanda ukujoba ukuti lyo lyakala.

Paüli ikummbumbulusya ugwise gwa nkulumba gwa lusungo

⁷ Kifuki na pabujo bula, gyalipo imigunda gya mundu jumo ingamu jaake Pubili, aali nkulumba gwa lusungo lula. Alinkutwambiliila nu kuteswila kanunu amasiku matatu.

⁸ Ugwise gwa Pubili aakamandaniigwe ni sekema nu lwa kùmwanya. Paüli alinkwingila ku kyumba ukuti ankeete. Bo iipuutile, alinkubiika amaboko gaake pamayake, alinkummbumbulusya.

⁹ Bo siboniike isi, abandu boosa aba ndusungo lala aba baali babine biisaga, baabumbulusigwaga.

¹⁰ Balinkutwimika fijio, na bo tukwipaka mu sitima balinkutupakilila ifindu nu tundu utungi utu twalondaga.

Paüli ikufika mu Looma

[†] 27:40 27:40 **Umwenda** NKiswahili bikuti Tanga. Umwenda ugu linga gwiswile umbelo, gukwendesya isitima.

¹¹ Bo tugenile imyesi mitatu, tulinkwenda injila mu sitima ijingi ijaaj kufuma ku Alikisandalija, iji jaasyele pala pa Molita kūnongwa jaa mapepo. Mbajjo ubwa nkyeni ubwa sitima, bwali ni kifwani kya gyabaakyala mibili, ingamu jaabo abiipasya abaa kūmwanya.

¹² Tulinkufika mu Silakusi, tulinkugona amasiku matatu.

¹³ Ukuufuma uko tulinkusyunguitila, tulinkufika mu Legio. Iisiku limo bo likindile, umbelo ugwa kufuma kwitongo gulinkwanda ukukula, gulinkututuula ukwendelela ni njila. Iisiku lya babilili tulinkufika mu Putyoli.

¹⁴ Bo tusulwike mu sitima, kula tulinkubaaga abiitiki. Balinkutusumma ukuti tutuugalepo nabo amasiku mahaano na mibili. Po tulinkwenda paasi ukubuuka ku Looma.

¹⁵ Abiitiki abaa nkaaja kala bo bapiliike ukuti teli mu njila, balinkwisa kukuwambilila pa Sokoni ijaaj Api, na pabijo apa biketi iNyumba iTatu isya Baheesa. Paali bo ababwene alinkugwa ulupi kwa Kyala, alinkukaba amaka.

¹⁶ Bo tufikile ku Looma, Paali alinkwitisigwa ukugona kamyake, pamopeene nu nsikali gwa kūndindilila.

Paali ikubalumbilila abandu abaa mu Looma

¹⁷ Amasiku matatu bo gakindile, Paali alinkubakoolela abalongosi baa Bajuuta abaa nkaaja kala ukuti baaganile. Bo babungeene, alinkubabuula alinkuti, "Mwe baamiyitu, na paapo ngatula inongwa najimo ku bandu biitu pamoo ukusipinga inyihio sya biisukulu biitu, naakoliigwe kula mu Jelusalem, ndinkubiiigwa mmaboko gaa Balooma.

¹⁸ Bo baandaaluuhiisye kanunu, baalyagile ngaja na nongwa najimo ijaaj kuti ngogigwe, baalondaga ukuyunyaabula.

¹⁹ Looli aBajuuta bo bikukaana ukuti naabuigwe, ngaali nasyo isya kabomba looli kwene ukakinda ku malafyale unkulumba, na paapo ngaali nasyo nasimo isya kabalonga abantu baa nkikolo kyangu.

²⁰ Kūnongwa iji, mbakooliile ukuti mwise kukanjeeta, nu kujoba na niine. Mbinyiigwe ni minyololo igi kūnongwa ijaaj ifi bikusubila aBanyaasilaili."

²¹ Abeene balinkummawamula Paali balinkuti, "Uswe tukambilapo kalata najamo ugwa kufuma mu Jutai, kangi akiisuko najamo mbaamiyitu ugwa kutubuula inongwa simo pamoo ugwa kukejoba ubabili ugwe.

²² Looli twiganiile ukupilika isi kwinogona ugwe, paapo tameenye kukkanbi bujo abandu bikusijoba kabiibi imanyisyo isyo."

²³ Balinkwitikan nagwe iisiku lya kwaganila. Iisiku ilyo bo lifikile, balinkwisa abandu bingi. Paali alinkubalingaania inongwa nydingi ukwandila nelubunju mpaka namajolo, aabalumbililaga inongwa sya Bonyafale bwa Kyala. Aabasisimikisyaga ukuti boope bammwitike Jesu, ku njila jaa kubalingaania amasyu aga gikujoba inongwa syake mu ndagilo sya Moose, na mwa baakalata abaa bakunguluka.

²⁴ Bamo baaliitiike isi aajobaga, bamo bakaaliitiike.

²⁵ Po aBajuuta bala balinkutapakanu mu nyiinogono syabo, balinkusookapo bo Paali ajobile iisyu ili, "Mbepo Mwikemo ajobile kanunu na biisukulu biitu, bo ikujoba ku njila jaa nkunguluka Jeesaja, aatile,

²⁶ 'Buuuka ku bandu aba, ukababuule ukuti, ukupilika mukupilikaga, looli mutikusyaganiaga.

Nu kukeeta mukukeetaga, looli mutikusibonaga.

²⁷ Paapo indumbula sya bandu aba ngafu, imbalukute syabo sili na mapuli, kangi basiisiilile.

Linga baakeetaga na maaso gaabo,
nu kupilika ni mbulukutu syabo,
ngali basyageenie mu ndumbula syabo,
nu kupinduka, po naababuumbulasyaga.' ^{**}

²⁸ Po Paali alinkujoba alinkuti, "Kūnongwa ijo mumanyege ukuti, ubupoki bwa Kyala batumiigwe ku bandu aba bakaja Bajuuta, abeene bikwakupilikisyaga."

[
²⁹ Paali bo amalile ukujoba amasyu aga, aBajuuta balinkusookapo keno bikukaanikana sii nydingi.][†]

³⁰ Paali aagonile ifyinja fibili mu nyumba jaake iji aajihombelaga indalamu. Aabambililaga kanunu boosa aba baabuukaga kukankeeta.

* 28:27 28:26-27 Bala kalata gwa Jeesaja 6:9-10. † 28:29 28:29 Baakalata bamo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

³¹ Aalumbilaga isya Banyafyale bwa Kyala, nu kumanyisyia iNdumi iNunu ijaa Ntwa Jesu Kilisiti, ka bukifu, kisita kipingigwa nu mundu najamo.

Kalata gwa Pauli ku Balooma Isyakulongosya

Untamigwa Pauli aasimbile kalata uju ke biitiki abaa nkaaja akaa mu Looma ikyinja kya 56 bo apaapiigwe Jesu, paapo aalondaga ukubalingaania indumi iji aalumbiliile mfiis u ifingi. Ikuubalingaania ukuti iNdumi iNunu ijaa Jesu jikunangisya muno Kyala ikubabala ubugolofu abandu abaa mfiis fyosa ku lwitiko. Ku Bajuuta abiitiki, ikubalingaania ukuti indumi iji jilimo moope na nDwitiikano uLukulu. Kul abu bakaja Bajuuta ikubanangisya ukuti indumi ijo jikubafwania na Kyala nu kuja bandu baake. Ikuulingaania ukuti ke lwitiko Kyala atubalile ubugolofu nkyeni mmyake. Po leelo Kyala atikutubala ubugolofu ku njila jaa kusikonga indagilo syake. Looli linga tukunnde kela Mbepo Mwikemo ukutulongosya mbuami bwitu, po aatukutuugalaga bo muno Kyala ikulondela.

Kummaliikisyo mwa kalata uju (ulutuulo ulwa 12-15), Pauli ikuulingisania akajjilo akaa biitiki muno bikelondeliga ukuja nako mbuami bwabo. Ikuumanyisya isya kubagana abandu abangi. Amaliikiisyse (ulutuulo ulwa 16) ukubaponia abamanyaani baake abaa mu Looma, ikumponia jumoojamo ku ngamu jaake.

Isi silimo mwa kalata uju	Ulutuulo
Inongwa isya nsimbi na aba ikubasimbila kalata uju	1:1-15
Kyala ikubabala ubugolofu abandu ku njila jeene ijaa lwitiko	1:16-4:25
Imanyisyo isya buumi uburya ubwa Bakilisiti	5:1-8:39
Kyala aabasangwile aBajuuta, aikubapoka	9:1-11:36
Akajjilo akaa Bakilisiti, ni mbombo jaa Pauli	12:1-15:33
Uluponio ku biitiki abangi abaa nkipanga kya Kyala	16:1-27

Hluponio

¹ Kalata uju afumile kumyangu une Pauli, ne mbombeli gwa Kilisiti Jesu. Aaliimbilikili ukuja ntamigwa nu kuusungula ukuti mfumusyege iNdumi iNunu ijaa Kyala.

² iNdumi iNunu ijo, jo iji Kyala aafingile ukufuma liijolo, ku njila jaa bakunguluka baake, bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo.

³ Indumi ijo ijaa Mwanaake,* uju mbandu bwake aali gwa nkikolo ikyu malafyale Ndaabiti.[†]

⁴ Ujo jo uju Kyala aalinskyasiyse ku maka agaa Mbepo Mwikemo gwake. Ku njila ijo, ansetwile ukuja Mwanaake, uMwene maka goosa. Ujo jo Ntwa gwitu Jesu Kilisiti.

⁵ Ukwendela kumyake, Kyala aalimbeele iipyana iya kuja ntamigwa, ukubewuka nkufumusya iNdumi iNunu ku bandu baa mfikolo fyosa, ukuti bammwitiike Kilisiti nu kummwimika, ingamu jaake jituufigwege.

⁶ Umwe numwe muli nkibugutila ikyo ikyu bandu aba Jesu Kilisiti ababilikiile ukuja bandu baake.

⁷ Mbasimbiile umwe mwesa mwe bandu baa mu Looma mwe Kyala abaganile fijo, nu kababilikila ukuti muje biikemo.[‡] Hliipyana nu latengaano ukufuma kwa Taata Kyala na ku Ntwa Jesu Kilisiti, fijege na numwe.

Hubaatiko lwa Pauli ukubuuka ku biitiki abaa mu Looma

⁸ Akaa kwanda, ukwendela mwa Jesu Kilisiti, ngugwa ulapi kwa Kyala gwangu kanongwa jiiyu umwe mwesa, paapo ulwitiko lwinu lufumwike pakiisu poosa.

⁹ Kyala nkeeti gwangu, uju ngummbombela ni ndumbula jangu joosa, ku njila ijaa kfumusya iNdumi iNunu ijaa Mwanaake. Ameenye muno ngubasuumila umwe akabalilo koosa.

¹⁰ Ngansuuma Kyala bwila, ukuti linga iiganile, mbagiile ukwisa kumyinu.

¹¹ Nsyakilwe fijo ukubabona, ukuti mbabajabile ulusajo ulu lukufuma kwa Mbepo Mwikemo, ukuti mukake ndwitiko lwinu.

¹² Kokati, ulwitiko lwinu langasye une, ulwitiko ulwangu labakasye umwe.

* 1:3 1:3 **UMwanaake** Bala iisyu **UMwana gwa Kyala** ku Isyakulingaania. † 1:3 1:3 **Ndaabiti** Bala ku Isyakulingaania. ‡ 1:7 1:7 **Abiikemo** Bala ku Isyakulingaania.

¹³ Baamyyita ndwitiko, ngolonda mumanye ukuti, naalondaga kaa kingi ukwisa kamyinu. Leelo mbingiigwe ukwisa kamyinu mpaka ulu. Ngolonda niise uko koope mfumusye iNdumi iNunu, bo ulu mbombile mfisifimo, ukuti abandu bammwitike uNtwa Jesu.

¹⁴ Keeta, ngameleligwa na Kyala, ukufumusya iNdumi iNunu ku bandu boosa, ku Bagiliki na ku bandu aba bakaja Bagiliki,[§] ku bamanyili na kuli aba bakaja bamanyili.

¹⁵ Fyobeene nganyonywa fijo ukwisa kukufumusya iNdumi iNunu kamyinu, mwe bandu baa mu Looma.

Amaka agaa Ndumi iNunu

¹⁶ Ndikufuw isoni na panandi ukufumusya iNdumi iNunu ijo, paapo go maka agaa Kyala agaa kubapoka abandu boosa aba bikummwitika Jesu, ukwandila ku Bajuuta mpaka ku bandu aba bakaja Bajuuta.

¹⁷ iNdumi iNunu ijo jisetwile muno Kyala ikubabala ubugolofu abandu, ku njila jaa lwitiko lwene, bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, "Umunda ungodofu ikutuugalaga ku njila jaa lwitiko lwake."*

Kyala ikubafunda abandu kunongwa jaa butulanongwa bwabo

¹⁸ Ingalalisi sya Kyala sisetuiliigwe ku bandu boosa ukufuma kumwanya. Ikwisa kubafunda abandu aba ku njila jaa buubiibi bwabo, bikubupinga ubwanalooli ukuti bulingamanyigwa, paapo bikunkaana Kyala nu kubomba fijo imbiibi.

¹⁹ Kukaja kokutti bakasimanya nasimo isya Kyala, namanga isi syali sya kusimanya, sili pabwelu, paapo Kyala juujo asisetwile ku bandu boosa.

²⁰ Ukwandila akabalilo aka Kyala aapelile ikiisu, abandu babagiile ukummany Kyala muno ajiiilie. Na paapo batikummbona, bameenye ukuti ali na maka agaa bwila na bwila, nu kuti mwene jo Kyala, akajako ujungi. Abandu babagiile ukummany ku njila jaa ifi afipelite, fyobeene abandu bakaja ni fya kwinokesya ukuti bakammany.

²¹ Na paapo bammeenye Kyala, poope batikantuuufya pamo ukunngwila ulapi bo muno bikulondeligwa. Looli bali ni nyiinogono isya mwalo, ni ndumbula syabo sya bukonyofu batapu.

²² Abeene bikwijumbika ukuti bali na mahala, ngimba bakonyofu.

²³ Balekile ukummwipuuta Kyala uju atikufwa, bikwipuuta ku fifwani ifi fifwene na bandu, ni fya finyamaana ifya luko nu luko, ifi fyosa fikufwa.

²⁴ Kunongwa ijo, Kyala abalekile ukuti babombege isi bikulonda, ukukonga ifinyonyo fyabo ifinyali nu kabombanila ingosya soni ni mibili gyabo.

²⁵ Balekile ukubvitika ubwanalooli ubwa Kyala, bikukonga imanyisy o isya butangulu. Bikufibombela nu kufipuuta ifipeligwa, looli balekile ukummwipuuta uMpeli, uju abagiisye ukutuifigwa bwila na bwila! Ameni.

²⁶ Kunongwa ijo, Kyala abalekile, ukuti balongosigwege ni finyonyo fyabo ifikosya soni. Boope na bakiikulu balekile ukubombela imibili gyabo na banyambala, looli bikubombelana baabo kwa baabo.

²⁷ Bububo na banyambala boope, balekile ukubombela imibili gyabo ku bakiikulu, bikunyonywana baabo kwa baabo. Abanyambala bikubombelana ingosya soni. Ku njila ijo biiasilie muno bikwisa kufundigwaga ku mbombo syabo imbiibi.

²⁸ Ukongelapo pali isyo, bo ulu abandu abo bakaanile imanyisy o sya Kyala, joope Kyala abalekile ukuti baje na mahala aga gabolile loosa, babombege imbombo isi sikabagisya ukubombigwa.

²⁹ Biiswile ubabiibi ubwa luko nu luko, ubunyali, ubuufi na kabini. Biiganile ukugoga, ukummana, ukutungulu, ukusofania abandu, nu kueheha.

³⁰ Kangi boohesi, bikankalasya Kyala, batikupaaasya abiinaabo, kangi bali na matingo nu kwijumbika. Akabalilo koosa bikulonda injila imbya ijaa kubomba ubutulanongwa, batikubuumika abapaapi baabo.

³¹ Kangi bakaja na mahala, bakaja baa kusubiligwa, bakaja nu lagano, bakaja ni kisa.

³² Na paapo abandu abo bameenye fijo ukuti, Kyala ikwisa kubalonga ukufwa abandu aba bikubomba imbiibi isyo, poope batikupaaasya! Bikwendelela ukubomba imbiibi kisita kutiila nafimo, kangi bikubatuufya abandu aba bikubomba imbiibi sisiisy.

§ 1:14 1:14 Ku Bagiliki na ku bandu aba bakaja Bagiliki Akabalilo aka aasimbiigwe kalata uju, injobel o ijaa Kigiliki ni nyiilo sya Bagiliki syabombigwaga mfisi u fingi. Abandu aba bakaja Bagiliki bo aba bakajimanya injobel o iji, bakaakongaga inyiilo isya Bagiliki. Aba bakiimikigwaga. * 1:17 1:17 Bala kalata gwa Habakuki 2:4.

Ubulongi bwa Kyala bwa bugolofu

¹ Po mwinangu ugwe, gwe kabalonga abanino, ukaja nasyo isya kwinokesya, nalinga gwe gwani. Paapo linga kunnndonga unniino, po kwilonga jujuugwe, paapo nungwe ubombile imbiibi sisiisyo.

² Tumeenyené ukati ubulungi bwa Kyala bwa bwanalooli, ku bandu aba bikubomba imbombo imbiibi bo isyo.

³ Po gwe mwinangu, linga kunnndonga unnino looli nungwe kabomba imbiibi sisiisyo, ulinginogonaga ukati Kyala aikukuleka kisita küklonga.

⁴ Kyala nnunu, kangi ikukapakisyia fijo nu kükkeetelela. Keeta kummwilaamwa? Bule, ukamanya ukati ubununu bwa Kyala bukukupela ukati upinduke?

⁵ Looli paapo uli na matingo, kangi kukaana ukupinduka, kwilundikila ulufundo ulunywamu, pakabalilo aka Kyala ikwisa kusetula ingalали syake nu bulungi ubwa bugolofu.

⁶ Iisiku ilyo, "Kyala ikwisa künhomba kükati mundu ukukongana ni mbombo syake."*

⁷ Ikwisa kabapa ubusumi bwa bwila na bwila, aba bikwijahla ukabomba inunu, paapo bikulonda ubusisia, ulwimiko nu bürmi abo ukufuma kwa Kyala.

⁸ Looli abaa kabini na aba bikubakaana ubwanalooli, nu kükonga imbiibi, Kyala ikwisa kabakalalila nu kabafunda fijo.

⁹ Kükati mundu ejtu ikubomba imbiibi ikwisa kütamigwa nu kükaba ingubilo, ukwandila ku Bajuuta, mpaka ku bandu aba bakaja Bajuuta.

¹⁰ Looli boosa aba bikubomba inunu, Kyala ikwisa kabapa ubusisia, ulwimiko nu lutengaano, ukwandila ku Bajuuta, mpaka ku bandu aba bakaja Bajuuta.

¹¹ Namanga Kyala ikubombela ikipimilo kilakila ku bandu boosa.

¹² Abandu aba bakasimanya indagilo sya Moose, linga bikubomba imbiibi, bikwisa kupyutigwa kisita ndagilo isyo. Looli aba basimeenyené indagilo sya Moose, kokuti aBajuuta, linga bikubomba imbiibi, bikwisa külóngigwa ukukongana ni ndagilo isyo.

¹³ Aba Kyala ikwisa kababala ubugolofu, bo aba bikubomba isi indagilo sya Moose sikülagila, somma aba biküpilikä indagilo isyo kisita kabomba.

¹⁴ Namanga abandu aba bakaja Bajuuta bakaja ni ndagilo isyo. Looli linga bikubomba inunu ukukongana ni nyihi syabo, inunu isyo linga sifwene na isi sikülagila indagilo, bikünangisya ukuti basimeenyené kilingaani indagilo isyo, nalinga bakaja nasyo.

¹⁵ Imbombo syabo sikünangisya ukuti indagilo isyo sisimbiigwe mu ndumbula syabo. Indumbula syabo bákeeti, kangi inyinogono syabo lamo sikubasitaaka, lamo sikubanosya.

¹⁶ Sikwisa kúja bo ulo pi isiku lya bulungi. Kyala ikwisa kabalonga abandu mu nyiinogono syabo isya mbutiitü ukwendela kwa Kilisiti Jesu. Ndumi iNunu ijí ngujifumusya bo jili.

ABajuuta ni ndagilo sya Moose

¹⁷ Po ugwe gwe kati uli Njuuta, kusubila indagilo, kangi kwituufya ukati ummeenyené Kyala,

¹⁸ ugwe umanyisiigwe indagilo, ugwe ubumeenyené ubwigane bwa Kyala, nu kusyagania inunu.

¹⁹ Ugwe kwibona ukuti ubagiisye ukabalongosya abafwa maaso bala, aba bakasimanya isyo, nu kúja nyaale jaa kabamulikila abandu mu ngisi.

²⁰ Ugwe gwe mmaynisi gwa aba bakaja na mahala, uli mmaynisi gwa baana abafyele, kwibona ukuti indagilo siküpeelee ukamanya nu bwanalooli.

²¹ Ugwe kabamanyisya abangi, fiki utikwimanyisya? Kabamanyisya abangi ukuti balingiibaga, keeta ugwe kwiba?

²² Ugwe kababuula abandu, kuti, "Mulingalogwaga," keeta ugwe kalogwa? Kangi ubagiile buleebale ukabakalalila aba bikwipuuta ku fifwani, bo jujuugwe kwikabisya nkühija utandu utwa nnyumba isya kwipuutilamo ku fifwani?

²³ Ugwe kwituufya ukuti usimeenyené indagilo sya Kyala, keeta ugwe kunsusya Kyala ku njila jaa kükilanlia indagilo syake?

²⁴ Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata Mwikemo ukuti, "Künongwa jaa kajjilo kiinu, ingamu jaa Kyala jikutukigwa na bapanja."†

* 2:6 2:6 Bala kalata gwa Isabuli 62:12. † 2:24 2:24 Bala kalata gwa Jeesaja 52:5; Esekyeli 36:20-22.

25 ABajuuta boosa abanyambala bikabuutigwa kūkyeni.[‡] Uko kuli ni fya kūkabamo kānyako, linga kūsikonga indagilo. Looli linga umundu akileenie indagilo, ukuuutigwa kwake kūkaja ni fya kūkabamo. Ujo awfene nū mundu uju akabuutigwa kūkyeni.

26 Po umundu uju akabuutigwa kūkyeni, linga ikasikonga indagilo, Kyala ikūmmwitika bo ulwa mundu uju abuutiigwe kūkyeni.

27 Kangi umundu uju akabuutigwa kūkyeni, linga akongile muno sikujobela indagilo, imombo syake inunu sikuangisya ukuti umwe mwe Bajuuta muli batulanongwa. Namanga mubuutiigwe kūkyeni, ni ndagilo muli nasyo, looli mutikasikonga.

28 UNjuuta gwa nalooli ali baleebale? Akaja jo uju abuutiigwe kūkyeni! Ukuuutigwa kūkyeni fyo fiki? Kūtikabombiga mu mbili!

29 UNjuuta gwa nalooli, jo uju ikuntiila Kyala mu ndumbula jaake. Koope ukuuutigwa kūkyeni ukwa nalooli, ko kuno kūkutendekesigwa mu ndumbula. Uko kukabombiga na Mbepo Mwikemo, komma na masyu agaa ndagilo. Umundu uju abuutiigwe mu ndumbula ikuakaba ulwimiko ukufuma kwa Kyala, atikusubila ulwimiko ukufuma ku bandu.[§]

3

Ubugolofu bwa Kyala

1 Pamo kūundaalūsyä ukuti, "Kūkabamo ifiki ukuja Njuuta? Bule, ukuuutigwa kūkyeni kuli ni fya kūkabamo?"

2 Nalooli ukuja Njuuta kūkabamo ku njila nyangi. Akaa kwanda, Kyala aabapeele aBajuuta amasyu gaake.

3 Looli sya nalooli aBajuuta bambo bakaali bagolofu. Bule, kokuti ubugolofu bwa Kyala basobile?

4 Himma na panandi! Nalinga abandu boosa batangulu, Kyala ngolofu. Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,
"Mmasyu gaako kūbonekaga ukuja ngolofu,
Linga bikukulonga, kūtolaga."^{*}

5 Bamo bikujoba bikuti, "Imbiibi syitü nunu paapo sikuangisya ukuti Kyala ngolofu." Bule, tukutigi akaja ngolofu bo ikutufunda?

6 Himma na panandi! Paapo linga sili bo ulo, po Kyala ikwisa kūbalonga baleebule abandu abaa pakiisu apa ku bugolofu?

7 Kangi bambo babagile ukūlaalūsyä ukuti, "Linga ubusyobi bwitu bukuuula ukūnangisya ubwanalooli ubwa Kyala nū kongelapo ubusisya bwake, fiki uswe tukulongigwa ukuja batulanongwa?"

8 Uko kufwene nū kuti, "Tabombege imbiibi ukuti siise inunu!" Abandu bambo bikuti, nuuswe tukumanyisya bo ulo. Po abandu abo bikwisa kūfundigwa ukukongana ni mbiibi syabo.

Akajako umundu angolofu

9 Po leelo tati fiki? Bule, uswe twe Bajuuta tulii banunu ukabakinda aba bakaja Bajuuta? Himma na panandi! Namanga mbabuulile kilingaani ukuti aBajuuta na aba bakaja Bajuuta bafwene itolo, boosa bikulongsigwa nū batulanongwa.

10 Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,
"Akajako umundu najamo angolofu."

11 Akajako umundu najamo uju asimeenyi isya Kyala,
akajako uju ikalonda ukusimanya.

12 Abandu boosa balekile ukuntiila Kyala,
nkyeni mmyake bakabagisya kangi.

Akajako umundu najamo uju ikubomba inunu."[†]

13 "Imilomo gyabo gili bo ulwa mapumba aga galí bwasi,
indimi syabo sikujoba ubutangulu."[‡]

"Mmilomo gyabo sikuusooka inongwa isya kugoga,
bo ulwa kūlumigwa ni njoka."[§]

14 "Ubjobji bwabo,
bwiswile inongwa isya kuguna nū kūfulasya."^{*}

15 "Amalundi gaabo mapepe ukubuuka kūkugoga.

[‡] 2:25 2:25 **Ukuuutigwa kūkyeni** Bala ku Isyakulingaania. ^{*} 3:13 3:13 Bala kalata gwa Ukuukumbuka Ingomeelesyo 30:6. ^{*} 3:4 3:4 Bala kalata gwa Isabuli 51:4. [†] 3:12 3:10-12 Bala kalata gwa Isabuli 14:1-3; 53:1-3. [‡] 3:13 3:13 Bala kalata gwa Isabuli 5:9. [§] 3:13 3:13 Bala kalata gwa Isabuli 140:3. ^{*} 3:14 3:14 Bala kalata gwa Isabuli 10:7.

¹⁶ Poosa apa bikuja,
bikufulasya nu kubapelela abandu ingabilo.

¹⁷ Bakajimanya injila ijaa kuteugala ku lutengaano.”[†]

¹⁸ “Batikuntiila Kyala siku.”[‡]

¹⁹ Looli tameenye ukuti inongwa isi sikufuma mwa Kalata uMwikemo, sisimbiigwe kuli aba baapeelrigwe kalata ujo.[§] Isyo syasimbiigwe ukuti Kyala bo ikukilonga ikiis, abandu boosa balingisa kujaga ni sysa kwinokesya, kangi siboneke pabwelu ukuti boosa batulanongwa nkyeni mwa Kyala.

²⁰ Po leelo, akajako umundu uju ikubaligwa ubugolofu nkyeni mwa Kyala ku njila jaa kusikonga indagilo sysa Moose. Imbombo jaa ndagilo ko kubanangisya abandu boosa ukuti battulanongwa.

Umundu ikubaligwa ubugolofu ku njila jaa kummwitika Jesu

²¹ Looli akabalilo aka Kyala ajisetwile injila ijaa kababala abandu ubugolofu nkyeni mmyake, kisita kwendela mu ndagilo sysa Moose. Inongwa isyo, indagilo sysa Moose na masimbo agaa bakunguluka gaasisimikiisye.

²² Ubugolofu bwa Kyala bwisile ku bandu boosa aba bikummwitika Jesu Kilisiti. Kyala atikwegamila ku mundu,

²³ namanga uswe twesa tutulile inongwa, nu kwagilwa ubusisya bwa Kyala.

²⁴ Looli Kyala kwi ipyana lyake, atubalile ubugolofu kisita uswe ukuhomba fimo, ku njila jaa buopoki ubu Kilisiti Jesu atutwaliile.

²⁵ Kyala aalinsoosiisye Kilisiti ukuja ikemo ilya kubooligwa, ukutufwania uswe nu mwene. Kilisiti aalyonile iilopa lyake ku nongwa jaa bandu aba bikummwitika. Kyala aabombile bo alo, ukunangisya ukuti, umwene ngolofu, kangi ukuti aali ngolofu nalinga akaabafundile abandu ku batulanongwa ubu baabombile akabalilo akaa kanyuma.

²⁶ Kuli isyo, anangiisye ubugolofu bwake nkabalilo aka. Umwene jo ngolofu, kangi jo eju ikubabala ubugolofu aba bikummwitika Jesu.

²⁷ Po bale, tubagiile ukwituufya? Himma! Bule, tubagiile ukwituukifya ukukonga indagilo sysa Moose? Himma! Paapo tukapokigwa kwene ku lwtiko lwiti.

²⁸ Tameenye ukuti Kyala ikutubala ubugolofu ku njila jaa kummwitika Jesu, somma ku njila jaa kukonga indagilo.

²⁹ Linga kwalu ko ku njila jaa ndagilo, Kyala ngali jo Kyala gwa beene aBajuuta. Bule, umwene akaja jo Kyala gwa bandu abangi boope? Nalooli umwene jo Kyala gwa bandu boosa,

³⁰ paapo aliko Kyala jumojwene, uju ikubabala ubugolofu aBajuuta, aba babuutiigwe kukyeni, na aba bakaja Bajuuta, aba batikubuitigwa kukyeni. Boosa bikubaligwa ubugolofu ku njila jaa kummwitika mwene Jesu.

³¹ Po ulu tukasisimikisya ulwitiko, bale, kokuti indagilo sikaja na mbombo najimo? Himma na panandi! Looli ndwitiko indagilo sifikile pa nyango jaake.

4

Aba bikummwitika Jesu ugwisabo jo Abulahamu

¹ Bale, tuti fiki ku sysa mwisukulu gwite Abulahamu,* muno aasimanyiile isya kubaligwa ubugolofu?

² Linga tukuti Abulahamuaabaliigwe ubugolofu ukukongana ni mbombo syake, ngali ali ni sysa kwituukifya, leelo akaali nasyo nasimo nkyeni mwa Kyala.

³ Kalata uMwikemo ikuti fiki? Ikuti, “Abulahamu aalimmwitiike Kyala, po Kyala alinkummbala ubugolofu.”[†]

⁴ Nalooli, umundu linga abombile imbombo, ikapeelrigwa umfwalo ukufwana ni mbombo. Atikuhombigwa kisita kubomba.

⁵ Kyala atikummbala ubugolofu umundu uju ikusubila imbombo syake, looli ikummbala ubugolofu untulanongwa uju ikummwitika.

⁶ Umalafyale Ndaabitu joope, aajobile inongwa isya sajo sysa mundu uju Kyala ikummbala ubugolofu, kisita kukeeta imbombo syake, aatile,

⁷ “Basajigwe aba Kyala abahobokiile imbiibi syabo,
nu kubusosyapo ubutulanongwa bwabo.

⁸ Asajigwe umundu uju uNtwa Kyala atikummbala

[†] 3:17 3:15-17 Bala kalata gwa Jeesaja 59:7-8. [‡] 3:18 3:18 Bala kalata gwa Isabuli 36:1. [§] 3:19 3:19 Aba baapeelrigwe kalata ujo bo Bajuuta. Aba bo aba Kyala aabapeele Kalata uMwikemo. ^{*} 4:1 4:1 **Abulahamu** Bala ku Isyakulingaania. [†] 4:3 4:3 Bala kalata gwa Ubwandilo 15:6.

ukuja ntulanongwa.”‡

⁹ Bule, isajo isyo, sya beene aba babuutiigwe kūkyeni? Kokati beene aBajuuta! Bule, sikaja sya bandu abangi boope? Kokati aba bakaja Bajuuta! Mukumbuke isi Kalata uMwikemo ikuti, “Abulahamu aalimmwitiike Kyala, po Kyala alinkummbala ubugolofu.”§

¹⁰ Isi syabombiigwe baleebale? Bale, syabombiigwe bo abuutiigwe kūkyeni? Himma! Syabombiigwe bo akaali ukubuutigwa kūkyeni.*

¹¹ Ukubuutigwa kūkyeni kyalí kimanyilo ikyá kúnangisya ubugolofu ubu aali nabo, kúnongwa jaa lwitiko lwake, bo akaali ukubuutigwa kūkyeni. Ku njila ijo Abulahamu gwise gwa bandu boosa aba bikummwitiika Kyala, kokati aba babaliigwe ubugolofu ku lwitiko, nalinga bakabuutigwa kūkyeni.

¹² Abandu aba babuutiigwe kūkyeni, boope Abulahamu gwisabo ndwitiko, somma kúnongwa jaa kubuutigwa kūkyeni, loli paapo bammwitiike Kyala bo ulu aalimmwitiike umwene lula, bo akaali ukubuutigwa kūkyeni.

Abaa ndujungu lwa Abulahamu bikwisa kükaba ikilingo ikyá kiisu kyosa

¹³ Kyala aafingile kwa Abulahamu na baa ndujungu lwake, ukuti bikwisa kükaba ikilingo ikyá kiisu kyosa.† Leelo batikwisa kükaba ikilingo iki ku njila jaa kükonga indagilo sya Moose, loli ku njila jaa kummwitiika Kyala nu kabaligwa ubugolofu.

¹⁴ Linga baakabaga ikilingo ku njila jeene ijaa kükonga indagilo isyo, po ukummwitiika Kyala ngali kükaja na mbombo najimo. Apo ulufingo lwa Kyala loope ngali lwa itolo,

¹⁵ paapo indagilo isyo siketutwala ingalalisi sya Kyala. Kangi linga sikajapo indagilo, po kükajapo ukukilanlia indagilo.

¹⁶ Fyobeeene ulufingo ulu ulwa Kyala, lukusubila ukummwitiika umwene, kokati lyene iipyana lyake, ukuti ulufingo lwake lwa nalooli ku bandu boosa abaa ndujungu lwa Abulahamu. Somma kwene kuli aba bapeeliigwe indagilo, kokati aBajuuta, loli koope kali aba bikummwitiika Kyala bo ulu aalimmwitiike Abulahamu. Uswe twesa taata jo Abulahamu,

¹⁷ bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, “Ngubiikile ukuja gwisabo gwa fikolo fingi.”‡ Abulahamu jo taata nkyeni mwa Kyala uju aalimmwitiike, Kyala uju ikubasysya abandu ukufuma mbafwe, kangi ikupela utundu utu tukalipo, ukujapo.

¹⁸ Na paapo amasya gaa Kyala gaali makafu ukugasubila, poope Abulahamu aagiitiike, po Kyala aalimmbiikile ukuja jo gwisabo gwa fikolo fingi. Syaboniike bo ulu Kyala aalimmbuulile ukuti, “Abandu abaa ndujungu lwako bikwisa kuja bingi bo ulwa ndondwa.”§

¹⁹ Akabalilo kala, Abulahamu aali nkangale gwa fyinja imia jimo bano. Loli ulwitiko lwake lukaalogoitiile, na paapo aameenye ukuti umbili gwake gwafwene ngati gufwile, kangi unkasi gwake Sala aali nngumba.

²⁰ Kangi akaali ni ndumbula ijaa kwilaamwa ku lufingo ulu aapeeliigwe na Kyala. Loli amaka gaake agaa kummwitiika Kyala gaalyongilepo, kangi antuufyaga,

²¹ namanga aameenye nalooli ukuti Kyala abagiile ukusibomba isi aalimfingile.

²² Fyobeeene Kalata uMwikemo ikuti, “Kyala alinkummbala ubugolofu.”*

²³ Loli inongwa isi sikuti, “Kyala alinkummbala ubugolofu,” sikaja sya Abulahamu mwene,

²⁴ loli syitu na nuuswe, twe Kyala ikutubala ubugolofu, linga tukummwitiika umwene, uju aalinskyasiye uNtwa gwita Jesu ukufuma mbafwe.

²⁵ Kyala aalinningile Jesu ukufwa, ukuti abusoosyepo ubutulanongwa bwitu. Kangi aalinskyasiye, ukuti uswe tabaligwe ubugolofu.

5

Ulutengaano nu lusubilo

¹ Po kúnongwa jaa kuti Kyala atubalile ubugolofu, ukukonganana nu kummwitiika umwene, tali nu lutengaano nagwe ku njila jaa Ntwa gwita Jesu Kilisiti.

² Jo uju attlongwisye ndwitiko lwitu, ukwingila mwi ipyana muno tulimo. Muno tukusekela fiijo kúnongwa jaa lusubilo lwitu ulwa kuja nu bùliilani mbasisya bwa Kyala.

‡ 4:8 4:7-8 Bala kalata gwa Isabuli 32:1-2. § 4:9 4:9 Bala kalata gwa Ubwandilo 15:6. * 4:10 4:10 Bala kalata gwa Ubwandilo 15:6; 17:23-27. † 4:13 4:13 Bala kalata gwa Ubwandilo 22:1-18. ‡ 4:17 4:17 Bala kalata gwa Ubwandilo 17:5. § 4:18 4:18 Bala kalata gwa Ubwandilo 15:5. * 4:22 4:22 Bala kalata gwa Ubwandilo 15:6.

³ Sikaja syene sisiisi, loli tukusekela moope mu ngabilo syitu, paapo tameenyen ʉkuti ingabilo sikongelapo ʉlʉumiililo lwitu.

⁴ ʉlʉumiililo lukutwala ʉkukaka indumbula, ʉkukaka indumbula kukutwala ʉlusuhabilo.

⁵ ʉlusuhabilo ʉlo lutikutususya, paapo Kyala asiiswisyen indumbula syitu nu lugano lwake, ku njila jaa kʉtupa Mbepo Mwikemo gwake.

⁶ Kilisiti aaliisile pakabalilo aka Kyala aakabaatiike, alinkutufwila uswe twe tukaja bagolofu, bo tuli batulanongwa.

⁷ Nalooli, kʉkafu ʉmundu ʉkumfwila ʉmundu ʉnnunu. Loli pamo ʉmundu abagiile ʉkumfwila ʉmundu ʉnnunu fijo.

⁸ Loli Kyala atunangiisye ʉkuti atuganile fijo, ku njila jaa kʉntuama Kilisiti ʉkutufwila bo tuli batulanongwa.

⁹ Po linga tʉbaligwe ʉbagolofu ku njila jaa kooneka iilopa lya Jesu, nalooli ku njila jaa Jesu tukwisa kwepuka ingalalisi ingali isya Kyala, nu kʉpokigwa.

¹⁰ Akabalilo kala, bo tuli balugʉ baa Kyala, aatufwenie nagwe ku njila jaa bufwə ʉbwa Mwanaake. Fyobeene nalooli tukwisa kʉpokigwa ʉkwepuka ingalalisi sya Kyala, ku njila jaa buumi ʉbwa Mwanaake.

¹¹ Sikaja bo ʉlo itolo, loli poope tukusekela mwa Kyala ʉkwendela ku Ntwa gwitu Jesu Kilisiti, ʉjʉ atufwenie na Kyala.

Atamu aatwele ubufwe loli Jesu atwele ʉbʉumi

¹² Atamu bo atulile inongwa, ʉbutulanongwa bwalingile pakiis u njila jaa mundu ʉjʉ jumojwene, bʉlinkututwalila ʉbufwe. Fyobeene abandu boosa bikufwa, paapo boosa batulanongwa.

¹³ Moose bo akapeeliga indagilo, ʉbutulanongwa bwalipo pakiis. Loli linga sikajapo indagilo, abandu batikalongigwa ku batulanongwa bwabo.

¹⁴ Poope, ʉkufuma akabalilo akaa Atamu mpaka nkabalilo akaa Moose, ʉbufwe bwali na maka ku bandu boosa, boope na bandu aba bakaatule inongwa ijaa kʉkilania indagilo, bo ʉlu aabombile Atamu.

Atamu aali kifwanikisyo ikyo Kilisiti ʉjʉ aaliisile piitaasi.

¹⁵ Loli ʉbutulanongwa bwa Atamu, ni ipyana lya Jesu filegeene fijo. ʉkwendela mbʉtulanongwa ʉbwa mundu jumojwene, abandu bingi baafwile. ʉkwendela mwi ipyana lya mundu jumojwene Jesu Kilisiti, Kyala abongilepo abandu bingi iipyana ni sajo syake.

¹⁶ Kangi iipyana lila lya Kyala lilegeene nu batulanongwa bwa mundu jala Atamu. Namanga ʉbutulanongwa bwake bʉmobwene bwatwele kamyitʉ ʉbulungi bwa Kyala. Loli iliipyana lila ilya Kilisiti lyatwele kamyitʉ ʉkubaligwa ʉbagolofu, na paapo twali batulanongwa.

¹⁷ ʉkwendela ʉbutulanongwa ʉbwa mundu jumojwene, ʉbufwe bʉlinkwanda ʉkija na maka ku bandu boosa. Loli ʉkwendela ku mundu jumojwene, Jesu Kilisiti, sya nalooli fijo, bikutola mbʉumi bwabo, abandu bala aba bambiliile iliipyana ɨlingi fijo nu kubaligwa ʉbagolofu.

¹⁸ Po leelo, bo ʉlu abandu boosa bikulonigwa kunongwa jaa batulanongwa bʉmobwene, bo lʉlʉulo abandu boosa bikubaligwa ʉbagolofu nu kʉpeeliga ʉbʉumi kunongwa jaa mbombo jimojeene ijaa ʉbagolofu.

¹⁹ Po leelo, bo ʉlu bandu bingi baali batulanongwa, kunongwa jaa mundu jumojwene ʉjʉ aalinkaanile Kyala, bo lʉlʉulo Kyala ikwisa kabapela ʉkija bagolofu abandu bingi, kunongwa jaa mundu jumojwene ʉjʉ aalintilile Kyala.

²⁰ Indagilo sya Moose syatwaliigwe ʉkuti ʉbutulanongwa bongelepo. Loli ʉbutulanongwa bo bongeliile, lyope iipyana lya Kyala lilinkukindilila ʉkongelapo.

²¹ Fyobeene bo ʉlu ʉbutulanongwa bwali na maka ʉkutwala ʉbufwe, bo lʉlʉulo iipyana lili na maka ʉkubabala abandu ʉbagolofu, nu kabapa ʉbʉumi bwa bwila na bwila, ku njila jaa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti.

6

ʉkʉfwa nu kusyuka pamopeene na Kilisiti

¹ Po tuti fiki? Bʉle, twendelelege ʉkubomba ʉbutulanongwa ʉkuti iipyana lya Kyala libaalege?

² Himma na panandi! Uswe tukaja nu bʉliilanisi mbʉtulanongwa, tufwene bo ʉlu bafwe ku batulanongwa. Tʉbagiile bʉleebʉle ʉkwendelela ʉkija mbʉtulanongwa?

³ Bʉle, mukamanya ʉkuti uswe twesa bo toosiigwe, talangiigwe na Kilisiti Jesu mbufwe bwake?

⁴ Paapo toosiigwe mbufwe bwake, nuuswe tasyiliigwe pamopeene nagwe. Namanga bo ulu Kilisiti aasyukile ku maka amakulumba agaa Kyala, bo luluulo nuuswe tukuja nu buumi ubanya.

⁵ Po linga uswe tabikiigwe pamopeene nagwe mbufwe bwake, bhububo tukwisa kasyasigwa ukaja pamopeene nagwe.

⁶ Nalooli bo toosiigwe, ubandu bwitu ubwa ijolo bwakomeleliigwe pa kikohekano, ukuti ubandu ubwa batulanongwa boomoligwe. Po leelo twalekile ukaja batumwa baa batulanongwa.

⁷ Namanga umundu linga ubandu bwake ubwa ijolo bufwile, ubutulanongwa batikuja nu bulagili kamyake.

⁸ Linga uswe twafwile bo uo pamopeene na Kilisiti, tukwitika ukuti aatukaja nu buumi pamopeene nagwe.

⁹ Tumeenye ukuti Kilisiti aasyukile, atikwisa kufwa kangi, ubufwe bukaja nu bulagili kangi kamyake.

¹⁰ Bo awfile, aafwile kamokeene, kaafwene ukubutola ubulagili ubwa batulanongwa. Akabalilo aka muumi, ubuumi bwake bali mbulilani na Kyala.

¹¹ Bhububo na nuumwe mwibonege ukuti mufwile pamopeene na Kilisiti, ubutulanongwa bukaja nu bulagili kamyinu na panandi. Kangi mwibonege ukuti muli buumi mbulilani na Kyala mwa Kilisiti Jesu.*

¹² Po leelo mulingabulekaga ubutulanongwa ukugilagila imibili gyinu, igi aagikufwa, pamo ukukonga ifinyonyo fyake ifibihi.

¹³ Mulingabombelaga utumbakaasya utwa mibili gyinu ubutulanongwa ni mbiibi. Looli mwiningege kwa Kyala, ukuti mubombelege utumbakaasya twinu isya bugolofu. Namanga musyasiigwe na Kyala, ukuti muje nu buumi ubanya.

¹⁴ Ubutulanongwa bukaja nu bulagili kamyinu, paapo mukulongsigwa ni ipyana, somma ni ndagilo.

Ukaja batumwa baa bugolofu

¹⁵ Po tuti fiki? Linga tukulongsigwa ni ipyana, somma ni ndagilo, bule tukwitikisigwa ukubomba ubutulanongwa? Himma na panandi!

¹⁶ Bule, mukamanya ukuti linga mwiningile ku mundu jamo ukubomba isi ikulonda, po muli batumwa baake? Mubagile ukaja batumwa baa batulanongwa nu kufwa, pamo mubagiile ukaja batumwa baa Kyala nu kammwimika umwene, ukuti mubaligwe bugolofu.

¹⁷ Kyala atuufigwege! Mwali batumwa baa batulanongwa, looli akabalilo aka musikolile mu ndumbula imanyiso isi mwapeeliigwe.

¹⁸ Mwabuliigwe ukufuma mbatumwa ubwa batulanongwa, muli batumwa baa bugolofu.

¹⁹ Ngujoba nkifwanikisyo iki ikyo butumwa, paapo umwe mukaali ukusyagania kanunu. Ijolo mwabombelaga utumbakaasya utwa mibili gyinu, ukaja tutumwa twa banyali nu bubiibi, ukubomba ubutulanongwa. Looli akabalilo aka utumbakaasya twinu tugege tutumwa twa bugolofu, ukuti muje biikemo.

²⁰ Akabalilo kala mwali batumwa baa batulanongwa, mukaalongsigwaga nu bugolofu.

²¹ Akabalilo kala, mwabombaga imbombo isi akabalilo aka mukwaga soni. Mwakabilemo ifiki? Isi sikuboneka ndi sila bo bufwie!

²² Looli akabalilo aka, mwabuliigwe ukufuma mbutulanongwa, muli batumwa baa Kyala. Ifya kukabamo ko kuya biikemo, nu kupeeligwa ubuumi bwa bwila na bwila.

²³ Namanga umfwalo gwa batulanongwa bo bufwie. Looli ifyabuepe fya Kyala bo buumi bwa bwila na bwila, ukwendela mu Ntwa gwit u Kilisiti Jesu.

7

Aba bikulongsigwa na Jesu bakaja paasi pa ndagilo sya Moose

¹ Baamyite ndwitiko, ngujoba na nuumwe, mwe musimeenyi indagilo. Mumeenye ukuti umundu ikulondigwa ukusikonga indagilo bo aliko kwene ku buumi.

² Bo ulwa kifwanikisyo ikyo lalagilo ulwa bwegi, unkiikulu akabagila ukunndeka undume bo akaali muumi. Looli linga undume awfile, po unkiikulu ikwabuligwa ukufuma ndulagilo ulwa bwegi.

* 6:11 6:11 *Mwa Kilisiti Jesu* Bala ku Isyakulingaania.

³ Kokati linga ikwegigwa nu nnyambala ujungi bo undume akaali muumi, ujo ndogwe. Looli linga undume afwile, ali nu bwabuke ndulagilo lula. Nalinga ikwegigwa nu jungi, atikuja ndogwe.

⁴ Baamiyitu, bubaabo kamyinu, numwe mufwile ku ndagilo, muli baabuke ku njila jaa bufwе bwa Kilisiti. Po numwe muli baa uju aasyukile ukufuma mbufwe, ukuti uswesa twesa tugepe iseke inunu kwa Kyala.

⁵ Akabalilo kala, ubundu bwitu ubwa butulanongwa bwatulongsyaga, kangi indagilo syafipelile ifinyonyo ifibiibi ukubomba imbombo mmibili gyitu. Jo nongwa ijii twapaga iseke imbiibi isi sikutwala ubufwe.

⁶ Twapinyiigwe ni ndagilo, looli akabalilo aka tuwfwire pamopeene na Kilisiti, kwanongwa ijo tulii baabuke ku ndagilo isi syatupinyaga. Akabalilo aka tutikummbombela Kyala ku njila ijaa ijolo ijaa kukola indagilo isi sysasimbiigwe, looli tukummbombela Kyala ku njila imbya ijaa kulongosigwa na Mbepo Mwikemo.

Abandu boosa bikulagiligwa nu butulanongwa

⁷ Po tuti fiki? Bule, tuti indagilo mbiibi? Himma, bukaja bwanalooli na panandi! Nalooli linga indagilo sikaalipo, une ngali ngamanya ukuti ubutulanongwa fyo fiki. Namanga linga lakaalipo ululagilo ulu lukuti, "Ulinganyonywaga akanda akaa nnino,"* une ngali ngamanya ukuti ukunyonywa akanda akaa mwinangu butulanongwa.

⁸ Looli bo nsimeenye indagilo, po ubutulanongwa bulinkufisambula ifinyonyo ifibiibi ifya luko nu luko nkati mu ndumbula jangu. Po linga indagilo sikajapo, ubutulanongwa bukaja na maka.

⁹ Amasiku agaa uko kuyuma, naatuugalaga kisita kusimanya indagilo sya Kyala. Looli bo nsimeenye indagilo, ubutulanongwa bulinkuja nu bulagili kamyangu,

¹⁰ ndinkufwa, ndinkusibona indagilo isyo, isi syali sya kumba ubumi, ngimba skumba ubufwe.

¹¹ Namanga ku njila jaa ndagilo isyo, ubutulanongwa bulinkusyoba une nu kuungoga.

¹² Po leelo sili pabwelu ukuti, indagilo sya Kyala nyikemo, nunu, kangi sya bwanalooli.

¹³ Bule, akandu akanunu ako kaalindwalilie ubufwe? Himma na panandi! Ubutulanongwa bo ubu bwalindwalilie ubufwe ukwendela ku ndagilo sila inunu, ukuti buboneke ukuja bo butulanongwa. Ku njila jaa ndagilo, ubutulanongwa bwasisimkisiigwe ukuja butulanongwa nalooli.

Jesu ikubapoka abandu ukufuma mbulagili ubwa butulanongwa

¹⁴ Tumeenye ukuti indagilo sya Moose syafumile kwa Kyala, looli une ndi mundu itolo, une naulisiiwe ukuja ntumwa gwa butulanongwa.[†]

¹⁵ Isi ngubomba nalooli une ndikubiona. Niiganile ukubomba inunu, leelo ndikubomba. Looli isi ngasigana syo isi ngubomba.

¹⁶ Paapo une ngubomba isi ngasigana, po sikunangisya ukuti ngwitika, ukuti indagilo nunu.

¹⁷ Po ndikuja jo une ne ngubomba isi ngasigana, looli butulanongwa ubu buli nkati mmyangu.

¹⁸ Mmeenye ukuti nkati mmyangu, kokuti mbundu bwangu ubwa butulanongwa, kakajamo akandu akanunu kokoosa. Namanga niiganile ukubomba inunu, leelo ndikubomba.

¹⁹ Po ndikubomba inunu isi niiganile, looli ngubomba imbiibi isi ngiigana ukusibomba.

²⁰ Paapo une ngubomba isi ngasigana, po sikunangisya ukuti ndikuja jo une ne ngubomba isyo, looli bukuja butulanongwa ubu bulimo nkati mmyangu.

²¹ Po leelo nkabwene akandu aka: Bo ngalonda ukubomba akandu akanunu, ngukwabigwa ukubomba akandu akabiibi.

²² Indagilo sya Kyala nsiganile ni ndumbula jangu joosa.

²³ Looli utumbakaasya utwa mbili gwangu tukulongosigwa na maka agaa butulanongwa aga gikupingana ni nyiinogono. Fikumbela ukuja ntumwa gwa kabubombela ubutulanongwa ubu bukubomba imbombo mu mbili gwangu.

²⁴ Ahili une! Jo jwani ugwa kumboka une, nsookemo mbundu ubu bukulongosigwa nu bufwе?

²⁵ Kyala atuuifgwege, uju ikumboka ku njila jaa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti!

Namanga une ndi ntumwa gwa ndagilo sya Kyala mu nyiinogono syangu, looli mbundu bwangu, ndi ntumwa gwa ndagilo isya butulanongwa.

* 7:7 7:7 Bala kalata gwa Ukusooka 20:17; Ukuakumbuka Ingomeelesyo 5:21. † 7:14 7:14 Untumwa gwa butulanongwa Bala iisyu **Untumwa** ku Isyakulingaania.

8

Ukulongosigwa na Mbepo Mwikemo

¹ Po leelo, akabalilo aka, kuka joko ukupeliligwa ulufundo abandu aba balungeene na Kilisiti Jesu.

² Namanga Mbepo Mwikemo uju ikubapa ubuumi bwa bwila na bwila, aambii kile ukaja mwabuke mwa Kilisiti Jesu, ukufuma mbutulanongwa na mbufwe.

³ Indagilo sya Moose sikaabagiile ukutupoka, kunongwa jaa boonywa ubwa bundu bwitu ubwa butulanongwa. Looli Kyala atapokile. Aalintumile umwanaake juujo, ukaja nu mbili bo ugwa bandu, ukati aje ikemo ilya kabooligwa ilya kabusoosyapo ubutulanongwa. Ku njila iji aabulongile ubutulanongwa.

⁴ Kyala aabombole bo ulo ukati ingolofu isi sikulondigwa ni ndagilo sya Moose sibombigwe pakati pamiyitu, uswe twe tukulongosigwa na Mbepo gwake, somma ku maka agaa bundu bwitu ubwa butulanongwa.

⁵ Namanga aba bikulongosigwa nu bundu bwabo ubwa butulanongwa, inyiinogono syabo sikulonda ukutula inongwa. Looli aba bikulongosigwa na Mbepo Mwikemo, inyiinogono syabo sikulonda isi sikunkyla Mbepo ujo.

⁶ Umundu uju ikulongosigwa nu bundu bwake ubwa butulanongwa, ummaliki kisyu gwake bo bufwе bwene. Looli uju ikulongosigwa na Mbepo Mwikemo, ikukaba ubuumi nu lutengano.

⁷ Po uju ikulongosigwa nu bundu ubwa butulanongwa, umwene jo ndugu gwa Kyala. Umundu ujo atikusitiila indagilo isya Kyala, akabagila ukusitiila.

⁸ Uju ikulongosigwa nu bundu ubwa butulanongwa akabagila ukunkyla Kyala.

⁹ Looli umwe mutikulongosigwa nu bundu ubwa butulanongwa, looli mukulongosigwa na Mbepo gwa Kyala, linga Mbepo ujo ikutuugala nkati mmyinu. Looli umundu gwesa uju akaja na Mbepo ujo, uju jo Mbepo gwa Kilisiti, umundu ujo akaja gwake.

¹⁰ Linga Kilisiti ikutuugala nkati mmyinu, Kyala ababalile ubugolofu, na Mbepo Mwikemo ikubapa ubuumi bwa bwila na bwila, na paapo imibili gyinu gifwile kuanongwa jaa butulanongwa.

¹¹ Kangi linga Mbepo gwa Kyala, uju aalinskyasiye Jesu, ikutuugala nkati mmyinu, po Kyala uju aalinskyasiye Kilisiti ukufuma mbafwe ikwisa kugipa imibili gyinu ubuumi, ku njila jaa Mbepo gwake uju ali nkati mmyinu.

¹² Baamiyitu ndwitiko, uswe tutikulondigwa ukutuugala mbuumi ubu bukulongosigwa na bundu bwitu ubwa butulanongwa.

¹³ Namanga linga mukutuugala mbuumi ubu bukulongosigwa nu bundu ubwa butulanongwa, mukwisa kufwa. Looli linga ku maka agaa Mbepo Mwikemo, mukusigoga imbombo imbiibi, aamukujaga buuumi bwila na bwila.

¹⁴ Boosa aba bikulongosigwa na Mbepo gwa Kyala bo baana baa Kyala.

¹⁵ Namanga Mbepo uju mwapeeliigwe, akaabapelile kangi ukaja batumwa aba bali nu lutende. Looli abapelile umwe ukaja baana baa Kyala, na kuli ujo tukunkoolela Kyala ukati, "Abba," kokuti, "Taata."

¹⁶ Mbepo Mwikemo juujo ikusisimikisyu mu ndumbula syitu ukati, uswe tuli baana baa Kyala.

¹⁷ Po linga uswe tuli baana baa Kyala, tuli baa kilingo ikya Kyala. Nalooli tukwisa kwingsilapo ikilingo pamopeene na Kilisiti, linga uswe tuli baliilanisi mu ngubilo syake, ukati tuje baliilanisi moope na mbusisa bwake.

Kyala ikwisa kubapa ubusisa abaanaake

¹⁸ Ingubilo isya kababilo aka ngsibona ukati kandu kaa itolo, ukufwanikisyu nu busisa ubu Kyala ikwisa kutusetulila.

¹⁹ Ifipelrigwa fyosa fikuguulila ndusubilo akabalilo aka Kyala ikwisa kubasetula pabwelu abaanaake ukati bo baani.

²⁰ Namanga ifipelrigwa fyosa falyandwike filinkuja fya mwalo, somma ku bwigane bwabo, looli ku bwigane bwa Kyala juujo. Po fikuguulila ndusubilo,

²¹ ukati fise kubiiwigwa mbwabuke ukufuma mbutumwa bwabo ubwa loonangiko, ukati fije nu bwabuke ubukulumba bwa baana baa Kyala.

²² Tumeenye ukati ukufika akabalilo aka, ifipelrigwa fyosa fikulila ku labobo bo ulwa nkiikulu uju ali pakupapa.

²³ Na nuuswe, twe tipeeliigwe Mbepo Mwikemo, tukulila fijo mu ndumbula syitu kano tukunguulila Kyala ukati atupele ukaja baanaake, kokuti ikwisa kutwabula nu kutupa imibili imipyia.

²⁴ Ulasuuambil olo tuli nalo ukwendila apa Kyala aatapokile. Looli linga takabwene aka tukukasuuambil, kakajako ukaguulila. Bale, jo jwani uju ikusuuambil ukapeeliga akandu aka ali nako?

²⁵ Looli linga tukusuuambil ukapeeliga akandu aka tutikukabona, po tukuumiilila ukaguulila.

²⁶ Babuubo Mbepo Mwikemo ikututuula mboonywa bwitu. Namanga tukamanya ukwipuuta bo muno Kyala ikalondela, looli Mbepo juujo ikutwipuutila ni kitima iki ukabagila ukukilingaania.

²⁷ Kyala uju asimeenye isi silimo mu ndumbula sya bandu, asimeenye syope ni nyiinogono isya Mbepo gwake. Namanga Mbepo ujo ikubiipuutila abiitiki ukukongana nu bwigane bwa Kyala.

²⁸ Tumeenye ukuti, kuli syosa Kyala ikubabombela inunu abandu aba bannganile, aba ababilikiile ukukongana ni nyango jaake.

²⁹ Namanga Kyala aatalie ukubamanya abasunguligwa baake bo akaali ukukipela ikiis. Aabasungwile ukuti bajege bo muno uMwanaake ajiliile, ukuti ujo ajege nkulumba pakati pa baana boosa abaa Kyala.

³⁰ Po leelo aba aabasungwile, bo aba ababilikiile. Aba ababilikiile, bo aba aababalile ubugolofu. Kangi aba aababalile ubugolofu, bo aba aabapeele ubusisa bwake.

Akajako ugwa kutupaagula ndugano lwa Kyala

³¹ Liilino tuti fiki ku nongwa isyo? Linga Kyala ali pamopeene na nuuswe, bale, jo jwani aikututola?

³² Kyala akaalimpaakiisy uMwanaake ukufundigwa, looli aalinsosiiisy ukuti atufwile uswe twesa. Linga aatapeele uMwanaake ukutufwila uswe, nalooli ikwisa kutupa utandu toosa.

³³ Bale, jo jwani uju aikumela ukuti abasunguligwa baa Kyala balongigwe? Akajako najumo, namanga Kyala juujo jo uju ababalile ubugolofu.

³⁴ Bale, jo jwani uju aikubasitaaka abasunguligwa baa Kyala? Akajako najumo, namanga jo Kilisiti Jesu, uju aafwile nu kasyuka, atugeele kükibafu ikiliilo iky Kyala pabuo ubwimikiga fijio, uko ikutwipuutila uswe.

³⁵ Fyo filiku ifi fibagiile ukutupaagala ndugano ulwa Kilisiti? Bale, ubutolwe, pamo ubakamandanigwa, pamo ingabilo, pamo injala, pamo ukusita kuja ni myenda, pamo ukufwimigwa, pamo ukugogigwa?

³⁶ Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,
"Amasika goosa tukufwimigwa,
paapo tukukabombela ugwe.
Uswe tukubombeliga kabiibi,

bo ulwa ng'oosi isya kabooligwa."*

³⁷ Looli kuli syosa isi uswe tukutola fijio, ukwendela mwa Kilisiti uju ataganile.

³⁸ Namanga nsyageenie nalooli ukuti kakajako akandu aka kabagiile ukutupaagula ndugano lwa Kyala. Linga tuli buumi, pamo linga tufwile, aatutikupaaguligwa. Akajako ugwandumi, pamo undayagili gwa nkiis muno, pamo utandu utu tukubombigwa akabalilo aka, pamo utu tukwisa piifaasi,

³⁹ pamo utandu utwa kumwanya, pamo utandu utwa ku basyuka, pamo ikipeligwa ikingi kyokyosa iki kibagiile ukutupaagula ndugano lwa Kyala, ulu alusetwile ukwendela mwa Kilisiti Jesu, uNtwa gwitu.

9

Kyala aabasungwile aBanyaaislaili ukuja bandu baake

¹ Kilisiti nkeeti gwangu ukuti ngujoba isya nalooli, indumbula jangu jikauisismikisy jikalongosigwa na Mbepo Mwikemo ukuti ndikutungulupa.

² Nsulumeenie fijio nu kababigwa ukusita kumalika mu ndumbula.

³ Naabagiile ukuhoboka ukugunigwa na Kyala nu kusoosigwamo mwa Kilisiti ukuti abandu abaa nkikolo kyanga bapokigwe!

⁴ Abo bo Banyaaislaili. Bo aba Kyala aababiikile ukuja baanaake. Aali pamopeene nabo mbusisa bwake. Bo aba Kyala aabiikile ulwitikano nabo, nu kubapa indagilo syake, nu kufinga kamyabo, nu kubalagila muno bikulondeliga ukummwipuuta.

⁵ ABanyaaislaili abo, baa ndujungu lwa Abulahamu, Isaka na Jaakobo. Joope Kilisiti afumile ndujungu lwabo. Jo Kyala, uNkulumba gwa fyosa. Atuufigwege bwila na bwila! Ameni.

* 8:36 8:36 Bala kalata gwa Isabuli 44:22.

⁶ Bule, Kyala aatoliigwe ukubomba isi aafingile kuBanyaasilaili? Himma! Paapo abaa ndujungu lwa Abulahamu bamo bakaja basunguligwa baa Kyala.

⁷ Kangi abaa ndujungu lwa Abulahamu bamo batikubaligwa ukuja baanaake, paapo Kyala aalimmbulile Abulahamu aatile, “Ulujungu lwako lukufuma kwa Isaka.”*

⁸ Kokuti, abaana bamo aba aabapaapile Abulahamu bakaja baana baa Kyala. Looli aba bapaapiigwe ukukongana na muno Kyala aafingiile kwa Abulahamu, bo aba bikubaligwa ukuja baana baa Kyala.

⁹ Namanga ulufingo ulwene lukati, “Angugomokelako nkabalilo aka nkabaatiike, Sala aikujaga nu mwana unnyambala.”†

¹⁰ Kangi sikaja syo isyo itolo. Umwana ujo jo Isaka, unkasi gwake Lebeka aalimpaapiile abaana babili abiipasya.

¹¹⁻¹² Bo bakaali ukupaa pigwa abiipasya abo, Kyala alinkummbula Lebeka ukuti, “Unkuulumba ikwisa kummbombelaga unnnandi.”‡ Kyala bo ikujoba isyo, abaana abo bo bakaali ukubomba nasimo inunu pamo imbiibi. Isi sikunangisya ukuti Kyala ikusungula abandu ukukongana nu bwigane bwake. Batikusunguligwa ukukongana ni mbombo syabo, looli bikusunguligwa na uja ikubabilikila.

¹³ Jo nongwa iji Kalata uMwikemo ikuti, “Jaakobo naalinnganile, looli Esabu naalinkaanile.”§

Kyala ngolofu

¹⁴ Po tuti fiki? Bule, tutigi Kyala akaabombile isya bwanalooli? Himma na panandi!

¹⁵ Namanga aalimmbulile Moose aatile,

“Une ndi nu lupaakisyo

ku mundu uju niiganile ukumpaakisya,
kangi ngumpelela ikisa

umundu uju niiganile ukumpelila ikisa.”*

¹⁶ Akapala kyo kisa ikyu Kyala, bukaja bwigane bwa bandu, pamo ukwijuula kwabo abeene.

¹⁷ Kangi mwa Kalata uMwikemo aalimmbulile Falao aatile, “Naakubiikile ukuja malafyale ukuti ku njila jaako mbanangisye abandu amaka gangu, nu kuti ingamu jangu jifumusigwege ikiisu kyosa.”†

¹⁸ Po leelo tumeenye ukuti Kyala ikumpaakisya umundu gwesa uju abaatiike ukumpaakisya, nu kumpelela ubakafu indumbula uju abaatiike ukumpelela ubakafu.

Ingalalisi ni kisa kya Kyala

¹⁹ Pamo ubagiile ukuundaalausya ukuti, “Linga sili bo ulo, fiki Kyala ikutulonga? Namanga akajako umundu uju abagiile ukusisigila imbaatiko sya Kyala.”

²⁰ Uggwe uli mundu itolo! Bule, ubagiile buleebule ukutolana na Kyala? Bule, ikipeligwa kibagiile ukutolana na uju aakipelile nu kulaalausya ukuti, “Fiki umbelile bo ule

²¹ Bule, umbumba ndeko atikubumba muno iiganile? Indeko jimo ikujibumba ku mbombo ijaa kwimikigwa, ijingi ku mbombo isita kwimikigwa.

²² Bo sili kwa Kyala. Aalondaga ukubanangisya abandu ingalalisi syake na maka gaake, looli abakeeteliile fijo aba baalondigwaga ukulongigwa nu kapyutigwa.

²³ Kangi aalondaga ukubusetula ubusisya bwake ubukulumba, kuli aba aalondaga ukubapelela ikisa, aba aabatendekiisye kilingaani ukubapapo ubusisya bwake.

²⁴ Abandu abo, bo aba aabasungwile, kokuti uswe twesa twe Bajuuta na aba bakaja Bajuuta.

²⁵ Isi syo isi Kyala aajobile mwa kalata ugwa nkunguluka Osija ukuti,

“Aba bakaja bandu bangu,

ngubatigi, ‘Bandu bangu.’

Abandu aba ngaabaganile,

ngubatigi, ‘Bakandwe bangu.’ ”§

²⁶ Kangi,

“Pabujo ubu baajobigwaga ukuti,

‘Umwe mukaja bandu bangu,’

po apa aabikujobigwaga ukuti,

* 9:7 9:7 Bala kalata gwa Ubwandilo 21:12. † 9:9 9:9 Bala kalata gwa Ubwandilo 18:10, 14. ‡ 9:11-12 9:11-12 Bala kalata gwa Ubwandilo 25:23. § 9:13 9:13 Bala kalata gwa Malaki 1:2-3. * 9:15 9:15 Bala kalata gwa Ukuusooka 33:19. † 9:17 9:17 Bala kalata gwa Ukuusooka 9:16. ‡ 9:20 9:20 Bala kalata gwa Jeesaja 29:16. § 9:25 Bala kalata gwa Osija 2:23.

'Baana baa Kyala uMuumi.' ”*

²⁷ Joope unkunguluka Jeesaja ikujoba sisiisyu ku Banyaasilaili ukuti,
"Nalinga aBanyaasilaili bingi bo ulwa nsanga ugwa kumbali ku nyanja,
poope abandu aba aabikupokigwa banandi.

²⁸ Namanga uNtwa Kyala ikwisa kabapa ulufundo ulasita kwagilwa
abandu abaa pakiisu apa, kisita kukaabila.”†

²⁹ Bo muno aajobiile ijolo unkunguluka Jeesaja ukuti,
"Linga uNtwa uMwene maka goosa akaasyesy e bamo abaa ndejungu lwitu,
ngali tapyutiigwe loosa bo ulwa bandu abaa mu Sotoma na Gomola.”‡

Isi syabapelile aBanyaasilaili bamo ukusita kabaligwa ubugolofu

³⁰ Bale, tuti fiki? Na paapo abandu aba bakaja Banyaasilaili bakaalijjuulile ukuti
babaligwe ubugolofu na Kyala, poope Kyala aababalile ubugolofu ku nongwa jaa lwitiko
lwabo.

³¹ Kangi kokuti, aBanyaasilaili aba bijjuulaga ukusikonga indagilo ukuti babaligwe
ubugolofu, baatoliigwe ukusikonga indagilo sila.

³² Fiki bakaabaliigwe ubugolofu? Paapo bijjuulaga ukusikonga imbombo sua ndagilo,
kisita lwitiko kwa Kyala. Balinkwitika pi ibwe§ lila iikulumba, balinkugwa.

³³ Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,

"Namukeete,uko nkaaja akaa mu Syoni,"*

mbiiikile iliibwe ili abandu aabikwitikangapo,
ili aalikubapelelaga abandu ukugwa.

Looli umundu gwesa uju ikummwitiika uju jo ibwe ilyo,
atikwisa kusukamo sika!"†

10

¹ Baamiyitu ndwitiko, nganyonywa mu ndumbula jangu ukuti abiinangu abo
aBanyaasilaili bapokigwe. Isyo syo isi ngusuumu ukuti Kyala asibombe.

² Nikubabuula umwe, abandu abo bikwijjula ukunkonga Kyala, looli bakamanya
muno Kyala ikulondela ukunkonga.

³ Abeene bakaabwageenie ubugolofu bwa Kyala, bakaalibiikile paasi pa bugolofu
bwake. Looli biilondelaga ubugolofu bwabo abeene.

⁴ Namanga Kilisiti jo bumalikilo bwa ndagilo, ukuti abandu boosa aba bikummwitiika
babaligwe ubugolofu.

Abandu boosa babagiile ukupokigwa

⁵ Ukebaligwa ubugolofu ku njila jaa kusikonga indagilo, Moose aasimbile aatile,
"Umundu gwesa uju ikusikonga indagilo syosa, ikujaga nu buumi ku njila jaa
kusikonga."*

⁶ Looli ukubaligwa ubugolofu ku njila ijaajia lwitiko, Kalata uMwikemo ukuti,
"Mulingilaaluuusyaga mu ndumbula syinu ukuti, 'Jo jwani abagile ukufyuka
kumwanya.'" Kokuti ukuntwala Kilisiti pakiisu.

⁷ "Pamo ukuti, 'Jo jwani ugwa kusuluka mpaka ku busuuka?' " Kokuti ukansyusya
Kilisiti ukufuma mbafwe.†

⁸ Looli Kalata uMwikemo ukuti fiki? Ikuti, "Iisyu lya Kyala lili kifuki na nungwe, lili
nkanwa myyako na mu ndumbula jaako."‡ Kokuti jo ndumi jaa kummwitiika Kilisiti, iji
tukufumusya.

⁹ Po linga kujoba na kanwa kaako ukuti, "Jesu jo Ntwa," nu kwitika mu ndumbula
jaako ukuti Kyala aalinsyusiise ukufuma mbafwe, kupokigwa.

¹⁰ Namanga mu ndumbula umundu ikwitika, po ikubaligwa ubugolofu, kangi na
kanwa kaake ikujoba, po ikupokigwa.

¹¹ Kalata uMwikemo ukuti, "Umundu gwesa uju ikummwitiika atikwisa kusukamo
siku."§

¹² Namanga bakaleganapo uNjuuta na uju akaja Njuuta. UNtwa ali ju mojwene, jo
Ntwa gwa bandu boosa, ikubasaja boosa aba bikunsuumu.

* 9:26 9:26 Bala kalata gwa Osija 1:10. † 9:28 9:27-28 Bala kalata gwa Jeesaja 10:22-23. ‡ 9:29 9:29 Bala kalata gwa Jeesaja 1:9; Ubwandilo 19:24-25. § 9:32 9:32 Iibwe Kokuti Kilisiti. * 9:33 9:33 Syoni ngamu ijingi ijaa Jelusalemu. † 9:33 9:33 Bala kalata gwa Jeesaja 8:14; 28:16. * 10:5 10:5 Bala kalata gwa Abanyaleebi 18:5.

† 10:7 10:6-7 Bala kalata gwa Ukuumbuka Ingomeesyo 30:12-13. ‡ 10:8 10:8 Bala kalata gwa Ukuumbuka Ingomeesyo 30:14. § 10:11 10:11 Bala kalata gwa Jeesaja 28:16.

¹³ Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, "Kukuti mundu ujū ikusuumila mu ngamu jaa Ntwa, ikupokigwa."^{*}

¹⁴ Po abandu babagile buleebule ukunsumma, linga bakammwitika? Kangi babagiile ukunmwitika buleebule, linga bakapilikamo indumi jaake? Babagiile ukupilika buleebule, linga bakalumbililigwa?

¹⁵ Kangi babagiile buleebule ukulumbililigwa, linga abandu bakatumigwa kukabalumbilila? Fyobeene Kalata uMwikemo ikuti, "Kununu fijo ukwisa kwa bandu aba bikulumbilila iNdumi iNunu!"[†]

¹⁶ Leelo aBanyaasilaili bambo bakaaliitiike iNdumi iNunu ijaa Jesu. Namanga unkunguluka Jeesaja aajobile aatile, "Gwe Ntwa, jo jwani iitiike indumi jiite?"[‡]

¹⁷ Po leelo abandu ukuti biitike, mpaka bapilike indumi ijo. Po ukuti bapilike, mpaka balumbililigwe iNdumi jaa Kilisiti.

¹⁸ Leelo ngwilaalusa, bale aBanyaasilaili bakaapilikamo? Nalooli baapiliike, namanga Kalata uMwikemo ikuti,

"Indumi jibalaniile pakuus kyosa,

amasyu gaabo gaabalaniiile ukufika kummaliikisyo ugwa kiisu."[§]

¹⁹ Kangi ngwilaalusa, bale aBanyaasilaili bakaasyageenie? Baasyageenie paapo Kyala aababuulile ukwendela kwa Moose aatile,

"Ngubapela ukuja nu buufi,

ku bandu aba bakaja bandu bangu,

ngubakalasya fijo umwe,

ku bandu aba bakamanya."^{*}

²⁰ Kangi unkunguluka Jeesaja ikujoba ku bukifu ikuti,

"Abandu aba bakaandondaga,

bo aba baambwene.

Abandu aba batikulaalusa inongwa syangu,

niisetwile kumyabo."[†]

²¹ Looli isya Banyaasilaili, Kyala ikuti,

"Umuusi goosa naabagolokiise amaboko gangu,

abandu aba batikumnyimika,

kangi baa lukaani."[‡]

11

Kyala akabaleka abandu baake aBanyaasilaili

¹ Po leelo ngubalaalusa nguti, bale, Kyala abalekile abandu baake? Himma na panandi! Une niine ndi Mwisilaili, ugwa ndujungu ulwa Abulahamu, nkikolo ikyu Benjamini.

² Kyala akabaleka abandu baake,* aba aabasungwile ijolo. Bule, mukasimanya isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo isi sikunnjoba Elija, muno aasuumiile kwa Kyala kunongwa jaa Banyaasilaili?

³ Aatile, "Gwe Kyala, abandu aba, baabagogile abakunguluka baako nu koonanga ifigemo fyako. Nyele niuwene, kangi bikulonda ukunngoga niine!"[†]

⁴ Kyala aalimmwamwile buleebule? Aatile, "Niibiikiile abandu 7,000 mu Isilaili aba batikummwipuuta Baali."[‡]

⁵ Na ulu bo sili akabalilo aka. Balipo banandi aba basyele aba Kyala abasungwile kwi ipyana lyake.

⁶ Po leelo, linga tussunguliigwe kwi ipyana lya Kyala, tutikupokigwa ni mbombo isi tutakomboma. Linga Kyala aabapokaga abandu kunongwa jaa mbombo syabo, po ngali iipyana likaja ipyana kangi.

⁷ Po leelo sili buleebule ulu? ABanyaasilaili baalondaga ukuja bagolofu, looli bakaakabile. Beene aba Kyala aabasungwile, bo aba baakabile. Looli aBanyaasilaili abangi boosa, aabapelile ukuja ni ndumbula ingafu,

⁸ bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,

"Kyala aabahuleesye bo ulwa bandu aba bagonile utulo,

aabapelile ukuti balingakeetaga,

* **10:13 10:13** Bala kalata gwa Joel 2:32. † **10:15 10:15** Bala kalata gwa Jeesaja 52:7. ‡ **10:16 10:16** Bala kalata gwa Jeesaja 53:1. § **10:18 10:18** Bala kalata gwa Isabulli 19:4. * **10:19 10:19** Bala kalata gwa Ukkumbuka Ingomeelesyo 32:21. † **10:20 10:20** Bala kalata gwa Jeesaja 65:1. ‡ **10:21 10:21** Bala kalata gwa Jeesaja 65:2.

* **11:2 11:2** Bala kalata gwa 1 Samweli 12:22. † **11:3 11:3** Bala kalata gwa 1 Abanyafyale 19:10, 14. ‡ **11:4 11:4** Bala kalata gwa 1 Abanyafyale 19:18.

aasindiile imbülükutu ukuti balingapilikaga,
bali bo ulo mpaka umwisyugu."§
⁹ Joope umalafyale Ndaabiti aatile,
"Bo bali pa findu fyabo ifya pa lusekelo,
Kyala afisanusye ukuja ntego,
untego ugwa kabakola abeene,
ukwikinyamo nu kabafunda.
¹⁰ Amaaso gaabo gabiiigwe ingiisi,
ukuti balingafibonaga nafimo,
inyuma syabo sigundamege bwila,
ku ngabilo syabo."*

¹¹ Po ngwilaalusya kangi, bale, aBanyaasilaili bo biikinyilemo, baagwile loosa?
Himma na panandi! Abeene bo bankaanile Kyala, Kyala aabapeele abandu abaa mfikolo
ifingi injila ijaa kupokigwa. Aabombile bo ulo ukuti aBanyaasilaili bababonelege ubuafi
abo.

¹² Ukwikinyamo ukwa Banyaasilaili kwatwele iipyana ilingi ku bandu boosa abaa
pakiisu, kangi ukwgwa kwa Banyaasilaili kwatwele iipyana ilingi ku bandu abaa
mfikolo ifingi. Po abandu boosa aabikukabamo iipyana ukukindapo, aBanyaasilaili bo
bammwitiike kangi umpoki.

Isajo ku bandu aba bakaja Banyaasilaili

¹³ Ulu ngujoba na numwe mwe mukaja Banyaasilaili. Paapo Kyala aalindumile ukuja
ntumigwa gwinu,† ngwituukifya imbombo ijo.

¹⁴ Ngasuuubila ukuti, pamo aBanyaasilaili biinangu bikubabonelaga ubuafi umwe kuli
isi Kyala ikubabombela, ukuti bamo pakati pamyabo bapokigwe.

¹⁵ Namanga Kyala bo abakaanile aBanyaasilaili, alinkumanyana nabo abandu abaa
mfikolo ifingi. Linga Kyala ikumanyana na Banyaasilaili kangi, bukujaga buumi kuli
aba baafwile!

¹⁶ Linga umundu ansookiisye Kyala ifilabukilwa ukuja ikemo, fyosa ifi atondwile
fikuja fiikemo. Kangi linga imisi igya nsyunguti miikemo, ni samba syake syope sikuju
niikemo.

¹⁷ Umwe mwe mukaja Banyaasilaili, muli bo isamba isya nsyunguti ugwa mmatengele.
ABanyaasilaili bali bo isamba isya nsyunguti ugwa mu ngunda. ABanyaasilaili bamo
batumiliigwe ukufuma mu mpiki ugwa mu nganda, umwe mulangisiigwe pabujo
bwabo, mukumela nu kukaba ifinunu ukufuma mu nsi gwa nsyunguti ugwa gubyaliigwe.

¹⁸ Po leelo mulingesiilaamwaga isamba isi situmiliigwe. Muleke ukwituufya.
Mumanyege ukuti imisi gitukubasuubila umwe, looli umwe jo umwe mukugisuubila
imisi.

¹⁹ Lamo kuti, "Isamba isyo syatumuliigwe ukuti une ningile pabujo bwabo."

²⁰ Isyo sya nalooli. Isamba isyo syatumuliigwe kunongwa jaa kusita kwitiku, looli
ugwe gwimile kanunu kunongwa jaa lwitiko lwako. Po leelo gwitiimege, ulingiituuufyaga.

²¹ Linga Kyala aasitumwile isamba isya kabwandilo, abagile ukubomba bo ulo na
kamyako.

²² Ukeete muno Kyala ajihilile ubununu, kangi nkali. Aababombile ubukali aba
baalinkaanile, looli ikukubombela kanunu ugwe, linga kwendelela ukunsuubila. Looli
linga kunnndeka, po nungwe kutumuligwa.

²³ Boope aBanyaasilaili bala linga bikummwitiika kangi Kyala, bikulungisigwa kangi
mu nsyunguti, paapo Kyala ali na maka agaa kabulungisya kangi.

²⁴ Po leelo ugwe ukaja Mwisilaili gwatumuliigwe ukufuma mu nsyunguti ugwa
mmatengele, nu kalungisigwa mu nsyunguti ugwa mu ngunda. Ako kandu kapya
ukubombigwa.‡ Umanyege ukuti jikaja mbombo ngafu kwa Kyala ukubagomokesyapo
aBanyaasilaili pabujo bwabo!

Kyala ali nu lupaakisyo ku bandu boosa

²⁵ Baamiyitu ndwitiko, ngalonda mumanye ulabaatiko ulo ulawa mbutiitu ulawa Kyala,
ukuti mulingisa kwituufya. ABanyaasilaili bamo bakafu indumbula, bikwendelela

§ 11:8 11:8 Bala kalata gwa Ukukumbuka Ingomeesyo 29:4; Jeesaja 29:10. * 11:10 11:9-10 Bala kalata gwa

Isabuli 69:22-23. † 11:13 11:13 **Untumigwa gwinu** Bala isyu Abatumigwa ku Isyakulingaania. ‡ 11:24 11:24

Abandu bikutumula isamba isya mpiki ugwa gubyaliigwe na kusilunga mu mpiki ugwa ndiisu. Looli akandu akapya
apa, po apa Pauli ikuti isamba isya ndiisu sikulungigwa mu mpiki ugwa gubyaliigwe.

ukuja bakafu kükabalilo, mpaka jifwane imbalilo ijaa bandu baa mfiisë ifingi abaa kwambiliigwa na Kyala.

²⁶ Ku njila ijo, aBanyaasilaili boosa bikwisa kópokigwa. Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,

"UMpoki ikwisa kófuma nkaaja akaa mu Syoni,
ikwisa kúlpela ulujungu lwa Jaakobo ukusita kunkana Kyala.

²⁷ Ulo Iwitikano lwangu ulu ngwisa kubiika,

po ngwisa kusoosyapo ubutulanongwa bwabo."§

²⁸ Kénongwa jaa kúkaana iNdumi iNunu, aBanyaasilaili baaliipelile balugu baa Kyala, ukukabamo umwe mwe bandu abaa mfikolo ifingi. Looli Kyala akaali abaganile, paapo abasungwile abiisukulu baabo ku bwigane bwake.

²⁹ Namanga linga Kyala abasungwile abandu nu kúbasaja, akabagila ukwandula.

³⁰ Kubwandilo umwe mukantiilaga Kyala, looli akabalilo aka ukusita kútila ukwa Banyaasilaili kúpelile ukúpaakisigwa umwe.

³¹ Bo luluelo, ukúpaakisigwa kwinu, kukwisa kúpela ukúpaakisigwa abeene, na paapo batikuntilla Kyala akabalilo aka.

³² Po leelo Kyala abapinyile abandu boosa pakiisë ku bukafu bwa ndumbula syabo, ukuti abapaakisye abandu boosa.

Kyala atuufigwege

³³ Keeta, bo bwingi buki ubukabi ubwa Kyala, amahala nu bumanzi bwake ubukulumba? Jo jwani abagiile ukubwagania ubulungi, ni njila sya Kyala?

³⁴ "Jwani asyageenie inyiinogono sya Ntwa Kyala,
pamo jwani abagiile ukunnddingaan?"*

³⁵ "Jwani ankopiisyemo akandu Kyala,
akaa ukuti mpaka Kyala ahombe?"†

³⁶ Namanga fyosa fikufuma kúmyake,
fyosa fyapeliigwe nagwe,
fyosa filipo ukúnangisya ubusisya bwake.

Kyala atuufigwege bwila na bwila! Ameni.

12

Ukummbombela Kyala

¹ Po baamiyitu ndwitiko, nikabapyelesya ku kibabiisi ikyu Kyala, mwiningege ukuja ikemo ilyumi, iliikemo ili likunkyla Kyala. Namanga ijo jo njila inunu ijaa kámmwipuuta Kyala.

² Mulingakongaga akajilo ni nyiijo isya bandu abaa pakiisë apa, looli Kyala abasanuse mu ndumbula syinu ukuti muje ni nyiinogono imbya. Apo po aa mukumanya ku bwanalooli inunu isi Kyala ikélonda, isi sikaagilwa na isi sikunkyla.

³ Paapo Kyala ambeele iipyana ukuja ntumigwa gwake, nikubabuula umwe mwesa nikuti, muleke ukwbóna ukuti mubagiisye ukukindá muno mujíilile. Looli mwinogonege ku mahala ukuti mwesa mupeeliigwe ulwitiko lalalula na Kyala.

⁴ Umbili gali gumogwene, leelo gali nu tumbakaasya twingi. Kukuti kambakaasya kali ni mbombo jaake.

⁵ Babuubo bo muno gujíiliile umbili gwa Kilisiti. Uswe twesa teli mbili gwake gumogwene. Kukuti mundu kambakaasya kamo akaa ntumbakaasya twingi utwa mbili gumogwene ugo.

⁶ Po leelo, Kyala kwi ipyana lyake, ampeelee kukuti mundu ikikungilwa ikyu luko lwake. Ugwa kikungilwa ikyu bukunguluka, akibombelege ukukongana nu Iwitiko lwake.

⁷ Ugwa kikungilwa ikyu bumanysi, amanyisyegé kanunu.

⁸ Ugwa kikungilwa ikyu bukakasya abandu, abakasyege. Ugwa kikungilwa ikyu kabatuula abandu ifi baagilwe, abapege ni ndumbula joosa. Ugwa kikungilwa ikyu bulongosi, iijúalege ukulongosya kanunu. Ugwa kikungilwa ikyu kúpaakisya, apaakisyege nu lusekelo.

Ukuganana nkipanga kya Kyala

⁹ Mugananege kisita kúsyobana. Mububengege loosa ubabiibi boosa. Mwitotekége mu nunu akabalilo koosa.

§ 11:27 11:26-27 Bala kalata gwa Jeesaja 27:9; 59:20-21; Jelemija 31:33-34. * 11:34 11:34 Bala kalata gwa Jeesaja 40:13. † 11:35 11:35 Bala kalata gwa Jobu 41:11.

¹⁰ Mugananegē mwesa bo ʉlwa banyamundū. Kukuti mundū anyonywege fijo ʉkumwimika unnine.

¹¹ Muleke ʉkuja boolo, looli mummbombelege ʉNtwa Jesu bo mukulongosigwa na Mbepo Mwikemo.

¹² Namusekelege paapo mukusʉbilā ʉkukaba inunu ʉkfuma kwa Kyala. Muamiiilege linga ʉbatolwe bukuisiila, kangi munsʉmäge Kyala akabalilo koosa.

¹³ Musangulege ifya kubatua abiitiki biiniinu. Kangi mujege bengo ʉkubambilila kanunu abahesya mu nyumba syinu.

Muno sikulondeligwa ʉkubabombela abangi

¹⁴ Mubasajege abandū aba bikubafunda, mubasajege somma ʉkubaguna.

¹⁵ Musekelege pamopeene nabo aba bikukela. Mulilege pamopeene na aba bikulila.

¹⁶ Mutuugalege kanunu na biiniinu. Mulingiitufyaga, looli mujege nu buliilanis na bandū abafujufu, mulingiibonaga ʉkuti mubakindile amahala.

¹⁷ Abandū linga bikubabombela ʉbabiibi, mulingababombelaga nuumwe ʉbabiibi. Looli musiinogonege fijo isi sikuboneka ʉkuja nunu kʉ bandū boosa.

¹⁸ Mubombege syosa isi mubagiile ʉkusibomba ʉkuti mutuugalege nu lutengaano na bandū boosa.

¹⁹ Bakandwe bangū, mulingabusyaga ʉbabiibi, looli munndekelege Kyala jo abombege isyo. Namanga sisimbiigwe mwa Kalata ʉMwikemo ʉkuti, "UNtwa Kyala ikuti, 'Ulubukisylo lo lwangu, nikubukisyaga jujuunne.' "*

²⁰ Isya kusita kubukisa sisimbiigwe mwa Kalata ʉMwikemo ʉkuti,

"Linga ʉndugū gwako ali ni njala, ʉmpege ifindū,
kangi linga ali ni kyamilwa, ʉmpege ifya kʉnwa.

Namanga linga kubomba bo ʉlo,

bo ʉmmbiikile ʉmooto ugū gukwaka pantu pamyake."†

²¹ Ʉlingatoligwaga nu ʉbibiibi, looli ʉbatolege ʉbabiibi kʉ njila ijaa kubomba inunu.

13

ʉkubiinika abalongosi

¹ Kukuti mundū ikulondigwa ʉkubiinika abalongosi abaa silikali. Namanga ʉbulongosi boosa bukfuma kwa Kyala, kangi boope boosa bakiigwe nagwe.

² Po leelo ʉmundū gwesa uju ikubupinga ʉbulongosi bwabo, ikupinga ʉlubaatiko lwa Kyala. Abandū abo bikwisa kufundigwa.

³ Namanga ʉmundū uju ikubomba inunu atikeja nu lutende kʉ ndongosi, looli uju ikubomba imbiibi. Bule, kalonda ukusita kuja nu lutende kʉ balongosi baako? Po bombaga inunu, ʉndongosi ikukutuufyaga.

⁴ Namanga ʉndongosi mbombeli gwa Kyala, imbombo jaake ko kükutuula ugwe. Looli linga ʉbombie simo imbiibi, po ʉtiilege! Paapo ali na maka agaa kufunda, bækaja ʉlongosi bwa itolo! Umwene mbombeli gwa Kyala, atumiigwe kükubatwalila ababomba mbiibi ʉlfundo lwa Kyala.

⁵ Fyobeene abandū bikulondigwa ʉkwijiisya kʉ balongosi, somma kənongwa jaa kʉtiila lwene ʉlfundo lwa Kyala, looli kənongwa jaa kuti mumeenye mu ndumbula ʉkuti kənunu ʉkusibomba bo ʉlo.

⁶ Kangi kənongwa ijo mukusonga isongo. Namanga ababombeli abaa silikali babombeli baa Kyala. Bikwiyuula kʉ mbombo ijo.

⁷ Namubapege boosa ifi bikulondigwa ʉkupellegwa. Linga kulondigwa ʉkusonga isongo, usongege. Linga ʉmundū jumo ikulondigwa ʉkwimikigwa, iimikigwege.

ʉkuganana

⁸ Mulingameleligwaga akandū kokoosa nu mundū gwesa, looli mumeleligwege ʉkuganana ʉmwe. Namanga uju ikunngana unnine, asibombie indagilo sya Kyala.

⁹ Keeta indagilo sikuti, "Ʉlingalogwaga, Ʉlingagogaga, Ʉlingahijaga, kangi ʉlinganyonywaga akandū akaa nnino."* Looli indagilo isyo syosa sili ndulagilo ləmolwene itolo ʉlu lukuti, "Ubaganege abanino bo ʉlu gwijiganile ugwe."†

¹⁰ ʉmundū uju ikunngana unnine, atikummbombela imbiibi. ʉkubagana abandū abangi ko ʉkusibomba indagilo syosa isya Kyala.

* 12:19 12:19 Bala kalata gwa Ʉukukumbuka Ingomeelesyo 32:35. † 12:20 12:20 Bo ʉmmbiikile ʉmooto ugū gukwaka pantu pamyake Kokuti Bo gunkosiisye isoni. Bala kalata gwa Isya Mbupingamu 25:21-22. * 13:9 13:9 Bala kalata gwa Ʉukusooka 20:13-17; Ʉukukumbuka Ingomeelesyo 5:17-21. † 13:9 13:9 Bala kalata gwa Abanyaleebi 19:18.

Kuli kifuki ukukya

¹¹ Mukulondigwa ukubomba bo ulo paapo mumeenye ukuti akabalilo akaa kulembuka kafikile. Po akabalilo akaa bupoki bwitu kali kifuki fiyo, ukukinda kubwandilo apa twalyandile ukummwitika uNtwa Jesu.

¹² Akabalilo aka ikilo kimalliike, kuli kifuki ukukya. Po tuseleke imbombo imbiibi isya mu ngisi, tufwale ifilwilo ifya ndumuli.

¹³ Tujuge na kajilo akanunu bo ulwa bandu abaa pamuusi. Telingajaga bagaala bwalwa, pamo ukumoga imogo isya balogwe, pamo ukubomba imbombo ingosya soni, pamo ukulwa nu kuja nu buufi.

¹⁴ Looli mumfwalege uNtwa Jesu Kilisiti ngati mwenda. Mulingiitikaga na panandi ukulongosigwa ni finyonyo fyinu ifibiibi ifya bandu bwinu ubwa butulanongwa.

14

Ukubabombela kanunu aboonywa ndwitiko

¹ Mummwambiliige umwitiki mwiniinu umoonywa ndwitiko. Mulingakaanikanaga nagwe kuenongwa jaa nyinogono syake isi mulegeene nagwe.

² Umundu jumo ikwibona ukuti abagiile ukulya akandu kokoosa, looli ejungu umoonywa ndwitiko, ikulya iiseeke ilya maani lyene.

³ Uju ikulya inyama alingammwilaamwaga uju ikulya iiseeke ilya maani lyene. Joope uju ikulya iiseeke ilya maani lyene alinganndongaga uju ikulya inyama, namanga Kyala abambilile boosa bobabiili.

⁴ Gwe gwani gwe kwibona ukuti ubagiisye ukunndonga umbombeli gwa mwinaako? Untwa gwake juuo jo ikutumula ukuti umbombeli gwake asobile pamo akasoba. Na pabulungi umundu ujo ikwisa kutola, paapo uNtwa Jesu ikwisa kumpela ukutola.

⁵ Umundu jumo ikalyimika iisiku limo ukulikinda iisiku ilingi ukummwipuuta Kyala, ejungu ikwaga goosa gafwene itolo. Kukati mundu asikongege isi ikwaga nunu mu ndumbula jaake.

⁶ Umundu uju ikalyimika fiyo iisiku limo, ikubomba bo ulo ukunkyla uNtwa Kyala. Joope uju ikulya inyama, ikubomba bo ulo ukunkyla uNtwa Kyala, namanga umwene ikuntuufya Kyala ku findu fyake. Joope uju ikulya iiseeke ilya maani lyene, ikubomba bo ulo ukunkyla uNtwa Kyala, joope ikuntuufya Kyala.

⁷ Linga uswe tuli buumi, pamo linga tukufwa, sitikija sya kukabamo uswe twibeene.

⁸ Linga tuli buumi, uNtwa gwitu Jesu atuufigwege. Linga tukufwa, uNtwa gwitu Jesu atuufigwege. Linga uswe tuli buumi, pamo linga tukufwa, tuli baa Ntwa Jesu.

⁹ Kilisiti aafwile, kangi aasyukile, ukuti aje Ntwa gwa bandu boosa, abafwe na buumi.

¹⁰ Po fiki bamo pakati pamiyu bikunndonga ugwamyabo ndwitiko? Kangi fiki bikummwilaamwa ugwamyabo? Namanga uswe twesa tukwisa kwima nkyeni mwa Kyala ukuti tulongigwe.

¹¹ Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo,
"Kyala ukuti,

'Nalooli kukati mundu ikwisa kufugama nkyeni mmyangu,
nu kujoba ku lalimi lwake ukuti une ne Kyala.' ^{**}

¹² Po leelo kukati mundu pakati pamiyu, ikwisa kulingaanja juuo isyake nkyeni mwa Kyala.

Ukutuugala pamopeene ku lutengaano

¹³ Po leelo tuleke ukabalanga abiitiki biiniit. Looli tutumule ukusita kubomba kokoosa akaa kwikinyamo pamo ukusobesya.

¹⁴ UNtwa Jesu aanangiisye une pabwelu, kangi mbumeenye ubwanalooli ukuti, fikajapo ifindu fimo ifi fili mwiko. Looli umundu linga ikufibona ifindu fimo ukuja mwiko, po ifindu ifyo kamyake fikajaga mwiko.

¹⁵ Linga ugwe kantwalila ubusulumanie umwitiki nnino ku findu fimo ifi kulya, nalooli ugwe ukaja nu lagano ku mwinaako ujo. Kilisiti aalimfwiliile ujo. Ulingammoonangaga kuenongwa jaa findu fyako!

¹⁶ Mupeeliigwe ifinunu, mulingabombaga isya kubapela abangi ukufijoba ubabiibi.

¹⁷ Namanga uBuyafyale bwa Kyala kujaja ko kulya nu kuenwa, looli ko kubomba isya bugolofu, ukuja nu lutengaano pakati pamiyu, nu kuja nu lusekelo ulu lukufuma kwa Mbepo Mwikemo.

¹⁸ Joope uju ikummombela Kilisiti bo ulo, ukunkyla Kyala, kangi abandu bikummwitikila.

* 14:11 14:11 Bala kalata gwa Jeesaja 45:23.

¹⁹ Akabalilo koosa twijuelege ʉkʉbomba isi sikutwala ʉlutengaano, na isi sikutuula ʉkujengana ndwitiko.

²⁰ Ɂlingoonangaga imbombo jaa Kyala kunongwa jaa findu fyako. Fikajako ifindu ifi fili mwiko, looli kabiibi fijo ʉkumwingisyis ʉmwinaako mbʉtulanongwa kunongwa jaa findu ifi kuya.

²¹ Paakipo ʉleke ʉkʉbomba isi ʉmwinaako abagiile ʉkwikinyamo, kuje ko kuya inyama, pamo ʉkenwa ifinga,[†] pamo syosyosa sila.

²² Imyinogono isi ʉli nasyo kʉ findu, sijege syako gwimwene nkyeni mwa Kyala. Asajigwe ʉmundu ʉju atikwibona ʉkuya ntʉlanongwa, bo ikausbomba isi ikausbona ʉkuya sysa bugolofu.

²³ Looli linga kufiilaamwa ifindu fimo, poope kuya ifindu ifyo, po ʉli ntʉlanongwa, paapo ʉtikubomba ʉkukongana nu lwtitko lwako mwa Kilisiti. Namanga kʉkuti kandu aka kabomba, linga katikufuma ndwitiko lwako mwa Kilisiti, aко bo bʉtulanongwa.

15

Isya kubabombela abangi

¹ Po ʉswe twe tukakile ndwitiko, tukulondigwa ʉkabatuala aboonywa ndwitiko. Talingabombaga syene isi sikutuyla jujuuswe.

² ʉswe twesa tababombelege kanunu abiitiki biiniit, ʉkuti bakake ndwitiko.

³ Namanga joope na Kilisiti akiikyelaga mwene, looli aasibombaga isi sisimbiigwe mwa Kalata ʉMwikemo ʉkuti,

"Amaheelu aga bikukutuka ugwe Kyala,
gaaliinyaagile une."^{*}

⁴ Syosa isi syasimbiigwe ijolo mwa Kalata ʉMwikemo, syasimbiigwe ʉkutu manyisya ʉswe. Amasimbo ago gikutapa ʉlʉumiililo nu kʉtukasya, ʉkuti tujenge nu lusubilo.

⁵ Kyala ʉju ikutapa ʉkʉumiilila nu kʉtukasya abapele ʉkuya kandu kamokeene, bo mukunkonga Kilisiti Jesu.

⁶ Po ʉmwe mwesa muntuufyege Kyala pamopeene ni ndumbula jimojeene, ʉGwise gwa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti.

Abiitiki boosa kandu kamokeene

⁷ Po leelo namwambililanilege bo ʉlu Kilisiti aabambilile ʉmwe, ʉkuti Kyala atuuifgwege.

⁸ Namanga nikababuula ʉmwe nikuti, Kilisiti aaliisile kʉkabombela aBajuuta. Aabanangisye ʉkuti Kyala gwa bwanalooli, nu kuti abomile isi aafingile kʉ biisukulu baabo.

⁹ Kangi ʉkuti abandu aba bakaja Bajuuta bantuufyege Kyala kʉ lapaakisyo lwake, bo muno sisimbiigwe mwa Kalata ʉMwikemo ʉkuti,
"Po angukwimbila inyimbo isya kʉtutuufya
nkyeni mmbandu abaa mfikolo ifingi."[†]

¹⁰ Kangi ikuti,
"Mwe bandu mwe baa mfikolo ifingi,
namusekelege pamopeene na bandu baa Kyala."[‡]

¹¹ Kangi ikuti,
"Umwe mwe bandu baa mfikolo ifingi,
namuntuufyege Kyala.
Umwe mwe bandu boosa pakiisu,
namunngindikege Kyala!"[§]

¹² Joope ʉnkunguluka Jeesaja ikuti,
"Umundu jumo ʉgwa ndajungu ʉlwaa Jese ikwisa,
ikwisa kalongosaga ifikolo ifingi,
abandu abaa mfikolo ifingi bikwisa kunsuubilaga."^{*}

¹³ Po Kyala ʉju ikutapa ʉlusubilo, abapepo ʉlusekelo loosa nu latengaano ndwitiko lwinu, ʉkuti ʉlusubilo lwinu longelele kʉ maka agaa Mbepo Mwikemo.

Inyango ijaa Pauli ʉkusimba inongwa isi

¹⁴ Baamyitʉ ndwitiko, une mmeenye fijo ʉkuti ʉmwe muli bandu banunu, kangi mwiswile ʉbumanyi bwa Kyala, kangi mugabiile ʉkumanyisania.

^{*} 14:21 14:21 **Ifinga** Bala ko ʉsyakulingaan. * 15:3 15:3 Bala kalata gwa Isabuli 69:9. † 15:9 15:9 Bala kalata

gwa 2 Samweli 22:50; Isabuli 18:49. ‡ 15:10 15:10 Bala kalata gwa ʉkukumbuka Ingomeeslesyo 32:43. § 15:11

15:11 Bala kalata gwa Isabuli 117:1. * 15:12 15:12 Bala kalata gwa Jeesaja 11:10.

¹⁵ Leelo inongwa isyo isi mbasimbiile, nsibikile pabwelu kisita kutiila nkyeni mmyinu. Naalondaga ukubakumbasya syosa, paapo iji jo mbombo iji Kyala ambeele ukujibomba ukukongana ni ipyana lyake.

¹⁶ Imbombo ijo ko kaja mbombeli gwake Kilisiti Jesu ku bandu aba bakaja Bajuuta. Ngabalumbilila iNdumi iNunu, ukuti nje bo ulwa mpuuti uju ikabaninga umwe kwa Kyala, bo ulwa ikemo ilya kunkyela Kyala, ili yelusiiwe na Mbepo Mwikemo.

¹⁷ Po leelo, paapo ndungeene na Kilisiti Jesu, ngwituukifya imbombo iji ijaa kummbombela Kyala.

¹⁸ Une ndikujoba akandu kokoosa akangi, looli syene isi Kilisiti abombile ukwendela kamyangu, ukubapela abandu aba bakaja Bajuuta ukuti bantilege Kyala. Aabomble bo ulo ku njila jaa masyu gangu na ku mbombo isi naasibombaga,

¹⁹ ukwendela mfiswigo na mfimanyilo fingi, ifi naabomble ku maka agaa Mbepo gwa Kyala. Po leelo nsyungutile kukuti bujo kukefumusya iNdumi iNunu ijaa Jesu Kilisiti, ukwandalila mu Jelusalemu mpaka nkiis ukyu mu Iluliko.

²⁰ Kuli syosa isi, ulubaatiko lwanga ko kufumusya iNdumi iNunu kuno bakajimanya ingamu jaa Kilisiti, ukuti ndingiisa kujenga pa lwalo ulwa mundu ujungi.

²¹ Iyi syosa sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,

"Abandu aba bakaabuuliigwe inongwa syake,

bikwisa kummbona,

na bandu aba bakaapiliike,

bikwisa kummanya."[†]

Ulubaatiko ulwa Pauli ukujaata mu Looma

²² Imbombo ijo jo iji jaaliisigi kaa kingi ukwisa kamyinu.

²³ Looli liilino mmalile imbombo jangu nkiis uki ndimo, kangi nsyukilwe ifyinja fingi ukwisa kukebajaatila uko.

²⁴ Akabalilo aka mbaatiike ukufika nkiis ukyu Sipanija. Po leelo ngusubila ukubajaatila bo ngwenda injila ijaa kubuuka uko. Bo mbuugile ukwangala na numwe, po ngwisa kasookangapo. Ngusubila ukukaba kamyinu ifya kunduula ukwendelela ni njila jangu.

Ulubaatiko ulwa Pauli ukutwala ifya butuuli ku Jelusalemu

²⁵ Looli nsumwiike taasi ku Jelusalemu, ukuti mbatwalile ifya kabatuala abiitiki abaa kula.

²⁶ Abiitiki abaa nkiis ukyu Maketonija na ku Akaja, baalyagile kanunu ukusangula utandu twabo utwa kubatuala abiitiki abalondo abaa kela ku Jelusalemu.

²⁷ Abiitiki abo baabomble bo uho nu lusekelo, kangi nalooli bikuboneka bikumeleligwa ukubatuala abalondo abo. Namanga abandu aba bakaja Bajuuta bali mbuulilanisi pamopeene na Bajuuta mu sajo isya mwa Mbepo Mwikemo. Po leelo bikalondigwa boope ukuja mbuulilanisi pamopeene na Bajuuta mu sajo isya mu mbili.

²⁸ Bo mmalile imbombo ijo, ijaa kubapa ifya butuuli abalondo abo, po angubajaatila umwe nu kwendelela ukubuuka mpaka ku Sipanija.

²⁹ Mmeenye ukuti bo ndi kamyinu, Kilisiti ikwisa kubasaja fijo pakabalilo akaa kwangala pamopeene, une na numwe.

³⁰ Baamyyitu ndwitiko, ku maka agaa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti nu lugano ulu lukufuma kwa Mbepo Mwikemo, ngubapyelesya ni ndumbula jangu joosa, mwijuhulege pamopeene na niine ukuiipuutila imbombo jangu.

³¹ Muunyipiipuitlege ukuti, Kyala aandindililege ku bandu aba batikummwitika Jesu abaa nkiis ukyu mu Jutai, ukuti balinggaafulasya. Kangi ukuti, abiitiki abaa mu Jelusalemu bambilile ifya kabatuala ifi ngubatwalila.

³² Bo isyo sibombiigwe, mbagile ukwisa kamyinu, Kyala linga iiganile. Anguja nu lasekelo fijo nu kutuuya pamopeene na numwe.

³³ Kyala ugwa latengaano, ajege na numwe mwesa! Ameni.

16

Uluponio lwa Pauli ku mundu jumoojumo

¹ Ngalonda mummwambilile Foibe umwitiki mwiniit u paapo mundu nnunu. Umwene ntuuuli gwa kipanga kya Kyala ukyu mu Kenkeleja.

² Mummwambilile kanunu mu Ntwa Jesu, bo muno sikulondeligwa ku bandu baa Kyala. Mumpepo ubutuuli boosa ubu ikulonda, paapo umwene joope abatuaalile fijo abandu bingi, fijo une.

- ³ Mubaponiege Pilisika nu ndame Akwila, ababombeli biinanga mu mbombo jaa Kilisiti Jesu.
- ⁴ Abeene bakaabupaasiisye ubuumi bwabo kanongwa janga. Ngugwa ulapi fijo kamyabo, ngaja jo une niimwene itolo, loli na banda abaa mfipanga ifya Kyala ifya mfiisu ifingi.
- ⁵ Kangi mubaponiege abiitiki aba bikwaganila mu nyumba jaabo.
- Mumponiege Epeneti unkundwe, uju aali gwa kwanda ukummwitiika Kilisiti kala nkisu ikyu Asija.
- ⁶ Mumponiege Malija, uju aalijjuulile fijo kanongwa jiinu.
- ⁷ Mubaponiege baa Andilonika na Junija abajuuta biinanga, aba baapinyiigwe pamopeene na niine mu nnyololo. Abo baatalilepo kamyanga ukummwitiika Kilisiti, kangi bikwimikiga fijo mbatumigwa.
- ⁸ Mumponiege Ampliyati, unkundwe gwanga mu Ntwa Jesu.
- ⁹ Mumponiege Ulibani, umbombeli mwiniuta mwa Kilisiti, pamopeene na Sitaki, unkundwe gwanga.
- ¹⁰ Mumponiege Apele, uju aalyendiile mu ngelo inyingi kanongwa jaa Kilisiti. Mubaponiege abanda abaa nnyumba ijaa Alisitobuli.
- ¹¹ Mumponiege Elotyoni unJuuta mwinanga. Mumponiege abanda abaa nnyumba ijaa Nalikisa, aba bammwitiike uNtwa Jesu.
- ¹² Mumponiege Tilifena na Tilifosa. Abakiukulu abo bikwijuelu fijo ukubomba imbomba jaa Ntwa.
- Mumponiege Pelisi unkundwe, unkiikulu uju joope aalijjuulile fijo mu mbombo jaa Ntwa.
- ¹³ Mumponiege Lufu, unsunguligwa ugwa Ntwa, kangi mumponiege unna, uju aaliimbombile bo ulwa mwanaake.
- ¹⁴ Mumponiege Asinkilita, Filegoni, Elime, Patiloba na Elima, na biitiki boosa aba bali pamopeene nabo.
- ¹⁵ Mubaponiege Filologa na Julija, Neleju ni ilamba, na Olimpa, na biitiki boosa aba bali pamopeene nabo.
- ¹⁶ Namuponaniege ku lugano ulwa nalooli.
- Abiitiki boosa abaa mfipanga ifya Kilisiti ifya kuno bikubaponia fijo.

Isya kubasoka nu laponio lwa kumaliikisyu

¹⁷ Baamuyitu ndwitiko, muje maaso na banda aba imanyisyo syabo sikabapela abiitiki ukutapukana, nu koonanga ulwitiko lwabo. Mujege patali nabo, namanga imanyisyo syabo sikapingana na isi mwamanyisiigwe.

¹⁸ Sya bwanalooli, abanda abaa luko ulo batikummombela uNtwa gwitu Kilisiti, looli bikulonda syene isi basiganile. Bikujoba inongwa isya kutengulila, looli ngimba bikubasyo abiiitiki aboonywa ndwitiko.

¹⁹ Boosa bapiliike ukuti umwe mulikolile kanunu iisyu ilya Kyala. Isya sikuhobosya fijo une, leelo ngelonda mujege na mahala mu mbombo inunu, kangi mulingakwabigwaga nu butulanongwa.

²⁰ Kyala ugwa lutengaano ikuntakania Seetano nu kantola loosa paasi pa malandi giinu. Iliipyana lya Ntwa gwitu Jesu lijege na numwe.

²¹ Ikubaponia Timoti umbombeli mwinanga. Kangi bikubaponia baa Lukio, Jaasoni na Sosipateli, abajuuta biinanga.

²² Na niine Teliti, ne nsimbi gwa kalata uju ugwa Pauli, ngubaponia mu ngamu ijaa Ntwa Jesu.

²³ Ikubaponia Gajo uju mu nyumba jaake mo muno ngutugala, kangi mo muno abiitiki abaa nkipanga kyosa kya Kyala bikwaganila. Kangi ikubaponia Elasiti umbiika ndalamu sya kaaja akaa mu Kolinti. Joope Kwaliti umwitiiki mwiniuta, ikabaponia. [

²⁴ Iliipyana lya Ntwa gwitu Jesu Kilisiti lijege na numwe mwesa. Ameni.]*

Pauli ikuntuufya Kyala

²⁵ Kyala atuufigwe! Uju abagiile ukubakasya ukwendela mu Ndumi iNunu ijaa Jesu Kilisiti, iji ngulambilila. Indumi ijo ijolo jaafisiigwe, looli akabalilo aka jisetuiliigwe.

²⁶ Kyala ugwa bwila na bwila aalagile ukuti indumi ijo jisetuiliigwe ukwendela mwa Kalata umwikemo. Kangi ukuti abanda abaa mfiisu fyosa bajimanye indumi ijo, bammwitiike nu kammwimika.

²⁷ Po ku njila ijaa Jesu Kilisiti, tuntuufyege mwene Kyala ugwa mahala goosa. Ajege nu basisa bwila na bwila! Ameni.

* **16:24 16:24** Baakalata bambo abaa ijolo bakaja na kanandi aka.

Kalata gwa kwanda ugwa Pauli ku Bakolinti Isyakulongosya

Untumigwa Pauli aasimbile kalata uju ku Bakilisiti abaa mu Kolinti, aka kaali kaaja kafumuke nkiisit ikyia Bęgiliiki. Pauli aalumbiliile nkaaja ako ikyinja kimo nu kükindapo (Fmbombo sya Batumigwa 18:1-18), abandu bingi baalimmwitiike Jesu. Looli Pauli bo aasookileko ku Kolinti, aBakilisiti balinkwanda ukutapukana ndwitiko. Aasimbile kalata uju ukubatuaala aBakilisiti bala, ukuti biimege kanunu ndwitiko.

Mwa kalata uju, ikulingaania ububiibii ubwa kutapukana abiitiki nu kukaanikana isya Iwitiko nkipanga kya Kyala. Ikulingaania muno Mbepo Mwikemo ikatupapo ifikungilwa fingi, fijo bo ulugano, ulu lukutatuula ukummwipuuta Kyala nu kuja na kajjilo akanunu ndwitiko. Kangi ikubakambusya ukuti paapo Kilisiti aasyukile ukufuma mbafwe, tumeenye ukuti na nuuswe ikwisa kutusyusya ukuja bęumi kangi.

Isi silimo mwa kalata uju

Pauli ikubaponia aBakolinti nu kugwa ulupi kwa Kyala kunongwa jaabo

Ikulingaania isi aasipilliike isya kutapukana nkipanga kya Kyala ikyia mu Kolinti

Ikuwasoka abiitiki aba bali na kajjilo akaa bulogwe, nu bubiibii ubwa luko nu luko

Imanyisyo isya bwegi

Imanyisyo isya kajjilo aka kikulondigwa ukuja nako pa bandu aba bakaja Bakilisiti

Imanyisyo isya muno aBakilisiti bikulondeliga ukwitatika nkipanga kya Kyala ku lugano nu luteng

Imanyisyo isya kusyuka ukufuma mbafwe

Ulabaatiko Iwa Pauli ulwa kufijaatiila ifipanga fya Kyala

Uluponio

¹ Kalata uju afumile kamyangu une Pauli, ne Kyala aambilikile ku bwigane bwake ukuja ntumigwa gwa Kilisiti Jesu. Une na Sositeni, ugwayiyitu ndwitiko,

² tukubasimbila umwe mwe baa nkipanga kya Kyala iki kili mu Kolinti, umwe mwe Kyala abapelile ukuja biikem nkulangana na Kilisiti Jesu, nu kubabilikila ukuja bandu baake. Ukuwombeligwa bo ulo, muli pamopeene na bandu boosa popoosa apa balipo aba bikensuuma uNtwa Jesu Kilisiti, uju jo Ntwa gwabo kangi gwittu.

³ Iliipyana nu lutengaano ukufuma kwa Taata Kyala na ku Ntwa Jesu Kilisiti, fijege na nuumwe.

Pauli ikugwa ulupi kwa Kyala kunongwa jaa Bakolinti

⁴ Ngugwa ulupi kwa Kyala gwangu bwila kunongwa jiuu, paapo abapeele iliipyana lyake mwa Kilisiti Jesu,

⁵ namanga mmyake mupeeliigwe ubukabi ubwa fikungilwa ifya lako lwingi, mmasyu giinu na mmahala giinu.

⁶ Ubukabi bwinu ubo, bukunangisya ukuti iNdumi iNunu jila ijaa Kilisiti, iji twalumbiliile kamyinu, jo jaa bwanalooli.

⁷ Na ulu mukaagilwa iikungilwa nakimo ikyia Mbepo Mwikemo, bo mukugulila ukusetuligwa ukwa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti.

⁸ Umwene ikubakasyaga, ukuti mulungiisa kelongigwa ukuja batulanongwa pi isikulili ilya kummalikisyu, illy ikwisa kasetuligwa.

⁹ Kyala jo gwa bwanalooli. Ukwendela mmyake, mwabilikiliigwe ukuja nu bulilanisi nu Mwanaake Jesu Kilisiti, uNtwa gwitu.

Ukuwasoka abiitiki aba bikutapukana

¹⁰ Baamayitu ndwitiko, ngubapyelesya fijo mu ngamu ijaa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti, mujeve bandu baa kępilikisania. Mulingatapukanaga, looli mujeve kandu kamokeene kuli isi mukwinogona, kangi mujeve ni nyango jimojeene.

¹¹ Baamayitu, abandu bambo abaa nnyumba ijaa Kilo, baambuulile ukuti buliko ubakindane kamyinu.

¹² Isi ngulonda ukujoba syo isi, kükuti mundu ikujoba isyake. Jumo ikuti, "Une ngunkonga Pauli." Ujungi ikuti, "Une ngunkonga Apolo." Ujungi ikuti, "Une ngunkonga Peeteli." Ujungi ikuti, "Une ngunkonga Kilisiti."

¹³ Bule, Kilisiti ijabeenie? Bule, aali jo Pauli uju aafwile pa kikohekano kūnongwa jiuu? Bule, mwalyosiigwe mu ngamu ijaa Pauli?

¹⁴ Ngugwa ulupi kwa Kyala paapo kūmyinu naaboosiisye beene baa Kilisipo na Gajo, ngaaboosiisye abangi.

¹⁵ Po ujo akajako uju abagiile ukujoba ukuti, oosiigwe ka ngamu jang'u.

¹⁶ (Kangi naaboosiisye abaa nnyumba ijaa Sitefana, ngamanya ukuti naalimmoosiisye ujungi.)

¹⁷ Namanga Kilisiti akaalindumile kukoosya abandu, looli kūkulumbilila iNdumi iNunu, kisita kasububa amahala gangu ukujoba kanunu, ukuti ndingapungusya amaka agaa kikohekano ikyu Kilisiti.

Amahala na maka agaa Kyala

¹⁸ Isya kikohekano ikyu Kilisiti kuli aba bikusoba bikwaga bākonyofu, looli kūmyitu uswe twe tukupokigwa, inongwa isyo maka agaa Kyala.

¹⁹ Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,

"Abandu abaa mahala ngoonanga amahala gaabo,

abaman'anyi ngoomola ubumang'anyi bwabo."*

²⁰ Po ngubalaaluuuya, bali kuugu abaa mahala abaa kabailo ako? Bali kuugu abamanyisi baa ndagilo? Bali kuugu aba bikuti basyageenie syosa? Kali, Kyala akagapela amahala agaa pakiisu apa ukuja bukonyofu?

²¹ Mmahala gaake, Kyalaaabapeele abandu abaa pakiisu apa ukuti batoligwe ukummanyia ukwendela mmahala gaabo. Looli Kyala iiganile ukubapoka abandu beene aba bikummwitika, ukwendela mbukonyofu ubwa ndumi iji tukulumbilila!

²² ABajuuta bikulonda ifiika ukuti biiti. Aba bakaja Bajuuta bikulonda amahala.

²³ Looli uswe, tukufumusya iNdumi ijaa Kilisiti uju aafwile pa kikohekano. Ku Bajuuta, inongwa isyo bikwikinyamo, na kuli aba bakaja Bajuuta nongwa sya bukonyofu.

²⁴ Leelo kuli aba Kyala ababilikiile ukuja bandu baake, baje Bajuuta pamo balingaja Bajuuta, Kilisiti jo maka gaa Kyala, kangi jo mahala agaa Kyala.

²⁵ Paapo isi abandu bikusibona ukuja bukonyofu bwa Kyala, sikindile amahala gaa bandu. Isi bikusibona ukuja bo boonywa bwa Kyala, maka makulumba ukukinda amaka gaa bandu.

Ukwituufya mwa Kilisiti

²⁶ Po baamyitu ndwitiko, mukumbakege muno mwajiiliile bo mukubilikiliga na Kyala. Bakaali bingi pakati paminyu abaa mahala nkyeni mmbandu, kangi bakaali bingi pakati paminyu aba baali biimikigwa, pamo ukupaapigwa nnyumba isya biimikigwa.

²⁷ Looli Kyala aabasungwile abandu aba bikuboneka ukuja bakonyofu nkyeni mmbandu, ukuti abasusye aba bikwibona ukuja na mahala. Kangi aabasungwile abandu abaa paasi, ukuti abasusye abaa maka.

²⁸ Kyala aabasungwile abafujufu abaa pakiisu, aba abandu bikubiilaamwa, aba bakaja biimikigwa, ukuti anangisyte ukuti ubwimikigwa ubwa pakiisu bukaja na mbombo najimo.

²⁹ Po akajako umundu gwesa ugwa kwituufya nkyeni mwa Kyala.

³⁰ Namanga Kyala jo uju abalungile umwe na Kilisiti Jesu. Kyala ampelile Kilisiti ukuja mahala giit'u, kangi ukwendela mmyake atanangiisye ubugolofu bwa Kyala, atupelile ukuja biikemo,[†] atupokile.

³¹ Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,

"Umundu gwesa uju ikwituufya,

iitukifyege mu Ntwa."‡

2

Ukulumbilila iNdumi iNunu ijaa Jesu Kilisiti

¹ Baamyitu ndwitiko, bo niisile kūmyinu kūkubafumukisya ulubaatiko lwa Kyala ulwa mbutiti, ngalaliisile nu bununu ubwa masyu na mahala gangu.

² Bo mfikile kūmyinu, naatumwile ukusita kujoba akandu akangi, looli ukunnjoba Jesu, ukuti jo Meesija,* fijo ukuti aafwile pa kikohekano.

³ Po bo ndi kūmyinu, naali moonywa, naali nu lutende, kangi naatetemaga fijo.

* 1:19 1:19 Bala kalata gwa Jeesaja 29:14. † 1:30 1:30 **Abiikemo** Bala ku Isyakulingaania. ‡ 1:31 1:31 Bala kalata gwa Jelemija 9:24. * 2:2 2:2 **Meesija** Bala ku Isyakulingaania.

⁴ Akabalilo ako bo ndi pakubamanyisya, ngaabombiile amasyu agaa bukomu na mahala agaa pakiisu unctiont mwitike, looli mwaliitiike paapo mwagabwene amaka agaa Mbepo Mwikemo.

⁵ Jo nongwa iji ulwitiko lwinu lukaajengiigwe pamwanya pa mahala agaa bandu, looli lwajengiigwe pamwanya pa maka agaa Kyala.

Amahala aga gikufuma kwa Kyala

⁶ Looli isi tukujoba syo sya mahala, ku bandu aba bakakile ndwitiko. Amahala ago gakaja gaa pakiisu apa, kangi gakaja gaa bakulumba baa pakiisu apa, aba akabalilo kaabo kikumalika.

⁷ Looli amahala aga, go mahala gaa Kyala, aga gaafisiigwe ku bandu. Go aga aagabaatiike kilingaani, bo akaali ukukipela ikiisu, unctiont uswe tugege nu bulilani ni nagwe mbusisa bwake.

⁸ Go mahala aga, abakulumba baa pakiisu apa najumo uju agameeny. Linga baagameeny, ngali bakankomelela pa kikohekano uNtwa gwitu ugwa busisa.

⁹ Looli isi sifwene na isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo unctiont,

"Isi amaaso gakasibonamo siku,
pamo imbulukutu ukupilikamo,
isi umundu akiinogonamo siku,
isyo syo isi Kyala aabatendekekiisye aba bannganile."[†]

¹⁰ Looli uswe Kyala aatusetulile amahala ago, ukwendela mwa Mbepo gwake. Namanga Mbepo Mwikemo asimeeny syosa, syope ni sya mbusolofu isi sili mwa Kyala.

¹¹ Namanga akajako umundu uju abagiile ukusimanya isi ikwinogona umundu ujungi, looli sikumanyigwa nu mwene. Bo sili na isi Kyala ikwinogona, akajako uju asimeeny, looli sikumanyigwa na Mbepo gwa Kyala mwene.

¹² Po kamyitu uswe, takaalyambiliile imbepo iji jifumile pakiisu apa, looli twambiliile Mbepo uju ikufuma kwa Kyala, unctiont tasyaganie isи түркеллигве на Kyala.

¹³ Iñongwa isi tukujoba, tukamanyisiga na bandu abaa mahala, looli tamanyisiigwe na Mbepo gwa Kyala. Tukulingaanja inongwa isya Mbepo kuli aba bali nagwe Mbepo.

¹⁴ Looli umundu uju akaja na Mbepo gwa Kyala, akabagila ukwambilila isi sikufuma kwa Mbepo. Kamyake ujo sya bukonyofu, kangi akabagila ukusyaganja, paapo umundu abagiile ukusyaganja isyo ku butuuli ubwa Mbepo mwene.

¹⁵ Umundu uju ali na Mbepo Mwikemo, ujo abagiile ukupima syosa, looli abandu abangi bakabagila ukumpima umwene.

¹⁶ "Jwani asyageenie inyiinogono sya Ntwa Kyala,
unctiont anndingaanie?"[‡]

Looli uswe twe biitiki tulii ni nyiinogono isya Kilisiti.

3

Hbulilanisi mu mbombo jaa Kyala

¹ Baamyitu ndwitiko, bo ndi kumyinu ngaajobaga na numwe bo muno ngajobela na bandu aba bali na Mbepo Mwikemo. Looli naajobaga na numwe bo muno ngajobela na bandu abaa kajiilo keene acaa pakiisu apa, pamo bo ulwa baana abafyele mwa Kilisiti.*

² Naabapaga lwene ulukama, fyomma ifindu, paapo mukaabagile ukulya. Na ulu mukabagila.

³ Namanga mukaali muli na kajiilo acaa pakiisu. Pakati paminyu muli na kabini kangi mukulwa. Bule, sitikunangisya unctiont mukaali mukubomba isya bandu abaa pakiisu? Bule, mukaja bo ulwa bandu abaa pakiisu apa?

⁴ Po linga umundu jumo ikuti, "Une ndi gwa Pauli," ujungi ikuti, "Une ndi gwa Apolo," bale, isyo sitikunangisya unctiont mukaali mukubomba isya bandu abaa pakiisu apa?

⁵ Leelo Apolo jo jwani? Na niine Pauli ne ani? Uswe tulii babombeli itolo, twe twabamanyiise umwe ukummwitiaka Jesu Kilisiti. Uswe babili, kakuti mundu aabombele imbombo jaake, iji uNtwa Jesu aalimpeele ukujibomba.

⁶ Uju naabyeles imbeju, Apolo aalyoneliile amiisi, Kyala jo uju aamesiisye nu kkusya.

⁷ Po ugwa kwimikigwa jo uju ikukusya, jo Kyala, jomma uju ikubyala pamo ikoonelela amiisi.

⁸ Uju ikubyala na uju ikoonelela, boosa bali ni nyango jimojeene. Kukuti mundu Kyala ikwisa kumpa ifihombigwa, ukukongana na muno abombiile imbombo jaake.

* 2:9 2:9 Bala kalata gwa Jeesaja 64:4. † 2:16 2:16 Bala kalata gwa Jeesaja 40:13. * 3:1 3:1 *Mwa Kilisiti Jesu*
Bala ku Isyakulingaania.

⁹ Namanga ʉswe tali babombanisi pa mbombo jaa Kyala. Umwe muli ngunda gwa Kyala, kangi muli nyumba jaake.

¹⁰ Ekwendela nkikungilwa iki Kyala aalimbee, naajengile ʉlwalo bo muno ikubombela ʉnjenga nyumba ʉnnunu, ʉgwa mahala. Leelo ʉjʉ ikujenga pamwanya pa lwalo ʉlo, jüngi. Looli ʉmundu gwesa akeetegé kanunu bo ikujenga pamwanya pa lwlalo ʉlo.

¹¹ Namanga akajako ʉmundu ʉjʉ abagiile ʉkjengé ʉlwalo ʉlundi pa lwalo ʉlo, ʉlu jo Jesu Kilisiti jaajo.

¹² Po pamwanya pa lwalo ʉlo, abandu bambo bikujenga ni sahaba, pamo ifeesa, pamo amabwe agaa ntengo ʉnnyywamu. Abangi bikujenga ni mipiki, pamo ni liis.

¹³ Po imbombo isya bandu boosa sikwisa kabonekaga muno sijihilie. Pi isikʉ lyā bülöngi imbombo syosa sikwisa kuja pabwelu, ni mbombo syosa isya bandu boosa sikwisa kugeligwa nu mooto ʉgwa bülöngi, ʉkuti sili baleebale.

¹⁴ Linga imbombo jaa mundu jikwisa kuponá, ʉmundu ʉjo ikwisa kwambiliila ifihomigwa.

¹⁵ Looli linga imbombo jaa mundu jikwisa kupyá, po ikwisa kusobesya fyosa. Nalooli ikwisa kupoigwa, leelo aikajá bo ʉlwa mundu ʉjʉ aponile mmooto.

¹⁶ Bale, mukamanya ʉkuti ʉmwe muli tempeli jaa Kyala? Mukamanya ʉkuti Mbepo gwa Kyala ikutuugala nkati mmyinu?

¹⁷ Linga ʉmundu ikoonanga itempeli jaa Kyala, Kyala ikwisa kummoonanga ʉmundu ʉjʉ. Namanga itempeli jaa Kyala nyiikemo, inyumba ijo jo ʉmwe.

¹⁸ Mulingisiyobaga. ʉmundu linga ikwibona ʉkuti ali na mahala pakisʉ apa, iibiikege ʉkuja nkonyofu ʉkuti akabe amahala agaa nalooli.

¹⁹ Namanga amahala gaa pakisʉ apa, bəkonyofu itolo nkyeni mwa Kyala. Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata ʉMwikemo ʉkuti, "Kyala ikubakolela mbəkomu bwabo abaa mahala."[†]

²⁰ Kangi ʉkuti, "UNtwa asimeenyē inyiinogono isya baa mahala ʉkuja sya itolo."[‡]

²¹ Po mundu gwesa alingituukifyaga ʉndongosi gwake. Paapo fyosa fyinu,

²² nje jo une Pauli, aje jo Apolo, aje jo Peetel, fije fya pakisʉ, pamo ʉbaum, pamo ʉbufwe, fije fya kabalilo aka, pamo fya kabalilo aka kikwisa. Fyosa fyinu,

²³ kangi ʉmwe muli bandu baa Kilisiti, joope Kilisiti gwa Kyala.

4

Imbombo jaa Batumigwa

¹ Abandu batumanyege ʉkuti ʉswe tali babombeli baa Kilisiti, tipeeliigwe imbombo ijaa kwimilila ʉkfumusya indumi jaa Kyala ijaa mbutiit.

² Po ʉmundu ʉjʉ apeeliigwe ʉkwimilila, fikuti ajege nsuubiligwa kʉ ntwa gwake.

³ Looli kumyangu une, kandu kaa itolo linga ngalongigwa na numwe, pamo nu bülöngosi ubwa bandu abangi. Kangi na niine ndikwilonga.

⁴ Ndikwibona ʉkuti nsobile simo, looli ihyo litikumbiika ʉkuja nsita nongwa. UNtwa Jesu jo ʉjʉ ikulamula.

⁵ Po leelo mulingabalangaga abandu bo akabalilo kakaali ʉkfika, looli muguulilege mpaka pi isikʉ ili ʉNtwa Jesu ikwisa. Umwene jo ʉjʉ ikwisa kusibiiika pabwelu syosa isi sisifigwe mu ngiisi, nu kusinangisyā isi sili mu ndumbula isya bandu. Akabalilo ako, aba babagiisye boosa bikwisa kwambiliila induufyo ʉkfuma kwa Kyala.

⁶ Baamyitʉ ndwitiko, kunongwa jiinu njobile inongwa syosa isyo, isyangʉ ni sya Apolo, ʉkuja sya kukeetelamo ʉmwe. Po musimanyē isi sikuti, "Mulingongelangapo palí isi sisimbiigwe mwa Kalata ʉMwikemo." Linga mukusikonga, mutikujaga bandu aba bikwituukifya ummanyisi jemu nu kemmwilaamwa jüngi.

⁷ Bale, jwani akubiikile ʉgwe ʉkuti ʉbagiisye fijo ʉkunkinda ʉnnino? Kandu nki aka uli nako aka ʉkapeeligmwa na Kyala? Looli linga tipeeliigwe, fiki kwituukifya ngati ʉkaapeeligmwe?

⁸ Po mwikwite! Muli bakabi! Muli banyafyale! Mukaatulondilepo ʉswe ʉkubatuula! Kwali kənunu linga mwali banyafyale nalooli, ʉkuti na nuuswe təlongosyege pamopeene na numwe!

⁹ Looli kumyitʉ ʉswe twe batumigwa,* ngwaga Kyala atabiikile ʉkuti abandu batwilaamwege ʉkukinda boosa. Tali bo abandu aba balongigwe kükugogigwa pabwelu pakisʉ, nkyeni mbandum na bandu.

* 3:19 3:19 Bala kalata gwa Jobu 5:13. † 3:20 3:20 Bala kalata gwa Isabul 94:11. * 4:9 4:9 *Abatumigwa* Bala ku Isayakulingaania.

¹⁰ Abandu bikutubona սwe սkaja bakonyofu, apa tukubomba imbombo jaa Kilisiti. Looli սmwe muli na mahala mwa Kilisiti! Սwe tuli boonywa, looli սmwe muli na maka! Սwe abandu bikutwilaamwa, looli սmwe abandu bikubiinika fijo!

¹¹ Na սl u tuli ni njala ni kyumilwa, imyenda tukaja nagyo, tukutaamigwa, tukaja nu bujo.

¹² Tukwijuelu սkubomba imbombo na maboko giit. Apa abandu bikututuka, tukubasaja, apa bikutupa ingubilo, tukuumiilila,

¹³ apa bikutujoba kabibbi, tukubaamula kanunu. Na սl, abandu abaa pakiusu apa bikutubona bo սlwa kiko, ni mitindibofu.

¹⁴ Ndikubasimbila inongwa isi սkubasusya, looli ngulonda սkubasoka bo սlwa baanang ս abakundwe.

¹⁵ Namanga muli na baswili abingi mwa Kilisiti, looli muli nu gwiseemwe jumojwene itolo, paapo սne naali gwiseemwe mwa Kilisiti Jesu bo ngubalumbilila iNdumi iNunu.

¹⁶ Po ngubapyelesya mukungege bo muno ngubombela սne.

¹⁷ Jo nongwa iji naalintumile Timoti kamyinu, սmwanang սnkundwe, սju ngunusubila mu mbombo ijaa Ntwa. Սmwene ikubakambusya muno njiliile mwa Kilisiti Jesu, na muno ngumanyikisa abiitiki boosa mbujo boosa.

¹⁸ Po abandu bamo pakati paminyu bali na matingo, bikwinogona սkuti ndikwisako kukubajaatila.

¹⁹ Looli linga սNtwa iiganile, ngwandana սkufika kamyinu. Apo po angwisa kwikeetela amaka gaabo abaa matingo, somma amasy սgaabo geene.

²⁰ Paapo սBanyaafyale bwa Kyala gakaja masy geene, looli maka.

²¹ Po mukulonda mbombe ifiki? Բule, niise ni ngili? Pamo niise ndugano na mboololo?

5

Pauli ikukemela ubulogwe ku biitiki

¹ Sifumwike inongwa սkuti, kamyinu buliko ubulogwe. Kuli nu mundu սju ikwenda սn nkasi սgwa gwise. Syope ni ndagilo isya bapanja, aba bakammany Kyala, sitikwitikisy isyo!

² Keeta սmwe mukwituufya! Բule, mutikulondigwa սkusulumania fijo? Բule, mutikulondigwa սkunsoosyapo pakati paminyu, սmundu սju ikubomba isyo?

³ Na paapo սne ndi kabatali, indumbula jang սjili pamopeene na numwe. Po nsitumuliile ngaani inongwa isya mundu սjo, սju abombile sisiisyo, ngufwana ngati ndiko kamyinu.

⁴ Bo mubungeene mu ngamu jaa Jesu սNtwa gwitu, ndi pamopeene na numwe mu ndumbula, nu bulagili սbwba Jesu bulipo.

⁵ Apo սmundu սjo munndekel Seetano, սkuti ataamigwe, սbundu bwake սbwba batulanongwa busookemo, սkuti joope iise apokigwe pi isik սlya kwisa սNtwa Jesu.

⁶ Մkuituufya kwinu kukaja kyununu. Բule, mukamanya սkuti, “Մkese սnnandi itolo gukutupisya ikikando kyosa”?

⁷ Po mugasoosyege մkese սgwa kabalilo aka kakindile, սkuti muleke սkaja nu buliilanisi na balogwe.

⁸ Po tulingasekelaga ikyaka kya Pasa սu nkese gula սgwa ijolo, սg սkukutupisya սbabib սbwba batulanongwa, looli tamogege bo tukulya ifi fikaja nu nkese, kokuti indumbula inyeelu nu bwanalooli.

⁹ Mwa kalata սju naabasimbiile, naababuulile սkuti muleke սkaja nu buliilanisi na balogwe.

¹⁰ Կukaja kokuti muleke loosa սkaja nu buliilanisi na balogwe aba bakaja bandu baa Kyala, pamo abanyonywa toosa, pamo abanyambuta, pamo aba bikwipuuta սu tundu սtu akaja jo Kyala, paapo սkubomba bo սlo mwalondigwaga սkusookapo pakiusu apa!

¹¹ Looli isi ngulonda սkujoba kokuti muleke սkaja nu buliilanisi nu mundu gwesa սju ikwibiika սkaja mwitiki mwiniinu, looli ngimba ndogwe, nnyonywa toosa, gwa luhheho,

* 5:7 5:7 *Ikikando iki kikaja nu nkese gogoosa* ABanyaasilaili bo bali mbutumwa kula ku Misili, bakaabiikilemo unkes nkikando ikyka fisyesy fyabo, սkuti basookemo mbimbibi mbutumwa bwabo. Bala kalata gwa Մkusooka 13:7.

† 5:7 5:7 *Kang'osisi gwitu ugwa Pasa* ABanyaasilaili bo bali mbutumwa kula ku Misili, baaboolile utung'osisi, baapakile ilopa mu nyiigi syabo, սkuti ugwandumi ugwa Kyala alingabagoga. Bala kalata gwa Մkusooka 12:21-23. Jesu aafwene bo սlwa kang'osisi jula. Bala amasy **Kang'osisi** na **Pasa** ku Isyakulingaania.

ngaala bwalwa, nnyambuta, pamo uju ikwipuuta ku tändä utu akaja jo Kyala. Umundu bo ujo muleke nu kalya nagwe.

12-13 Po leelo, jikaja mbombo jangü ukubalonga abandü aba bakaja biitiki, looli Kyala juujo jo ikwisa kubalonga. Looli umwe mukulondigwa ukubalonga abiitiki, bo ulu sisimbiigwe mwa Kalata umwikemo ukuti, "Umundu umbiibi pakati pamyinu munkagege."[‡]

6

Ukublongana abiitiki

¹ Linga juujo pakati pamyinu ali ni nongwa na mwitiki nnine, alingasulwa ukujitwala inongwa jaake kukulonga kuli aba bakaja biitiki. Bule, kujaja künunu ukujitwala kukulonga ku biitti biinaake?

² Mukamanya ukuti abiitiki bo aba bikwisa kukilonga ikiisü? Po linga mukwisa kukilonga ikiisü, bule, mukwinogona ukuti mukabagisya ukulonga utanongwa utunandi utu?

³ Mukamanya ukuti tukwisa kubalonga abandü baa Seetano? Po nalooli mubagiile ukulonga inongwa isya mbäumi bwinu!

⁴ Kangi linga muli ni nongwa mbäumi bwinu, mungasitwalaga inongwa syinu ku bandü aba bakaja biitiki, paapo abo batikwimikigwa nkipanga kya Kyala.

⁵ Mbalaalüusye simo isya kabasüusya. Bule, kumyinu akajako umundu najumo ugwa mahala, uju abagiusye ukulamula inongwa isya biitiki?

⁶ Looli umwe, muli na kajijo akaa mundu ukunsitaaka umwitiki nnine! Kangi mukabomba bo ulo nkyeni mmbandü aba bakaja biitiki!

⁷ Po ukusitaakana uko kukanangisya ukuti mutoliigwe loosa! Ngimba, po kwalí künunu umundu ukubabombela kabiibi nu këpoka ikyuma kyinu!

⁸ Looli umwe, mukusyoba nu këpoka ikyuma, mukubabombela isyo boope na biitiki biitiki!

⁹ Mukamanya ukuti abatulanongwa batikwisa kwingila mBunyaafyale bwa Kyala?^{*} Mulingisoyobaga! Abalogwe, abandü aba bikwipuuta ku tändä utu akaja jo Kyala, boope abanyambala aba bikulogwa na banyambala,

¹⁰ abahiji, abanyonywa toosa, abagaala bwalwa, abaa luheeho, abanyambuta, abo boosa batikwisa kwingila mBunyaafyale bwa Kyala.

¹¹ Akabalilo kamo bamo pakati pamyinu mwali bo ulo. Looli liilino, mu ngamu jaa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti, na mwa Mbepo ugwa Kyala gwitu, umwe mwelusiigwe ububiibi bwinu, umwe musungüiliigwe ukuja bandü baake, umwe mubaliigwe ubugolofu.

Ukubombela imibili ukantuufya Kyala

¹² Bamo pakati pamyinu bikuti, "Tuli baabuke ukubomba syosa isi tukulonda," leelo une Pauli nguti, sikaja syosa nunu kümityu. Nalinga mukuti, "Tuli baabuke ukubomba syosa isi tukulonda," looli une ndikuja ntämwa gwa kandu kokoosa.[†]

¹³ Bamo pakati pamyinu bikuti, "Ifindu fikukinda itolo ndwanda, nu lwanda lwa findu itolo. Kyala ikwisa kufipyuta fyofibii." Mukujoba bo ulo, leelo Kyala akaagipelile imibili gyitu ukuja gya bulogwe, looli aagipelile ukuja gya kummbombela uNtwa, joope uNtwa ikugipaasya.

¹⁴ Kyala aalinskyasiisye uNtwa Jesu ukufuma mbufwe ku maka gaake. Kangi bubaabo ikwisa kugisyusya imibili gyitu uswe.

¹⁵ Mukamanya ukuti imibili gyinu tumbakaasya utwa mbili gwa Kilisiti? Bule, ubagiile ukwega utumbakaasya utwa mbili gwa Kilisiti nu kutulunga ku mbili ugwa ndogwe? Himma na panandi!

¹⁶ Mukamanya ukuti umundu gwesa uju ikulüngana nu ndogwe ikuja mbili gumogwene nagwe? Namanga sisimbiigwe mwa Kalata umwikemo ukuti, "Bobabiili bikujaga mbili gumogwene."[‡]

¹⁷ Looli umundu gwesa uju ikulüngana nu Ntwa, ikujaga juojwene nagwe mwa Mbepo Mwikemo.

¹⁸ Mubwepakege fijo ubulogwe. Mukuti, "Ubütulanongwa boosa ubu umundu ikububomba, buli panja pa mbili gwake," looli une nguti, umundu uju ikulogwa, ikugabombela ubütulanongwa umbili gwake juujo.

[‡] 5:12-13 5:12-13 Bala kalata gwa Ukkukumbuka Ingomeesyo 17:7. * 6:9 6:9 UBunyaafyale bwa Kyala Bala ku Isyakulingaania. [†] 6:12 6:12 Utumwa gwa kandu kokoosa Bala iisyu Utumwa ku Isyakulingaania. [‡] 6:16 Bala kalata gwa Ubwadilo 2:24.

19 Mukamanya ʉkuti imibili gyinu jo tempeli ijaa kʉtʉugalamo Mbepo Mwikemo, ujʉ Kyala aabapeele? Po imibili igyo gikaja kyama kyinu,

20 paapo Kyala abʉulile ku ntengo ʉnniywamu. Po muntuufyege Kyala mmibili gyinu.

7

Isya bwegi

1 Kʉli isi mwaliisimbiile ʉkuti, "Kʉnunu ʉnniyambala ʉkusita kwega ʉnkiikulu."

2 Looli kʉnongwa jaa kʉbwepuka ʉbʉlogwe, kanunu kʉkʉti nnyambala ajege nu nkasi gwake, na kʉkʉti nkiikulu ajege nu ndame gwake.

3 ʉnniyambala ammbombelege ʉnkasi isi sikulondigwa ku beegi, joope ʉnkiikulu ammbombelege undame isi sikulondigwa ku beegi.

4 ʉmbili gwa nkiikulu gikaja gwake, looli gwa ndame. Kangi ʉmbili gwa nnyambala gikaja gwake, looli gwa nkasi.

5 Mungakaananaga, looli linga mwitikeene ʉkusita kʉbomba kʉkabalilo akanandi itolo, ʉkuti mukaage akabalilo akanunu akaa kwipuuta. Piitaasi mugomokelanilege kangi, ʉkuti Seetano alingiisa kʉbagela kʉnongwa jaa kʉtoligwa ʉkwitiima.

6 fsi mbabuulile, mbiitikiisye itolo, looli ndikʉbalagila ʉkʉbomba bo ʉlo.

7 Looli une naaliiganile ʉkuti abandu boosa bajege bo une.* Leelo sikaja bo ʉlo, namanga kʉkuti mundu Kyala ampeelee ikikungilwa kyake, jumo ikikungilwa iki, ujungi ampeelee ikikungilwa ikingi.

8 Po ngababuula abakenja, na bakiikulu abafwile, ʉkuti kʉnunu ʉkusyala bubuubo bo muno njilile une.

9 Looli linga bikʉtoligwa ʉkuuamiiilila ʉkujia bo ʉlo, po kʉnunu ʉkwega pamo ʉkwiegigwa, paapo kʉnunupo ʉkʉbomba bo ʉlo, ʉkukinda ʉkypyia ni finyonyo ifya mibili.

10 Kʉli aba beegeene, ngabapa ʉulagilo ʉlu. Lʉtikafuma mu nyiinogono syangu, looli iisyu ili aajobile ʉNtwa Jesu juujo. ʉnkiikulu alingalekanaga nu ndame!

11 Looli linga alekeene nagwe, alingeegigwaga kʉbungi, pamo po agomokelege ku ndame. Kangi ʉnniyambala alinganndekaga ʉnkasi.

12 Ku biitiki abangi, likajapo ili aajobile ʉNtwa Jesu, looli une nguti, linga ʉnniyambala ʉmwitiki eegile ʉnkiikulu ujʉ akaja mwitiki, linga ʉnkiikulu ujʉ ikwitika ʉkʉtuugala nagwe, alinganndekaga.

13 Joope ʉnkiikulu ʉmwitiki, linga eegiigwe nu ʉnniyambala ujʉ akaja mwitiki, linga ʉnniyambala ujʉ ikwitika ʉkʉtuugala nagwe, alingalekanaga nagwe.

14 Namanga undame ujʉ akaja mwitiki, Kyala ammbiikile ʉkujia mmbandu baake, kʉnongwa jaa kujia nu nkasi ʉmwitiki. Nu nkiikulu ujʉ akaja mwitiki, Kyala ammbiikile ʉkujia mmbandu baake, kʉnongwa jaa kujia nu ndame ʉmwitiki. Linga sikaali bo ʉlo, abaaniinu ngali bakaja baa Kyala, looli ngimba abeeene baa Kyala.

15 Looli linga ʉmundu ujʉ akaja mwitiki ikalonda ʉkalekana nu mwitiki ujʉ baalyegeene, nndeke abombe bo ʉlo. Apo ʉmwitiki atikapinyigwa mbwegi ʉbo. Looli Kyala ababiliikile ʉkuti mutuugalege nu lutengaano.

16 Gwe nkiikulu ʉgwe, ʉkabagila ʉkumanya! Lʉmo ʉndamego abagiile ʉkʉpokigwa kʉnongwa jaako. Na ʉgwe gwe ʉnniyambala, ʉkabagila ʉkumanya! Lʉmo ʉnkasigo abagiile ʉkʉpokigwa kʉnongwa jaako.

Kukuti mundu asyalege bo muno aajiiilile

17 Abandu boosa batʉugalege bo muno ʉNtwa Jesu aababiikiile, kangi basyalege bo muno baajiiilile bo Kyala ikababilikila. Po ʉlu lo lʉlagilo lwangu ku fipanga fya Kyala fyosa.

18 Linga gwali Njuuta bo Kyala ikukubilikila, ujego bʉbʉubo. Kangi linga ʉkaali Njuuta bo Kyala ikukubilikila, ʉlingalondaga ʉkujia Njuuta ujʉ abuutiigwe kʉkyeni.[†]

19 ʉkʉbuutigwa kʉkyeni, pamo ʉkusita kʉbuutigwa kʉkyeni, kʉkaja ni fya kʉkabamo, looli ʉkusikola indagilo isya Kyala.

20 Po kʉkuti mundu asyalege bo muno aajiiilile bo Kyala ikummbilikila.

21 Linga gwali ntamwa bo Kyala ikukubilikila, ʉlingapaasyaga. Linga kujaa injila ijaa kujia mwabuke, jibombele.

* 7:7 7:7 Bajege bo une Apa Pauli ijiboga ʉkuti umwene akaali mwegi, kangi ikyo kyali kikungilwa kyake iki Kyala aalimpeelee. † 7:18 7:18 ABajuuta baali nu lwiho ʉlwa kʉbabuuta kʉkyeni abaanaabo. Aba bakaja Bajuuta bakaali na lwiho ʉlo. Po Pauli ikumanyisa ʉkuti aBakilisiti aba babuutiigwe balingiifisaga ʉkujia Bajuuta, kangi aBakilisiti aba bakaja Bajuuta balingabuutigwaga kʉkyeni.

²² Paapo ʉmündʉ ʉjʉ aali ntumwa bo ikabilikiligwa nʉ Ntwa, ʉjo mwabuke kʉ Ntwa. Joope ʉjʉ aali mwabuke bo ikabilikiligwa, ʉjo ntumwa gwa Kilisiti.

²³ Mwalyaliigwe kʉ ntengo ʉnniywamu. Po mulingajaga batumwa baa bandʉ.

²⁴ Baamiyitʉ ndwitiko, kækati mundʉ asyalege bo muno aajiiilile bo ikabilikiligwa na Kyala.

Isya kubasoka abakenja na bafwile

²⁵ Po ngwamula isi mulaalʉsiisyे, isya balindwana abakenja. Ngaja nʉ lalagilo ʉkufuma kʉ Ntwa. Looli nikubalingaania kʉ nyiinogono syangu, ʉne ne nsʉubiligwa kwiipyana lyा Kyala.

²⁶ Paapo kʉli ni ngubilo amasikʉ aga, ngwinogona ʉkuti ʉmündʉ asyalege bo muno ajiilile.

²⁷ Bule, ʉkabile ʉnkiikulu? ʉLingalondaga ʉkulekana nagwe. ʉgwe ʉkaja mwegi? ʉLingalondaga ʉkuya mwegi.

²⁸ Leelo linga gwegile ʉnkiikulu, ʉkatula inongwa. Kangi linga ʉndindwana eegiigwe, akatula inongwa. Leelo abeegi bikuja nʉ bʉtolwe ʉbwɑ loko lwingi. Ngulonda ʉkubasoka ʉkuti ʉbʉtolwe bungiisa kubaaga.

²⁹ Baamiyitʉ ndwitiko, isi ngujoba syo isi, akabalilo aka tuli nako mbuuumi bwitʉ kanandi itolo. Po akabalilo aka kasyele kʉmyitʉ, abeegi baleke ʉkwinogona fijo isya bʉtolwe ʉbwɑ bwegi bwabo.

³⁰ Boope aba bikulila, batuugalege ngati bakaja nʉ tʉndʉ ʉtwa kʉbalisyə. Boope aba bahobwike, batuugalege ngati bakaja nʉ tʉndʉ ʉtwa kʉbahobosya. Boope aba bikʉala ʉtʉndʉ, batuugalege ngati bakaja nʉ tʉndʉ ʉtwa kʉkola.

³¹ Aba bikubomba ʉtʉndʉ ʉtwa pakiisʉ apa, balingatwinogonaga fijo ʉtʉndʉ uto. Paapo ʉtʉndʉ toosa ʉtwa pakiisʉ apa tukwisa kakinda.

³² Po ngulonda ʉkuti mulingapaasyaga isya pakiisʉ apa. ʉnniyambala ʉjʉ akaja nʉ nkiikulu, abagile ʉkubomba isya Ntwa kisita kuja ni sysa kwijaaja, ikwinogona muno abagiile ʉkunkyyela ʉNtwa.

³³ Looli ʉnniyambala ʉjʉ ali nʉ nkiikulu, ali ni sysa kwijaaja nydingi, ikwinogona muno abagiile ʉkunkyyela ʉnkasi,

³⁴ ni nyiinogono syake sikeja ni fibafu fibili. Joope ʉnkiikulu unkenja, abagiile ʉkubomba isya Ntwa kisita kuja ni sysa kwijaaja, ikwinogona isya kuja ngolofu mu mbili gwake na mu ndumbula jaake. Looli ʉnkiikulu ʉjʉ ali nʉ nnyambala, ali ni sysa kwijaaja nydingi, ikwinogona muno abagiile ʉkunkyyela ʉndʉme.

³⁵ Amasya aga ngubabuula kuka jaaka kokuti ngulonda ʉkubakʉngə, looli ngulonda ʉkubatʉula. Ngulonda mutuugalege na kajilo aka kabagiisye, mummbombelege ʉNtwa kisita kwijaaja.

³⁶ Linga ʉmündʉ jumo ikwaga atikubomba kanunu kʉ mwanaake ʉndindwana, paapo ikunkaanisa ʉkwegigwa, kangi ifyinja fyake ifya kwiegigwa fikukinda, ʉmündʉ ʉjo linga ikwaga sikulondigwa eegigwe, po ammwitikisyə ʉkwegigwa. Apo bo akatula inongwa.

³⁷ Linga ʉnniyambala ʉjungı atumwile jʉwjo kʉ bwigane bwake ʉkuti ʉmwanaake alingeegigwa, linga akafimbilisigwa ʉkubomba bo ʉlo, kangi linga ikulonda ʉkunndindilila ʉmwanaake, po alingammwitikisyə ʉkwegigwa. ʉnniyambala ʉjo joope ikubomba kanunu.

³⁸ Po ʉjʉ ikummwitikisyə ʉmwanaake ʉkwegigwa ikubomba kanunu. Joope ʉjʉ atikummwitikisyə ikubomba kanunu ʉkukindapo.

³⁹ Po ʉnkiikulu atuugalege nʉ ndʉme akabalilo koosa aka ali kʉ buuumi. Looli linga ʉndʉme awfile, apo ikuja mwabuke ʉkwegigwa nʉ mundʉ gwesa ʉjʉ ikunndonda, looli ʉndʉme ʉjo ajego mwitiki gwa Ntwa.

⁴⁰ Leelo mu nylinogono syangu paakipo ʉmfwile ʉjo asyale kisita kwiegigwa. Ngwinogona ʉkuti na niine Mbepo gwa Kyala ikʉandongosya ʉkujoba inongwa isyo.

8

Isya findʉ ifi bikusoosiga nkwiipuuta kʉ fifwani

¹ Mwaliindaalʉsiisyے inongwa isya findʉ ifi bikusoosya bo bikwiipuuta kʉ fifwani.* Mmeenye mukujoba mukuti, “Uswe twesa tuli bamanyi.” Sysa nalooli, leelo ʉbumanyi bukuabapela abandʉ ʉkaja na matingo. Looli ʉlwgano lo ʉlh lukubakasya abandʉ ndwitiko.

* **8:1 8:1** Ifindʉ ifi bikusoosya bo bikwiipuuta kʉ fifwani Nkabalilo kala, Iwali Iwiho lwa kiisʉ ikyo ʉkuboola ifinyamaana ku fifwani ifya gyabaakyala, na kutwala inyama ku sokoni kukuulisya.

² Linga ʉmundu ikwibona ʉkuti asimeenyē simo, ʉjo akamanya muno ikəlondeligwa ʉksyagania.

³ Looli ʉmundu ʉju annganile Kyala, ʉjo jo ʉju ikumanyigwa na Kyala jʉujo.

⁴ Po isya kulya inyama isi bafisookiisye ififwani, ʉswe twesa tumeenyē bo ʉlu mukujoba ʉkuti, "Utandu ʉtu tukwipuutigwa na bandu tukaja na mbombo najimo pakiisa apa." Kangi tumeenyē ʉkuti, "Aliko Kyala jumojwene itolo."[†]

⁵ Sya nalooli ʉkuti taliko utandu ʉtu abandu bikutujoba ʉkuya bo baakyala, kue ko ku mpaalangā, pamō pakiisa. Nalooli utandu ʉtu abandu bikati bo baakyala twingi, na ʉtu abandu bikuti batwa twingi,

⁶ looli kʉmyitʉ ʉswe,

Aliko Kyala jumojwene itolo, jo Taata,

jo ʉju aapelite utandu toosa,

jo ʉju ʉswe tukutuugala mmyake.

Aliko ʉNtwa jumojwene itolo, jo Jesu Kilisiti,

jo ʉju utandu toosa təpeliigwe ʉkwendela mmyake,

jo ʉju ʉkwendela mmyake tuli nū bʉumi.

⁷ Looli kukaja kokuti abiitiki boosa basimeenyē kanunu inongwa isi. Balipo abandu abaa baaliisibili fijio ʉlwia ʉlwa kwipuuta kʉ fifwani. Akabalilo aka bo bikulya inyama, bakaali bikwinogona ʉkuti inyama isyo mwiko, paapo bafisookiisye ififwani. Po mu ndumbula syabo inyoonywa bikutaa migwa fijio, bikwibona ʉkuya banyakali.[‡]

⁸ Looli ifindu fitikutubiika kifuki na Kyala. Linga tukufileka ʉkuya, tutikwagilwa nafimo. Kangi linga tukulya, tutikongeleligwa nafimo.

⁹ Po ʉlo mwikeetege kanunu, ʉbwabuke bwinu buringajaga bwa kubasobesa abiitiki abaa ndumbula inyoonywa.

¹⁰ Paapo ʉmwitiki ʉgwa ndumbula inyoonywa, abagiile ʉkukubona ʉgwe gwe kwibona ʉkuti usyageenie, ʉli nnyumba ijaa kwipuutilamo kʉ fifwani, kulya inyama. Bule, mu ndumbula jaake atikwinogona ʉkuti joope abagiisye ʉkuya inyama isi sisoosiigwe kʉ fifwani? Bule, atikwibonaga ʉkuti ikufiipuuta?

¹¹ Kali ilyo, ʉnnino ʉmoonywa, ʉju Kilisiti aalimfwiliile, ikusobesigwa, paapo kwinogona ʉkuti ʉli mmanyi.

¹² Po apa mukutula inongwa kʉ baamyinu ndwitiko, nū kubafulasya indumbula syabo inyoonywa. ʉkəbomba bo ʉlo, mukutula inongwa kwa Kilisiti jʉujo.

¹³ Po linga ifindu ifi ngalya, fikunsobesa ndwitiko ʉmwitiki mwinangu, apo ndikwisa kalyamo siku inyama, ʉkuti ʉmwinangu alingasoba.

9

Ubəlagili ni mbombo sya batumigwa

¹ Bule, ʉne ngaja mwabuke? Bule, ʉne ngaja ntumigwa? Bule, ʉne ngaalimmbwene ʉNtwa gwitu Jesu? Bule, ngaja jo ʉne naalyandiisye ikipanga kyinu ikya Kyala kʉ maka agaa Ntwa Jesu?

² Nalinga abandu abangi bikumbona ʉkuti ngaja ntumigwa, looli kʉmyinu ʉne ndi ntumigwa, paapo ikipanga kyinu ikya Kyala, kimanyilo iki kikanangisya ʉkuti ʉne ndumiigwe nū Ntwa.

³ Po abandu aba bikusitaaka ʉne ʉkuti ngaja ntumigwa, nikubabuala nikuti,

⁴ baati, ʉswe twe batumigwa baa Kyala, takabagisya ʉkueeligmwa ifya kulya ni fya kʉnwa kʉnongwa jaa mbombo ij?

⁵ Bule, takabagisya ʉkwenda injila na bakasi biitū abiitiki, bo ʉlu bikwenda nabo injila Peeteli na batumigwa abangi, na banuguna baa Ntwa Jesu?

⁶ Baati, jo ʉne na Balinaba twibeene, twe tukulondigwa ʉkəbomba imbombo ijingi ʉkuti tukabe ʉmfwalo?

⁷ Jo nsikalik nki ʉju ikubuuka kəkulwa ʉbwite, ikwhombwa ikyama kyake? Jo jwani ʉju ikubalya mu ngunda gwake, looli atikusubila ʉkuya ifi aabyele? Kangi jo jwani ʉju ikutima antiimo kisita kʉnwamo ʉlkama mu ntiimo gwake?

⁸ Inyiinogono isi sysa bandu itolo. Looli ni ndagilo sysa Moose sikulingaania bo ləluəlo.

[†] 8:4 8:4 Bala kalata gwa ʉkukumbuka Ingomeelesyo 6:4. [‡] 8:7 8:7 Abakulumba nkipanga kya Kyala baabasofyaga abandu ʉkuya, paapo biinogonaga ʉkuti, ʉkuya inyama isi sisoosiigwe kwa gyabaakyala kukaja mwiko ku biitiki, paapo gyabaakyala gikaja na mbombo najimo. Looli abandu abaa paasi nkipanga kya Kyala, biinogonaga ʉkuti gyabaakyala gikaali gili na maka, baatiilaga fijio ʉkuya inyama isyo.

⁹ Sisimbiigwe umo uke, "Ulingajipinyaga ing'ombe ka kanwa, bo jili pakupuula inganu."^{*} Nkifwanikisyo iki, bale, Kyala ikupaasya syene isya ng'ombe?

¹⁰ Himma! Bule, akaajobile isyo kamyitu? Bo sili! Namanga uju ikulima unghanda, na uju ikutondola mu ngunda gula, boosa bikusubila uke ti bikkufyaga ifya kujabana.

¹¹ Uswe tulumbiliile iNdumi iNunu kamyinu, bo ulwa mundu uju ikubyalya imbeju. Bule, ko kukulumba ukusubila utandu ukufuma kamyinu, utwa kutatuala mu mbili, bo ulwa mundu uju ikutondola?

Pauli ikukaana ukwambilila ifya kuntuula

¹² Linga abangi babagiisye ukupeeliga wa utandu ukufuma kamyinu, bale, uswe tukabagisya ukukindapo ukukaba?

Looli uswe takaamelile ifi tubagiisye ukubombeliga na nuumwe, leelo tulinkwikasya ndi syosa uke talingabasigila abandu ukwitiika iNdumi iNunu ijaa Kilisiti.

¹³ Bule, mukamanya uke ti aba bikubomba imbombo mu tempeli bikukaba ifindu fyabo ukufuma mwi ikemo ili biketwala mu tempeli? Kokuti mukamanya uke ti aba bikubomba imbombo pa kigemo, bikwambilila ifindu fyabo ukufuma mwi ikemo ilya pa kigemo?

¹⁴ Kangi uNtwa Jesu alagiile babuubo uke, aba bikulumbilila iNdumi iNunu bikulyaga ukufuma mu mbombo ijo.[†]

¹⁵ Looli une ngasuumamo nafimo ndi ifyo ifi mbagiisye ukupeeliga. Kangi ndikabasimbila uke ti mumbepo ifyo. Kamyangu paakipo ukufwa, ukukinda umundu ukusigila ukwituufya ukulumbilila iNdumi iNunu kisita kahombigwa.

¹⁶ Une ngabagisya ukwituufya kanongwa jaa kulumbilila iNdumi iNunu, namanga ijo jo mbombo iji mpaka njibombe, paapo Kyala aandagile ukujibomba. Kangi ahili kamyangu, linga ndikulumbilila iNdumi iNunu ijo!

¹⁷ Linga naabombaga imbombo iji ka bwigane bwang, ngali ngusubila ifya kahombigwa. Looli linga jo Kyala uju ambeele imbombo iji ka bwigane bwake, bukaja bwigane bwang,

¹⁸ po ifihombigwa fyangu fyo filiku? Ifihombigwa fyangu ko kubapa abandu iNdumi iNunu kisita kahombigwa, kisita kumela ifi mbagiisye ukupeeliga, kunongwa jaa mbombo iji.

Isi abatumigwa bikulondigwa ukubomba

¹⁹ Une ngaja ntumwa gwa mundu, ndi mwabuke, loli niibiikile ukaja ntumwa gwa bandu boosa, uke ti mbatwale abandu abingi kwa Kilisiti.

²⁰ Ka Bajuuta naabombaga ulwa Bajuuta, uke ti mbatwale aBajuuta kwa Kilisiti. Kuli bala bikusikonga indagilo syabo, naali bo ulwa aba bikusikonga, nalinga ngaja ntumwa gwa ndagilo syabo, uke ti mbatwale aba bikusikonga indagilo isyo kwa Kilisiti.

²¹ Kangi kuli bala bakasimanya indagilo sya Bajuuta, naali bo ulwa mundu uju akasimanya indagilo isyo, uke ti mbatwale kwa Kilisiti. Sitikunangisya uke ti ngaja ni ndagilo nkyeni mwa Kyala, loli ndi nasyo paapo ngusikonga indagilo sya Kilisiti.

²² Ka bandu aboonywa, niibiikile ukaja moonywa, uke ti mbatwale kwa Kilisiti. Ka bandu boosa niipelile ukaja mwinaabo, uke ti ka njila syosa mbapoke bam.

²³ Ngubomba isi syosa kunongwa jaa Ndumi iNunu, uke ti nje ndiilanisi na bangi isajo syake.

²⁴ Abandu bo bikutolana ukubopa ulubilo, boosa bikubopa. Bule, mukamanya uke ti jumojwene jo uju ikatola? Liilino mubopege fijo uke ti mutole.

²⁵ Aba bikutolana mu ngino, bikwitiira fijo nu kwitendekesyia imibili gyabo, uke ti batole. Uju ikutola, ikwambilila ingiga iji jikoonangika. Looli uswe tukubomba bo ulo, uke ti twambiliile ingiga iji jikoonangika siku.²⁶ Babuubo na niine ndikabopa bo ulwa mundu uju ikubopa kisita nyango, kangti ndikulwa bo ulwa mundu uju ikukoma itolo ikibuli mu mpaalanga.

²⁷ Looli ngugutaa mya nu kugwisibisa umbili gwang, ukwitiima, uke ti bo mbalumbiliile abandu abangi iNdumi iNunu, ndingisa kukaanigwa na Kyala.

10

Isi sikunkalasya Kyala

* 9:9 9:9 Bala kalata gwa ukukumbuka Ingomeelesyo 25:4. Ubujobi ubu kokuti Ing'ombe jibagiile ukulya inganu bo jili pakupuula, ugo go mfawlo gwa mbombo jaake. † 9:14 9:14 Jesu aajobile uke, "Umbombeli ikulondigwa ukupeeliga ifi afumbilwe na bandu aba ikubabombela." Bala kalata gwa Matai 10:10.

¹ Baamiyitu ndwitiko, ngiigana ukati mulingasyagania isya biisakulu biita bo bikwenda ndungalangala, ukati boosa baalongsigwaga ni ibingo, kangi boosa baalyendile pakati pa Nyanja iNgeseeufu.*

² Ukolongosigwa ni ibingo, nu kwenda mu nyanja, kamyabo kwali bo ukoosigwa, ukuja baa kunkonga Moose.

³ Akabalilo kala, boosa baalyaga ifindu ifya luko lamolwene, ifi fyafumile kwa Kyala.[†]

⁴ Kangi boosa baanwaga amiisi agaa luko lamolwene, aga gaafumile kwa Kyala. Baanwaga amiisi ukufuma ndwalabwe ulu lwafumile kwa Kyala.[‡] Ulwalabwe ulo lwalongosaniaga nabo, paapo ulwalabwe ulo, aali jo Kilisiti juujo.

⁵ Looli bingi ndi abo baalinkaleesye Kyala, po leelo Kyala aabapyutile, nu kugibalania imifimba gyabo ndungalangala.

⁶ Inongwa isi sya kukeetelamo kumiyitu ukutusoka, tulingisa konyonywa imbiibi, bo abeene muno baanyonywelaga.

⁷ Mulingipuutaga ku tundu utu akaja jo Kyala, bo ulu bamo pakati pamyabo baabombaga. Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, "Abandu baatugeele ukalya nu kanwa, piitaasi balinkumoga imogo sya bulogwe."[§]

⁸ Kangi talingalowaga bo ulu abangi pakati pamyabo baalogilwe, balinkugogigwa abandu 23,000 kwi isiku limo.*

⁹ Kangi talinganggelaga Kilisiti, bo ulu bamo pakati pamyabo baalinngelile, balinkulumigwa ni njoka, balinkufawa.[†]

¹⁰ Kangi mulingiibunesyaga bo ulu abangi pakati pamyabo baaliibunesiisy, balinkugogigwa nu gwandumi uju aaputaga.[‡]

¹¹ Po syosa isi syabaagile abeene, sysimbiigwe ukuja sya kukeetelamo, ukutusoka uswe twe baa mmasiku aga agaa kummaliikisyo.

¹² Po uju ikwibona ukuti iimile kanunu, iikeetege alingisa kugwa!

¹³ Ingelo isi sibaagile, sili bo isi bikugelligwa abandu abangi kukuti isiku. Kyala jo gwa bwanalooli, atikabaleka ukuti mugeligwe ukukinda amaka giinu. Looli bo mukugelligwa, ikubapapo injila ijaa kusookelamo, ukuti muje na maka agaa kuumiiilila.

Ifindu iFiikemo ifya Ntwa ni findu ifya kusoosya ku mbepo inyali

¹⁴ Po leelo bakundwe, mwepukege ukwipuuta ku tundu utu akaja jo Kyala!

¹⁵ Ngujoba bo ulo kamyinu, mwe muli na mahala, mwinogone kanunu isi ngujoba.

¹⁶ Bo tukugwa ulupi kwa Kyala ku kikombe iki tukanwela pa Findu iFiikemo, bule tetikuja nu buliilanisi na Kilisiti mwi ilopa lyake? Kangi bo tukumenya ikisyesye nu kalya, bule tetikuja nu buliilanisi mu mbili gwa Kilisiti?

¹⁷ Kuli ni kisyesye kimokyene itolo. Nalinga uswe tuli bingi, looli tuli mbili gamogwene, paapo tuli nu buliilanisi nkisyesye iki kimokyene.

¹⁸ Namukeete inyihio isya Banyaasilaili abaa ijolo. Aba baalyaga iikemo ili basoosiisyne pa kigemo, baali nu buliilanisi na Kyala.[§]

¹⁹ Po ngulonda ukujoba liliku? Bule, utandu utu abandu abaa kamyinu bikusoosya ku iffwani, tuli ni mbombo jojoosa? Bule, ififwani ifyo fili nu buumi?

²⁰ Himma! Fsi ngujoba syo isi, ukuti iikemo ili bikusoosya abapanja, batikunsookesya Kyala, looli bikusoosya ku mbepo inyali. Une ngiigana umwe ukuja nu buliilanisi ni mbepo inyali.

²¹ Mukabagila ukunwa nkikombe ikyu Findu iFiikemo, kangi ukunwa nkikombe ikyu mbepo inyali. Bubuubo mukabagila ukulya iFindu iFiikemo, po kangi ukulya ifindu ifya mbepo inyali.

²² Baati, tukulonda ukunkalasya Kyala? Bule, tuli na maka ukukinda amaka gaake?

Imbombo isya kuntuufya Kyala

²³ Bamo pakati pamyinu bikuti, "Tuli baabuwe ukabomba syosa isi tukulonda," leelo une nguti, sikaja syosa isi sili ni fya kukabamo abiitiki biiniinu. Nalinga bikuti, "Tuli baabuwe ukabomba syosa isi tukulonda," leelo une nguti, sikaja syosa isi sikubakasya abiitiki biiniinu.

* **10:1 10:1** Bo babopile ukufuma ku Misili, Kyala aabalongwisye ni ibingo, baalyendile pakati pa nyanja iji jili pakati pakuusi ikyu Misili ni kya Isilaili. Inyanja ijo baajitigi iNyanja iNgeseeufu. Fyali fiika ifikulumba. Bala kalata gwa Ukusooka 13:21-22; 14:21-29. † **10:3 10:3** Bala kalata gwa Ukusooka 16. ‡ **10:4 10:4** Bala kalata gwa Ukusooka 17:1-7. § **10:7 10:7** Bala kalata gwa Ukusooka 32:6. * **10:8 10:8** Bala kalata gwa Imbalilo 25:1-9. † **10:9 10:9** Bala kalata gwa Imbalilo 21:4-9. ‡ **10:10 10:10** Bala kalata gwa Imbalilo 16:41-49. § **10:18 10:18** Bala kalata gwa Abanyaleebi 7:5-10.

²⁴ Kukuti mundu alingasilondaga isi sikantuula mwene, looli asipaasyege isi sikubatuula abiinaake.

²⁵ Inyama isi bikuulisa mu sokoni, mulyege kisita kulaalusya laalusya ukuti sifumile kuegu. Inyama isyo silingabataamyaga mu ndumbula syinu,

²⁶ paapo Kalata uMwikemo ikuti, "Ifisu fyosa pamopeene nu tundu toosa utu tulimo fya Ntwa."*

²⁷ Umundu uju akaja mwidiki linga akukooliile kukalya, linga kulonda, buakaga itolo, ukalyege fyosa ifi akutendekekiisye. Ulingalaalusyaga laalusyaga ukuti iffumile kuegu. Inyama isyo silingakutaamyaga mu ndumbula jaako.

²⁸ Looli linga umundu ikukubuula ukuti, "Ifindu ifi basoosiisye ukuja ikemo ku ffwani," apo somma ukalya, ukuti umundu uju akubuulile alingataamigwaga, kangi ukuti indumbula jilingataamigwaga.

²⁹ Ndikuti indumbula jaako jilingataamigwaga, looli indumbula jaake umwene jilingataamigwaga.

Fiki ubulungi ubwa mu ndumbula jaa mundu ujungi, jibapinye ubwabuke bwang?

³⁰ Linga une ngulya ifindu ifyo ngungngwila ulipi Kyala, fiki ngulongigwa kunongwa jaa findu ifi nungngwiliile ulipi Kyala?

Ukubapaasya abangi

³¹ Po kokoosa aka mukalya pamo ukunwa, pamo akangi kokoosa aka mukubomba, mubombege ukantuufya Kyala.

³² Mulingabafulasyaga abandu mu ndumbula, baje Bajuuta, pamo balingaja Bajuuta, pamo abiitiki biiniinu.

³³ Mujege bo une. Ngwijuala ndi syosa isi ngabomba, ukati abandu boosa sibahobosyege. Ndikubomba bo ulo ukuti une ngabemo, looli bakabemo abandu bingi, ukuti bapokigwe.

11

¹ Mukongege akajiilo kangu, bo apa niine ngukonga akajiilo akaa Kilisiti.

Hlubaatiko hlwa kwipuuta nkipanga kya Kyala

² Ngubatuufya paapo mukangumbuka kuli syosa, nu kukola imanyisyo isi naalyambiliile nu kubamanyisya.

³ Po ngulonda musyaganie ukuti untu* gwa nnyambala jo Kilisiti, untu gwa nkiikulu jo nnyambala, nu ntu gwa Kilisiti jo Kyala.

⁴ Nkipanga kya Kyala, unnyambala gwesa uju ikwikinga kuntu bo ikwipuuta pamo bo ikukunguluka, ujo ikunsusya Kilisiti uju jo ntu gwake.

⁵ Joope unkiikulu uju atikufwala ikitambala kuntu bo ikwipuuta pamo bo ikukunguluka, ujo ikunsusya unnyambala, uju jo ntu gwake. Afwene na uju amwile ulupuju.

⁶ Linga unkiikulu atikufwala ikitambala kuntu, fikuti amwege inywili syake syosa. Paapo sya soni ku nkiikulu ukumwa inywili syosa, po kanunu ukufwala ikitambala kuntu.

⁷ Sitikulondigwa ku nnyambala ukufwala kokoosa kuntu, paapo umwene kifwanikisyo ikya Kyala, kangi ali nu basisya bwa Kyala. Looli unkiikulu awfalege, paapo ali nu basisya ubwa nnyambala.

⁸ Namanga Kyala akaalimpelile unnyambala jula Atamu ukufuma ku nkasi Efwa, looli aalimpelile unkiikulu jula ukufuma ku nnyambala.

⁹ Kangi Kyala akaalimpelile unnyambala jula Atamu kyunongwa jaa nkasi, looli aalimpelile unkiikulu jula Efwa kyunongwa jaa nnyambala.

¹⁰ Kunongwa jaa isyo syosa, na kunongwa jaa bandumi, abakiikulu bikalondigwa ukunangisya ukuti bulipo ubulagili pamwanya pamyabo.

¹¹ Looli nkyeni mu Ntwa, unkiikulu ikunsusbila unnyambala, joope unnyambala ikunsusbila unkiikulu,

¹² namanga unkiikulu ugwa kwanda aapeliigwe ukufuma ku nnyambala, lululo joope unnyambala ikupapaigwa nu nkiikulu. Looli syosa sikufuma kwa Kyala.

¹³ Po namutumule jujuumwe. Bule, kanunu unkiikulu ukwipuuta kisita kufwala ikitambala kantu?

¹⁴ Bale, syope ni nyiiho isya bandu sitikunangisya ukuti, linga unnyambala ali ni inywili indali, sya soni kumyake?

* **10:26 10:26** Bala kalata gwa Isabuli 24:1. * **11:3 11:3** Untu Kokuti Umundu umwene bulagili pamo Umundu uju bo bwandilo.

¹⁵ Nu kati unkiikulu linga ali ni nywili indali,[†] bule, sitikutwala ubusisa kumyake? Sili bo ulo paapo apeeliigwe inywili indali ukaja bo ulwa kitambala ikyu kwikinga kuntu.

¹⁶ Looli linga umundu ikukaanika inongwa isya kwikinga kuntu, uswe ni fipanga ifya Kyala tukaja nu lwiho elangi.

Akaijilo akabiibi ku Findu iFikemo

¹⁷ Po ndi nasyo isingi isya kabalagila. Ndi isi ndikubatuufya, namanga ingomaano syinu, sitikutwala ifya kakabamo.

¹⁸ Akaa kwanda, mibiliike ukuti bo mubungeene nkipanga kya Kyala, mukutapakan. Isi mbiliike, simo ngusiti.

¹⁹ Bule, mukwinogona ukuti mpaka mutapakan? Bule, mukulonda bamanyigwe aba blikwibona ukuti bagagisye nkyeni mwa Kyala?

²⁰ Keeta, bo mubungeene, ifi mukalya fikaja Findu iFikemo fya Ntwa Jesu,

²¹ namanga bamo mmeynu bikulya mbimbibi ifindu fyabo, kisita kulya na biinaabo. Hyo likubapela bamo ukaja ni njala, bamo bikagaala.

²² Isi sya soni! Bule, mukaja ni nyumba isi mubagiile ukulilamo nu kunwa? Fiki mukukfujula ikipanga kya Kyala, nu kabakosya isoni aba bakaja nafyo nafimo? Bule, mbabuule siliku? Mbatuufye? Himma! Ku nongwa isi ndikubatuufya.

Ifindu iFikemo bo muno sikulondeligwa ukulya

(Matai 26:26-29; Maalika 14:22-25; Luuka 22:14-20)

²³ Imanyisyi isi naalyambilile ku Ntwa syo isi naabamanyiisye umwe. Naababuulile ukuti, pakilo kila iki baalinndiiliile uNtwa Jesu, alinkwega ikisyesye,

²⁴ alinkwaga ulapi kwa Kyala, alinkukimena, alinkuti, "Ugu go mbili gwangu, ugu guningiigwe kunongwa jiiuu. Mubombege bo ulu ukangumbuka une."

²⁵ Kangi bo baliile ifindu, Jesu alinkwega ikikombe ikyu fинга,[‡] alinkuti, "Ikikombe iki ikyu fинга lo lwitikano ulupya mwi ilopa lyang.[§] Bwila bo mukunwa, mubombege ukangumbuka une."

²⁶ Po bo mukalya ikisyesye ikyo, nu kunwa ikikombe ikyo, mukufumusya ukufwa kwa Ntwa mpaka akabalilo aka aikwisa.

²⁷ Umundu gwesa uja ikulya ikisyesye ikyu Ntwa nu kunwa ifinga ijo kisita lwimiko, ikutula inongwa, namanga agwileemwe umbili ni ilopa lya Ntwa.

²⁸ Po leelo umundu ijjeeneesyege taasi juujo, po alyege ikisyesye ikyo nu kunwa ifinga ijo,

²⁹ namanga umundu linga ikulya ikisyesye nu kunwa ifinga kisita kumanya ukuti mibili gwa Ntwa,* uja ikwibiika mbulungi bwa Kyala.

³⁰ Fyobeeene balipo bingi pakati paminyu aba boonywa na babine, kangi bamo bafwile.

³¹ Linga twijeeenesiise jujuuswe taasi, bo tukaali ukulya, ngali tutikulongigwa.

³² Looli linga tukulongigwa nu Ntwa, apo tukumanyisigwa ukuti tulungiisa kulongigwa, bo ulu bikulongigwa abandu aba bakamanya Kyala.

³³ Po leelo baamyitu ndwitiko, bo mubungeene pakulya, muguulilanege.

³⁴ Linga umundu ali ni njala, alyege kakaaja kaake, ukuti ukubungaana kwinu kulingabapelelaga ukulongigwa. Kangi bo ngwisa, angasitendekesyu kanunu isi sisyele.

12

Fikungilwa ifya Mbepo Mwikemo

¹ Po baamyyitu ndwitiko, ngiigana ukuti mulingasyagania isya fikungilwa ifya Mbepo Mwikemo.

² Mumeenye ukuti bo muli bapanja, mwasyobigwaga nu kulongosigwa kulkwipuuta ka fiftwani ifi fitikujoba.

³ Po leelo nikubabuula nikuti, umundu uja ikulongosigwa na Mbepo gwa Kyala, akabagila ukujoba ukuti, "Jesu agunigwe." Kangi umundu uja atikulongosigwa na Mbepo Mwikemo, akabagila ukujoba ukuti, "Jesu jo Ntwa."

⁴ Fikungilwa ifya loko nu loko, looli fikufuma kwa Mbepo jumojwene.

⁵ Ubabombeli ka Ntwa bwa loko nu loko, looli uNtwa uja ikabombeliga ali jumojwene.

⁶ Embombo sya loko nu loko, looli Kyala ali jumojwene, uja ikutupela uswe twesa, ukubomba imbombo isyo syosa.

* 11:15 11:15 Inywili indali Akabalilo ako lwiho ulwa bakiikulu ukukusa fijo inywili ukaja ndali. † 11:25

11:25 Ifinga Bala ku Isyakulingaan. § 11:25 11:25 Ulwitikano ulupya mwi ilopa lyang Bala iisyu #lwitikano ku Isyakulingaan. * 11:29 11:29 Umbili gwa Ntwa Kokuti ubuliilanisi ubwa bandu abaa nkipanga kya Kyala.

⁷ Kukuti mundu apeeliigwe ukunangisya pabwelu imbombo isya Mbepo Mwikemo, ukuti abandu boosa bakabege.

⁸ Umundu jumo apeeliigwe na Mbepo amasyu agaa mahala, ujungi apeeliigwe amasyu agaa bumanzi na Mbepo jujujo.

⁹ Mbepo jujujo jumojwene, ikampela jumo ukaja nu lwitiko, ujungi ikampela ukaja ni fikungilwa ifya kubumbulasya ababine,

¹⁰ ujungi ukabomba ifika, ujungi ubukunguluka, ujungi ukusimanya imbepo inyali na Mbepo gwa Kyala, ujungi ukajoba injobelo imbya, ujungi ukusisanusya injobelo isyo.

¹¹ Imbombo syosa isi ikabomba Mbepo jujujo, kangi ikampapo kukuti mundu bo muno iiganile Mbepo.

Umbili guli nu tumbakaasya twingi

¹² Bo muno gujiliile umbili gwa mundu, mo muno gujiliile umbili gwa Kilisiti.* Umbili kandi kamokeene, looli guli nu tumbakaasya utwingi. Na paapo twingi, twa mbili gumogwene.

¹³ Uswe twesa, taje Bajuuta pamo aba bakaja Bajuuta, taje batumwa pamo taje baabuke, twalyosigwe na Mbepo jumojwene, ukuti taje mbili gumogwene. Kangi twapeeliigwe Mbepo jumojwene, Mbepo gwa Kyala.

¹⁴ Umbili gutikaja kambakaasya kamokeene, looli tumbakaasya twingi.

¹⁵ Linga ikilundi kyatigi, "Paapo une ngaja kiboko, po ngaja gwa mbili," bale, ikilundi iki ngali kitikuja kya mbili?

¹⁶ Linga imbulukutu joope jaatigi, "Paapo une ngaja kisige, po ngaja gwa mbili," bale, imbulukutu iji ngali jitikuja jaa mbili?

¹⁷ Linga umbili goosa gwali kisige, ukupilika ngali kuli buleebale? Pamo linga umbili goosa gwali mbulukutu, ukunuusya ngali kuli buleebale?

¹⁸ Looli Kyala akabaatiike kukuti kambakaasya akaa mbili bo muno iiganile umwene.

¹⁹ Linga umbili gwali na kambakaasya kamokeene itolo, bale, ngali mbili nki?

²⁰ Po utumbakaasya twingi, leelo umbili guli gumogwene.

²¹ Kisige kikabagila ukukibuala ikiboko ukuti, "Ugwe ukaja nu butuuli nabumo kamyangu." Goope antu gukabagila ukagabuala amalundi ukuti, "Umwe mukaja nu butuuli nabumo kamyangu."

²² Looli utumbakaasya utwa mu mbili utu tukaboneka ukaja toonywa, to utu tulii ni bombo fiijo.

²³ Kangi utumbakaasya utu tukaboneka ukaja twa kukosya isoni, to utu tukutwimika fiijo. Toope utumbakaasya utu tutikulondigwa ukaboneka pabwelu, ato to utu tukutwifisa fiijo.

²⁴ Kangi utumbakaasya utu tukaboneka ukaja tununu, tutikutufisa bo utangi. Looli Kyala agabaatiike kanunu umbili, utumbakaasya utu tutikwimikigwa, umwene ikutwimika fiijo,

²⁵ ukuti kulingajapo ukutapukana mu mbili, looli utumbakaasya toosa tutuulanegi.

²⁶ Akambakaasya kamo linga kafuleele, toosa tukufulala pamopeene nako. Kangi linga akambakaasya kamo kikwimikigwa, toosa tukaja nu lasekelo pamopeene nako.

²⁷ Bo muli na numwe, muli mbili gwa Kilisiti. Kukuti mundu kambakaasya mu mbili ago.

²⁸ Po nkipanga kya Kyala, ababiikile ukaja baa kwanda abatumigwa, abaa babilu abakunguluka, abaa butatu abamanyisi. Po alinkababiika abapela ifika, abaa fikungilwa ifya kubumbulasya ababine, abaa fikungilwa ifya butuuli ka bangi, ifya bulongosi, ni fya kujobeloa mu njobelo imbya.

²⁹ Bale, abandu boosa batumigwa? Bale, abandu boosa bakunguluka? Bale, abandu boosa bamanyisi? Bale, abandu boosa bikupela ifika?

³⁰ Bale, abandu boosa bali ni fikungilwa ifya kubumbulasya ababine? Bale, abandu boosa bikujobeloa mu njobelo imbya? Bale, kangi abandu boosa bapeeliigwe ukusanusya injobeloa?

³¹ Po mwijuelege ukukaba ifikungilwa ifikulumba.

Une ngubanangisya injila inunu fiijo, ukukinda injila isingi syosa.

13

Hugano

¹ Poope nalinga ngujoba injobelo syosa,
 isya bandu ni sya bandumi,

* **12:12 12:12** Umbili gwa Kilisiti Kokuti Abandu boosa baa Kyala pamo Ikipanga kya Kyala.

looli linga ngaja nu lugano,
ngali ndi bo ikyela itolo, iki kikulila,
nu njwego ugwa ibangala.

² Kangi nalinga ndi ni kikungilwa ikya bukunguluka,
nu kusimanya syosa isya mbutiit, na mahala goosa,
nalinga ndi nu lwitiko ulunywamu
ulwa kusaamisyia ifyamba,
looli linga ngaja nu lugano,
bo ndi gwa itolo.

³ Kangi nalinga ngusoosya ikyuma kyangu kyosa,
ukubapapo abalondo,
nalinga ngwisoosya umbili gwangu,
ukuti gupye mmooto,*
linga ngaja nu lugano,
ndikukabamo nafimo.

⁴ Ulugano lukupela ukumiiilila,
ukuja bape, ukasita kuja na kabini,
ukasita kwituufya, ukasita kwijumbika.

⁵ Ulugano lutikupela ukubiilaamwa abangi,
lutikupela ukwinogona syene isyit,
lutikupela ukukalala mbibimbibi,
nu kukumbuka imbiibi isya bandu.

⁶ Ulugano lukupela ukusita kusekelela ububiibi,
looli ukusekelela isya bwanalooli.

⁷ Ulugano lukupela ukumiiilila syosa,
ukuja nu lwitiko akabalilo koosa,
ukuja nu lasubilo akabalilo koosa,
nu kwijuhala ndi syosa.

⁸ Ulugano lutikumalikamo siku.
Looli ubukunguluka bukumalika,
ukujoba injobelo kukumalika,
ubumanyi bukukinda.

⁹ Namanga tasyageenie mbunandi,
kangi tukukunguluka mbunandi.

¹⁰ Looli bo kwisile ukusita kwagilwa,
isi syagiilwe sikhisa kumalika.

¹¹ Bo ndi nkeke naajobaga isya bukeke, amahala gaali gaa bukeke, niinogonaga ulwa bukeke. Looli paapo ndi nkusi, isya mbukeke nsilekile.

¹² Namanga akabalilo aka tukufwana tukukeetela nkikeetelo ndufunienie, looli akabalilo aka kikwisa tukwisa kufibona na maaso muno fijiilile. Akabalilo aka tasyageenie mbunandi. Looli akabalilo aka kikwisa, tukwisa kusyagania loosa, bo muno Kyala atumanyiile uswe.

¹³ Po fitatu ifi aafitikumalika siku, ulwitiko, ulusubilo nu lugano. Looli ndi ifyo, ulugano lo lakkulumba.

14

Ifikungilwa ifikulumba nkipanga kya Kyala

¹ Mwijuulege ukuja nu lugano pakati paminyu, kangti mwijuulege ukulondola ifikungilwa ifya Mbepo Mwikemo, fijo ikikungilwa ikya bukunguluka.

² Umunda uju ikujoba injobelo imbya, atikujoba na bandu, looli ikujoba na Kyala. Isi ikujoba akajapo uju ikusyagania. Umwene ikujoba isya mbutiit, ka maka agaa Mbepo gwa Kyala.

³ Looli uju ikujoba isya bukunguluka, ikujoba isya kubajenga abiitiki ndwitiko, isya kubakasya nu kubashubisia.

⁴ Uju ikujoba injobelo imbya, ikwikasya juujo, looli uju ikukunguluka ikukikasya ndwitiko ikipanga kya Kyala.

* 13:3 13:3 *Ukuti gupye mmooto* Mwa baakalata bambo abaa ijolo basimbile *Ukuti niituufye*.

⁵ Üne niiganile ümwe mwesa mujobege injobelo imbya, looli fijo niiganile mukungulukege. Namanga ikiküngilwa iky a bükunguluka kiküumba ükükinda iky a kujoba injobelo imbya, kisita kusanusya. Kanunu asanusye ükuti akikasye ikipanga kya Kyala ndwitiko.

Ükükijenga ikipanga kya Kyala

⁶ Baamiyitu ndwitiko, bale, linga niisile kumyinu na kujoba injobelo imbya, mukukabamo ifiki? Mutikükabamo nafimo. Looli linga ngubalingaanisa isi Kyala aasetaliile, pamo linga ngujoba isya bumanyi, pamo ngakunguluka, pamo linga ngumanyisy, apo mukukabamo.

⁷ Bo sili na ku tündü ütasita bëumi, ifi fikulila bo fikukubigwa, gaje malonge, fije fisango. Linga fikulila kisita lubaatiko, ümundu abagiile ükumanya bëleebule ükuti lwimbo nki?

⁸ Kangi linga ingangabwite jikulila iisyü ili litikumanyigwa na bandu, jo jwani üju abagiile ükwitendekesyä ku bwite?

⁹ Bo sili kumyinu. Linga mukujoba isi sitikumanyigwa, jo jwani abagiile üküsagania isi mukujoba? Isi mukujoba sikukula nu mbelo!

¹⁰ Pakisü silipo injobelo nyingi, looli jikajako najimo iji jikaja ni mbombo.

¹¹ Po linga ngajimanya injobelo iji ikujoba üjungi, ikuja ngati nheesya kumyangu, kangi nguja ngati nheesya kumyake.

¹² Sili bo ulo kumyinu. Mwiganiile fijo ükaja ni fiküngilwa ifya Mbepo Mwikemo, po mwijüülege fijo ükukaba ifiküngilwa ifi fikükijenga ikipanga kya Kyala.

Ükünsüüma Kyala kue ndumbula na mahala

¹³ Künongwa ijo ümundu üju ikujoba injobelo imbya, ansüüme Kyala ükuti antüüle ükusanusya.

¹⁴ Namanga linga ngwipuuta mu njobelo imbya, indumbula jangü jo iji jikwipuuta, looli amahala gangü gatikükaba nafimo.

¹⁵ Po ngalondigwa ükubomba ifiki? Ngwipuutaga mu njobelo imbya mwa Mbepo Mwikemo, kangi ngwipuutaga na ku mahala gangü. Ngwimbaga mu njobelo imbya mwa Mbepo Mwikemo, kangi ngwimbaga na ku mahala gangü.

¹⁶ Linga kuntuufya Kyala mu njobelo imbya, ümundu üjungi üju akaja ni kiküngilwa iky a kusimanya injobelo imbya, ikujobaga bëleebule ükuti, "Ameni," ku masyü aga akagaagania?

¹⁷ Kümeyako kuntuufya Kyala nalooli, looli abangi bala sitikübaksya ndwitiko.

¹⁸ Ngugwa ülupi kwa Kyala paapo ngujoba mu njobelo imbya ükübakañda ümwe mwesa.

¹⁹ Looli nkipanga kya Kyala niiganile fijo ükujoba amasyü mahaano aga abandu babagiile üküsagania, ükuti mbamanyisy abangi. Hlyo lyo inunu ükükinda ükujoba amasyü 10,000 mu njobelo imbya.

Ikimanyilo ke biitiki na kali aba bakaja biitiki

²⁰ Baamiyitu ndwitiko, mulinguinogonaga bo ülwa bakeke. Ku mbiibi mujege bo ülwa bakeke muno bajüllile, looli mwinogonege bo ülwa bandu abakusi.

²¹ Mwa Kalata üMwikemo sisimbiigwe ükuti,

"Nalooli ku njila ijaa baheesya abaa mbüatali,

aba bikujoba injobelo iheesya,

ngwisa kujoba na bandu aba,

poope batikwisa kumbilikisyä,"*

ikujoba üNtwa Kyala.

²² Po ükujoba injobelo imbya, kimanyilo kuli aba bakaja biitiki, komma ku biitiki. Looli ikiküngilwa iky a bükunguluka kimanyilo ku biitiki, kikaja kya aba bakaja biitiki.

²³ Mu ngomaano syinu isya nkipanga kya Kyala, linga ümwe mwesa mwandise ükujoba mu njobelo imbya, po bikwingila abaheesya pamo aba bakaja biitiki, bale, batikatigi muli ni mbepo?

²⁴ Looli linga mwesa mukukunguluka, po ikwisa ümundu ünheesya pamo üju akaja mwitiiki, ikwimanya ükuti ntalanongwa, ikülongigwa na syosa isi iküpilika.

²⁵ Isi sili mu ndumbula jaake siküja pabwelu, po ikufugama nu kuntuufya Kyala, ikujoba ükuti, "Nalooli Kyala ali pamopeene na numew!"

Ülubaatiko ülwa kwipuuta abiitiki

* 14:21 14:21 Bala kalata gwa Jeesaja 28:11-12.

²⁶ Po baamiyitu ndwitiko, tujobe ifiki? Bo mubungeene pakwipuuta, jumo ali nu lwimbo, ujungi ali ni manyisyo, jumo ikujoba isi Kyala ansetulile, ujungi ikujoba mu njobelio imbya, jumo ikusanusya injobelo. Isi syosa sibombigwege ku nyango ijaajukikasya ikipanga kya Kyala.

²⁷ Linga balipo aba bikujoba mu njobelio imbya, bajobege babilo pamo batatu, balingakindaga apo, bajobege ku njila jaa kuguililana, kangi ajengepo ugwa kusanusya.

²⁸ Linga akajapo ugwa kusanusya, po uju ikujoba injobelo imbya aleke ukujoba nkipanga kya Kyala, looli ajobege mu ndumbula mwene, na kwa Kyala kwene.

²⁹ Boope aba bikukunguluka, bakungulukege babilo pamo batatu, abang'i basipimege isi bikusijoba.

³⁰ Linga jumo ndi aba bikupilikisa, limmwisiile iisyu ilya bersetuli, ugwa kwanda amyeke.

³¹ Kukuti mundu uju ali nu bakunguluka, ajege na kabalilo akaa kujoba, apo abandu boosa bikumanyisiga nu kukasigwa.

³² Uju ikukunguluka ikwijiisya ku bakunguluka abangi.

³³ Namanga Kyala akaja jo Kyala ugwa ndapukano, looli jo Kyala ugwa lutengaano.

Sili bo ulu, abiitiki bo babungeene mfipanga fya Kyala,

³⁴ abakiikulu balingajobaga, paapo bakiitikisiga ukujoba. Looli biijiisyege, bo muno ikujobelala Kalata gwa Ndagilo.

³⁵ Linga bikulonda ukusimanya inongwa simo, babalaalusyege abalume baabo ukujaja, paapo sya soni unkiikulu ukujoba pabwelu nkipanga kya Kyala.[†]

³⁶ Bule, iisyu lya Kyala lyalyandiile kamyinu? Bule, iisyu lya Kyala lyafikile kamyinu kwene?

³⁷ Linga umundu ikwibona ukuti ali ni kikungilwa ikya bakunguluka, pamo ikikungilwa ikingi ikya Mbepo Mwikemo, asyaganiege ukuti isi ngubasimbila, lulagilo ulwa kufuma ku Ntwa Jesu.

³⁸ Uju ikusilaamwa isi, joope mummwilaamwege.

³⁹ Po leelo baamiyitu, mwijuhulege ukulonda ikikungilwa ikya bakunguluka, kangi mulingabasigilaga abandu ukujoba injobelo imbya.

⁴⁰ Looli syosa isi sibombigwege kanunu, kangi ku labaatiko.

15

Ukusyuka kwa Kilisiti

¹ Po baamiyitu ndwitiko, ngulonda ukubakumbusya iNdumi iNunu iji naalumbiliile kamyinu, numwe mwajambiliile. Ijo jo iji jibapelile ukwima ndwitiko ulu muli nalo.

² Nalooli ukwendela mu Ndumi iNunu iji naabalumbiliile, mukupokiga, linga mukujikola kanunu. Looli linga mukajikola, ulwitiko lwinu bo lwa itolo.

³ Une naabamanyiisye imanyisyo ingulumba isi naalyambiliile isya kuti, Kilisiti aafwile ukuti abusoosyepo ubutulanongwa bwitu, bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo.*

⁴ Nu kuti aasyiliigwe, iisiku lya bumatatu aasyukile, bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo.[†]

⁵ Nu kuti aalinsetukile Peeteli, po alinkubasetukila abatumigwa baake kalongo na babilo.

⁶ Piitaasi alinkubasetukila abiitiki imia ihaano aba baali pamopeene. Bingi ndi abo na ulu bakaali buuami, bambo bafwile.

⁷ Po alinkunsetukila Jaakobo, kangi alinkubasetukila abatumigwa boosa.

⁸ Po kummaliikiso alinkussetukila une, ne ndi bo ulwa mwana uju apaapiigwe pakabalilo aka kakaja kookaako.

⁹ Une ndi gwa paasi mbatumigwa, ngagisya nu kujobigwa ukuja ntumigwa, paapo kabwandilo naakifwimaga ikipanga kya Kyala.

¹⁰ Looli iliipyana lya Kyala lyo ili limbelile une ukuja ntumigwa. Kangi iipyana lyake kamyangu likaali lya itolo, namanga mbombole imbombo ukubakinda abatumigwa abangi boosa. Ngabomba isyo ku maka gangu, looli kwii ipyana lyake ili lili pamopeene na niine.

¹¹ Po leelo linga jo une ne naabalumbiliile, pamo abatumigwa abangi bala, tukulumbilila iNdumi iNunu jilajila, kangi jo iji mujitiike.

* 14:35 14:35 Abakiikulu abo baalondaga ukupelesya inongwa isya balume baabo pabwelu nkipanga kya Kyala. Nalinga Pauli ikuti bapime isi sikujobigwa nkipanga kya Kyala (nkanandi akaa 29), leelo isi silingatwalaga indapukano mu nyiipuuto. * 15:3 15:3 Bala kalata gwa Jeesaja 53:5-12. † 15:4 15:4 Bala kalata gwa Isabuli 16:8-10.

Ukusyusigwa abandu

¹² Po uswe tukulambilila ukuti Kilisiti aasyukile ukufuma mbafwe. Sili buleebule bamo pakati paminyu bikuti kukajako ukusyuka abafwe?

¹³ Linga kukaliko ukusyuka abafwe, po Kilisiti joope akaasyukile.

¹⁴ Kangi linga Kilisiti akaasyukile, po ukulambilila kwitu ngali kwa itolo, nu lwitiko lwinu ngali lwa itolo.

¹⁵ Uongelapo pali isyo, uswe ngali tukuboneka ukuja bakeeti baa butungulu baa isi abombole Kyala, namanga tukusimikisa ukuti Kyala aalinskyasiye Kilisiti mbafwe. Linga ukusyuka kwa bafwe kukajako, po Kilisiti akaasyukile.

¹⁶ Linga abafwe batikusyusigwa, po joope Kilisiti akaasyukile.

¹⁷ Linga Kilisiti akaasyukile, po mukakabamo nafimo ukummwitika Kilisiti, looli bo mukaali musyele mbuthulanongwa bwinu.

¹⁸ Na aba bafwile bo bammwitike Kilisiti, basobile loosa.

¹⁹ Linga ukusubilo lwitu kwa Kilisiti lukumalikila pakabalilo akaa kufwa, apo ngali tul bandu baa kueleligwa ikisa ukukinda abandu boosa.

Kilisiti aasyukile, ikwisa kulongosya kemwanya

²⁰ Looli ubwanalooli bo ubu, Kilisiti aasyukile ukufuma mbafwe, jo gwa kwanda ukusyuka, ukuti aba bafwile boope bikwisa kusyuka.

²¹ Bo ulu ubufwe bwaliisile ku njila jaa mundu jumo, bubeubo koope ukusyuka mbafwe kwalisile ku njila jaa mundu ujangi.

²² Linga abandu boosa bikufwa paapo baa ndujungu lwa Atamu, bubeubo abandu boosa bikwisa kusyuka kuenongwa jaa Kilisiti.

²³ Po ukuti mundu ikwisa kusyusigwa pakabalilo aka aakabiikile Kyala. Kilisiti jo uju aatalile ukusyuka, piitaasi bikwisa kusyusigwa abandu baake, bo ikwisa.

²⁴ Apo po gukwisa ummalikiso ugwa fyosa, po Kilisiti ikwisa kampa Taata Kyala ubatwa bwake, bo Kilisiti apytile ubalagili boosa nu bukulumba boosa na maka goosa.

²⁵ Fikuti Kilisiti ajege Ndagi gwa pakiis, mpaka Kyala abatole nu kababiika abalagu baake paasi, pa malundi gaake.[‡]

²⁶ Undugu ugwa kummaliikiso ukuputigwa, jo bufw.

²⁷ Namanga Kalata uMwikemo ikuti, "Atubiikile utundu toosa paasi pa malundi gaake."[§] Kalata uMwikemo apa ikuti, "Utundu toosa," kukaja kokuti joope Kyala aikujamo ntundu uto, paapo umwene jo uju abiikile toosa uto mbulagili ubwa Kilisiti.

²⁸ Po utundu toosa bo tubiikiigwe mbulagili ubwa Mwanaake,^{*} po joope uMwana ikwisa kwibiika mbulagili ubwa Gwise, uju abiikile utundu toosa mbulagili ubwa Mwanaake, ukuti Kyala ajege Ndagi gwa fyosa.

Linga kukajako ukusyuka, ubumi bwitu bokaja na mbombo najimo

²⁹ Po aba bikoosigwa kuenongwa jaa bandu aba bafwile bikusubila ifiki? Linga abafwe batikusyuka siku, fiki abandu abo bikoosigwa kuenongwa jaa bafwe?

³⁰ Fiki na nuuswe tukwibiika mbulolwe kukuti isiku?

³¹ Kukuti isiku une ndi mbulolwe ubwa kugogigwa. Baamytu ndwitiko, uko ko kwitufya kwangu kuenongwa jiuu, uku ndi nako mwa Kilisiti Jesu uNtwa gwitu.

³² Linga kukajako ukusyuka, naakabilemo ifiki ukulwa na bala abaa ku Efesi, aba bali bo ulwa finyamaana ifikali? Linga kukajako ukusyuka, po,

"Tulyege, tunwege,
kilaabo tukufwa."[†]

³³ Mulingiisobaga! "Abamanyaani ababiibi, bikoonanga akajiilo akanunu."

³⁴ Mujeye na mahala, mwinogonege kanunu! Muleke ukutula inongwa! Bamo pakati paminyu bakammanya Kyala. Ngujoba isyo ukuti sibakole isoni.

Muno aagukujila umbili iisiku ilya kusyusigwa

³⁵ Po umundu abagiile ukulaalusya ukuti, "Abafwe bikwisa kusyusigwa buleebule? Bikwisa kaja ni mibili igi gili buleebule?"

³⁶ Isyo nyiinogono isya nkonyofu! Keeta, linga ubyele imbeju, jikabagila ukumela kisita kufwa.

³⁷ Iji kubalya mbeju itolo, jije jaa nganu pamo uloko ulangi, utikubalya ifi timelile.

³⁸ Looli Kyala ikujipapo imbeju ijo umbili ugangi, ugut aguganile umwene. Kukuti mbeju ikujipa umbili gwake.

[‡] 15:25 15:25 Bala kalata gwa Isabuli 110:1.

[§] 15:27 15:27 Bala kalata gwa Isabuli 8:6.

^{*} 15:28 15:28

UMwanaake Bala iisyu **UMwana gwa Kyala** ku Isyakulingaanis. [†] 15:32 15:32 Bala kalata gwa Jeesaja 22:13.

³⁹ Ifipeligwa fyosa fili ni mibili, leelo imibili igya gikafwana. Imibili igya bandu gili lwake, igya finyamaana gili lwake, injuni gili lwake, ni iswi gili lwake.

⁴⁰ Kangi gilipo imibili gya tundu utwa kumwanya, ni mibili gya tundu twa nkiisu. Ubununu ubwa mibili gya tundu utwa kumwanya boli lwake, na banunu ubwa mibili gya tundu twa nkiisu boli lwake.

⁴¹ Ubununu ubwa isuba boli lwake, ubununu ubwa mwesi na bwa ndondwa boli lwake. Syope indondwa silegeene ubununu.

⁴² Mo muno aasikujila bo abafwe bikusyaka. Gukasyiligwa umbili ugah gukubola bo ulwa kubyalu imbeju, po gukusyusigwa umbili ugah gukujako bwila na bwila.

⁴³ Umbili bo gukusyiligwa gukaja nu basisya, looli bo gukusyusigwa gukuja nu basisya. Bo gukusyiligwa gukuja nu boonywa, looli bo gukusyusigwa gukuja na maka.

⁴⁴ Imibili igi tulu nagyo bo tukalali ukufwa, mibili gya pakiisu, looli imibili gyitu bo gikusyusigwa, gikwisa kuja mibili imipyga igi gikapeliga na Mbepo Mwikemo. Paapo gilipo imibili igya pakiisu, kangi gilipo imibili imipyga, igi Mbepo Mwikemo ikugipela.

⁴⁵ Mwa Kalata umWikemo sisimbiigwe ukati, "Umundu ugwa kwanda Atamu, aapeliigwe, alinkuja mundu umuumi."[‡] Looli Atamu ugwa bumaliikisyo uju jo Kilisiti, jo Mbepo uju ikubapa abandu imibili imipyga igya bwila na bwila.

⁴⁶ Imibili igi gikwisa kapeeliga na Mbepo Mwikemo, gikaja bo ulwa mibili igya kwanda. Looli gyali mibili igya pakiisu igi gyatalilepo kuli gila igya Mbepo.

⁴⁷ Umundu ugwa kwanda jala Atamu aafumile pakiisu, aapeliigwe ukufuma mu mfu. Atamu ugwa babilu ali nu mibili ugwa kumwanya.

⁴⁸ Muno ajiihile umundu ugwa mu mfu, mo muno bajiihile abandu abaa pakiisu apa. Muno ajiihile uju ali nu mibili ugwa kumwanya, mo muno bikwisa kuijilaga abandu aba bali ni mibili igya kumwanya.

⁴⁹ Bo muno tuwaniile na uju aapeliigwe mu mfu,[§] tukwisa kufwana na uju ali nu mibili ugwa kumwanya.

Ubufwe bukwisa kutoligwa nu kupyutigwa

⁵⁰ Po baamytu ndwitiko, isi ngujoba syo isi, imibili gyitu igya pakiisu gikabagila ukwingila mBunyafyale bwa Kyala. Aka kikubola kakabagila ukwisa kuja kandu aka katikubola.

⁵¹ Namupilikisy, nikubabuula isi sifisiigwe. Uswe tutikwisa kufwa twesa, looli twesa tukwisa kwanduligwa.

⁵² Ingangabwite ijaa kammaliikisy bo jikulila, tukwisa kwanduligwa akabalilo kamokeene, bo ulwa mundu uju ikupiinia. Bo sijiihile, abafwe bikwisa kusyusigwa nu kapeeliga imibili igi gitikubola siku. Uswe twesa tukwisa kwanduligwa,

⁵³ paapo ifi fikubola mpaka fyanduligwe ukuja fisita kubola. Ifi fikufwa mpaka fyanduligwe ukuja fisita kufwa.

⁵⁴ Akabalilo aka, aka fyosa ifi fikubola fikwisa kwanduligwa ukuja fisita kubola, na fyosa ifi fikufwa fikwisa kwanduligwa ukuja fisita kufwa, po apo sikwisa kuboneka isi sisimbiigwe mwa Kalata umWikemo ukati,

"Kyala abutolile ubufwe, butoliigwe loosa!"*

⁵⁵ "Ugwe bufwe, ubutoli bwako boli kuugu?

Kali kuugu akasuuifi kaako, akaa kutowala ukubaba?"†

⁵⁶ Akasuuifi akaa bufwe bo butulanongwa, ubutulanongwa bukuhaba amaka gaake ukufuma ku ndagilo.

⁵⁷ Looli tantuufyege fijo Kyala, uju ikutupapo ubutoli ku butulanongwa, na ku bufwe, ka njila jaa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti.

⁵⁸ Po leelo, baamytu bakundwe, mukakege, mulingesukaanikaga ndwitiko. Amasiku goosa mukindilige ukubomba imbombo jaa Ntwa Jesu, paapo mumeenye ukati imbombo iji mukubomba ku Ntwa Jesu, jikaja jaa itolo.

16

Ifya kusangula ukubatuula abiitiki

¹ Po isya kusangula ifya kubatuula abiitiki, mubombege bo muno naabalingenie abaa nkipanga kya Kyala ikyu mu Galatija.

² Pi isiku ilya pa ndungu,* kukiuti mundu ajabege utandu nu kubiika ukukongana na muno Kyala ansajiile, ukuti bo ngwisa kumyinu naagege mubungeenie.

[‡] 15:45 15:45 Bala kalata gwa Ubwandilo 2:7. § 15:49 15:49 Bala kalata gwa Ubwandilo 1:26. * 15:54 15:54

Bala kalata gwa Jeesaja 25:8. † 15:55 15:55 Bala kalata gwa Osija 13:14. * 16:2 16:2 *Iisiku ilya pa ndungu*
Bala ku Isyakulingaania.

³ Bo niisile, ngwisa kubatuma na kalata abandu aba aamukubasala, ukuti batwale ifi musangwile ka Jelusalemu.

⁴ Linga sikulondigwa ukubuuka niine kula, apo po ngwisa kubuuka pamopeene na bandu abo.

Uluuatiiko ulwa Paoli ukubuuka ka Kolinti

⁵ Bo mfumile nkiisu kya Maketonija, po ngwisa kamyinu ka Kolinti, paapo ngulonda taasi ukwendela ka Maketonija.

⁶ Po bo niisile kamyinu, ngwinogona ukwisa kutuugala na nuumwe, pamo akabalilo koosa akaa mmapepo, ukuti munduale ukubuuka koosa kuno angubuuukaga.

⁷ Ngigana ukwisa kutuugala kubabali lo akapimba bo ulwa mwenda njila. Linga uNtwa iitiike, ngusuhuba ukutuugala kamyinu kubabali lo akatalipo.

⁸ Ngusyala mu Efesi, mpaka pa kyaka kya Pentekositi.[†]

⁹ Namanga Kyala ambeele akabalilo akanunu akaa kubomba imbombo inywamu nkaaja aka, loli balipo abandu bingi aba bikusigila.

¹⁰ Timoti linga ikwisa kamyinu,[‡] mummwambilile nu kunswila, ukuti atuugale na nuumwe kanunu kisita kutila, namanga joope ikubomba imbombo ijaa Ntwa bo une.

¹¹ Po umundu gwesa alingammwilaamwaga. Looli muntuulege asookeko uko nu lutengaano, ukuti iise kamyanga, paapo une ngunguulila pamopeene na biitiki biiniitu.

¹² Po isya gwamyitu ndwitiko Apolo, nampyeliisyе ukuti iise kamyinu pamopeene na biitiki abangi. Looli umwene akiigana ukwisa ulu, loli ikwisa linga akaagile akabalilo.

Amasyu agaa kumaliikisyu ni sya kubalagila

¹³ Mujege maaso, mwimege kanunu ndwitiko, kangi mujege bakifu, mwikasyege.

¹⁴ Mubombege syosa ndugano.

¹⁵ Mumeenye ukuti Sitefana[§] pamopeene na bandu abaa nnyumba jaake, bo aba baali baa kwanda ukummwitiika Jesu Kilisiti nkiisu ikyu mu Akaja, boope baaliiningile fijo ukubatua abiitiki! Baamytu ngubapyelesya,

¹⁶ na nuumwe mwijiisyeye ka bandu bo abo, na ku bangi boosa, aba pamopeene bikwijuaa ukujibomba imbombo iji.

¹⁷ Naahobwike fijo bo biisile apa ukufuma kamyinu, baa Sitefana, Folitunati na Akaiki, paapo ukwisa kwabo kokutu nuumwe mwalipo.

¹⁸ Baasangalwisyе indumbula jangu, ni syinu syope. Po mubiimikege fijo abandu bo abo.

¹⁹ Abandu abaa mfipanga ifya Kyala ifya mu Asija, bikubaponia. Akwila na Pilisika, pamopeene na biitiki aba bikubungaana mu nyumba jaabo, bikubaponia fijo mu ngamu ijaa Ntwa.

²⁰ Abaamytu ndwitiko aba bali apa, bikubaponia. Namuponaniege ka lugano lwa Kilisiti.

Uluponio ulwa Paoli

²¹ Hne Paoli ngusimba isya kubaponia isi ni kiboko kyangu jujuune.

²² Umundu gwesa uju akanngana uNtwa Jesu, agunigwege. *Malanata*, Ntwa gwitu isaga!^{*}

²³ Iipyana lya Ntwa Jesu lijege pamopeene na nuumwe.

²⁴ Ulugano lwangu lijege na nuumwe mwesa, mwa Kilisiti Jesu.

[†] **16:8** **16:8** Bala kalata gwa Imbombo sya Batumigwa 19:8-10. [‡] **16:10** **16:10** Bala kalata gwa 1 Abakolinti 4:17.

[§] **16:15** **16:15** Bala kalata gwa 1 Abakolinti 1:16. * **16:22** **16:22** *Malanata* isyu lya Kialimaiki, kokuti *Ntwa gwitu isaga*.

Kalata gwa bubili ugwa Pauli ku Bakolinti Isyakulongosya

Kalata uju, Pauli aabasimbiile aBakilisiti aba bali mu Kolinti. Kaali kaaja kanywamu nkiis u ikyu mu Akaja mBugiliki. Aasimbile bo aali kifuki ukubendela. Kalata uju aali gwa kabakasya, paapo jo uju aalyandiisiye ikipanga kya Kyala ikyu mu Kolinti. Bo akaali ukusimba kalata uju, kunyauma aabendelaga nu kubatumila baakalata, leelo bwalipo ubutolwe ubwa kulegana ndwitiko nkipanga ikyo. Po alinkusimba kalata uju, ukubatuula ukutendekesyu bo akaali ukufika ku Kolinti.

Sikunangisya ukuti aBakilisiti bambo baatigi Pauli akaabombelaga kanunu indalamisa kipanga, kangi baatigi akaja ntumigwa gwa nalooli. Po mwa kalata uju ikulingaania ukuti umwene jo jwani, kangi ikulingaania isya mbombo ijaa kulumbilila iNdumi iNunu, iji Kyala aalinkooliile ukulumbila. Kangi ikubamanyisya abiitiki ukubombela indalamisa syabo, ukubatuula aBakilisiti ni fipanga fyosa ifya Kyala.

Isi silimo mwa kalata uju	Ulutuulo
Pauli ikubaponia aBakolinti nu kugwa ulupi kwa Kyala	1:1-7
Pauli ikwinokesya ulubaatiko lwake nu kulingaania imbombo jaa ntumigwa gwa Kilisiti	1:8-7:16
Ukubasangulila abiitiki abaa ku Jelusalem	8:1-9:15
Pauli ikubalingaania ukuti umwene ntumigwa gwa Jesu Kilisiti	10:1-12:21
Isya kumaliikisyu ukubasoka	13:1-14

Uluponio

¹ Kalata uju afumile kamyangue une Pauli, ne ntumigwa gwa Kilisiti Jesu, ku bwigane bwa Kyala. Une nu gwamyita ndwitiko Timoti tukubasimbila umwe mwe baa nkipanga kya Kyala iki kili mu Kolinti, pamopeene na biitiki boosa aba bali nkiis u ikyu mu Akaja.

² Iipyana nu lutengaano ukufuma kwa Taata Kyala na ku Ntwa Jesu Kilisiti, fjege na nuumwe.

Ulusubisyo lwa Kyala mbutolwe

³ Atuufigwege Kyala, uGwise gwa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti, Taata ugwa kibabiilisi, kangi jo Kyala uju ikutusubisya ndi syosa.

⁴ Umwene ikutusubisya mbutolwe bwitu boosa, ukuti na nuuswe tubasubisyege abangi aba bali mbutolwe, ukwendela ndusubisyo lula ulu atapeele Kyala uswe.

⁵ Po leelo, bo ulu Kyala ikongelalo ubulilanisi ubu tulii nabo mu ngubilo sya Kilisiti, bo luluulo ikongelalo ukutusubisya ukwendela mwa Kilisiti.

⁶ Nalinga tukukubilwa, tukukubilwa ukuti umwe mukabe ulusubisyo nu bupoki. Kangi bo tukusubisigwa, tukusubisigwa ukuti umwe mukabe ulusubisyo. Ulusubisyo ulo lukubapela ukuumiilila mu ngubilo silasila, isi na nuuswe tukukubilwa.

⁷ Ulusubibilo lwitu kamyinu lukelemba, paapo tameenye ukuti muli baliilanisi mu ngubilo syite, kangi muli baliilanisi ndusubisyo lwitu.

⁸ Baamiyita ndwitiko, tukulonda mumanye muno twakabiile ingubilo ingali, bo tulii nkiis u ikyu Asija. Ingubilo isi syatwagile syatwilikiile fijo, twinogonaga ukuti tukuja pakufwa.

⁹ Nalooli twali bo ulwa bandu aba balongiigwe ukugogigwa. Leelo ilyo lyaboniike, ukuti tuleke ukusubila amaka giitu jujuuswe, looli tensubilege Kyala uju ikubasyusya abafwe.

¹⁰ Umwene jo uju aatapokile bo tulii mbutolwe ubwa kufwa, kangi ikwendelelaga ukutupoka. Uswe tukusubila umwene ukuti ikubombaga bo ulo akabalilo koosa,

¹¹ ku njila jiiyu ukutuula, mu nyiipuuto syinu kwa Kyala. Po Kyala aikupilikai nyiipuuto syinu, nu kutupa isajo inyingi. Po abandu bingi aabikungngwila ulupi.

Pauli ikwandula ulubaatiko lwake ulwa kubuka ku Kolinti

¹² Po tukwituufya ndi ili, tukwibona mu ndumbula syitu ukuti pakiisa apa, fijo kamyinu, twatuhageele ku bugolofu, kangi ni ndumbula inyeelu ukufuma kwa Kyala, kisita busyobi. Tukaasubilaga amahala giitu jujuuswe, looli ipyana lya Kyala.

¹³⁻¹⁴ Ndi ilyo tutikubasimbila amasya amakafu, looli aga mubagile ukubala nu kugaagania kanunu. Akabalilo aka mutwageenie panandi, ngusuubila ukuti iiisku limo

aamukwisa kusyagania syosa. Po iisik u ilu ikwisa kugomoka uNtwa Jesu, mukwisa kwituukifyaga mmyitu, bo ulu uswe tukwituukifya mmyinu.

¹⁵ Paapo naameenye ukuti mukwituukifya mmyitu, naalondaga ukatala ukwisa kumyinu, ukuti muhoboke fijo kanongwa jaa kwisa une ulwa bibili.

¹⁶ Naabaatiike ukwenda kumyinu bo ngabuuka nkiisu ikyu mu Maketonija, nu kugomokelako kangi kumyinu, ukuti umwe mumbepo ubutuuli ubwa njila jangu ijaa kabuuka nkiisu ikyu Jutai.

¹⁷ Po no nandwie ulabaatiko lwangu ulwa kwisa kumyinu, bale, mukwinogona ukuti ngwanduka anduka? Pamo mukwinogona ukuti une ngulongosigwa nu bwigane bwangu, ukuti ndigi, "Eena," po kangi akabalilo kakaako ndigi, "Himma!"

¹⁸ Looli bo ulu Kyala gwa bwanalooli, isi twababuulile sitikwanduka anduka, ukuti, "Eena," po kangi ukuti, "Himma."

¹⁹ Namanga umwana gwa Kyala,* Jesu Kilisiti, akaali mundu gwa kongaania amasyu, ukuti atigi, "Eena," po kangi atigi, "Himma." Looli umwene akabalilo koosa jo, "Eena." Umwene jo uju une, Sila na Timoti walimfumwisye kumyinu.

²⁰ Umwene jo, "Eena," ugwa kumangisya isi aafingile Kyala. Jo nongwa iji mwa Jesu Kilisiti tutuki, "Ameni," ukuntuufya Kyala.

²¹ Kyala jo uju ikutukasya uswe na numwe, kangi atusungwile ukuja biitiki baa Kilisiti,

²² atubiikile ikikolekelo, kokuti abiikile pamiyitu ikimanyilo ikyu kumangisya ukuti tul bandu baake. Ikikolekelo ikyu jo Mbepo Mwikemo uju Kyala ammbiikile mu ndumbula syitu, ukuti tumanye kisita kwilaamwa, ukuti isi afingile aasikuboneka.

Pauli akaagomokiileko ku Kolinti

²³ Ngaaliisile kangi kumyinu, uko ku Kolinti, paapo ngaalondaga ukubafulasya mu ndumbula syinu. Isi ngajoba sya nalooli, Kyala nkeeti gwangu.

²⁴ Ndikuti tul balagili baa Iwitiko lwinu, looli tukwikasya ukuja baliilanisi na numwe, ukuti taje nu lusekelo. Namanga umwe muli na maka ndwitiko.

2

¹ Po naatumwile mu ndumbula jangu, ukuti ndikwisako kangi kumyinu, ndingabafulasya indumbula syinu.

² Paapo linga une ngubapela umwe ukuja nu busulumanie, kokuti akajako ugwa kumbale une ukuja nu lusekelo, looli jujuumwe mwe mbafuleesye mu ndumbula syinu!

³ Fyobeene naabasimbile mwa kalata ja la ujungi, paapo ngaalondaga ukwisa kumyinu, ukuti ndingafulasigwa mu ndumbula jangu na bandu aba baalondigwaga ukuhobosya. Naameenye ukuti une linga ndi nu lusekelo, na numwe aamukuja nu lusekelo.

⁴ Naabasimbile kalata ku busulumanie ubukulumba, ubutolwe na maasosi. Ngaabingilile ukubafulasya mu ndumbula syinu, looli ukuti mumanye muno mbaganiile fijo.

Uluhobokelo ku ntulanongwa

⁵ Po leelo, umundu pakati pamiyinu uju alaifiuleesye fijo, akaaliifuleesye niimwene, looli abafuleesye umwe mwesa. Leelo ndikulonda ukukindilila ukujoba isyo.

⁶ Ulufundu ulu akabile ukufuma ku bandu bingi, lumfwene.

⁷ Po kunuuk ukuhnobokela nu kunkasya umundu ujo, ukuti alingasulumania fijo nu koonyoka amaka.

⁸ Ngubapyelesya mujobe pabwelu ukuti mukaali munnganile.

⁹ Fyobeene naabasimbile kalata ja la ukubapima, ukuti mmanye linga mukumbilika ndi syosa.

¹⁰ Linga mukuhnobokela umundu ujo, na niine nguhnobokelaga. Linga silipo isya kuhnobokela, nahnobokiile nkyeni mwa Kilisiti kanongwa jiinu,

¹¹ ukuti Seetano alingatutola, paapo tabumeenye fijo ubukomu bwake.

Pauli nkaaja akaa mu Tiloja

¹² Po bo mfikile nkaaja akanywamu akaa mu Tiloja, kukulumbilila iNdumu iNunu ijaa Kilisiti, naalyagile ikifigo kiigwike, ukuti mbombe imbombo jaa Ntwa kula.

¹³ Leelo ngaali nu lutengaano mu ndumbula, paapo ugwanayitu ndwitiko Tiiti, akaali ukufika ni nongwa simo inunu ukufuma kumyinu. Po ndinkubalaga abandu baa kula, ndinkubuuka kula kukiis ukyu Maketonija.

* 1:19 1:19 *UMwana gwa Kyala* Bala ku Isyakulingaania.

Ukutola ku maka agaa Kilisiti

¹⁴ Looli tunngwilege ularpi Kyala! Mwa Kilisiti ikatalongosya akabalilo koosa, bo ularntoli uju ikabalongosya abandu aba abakolile mbwite. Kangi bo ularna luma ukununu ular lukubalanila koosa, ikutupela uswe ukubalania ubumanyi bwa Kilisiti mbujo boosa.

¹⁵ Namanga kwa Kyala tufwene nu luma ukununu ular lukumfikisyia Kilisiti ku bandu boosa, kuli aba bikupokigwa, kangi kuli aba bikusoba.

¹⁶ Kuli aba bikupokigwa, uluma ulo lanunu, lukubapa ubuumi. Looli kuli bala bikusoba, uluma ulo lubibbi, lukubapa ubufwe. Bule, alipo umundu gwesa uju abagiile ukubomba imbombo ijo?

¹⁷ Baliko abandu bingi abasyobi, aba balibiikile iisyu ly a Kyala ngati kandu kaa kualisya. Uswe tulegeene nabo. Looli mwa Kilisiti tutumiigwe na Kyala, tukufumusya iisyu ly a Kyala ku bwanalooli.

3

Ababombeli abaa lwitikano ularpya

¹ Kali mukwinogona ukuti twandile kangi ukwituufya? Himma, uswe tukaja bo abandu abangi, aba bikutwala kumyinu baakalata, ukwilingaanina muno bajiiilile, pamo ukusuma kumyinu baakalata, abaa kutulingaanina muno tuijiliile ku bandu abangi.

² Umwe jo kalata uju ikwilingaanina muno tuijiliile, uju asimbiigwe mu ndumbula syitu, uju abandu boosa babagiile ukubala nu kusimanya isi tukubomba.

³ Mukunangisya ukuti umwe jo kalata ukufuma kwa Kilisiti. Kalata uju ikunangisya imbombo isi tubombile kumyinu. Akafwana na kalata uju asimbiigwe ni simbilo, looli asimbiigwe na Mbepo gwa Kyala uMuumi. Kangi mukaja bo kalata uju asimbiigwe pa mabwe, looli uju asimbiigwe mu ndumbula sya banda.

⁴ Po tutikwilaamwa na panandi nkyeni mwa Kyala ndi isyo, kwnongwa jaa isi atubombiile Kilisiti.

⁵ Tutikwinogona ukuti tubombile simo ku maka giit, looli amaka aga gikufuma kwa Kyala gabombele syosa.

⁶ Umwene jo uju atapeele amaka agaa kuja babombeli abaa lwitikano ularpya,* ularlwitikufuma mu ndagilo isi silimo immasimbo, looli lukufuma kwa Mbepo Mwikemo. Namanga amasimbo gaa ndagilo gikutwala ubufwe, looli Mbepo Mwikemo ikutwala ubuumi.

Ubasisya bwa lwitikano ularpya

⁷ Indagilo sya Moose isi sysimbiigwe pa mabwe, syatwele ubufwe. Syaliisile nu busisyua nu kualangala, mpaka aBanyaasilaili baatoligwe ukunkeeta Moose kamaaso, paapo kwalangalaga fijo, na paapo kaali kabalilo kapimba itolo.[†] Po linga imbombo jaa luko ulo jaaliisile nu busisyua,

⁸ bule, imbombo jaa Mbepo Mwikemo jitukukindilila ukuja nu busisyua?

⁹ Linga imbombo jila ijaa ndagilo, iji jaapelile abandu ukulongigwa jili nu busisyua, po imbombo jaa Mbepo Mwikemo, iji jikupela abandu ukuja bagolofu nkyeni mwa Kyala, bale jitukukindilila ukuja nu busisyua?

¹⁰ Ukwitikano laula ularna kwanda lukaali nu busisyua kangi, ukubufwanikisyua nu busisyua ukubukulumba fijo ubwa lwitikano ularpya, ubu bukindile ubusisyua boosa.

¹¹ Linga aka kaakueulupaga kaali nu busisyua bwake, po ubusisyua bwa aka kikujako bwila na bwila kikukindilila ukuja nu busisyua.

¹² Paapo ulo lo lusuubilo lwitu, tukubomba imbombo kisita kutiila.

¹³ Kangi tutikubomba bo ularna Moose, uju aaliikingile kumaaso ni kitambala, ukuti aBanyaasilaili balingankeetaga bo ukulangala kukulogotela.

¹⁴ Looli amahala gaabo gaaliigliigwe. Mpaka uju, bo bikubala baakalata abaa ndagilo sya Moose, amahala gaabo gakingigwe ni kitambala, bikutoligwa ukusaganian. Ikitambala kyabo kikaali ukusoosigwa, paapo Kilisiti mwene jo abagiile ukukisoosyapo ikitambala ikyo.

¹⁵ Nalooli mpaka uju, bo bikubala baakalata abaa ndagilo sya Moose, indumbula syabo sikupikiliigwe, bikutoligwa ukusaganian.

¹⁶ Looli umundu uju ikusamukila ku Ntwa, uNtwa ikusookesyapo ikitambala kyake.

¹⁷ Iisyu ilyo, "Ntwa," kokuti, "Mbepo." Apa alipo Mbepo gwa Ntwa pali nu bwabuke.

* 3:6 3:6 **Ukwitikano ularpya** Bala iisyu **Ukwitikano** ku Isyakulingaanina. † 3:7 3:7 Bala kalata gwa ukusooka 34:29-30.

¹⁸ Po twesa, twe tukulangala ubusisya bwa Ntwa, paapo atusoosiisyeo ikitambala kumaaso, tukwanduligwa ukuti tufwane nagwe. Tukwanduka ukufuma mbusisya, ukuti tugeje mbusisya ubukulumba ubu bukindiliile, ubufuma ku Ntwa, uju jo Mbepo.

4

Amaka gaa Kyala ntundu utwa mfu

¹ Po Kyala ku kibabiilisi kyake atupeele imbombo iji, tutikoonyoka amaka.

² Tukaanile loosa ukubomba kabutiitü ingosya soni, ukubasyoba abandu nu kongaania iisyü ly a Kyala ni sysa buntungulu. Looli tukajoba ubwanalooli pabwelu, ukuti abandu boosa bamanye mu ndumbula syabo ukuti tukaja basyobi nkyeni mwa Kyala.

³ Looli linga iNdumi iNunu iji tukufumusya jifisiigwe, jifisiigwe kwene kuli aba basobile.

⁴ Seetano, uju jo lyakyala ly a pakiisä apa, abapueeseysie inyinogono syabo abandu aba batikummwitika Jesu, ukuti batoligwe ukulubona ulamuli lwa Ndumi iNunu ijaas busisya bwa Kilisiti, uju jo kifwanikisyo iky a Kyala.

⁵ Namanga uswe tutukufumusya inongwa syitu, looli tukufumusya inongwa sysa Jesu Kilisiti, ukuti jo Ntwa, nu kuti uswe tali babombeli biinu ku njila jaa kummbombela Jesu.

⁶ Tukubomba bo ulo paapo Kyala, uju aatile, "Ulumuli lumulike mu ngiisi,"* jo uju ikumulika indumbula syitu, ukuti tubumanye ubusisya bwake ubu bukulangala kamaaso kwa Jesu Kilisiti.

⁷ Pamopeene na sysa, amahala ago amakulumba gafwene bo ikyama iki kibiikiigwe mu ngumbe sysa mfu. Po abandu bikumanya ukuti amaka giitü agaa kubomba imbombo ijo, gatikufuma kamyitü, looli gikufuma kwa Kyala.

⁸ Tuli mbutolwe kuno na kuno, looli tutukutoligwa. Tukwilaamwa, looli tutikoonyoka amaka.

⁹ Abandu bikutukaga, looli Kyala atikutuleka twibeene. Tukubigwa, looli tutukugogigwa.

¹⁰ Amasiku goosa imibili gyitü gili mbutolwe ubwa kugogigwa, bo ulu aagogiigwe Jesu, ukuti ubuumi bwa Jesu buboneke mmibili gyitü.

¹¹ Namanga uswe twe buhami, akabalilo koosa tuli mbutolwe ubwa kufwa, kuenongwa jaa kubomba imbombo jaa Jesu, ukuti abandu babubone ubuumi bwa Jesu mmibili gyitü, nalinga imibili gyitü aagikufwa.

¹² Po uswe tuli mbutolwe ubwa kufwa, looli umwe mukukaba ubuumi.

¹³ Uswe nuuswe tammwitike Kyala, bo ulwa mundu jala uju aajobile mwa Kalata uMwikemo, aatile, "Naalimmwitike Kyala, fyobeene naajobile."† Bo lulualo, uswe tammwitike. Fyobeene tukajoba.

¹⁴ Po tukajoba pabwelu, paapo tameenye ukuti Kyala uju aalinskyisise uNtwa Jesu, ikwisa kutusyasya uswe, ukuti na nuuswe tugeje pamopeene nagwe. Kangi ikwisa kutubiika pamopeene na nuumwe nkyeni mmyake.

¹⁵ Ingabilo isi sysa isi tukwambiläa sikabapa ukakabamo, ukuti iipyana ly a Kyala libafikile abandu abingi. Po bikunngwilaga ulipi fijo Kyala, nu kükindilila ukummwimika.

Ubusisya bwa bwila na bwila

¹⁶ Po tutikoonyoka amaka, nalinga imibili gyitü gikukuhulupa, looli nkati mmyitü Kyala ikutupela ukuja bapya kükuti isiku.

¹⁷ Namanga ubutolwe bwitu bapepe, kangi bwa kabalilo akapimba itolo. Ubutolwe ubo, bukututendekesya ubusisya ubwa bwila na bwila, ubukulumba fijo ukukinda ubutolwe bula.

¹⁸ Po tukufilualala ifi fitikuboneka, fyomma ifi fitikuboneka, paapo ifi fitikuboneka fya kabalilo akapimba itolo, looli ifi fitikuboneka fya bwila na bwila.

5

Ukuguilila imibili imipyä ukufuma kwa Kyala

¹ Tameenye ukuti imibili gyitü kitembe kya kabalilo akapimba nkiisu muno. Looli bo kisile kumpanguka, Kyala ikwisa kutupa imibili imipyä kumwanya, bo ulwa nyumba ijaa bwila na bwila, iji jikajengigwa na banda.

* 4:6 4:6 Bala kalata gwa Ubwandilo 1:3. † 4:13 4:13 Bala kalata gwa Isabuli 116:10.

² Namanga mbuuumi ubu, indumbula syitu sikutaamigwa. Ndi iyo tukanyonywa fijo ukufwikigwa imibili imipywa kumwanya, igi syo nyumba syitu imbya.

³ Kyala bo atufwikile, tutikwisa kujaga kisita mibili.

⁴ Bo tukaali tuli nkitembe iki ikya kabailo akapimba, tukutaamigwa mu ndumbula syitu, tukutwikigwa ifitwalo ifisito. Tutikuti tukulonda kwene ukufuula umbili ugú gukufwa, looli tukulonda ukufwikigwa umbili ugú gutikufwa, ukuti umbili ugú gukufwa gumilige na ugú gutikufwa.

⁵ Kyala jo uju atatendekesiye isyo, atapeele Mbepo gwake, ukuti tamanye kisita kwilaamwa ukuti isyo sikhwa kuboneka.

⁶ Po akabalilo koosa, tutikwilaamwa. Kangi tameenye ukuti, akabalilo aka tuli ni mibili igi pakisu apa, tuli kabatali nu Ntwa.

⁷ Tukwendela ndwitiko, somma ndi ifi fikuboneka.

⁸ Po tutikwilaamwa, kangi tukwaga kwali kunnunu ukuguleka umbili ugú, tutatuugalege nu Ntwa.

⁹ Po leelo, taje mbajo ubu, pamo talingaja mbajo ubu, inyango jiit ko kunkyla uNtwa.

¹⁰ Namanga uswe twesa tukwisa kwima nkyeni mwa Kilisiti, nu kulongigwa nagwe, ukuti kukuti mundu iise ambilile umfwalo ukukongana na isi abombile pakisu apa, sije nunu pamo sije mbiibi.

Ububombeli bwa kubafumukisyabandu isya kubafwanianakyenina Kyala

¹¹ Paapo tameenye ukuntiila uNtwa, po tukwikasya ukubapyelesya abandu ukuti bammwitikege. Kyala atameenye fijo muno tujiihiile, na niine ngusubila ukuti numwe mutameenye fijo.

¹² Tutikulonda ukwituufya kangi kumyinu, looli tukulonda ukubabuula isyo, ukuti mwituukifye isi tukubombela. Po mujeye na masyu agaa kabaamula aba bikwituukifya isi babombile nkyeni mmibandu, somma muno bajiihiile mu ndumbula.

¹³ Linga abandu bikuti uswe tali ni kigili, tuli nakyo mwene nkyeni mwa Kyala. Linga tuli na mahala, tuli nago kumyinu.

¹⁴ Ulagano lwa Kilisiti lukutulongsya na maka, namanga tameenye ukuti, umundu jumo aabafwiliile abandu boosa ukuti bahobokeligwe ubutulanongwa bwabo. Kunongwa ijo ubundu bwabo ubwa ijolo bufwile pamopeene nagwe.

¹⁵ Aabafwiliile abandu boosa, ukuti baleke ukwendela mbwigane bwabo, looli mbwigane bwa uju aabafwiliile na kusyuka.

¹⁶ Po ukufuma akabalilo aka, tutikummbona umundu najumo bo muno abandu abaa nkiis biuumbonela. Akabalilo kamo twankeetaga Kilisiti bo ulo, looli akabalilo aka tutikubomba bo ulo.

¹⁷ Umundu gwesa uju alungeene na Kilisiti, ikuja kipeligwa kipywa. Isya ijolo sikindile. Keeta, siisile imbya!

¹⁸ Looli syosa isyo sikufuma kwa Kyala, uju atufwenie uswe nu mwene, ukwendela mwa Kilisiti. Uswe atapeele imbombo ijaa kubanangisya abandu injila jaa kubafwania nu mwene.

¹⁹ Kokuti Kyala, ukwendela mwa Kilisiti, aabafwenie abandu nu mwene, kisita kubala ubutulanongwa bwabo. Kangi Kyala atapeele uswe imbombo jaa kubafumukisyabandu isya kubafwania uko.

²⁰ Po uswe tali ni Ndumi jaa Kilisiti. Kokuti, ukwendela mmyitu, Kyala ikubasisimikisyabandu ukufwana nagwe. Fyobeene tukubasuma fijo ku bulagili bwa Kilisiti ukuti, mufwane na Kyala.

²¹ Kilisiti akaali nu butulanongwa, looli Kyala aalimmbiikile ngati ntulanongwa, ukuti ku njila jaa kalungana na Kilisiti, taje mbulilanisi na Kyala mbugolofu bwake.

6

¹ Paapo tukubomba pamopeene na Kyala, tukubapyelesya ukuti iipyana lyake ili mwambiliile, mulingalisobesya.

² Namanga Kyala ukuti,
“Pakabalilo akanunu naakupiliike,

pi isiku lya bujoki naakutuulile.”*

Po nikubabuula umwe nikuti, akabalilo akanunu ko aka, iliisiku lya bujoki lyo ili!

Ukutaamigwa kwa Pauli bo ikubomba imbombo jaa Ntwa

* 6:2 Bala kalata gwa Jeesaja 49:8.

³ Tūtikubomba nakamo, aka kikufulasya mu ndumbula sya bandu, ukuti ububombeli bwitu bulingajobigwaga kabiibi.

⁴ Looli ndi syosa tukwinangisyu ukuti tuli babombeli baa Kyala. Tukwikasya fijo mu ngabilo na mbutolwe ubwingi.

⁵ Akabalilo kamo tukukomigwa, tukupinyigwa mu nnyololo, tukoobeligwa, tukubomba imbombo ingafu, tukagona maaso, tukulinda ni njala.

⁶ Leelo tukubomba syosa isyo ku bagolofu, mbemanyi, mbutengamojo, mboololo, nkalongosigwa na Mbepo Mwikemo, ndugano ulusita busingobi,

⁷ kangi ku njila jaa kulumbilila indumi jaa nalooli, ku maka agaa Kyala. Ubugolofu kyo kilwilo kyitu, iki tukukola mmaboko giitu ku kiliilo na ku kiimama.

⁸ Uswe tukwikasya fijo, abandu batwimike pamo batufujule, batatuufye pamo batujobe kabiibi. Tukujobigwa ukuja batangulu, looli tukujoba isya bwanalooli.

⁹ Tukufwana tukaja bafumuke, looli tuli bafumuke fijo. Tukufwana tufwile, looli tuli bafumuke fijo, looli tutikugogigwa.

¹⁰ Kangi tuli nu basulumanie, looli akabalilo koosa tuli nu lusekelo. Tuli balondo, looli bingi tubapeele ubukabi. Tukaja nafyo nafimo, looli tuli nu tundu toosa.

¹¹ Mwe Bakolinti umwe, tujobile na numwe kisita kufinda nakamo, kangi tujobile ku lugano ulakulumba.

¹² Uswe tukaleka ukubagana umwe, looli umwe mulekile ukutugana uswe.

¹³ Po ngujoba na numwe ngati ngujoba na baanangu, muje nu lugano fijo bo muno tuijiliile uswe.

Ubaliilanisi na bandu aba bakaja biitiki

¹⁴ Mulingajaga baliilanisi na bandu aba bakaja biitiki. Bule, ubugolofu nu butulanongwa fibagiile ukulilinanila? Bule, ulumuli ni ngiisi fifwene itolo?

¹⁵ Bule, Kilisiti abagiile ukwitikana na Seetano? Bule, umwitiki abagiile ukuja ndiilanisi na uja akaja mwitiki?

¹⁶ Bule, itempeli inyikemo ijaa Kyala, jibagiile ukuja nu tundu utu tukaja twa Kyala? Namanga jo uswe twe tali tempeli jaa Kyala umuumi! Bo ula Kyala aajobile ukuti, "Ngutuugalaga mmyabo,

nu kwenda pamopeene nabo.

Ngujaga ne Kyala gwabo,
boope bikujaga bandu bangu."[†]

¹⁷ Kunongwa ijo, unTwa Kyala aatile,
"Musookepo pakati pamyabo,
mwipaagale!

Mulingakolaga akandu akanyali!

Po na niine angubambilila."[‡]

¹⁸ Kangi unTwa Kyala umwene maka goosa aatile,
"Ngujaga Gwiseemwe,
umwe mukujaga baanangu abanyambala,
na baanangu abakiikulu."[§]

7

¹ Bakandwe, paapo Kyala aafingile isyo syosa, twijeelusye, tulingaja nako nakamo aka kabagiile ukutunyasya umbili ni ndumbula, ukuti tuge biikemo fijo ku njila jaa kentiila Kyala.

Pauli ali nu lusekelo kunongwa jaa kipanga kya Kyala

² Mutwambilile mu ndumbula syinu! Tukatula inongwa ku mundu najamo. Tukamfulasya umundu najamo. Tukansyoba umundu najamo.

³ Ndiukujoba amasya aga ukubalanga. Bo ula njobile kubwandilo, umwe muli mu ndumbula syitu, tuge pamopeene bo tuli ku bumi pamo tuwe pamopeene.

⁴ Bo ngujoba na numwe ngaja nu lutende. Kangi ngwituukifya umwe. Muusubiisye fijo. Na paapo tukufundigwa ni ngabilo inyingi, mumbelile ukuja nu lusekelo ulunywamu.

⁵ Bo tufikile kula ku Maketonija twatoliigwe ukutusya, paapo twali ni ngabilo koosakoosa. Panja kwali nu bwite, nkati mu ndumbula syitu mwali nu lutende.

⁶ Looli Kyala uja ikubasubisya aba boonywike amaka mu ndumbula syabo, aatusubiisye ku njila ijaa kwisa kwa Tiiti.

[†] 6:16 6:16 Bala kalata gwa Abanyaleebi 26:12; Jelemija 32:38; Esekyeli 37:27. [‡] 6:17 6:17 Bala kalata gwa Jeesaja 52:11. [§] 6:18 6:18 Bala kalata gwa 2 Samwel 7:14.

⁷ Kukaja kokuti twasubisiigwe na Tiiti mwene, looli loope nu lusuubisyo ulu aasubisiigwe na nuumwe. Aatupangiile muno musyukilwe ukusumbona, ni sya busulumanie bwinu, nu kwijua la kwinu kunongwa jangu. Isyo simbeliile ukusekela fijo.

⁸ Nalinga naabapeliile ubusulumanie na kalata uju naabasimbiile, sitikusumbaba. Nalinga syaliimbabile panandi kubwandilo, kalata ujo aabapeliile ubusulumanie ukakabalilo akanandi itolo.

⁹ Looli liilino ndi nu lusekelo. Bule, paapo mbatwaliile ubusulumanie? Himma! Looli paapo ubusulumanie bwinu bubaapelile ukupinduka ukufuma mbutulanongwa bwinu. Ubusulumanie bwinu bwali mbwigane bwa Kyala, uswe tukaabafuleesyepo ka njila jojoosa.

¹⁰ Linga Kyala ikutapela ukuja nu busulumanie, bukutapela ukupinduka nu kapokigwa. Ubupokigwa ubo butikututwaliila ubusulumanie. Looli ubusulumanie ubu bukfuma pakiisu apa bukutwala ubufwe.

¹¹ Keeta! Ubusulumanie ubo ubwa kufuma kwa Kyala, bubatwaliile ukukabamo fijo. Po mukanyonywa fijo ukwinosya, ukubakalila ububiibi, ukammwimika Kyala, ukusuyukwa, ukwijua la ukubomba isya bugolofu, nu kati uju asobile apeeligwege ulufundo ulu lukulondigwa. Kunongwa iji munangiisye ukuti mukaja na kababye nakamo.

¹² Po nalinga naabasimbiile kalata jula, ngaasimbile kunongwa jaa mundu uju antuliile inongwa ujungi, pamo uju abombeliigwe ububiibi. Looli naalondaga musibone nkyceni mwa Kyala isi mukwijua la ukutabombela kanunu.

¹³ Kuli isyo mutasububiisye. Pamopeene na isi, Tiiti aatahabwisyenu lusekelo, ulu aali nalo ukukongana na muno mwalinsubikiisye.

¹⁴ Une naabatuuifiye fijo nkyceni mmyake, na nuumwe mukangosya isoni. Syosa isi twababuulaga syali sya nalooli. Bo sili, na isi twabatuuifiye umwe kwa Tiiti, syosa sinangiisye ukuja sya nalooli.

¹⁵ Ulugano lwa Tiiti kumyinu lukukindilila ukongelela, bo ikukumbuka ukwitika kwinu mwesa, na muno mwalimmwambiliile nu lwimiko, kangi nu lutende.

¹⁶ Nikusekela fijo, namanga ngubasubabila loosa, mu mbombo syosa.

8

Ukubatuula abangi ni ndumbula inunu

¹ Po baamytu ndwitiko, tukulonda ukubabuula isya ipyana lya Kyala ili bapeeliigwe abaa mfipanga fya Kyala ifya mu Maketonija.

² Abiitiki abo baali mu ngubilo ingali na mbalondo, looli baali nu lusekelo fijo, ulu lwabapelite ukuja bape fijo ukusoosya utundu twabo.

³ Nikubabuula nikuti, baasoosiisye utundu twingi, ukukinda amaka gaabo. Kangi baasoosiisye ku bwigane bwabo,

⁴ nu kutsupyelesya ukuti, boope bajemo mu mbombo ijaa kubatuula abiitiki abalondo abaa ku Jelusalemu.

⁵ Baatalile taasi ukwininga ku Ntwa, po balinkwinga na kumyitu, ukukongana nu bwigane ubwa Kyala. Tukaasubilaga bo ulo na panandi!

⁶ Tiiti aalyandile imbombo jaa kubungaania ifi mwasangulaga bo iiisle kamyinu. Po twalimpeliisye ukuti iise abatuule ukujimalisya imbombo ijo.

⁷ Umwe muli bakabi ndi syosa, ndwitiko, nkikungilwa ikya kulumbilila, mmahala, ukwijuula mu mbombo inunu syosa, pamopeene nu lugano lwinu kumyitu. Po mujege bakabi, na mu mbombo iji ijaa kubatuula abangi.

Ukuja ni ndumbula bo ijaa Jesu

⁸ Apa ngajoba isi, kukaja kokuti ngubafimilisya, looli ngulonda ukulabona ulugano lwinu linga lwa nalooli, ku njila jaa kubafwanikisa na bangi.

⁹ Namanga umwe mumeenyne muno uNtwa gwitu Jesu Kilisiti aaapeele iipyana. Na paapo aali nkabi, aalipelile ukuja ndondo kunongwa jiinu, ukuti mbalondo bwake, muje bakabi.

¹⁰ Ikyinja iki kikindile, umwe mwali baa kwanda ukunangisya inyango jaa kusangula, nu kwanda ukubomba bo ulo. Po une ngati kanunu,

¹¹ ukumaliisya imbombo iji mwalyandile. Bo ulu mwanyonywaga ukwanda imbombo ijo, po ulu munyonywege ukumaliisya, ukukongana na maka giinu.

¹² Po linga umundu ikusoosya ku bwigane bwake, Kyala aikwambilila kukuti kandu aka umundu ujo abagiile ukusoosya. Atikamela ukuti ongelepo.

¹³ Inyango jiitü, kükaja koküti ümwe mukübilwegwe ni kitwalo ikyä kabatüüla abangi, ükutiabeeene kijegé kipepe, looli ngulonda mufwanegé itolo.

¹⁴ Akabalilo aka bo muli nu tündü ütwingi, mubatuülege aba bakaja nato, ükuti boope akabalilo aka bikwisa küja nato twingi, bikwisa kabatüülagü ümwe. Kuli isyo muküfwanaga,

¹⁵ bo muno sisimbiigwe mwa Kalata üMwikemo ükuti, "Uju aabüngenee twingi, akaali nato ütwa kükindapo, uju aabüngenee tünandi akaalyagiilwe."*

Titi na banine bikütümigwa kü Kolinti

¹⁶ Ngantuufya Kyala uju ampeelee Tiiti indumbula iji ndi najo üne, ijaa kabatüüla ümwe.

¹⁷ Namanga bo tunsüümile ükuti iise kumiyinu, aaliitiike. Kükaja koküti aaliitiike itolo, looli ümwene ikunyonywa fijo ukwisa kü bwigane bwake juujo.

¹⁸ Pamopeene nagwe, tuküntama nu gwamiyitu ujüngi, uju ifipanga fyosa ifya Kyala fikümpa ülwimiko mu mbombo ijaa kufumusya iNdami iNunu.

¹⁹ Kangi ifipanga ifya Kyala finsalile ügwamiyitu ujo, ükuti aje pamopeene na nuuswe bo tukatwala kü Jelusalemu ifya kabatüüla abandü. Imbombo ijo, jikwisa kantuufya Kyala, kangi jikwisa kunangisya ükunyonywa kwitu ükabatüüla abangi.

²⁰ Tukwenda injila pamopeene paapo tukiigana üküjobigwa übübiibi nu mundü, künongwa jaa kwimiliila ükutwala ütündü, utu abandü basoosiisye kü boololo bwabo.

²¹ Inyango jiitü, tukulonda ükubomba kanunu nkyeni mwa Kyala na nkyeni mmbandü.

²² Po pamopeene na baa Tiiti, tuküntama ügwamiyitu ujüngi. Ujo tummbwene kaa kingi, ükuti ikunyonywa ükabatüüla. Kangi akabalilo aka ikunyonywa fijo ükabatüüla, paapo ükubasüübla fijo ümwe.

²³ Po linga ümndü ikulonda ükusyagania isya Tiiti, ümwene mbombeli mwiniüü nkübabombela ümwe. Kangi linga ikulonda ükusyagania isya baamiyitu bala abangi, abeeene batümiigwe ni pipanga fya Kyala, boope bikümpa übasisyä Kilisiti.

²⁴ Po leelo, mabanangisye abandü abo ülägano lwinu, ükuti abiitiki abaa mfipanga fyosa ifya Kyala basyaganie, ükuti mubagiisye ükutuufigwa na nuuswe.

9

Übutüüli kü biitiki abaa kü Jelusalemu

¹ Po ndikalondigwa ükubasimbila isya butüüli bwinu abo kü biitiki abaa kü Jelusalemu.

² Namanga njimeenyé indumbula jiinu ijaa kabatüüla abangi. Na niine nikwituukifya ümwe kü biitiki abaa mu Maketonija ükuti, ümwe mwe baa nkipanga kya Kyala ikyä mu Akaja mwaliitendekiisye ükusoosya, ükufuma nkyinja iki kikindle. Kü ndumbula jiinu ijaa kusoosya, mubapelite abandü bingi pakati pamyabo ükunyonywa ükusoosya.

³ Po ngübatüma abaamiyitu abo, baa Tiiti. Ngübalonda mwitendekesyä, bo muno naababuüliile abiitiki abaa mu Maketonija, ükuti isi twabatuufyaga ümwe, silingaboneka ükuti twabatuufyaga itolo.

⁴ Looli linga niisile üko pamopeene na Bamaketonija bamo, nu kwaga mukiiten-dekesya, apo bo mungosiisye isoni, künongwa jaa lusuübilo lwitu kumiyinu. Kangi na ümwe aamukusüuka fijo.

⁵ Jo nongwa iji naagile kanunu ükubasüüma abaamiyitu abo, batalepo üko, ükuti batendekesyä ütändü utu mwafingile ükusoosya. Apo bo musoosiisye ni ndumbula inyeelu, kisita kufimbilisigwa.

Ükusoosya iikemo ni ndumbula inyeelu

⁶ Mukümbükege ükuti, "Ümundü uju ikusopa finandi, ikütondola finandi, kangı uju ikusopa fingi, ikütondola fingi."

⁷ Ümundü gwesa asoozye ifi atumwile mu ndumbula jaake. Aleke ükusoosya kü büssulumanie nu kufimbilisigwa, paapo Kyala annganile ümundü uju ikusosoosya ni ndumbula inyeelu.

⁸ Po Kyala abagiile ükubiisusya iipyana lyake kü bwingi fijo, ükuti akabalilo koosa mujegé nu tündü toosa ütü mukulonda mbüümi bwinu, kangı ükuti mujegé na maka mingi agaa kübomba imbombo inunu.

⁹ Bo muno sisimbiigwe mwa Kalata üMwikemo ükuti,
"Asoosiisye ni ndumbula joosa, ükubapa abalondo,

* 8:15 8:15 Bala kalata gwa ükusooka 16:18.

ubagolofu bwake bwa bwila na bwila.”*

10 Kyala jo ụjụ ikampaa umundu imbeju isya kubyala, ni kisyesye ikyo kuya, aikongelapo ụkubapa imbeju isya kubyala nu kusibaasya mu ngunda. Kokuti aikubapa nu kabongelapo indumbula ijaa boololo.

11 Ikubapaga ubukabi ndi syosa, ụkuti mujeve boololo akabalilo koosa. Kali isyo abandu bikantuufyaga Kyala kunongwa jaa tundu uta mukusoosya ụkwendela kamyitu.

12 Imbombo iji mukubomba, jitikubatuulaga beene itolo abiitiki aba baagilwe, looli jikubapelaga abandu bingi ụkanngwila ulapi fijo Kyala.

13 Imbombo ijo jikunangisaga ubepe bwinu, kangi abandu bikantuufyaga Kyala paapo umwe mukuijitiaka iNdumi iNunu ijaa Kilisiti nu kükonga imanyisyo syake. Kangi bikantuufyaga Kyala kunongwa jaa boololo bwinu ubwa bùiliulanisi nabo, na bangi boosa.

14 Po biekabasamilaga kwa Kyala ni ndumbula joosa, kunongwa jaa ipyana ili abapeele umwe kue bwingi.

15 Kyala atuufigwege fijo kue kikangilwa kyake ikitukulumba, iki kisikindle induufyo syosa!

10

Pauli ikubaamula aba bikummwilaamwa

1 Po une Pauli, ne mukuti ndi moololo bo ndi pamopeene na nuumwe, looli ndi nkali bo ndi pabutali na nuumwe, ngubapyelesya kue lwijiisyo na kue boololo bwa Kilisiti, umbilikisyeg!

2 Bamo pati paminyinu bikuti uswe tukukonga isya pakiis ap. Bo niisile kamyinu, angua nkali fijo kue bandu bala, looli muleke ụkueombiika ụkueja nkali kamyinu koope.

3 Nalinga tukutuugala pakiis ap, tutikulwa ube white bo ulwa bandu abaa pakiis.

4 Ifilwilo ifi tukulwila ube white ubo fikaja fya pakiis, looli fili na maka agaa kufuma kwa Kyala, fikoonanga amalinga goosa agaa ntügu.

5 Tukoonanga amasyu goosa agaa matingo aga gikubasigila abandu ụkummanyia Kyala. Kangi tukusikola inyiinogono syosa ụkuti sintilege Kilisiti.

6 Bo munangiise pabwelu ụkuti mukubwimika ubulongosi bwit, aatukwitendekesyia ukubalonga aba bikwendelela ukukaana.

7 Namukeete ifi fili nkyeni mmyinu.* Umundu gwesa ụjụ ikwibona ụkuti umwene gwa Kilisiti, asyaganiege ụkuti na nuuswe tulii bandu baa Kilisiti bo umwene.

8 Pamo ngisiisye po panandi ụkwituufya isya bulagili ubu uNtwa Jesu atapeele, poope ndikua ni soni, namanga atapeele ubulagili ubo ụkuti tubakasye, somma ukuboonanga.

9 Ngabingilila ụkubatiilisya na baakalata aba ngubasimbila.

10 Paapo bamo bikuti, “Baakalata baa Pauli bali na masuy amakali, kangi masito. Looli bo ali na nuuswe atikua na maka, kangi amasyu gaake gaa itolo.”

11 Po umundu ụjụ ikuejoba bo elo, asyaganiege ụkuti isi tukubasimbila bo tulii kubutali, syo isi aatukusibombaga bo tulii na nuumwe.

Ukwituufya kue mbombo jaa Ntwa

12 Tutikwinogona ụkwibiika pamo ụkwifwanikisa na bandu bala aba bikwituufya. Bakonyofu bala! Bikwifwanikisa nu kwipima ni pipimilo fyaboabee.

13 Aatutikwituufya kue mbombo isi babomile abandu abangi, looli tubagiisye ụkwituufya kue mbombo isi atapeele Kyala ụkusibomba. Imbombo iji jifikile na kamyinu.

14 Nalooli, twali jo uswe twe twali baa kwanda ụkubatwalila umwe iNdumi iNunu ijaa Kilisti. Linga sikaali bo elo, amasyu giitü aga, ngali gaa kwituufya fijo.

15 Kangi tutikwituufya kue mbombo isya bandu abangi, isi uswe tukaasibomile. Looli tukusubila ụkuti bo ulwitiko lwinu lukongelela ụkukula, po imbombo jiitü pakati paminyin jikongelelaga fijo.

16 Apo po aatukufumusyaga iNdumi iNunu mfiis ifingi, kuno indumi ijo jikafumusigwa. Namanga tukiigana ụkwituufya kue mbombo iji jibombiigwe kuno apeeliigwe umundu ujungi.

17 Kalata umwikemo ụkuti,

“Umundu gwesa ụjụ ikwituufya,
iitukifegye mu Ntwa.”†

* 9:9 9:9 Bala kalata gwa Isabuli 112:9. * 10:7 10:7 Namukeete ifi fili nkyeni mmyinu Abimbi abangi bikusanusya amasyu aga ụkuti, Umwe mukukeeta syene isya panja. † 10:17 10:17 Bala kalata gwa Jelemija 9:24.

¹⁸ ɻmundu ɻju ɻNtwa Jesu ikummwitatikisa, akaja jo jala ikwituufya, looli ɻju ikutuufiga na Ntwa.

11

Abandu aba bikulumbilila isya butungulu

¹ Ngubasuma mufise ilyojo, nalinga ngujoba ngati ndi nkonyofu. Ngubasuma mufise ilyojo!

² ɻne mbaganile fijo, bo ɻlu Kyala abaganile, namanga muli bo ɻluwa ndindwana ɻju akammanyamo siku unnyambala, ɻju naalimmwitikiisye ɻkwegigwa na nnyambala jumojwene, ɻju jo Kilisiti.

³ Looli liilino ngutiila ɻkuti, bo ɻluwa Efwa muno aasyobiigwe ni njoka jila ingomu, na nuumwe mulingisa kasyobigwa, ɻkebuleka ɻbagolofu na lugano lwinu ɻluwa nalooli kwa Kilisiti.

⁴ Ngujoba bo ɻlo paapo ɻmwe muli bengo ɻkummwambilila ɻmundu ɻju ikwisa ɻkukumfumusya Jesu ɻjungi, ɻju ɻswe tukaalimfumwisye. Kangi muli bengo ɻkummwambilila mbepo ɻjungi, pamo indumi ijingi, ifi mukaalyambiliile ɻkfuma kamyitu.

⁵ ɻne kakaja kokuti ndi nnandi ɻkabakinda aba bikwibona ɻkaja, "Batamigwa bakalamba."*

⁶ Nalinga sya nalooli ɻkuti ɻne ngamanya ɻkulumbilila kanunu nkyeni nkilendilo ikyi bandu, poope ngaagilwa ɻbumanyi. Nnangiisye isyo kamyinu akabalilo koosa ku njila syosa.

Abandu abo batamigwa baa butungulu

⁷ Naalijiisiisye ɻkfumusya kamyinu iNdemi iNunu ijaa Kyala, kisita kahombigwa, ɻkuti ɻmwe mwinaligwe. Bule, naabombile kabiibi ɻkwijiiisa?

⁸ Bo ngubomba imbombo kamyinu, nambililaga ifya butuuli ɻkfuma ku fipanga ifya Kyala ifingi. Naafwene ngati ngupowa ɻtundu twabo, ɻkuti mbatuale ɻmwe.

⁹ Akabalilo ako linga naagilwe fimo, ngaabataamiisyepo, paapo abiitiki biiniita abaa mu Maketonija baalimbelle ifi ngalandra. Niitimaga ɻkuti ndingabatwalila ɻmwe ɻbatolwe na panandi. Ndikwisa ɻbatwalilamo ɻbatolwe siku!

¹⁰ ɻbwanalooli bwa Kilisiti bo ɻlu bujiliile nkati mmyang, akajako ɻmundu najamo ntwaya toosa ɻtwa mu Akaja, ɻju abagile ɻkuusigila ɻkwituufya kuli isi.

¹¹ Bule, ngabagna? Kyala ameenye ɻkuti mbaganile.

¹² Ngwendelelaga ɻkebomba bo ɻlu ngubomba liilino, ɻkuti abatumigwa abo aba bikwibona bakalumba, batoligwe ifya kwituukifya ɻkuti bikwomba imbombo bo ijitu.

¹³ Abandu bo abo, batamigwa baa butungulu, bo babombeli abasyobi, bikwibiika ɻkaja ngati batamigwa baa Kilisiti.

¹⁴ Ndi isyo tutikuswiga, paapo joope Seetano ikwibiika ngati gwandumi gwa lmulu.

¹⁵ Po leelo tutikuswiga apa boope ababombeli baake bikwibiika ɻkaja ngati babombeli bagolofu. ɻmmalikisyo gwabo aabikwambilila isi sifwene ni mbombo jaabo.

Pauli ikwituufya ku ngabilo syake

¹⁶ Ngujoba kangi, ɻmundu alingiinogonaga ɻkuti ɻne ndi nkonyofu! Looli nalinga mukueunjoba ɻkuti ndi nkonyofu, muundeke nje nkonyofu, mumbilikisy, ɻkuti na niine niituuufyepo panandi.

¹⁷ Amasyu aga ndi pakujoba ɻlu, gakaja go aga aaliindagile ɻNtwa Jesu, looli ɻkwituufya ɻku ngujoba bo ɻluwa mundu unkonyofu itolo.

¹⁸ Paapo bingi bikwituufya ku mbombo sya pakiis ap, na niine ngwituufya.

¹⁹ ɻmwe mukwibona muli na mahala! Looli mutikupaasya, mukabiitikila abandu abakonyofu!

²⁰ Nalooli, mukueunnilila na kummwitatikisa na mundu ɻju ikubabiika mbutumwa! Pamo ɻmundu ɻju ikubabiiila na kropoka ɻtundu twinu! Pamo ɻmundu ɻju ikubabilamo kamyinu, pamo ikubatuka na kubakoma kumaaso!

²¹ Sikangola isoni ɻku ngujoba, po ɻswe twali boonywa ɻkebomba isyo!

Pauli ikwituufya ku boonywa bwake

Linga aliko ɻmundu ɻju abagiisye ɻkwituufya ndi simo, na niine mbagiisye ɻkwituufya, looli ndi pakujoba bo ɻluwa mundu unkonyofu muno ikujobel!

* 11:5 11:5 *Abatumigwa* Bala ku Isyakulingaanina.

²² Bule, abeene bikwituufya ukuti Bahibali? Na niine ndi Nhibali. Bule, bikwituufya ukuti Banyaasilaili? Na niine ndi Mwisilaili. Bule, bikwituufya ukuti baa ndujungu lwa Abulahamu? Na niine ndi gwa ndujungu lwa Abulahamu.

²³ Bule, abeene bikwituufya ukuti babombeli baa Kilisiti? Une ndi mbombeli gwa Kilisiti ukubakinda abeene! Une nijjuulile ukubomba imbombo ukukindapo. Mbinyiigwemo mu nnyololo kaa kingi ukukindapo. Ngomiigwemo fijo, kangi ndi mbutolwe ubwa kufwa kaa kingi, ukubakinda abeene. Ulu ndi pakujoba bo ulwa mundu ugwa kigili.

²⁴ Kahaano ngomiigwe ifingoti 39 na Bajuuta.

²⁵ Katatu ngomiigwe ingili sya Balooma, kamo nduunyiigwe na mabwe, katatu isitima jinnyoonangikiile, kangi iisiké limo naakupwike, naali mu nyanja pakilo na pamuusi.

²⁶ Injila nyingi isi nendaga, naali mbutolwe ubwa kloboka inyisi isi siiswile, mbutolwe ubwa kekoligwa ni minyambuta, mbutolwe ubwa kkomigwa na Bajuuta biinang, na kkomigwa na bapanja. Naali mbutolwe ntwaja na mmatengele, mbutolwe ubwa kwenda mu nyanja, na mbutolwe ubwa ngabilo isya bandu aba bikwibiika ukuja biitiki biiniit.

²⁷ Mbombile imbombo ingafu nu kutaamigwa, kingi ngonile maaso, ndaamiigwe ni njala ni kyamilwa, kaa kingi ngalyamo ifindu, nu ketaugala mu mbepo kisita myenda.

²⁸ Pamopeene na isyo syosa, kukuti isiké ndi ni kitwalo ikya kwimilila ifipanga fya Kyala fyosa.

²⁹ Linga umundu gwesa moonywa, niine ngwipilika uboonywa. Linga jumo bampelile ukagwila mbattulanongwa, une ngusulumania.

³⁰ Linga ngulondigwa ukwituufya, ngwituufya ku boonywa bwangu.

³¹ Kyala, ugwise gwa Ntwa Jesu, uju ikulondigwa ukwituufiga bwila na bwila, ameenye ukuti ndikujoba isya butungulu.

³² Akabalilo aka naali mu Ndamasika, undongosi uju aasaliigwe nu malafyale Aleta, aabihile abalindilili mfipata fya kaaja, ukuti bangole.

³³ Leelo abandu bamo baaliisulwisyé nkiibo pi ituulo lya imato, naaponile ukukoligwa.[†]

12

Ifisetuka nu boonywa bwa Pauli

¹ Ngulondigwa ukwituufya, nalinga ndikukaba nafimo. Po ulu mpaka njobe isya fisetuka* na isi aasetulile uNtwa Jesu.

² Nummeenyé umundu jumo, uNkilisiti,[†] uju ifyinja kalongo na fina fikindle, aafyusiigwe mpaka kumwanya fijo.[‡] Ngamanya ukuti aali mu mbili, pamo akaali mu mbili bo ikafyusigwa, looli Kyala jo uju ameenye.

³⁻⁴ Mmeenyé ukuti umundu ujo aafyusiigwe mpaka ukufika kula kumwanya, looli ngamanya ukuti pamo aafyusiigwe bo aali mu mbili, pamo akaali mu mbili, looli Kyala jo uju ameenye. Eko alinkupilika amasya agaa kaswigisya fijo, aga umundu akitikisigwa ukagajoba.

⁵ Po ulu angwituufya ku mundu ujo, leelo ndikwituufya muno njiliile une, looli ngwituufya ku boonywa bwangu.

⁶ Pooke nalinga naalondaga ukwituufya, ngaa jaga nkonyofu, paapo ngali ngujoba isya bwanalooli. Looli ngwisiila ukwituufya, ukuti umundu angaanyiinogonelaga ukukinda isi ngabomba na isi ngujoba.

⁷ Leelo ukuti ndingiituuufaya fijo kénongwa jaa isi uNtwa Jesu aasetulile, naapeeliigwe ingabilo ingali mu mbili gwangu, bo ulwa mwifwa. Gufwene bo ulwa gwandumi gwa Seetano uju atumiigwe, ukuti angufyege nu kusigila ukukindilila ukwituufya.

⁸ Katatu naapyeliisye ku Ntwa, ukuti amboke mu ngabilo isyo.

⁹ Looli umwene aaliimbúulile aatile, "Ipyana lyang likufwene, namanga mboonywa mo muno amaka ganga gikuboneka." Ndi ilyo, ngwituufaya nu kubusekela fijo uboonywa bwangu, ukuti amaka gaa Kilisiti gaboneke myyangue.

¹⁰ Po ndi nu lusekelo mboonywa bwangu, nkutukigwa, mbutolwe, mu ngabilo nu kutaamigwa, kénongwa jaa Kilisiti. Namanga apa nguja moonywa, po apa nguja na maka.

Pauli ikwijaaja kénongwa jaa kajilo akaa Bakolinti

* 11:33 11:32-33 Bala kalata gwa Imbombo sya Batumigwa 9:23-25. * 12:1 12:1 Isya fisetuka Bala iisu **Ubusetuka** ku Isyakulingaanja. † 12:2 12:2 Nummeenyé umundu jumo, uNkilisiti Apa Pauli ikwijoba, leelo ikujoba ngati ikunnjoba umundu ujungi. ‡ 12:2 12:2 Kumwanya fijo NKigiliki bikuti Kumwanya ukwa butatu.

¹¹ Nḡjoba ngati ndi nkonyofu, looli umwe muufimbiliisy eukubomba bo ulo. Jo umwe mwalandigwaga ukunduufya une, paapo nalinga nguboneka ukusita kubagisya, une ngaja ntumigwa unnandi ukubakinda bala, aba mukuti bo, "Batumigwa abakulumba."

¹² Bo ndi kamyinu, naalyamiiilie ukubomba ifiika ni fimanyilo ifi fikunangisya ukuti une ndi ntumigwa gwa bwanalooli.

¹³ Namanga fyo filiku ifi mwalyagiilwe ukukinda ifipanga fya Kyala ifingi? Kaaliko akandu kamokeene itolo aka mwalyagiilwe, akaa kuuhomba umfwalo gwangu! Ndaga fiijo ka b̄utolwe uba! Muuswege!

¹⁴ Uh̄u ngwitendekesyə ukwisa kamyinu ulwa b̄utatu, ndikwisa kubatimbikilaga. Ndikulonda ifiyinu, looli ngabalonda umwe. Abaana batikulondigwa ukubabiikila utundu abapaapi baabo, looli abapaapi bikulondigwa ukubabiikila ikyuma abaanaabo.

¹⁵ Une ndi nu lusekelo ukusoosya utundu twanḡ toosa, kangi ukwininga, ukubatuula umwe. Linga ngukisya ukubagana bo uh̄u, kali, ulugano lwinu lukunaganikaga?

¹⁶ Nalinga mwitiike ukuti ngaabatimbikiile, leelo bamo pakati pamynu bikuti, "Pauli nkому, abaagile ku busyobi."

¹⁷ Bale, naalintumilepo umundu kamyinu uj̄u aabasyobile nu kwega utundu twinu? Akajako najumo!

¹⁸ Naalinkaseenie Tiiti ukwisa kamyinu, pamopeene nu gwamyit̄ uj̄angi j̄ula. Bale, Tiiti aalyegilepo kamo kamyinu? Keeta une nu mwene tuli ndumbula jimojeene mu mbombo, kangi akajiilo kiitu kali kamokeene!

¹⁹ Pamo mukwinogona ukuti akabalilo koosa aka, tukwinosya. Himma! Tukujoba nkycni mwa Kyala, twe bandu baa Kilisiti. Bakandwe, syosa isi tukubomba sya ukubatuula umwe.

²⁰ Nḡupaasya bo mfikile kamyinu, ukubaaga na kajiilo aka ngakagana une. Kangi akajiilo kanḡu katikwisa kubahobosya umwe. Nḡupaasya ukubaaga ne bwite, ubuifi, ilyojo nu kusita kupaasya abangi. Aakukuja nu kutungulanipilanila, ukueehana, amatingo nu k̄utapukana.

²¹ Kangi nḡupaasya ukuti bo mfikile kamyinu, Kyala gwangu aikusususya nkycni mmyinu. Ngwisa kasulumania ukubaaga abandu bingi pakati pamynu aba baabombele ubutulanongwa kubwandilo, bakasumma uluhobokelo. Bakaali bal̄i na kajiilo akabiibi akaa buelogwe ni finyonyo ifibiibi ifi baabombaga.

13

Isya kumaliikisya ukubasoka

¹ Uh̄u lukujaga lwa b̄utatu ukwisako kamyinu. Kalata uMwikemo ikuti, "Bajepo abakeeti babilo pamo batatu abaa kusimikisya kukuti kandu."*

² Po bo ndi kamyinu ulwa b̄ubili, naabasokile mwesa, ukuti mubuleke ubutulanongwa bwinu, fiijo aba bendelelaga na kajiilo kaabo akabiibi. Uh̄u bo ndi kubutali, ngubasoka kangi. Bo mfikile kamyinu, ndikwisa kubapaakisya abandu bala.

³ Mukalonda ikimanyilo ikyā Kilisiti ukujoba ukwendela mmyanḡu. Po isi mbombile kikujā kimanyilo. Kilisiti akaja moonywa kamyinu, looli alī na maka fiijo pakati pamynu.

⁴ Kilisiti aali moonywa bo ikukomeleligwa pa kikohekano, looli akabalilo aka mmaka gaa Kyala. Bubuubo na nuuswe tuli boonywa mwa Kilisiti, looli mmaka gaa Kyala tukujaga b̄uumi pamopeene na Kilisiti, ukuti tababombelege.

⁵ Po amwijeeneesye jujuawne, ukuti mumanye linga ulwitiko lwinu lwa nalooli. Mwijeeneesye kanunu. Bale, mukamanya ukuti Jesu Kilisiti alimo nkati mmyinu? Linga akaja nkati mmyinu, po mutoliigwe.

⁶ Looli ngusutibila ukuti umwe aamukusyagania ukuti uswe tukatoligwa.

⁷ Tukansumma Kyala ukuti mulingabombapo ubutulanongwa nabamo. Kukaja kokuti tukulonda ukuboneka ukuja bandu baa kwimikigwa, looli tukulonda umwe mubombege syene inunu, nalinga abandu abangi bikwinogona ukuti tutoliigwe.

⁸ Namanga tukaja na maka agaa kubusigila ubwanalooli, looli ukubulwila.

⁹ Tukuhoboka bo muli na maka, nalinga uswe tuli boonywa. Tukansumma Kyala abatuhule, mukake ndwitiko.

¹⁰ Ngubasimbila amasya aga akabalilo aka, bo ngaali ukwisa, ukuti bo mfikile kamyinu, ndingasyaga isya kumbela ukuja nkali. Unntwa Jesu ambeeble ubulagili ubu, ukubajenga ndwitiko, somma ukubagwisyā.

Amasya agaa k̄lagana

* **13:1 13:1** Bala kalata gwa Uukukumbuka Ingomeelesyo 19:15.

¹¹ Po baamyitu, musekelege. Mwime kanunu, amasyu ganga gabakasyege, mujeve kandu kamokeene, mujeve nu lutengaano. Po Kyala ugwa lugano nu lutengaano ikujaga pamopeene na numwe.

¹² Namuponaniege ku lugano lwa Kilisiti.

¹³ Abiitiki boosa aba bali pamopeene na nuuswe, bikubaponia.

¹⁴ Hiipyana lya Ntwa Jesu Kilisiti nu lugano lwa Kyala, nu buliilanisi bwa Mbepo Mwikemo, fijege pamopeene na numwe mwesa.

Kalata gwa Pauli ku Bagalatija Isyakulongosya

Galatija kaali kaaja aka kaali pakati pakiisü ikí mmasiku aga bikuti Butuluki. Pauli na Balinaba baalumbiliile iNdumi iNunu ijaa Jesu ntwaja tamo utwa mu Galatija, abandu bingi baajiiitiike iNdumi, balinkuja Bakilisiti (Imbombo sya Batumigwa 13-14). Leelo bo kakindilepo akabalilo, abandu bamo balinkwisa kükabamanyisa aBakilisiti ukuti basikongege indagilo ni nyihih isya Bajuuta, kangi babuutigwege kükjeni. Po Pauli ikübäkämbusya aBakilisiti ukuti Kyala ikübäpoka abandu boosa aba bikämmwitika Kilisiti, somma aba biküsikonga inyihih simo, kangi ikübäbabala muno baajobile abatumigwa baa Jesu abaa mu Jelusalemu (imbombo sya Batumigwa 15).

Isi silimo mwa kalata uju	Ulatu
Pauli ikübäponia aBagalatija	1:1-5
Pauli ikwinosya ukuti, umwene jo ntumigwa kú bandu aba bakaja Bajuuta	1:6-22
Abiitiki biküpokigwa kú njila jaa kümmitika Jesu Kilisiti, somma kú njila jaa ndagilo	3:1-42
Ikümanyisyia isya kajjilo akaa biitiki aba bikülongosigwa na Mbepo Mwikemo	5:1-6
Uküsöka ukwa kumaliikisyia	6:11-1

Hlaponio

¹ Kalata uju afumile kamyangu Pauli ne ntumigwa. Une ngaatumiigwe na bandu pamoo ukulagiligwa nu mundu jumo. Looli naatumiigwe na Jesu Kilisiti juujo, na Taata Kyala uju aalinskyusiise Jesu ukufuma mbafwe.

² Une na biitiki biiniitu boosa aba bali pamopeene na niine tukübäponia umwe, mwe baa mfipanga ifya Kyala ifya nkiisü ikya mu Galatija.

³ Iliipyana nu lutengaano ukufuma kwa Taata Kyala na kú Ntwa Jesu Kilisiti, fijege na umwue.

⁴ Kilisiti aabuningile ubuami bwake, künongwa jaa kubusoosyamo ubütulanongwa bwittu, ukuti atupoke ukufuma mu mbiibi syosa isya pakiisü ikya kabalilo aka, ukükongana nu bwigane ubwa Kyala uju jo Taata.

⁵ Kamyake Kyala bujengeko ubusisa bwila na bwila. Ameni.

iNdumi iNunu ijingi jikajako

⁶ Nswigile fijo, akabalilo akapimba itolo kakindile, umwe munsambukiile Kyala uju aabakooliile ni ipyana lyä Kilisiti. Kangi mukulökonga üülagilo ülangi üla bamo bikuti jo Ndumi iNunu,

⁷ nalinga jikaja Ndumi Nunu na panandi. Looli nalooli baliko abandu aba bikübäfotanä umwe, kangi aba bikulonda ukwandula iNdumi iNunu ijaa Kilisiti.

⁸ Linga umundu gwesa jula iisaga nu kabalumbilila indumi iji jili pasima na iji naabalumbiliile une, umundu ujo ali ni kigune! Nalinga afumile nkibugutila kyangu! Nalinga gwandumi afumile kümwanya!

⁹ Ngubabuula umwe kangi bo ülu naababuulile akabalilo kala ukuti, linga umundu jumo ikabalumbilila iNdumi iNunu ijaa luko ülangi, iji jili pasima na iji mwalyambilile, ujo ali ni kigune!

¹⁰ Buile, liilino mukwinogona ukuti une ngulonda ukubakyela abandu? Mma, ngulonda ukunkyela Kyala mwene! Linga naalondaga ukubakyela abandu, une ngali ngaja mbombeli gwa Jesu Kilisiti nakamo.

Pauli aatumiigwe na Kyala ukulumbilila iNdumi iNunu

¹¹ Baamiyitu ndwitiko, ngulonda mumanye ukuti, iNdumi iNunu iji naabatwaliile une jikaafuliile kú bandu.

¹² Ngalyambiliile ukufuma kú bandu, kangi akaaliimanyisyie umundu najumo. Looli Jesu Kilisiti juujo jo uju aaliisetaliile.

¹³ Kisita kwilaamwa mupiliike muno naajiihiile bo ndi ndwitiko ülwaa Bajuuta, na muno naabataamikisyaga fijo abandu abaa nkipanga kya Kyala, nu kulonda ukükigoga loosa.

¹⁴ Nalooli naabatolile abiinangü bingi abaa ngulilo jangü ukululwila ülwitiko ülwaa Bajuuta. Nijjuulaga fijo uküsikola imanyisyio isya biisukulu biitu.

¹⁵ Looli Kyala, kwi ipyana lyake, aaliisangwile bo ngaali ukoopaapigwa, aalingooliile ukummbombela.

¹⁶ Aalyagile kanunu ukusetulila uMwanaake* muno ajiliile, ukuti mfumusyege indumi jaake ku bandu aba bakaja Bajuuta. Akabalilo kala ngaabalondile abandu abaa kuumbuula mbubombelo,

¹⁷ pamo ukubuuka taasi ku Jelusalemu kuli bala baalindaliilepo une ukuja batumigwa.[†] Nakalinga naabuukile nkiisu ikyo Alabija, po ndinkugomokelako ku Ndamasika.

¹⁸ Ifyinja fitatu bo fikindile, po ndinkubuuka ku Jelusalemu kukwaganila na Peeteli, naatugeele kumyake amasiku kalongo na mahaano.

¹⁹ Leelo ngaababwene abatumigwa abangi, looli Jaakobo ugwayabo gwa Ntwa Jesu.

²⁰ Isi ngubasimbia, Kyala ameenye ukuti ndikujoba isya butungulu.

²¹ Po pakabalilo akanji naabuukile mu Silija na mu Kilikija.

²² Baasimeenye syene inongwa isi baasipilike ukuti, "Umundu uju aatataamyaga kabwandilo, akabalilo aka ikulambilila isya lwitiko lulalula ulu aagelile ukulugoga."

²⁴ Po balinkantuufya Kyala kwnongwa jaa isi naabombaga.

2

Abatumigwa baaliitiike imanyisyo sya Pauli

¹ Ifyinja kalongo na fina bo fikindile, naabuukile kangi ku Jelusalemu pamopeene na Balinaba, naalimmwegile joope Tiiti ukubuuka nagwe.

² Naabuukile akabalilo kala paapo Kyala aaliisetulile ukuti mbuuke. Bo twijeekiye na balongosi bala, naabalingenie iNdumi iNunu iji naabahumbililaga abandu aba bakaja Bajuuta. Naabombile bo ulo ukuti imbombo jangu iji ndi pakujibomba jilingaja jaa itolo.

³ Looli nu mwinangu Tiiti uju akaja Njuuta, akaafimbilisiigwe ukasikonga indagilo sya Moose, ku njila jaa kubuitigwa kukyeni,*

⁴ na paalema baalipo abiitiki bambo abaa butungulu aba baalondaga ukuti abuutigwe kukyeni. Abandu abo baalijingiise ku bukomu ukutendeela ubwabuke bwitu ubu twapeeligwe na Kilisiti Jesu, ukuti batubiike mbutumwa.[†]

⁵ Tukaaliitikeene nabo na panandi, ukuti balingabwandula ubwanalooli ubwa Ndumi iNunu, kumyinu.

⁶ Leelo abandu abo, aba bikujobigwa ukuja balongosi, bakaali ni mbya isya kuumbuula. Nalooli kumyangu ndikupaasya ukuti baali bakulumba pamo bakaali bakulumba, paapo Kyala atikupaasya isya panja.

⁷ Leelo baasyageenie ukuti Kyala aalindumile ukubatwalila iNdumi iNunu ijaaj Jesu, abandu aba bakaja Bajuuta, bo ulu aalintumile Peeteli ukubatwalila aBajuuta.

⁸ Twesa Kyala ikubomba imbombo nkati mmuyitu, Peeteli ku Bajuuta, une ku bandu aba bakaja Bajuuta.

⁹ Po Jaakobo, Peeteli na Johani aba bikuboneka ukuja balongosi bakulumba, baasyageenie ukuti Kyala kwi ipyana lyake, alimbeele imbombo iji. Po balinkutkola amaboko une na Balinaba, kije kimanyilo ikyo bulilanisi. Twaliitikeene ukuti uswe tukulondigwa ukubomba imbombo pa bandu aba bakaja Bajuuta, abeene pa Bajuuta.

¹⁰ Baatusumile akandu kamo, ko kubakumbuka abalondo, akandu aka ngwijuula ukukabomba.

Pauli ikunkemela Peeteli

¹¹ Po piiiasi, Peeteli aaliisile ku Antyokija kukutujaatila, naalimpingle pabwelu paapo asobile.

¹² Abandu bambo bo bakaali ukwisa ukufuma kwa Jaakobo, Peeteli aalyaga na bandu aba bakaja Bajuuta. Leelo abandu bala bo bafikile, alinkwanda ukugomokela kanyuma, alinkwikwaba, paapo aabatiilile abandu aba baasisimikisyaga abiitiki boosa ukubuitigwa kukyeni.

¹³ Po na Bajuuta abangi balinkwanda ukubomba bo ulu aabombaga Peeteli, na paapo baameenie ukuti bikubomba isya busyobi. Joope Balinaba baalinsongile, aabombaga isya busyobi.

¹⁴ Po bo naagile batikubomba ukukongana nu bwanalooli bwa Ndumi iNunu, ndinkummbuula Peeteli nkyeni mmbandu boosa ndinkut, "Na paapo ugwe uli Njuuta,

* 1:16 1:16 **uMwanaake** Bala iisyu **uMwana gwa Kyala** ku Isyakulingaan. † 1:17 1:17 **Abatumigwa** Bala ku Isyakulingaan. * 2:3 2:3 **Ukubuitigwa kukyeni** Bala ku Isyakulingaan. † 2:4 2:4 Bala iisyu **Untumwa** ku Isyakulingaan.

kubomba ulwa mundu uju akaja Njuuta! Po fiki kabafimobilisa abandu aba bakaja Bajuuta ukukonga inyiilo isya Bajuuta?"

Abandu boosa bikupokigwa ku lwitiko lumolwene mwa Kilisiti

¹⁵ Nalooli uswe tali baana baa Bajuuta, tukaja batulanongwa bo ulwa bandu abaa mfikolo ifingi.

¹⁶ Uswe tumeenye nalooli, ukuti Kyala ikubabala abandu ubugolofu, kwene ku njila jaa kammwitiike Jesu Kilisiti, somma ukasikonga indagilo sya Moose. Na nuuswe tummwitiike Kilisiti Jesu ukuti tubaligwe ubugolofu kunongwa jaa isi aabomible Jesu, somma ku njila jaa kusikonga indagilo sya Moose. Nalooli, ku njila jaa kusikonga indagilo sya Moose, akajako umundu uju ikubaligwa ubugolofu.[‡]

¹⁷ Bo tukulonda ukubaligwa ubugolofu ku njila jaa Kilisiti, linga tukuboneka ukuja batulanongwa, bule, isi sikunangisya ukuti Kilisiti ikutupela ukuja batulanongwa? Himma na panandi!

¹⁸ Looli linga ngujenga kangi ululagilo ulu naaloomwile, po sikunangisya ukuti une kubwandilo naasobile.

¹⁹ Namanga naasikongaga indagilo isyo isya Moose, leelo ubuumi bwangu ubwa mu ndagilo bumaliike, ukuti ubuumi bwangu buje mwa Kyala.

²⁰ Une ngogiiwe pamopeene na Kilisiti pa kikohekano, looli ndi muuumi akabalilo aka, leelo ngaja muuumi une, looli Kilisiti muuumi nkati mmyangu. Ubuumi ubu ndi nabo akabalilo aka, ndi nabo ku lwitiko, ulwitiko ku Mwana gwa Kyala uju aaliinganile, aabuningile ubuumi bwake ukumboka.

²¹ Nemma ukalikaana iipyana lya Kyala. Linga umundu abagile ukubaligwa ubugolofu ku njila jaa kusikonga indagilo sya Moose, po Kilisiti aafwile isya itolo!

3

Ukummwitiika Jesu pamo ukusikonga indagilo

¹ Mwe Bagalatija, muli bakonyofu nalooli! Jwani abalogile? Naabalingenie bo mukukeeta inongwa sila isya Jesu Kilisiti, muno baalinkomeliile pa kikohekano.

² Isi ngulonda ukusimanya ukufuma kamyinu syo isi. Bule, aabiisiile Mbepo Mwikemo ku njila jaa kukonga muno sikulondela indagilo, pamo ku njila jaa kupilikisyia iNdumi iNunu ijaa Jesu nu kuijiti?

³ Bule, umwe muli bakonyofu bo itolo? Umwe mwalyandile syosa ku maka agaa Mbepo Mwikemo, looli akabalilo aka mukulonda ukumaliisya ku maka agaa mbili.

⁴ Bule, ingubilo sila syosa isi syabaagile umwe, sya itolo? Ndikwitika ukuti sya itolo!

⁵ Bule, Kyala abapeele Mbepo Mwikemo nu kabomba ifiika pakati pamyinu ku njila jaa umwe ukukonga indagilo, pamo ku njila jaa kupilikisyia iNdumi iNunu ijaa Jesu nu kuijiti?

⁶ Namwinogone inongwa isya Abulahamu.* Kalata umwikemo ikunnjoba ikuti, "Umwene aalimmwitiike Kyala, po Kyala alinkummbala ubugolofu."[†]

⁷ Po mumanye ukuti, abandu aba bikummwitiika Kyala bo baana baa Abulahamu abaa bwanalooli!

⁸ Kalata umwikemo aakungulwike ukuti ku njila jaa lwitiko lwabo, Kyala ikubabala ubugolofu aba bakaja Bajuuta. Po Kalata umwikemo aatalile ukumfumukisyia Abulahamu iNdumi iNunu ukuti, "Mmyako ifikolo fyosa aafikusajigwaga."[‡]

⁹ Po bala bammwitiike Kyala bikusajigwa, bo ulwa Abulahamu uju aasajiigwe paapo aalimmwitiike.

Ukupokigwa ukufuma nkigune ikyo ndagilo sya Moose

¹⁰ Looli boosa aba bikusubila kwene ukusibomba isi sikulondigwa ni ndagilo, bali nkigune. Paapo Kalata umwikemo ikuti, "Gwesa uju atikusikola nu kusibomba syosa isi sisimbiigwe mwa kalata ugwa ndagilo, aguniigwe."[§]

¹¹ Nalooli akajako umundu uju ikubaligwa ubugolofu nkyeni mwa Kyala ku njila jaa kusikonga indagilo, paapo Kalata umwikemo ikuti, "Umundu ungodolu ikutuugalaga ku njila jaa lwitiko lwake."^{*}

¹² Nalooli indagilo sya Moose sitkusubila ulwitiko, looli imbombo, bo ulu Kalata umwikemo ikuti, "Umundu gwesa uju ikusikonga indagilo syosa, ikujaga nu buumi ku njila jaa kusikonga indagilo."[†]

* 2:16 2:16 Bala kalata gwa Isabuli 143:2. * 3:6 3:6 **Abulahamu** Bala ku Isyakulingaanja. † 3:6 3:6 Bala kalata gwa Ubwandilo 15:6. ‡ 3:8 3:8 Bala kalata gwa Ubwandilo 12:3. § 3:10 3:10 Bala kalata gwa Ukuimbuka Ingomeelesyo 27:26. * 3:11 3:11 Bala kalata gwa Habakuki 2:4. † 3:12 3:12 Bala kalata gwa Abanyaleebi 18:5.

¹³ Kilisiti aatwabwile ukufuma nkigune ikyo ndagilo ku njila jaa kwega ikigune ikyo umwene, paapo sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, "Kukuti mundu uju ikukomeleligwa pamwanya pa mpiki, aguniigwe."[‡]

¹⁴ Isi syabombiigwe ukuti ulasajo ulu aapeeliigwe Abulahamu, labafikile abandu abaa mfikolo fyosa ifya pakiisu, ku njila jaa Kilisiti Jesu. Po tubagiile ukummwambilila Mbepo Mwikemo, uju Kyala aafingile ukutepapo ndwitiko kwa Jesu Kilisiti.

Indagilo na lufingo

¹⁵ Baamiyita ndwitiko, leka njobele nkifwanikisyo ikyo kufuma mbuumi bwitu. Mwinogone isya Iwitikano ulwa bandu babili. Linga ulwitikano labombiigwe nu kabiikgwa isaini, akajapo ugwa kalukaana pamo ukongelapo simo.

¹⁶ Po Kyala aafingile kwa Abulahamu umwiskulu gwitu, umwene pamopeene nu lajungu lwake. Kalata uMwikemo atikuti, "Ni nyungu syake," kokuti inyingi, looli ikuti, "Nu lajungu lwake,"[§] kokuti lomolwene, ulo jo Kilisiti.

¹⁷ Isi ngulonda ukujoba syo isi: Kyala aabiikile ulwitikano lwake, ifyinja 430 bo sikaali ukujako indagilo sya Moose. Po indagilo isyo sikabagila ukuloomola ulwitikano ulo, pamo ukulwandula ulufingo ulo.

¹⁸ Linga Kyala aatueele ikilingo kyake ku njila jaa kukonga indagilo, po ikilingo kikabagila ukusuuwila kangi ulufingo lwa Kyala. Looli kwi ipyana lyake, Kyala aafingile ukumpapo Abulahamu.

¹⁹ Po indagilo sya fiki? Syalyongelegiwepo pa lufingo bo kakindilepo akabalilo, ukubanangisyas abandu ukuti bali mbutulanongwa, mpaka bo ikwisa jala uju lo lajungu lwa Abulahamu, ulu Kyala aafingile. Kyala aalimpeele indagilo Moose ukwendela ku bandumi. Moose alinkuja pakati ukubafwania abandu na Kyala.

²⁰ Leelo linga lulipo ulubafu lomolwene itolo, uju ikufwania atikulondigwa, na Kyala ali jumojwene.

Inyangoo jaa ndagilo

²¹ Bule, indagilo sikupingana na isi afingile Kyala? Himma na panandi! Paapo linga syalipo indagilo isi syabagile ukubapa abandu ubuumi, po twabagiile ukubaligwa ubugolofu ku njila jaa ndagilo.

²² Leelo skajka bo ulo. Kalata uMwikemo ikuti ikiisu kyosa kili paasi pa bulagili ubwa butulanongwa, ukuti abandu aba bikummwitiwa Jesu Kilisiti bambilile isi aafingile Kyala.

²³ Ulwitiko bo lukaali ukwisa, indagilo syatapelile ukaja batumwa. Twaguulilaga ukasetuligwa ulwitiko ulo.

²⁴ Po indagilo isyo syatulongosyaga bo ulwa nswili gwitu, mpaka Kilisiti bo iisile, ukuti ku njila jaa Iwitiko tubaligwe ubugolofu.

²⁵ Leelo paapo ulwitiko lula lufikile, uswe tukaja kangi paasi pa nswili.

²⁶ Ku njila jaa Iwitiko, mwesa umwe muli baana baa Kyala, paapo mulungeene na Kilisiti Jesu.

²⁷ Umwe mwesa mwe moosiigwe, mulungeene na Kilisiti, mufwene ngati mumfwele Kilisiti.

²⁸ Po uNjuuta na uju akaja Njuuta bakalegana, untumwa nu mwabuke, unnyambala nu nkiikula. Twesa tulili kandu kamokeene, paapo tulungeene na Kilisiti Jesu.

²⁹ Linga umwe muli baa Kilisiti, po muli baa ndujungu ulwa Abulahamu, aamukwambilila ifi aafingile Kyala.

4

¹ Po ngujoba ukuti, ugwa kilingo linga nkeke, atikulegana nu ntumwa* ku ndagilo, na paapo ikyuma kyosa kyake.

² Akabalilo ako koosa ugwa kilingo ali paasi pa baswili na biimilili mpaka akabalilo aka kaabaatikiigwe nu gwise.

³ Na nuuswe bo lululo, bo akaali ukwisa Kilisiti, twali batumwa baa nyiiho isi sikulongsyasa pakiisu.

⁴ Leelo akabalilo aka kaabaatikiigwe bo kafikile, Kyala aalintumile pakiisu uMwanaake uju aali mundu bo uswe, alinkuja paasi pa ndagilo.

⁵ Aatumiiigwe ukuti atwabule uswe twe twali batumwa baa ndagilo sya Moose, atupele ukaja baana baa Kyala.

* 3:13 3:13 Bala kalata gwa Uukumbuka Ingomeesyo 21:23. § 3:16 3:16 Bala kalata gwa Ubwandilo 12:7.

* 4:1 4:1 Untumwa Bala ku Isyakulingaanja.

⁶ Paapo umwe muli baanaake, Kyala antamile Mbepo gwa Mwanaake mu ndumbula syitu, Mbepo uju ikutupela ukunkoolela Kyala ukuti, "Abba," kokuti, "Taata."

⁷ Po ugwe ukaja ntumwa kangi, looli uli mwana. Linga uli mwana, po ugwe kwambilila fyosa ifya kilingo ifi Kyalaaababiikile abaanaake.

Pauli ikujipaasya imbombo iji aabombile ku Bagalatija

⁸ Ijolo mukaalimmeeny Kyala, mwali batumwa baa tundu utu akaja jo Kyala.

⁹ Looli akabalilo aka, mummeeny Kyala, kokuti joope abameeny umwe. Po mubagile buleebule ukugomokelako ku mbaatiko isya ijolo isi sikabagila ukutupoka? Bule, mukulonda ukuja batumwa kangi?

¹⁰ Mukaali mukugakola amasiku gamo, imyesi gimo ni fyinja fimo ukuja fyaka fya kummiwimika Kyala!

¹¹ Nikubapaakisya ukuti imbombo iji naabijuuiliile jilingafuba!

¹² Baamyitu ndwitiko, ngabasuma mujege bo une, paapo une naali bo umwe. Mukaaliimbombile ubabiibi nabumo.

¹³ Mummeeny ukati ububine ubu naali nabo, bo ubu bwalinbee akabalilo akaa kabalambilila umwe kubwandilo.

¹⁴ Poope akabalilo kala mukaaliinyiilile pamo ukungaana kunongwa jaa boonywa bwangu, na paapo lwalu lugelo kumyinu. Looli mwaliinyambiliile ukufwana nu kummwambilila ugwandumi gwa Kyala, pamo ukufwana mukammwambilila Kilisiti Jesu juujo.

¹⁵ Mwali nu lasekelo, po liilino siboniike sya fiki? Ngajoba nalooli, akabalilo kala mwabagile ukugafyula amaaso giinu nu kambapo une.

¹⁶ Bale, liilino ndi ndugu gwinu kunongwa jaa kababuula ubwanalooli?

¹⁷ Abandu abangi abo bikwijahla ukuti babakabe umwe, looli isi babingilile sikaja nunu. Bikulonda ukubapaagala umwe kumyangu, ukuti mubijuuilege abeene.

¹⁸ Sili kanunu bwila ukwijuula ukubomba inunu, kalingajaga kwene linga ndipo pamopeene na nuumwe.

¹⁹ Baanang, bo ulwa nkiikulu ugwa kifuba, muno ikutaamigwa pakabalilo akaa kupaapa umwana, babuubo une ngutaamigwa ulwa bubili kunongwa jinu, mpaka apa akajiilo kaa Kilisiti kikubonekaga nkajiilo kiinu.

²⁰ Nganyonya ukuja pamopeene na nuumwe akabalilo aka, ukuti nje moololo kumyinu! Ngabapaasya fijo!

Ikifwanikisyo ikya Hagali na Sala

²¹ Namuumbuule une, umwe mwe mwiganile ukulagiligwa ni ndagilo sya Moose, bale, mukupilika muno sikujobela indagilo?

²² Sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, Abulahamu aali na baana babili, jamo ku nkiikulu untumwa,[†] ugwa bubili ku nkiikulu umwabuke.[‡]

²³ Umwana gwa nkiikulu umwabuke, aapaapiigwe ku labaatiko lwa bandu. Looli umwana gwa nkiikulu umwabuke, aapaapiigwe kunongwa jaa lugingo lwa Kyala.

²⁴ Inongwa isyo kifwanikisyo. Abakiikulu babili bafwene bo ulwitikano ulukuuula nu lwitikano ulupya. [§] Ulukuuula lo lula lwabombiigwe pa kyamba Sinai, lugwene na Hagali, abaanake bikupaaigwe mbutumwa.

²⁵ Hagali afwene bo ulwa kyamba Sinai ikya ku Alabija, kangi afwene bo ulwa kaaja akaa Jelusalemu akaa liilino, paapo abaanaake balu mbutumwa ubwa ndagilo isi baapeeliigwe ku kyamba Sinai.

²⁶ Looli akaaja akaa Jelusalemu akaa kumwanya, ko kaaja akaabuke, ako jo juuba.*

²⁷ Namanga sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti,

"Usekelege ugwe, gwe nngumba, gwe ukapaapa,

laataga ugwe gwe ukakabomo umwana,
paapo abaana baa jula, uju ali mwene,
bingi ukukinda abaa jula umwegi."[†]

²⁸ Po liilino baamyitu, umwe muli baana baa Kyala kunongwa jaa lugingo lwake, bo ulwa Isaka.

²⁹ Looli mmasiku gala, umwana jula aapaapiigwe nu nkiikulu untumwa, aalintwaliile ubtolwe umwana uju aapaapiigwe ku maka agaa Mbepo Mwikemo. Sili bo lalalula na mmasiku aga.

[†] 4:22 4:22 *Unkiikulu untumwa* Kokuti Hagali, unna gwa Isumaili. [‡] 4:22 4:22 *Unkiikulu umwabuke* Kokuti Sala, unna gwa Isaka. [§] 4:24 4:24 *Ulwitikano ulupya* Bala iisyu *Ulwitikano* ku Isyakulingaania. * 4:26 4:26 Akaaja akaabuke kafwene bo ulwa Sala, unkasi umwabuke ugwa Abulahamu. Kokuti ulwitikano ulupya. [†] 4:27

4:27 Bala kalata gwa Jeesaja 54:1.

³⁰ Leelo Kalata ʉMwikemo ikuti fiki? Ikuti, "Unkage ʉnkiikulu ʉntumwa pamopeene na mwanaake, paapo ʉmwana gwa ntumwa atikukaba ifya kilingo pamopeene na mwana gwa nkiikulu ʉmwabuke."

³¹ Po ulo baamyitu, uswe tukaja baana baa ntumwa, loli baa juuba ʉmwabuke.

5

Ubwabuke bwa biitiki

¹ Kilisiti atwabwile ʉkuti tujenge baabuke. Po mwimege na maka, mulinguitikaga ʉkuja batumwa baa ndagilo kangti.

² Namupilisye! Jo une Pauli ngubabuula isi! Linga mwitiike ʉkabuutigwa kuyeni, po Kilisiti akaja na mbombo najimo kamiyinu.

³ Ngubasoka kangi pabwelu, gwesa uju ikwitika ʉkabuutigwa kuyeni, ikulondigwa ʉkusikola indagilo syosa isya Moose.

⁴ Linga mukusubila ʉkabaligwa ʉbogolofu ku njila jaa kusikonga indagilo, po mwipaaggwile kwa Kilisiti, muli panja pi ipyana lya Kyala.

⁵ Looli uswe, tukusubila na maka agaa Mbepo gwa Kyala, ʉkabaligwa ʉbogolofu ku njila jaa kummwitika Jesu.

⁶ Po linga tulangeene na Kilisiti Jesu, ʉkabuutigwa kuyeni pamo ʉkusita kubuutigwa kujaja na mbombo najimo, akakulumba lo lwitiko ulu lukubomba imbombo ku lugano.

⁷ Kubwandilo mwali kanunu! Po jo jwani uju abasigile ʉkukonga ʉbwanalooli?

⁸ Uju abombile isyo akaja jo Kyala uju ababilikiile ʉmwe.

⁹ Bo ulu abandu bikuti, "Unkesee unnandi itolo gukutupisa iikando kyosa!"*

¹⁰ Kunongwa jaa kuti ʉmwe muli baa Ntwa Jesu, mmeenyen kisita kwilaamwa, aamutikukonga amasye gaa banda abangi, loli mukukongaga amasye ganga. Kangi gwesa uju ikebasofania ʉmwe, nalooli aikwisa kulongigwa, nalinga aje jo jwani.

¹¹ Baamyitu, bamu bikuti une ngali ngalumbili ʉkuti boosa bikulondigwa ʉkabuutigwa kuyeni. Linga naajobaga bo ulo, fiki bikundaamya? Linga naajobaga bo ulo, ʉkulumbili kwangu isya kikohekano kya Jesu, ngali sikabakalasya.

¹² Ngunyonywa ʉkuti abandu aba bikubasofania ʉmwe künongwa isya kubuutigwa kuyeni, bongelepo nalinga bikwifula abeene!

¹³ Baamyitu, Kyala aababilikile ʉkuti mujenge mbwabuke. Leelo mulingabombelaga ubwabuke bwinu ʉkabomba ifinyonyo ifya mbili, loli mutuulaneg na kuganana.

¹⁴ Indagilo syosa isya Moose silimo ndulagilo ləmolwene ulu lukuti, "Ubaganeg abanino bo ulu gwijiiganile ugwe."†

¹⁵ Looli linga mukulumanu na kulyana bo ulwa finyamaana, mwikeetege ʉkuti mulingamalana.

Ukusubila Mbepo Mwikemo

¹⁶ Po nikubabuula nikuti, ulwendo lwinu lulongosigwege na Mbepo Mwikemo, po aamutikukongaga kangi ifinyonyo fya mbili.

¹⁷ Paapo ifi gukunyonywa ʉmbili gwa mundu, fikaja fyo ifi ikulonda Mbepo Mwikemo. Kangi ifi ikulonda Mbepo Mwikemo, fikaja fyo finyonyo fya mbili gwa mundu. Mbepo Mwikemo na mbili gwa mundu bikupingana, künongwa ijo mukabagila ʉkabomba inunu isi mukulonda ʉmwe.

¹⁸ Looli linga mukulongsigwa na Mbepo, po mukaja batumwa baa ndagilo.

¹⁹ Po tumeenyen isi bikusibomba abandu ʉkufikonga ifinyonyo ifya mbili: Ubatalogwe, ubanyali, ʉkabomba ingosya soni,

²⁰ ʉkwipuuta ku tändu utu akaja jo Kyala, ʉbulosi, ʉkulugukana, ʉkulwa, ʉbuifi, ilyojo, ʉbupafu, ʉlukaani, ʉkusambukana,

²¹ akabini, ʉbagaala bwala, ʉkujia nu bula, ni singi isi sifwene bo isyo. Ngubabuula kangi bo ulu naatalile ʉkababuula, abandu aba bikabomba isyo, aabatikukaba ifya kilingo, ifi bo Bunyafyale bwa Kyala.‡

²² Looli linga tukulongsigwa na Mbepo Mwikemo, aatukuja ni seke isi: Ulugano, ultasekelo, ʉlutengaano, ʉkuumiilila, ʉbenunu, ʉbape, ʉbwanalooli,

²³ ʉbooloolo na kwitiima. Lukajako ululagilo ulu lukukaanisa isyo.

²⁴ Abandu linga balungeene na Kilisiti Jesu, bafikomeliile pa kikohekano ifinyonyo fyabo ifibiibi ifya banda bwabo ʉbwa ijolo.

²⁵ Mbepo atupeele ʉbuumi ʉbupyra, po təbukongege ʉbulongosi bwake.

* 4:30 4:30 Bala kalata gwa Ubwandilo 21:10. * 5:9 5:9 Unkesee unnandi itolo gukutupisa iikando kyosa! Kokuti imanyisylo isya butungulu inandi, sikusyoba abandu abingi. † 5:14 5:14 Bala kalata gwa Abanyaleebi 19:18. ‡ 5:21 5:21 UBunyafyale bwa Kyala Bala ku Isyakulingaanina.

²⁶ T^ungiiituufyaga, t^ungafukanaga, pamo uku^ubiikilana ubuuifi.

6

Ukutuuulana abiitiki

¹ Baamayit^u ndwitiko, umund^u linga agwiliile mbutulanongwa, mwe mukulongsigwa na Mbepo Mwikemo munsokege, looli munsokege k^u boololo ubu bukfuma kwa Mbepo. Mwikeetge, ukuti numwe mulingageligwaga ukukonga akajiilo kaake.

² Mupokelanlige ifitwalo fyinu, ko ukukonga indagilo sya Kilisiti.

³ Po gwesa uju ikwibona ukuti jo nongi ndibe, looli akaja bo ulo, ujo ikwisyoba.

⁴ Looli ukuti mund^u akapimege akajiilo kaake. Linga kubomba inunu, po ubagiile ukwituukifya ndi ifi ubombile, kisita kafwanikisa na ifi abombile ujungi.

⁵ Namanga ukuti mund^u ikalondigwa ukupimba ikitwalo kyake.

⁶ Umund^u uju ikumanyisigwa iliisy^u lya Kyala, annjabilen gepo ummanyisi gwake ifinunu ifi akabile.

⁷ Mungiisobaga, Kyala atikukiniligwamo. Umund^u ifi abyele, fyo ifi aikutondolaga.

⁸ Po uju ikufikonga ifinyonyo fya mbili, jo ikutondolaga ubufwe. Looli uju ikunkonga Mbepo Mwikemo, jo ikutondolaga ubuumi bwa bwila na bwila.

⁹ Po t^ungakatalaga ukubomba inunu, paapo linga tukuumiilila, aatukutondola inunu, bo akabalilo kafikile.

¹⁰ Po akabalilo koosa twijuelege ukubabombela inunu aband^u boosa, fijo abiitiki biiniit^u.

Ukusoka kwa kumaliikisya

¹¹ Namukeete amasimbo gang^u muno nsimbiiile, manywamu. Nsimbile ni kiboko kyang^u jujuune.

¹² Aba bikubafimbilisya umwe ukubuutigwa k^ukyeni, bikubomba bo ulo paapo bikulonda ukwinikigwa na Bajuuta, keli isi mubombile mmibili gyinu. Bikubomba bo ulo ukuti balingakaba ingubilo, isi sikubaaga linga balumbiliile ubwanalooli ubwa kikohekano kya Kilisiti.

¹³ Aba bikulonda ukuti abiitiki boosa babuutigwe k^ukyeni, boope batikusikonga indagilo syosa. Bikulonda umwe mubuutigwe ukuti biituukifyege imibili gyinu.

¹⁴ Looli une ndingajaga nako nakamo, akaa kwituukifyamo, nituukifyege kyene ikikohekano iky^u Ntwa gwitu Jesu Kilisiti. Ukwendela pa kikohekano ikyo, imbombo isi bikususubila aband^u abaa nkiis^u, sikaja na mbombo najimo kumyang^u, ngaja ni fya kusibombela.

¹⁵ Ukubuutigwa k^ukyeni pamo ukusita kabuutigwa k^ukaja na mbombo najimo, akapala ko k^upeligwa ubepya na Kyala.

¹⁶ Aba bikulokonga ululagilo ulu, ulutengaano ni kibabiilisi kya Kyala fijege nabo. Abeene bo band^u baa Kyala nalooli.

¹⁷ Po najumo angandaamyaga kang^u, paapo amakoko agaa k^utunyigwa na mabwe nu ukomigwa ni fingoti, ndi nago mu mbili gwangu, bo ulu aali nago Jesu.

¹⁸ Baamayit^u, iliipyana lya Ntwa gwitu Jesu Kilisiti lijege na numwe. Ameni.

Kalata gwa Pauli ku Baefesi Isyakulongosya

Akaaja akanywamu akaa Efesi, kaali nkiisu iki mmasiku aga bikuti Batuluki. Pauli aataugeele nu kulumbilila iNdumi iNunu nkiisu kila, ifyinja fitatu (Imbombo sya Batumigwa 19). Abandu bingi baalimmwitiike Jesu nkaaja aka na twaja utapalamani. Pakabalilo akangi, bo ali mu nnyololo mu Looma, aabasimbiile kalata uju, ukubamanyisa ukuti ulwitiko lwabo mwa Jesu lwalu ndubaatiko lwa Kyala, ulwa kuti Kilisiti aje jo Ntwa gwa fyosa, pakiusu na kumwanya.

Isi silimo mwa kalata uju

Pauli ikababuula abaelesi ukuti umwene jo jwani, nu kubaponia

Pauli ikulingaania muno Kyala ikabapokela abandu baake ukufuma mbutulanongwa bwabo, nu kabu

Ikumanyisa muno abakilisiti bikalondeliga ukutuugala ku lutengaano na kajilo akanunu nkipang

Pauli asimbile isya kumaliikisyu

Uluponio

¹ Kalata uju afumile kumyangu une Pauli, ne ntumigwa* gwa Kilisiti Jesu, ku bwigane bwa Kyala.

Ngubasimbila umwe mwe biikemo[†] mwe mukutuugala nkaaja akaa mu Efesi,[‡] mwe biiftiki abagolofu abaa Kilisiti Jesu.

² Iliipyana nu lutengaano ukufuma kwa Taata Kyala na ku Ntwa Jesu Kilisiti, fijege na numwe.

Ukukaba isajo ku njila jaa Jesu Kilisiti

³ Atuufigwege Kyala, ugwise ugwa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti, uju atusajile ni sajo syosa ukwendela kwa Mbepo Mwikemo. Ku njila jaa kalungana na Kilisiti, tukusyambilila isajo isyo.

⁴ Kyala bo akaali ukukipela ikiisu, aatusungwile ukuti tujenge bandu baake, ku njila jaa kalungana kwitu na Kilisiti. Aabombe bo ulo ukuti tujenge biikemo, kangi beelu nkyeni myyake. Ku lugano lwake,

⁵ Kyala aatumwile lijolo, ukutusangula ukuja baanaake, ukwendela mwa Jesu Kilisiti. Aabombe bo ulo, ukukongana nu lubaatiko nu bwigane bwake.

⁶ Po tuntuufyege Kyala kwi ipyana lyake iisisya ili aatupeele ukwendela ku Mwanaake uNkendwe.

⁷ Ku njila jaa illopa ly a Mwanaake ili lyalyoniike pa kikohekano, uswe twabuiliigwe, kokati tuhobokeliggwe ubutulanongwa gwitu, ukukongana nu bukulumba ubwa ipyana lyake.

⁸ Kyala aatupeele iipyana iyo ku mahala goosa nu kusyagania.

⁹ Aatubuulile isya ndubaatiko lwake ulwa mbatiita, ukukongana nu bwigane bwake, ulu aatumwile ukubomba ukwendela mwa Kilisiti.

¹⁰ Ulubaatiko lwa Kyala lo ulu, akabalilo aka aakasalile bo kafikile, ikwisa kufibangaania pamopeene ifipeligwa fyosa, ifi filiko kumwanya na ifi filipo pakiusu. Po Kilisiti jo ikwisa kujaga nkulumba gwa fipeligma ifyo.

¹¹ Kyala aatusungwile nuuswe ukuja baanaake mwa Kilisiti. Ukufuma lijolo aatalile ukubaatika bo ulu, uju ikubomba syosa ukukongana nu bwigane bwake,

¹² ukuti uswe twe Bajuuta twe tutalilepo ukunsuubila Kilisiti, tuntuufyege Kyala ku busisyua bwake.

¹³ Na numwe mwe mukaja Bajuuta, mwapiliike iisyu ilya nalooli, kokuti iNdumi iNunu ijaa bupoki, mulinkammwitiika Kilisiti. Joope Kyala alinkabakolekela na Mbepo Mwikemo, uju aafingile ukubapa, ukunangisa ukuti umwe muli bandu baake.

¹⁴ Mbepo Mwikemo jo gwa ketwimila ikilingo kyitu, isi sikutusisimikisyu ukuti Kyala ikwisa ketwabula loosa, ukuti tujenge bandu baake. Tuntuufyege Kyala ku busisyua bwake!

* **1:1 1:1** *Untumigwa* Bala iisyu **Abatumigwa** ku Isyakulingaania. † **1:1 1:1** *Abiikemo* Bala ku Isyakulingaania.

‡ **1:1 1:1** Mwe mukutuugala nkaaja akaa mu Efesi Baakalata bambo abaa ijolo bakaja na masyu aga.

Hlwiipuuto lwa Pauli

15 Po leelo, nsipiliike isya Iwitiko lwinu ku Ntwa Jesu, nu kuti mubaganile abiitiki boosa abaa mfipanga fyosa ifya Kyala. Kunongwa jaa isyo,

16 ngaleka ukuungwila ulipi Kyala kunongwa jiinu nu kubasuumila.

17 Ngusuuma uku*t*u, Kyala ugwa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti, uju jo Taata uNsisa, abape Mbepo Mwikemo, ugwa kubapa amahala nu kubamanyisa muno ajiliile, uku*t*u mummanye kanunu fijo.

18 Kangi ngusuuma abiigule amaaso agaa mu ndumbula syinu, uku*t*u mufimanye kanunu ifi mukusubilna ifi aababilikiile. Ifyo kyo kilingo ikisisya fijo, iki aafingile uku*t*apa abandu baake.

19 Mugamanye amaka gaake amakulumba fijo, aga gikubomba imbombo kamyitu twe tammwitiike Jesu. Gali bo ulwa maka gala amakulumba,

20 aga Kyala aalinsyukiise Kilisiti uku*f*uma mbafwe, nu kummbiika ku kiboko kyake ikiili, pabujo ubusisa fijo, kumwanya.

21 Uko Jesu jo nkulumba gwa bulagili boosa, ubukulumba boosa na maka goosa, uku*f*inkinda ifipeligwa fyosa ifi fili nu bulagili, ukwandila akabalilo aka, na aka kikwsa.

22 Kyala aalimpeele Jesu amaka gaa kufilagila fyosa. Aalimmbiikile ukuja Ndongosi gwa kipanga kyake, bo ulwa ntu mu mbili.

23 Ikipanga kya Kyala go mbili gwa Kilisiti. Kikaagilwa kunongwa jaake, uju ikufipela fyosa uku*s*ita kwagilwa.

2

Uk^upeeliga ubumi mwa Kilisiti

1 Ijolo, umwe mwali bafwe, kunongwa jaa mbiibi nu butulanongwa bwinu.

2 Akabalilo kala mwakongaga akajilo akabiibi akaa bandu abaa pakisu apa, kangi mwammwimikaga untwa umbiibi Seetano, uju jo nkulumba gwa mbepo inyali mu mpaalanga. Untwa ujo akabalilo aka ikabalongsosa abandu aba batikuntiila Kyala.

3 Nalooli uswe twesa akabalilo kala twali bo abeene. Twakongaga ifinyonyo ifya mbili. Twabombaga syosa isi indumbula syitu imbiibi syalondaga. Twapaapiigwe ni ndumbula isi sili nu butulanongwa. Bo ulwa bandu boosa, na nuuswe twabagiise uku*p*eeliga ulufundo na Kyala.

4 Looli Kyala gwa kibabiisi fijo. Atuganile nu lugano uku*k*indilisi.

5 Na paapo twafwile kunongwa jaa butulanongwa bwitu, poope Kyala aatusyusiise pamopeene na Kilisiti. Nalooli kwi ipyana lya Kyala lyene, mupokiigwe.

6 Aatusyusiise pamopeene na Kilisiti, uku*t*u takajege pamopeene nagwe kumwanya. Aabombie isi uku*w*endela kwa Kilisiti Jesu,

7 uku*t*u akabalilo aka kikwsa atunangisyte iliipyana lyake iliukulumba. Atunangiise ubukabi ubukulumba bwa ipyana lyake ilingi fijo, ili atupeele uswe twe tulangeene na Kilisiti Jesu.

8 Kyala abapokile kwi ipyana lyake, ka njila jaa kummitika Kilisiti Jesu. Nalooli, ubupoki mukwambili, komma kunongwa jaa mbombo syinu inunu, looli ubupoki fyabupe fya Kyala.

9 Mupeelingwe itolo ubupoki na Kyala, komma kunongwa jaa mbombo syinu, uku*t*u najumo angituufyaga.

10 Uswe tuli pipeligwa fya Kyala, aatubombie ubupya ku njila jaa kulungana na Kilisiti Jesu, uku*t*u tubombege imbombo inunu. Kyala aasibaatiike imbombo isyo liijolo, uku*t*u uswe tusibombegi.

Abandu boosa bal^u kandu kamokeene mwa Kilisiti

11 Po ulu, umwe mwe mukaja Bajuuta, mukumbuke uku*t*u, aBajuuta aba bikwijoba uku*t*u, "Babuutigwa," bikuti umwe muli, "Bapanja," paapo umwe mukabuutigwa kakyeni.* Looli uku*b*uutigwa uko mbombo itolo ij*u* jik**u**bombigwa na bandu.

12 Mukumbuke uku*t*u, akabalilo kala mukaali pamopeene na Kilisiti. Mwali bo ulwa baheesy, paapo mukaali benekaja pamopeene na Banyaasilaili. Umwe mukaali baliilanisi ndufingo ulwa Iwitikanu na Kyala.[†] Kangi mwatugalaga nkiisu kisita lusuabilo nu kummany Kyala.

13 Umwe mwe mulungeene na Kilisiti, ijolo mwali pabutali na Kyala, looli akabalilo aka abasegeliise uku*w*endela mwi ilopa lya Kilisiti Jesu.

* 2:11 2:11 **Uk^ubuutigwa kakyeni** Bala ku Isyakulingaania. † 2:12 2:12 **Ulwitikano na Kyala** Bala iisyu **Ulwitikano** ku Isyakulingaania.

¹⁴ Namanga Jesu juujo, jo uju atufwenie. Atubungeenie uswe twe Bajuuta na nuumwe mwe mukaja Bajuuta ukuja kandu kamokeene. Ukwendela mbufwe bwake, aalisoosiisypo iimato ilya bulugu, ili lyatutapwile kubwandilo.

¹⁵ Aasisoosiisypo ingomeesyo ni ndagilo isi Kyala aabapeele aBajuuta, ukuti twesa tejege kandu kamokeene akanya mwa Kilisiti. Mo muno aabombiile ukutupa ulutengaano.

¹⁶ Aatufwenie nu kutubiika ukuja kandu kamokeene nkyeni mwa Kyala. Ku njila jaa kufwa pa kikohekano, aabusoosiisypo ubulugu ubwa Bajuuta na aba bakaja Bajuuta.

¹⁷ Kilisiti aaliisile kubabalumbilila iNdumi iNunu ijaa lutengaano, umwe mwe mukaja Bajuuta, mwe mwali pabatali na Kyala, nu kutulumbilila uswe twe Bajuuta, twe twali kifuki nagwe.

¹⁸ Namanga uswe twesa twe Bajuuta, na nuumwe mwe mukaja Bajuuta, tubagiile ukusegelela kwa Taata ku njila jaa Mbepo jumojwene.

¹⁹ Po ulu, umwe mwe mukaja Bajuuta, mukaja baheesy kaangi. Looli muli baana baa Kyala, kaangi muli benekaaja pamopeene na biikemo baake, kaangi muli bandu baa mu nyumba jaake.

²⁰ Inyumba iji jijengiigwe pa lwalo ulwa batamigwa na bakunguluka, joope Kilisiti Jesu lyo ibwe iikulumba ilya pa lwalo pa nguto.

²¹ Pa lwalo ulo, gikujengigwapo amapamba goosa, ukuti jiye nyumba jaa maka, nu kaja tempeli nyikemo ku Ntwa Kyala.

²² Akabalilo aka, nuumwe mukulungisigwa pamopeene, pa lwalo lwa Jesu, ukuti muje nyumba jaa Kyala, muno ikutuugala ku njila jaa Mbepo gwake.

3

Imbombo jaa Paoli ku bandu aba bakaja Bajuuta

¹ Po ukukongana na isyo, ngubasumila umwe, une Pauli ne mpinyigwa kanongwa jaa mbombo iji Kilisiti Jesu aalimbee, ukubabombela umwe mwe mukaja Bajuuta.

² Nalooli mupiliike ukuti Kyala, kwi ipyana lyake, aalimbee imbombo iji ngujibomba kanongwa jiiyu.

³ Kyala aaliinangiisypo isya ndubaatiko lwake ulwa mbutiit, ku njila jaa busetuli, bo muno mbasimbiile ku bupimba.*

⁴ Bo mukubala isi mbasimbiile, mubagiile ukumanya ukuti, ndwageenie ulubaatiko ulwa Kyala ulwa mbutiit, ulwa nongwa sya Kilisiti.

⁵ Ijolo Kyala akaababuulile abandu ulubaatiko ulo ulwa mbatiita. Looli akabalilo aka abasetuliile abatamigwa na bakunguluka baake abiikemo, ku njila jaa Mbepo Mwikemo.

⁶ Ulubaatiko ulwa mbatiita ulo lo ulu. Ku njila jaa kujuitika iNdumi iNunu, boosa aba bakaja Bajuuta, pamopeene na Bajuuta, bikukaba ikijabo ikya nkilingo kya Kyala. Bikuja pamopeene bo ulwa tumbakaasya utwa mbili. Kangi ukwendela mwa Kilisiti Jesu, bikwambilila pamopeene ifi Kyala aafingile ukubasaja aBajuuta.

⁷ Kyala kwi ipyana lyake, aalimbee imbombo jaa kufumusya iNdumi iNunu iji, ukukongana na maka gaake amakulumba.

⁸ Na paapo une ndi nnandi ku biikemo boosa, poope naapeeliigwe ilipyana ili, ukuti mbalumbilile abandu aba bakaja Bajuuta isya sajo ukufuma kwa Kilisiti, isi sitikupimika.

⁹ Kangi aaliisalile ukuti mbasetuliile abandu boosa, ulubaatiko lwake ulwa mbutiita muno lujiliile. Ulubaatiko ulo, Kyala uju jo Mpeli gwa tundu toosa, aalufisile akabalilo koosa akaa ijolo.

¹⁰ Ku njila iji aabaatiike ukubombela ikipanga kyake, ukunangisya muno gajiliile amahala gaake ubwingi, ku fipeligwa fyosa ifi filu lagila na ifi fili na maka mu mpaalanga.

¹¹ Ulo lo lubaatiko lwa Kyala ulwa bwila na bwila, ulu aalabombele ku njila jaa Kilisiti Jesu uNtwa gwitu.

¹² Ukwendela mwa Jesu Kilisiti na ku njila jaa kummwitika, tulu nu bwabuke nu bukifu ubwa kusegelela nkyeni mwa Kyala.

¹³ Po ngubasumila ukuti mulingoonyokaga amaka. Ku ngubilo isi ngukubilwa kanongwa jiiyu, isyo bo basisya bwinu.

Ulwiipuuto lwa Paoli ku Baefesi

¹⁴ Po kanongwa ijo, ngumfugamilia Taata,

¹⁵ uju jo bufumilo ubwa fipeligwa fyosa ifya mu mpaalanga ni fya pakiis.

* 3:3 3:3 Bala kalata gwa Abaefesi 1:9-10; 2:11-22.

¹⁶ Ngantsuumma Kyala ʉkuti, ʉkukongana ni sajo syake inyingi, abakasye fijo mu ndumbula syinu, ʉkwendela mwa Mbepo gwake.

¹⁷ Ngusuumma kangi ʉkuti, Kilisiti atuuaglege mu ndumbula syinu paapo mummwitiike. Kangi ngusuumma ʉkuti mwitotekege pa lwalo ʉlwa lugano,

¹⁸ ʉkuti pamopeene na biikemo boosa, mujefe na maka agaa kwlwagania ʉlugano lwa Kilisiti muno lujilile, ʉbwleefu, ʉbatali, ʉbwinu nū basolofu.

¹⁹ Kangi nū kwlmanyia ʉlugano lwa Kilisiti ʉlu ləkindile amahala goosa, mwisale fijo ʉbusita kwagilwa bwa Kyala.

²⁰ Kunongwa ijo Kyala atuufigwege! Ku maka gaake ikubomba imbombo nkati mmyitu. Kangi ʉmwene abagiile ʉkubomba imbombo ingulumba fijo ʉkukinda isi təbagile ʉkusuumma nū kwinogona.

²¹ Nalooli Kyala atuufigwege nkipanga kyake, na mwa Kilisiti Jesu akabalilo koosa, bwila na bwila! Ameni.

4

Abiitiki baa Jesu bali kandu kamokeene

¹ Po leelo ʉne ne mpinyigwa kunongwa jaa kummbombela ʉNtwa Jesu, ngubapyelesya ʉkuti mujege nkajjilo aka kafwene na muno Kyala aababilikile.

² Mujege nū lwijiisyio fijo, kangi mujege boololo ndi syosa. Amupaakisaniege ku lugano.

³ Mwijuelege ʉkubulindilila ʉbulilianisi bwinu, ʉbu mupeeliigwe na Mbepo Mwikemo, ku njila jaa lutengaano ʉlu lubalungeenie.

⁴ Galiko ʉmbili gumogwene, na Mbepo jumojwene, bo ʉlwa ləsusabilo ʉla tabilikiliigwe na Kyala luli lamolwene.

⁵ Aliko ʉNtwa jumojwene, ʉlwitiko lamolwene, ʉloosyo lamolwene.

⁶ Kangi aliko Kyala jumojwene, ʉju jo Taata gwa boosa, ali pamwanya pali boosa, ikubomba ndi boosa, ali nkati ndi boosa.

⁷ Looli kukuti mundu akabile iliipyana, ʉkukongana ni kipimilo kya kikungilwa, iki atapeele Kilisiti.

⁸ Po apa Kalata ʉMwikemo ikuti,

"Bo ikufyaka kumwanya fijo,

aafyakile nabo abapinyigwa bingi,

aaapeele abandu ifikungilwa fyake."*

⁹ Po ʉlu iisyu likuti, "Aafyakile kumwanya," kokuti fiki? Kokuti, kubwandilo aasulwike paasi fijo pakiisa.

¹⁰ Po ʉju aasulwike pakiisu apa, jo ʉju aafyakile ʉkukinda kumwanya koosa, ʉkuti ajege pabujo boosa.

¹¹ Umwene jo ʉju aababiikile bamu ʉkuja batumigwa, bamu ʉkuja bakunguluka, bamu ʉkuja balumbilili, abangi ʉkuja batiumi, na bangi ʉkuja bamanyisi.

¹² Aabomile bo ʉlo ʉkubatendekesyia abiikemo ʉkubomba imbombo jaa Kilisiti, ʉkuti ikipanga kya Kyala, ugū go mbili gwa Kilisiti, kijengigwe.

¹³ Kikujengigwaga mpaka ʉswe twesa tubufikile ʉbulilianisi ʉbwa Iwitiko, nū kummanyia fijo ʉMwana gwa Kyala, kangi tujefe bandu aba bakomile, nū kubufikila ʉbusita kwagilwa ʉbwa Kilisiti.

¹⁴ Po tulungajaga bo ʉlwa baana abafyele, aba bikugutigwa nū mbelo ugwa luko nū luko, ugwa manyiso isi abandu bikwagala, ʉkuti babasofye abandu ku bukomu.

¹⁵ Looli tubuulanego ʉbwanalooli ndugano, ʉkuti tukale nū kumfikila Kilisiti ndi syosa, ʉju jo ntu.

¹⁶ Mmyake, ʉtumbakaasya toosa ʉtwa mu mbili tutuuleene nū kwlungan pamopeene. Linga kakuti kambakaasya kikubomba imbombo jaake, po ʉmbili goosa gukukula nū kwijenga ndugano.

Akajiilo akanya akaa biitiki baa Jesu

¹⁷ Po mu ngamu ijaa Ntwa, ngabasoka nū kubasisimikisyia, ʉkwandila akabalilo aka, akajiilo kiinu kalingajaga bo ʉlwa bandu aba bakammanyia Kyala, abeene inyinogono syabo nya mwalo.

¹⁸ Amahala gaabo galí mu ngiisi. Bakakaba ʉbəumi ʉbwa bukufuma kwa Kyala, kunongwa jaa bukonyofu bwabo, nū bukafu ʉbwa ndumbula syabo.

¹⁹ Basobile, kangi bakaja ni soni, biibiikile mbunyali ʉbwa luko loosa, bikonyonywa ʉkukindapo ʉkubomba isyo.

* **4:8 4:8** Bala kalata gwa Isabuli 68:18.

20 Leelo ʉmwe mukaamanyiile bo ʉlo isya Kilisiti.

21 Nalooli mwapiiliike kanunu ɻindəmi ni manyisyo syake, ʉkukongana nu bwanalooli ʉbu bulimo mmayake.

22 Mwamanyisiigwe ʉkubuleka ʉbandu bwinu ʉbwa ijolo, aka ko kajilo kiinu akabiihi. Akabalilo kala moonangikaga kənongwa jaa finyonyo fynu ifi fikubasyoba.

23 Mwamanyisiigwe ʉkwandula inyiinogono syinu,

24 nu ʉkfawla ʉbandu ʉbypy, bo ʉlu Kyala aabapelile ʉkufwana nagwe, mbəgolofu na mbwikemo ʉbwa naloli.

25 Po namuleke ʉbutungulu! Kukuti mundu ajobege ʉbwanalooli ku nnine,[†] paapo kukati mundu kambakaasya akaa mbili gumogwene.

26 "Linga mukaleele, mulingabombaga ʉbutulanongwa."[‡] Iliisuba lilingajongaga bo mukaali muli ni ngalalisi.

27 Mulingampaga Seetano ʉbijo.

28 Unhiji aleke ʉkuhiji, abombege imbombo jaa bwanalooli na maboko gaake, kukuti akabege ʉtundu ʉtwa kubajabilapo abangi aba bali nu ʉtolwe.

29 Mulingajobaga amasya agaa loonangiko, mujobege amasya agaa kubajenga nu kubatuuula abiiniinu, kukuti bakabilengemo aba bikugapilikisy.

30 Mulingampeleлага ʉbusulumanie Mbepo Mwikemo, paapo Mbepo ujo kimanyilo kya Kyala kəmyinu kukuti muli bandu baake, nu kuti likiko iisiku ili Kyala aikwisa kubapoka.

31 Po namuleke ʉkubabenga abandu, ingimbəko, ingalalisi, unjwego na maheelu, pamopeene nu bəbiibi ʉbwa luko loosa.

32 Looli mujege ni kibabiilisi, mubombelanilege inunu. Kukuti mundu anhobokelege unnine, bo ʉlu Kyala aabahobokiile ʉkwendela mwa Kilisiti.

5

Akajiilo akabagisye ku bafundigwa baa Jesu

1 Po leelo mukongege akajiilo akaa Kyala, paapo ʉmwe muli baanaake abakandwe.

2 Mugananege akabalilo koosa, bo ʉlwə Kilisiti ʉju atuganile, aaliiningile ʉkuja ikemo ly kabootligwa ilya luuma ʉlununu, ili likunkyla Kyala.

3 Looli mulingalogwaga siku, pamo ʉkuja ni finyonyo ifibiibi ifya tundu, paapo isyo sikabagisya ku biikemo.

4 Amasya giinu galinqajaga gaa kubasusasya abiiniinu, pamo agaa bəkonyofu, pamo agaa sunga, looli gajeqe masyu agaa kugwa ʉlupi kwa Kyala.

5 Isyu ili mulimanye nalooli, kukuti akajako ʉndogwe, pamo ʉnnnyali, pamo ʉnnnyonywa toosa, ʉju abagile ʉkwingila mBunyafyale bwa Kilisiti na Kyala.* Ujo afwene nu mundu ʉju ikwipiuuta ku tundu ʉtu akaja jo Kyala.

6 Umunda gwesa alingabasyobaga na masyu agaa butungulu, paapo kənongwa jaa ʉbutulanongwa ablo, ingalalisi sya Kyala sikubiisila boosa aba batikuntiila.

7 Po mulingajaga nu bəliilanisi na bandu aba bikubomba isyo.

Ukwenda bo abandu aba bali ndumuli

8 Ijolo ʉmwe mwali mu ngiisi, looli akabalilo aka muli ndumuli, kənongwa jaa kəmmwitika ʉNtwa Jesu. Mwendege bo abandu aba bali ndumuli.

9 Namanga abandu aba bali ndumuli bikubomba inunu, isya bəgolofu ni sya bwanalooli, akabalilo koosa.

10 Kangi musilondege isi sikunkyla ʉNtwa.

11 Mulingajaga nu bəliilanisi na bandu aba bikubomba imbombo isya mu ngiisi, looli musisetalege.

12 Namanga sya soni nu kusijoba isi abandu abo bikusibomba mbətiit.

13 Looli linga sili ndumuli, sikubonekaga pabwelu, paapo ʉlumuli lukusimulika.

14 Linga ʉlumuli lukukamulika akandu aka kali mu ngiisi, katikusyala ləlaləla, koope kikuja nu lamuli. Jo nongwa iji baatigi,

"Lembuka ugwe, gwe ugونile ʉtulo!

Usyuke ʉkufuma mbafwé.

Kilisiti ikukumulikilaga."

15 Po amwikeetege nkajilo kiinu. Mulingajaga bo ʉlwə bakonyofu, looli bo ʉlwə baa mahala.

* 4:25 4:25 Bala kalata gwa Sakalija 8:16. † 4:26 4:26 Bala kalata gwa Isabuli 4:4. * 5:5 5:5 MBunyafyale bwa Kilisiti na Kyala Bala isyu ʉBunyafyale bwa Kyala ku Isyakulingaania.

¹⁶ Mukabombelege kanunu akabalilo koosa aka muli nako, paapo amasiku aga gaa bubiibi.

¹⁷ Po leelo mulingajaga bakonyofu, looli mubwaganiege muno bujiiliile ubwigane bwa Kyala.

¹⁸ Mulingagaalaga ifinga,[†] paapo umo bulimo ubusobi, looli mwisulege Mbepo Mwikemo.

¹⁹ Mujobesaniege ku nyimbo isya kuntuufya, isya mwa kalata gwa Isabuli, kangi isi ikutapapo Mbepo Mwikemo. Mummwimbilege nu kantuufya uNtwa mu ndumbula syinu.

²⁰ Munngwilege ulapi Taata Kyala amasiku goosa kuli syosa, mu ngamu jaa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti.

Umundu nu nkasi muno bikulondigwa ukwijiila

²¹ Kakuti mundu iijiisyege ku nnine kunongwa jaa lwimiko ulu muli nalo kwa Kilisiti.

²² Umwe mwe bakiukulu mwe beegi, mwijiisyege ku balame biinu, bo ulwa kwijiisya ku Ntwa Jesu.

²³ Unnyambala ntu gwa nkasi, bo ulwa Kilisiti, joope ntu gwa kipanga kya Kyala, jo Mpoki gwa kipanga ikyo, iki go mbili gwake.

²⁴ Mwe bakiukulu mwe beegi, mwijiisyege ku balame biinu ndi syosa, bo ulwa kipanga kya Kyala kikwijiisya kwa Kilisiti.

²⁵ Mwe banyambala mwe beegi, mubaganeg*e* abakasi biinu, bo ulwa Kilisiti uju akiganile ikipanga kya Kyala, alinkwininga ukukifwila.

²⁶ Aaliiningile ukufwa ukuti akyelusye ikipanga kya Kyala, nu kakisuka na miisi ni isyu lyake, kije kiikemo.

²⁷ Aabombile bo ulo ukuti iitwalile ikipanga kya Kyala ikisisya, ikisita kababye, ikisita nginya, ikisita kwagilwa kamo. Looli ukuti kijeve kikemo kangi kyelu.

²⁸ Babuubo abanyambala abee*gi*, boope bikulondigwa ukubagana abakasi baabo, bo ulu bagiganile imibili gyabo. Umunda uju annanangle unkasi, aguganile umbili gwake.

²⁹ Namanga akajako umundu uju ikugubenga umbili gwake, looli ikuguswila nu kugatiima, bo ulwa Kilisiti uju ikukibombela ikipanga kya Kyala,

³⁰ paapo uswe tuli tambakaaya utwa mbili gwake.

³¹ "Kunongwa ijo unnyambala ikennudeka ugwise nu nna, ikemmuumihilaga unkasi, bobabiili bikiujaga mbili gumogwene."^{*}

³² Amasyu aga mapalapala fijo, leelo une ngujoba isya Kilisiti, ni kipanga kya Kyala.

³³ Looli ukuti mundu annanagee unkasi bo ulu aguganile umbili gwake, joope unkiukulu umwegi ammwimikege undume.

6

Akajiilo akaa bapaapi na baanaabo

¹ Mwe baana, mubiimikege abapaapi biinu bo muno sikulondeligwa mu Ntwa, paapo ubo bo bugolofu.

² Ululagilo ulwa kwanda ulu luli nu lafingo lukuti, "Ummwimikege uguso nu nyoko,

³ ukuti ukabe isajo nu kugona amasiku mingi pakiisu."^{*}

⁴ Nuumwe mwe biisabo, mulingabakalasyaga abaaniinu, looli mubakusyege nu kubafunda ni manyiso isya Ntwa.

Akajiilo akaa batwa na batumwa baabo

⁵ Mwe batumwa,[†] mubiimikege abatwa biinu abaa pakiisu, ku lutende nu ketema. Mubombege bo ulo ni ndumbula inyeelu, bo ulu mukummbombela Kilisiti.

⁶ Mubombege bo ulo akabalilo koosa, komma ukubomba bo bikubakeeta kwene, ukuti babatuufye. Looli mubombege muno bikulondeligwa ukubomba abatumwa baa Kilisiti. Mubombege ni ndumbula joosa, bo muno Kyala ikulondela.

⁷ Mubabombelege abatwa biinu ni ndumbula joosa, bo muno mukummbombela uNtwa Jesu, somma ngati mukubabombela abandu.

⁸ Namanga musyaganiege ukuti, uNtwa Jesu aikumpa ifya kusekeesya umundu uju ukubomba inunu, aje ntumwa pambo mwabuke.

⁹ Na numwe mwe batwa, mubabombelege bo luluhulo abatumwa biinu. Namuleke ukubatiilisa, namanga mumeenye ukuti uNtwa gwabo nu gwinu jo julajula, ali kumwanya. Kyala ikubombela ikipimilo kilakila ku bandu boosa.

[†] 5:18 5:18 **Ifinga** Bala ku Isyakulingaania. [‡] 5:31 5:31 Bala kalata gwa Ubwandilo 2:24. ^{*} 6:3 6:2-3 Bala kalata gwa Ukusooka 20:12; Uku**l**umbuka Ingomeesyo 5:16. [†] 6:5 6:5 Bala isyu **Untumwa** ku Isyakulingaania.

Injila ijaa kūntola Seetano

¹⁰ Po inongwa isya kūmaliikisyā nikuti, mukakilege mu Ntwa, na mmaka gaake amakulumba.

¹¹ Namufwalege imyenda gyosa igya kūlwila ubwite, igi abapeele Kyala, ukubupinga ubukomu bwa Seetano.

¹² Paapo ubwite bwitu tūtikulwa na bandu, looli tukulwa ni mbepo inyali, isi sikulongsyā nu kulagila pakiisū apa, kangi na maka agaa mu ngiisi, po na maka agaa mbepo isya mu mpaalanga.

¹³ Kunongwa ijo, namufwalege imyenda gyosa igya kūlwila ubwite, igi abapeele Kyala, ukuti iisiku lya būtolwe bo lifikile, mwise munsigile undugu. Bo mumalile ukulwa, mukwimaga na maka.

¹⁴ Po leelo mwimege na maka, mwipinyege ubwanalooli mu nsana, mufwalege ikyela ikyā bęgolofu pa kipambaga,

¹⁵ mufwalege ifilato ukwitendekesyā ukwenda injila ijaa kūlumbilila iNdumi iNunu ijaa latengaano.

¹⁶ Pamopeene na syosa isyo, mujege ni ngulu ijaa lwitiko ijaa kubatuula ukugisimisyā imitipulo igya mooto igya Seetano.

¹⁷ Namufwalege ikitili ikyā kyela ikyā bępokigwa, kangi mujege nu luubo lwa Mbepo Mwikemo, ulu lyo isya lya Kyala.

¹⁸ Mwipuutege bwila inyipuuto sya loko loosa, ku butuuli ubwa Mbepo Mwikemo. Mujege maaso kisita kukatala, ukubiiptutila abiitiki boosa.

¹⁹ Muunyippuutilege na niine, ukuti Kyala ambege bwila isya kujoba, bo ngalumbilila pabwelu. Kangi mfumusyege nu bükifu isya ndubaatiko ulwa mbütüti isi sili mu Ndumi iNunu.

²⁰ Une ndi mwimilili gwa Ndumi iNunu mu nnyololo. Muunyippuutilege, ukuti njege nkifu ukujoba isi ngalondigwa ukusijoba.

Hlaponio lwa kūmaliikisyā

²¹ Uğwamyitu ndwitiko unkandwe Tikiko, umbombeli unsuabiligwa gwa Ntwa Jesu, ujo jo ikubabuula inongwa syangū syosa, ukuti mumanye muno njiliile une, na isi ngubomba akabalilo aka.

²² Nantumile ujo kamyinu, ukuti abapangile inongwa syitu nu kubakasya mu ndumbula syinu.

²³ Ulutengaano lujege kamyinu, mwesa mwe baamyitu ndwitiko, nu lugano pamopeene nu lwitiko, ukufuma kwa Taata Kyala na ku Ntwa Jesu Kilisiti.

²⁴ Iliipyana nu lugano ulu lutikumalika, fijege na bandu boosa aba bannganiile uNtwa gwitu Jesu Kilisiti.

Kalata gwa Pauli ku Bafilipi Isyakulongosya

Akaaja kaa Filipi kaali mu Maketonija, kaluuula nkiisue ikya Bugiliki. Pauli aalumbiliileko kula (fmbombo sya Batamigwa 16) nu kwanda ikipanga kya Kyala. Looli bo fikindilepo ifyinja, Pauli aapinyiigwe mu nnyololo. Ikipanga kya Kyala ikya mu Filipi kyalintumiile indalamu. Aasimbile kalata uju ukugwa ulapi kunongwa jaa kuntuuila.

Kangi mwa kalata uju ikubabuula abakilisiti ukuti atikupaasya ukufwa. Ikubakasya ukwima na maka ndwitiko linga bikupreeliga ingubilo. Ikubakumbusya ukuti ubusumi bwabo mwa Kilisiti kikangilwa iki abapeele Kyala.

Isi silimo mwa kalata uju

Pauli ikabaponia aBafilipi

Isya butolwe ubu Pauli aali nabo

Ikubabuula ukusileka imbombo isya kajiiro akaa ijolo, banndondege Jesu fijo, kangi bajego na

Pauli ikugwa ulapi ku butuuli ubu baalimpee

Hluponio

¹ Kalata uju afumile kamyangue une Pauli na Timoti, twe babombeli baa Kilisiti Jesu. Tukubasimbila mwe biikemo^{*} mwesa mwe muli bandu baake Kilisiti Jesu,[†] pamopeene na mwe biimilili na batuuli, mwe mulimo mu Filipi.

² Hliipyana nu lutengaano ukufuma kwa Taata Kyala na ku Ntwa Jesu Kilisiti, fijege na numuwe.

Hlwiipuuto lwa Pauli ku Baflipi

³ Kakuti kabalilo aka ngubakumbuka umwe, ngugwa ulapi kwa Kyala gwangu kunongwa jiiuu.

⁴ Bwila bo ngabiipuutila umwe mwesa, ngwipuuta nu lusekelo,

⁵ paapo muli pamopeene na niine nkufumusya iNdumi iNunu, ukufuma iisiku lya kwanda bo mfikile kamyinu, mpaka liilino.

⁶ Ndikwilaamwa na panandi, ukuti Kyala uju aalyandile imbombo inunu pakati pamyinu, ikwisa kujimaliisa pi isiku ili Jesu Kilisiti ikwisa kangi.

⁷ Ukbuiinogona umwe mwesa bo ulo, kanunu kamyangue paapo mbaganile fijo. Na paapo ngujilwila iNdumi iNunu nu kujifumusya bo ndi mu nnyololo, poope umwe mwesa mukwendelela ukuja nu bulilanisi na niine mu mbombo ijo.

⁸ Kyala nkeeti gwangu, muno mbasyukile mwesa, nu lugano ukufuma kwa Kilisiti Jesu.

⁹ Hlwiipuuto lwangu lo ulu, lugano lwinu longelengepo ukuja lwingi fijo ukuti amahala nu kusyagania syosa kongelepo koope,

¹⁰ ukuti musyaganiege inunu. Po mukujaga ni ndumbula inyeelu, kisita nongwa, mpaka pi isiku lya kwisa kangi Kilisiti.

¹¹ Ngansuuma Jesu Kilisiti abiisusye iseke sya bugolofu, isya kantuufya Kyala nu kunangisya ubusisa bwake.

Ukupinyigwa kwa Pauli kukufumusya iNdumi iNunu

¹² Po mwe baamiyitu ndwitiko, ngulonda mumanye ukuti syosa isi siinyaagile, situulile fijo ukufumusya iNdumi iNunu.

¹³ Abalindilili boosa aba bikulindilila ikitangaalala, na bangi boosa bameenye ukuti mbinyiigwe kunongwa jaa kulambilila inongwa sya Kilisiti.

¹⁴ Ukpinyigwa kwangu, kuperelile abiitiki biiniitu ukukindilila ukunsuubila uNtwa, ukulambilila iisyu lya Kyala kisita latende.

¹⁵ Bamo ndi abo bikunndumbilila Kilisiti ku buafi na ku lukaani, bambo bikunndumbilila Kilisiti ku ndumbula inunu.

¹⁶ Aba bikunndumbilila ku lugano, bameenye ukuti mbiikiigwe na Kyala ukujilwila iNdumi iNunu.

* **1:1 1:1 Abiikemo** Bala ku Isyakulingaanina. † **1:1 1:1 Abandu baake Kilisiti Jesu NKigiliki bikuti Mwa Kilisiti Jesu.** Bala iisyu **Mwa Kilisiti Jesu** ku Isyakulingaanina.

¹⁷ Looli abangi abo bikunndumbilila Kilisiti ukuti biimikigwege abeene, batikunndumbilila ni ndumbula inunu. Bikwinogona ukuti bikongelelapo ubutolwe bwangu mu nnyololo.

¹⁸ Sikoonangikapo nasimo, paapo inongwa sya Kilisiti sikufumusigwa ka njila nyingi, kuje ku ndumbula inunu pamo imbiibi. Kunongwa ijo une nhobwike. Ngwendelelaga ukahoboka,

¹⁹ paapo mmeeny eukuti, kunongwa jaa lwipuuto lwinu, na batuali bwa Mbepo Mwikemo uju aatumiigwe na Jesu Kilisiti, isi sikusasanukila une ukaja bupoki bwangu.

²⁰ Ngusubila fijo ukuti, sikajako nasimo isya kumbela ukaja ni soni, looli bo ulu syali amasiku goosa, ngwendelelaga ukwikasya mu ndumbula ukuti Kilisiti atuufigwege kuli isi sikuboneka kamyangu, kujege ko kusyala ku buumi pamo ukufwa.

²¹ Po kamyangu une, ukujako ku buumi jo Kilisiti, na kufwa ko kukaba.

²² Linga ngujako ku buumi, ngwendelelaga ukwijaala ukubomba imbombo jaa Kilisiti. Kali niisalile ifiki ubuumi na bafwe?

²³ Niikoleenie pakati pa njila ibili isyo. Nganyonywa ukubuuka, ngajege pamopeene na Kilisiti, ijo jo njila nunu fijo.

²⁴ Looli kunongwa jiinu, ukujako ku buumi une, kukalondigwa fijo.

²⁵ Isyo syo ndi na bwanalooli nasyo, mmeeny eukuti ngwendelelaga ukutuugala pamopeene na nuumwe mwesa, ukuti mukulege na kuja na lasekelo ndwitiko.

²⁶ Po mukukindililaga ukaja na lasekelo mwa Kilisiti Jesu, kunongwa jaa kuapo kangi une pamopeene na nuumwe.

²⁷ Looli ulwendo lwinu lajilege bo muno iNdumi iNunu ija Kilisiti jikalondela. Linga niisile kukubakeeta umwe, pamo linga ngajapo, mbilikege inongwa syinu, ukuti mwimile kanunu pamopeene, kangi muli ni nyango jimojeene, kunongwa jaa kuwilwa iNdumi iNunu.

²⁸ Mulingabatiilaga na panandi aba bikubapinga ndi syosa sila, looli mujefe bakifu akabalilo koosa. Ukubomba bo ulo kukunangisyaga kamyabo ukuti bikapuyutigwa, looli ukuti umwe mukupokigwa na Kyala.

²⁹ Kokuti mupeeliigwe ipyana, kujaja kwene ukummwitika itolo, looli na kakubilwa kunongwa jaa Kilisiti.

³⁰ Liilino mukulwa ubwite ubo, ubu mwambonaga ngalwa kabwandilo, bo ubu na ulu mukupilika ngaali ndi pakulwa.

2

Hlwiisiyo lwa biitiki na lwa Jesu

¹ Bale, ubuumi bwitu mwa Kilisiti bukutupa amaka? Bale, ulugano lwake lukutuksaya? Bale, twambiliile Mbepo Mwikemo twesa, ukueetana ku boololo na kapaaikisania?

² Po muunyiisusye ulusekelo, ku njila jaa kuja ni nyiinogono simosyene, ulugano lamolwene, indumbula jimojeene, ni nyango jimojeene.

³ Mulingabombaga syosyosa ni ndumbula jaa kulonda ukuntola ujungi pamo ku matingo, looli mujefe na lwijiisyo. Kukuti mundu ammbonege unnine ukaja gwa kwimikigwa ukunkinda umwene.

⁴ Kukuti mundu alingalondaga kwene ukukaba umwene, looli kukuti mundu akeetege ni sya bangi.

⁵ Mwinogonege bo muno iinogonelaga Kilisiti Jesu,

⁶ uju ali bo muno ajililie Kyala,

looli akaakubiiilepo ukaja bo Kyala ukaja kandu kaa kukuumiilila.

⁷ Aafilekile fyosa, aali bo muno ajililie untumwa,*
apaapiigwe bo ulwa bandu.

⁸ Aaboniike bo ulwa bandu,

kangi aaliisiise na kunkonga Kyala mpaka mbufwe,
ubufwe bwa kugogigwa pa kikohekano.

⁹ Kunongwa ijo Kyala alinkummwimika fijo.

Alinkampapo ingamu ijijisikindle ingamu syosa,

¹⁰ ukuti mu ngamu jaa Jesu fifugamege,

ifipeligwa ifya kumwanya, ifya pakius ni fya ku busyuka,

¹¹ na kati kukuti lulimi lajobe ukuti Jesu Kilisiti jo Ntwa,[†]
ku busysya bwa Taata Kyala.

* 2:7 2:7 **Untumwa** Bala ku Isyakulingaanina.

† 2:11 2:10-11 Bala kalata gwa Jeesaja 45:23.

Abiitiki bajege lwmuli lwa pakiisu

12 po bakundwe, mwendelelege ʉkʉomba kʉ maka imbombo isi sikunangisya ʉbapoki bwinu. Muntiilege Kyala nʉ kʉntetema, kalingaja keene akabalilo aka ndipo, looli mukindililege akabalilo aka ngajapo, bo ʉlu mwambilikaga isi naababuulaga masiku goosa.

13 Mubombege bo ʉlo paapo jo Kyala ikʉombaga imbombo pakati pamycinu, nʉ kʉbabapo amaka agaa kʉlonda nʉ kʉomba ʉbwigane bwake.

14 Mubombege syosa kisita kwibuneesyam pamo ʉkakaanika,

15 ʉkati muje beelu kisita nongwa, bandu baa Kyala abagolofu na basita kuja na kababye nakamo, pakati pa bandu abasyobi na baniongafu abaa nkabalilo aka. Pakati pamycinabo mukumulika bo ʉlwa muli isi sikulangala fijo mu mpaalanga, amaka.

16 bo mulikolile iisyu ili liketwala ʉbuumi. Kunongwa ijo ngwisa kwituukifyaga ʉmwe pi isiku lya kwisa Kilisiti, sikwisa kʉnangisya ʉkuti ʉkwijuula kwangu, ngaataagile itolo amaka.

17 Ʉlwitiko lwinu kwa Kyala nʉ kʉmmbombela kwinu fifwene ni ikemo, kandu kiinu akaa ntengo aka mukhonda ʉkʉnsookesya. Linga bikwungoga, ʉbufwe bwangu bukujaga bo ikemo ilingi, ili lyongilepo pi ikemo lyinu. Ʉkeetege ngusekela fijo pamopeene na nuumwe mwesa.

18 Na nuumwe muhobokege nʉ kʉsekela pamopeene na niine.

Timoti na Epafulotiti

19 Ngusuhubila mu Ntwa Jesu, ʉkʉntuma nakalinga Timoti kʉmyinu, nhoboke ʉkʉpilika inongwa syinu.

20 Nguntuma ʉmwene paapo ngaja nʉ mundu ʉjungi ʉju ikabapaasya ʉmwe ni ndumbula jaake joosa bo ʉlwa Timoti.

21 Paapo boosa bikukeeta syene isyabo, somma isya Jesu Kilisiti.

22 Ʉmwe mumumeenye Timoti muno abagiisye, abombole imbombo jaa Ndumi iNunu pamopeene na niine, bo ʉlwa mwana nʉ gwise.

23 Po ngusuhubila ʉkʉntuma ʉjo nakalinga, bo nsyageenie isi aasikauanyaaga.

24 Ʉne ngusuhubila mu Ntwa, ʉkuti na niine ndi kifuki ʉkwisa.

25 Mpaka nantume kʉmyinu Epafulotiti ʉmwitiki mwiniitʉ, ʉmbomba mbombo mwinangu, undwabwite mwinangu, ʉju mwalintumile ʉkʉnduula Ʉne,

26 paapo asyukilwe ʉkababona ʉmwe mwesa. Kangi aataamiigwe, kunongwa jaa kuti mwapiiliike ʉkuti mbine.

27 Nalooli aabinile fijo, aaponile ʉkufwa. Leelo Kyala aalimpeliile ikisa, jomma mwene itolo looli na niine, ʉkuti ndingajaga nʉ busulumanie pamwanya pa busulumanie.

28 Po leelo ngulonda fijo ʉkʉntuma, ʉkuti bo mummbwene kangi muhoboke, ʉbusulumanie bwangu bʉnaganike.

29 Po mummwambilile mu Ntwa nʉ lʉsekelo loosa. Abandu bo ʉjo, mubiimikege,

30 paapo aaponile ʉkufwa kunongwa jaa mbombo jaa Kilisiti. Akaabuapaakiisye ʉbuumi bwake ʉkuti ngabe ʉbutuuli ʉbu mukaabagiile ʉkʉumbombela bo muli kʉbatali.

3

Ubnunu ʉbwa kʉmmanya Jesu Kilisiti

1 Po leelo, mwe baamyitʉ ndwitiko, musekelege mu Ntwa! Ndikukatala ʉkwandilamo ʉkusimba inongwa isi naabasimbiile, paapo kukulindilila Ʉlwitiko lwinu.

2 Mujege maaso na aba bikakasya ʉlwihi lwa kʉbuuta imibili!* Abo mbwa kangi babomba mbiibi.

3 Abandu aba babuutiigwe kʉkyeni ʉlwa nalooli, jo ʉswe somma abeene, paapo jo ʉswe tukummwipuuta Kyala kʉ njila jaa Mbepo gwake. Tukwituukifya isya Kilisiti Jesu, tutikusuhubila isya mbili,

4 na paapo niine ndi nasyo isya kugusuubila ʉmbili. Linga ʉmundu gwesa jula ikwinogona ʉkuti ali nasyo isya kugusuubila ʉmbili, Ʉne nankindle.

5 Ndi Mwislaili, ndi gwa nkikolo kya Benjamini, ndi Nhibali nalooli. Bo mfikiisye akabalilo kaas masiku lwele ʉkufuma pakupaapigwa, naabuutiigwe kʉkyeni. Ʉne ndi Mfalisai,[†] fyobeeene ngusikonga fijo indagilo sya Moose.

* 3:2 3:2 Ʉkʉbuuta imibili Kokuti ʉkabuutigwa kʉkyeni. Bala iisyu **Ʉkʉbuutigwa kʉkyeni** ku Isyakulingaania.

† 3:5 3:5 ɄMfalisai Bala iisyu **Abaialisai** ku Isyakulingaania.

⁶ Nkwijūala kwangū ʉkusikonga indagilo, naakitaamiisye fijo ikipanga kya Kyala. Akajiilo kangu ako, mu ndagilo sya Moose, ngaatulile inongwa najimo.

⁷ Iſi naatigi ngukaba, akabalilo aka ngusibona ʉkuti ndiigilwe, kunongwa jaa Kilisiti.

⁸ Moomuumo, ngufibona fyosa ʉkuti ndiigilwe, kunongwa jaa bñunu ʉbwā kummanyā Kilisiti Jesu, uNtwa gwangū. Kunongwa jaake mftaagile fyosa, ngufibona fyosa ifyo ʉkuja minda gya kutaaga kwi ijala, ʉkuti nñkabe Kilisiti,

⁹ njie mmuyake. Mbaliigwe ʉbugolofu na Kyala kū njila jaa kummwitika Jesu Kilisiti, somma ʉkusikonga indagilo. ʉkabaligwa ʉko kəfumile kwa Kyala, kū njila jaa kummwitika Kilisiti.

¹⁰ Ngulonda nummanyē Kilisiti, nū kugamanya amaka agaa kusyuka kwake, njemo niine mu ngubilo syake. ʉkuwa kwangū kufwane nū bufwē bwake,

¹¹ mpaka ngakabe kū njila joosa jila, ʉkusyusigwa ʉkufuma mbafwe.

ʉkwikasya ʉkufika pa fingenilo

¹² Ndikuti ngabile ifyo, pamo ndikuti ngaagilwa nafimo. Looli ngwikasya, ʉkuti ngakabe ifyo. Ifyo fyo ifi aalingooliile Kilisiti Jesu ʉkuti ngabe.

¹³ Mwe baamyitū ndwitiko, ndikwibona ʉkuti ngabile, looli sili simosyene isya kabomba une. ʉkwibwa isi silkindole, ngwijāla ʉküsiflikila isya nkyceni.

¹⁴ Po leelo ngwikasya ʉkuti mfike pa fingenilo, ngabe ifya kusekeesya, ifi Kyala atubikiile kumwanya, kū njila jaa Kilisiti Jesu.

¹⁵ Po twesa twe təkūlile ndwitiko, tujenge ni nyiinogono bo sisiisi. Linga mukwinogona isingi, Kyala ikubiigulila ʉkusyagania isyo.

¹⁶ Akakulumba, twendelege mu njila jijiijo, iji tukujikonga mpaka ulu.

Abiitiki bakongege akajiilo akaa Pauli

¹⁷ Baamyitū, mungongege muno ngubombela, nū kubakeeta aba bikubomba bo ulwanga.

¹⁸ Mbabuulile kaa kingi, ndi pakubabuula kangi, ngulila na maasosi, paapo baliko abandu bingi aba bali na kajjilo akabiibi. Abo bo aba bikujipinga indumi jaa kikohekano ikya Kilisiti.

¹⁹ Abalugu abo, kummaliiksyo bikwisa kupyutigwa. Lyakyala lyabo syo nyanda syabo. Abando abo bikwituufya ʉkubomba ingosya soni. Inyiinogono syabo sili kū fya pakuisu.

²⁰ Looli uswe, kumyitū ko kumwanya. Tukunnguulila fijo uMpoki gwitū, uNtwa Jesu Kilisiti ʉkufuma ʉko.

²¹ Umwene ikwisa kugisanusya imibili gyitū imyonywa, gikwisa kufwana nū mbili gwake unsisyas,‡ kū maka aga ikufilambika fyosa ʉkuja paasi pamyake.

4

¹ Po baamyitū ndwitiko, mwe mbaganile fijo nū kubasyakwa, mwitotekige mu Ntwa. Mukumbela ʉkusekela, ngubamogela fijo.

Pauli ikubalagila abiitiki

² Nikubasūuma fijo baa Jotija na Sintike, mupilikisaniege ulwa bñynamundu mu Ntwa.

³ Nalooli, ngukusūuma nungwe gwe mbombeli mwinangū, ubatūle abakiikulū abo, paapo abakiikulū abo biijūlile fijo ʉkufumusya iNdumi iNunu pamopeene na niine. Kangi ubatūle Kelementi na bangi aba baabombaga imbombo pamopeene na niine, abo ingamu syabo Kyala asisimble mwa kalata ugwa bñumi.

⁴ Musekelege bwila mu Ntwa. Nikubabuula kangi, musekelege.

⁵ Ubooloolo bwinu bñamanyigwege na bandu boosa. UNtwa ali kifuki.

⁶ Mulingapaasyaga nasimo, looli ndi syosa, munngwilege ulupi Kyala nū kunsūuma ifi mufumbilwe.

⁷ Po ulutengaano ulu ikutupapo Kyala, ulu lugakindile amahala goosa, lukubalindililaga mu ndumbula syinu, na mu nyiinogono syinu, mwa Kilisiti Jesu.

⁸ Mwe baamyitū, isya kumaliiksya nikubabuula nikuti, mwinogonege syene isya nalooli, syene isya lwimiko, syene isya bagolofu, syene isi sikaja nyali, syene isya kubagisya, syene isi sikutuufigwa. Linga silipo simo inunu fijo, kangi linga silipo simo isi sibagiisye ʉkutuufigwa, syo musiinogonelege.

⁹ Mubombege isi mwamanyiile, mwalyambiliile, mwasisiliike nū ʉkusibona kumyangū, po Kyala ugwa lutengaano ikujaga pamopeene na numwue.

Pauli ikuti ndaga kū Bafilipi

‡ 3:21 3:21 Bala kalata gwa 1 Abakolinti 15:42-57.

¹⁰ Ngusekela fijo mu Ntwa, paapo kammaliikisyo mwandiisye kang'i ukumbaasya. Mwambaasyaga bwila, looli mukaakaagile itolo akabalilo akaa kabomba bo ulo.

¹¹ Ndikujoba bo ulo ukuti pamo mfumbilwe, paapo mmanyiile ukufwana nafyo fiifyo linga ndi nafyo.

¹² Mmeenye ukusita kuja nafyo nu kuja nafyo fingi. Niijiisibiisye ndi syosa na mbujo boosa, ukwikuta nu kugona ni njila, ukuja nafyo fingi nu kwagilwa.

¹³ Mbagiile ukabomba syosa ku njila jaa Kilisiti, uju ikumbapo amaka.

¹⁴ Looli mwabombole kanunu, ukuja babombeli biinang'u na paapo naali mbetolwe.

¹⁵ Mwe Bafilepi, musyageenie ukuti akabalilo ako naabalumbiliile iNdumi iNunu ulwa kwanda, bo nsookilemo nkisii ikya mu Maketonija, kyene ikipanga kya Kyala ikyinu kyabombaga pamopeene na niine, nu kumbapo ubutuuli.

¹⁶ Kang'i koope ku Tesaloniki, mwandumilaga ubutuuli kaa kingi.

¹⁷ Ndikujoba bo ulo ukuti mundumile ubutuuli. Looli ngulonda itolo, ukuti Kyala abasaje fijo kanongwa jaa bape bwinu.

¹⁸ Ifyabape fyinu ifi andwaliile Epafulotiti fiifwene. Nambiliile fyosa kang'i fikindile pali ifi naafumbilwe. Ifyabape ifyo fifwene bo ilikemo inunu, ili liitikisiigwe nu kunkyela Kyala.

¹⁹ Po Kyala gwitu, ku bukabi bwake ubukulumba, ku njila jaa Kilisiti Jesu, aikubapapo fyosa ifi mukufilonda.

²⁰ Ubasisya bujenge kwa Taata Kyala, bwila na bwila! Ameni.

Hluponio lwa kumaliikisy

²¹ Mumbonekesye kukuti mwikemo mwa Kilisiti Jesu. Abaamyitu abiitiki aba bali pamopeene na niine bikubaponia.

²² Abiikemo boosa bikubaponia, fijo aba bikubomba imbombo jaa silikali ijaa malafyale gwa Balooma.

²³ Hlipyana ly a Ntwa Jesu Kilisiti lijege pamopeene na nuumwe.

Kalata gwa Pauli ku Bakolosi Isyakulongosya

Akaaja akaa mu Kolosi kaali ku lubafu ulwa kubujongelo ulwa kiis u iki amasiku aga bikuti Batuluki. Untumigwa Pauli akaabaajaatiilemo abiitiki abaa nkaaja ako, looli aasimbile kalata uju, paapo aapiliike ukuti baliko abamanyisi baa batungulu nkipanga kya Kyala kila. Abamanyisi abo baamanyisyaga ukuti abiitiki bikulondigwa ukusikonga inyihio sya Bajuuta, bo ukubuuta kakyeni nu kwipuuta ku bandumi, ukuti bankyelege Kyala.

Po Pauli ikusimba kalata uju ukubakumbusya abiitiki ukuti bwali bufwe bwa Kilisiti ubu bwabapokile. Ikbakumbusya ukuti Kilisiti ali kumwanya ikubalagila abandumi boosa, nu tunda toosa utu talipo. Fyobeene bikulondigwa ukummwipuuta Kilisiti mwene. Kangi ikubakumbusya ukuti akajiilo kaabo kanangisyegi ukuja bandu aba basunguliigwe na Kyala.

Isi silimo mwa kalata uju

Pauli ikubaponia aBakolosi nu kugwa ulupi kwa Kyala

Ubukulumba bwa Kilisiti nu bupoki bwake

Imbombo jaa Pauli mfipanga fya Kyala

Kilisiti abaabwile abiitiki ukufuma mu nyihi isya bandu

Ikumanyisyu muno abiitiki bikulondeliga ukutuugala nu lutengaano, nu kuja na kajjilo akanunu

Uluponio ulwa kumalikisyu

Uluponio

¹ Kalata uju afumile kamyangu une Pauli, ne ntumigwa* gwa Kilisiti Jesu, ku bwigane bwa Kyala. Une nu gwamyitu ndwitiko Timoti,

² tukubasimbila umwe mwe biitiki biiniit abagolofu mwa Kilisiti, mwe muli mu Kolosi. Hiiipyana nu lutengaano ukufuma kwa Taata Kyala, fijege na numwe.

Inyipiuto nu kugwa ulupi kwa Kyala

³ Bwila bo tukubasumila, tukugwa ulupi kwa Kyala, uGwise gwa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti,

⁴ paapo tapiliike ukuti mummwitiike fijo Kilisiti Jesu, nu kat i mubaganile fijo abiitiki boosa.

⁵ Ukwifiko nu lugano ulo, ulwalo lwake lali ndusuba bilo ulwa bsumi uba Kyala ababiikile kumwanya. Mwapiliike inongwa isya lusuba bilo ulo ukufuma kabwandilo, bo mulumbiliigwe iisyu ilya bwanalooli ilya Ndumi iNunu.

⁶ Ukwifuma iisiku ili mwapiliike inongwa isya ipyana lya Kyala, nu kubumanya ubwanalooli bwake muno bajiilile, inongwa isyo sikupa iseke pakati paminyu, ukuti umwe mubaalege. Kangi sikupa iseke silasila mfisi syosa.

⁷ Mwamanyiile inongwa isyo isya Ndumi iNunu ukufuma kwa Epaafula, umbombeli mwiniiti unkundwe, uju ikubomba imbombo jaa Kilisiti ku bugolofu, pakati paminyu.

⁸ Umwene atabuhile isya kuganana kwinu, ukuti abapeele Mbepo Mwikemo.

⁹ Kanongwa ijo, bo tapiliike ukwendelela kwinu mu Ndumi iNunu, tukalekapo ukubasumila kwa Kyala. Tukusuba ukuti abiisusye amahala ukuti mubumanye ubwigane bwake, kokuti mujege na mahala goosa nu kusyagania fijo syosa isya Mbepo Mwikemo.

¹⁰ Kangi tukubasumila ukuti mujege na kajjilo aka kikummwimika fijo uNtwa Jesu na aka kikunkyela. Tukusuba ukuti mukupaga iseke, kangi mongelengepo ukumannya Kyala.

¹¹ Tukubasumila ukuti Kyala abapepo amaka, agaa kuumiilila mu ngubilo syosa nu lasekelo, ukukongana na maka gaake amasisya,

¹² pamopeeene nu kunngwila ulupi Taata Kyala, paapo ababiikile umwe ikilingo ikyu Bonyafyale bwa ndumuli, ubwa biikemo.

* **1:1 1:1** Untumigwa Bala iisyu **Abatumigwa** ku Isyakulingaania.

¹³ Aatapokile ʉkʉfuma mbanyafyale ʉbwa mu ngiisi, aatusaamiisye nʉ kʉtwingisya mBunyaafyale ʉbwa Mwanaake ʉNkʉndwe.

¹⁴ ʉkwendela kʉ Mwanaake ʉjo twabuliiigwe, kokuti tʉhobokeliigwe ʉbʉtulanongwa bwitʉ.

ʉbukʉlʉmba bwa Kilisiti ʉMwana gwa Kyala

¹⁵ MMwanaake tukammbona Kyala muno ajiilile,
na paapo tʉtikammbona.

Kangi ʉMwanaake ʉjo, jo nkʉlʉmba gwa fipeligwa fyosa,

¹⁶ paapo ʉkwendela mmyake, Kyala aapelite fyosa,
ifiya kʉmwanya ni fya pakiisʉ,
ifi fikʉboneka na ifi fitikʉboneka.

Buje bulagili, ʉbunyaafyale, ʉbukʉlʉmba pamo amaka,
aafipelile ʉkwendela mMwanaake,
ku bʉsisa ʉbwa Mwanaake.

¹⁷ Umwene ʉjo aaliko bo fyosa fikajako,
umwene jo ʉjʉ ikufikola fyosa pamopeene.

¹⁸ Umwene jo ntʉ gwa mbili,
kokuti ntʉ gwa kipanga kya Kyala.

ʉMwanaake jo bwandilo,
kangi gwa kwanda ʉkusyuka ʉkʉfuma mbafwe,
ukuti aje nkʉlʉmba gwa tanda toosa.

¹⁹ Paapo syalinkyeliile Kyala
ukuti ʉbasita kwagilwa boosa bujego mMwanaake.

²⁰ Kangi ʉkwendela mMwanaake Kyala aatuñfwerie nagwe ʉtʉndʉ toosa.
ʉkwendela mwi ilopa lya Mwanaake iłi lyalyoniike pa kikohekano,

aabiikile ʉlutengaano pakati pa tʉndʉ toosa, ʉtwa kʉmwanya nʉ twa pakiisʉ.

²¹ Kokuti fiki isyo kʉmyinu? Ijolo mwali pabutali na Kyala. Kangi mwali balugʉ baake, kʉnongwa jaa nyiinogono syinu na kaijilo kiinu akabiibii.

²² Looli liilino Kyala abafwerie nagwe, kʉ njila jaa mbili gwake Kilisiti, nʉ buñfwe bwake, ukuti abatwale nkyeni mmyake bo muliñ biikemo, beelu, kisita kʉlongigwa.

²³ Mwendelelege ʉkʉlʉkola kanunu ʉlwitiko lwini, mwikasyege nʉ kʉja na maka. Mulingiisa kʉsyobigwa nʉ mundu gwesa ʉkʉjileka ʉkʉjisubila iNdumi iNunu iji mwajipiliike. Ijo jo Ndumi iNunu iji jilambiliigwe kʉ bandu boosa pakiisʉ, kangi ijo jo Ndumi iNunu iji ngujilumbilila.

imbombo jaa Pauli mfipanga fya Kyala

²⁴ Liilino ngusekela! Ngusekelela ingubilo syangu, paapo ngutaamigwa kʉnongwa jiiñ ʉmwe. Kangi mu mbili gwangu, ngutuña ʉkʉmaliisa ingubilo, isi kʉbwandilo syali mu mbili gwa Kilisiti, iki kyo kipanga kya Kyala.

²⁵ Kyala aasungwile une ʉkʉja mbombeli gwa kipanga kyake, ukuti mbatwalile iisyu lyake muno lijiliile.

²⁶ Iiisyu iłyo lya mbatiitʉ, iłyi lyafisiigwe kʉ biisukulu biitʉ boosa. Looli liilino lisetuliigwe pabwelu kʉ bandu baa Kyala.

²⁷ Abo bo aba Kyala iiganile ʉkʉbaseñlila isya mbatiitʉ, isyo kiswigo kinywamu kʉ bandu boosa abaa pakiisʉ. ɻongwa isya mbatiitʉ isyo, jo Kilisiti ʉjʉ ali nkati mmyitu, kangi jo lʉsʉabilo lwtu ʉlwa kuja mbusisa bwa Kyala.

²⁸ Kilisiti ʉjo, jo ʉjʉ tukabalumibilila ʉmwe. Tukabasoka nʉ kʉbamanyisa abandu boosa na mahala goosa, ukuti tabatwale boosa nkyeni mwa Kyala, bo bakakile mwa Kilisiti.

²⁹ Fyobeene ngwijʉula ʉkufika pa nyango ijo, ngubomba na maka goosa aga ikumbapo Kilisiti, kʉno nkati mmyangʉ ikubomba imbombo.

2

¹ Ngulonda mumanye ukuti, ngwijʉula na maka gangu goosa ʉkʉbabombela ʉmwe. Kangi ngwijʉula kʉnongwa jaa biitiki baa Kyala abaa mu Laotikija, na bandu boosa aba bakaaganilamo siku na niine.

² Ngubomba bo ulu, ukuti biikasyege fijio nʉ kuja balilaniñ ndugano lwabo, kangi bakabe ʉbukabi boosa ʉbwa mahala agaa kʉsyagania. Po bikusyaganiaga isya mbatiitʉ isya Kyala, kokuti Kilisiti jʉajo.

³ Nkati mmyake mo muno siibiiliile inunu syosa, isya mahala nʉ bʉmanyi.

⁴ Ndi pakubasimbila isyo ukuti, mulingammwitikaga umundu najamo uju ikujoba amasyu amanunu agaa kubasofya ukuti munkonge.

⁵ Nalinga ngaja pamopeene na numewe, ngubakumbuka akabalilo koosa. Ngusekela paapo mbiliike ukuti muli nu lutengaano, na muno mukukakila ndwitiko lwinu kwa Kilisiti.

Kilisiti jo nkulumba gwa bulagili boosa

⁶ Ulu, bo ulu mwalimmwitiike Kilisiti Jesu ukuja Ntwa, mbuumi bwinu mujege pamopeene nagwe.

⁷ Mwitotekge mmyake, ubuumi bwinu baengigwe pamwanya pamyake, mukake ndwitiko, bo ulu mwamanyiile. Mujege bandu aba bikunngwila fiijo ulupi Kyala.

⁸ Muje maaso, najamo alingabasyobaga ni manyisyo isya batangulu, isi bikuti mahala, looli gatikutuula nafimo. Imanyisyo isyo nyiilo sya bandu, kangi nyiinogono sya nkiisu muno, sikufuma kwa Kilisiti.

⁹ Paapo ubusita kwagilwa boosa ubwa Kyala buli mu mbili gwa Kilisiti juujo.

¹⁰ Na numewe mukabile ubusita kwagilwa boosa mwa Kilisiti. Umwene jo nkulumba gwa bulagili boosa, na maka goosa.

¹¹ Paapo muli pamopeene na Kilisiti, asoosiisyemo ubandu ubwa batulanongwa ubwa ijolo, bo ulu ukabuutigwa kukyeni* kukesoosyapo ikigubo mu mbili. Ukuutigwa uko katuukombigwa na bandu, looli na Kilisiti juujo.

¹² Kokuti bo moosigwe, mwasyuiliigwe na Kilisiti, kangi mwasyukile mmyake, paapo mwasuebiile amaka gaa Kyala uju aalinskyasiise ukufuma mbafwe.

¹³ Akabalilo ako, mwali bafwe kuanongwa jaa batulanongwa bwinu, kokuti mwakaali ukabuutigwa kukyeni, mukaali bandu baa Kyala. Looli Kyala aabasyusiise umwe pamopeene na Kilisiti. Aatuhabokile ubutulanongwa bwitu boosa,

¹⁴ nu koomola amasyu mwa kalata ugwa nongwa jiiu, uju aatumelelagaa uswe. Aalinsoosiyyepo kalata uju ku njila jaa kankomelela pa kikohekano ni misumali.

¹⁵ Pa kikohekano apo, Kilisiti aafifuuile fyosa ifi fyalu nu bulagili na maka pakiisu, aafitolile nu lusekelo, aafisuuisiye pabwelu.

Ubwanalooli bukubonekela mwa Kilisiti

¹⁶ Po abandu balingabalongaga umwe paapo mukalya nu kunwa ifi bikuti mwiko, mutikusikonga inyihio syabo isya kyaka, isya mwesi unsomoka, pamo isya Sabati.[†]

¹⁷ Fyosa ifi nsyanguulu gwa ifi aBajuuta bikusuebila ukwisa, looli ubwanalooli bukubonekela mwa Kilisiti.

¹⁸ Mulingampilikisyaga uju ikwituufya ukuti ikwijiima ulusekelo, nu kwipuuta ka bandumi, nu kuti asibwene isya kumwanya. Umundu bo ujo alingajinyaka ingiga jiuu ijaan bwila na bwila. Ujo nkonyofu, ali ni nyiinogono imbiibi isya pakiisu,

¹⁹ kangi ujo iipaagwile kwa Kilisiti, uju ikulongosya abandu baake bo ulwa ntu ugukugulongsya umbili. Kilisiti ikugulungisania umbili goosa nu tumpunyoo, ni ngole inyigli, bo ulwa Kyala uju ikugalkusya.

²⁰ Umwe mufwile pamopeene na Kilisiti, paapo musilekile imbombo inyali isya nyiilo sya banda. Po fiki akajiilo kiinu kali bo abandu abaa nkiisu? Po fiki leelo mukukonga inyihio isi sikuti,

²¹ mulingakolaga aka, mulingonjaga aka, mulingapalamasyaga?

²² Syosa nyiilo ni manyisyo sya bandu itolo, kangi nu tundu utu tukoonangika bo tebombeliigwe.

²³ Nalooli, aba bikukonga inyihio isyo, bukuboneka ukuja na mahala. Looli bukuwmipuuta Kyala muno biiganiile abeene, bali nu lwijiisyo ulwa batangulu, bikugifunda imibili gyabo ku bukali kisita kugipaakisya. Looli inyihio isi biibiikkile, sikabagila ukafisigila ifinyonyo ifibiibi ifya mbili.

3

Ubuumi ubupya ubwa Bakilisiti

¹ Ulu, paapo Kyala abasyusiise pamopeene na Kilisiti, mufilondege ifya kumwanya, kano Kilisiti aliko pabijo ubu buli nu lwimiko fiijo, kukibafu ikiiliilo ikyia Kyala.

² Mwinogonege isya kumwanya, mulingiinogonaga isya pakiisu apa,

³ paapo ubandu bwinu ububiibi ubwa ijolo bumaliike. Ulu ubuumi bwinu bukuboneka, bukulindililigungwa na Kilisiti mwa Kyala.

* 2:11 2:11 **Ukuutigwa kukyeni** Bala ku Isyakulingaan. † 2:16 2:16 **ISabati** Bala ku Isyakulingaan.

⁴ Kilisiti jo bħammi bwita. Akabalilo aka aikwisa kangi, po na nuumwe aamukwisa ku ja pamopeene nagwe na kujamo mbusisya bwake.

⁵ Ulu muleke ukubombela imibili gyinu k u mbombo sya pakiis. Musigoge loosa imbombo isyo! Imbombo isyo bo bulogwe, ubanyali, ifinyonyo ifibibi, īnyiñogono imbiibi nu bapafu. Paapo ukufinyonywa ifya pakiis, kafwene nu kwipuuta k tandu utu akaja jo Kyala.

⁶ Ingħalilisya Kyala sikwisa kunongwa jaa isyo.

⁷ Nuumwe ijolo mwabombaga sisisyo mbuġġi bwinu, mwasikongaga isyo,

⁸ loli liilino musileke imbiibi syosa, bo iłyōjo, ingħalilisya nu bubiibi. Kangi indimi syinu silingantukaga siku Kyala, kangi silingabatukaga abandu.

⁹ Mulingatungulupilanilaga, paapo mubufulile ubandu ubwa ijolo ni mbombo syake,

¹⁰ mubufulwele ubandu ubuṛpya. Kyala ikwendelela ukubu bembba ubandu ubo ubuṛpya, ubu abubu kile nkati mmyinu, ukuti mukindepo ukuja nu bülillanisi nagwe, paapo abapelile ukufwana nagwe.

¹¹ Kunongwa ijo, uNjuuta na ujja akaja Njuuta bakalegħana, kangi unheesya nu mweneka ja, u ntumwa nu mwabuke. Looli Kilisiti jo fyosa, ndi umwe mwesa.

¹² Liilino paapo umwe muli basanguligwa ba Kyala, kangi muli biikemo aba abaganile, mujege ni ndumbula ijaa kibabħieli, ulupaakisyo, ulwijsiyo, uboololo nu kuumiilila.

¹³ Amupaakisaniege, kangi linga umundu jumo ali nasyo simo k u nnine, muhobokani-le, bo u lu uNtwa aabahobokiile umwe.

¹⁴ Akakelumba kuli syosa isyo mugananege, paapo ulugano lo u lu lukutawala twesa pamopeene, mbulilanisi ubusita kwagħiela.

¹⁵ Ulatengaano lwa Kilisiti lubalongsyegħi mu ndumbula syinu. Kyala ababili kielle mwesa ukuti muje mbili gumogwene, ukuti muje nu lutengaano u, kangi bandu abaa künngwila ulipi Kyala.

¹⁶ Isyu lya Kilisiti li je k u bwingi nkati mmyinu. Mumanyisaniege na mahala, nu kusokana. Mummwbimbleg Kyala īnyimbo isya kuentuufya, isya mwa kalata għiwa Isabuli, kangi isi ikutupapo Mbepo Mwikem, pamopeene nu künngwila ulipi Kyala.

¹⁷ Syosa isi mukujoba nu kubomba, musibombege syosa mu ngamu jaa Ntwa Jesu. Kangi munngwilego ulipi Taata Kyala ukwendela kwa Jesu.

Akajiilo akanu nkipanga kya Kyala

¹⁸ Mwe bakiuklu mwe beegi, mwijiisyege k u balu me bielu, bo muno sikulondeligwa k u bandu abu bammwitti k u Ntwa Jesu.

¹⁹ Mwe banyambala mwe beegi, mubaganage abakasi bielu, mulingajaga bakali kamyabo.

²⁰ Nuumwe mwe baana, mubiimikege abapaapi bielu ndi syosa, paapo isyo syo isi siku nkye u Ntwa Jesu.

²¹ Mwe biisabo, mulingabakalasyaga abaanielu, ukuti balingaabuka amaka.

²² Mwe batumwa,* mubiimikege abatwa bielu abaa pakiis, mu mbombo syosa isi mukubomba. Mulingabombaga bo u lu ukwinangisya itolo kamyabo, loli mubiimikege bwila, ni ndumbula joosa, paapo mukummwimika u Ntwa Jesu.

²³ Syosa isi mukusibomba, musibombege ni ndumbula joosa, paapo mukummmbombela u Ntwa Jesu, mutikummbombela umundu.

²⁴ Mukumbu kiege ukuti mukwisa kwambilila ifya kilingo, ifi ababu kile u Ntwa, paapo u Ntwa ujja mukummmbombela jo Jesu Kilisiti.

²⁵ Looli gwesa ujja ikubomba ubutulanongwa ikwisa kwambilila ukukongana nu butulanongwa bwake, paapo Kyala ikubombela ikipimilo kilakila k u bandu boosa.

4

¹ Mwe batwa, mubabombelege abatumwa bielu kanunu, na k u bugolofu. Mukumbu kiege ukuti nuumwe bubaubo, muli nu Ntwa ugwa kumwanya.

Isya kubalagħi

² Mwija u lege u kewpuuta amasik u goosa, mujege maaso, kangi munngwilego ulipi Kyala.

³ Mutwipuutilege na nuuswe ukuti Kyala atwigħilile injiela ijaa kubu bimbilila isya kubu tiit isya Kilisiti, isi kunongwa jaake mbinyiġwe mu nnyololo.

⁴ Muunyiipuutilege ukuti nje na maka agaa kubu joba pabwelu bo muno sikulondeligwa.

* 3:22 3:22 Bala iisy u ntumwa k u Isyakulinggaania.

⁵ Mujege na mahala mbuliiyanisi bwinu na bandu aba bakaja biitiki. Mukabombelege kanunu akabalilo koosa aka muli nako.

⁶ Amasyu giinu gakolege, mumanyege ukummmwamula mbwanalooli kukuti mundu.

Hlaponio ulwa kumaliikisya

⁷ Umwitiki mwiniita unkandwe Tikiko, umbombeli unsuubiligwa uju tukumbomba twesa imbombo jaa Ntwa Jesu, ujo jo ikubabuula inongwa syangu syosa.

⁸ Nuntamile ujo kamyinu, ukuti abapangile inongwa syitu nu kubakasya mu ndumbula syinu.

⁹ Ikwisa pamopeene na Onesimo, umwitiki mwiniita unkandwe, un golofu, kangi mundu gwa kamyinu. Bikwisa kubabuula syosa isi sikumbombigwa pamyitu apa.

¹⁰ Alisitaliko uju apinyiigwe pamopeene na niine mu nnyololo, ikubaponia. Joope Maalika, untaani gwa Balinaba, ikubaponia. Mwambiliile inongwa syake isi ndagiile, po linga afikile kamyinu, mummmwambiliile kanunu.

¹¹ Joope Jesu uju bikanti Jusiti, ikubaponia. Batatu abo, bo Bajuuta beene mbabombeli biinangu, aba bikumbomba imbombo jaa Bonyafyale bwa Kyala pamopeene na niine. Abo bikunduula fijio une.

¹² Epaafula, umbombeli gwa Kilisiti Jesu uja afumile kamyinu, ikubaponia. Akabalilo koosa ikabipuutila fijio umwe, ukuti mwime kanunu ndwitiko, mukake nu kuja bakifu ndi syosa isi Kyala ikusilonda.

¹³ Nummbwene ikwijuula ukumbomba imbombo kənongwa jiinu, na ku bandu abaa mu Laotikija, na mu Elapoli.

¹⁴ Luuka unganga gwitu unkandwe, na Ndema bikubaponia.

¹⁵ Mubaponiege abiitiki biiniitu abaa mu Laotikija. Kangi mumponiege Nimifa, ilumba gwitu ndwitiko, kyope ni kipanga kya Kyala iki kikwaganila nnyumba jaake.

¹⁶ Bo mubalile kalata uju, mubatwalile boope abiitiki abaa mu Laotikija ukuti bakabalepo. Nuumwe mulonde injila ijaa kubalapo kalata uju mbasimbiile abeene.

¹⁷ Mummbuule Alikipo ukuti ajimalisye kanunu imbombo iji Kyala ampeelee.

¹⁸ Une Pauli ngasimba isya kabaponia isi ni kiboko kyangu jujuane. Mukumbukege ukuti ndi mu nnyololo. Iliipyana lyu Kyala lijege pamopeene na numwe.

Kalata gwa kwanda ugwa Pauli ku Batesaloniki Iṣyakulongosya

Untamigwa Pauli aalyandiise ikipanga kya Kyala ikya mu Tesaloniki (imbombo sya Batumigwa 17). Kaali kaaja akakulumba akaa nkiisu ikya Maketonija nkiisu kya Bugiliki kululu. Asookilepo pala mbibimbibi bo abajuuta bamo bikulonda ukunngoga. Akabalilo bo kakindilepo, untuali gwake Timoti aaliisile kukummbula ukuti, aBakilisiti abaa mu Tesaloniki bikwendelela nu Iwitiko na paapo baali mu ngubilo. Po Pauli aasimibile kalata uju ukubakasya nu kwamula isi baalaaluuusise kamyake.

Mwa kalata uju, Pauli ikugwa ulipi kwa Kyala ku Iwitiko nu lugano ulu bali nalo aBakilisiti abaa mu Tesaloniki, kangi ikubakumbusya akajiilo kaake kaa Bukiilisiti bo ikutuagala nabo mu Tesaloniki. Po ikubalingaania muno sikujiila ku Bakilisiti linga bafwile na isi aasikuboneka bo Jesu Kilisiti ikwisa kangi pakiusa. Kummaliikisyo ikubamanyisa muno bikulondeligwa ukuja bo akabalilo ako kakaali ukufika.

Isi silimo mwa kalata uju	Ulu
Pauli ikubaponia aBatesaloniki nu kugwa ulipi kwa Kyala kūnongwa jaa Iwitiko Iwabo	1:1-
Pauli ikulingaania imbombo jaake mu Tesaloniki ni sya kukula ikipanga kya Kyala	2:1-
Ubuumi ubu bukancyela Kyala	4:1-
Ikumanyisa isya masiku agaa kummaliikisyo, akajiilo akaa Bakilisiti aka kikulondigwa	4:13-
Amasyu agaa kūlagana	5:12

Hluponio

¹ Kalata uju afumile kūmyangu une Pauli, Silwani* na Timoti. Tukubasimbila umwe mwe baa nkipanga kya Kyala ikya nkaaja akaa mu Tesaloniki, mwe muli mwa Taata Kyala na mu Ntwa gwitu Jesu Kilisiti. Hliipyana nu latengaano fijege na numwe.

Pauli ikugwa ulipi kwa Kyala kūnongwa jaa Iwitiko lwa Batesaloniki

² Tukugwa ulipi kwa Kyala bwila, kūnongwa jiinu umwe mwesa. Tukubakumbuka bwila bo tukwipuuta.

³ Tukubakumbuka nkyeni mwa Taata Kyala muno mukwijuhala ukunangisyu ulwitiko lwinu nu lugano, kangi ulusubilo lwinu Iwitotike mu Ntwa gwitu Jesu Kilisiti.

⁴ Mwe baamyitu ndwitiko, tameenye ukuti Kyala abaganile, abasungwile ukuti mujege bandu baake.

⁵ Tameenye isi paapo bo tukubalumbilila iNdumi iNunu ijaa Jesu Kilisiti, jikali jaa masyu geene, twalumbiliile ku maka na ku batuuli ubwa Mbepo Mwikemo. Isi sikubanangisyu kisita kwilaamwa ukuti iNdumi iNunu ijo jaali jaa nalooli. Mumeenye muno twajiliile kūmyinu bo tali na numwe. Isyo syali sya kubatula umwe.

⁶ Na paapo mwakubilwe fijo, mwalyambiliile ilisyu lya Kyala nu lusekelo ulu lufumile mwa Mbepo Mwikemo. Kūnongwa ijo mwakongaga muno twabombelaga uswe na muno aabombelaga uNtwa Jesu.

⁷ Ku njila ijo umwe muli baa kukeetelamo abiitiki boosa, abaa nkiisu ikya mu Maketonija na mu Akaja.

⁸ Abandu basipiliike inongwa sya Ntwa Jesu ukufuma kūmyinu, komma ku Maketonija na ku Akaja kwene, looli ulwitiko lwinu mwa Kyala luhalanile moosa. Kūnongwa ijaa isyo tukaja nasyo isya kujoba,

⁹ paapo abandu bikujoba muno mwatwambiliile bo twisile kūmyinu. Kangi bikujoba muno mwapindakiile kwa Kyala, mwagilekile gyabaakyala, ukuti mummbombelege Kyala ubuumi, ugwa nalooli.

¹⁰ Kangi bikujoba muno mukunnguulili ukwanaake† Jesu Kilisiti ukwisa ulwa bubili ukufuma kūmwanya, uju aalinsyusiise ukufuma mbafwe. Umwene jo uju ikwisa kutupoka bo ingalalisi sya Kyala sifikile.

* 1:1 1:1 **Silwani** Ingamu iji bamo bikuti **Sila**. Bala kalata gwa Imbombo sya Batumigwa 15:22. † 1:10 1:10 **Ukwanaake** Bala iisyu **Ukwana gwa Kyala** ku Iṣyakulongaania.

2*imbombo ijiaabombile Pauli mu Tesaloniki*

¹ Mwe baamyitu ndwitiko, musyageenie ukuti ukwisa uswe kumyinu kukubalumbilila kakaali kwa itolo.

² Umwe mumeenye ukuti twabombeliigwe kabiibi nu kutaigwa kula ka Filipi. Leelo Kyala aatopeele ubukifu ubwa kwisa kumyinu nu kubalumbilila iNdumi iNunu, nalinga twapingiigwe fijo.

³ Fsi tukulumbilila situkufuma mbusobi, pamo mu nyiinogono inyali, pamo mbukomu.

⁴ Looli uswe tukulumbilila isi ikulonda Kyala, paapo umwene jo uju aatwitiikiisyekuti tubombege imbombo ija kulaumbilila iNdumi iNunu. Inyangi jiit kakaali ko khanhobosa umundu, looli Kyala, uju asimeenye isi sili mu ndumbula syitu.

⁵ Kangi mumeenye ukuti, tukaajobilemo inongwa isya kuti mutugane, pamo ukwifisa ubapafu. Kyala nkeeti gwitu!

⁶ Kangi tukaalondilemo induufyo ukufuma ku bandu, pamo kumyinu na ku mundu gwesa jula. Paapo tutumiigwe na Kilisiti, twabagile ukumela fimo kumyinu,

⁷ leelo twali boololo kumyinu bo ulwa nkiikulu umpaapi uju ikubapaasya abaanaake.

⁸ Paapo twabaganile fijo, takaaliyeliile kwene ukubabuula iNdumi iNunu ija Kyala, looli twaliikyeliile koope ukubomba imbombo syosa isya kubatuula umwe. Muli bakandwe fijo kumyitu.

⁹ Mwe baamyitu! Mukukumbuka muno twijuuлага ukubomba imbombo, bo tukubalumbilila iNdumi iNunu ija Kyala. Twabombaga imbombo pakilo na pamuusi, ukuti tulingaja baa kubatwalila ubutolwe.

¹⁰ Umwe muli bakeeti biiti, joope Kyala nkeeti gwitu, muno twatugaliile kumyinu, twali biikemo kangi bagolofu. Tukaajobigwaga kabiibi pakati pamyinu mwe biitiki.

¹¹ Musyageenie ukuti uswe twammbombelaga kaku mundu, bo ulwa taata muno ikubabombela abaanaake.

¹² Twabakasyaga, twabasubisyaga nu kabapyelesya ukusikonga isi Kyala iiganile, paapo ikubakoolela mBunyafale bwake ubusisyaya.

¹³ Bo mulyambiliile iisyu lya Kyala ili mwapiliike ukufuma kumyitu, mukaalyambiliile ngati isyu lya mundu, looli mwalyambiliile ukuja isyu lya Kyala nalooli, ili likhbomba imbombo pakati pamyinu mwe biitiki. Kunongwa jaa isyo tukugwa ulpi kwa Kyala bwila.

¹⁴ Mwe baamyitu, isi syaboniike mfipanga fya biitiki baa Kilisiti Jesu nkiisu ikya ka Jutai, siboniike na kumyinu. Mwakubilwe bo lulalula ku bandu baa nkikolo kyinu, bo ulwa mfipanga ifyo ifi fyakubilwe na Bajuuta, abandu baa nkiisu kyabo.

¹⁵ ABajuuta bamo abo baalinngogile uNtwa Jesu na bakunguluka bamo. Bubuubo baatutaamaya na nuuswe. Abandu abo bikunkalasya Kyala, kangi balugu baa bandu boosa.

¹⁶ Baatusigilaga ukubalumbilila iNdumi iNunu ija Jesu Kilisiti abandu aba bakaja Bajuuta, ukuti balingapokigwa. Ku njila ijo, bikukindilila ukwilundikila ubutulanongwa. Kummaliikisyo ingalali sya Kyala sibaagile!

Pauli asyukilwe ukwaganila na Batesaloniki

¹⁷ Baamyitu, bo tutapukeene na nuumwe kubabalilo akapimba, twanyonywaga fijo ukwisa kangi kubabaatila. Na paapo twatapukeene mu mbili, poope indumbula syitu syali pamopeene na nuumwe.

¹⁸ Na paapo twalondaga ukwisa kumyinu, fijo une Pauli naagelile ukwisa kaa kingi, Seetano aatusigile.

¹⁹ Tukubasubila baani? Tukubasekelela baani? Tukwituukifya baani nkyeni mu Ntwa Jesu Kilisiti bo iisile? Mukaja jo umwe?

²⁰ Nalooli jo umwe mukututwalila ubusisa nu lusekelo lwitu.

3*Timoti ikutumigwa ku Tesaloniki*

¹ Po kummaliikisyo, bo tutoliigwe ukwaganila na nuumwe, ndinkutumula ukusyala une na Sila mu Ateni.

² Tulinkuntuma Timoti, umwitiki mwiniitu, uju ikututuula ukulumbilila iNdumi iNunu ija Kilisiti, kubakasya nu kubasubisyaya ndwitiko lwinu,

³ ukuti umundu najamo alingagomokelaga konyuma ndwitiko kunongwa jaa ngubilo isyo. Umwe mumeenye ukuti uswe twesatukulondigwa ukukubilwa bo ulo.

⁴ Bo tuli pamopeene na nuumwe, twababuulaga kaa kingi ukuti tukukabaga ingubilo. Mumeenye, mo muno syajiliile.

⁵ Fyobeene akabalilo kala naatoliigwe ukukiba, ndinkantuma Timoti, ukuti mmanyane isya lwitiko lwinu. Naabombile bo ulo paapo naapaasyaga ukuti kingamo Seetano abasofifiye. Po ni mbombo joosa iji twajibombile kamyinu ngali jaa itolo.

Inongwa inunu ukufuma ku Batesaloniki

⁶ Looli Timoti iiidle ukufuma kamyinu, atubuulile inongwa inunu isya lwitiko na keganana kwinu. Atubuulile ukuti mukutekumbuka bwila na lusekelo, kangi musyakilwe ukwaganila na nuuswe, bo ulu na nuuswe tubasyakilwe ukwaganila na nuuswe.

⁷ Kunongwa ijo, baamytu, tukabile fijo amaka bo tupiliike ukuti ulwitiko lwinu mwa Kilisiti luli na maka, na paapo tukataamigwa na kakubilwa.

⁸ Ulu mututalaliisyе indumbula syitu, paapo ulwitiko lwinu lwinile kanunu mu Ntwa Jesu.

⁹ Tutoliigwe amasyu agaa kunngwila ulapi Kyala gwitu, kunongwa jaa lusekelo ulu tuli nalo nkyeni mmyake kunongwa jaa lwitiko lwinu.

¹⁰ Pakilo na pamusi tukanshuma Kyala fijo, atutuale twise kangi kamyinu, ukuti nongelepo ukubamanyisa isi mwagiilwe.

¹¹ Tukanshuma Taata Kyala na Ntwa gwitu Jesu, tutendekesigwe injila ijaa kwisa kamyinu.

¹² UNtwa Jesu abongele ulugano lwinu, mukindilige ukuganana jujuumwe na kubagana abandu boosa, bo ulu uswe tubaganile umwe.

¹³ UNtwa abakasye mu ndumbula syinu, mulingajaga na kababye nakamo, mujege biikemo nkyeni mwa Taata Kyala gwitu, bo ikwisa unntwa gwitu Jesu pamopeene na bandumi abiikemo baake boosa.

4

Ubuumi ubu bukunkyla Kyala

¹ Kummaliikisyo, baamytu ndwitiko, twabamanyiisyе muno akajiilo kiinu kikhlondeligwa, ukuti kankyelege Kyala. Tukubasshuma na kubapyelesya mu ngamu jaa Ntwa Jesu, mwendelelege ukubomba ukukindapo, bo ulu mukubomba isyo.

² Musimeenyе imanyisyo isi twabamanyiisyе, isi atutumile unntwa Jesu.

³ Kyala ikulonda mujege biikemo, ukuti mufileke ifinyonyo ifya bulogwe.

⁴ Kukuti mundu iitiimege. Linga mutikubomba bo ulo, aamukunyala na kapondwa ulwimiko.

⁵ Mulingajaga bo ulwa bandu abapanja, aba bakamanya Kyala, aba bikulongsigwa ni finyonyo fya bulogwe.

⁶ Ulungammbombelaga imbiibi umwitiiki mwinaako, pamo ukunsyoba ukuti ulogwe na nkasi. Twababuulile isyo na kubasoka ukuti unntwa Jesu ikwisa kubafunda aba bikubomba isyo.

⁷ Kyala akaatuukooliile ukuti talogwege, looli tajege na kajjilo akiikemo.

⁸ Po umundu uju ikusikaana imanyisyo isi, atikunkaana umundu, looli ikunkaana Kyala, uju ikubapa umwe Mbepo gwake umwikelmo.

⁹ Uswe tatikalondigwa ukubasimbila umwe isya keganana bo ulwa banyamundu, paapo umwe mumanyisiigwe na Kyala ukuganana.

¹⁰ Nalooli mukubomba bo ulo, mubaganile boosa abiitiki biiniinu, nkiis u kyosa ikyu Maketonija. Po baamytu, tukubashuma mukindengepo ukuganana.

¹¹ Mbuumi bwini, mulingabombelaga akabalilo kiinu ukulwa. Kukuti mundu ajifungamilege imbombo jaake, na kubomba imbombo na maboko gaake, bo ulu twablagiile ultasati.

¹² Ku njala ijo abandu aba bakaja biitiki bikukabonaga akajiilo kiinu na kubiimika umwe. Mutikubashumilaga abandu abangi kuli ifi mukulonda.

Isi sikwisa kaboneka bo ikwisa unntwa Jesu

¹³ Mwe baamytu, tukelonda mumanye isi sikwisa kaboneka ku biitiki aba bafwile, ukuti mulingasulumaniga bo ulwa bandu abangi aba bakaja na lusuhilo.

¹⁴ Uswe tukwitika ukuti Jesu aafwile na kusyuka. Kunongwa ijo tukwitika ukuti Kyala ikwisa kabatwala kamyake pamopeene na Jesu, abandu boosa aba bafwile bo bammwitiike Jesu.

¹⁵ Isi tukubabuula syo isi Jesu aajobile ukuti, uswe twe tasyele ku buumi bo ikwisa unntwa, tutikwisa kabalekeelela abiitiki aba bafwile.

¹⁶ ሂNtwa jaa joo ikwisa kəsuluka əkəfuma kəmwanya, ikwisa kəlagila kwi isyə ikulumba, likwisa kapilikigwa iisyə ilya gwandumi ənkulumba, ni ngangabwite ijaa Kyala jikwisa kəlila. Po abiitiki baa Kilisiti aba baafwile, bikwisa kəsyəka taasi.

¹⁷ Po na nuuswe twe təsyele kə bəumi, tukwisa kənyakigwa akabalilo kalakala pamopeene nabo mmabingo əkwaganila nə Ntwa əko. Po tukwisa kəjaga pamopeene nə Ntwa bwila.

¹⁸ Po musəubikisaniege mmasyə gagaaga.

5

Ukwitendekesyə bo akaali əkwisa əNtwa Jesu

¹ Mwe baamyitə ndwitiko, tətikalondigwa əkəbasimbila isya təbalilo na masiku agaa kəboneka isyo,

² paapo əmwe mumeenye əkuti iisiku lya kwisa əNtwa Jesu, likwisa bo əlwə nhiiji əju ikwisa pakilo kisita ndumi.

³ Abandə bo bikəti, "Kəli nə lətengaano, kəli kanunu," pakabalilo ako nakalinga bikwisa kəpyutigwa. Batikwisa kəpona, paapo sikhisa kəboneka nakalinga bo əlwə ləbabə muno lukwändila mu nkiikəlu əgwa kifuba, əju asegeleiile əkəja pakəpaapa.

⁴ Looli əmwe baamyitə, mukaja mu ngiisi. Kunongwa ijo iisiku ilyo litiisa kəbiisila nakalinga bo əlwə nhiiji.

⁵ Əmwe mwesa muli baa ləmuli, kangi baa pamuusi. Əswe twe biitiki, təkaja baa mu ngiisi na pakilo.

⁶ Po leelo təlingagonaga ətulo bo əlwə bandə abangi, looli təjege maaso kangi twitiimege,

⁷ paapo aba bikəgonə ətulo, bikəgonə pakilo, boope aba bikəgaala əbwalwa, bikəgaala pakilo.

⁸ Looli əswe, paapo təli bandə baa pamuusi, twitiimege. Təfwalege əlwitiko nə ləgano ngati mwenda gwa kwisigilila pa kipambaga, nə ləsəubilo ləwitu əlwə bəpoki ngati kitili ikyə kyela,

⁹ paapo Kyala akaatusungwile əswe əkuti atapyute ni ngalalisi syake, looli əkuti təpokigwe kə njila jaa Ntwa gwitə Jesu Kilisiti. ¹⁰ Aatəfwiliile əkuti twise tətəugalege pamopeene nagwe, linga tuliko kə bəumi pamo bo təfwile.

¹¹ Po kəkuti mundə ankasyege ənnine nə kajengana, bo əlu muli pakəbomba.

Hlwendo ələbagisye nkipanga kya Kyala

¹² Liilino baamyitə, tukəbasəuma mubiiimikege aba bikəbomba əmbombo na maka pakati paminyinu, aba bikəbalongosya nə kəbasoka mu mbombo jaa Ntwa.

¹³ Mubiimikege fijio nə kəbagana, kunongwa jaa mbombo jaabo. Mutəugalege nə lətengaano pakati paminyinu.

¹⁴ Baamyitə, tukəbasəuma mubasokege abandə aboolo, mubakasyege abooga, mutəulege aba bakaja na maka, mutigi lyambepa kə bandə boosa.

¹⁵ Mwikeetegə kəkuti mundə əju abombeliigwe əbabibii alingagomolaga əbabibii, looli bwila mulondege əkəbombanila inunu, nə kəbabombela abandə boosa.

¹⁶ Musekelege bwila,

¹⁷ kangi mwipuutege bwila,

¹⁸ munngwilege ələpi Kyala kəli syosa, paapo isyo syo isi ikəsilonda Kyala kəmyinu əkuti musibombege mwa Kilisiti Jesu.

¹⁹ Mulingasimisyaga əmooto gwa Mbepo Mwikemo,

²⁰ kangi mulingabəhenulaga əbəkunguluka,

²¹ looli mubəpimege əbəkunguluka boosa. Mubəkolege əbənunu,

²² nə kəbwepuka əbabibii əbwa ləko loosa.

Amasyə gaa kəlagana

²³ Kyala əgwa lətengaano abeelasye loosa əmwe, abalindilile kanunu mu ndumbula na mu mbili kisita kababye nakamo, mpaka pakabalilo kaa kwisa əNtwa gwitə Jesu Kilisiti.

²⁴ Kyala, əju ikəbakolela əmwe, ikəbabombela isyo, paapo əmwene ngolofu.

²⁵ Baamyitə, na nuuswe mutwipuutilege.

²⁶ Namuponaniege kə ləgano lwa Kilisiti.

²⁷ Ngəbalagila mu ngamu jaa Jesu Kilisiti, əkuti mubabalile abiitiki boosa kalata əju.

²⁸ Hliipyana lya Ntwa gwitə Jesu Kilisiti lijege na numwe.

Kalata gwa bubili ugwa Pauli ku Batesaloniki Isyakulongosya

Pauli aabasimbiile kalata uju aBakilisiti abaa mu Tesaloniki, bo gikindilepo imyesi gimo ukufuma pakubasimbila kalata ugwa kwanda. Mwa kalata uju, ikubakasya aBakilisiti ukuta na maka ndwitiko, nalinga bikukubilwa. Abandu bamo baababuulaga ukuti, Kilisiti iisile kangi nkiis, pamo ukuti ali kifuki fijo ukwisa, po baleke ukubomba imbombo. Po Pauli ikubasoka ukuti balingabiiitkaga abandu abo. Ikulingaania ukuti aBakilisiti balingajaga boolo, paapo bo akaali ukwisa Kilisiti, ingubilo inywamu sikwisa kaboneka pakis, kangi undongosi umbibbi fijo ikwisa kulongosya abandu ukunsambukila Kyala.

Isi silimo mwa kalata uju	Ulutuulo
Pauli ikubaponia aBatesaloniki	1:1-4
Pauli ikumanyisa isya pi isiku lya bulongi	1:5-12
Ukusetuligwa umwila ndagilo	2:1-12
Abiitiki biimege kanunu ndwitiko	2:13-17
Pauli ikumanyisa isya nyiipuuto nu boolo	3:1-15
Amasyu agaa kulagana	3:16-18

Uluponio

¹ Kalata uju afumile kemyangue une Pauli, Silwani* na Timoti. Tukubasimbila umwe mwe baa nkipanga kya Kyala ikya nkaaja akaa mu Tesaloniki, mwe muli mwa Taata Kyala na mu Ntwa Jesu Kilisiti.

² Hiipyana nu lutengaano ukufuma kwa Taata Kyala na ku Ntwa Jesu Kilisiti, fijege na numewe.

Kyala ikwisa kubalonga abandu boosa kummalikisy

³ Mwe baamyitu ndwitiko, tukulondigwa ukugwa ulipi kwa Kyala bwila kénongwa jinu. Kubagiisye ukubomba bo ulo paapo ulwitiko lwinu lakkilile fijo, nu kaganana umwe kongeliile fijo.

⁴ Fyobene uswe tukwituukifya umwe ku fipanga fya Kyala, kénongwa jaa lwitiko lwinu lwitotiike, na paapo mukataamigwa ni ngubilo syosa.

⁵ Isyo syosa sikanangisya ukuti ubalongi bwa Kyala bwa nalooli. Mbulongi ubo ikwisa kabapa ukubagisya ukwingila mBunyafyale bwake.[†] Jo nongwa iji umwe mukukubilwa.

⁶ Kyala ikulonga ku bagolofu, ikwisa kabahomba ingubilo aba bikabapa ingubilo umwe,

⁷ kangi umwe mwe mukukubilwa ikwisa kabapa ulutuusyo pamopeene na nuuswe. Isyo sikwisa kabombigwa bo uNtwa Jesu asetuliiwe ukufuma kumwanya mmooto ugukulapila, pamopeene na bandumi baake abaa maka.

⁸ Ikwisa ikubafundu aba bikukaana ukummany Kyala, na aba batikujitika iNdumi iNunu ijaan Ntwa gwitu Jesu.

⁹ Ulafundo lwabo lukwisa kuja lwa kukebilwa bwila na bwila, nu kabasoosyamo nkyeni mu Ntwa, na mbusisa bwake ubukulumba.

¹⁰ Bo ikwisa pi isiku lila ikwisa kuufigwa nu kwimikigwa na bandu baake boosa aba baalimmwitlike. Na numwe mukwisa kujaga pamopeene nabo, paapo mwaliitiike isya Jesu isi twababuulile.

Pauli ikubiipuutila aBatesaloniki

¹¹ Jo nongwa iji tukubiipuutila bwila, ukuti Kyala abatuale mubagisye ukutuugala mbuumi ubu aabakooleliile. Tukwipuuta ukuti Kyala ku njila jaa maka gaake, abatuale ukubomba kakuti mbombo inunu isi mukelonda ukusibomba, paapo mummwitlike.

¹² Tukwipuuta bo ulo, ukuti ingamu jaa Ntwa gwitu Jesu jituufigwege kuli isi abombole kamyinu, na numwe mutuufigwege kamyake, kwi ipyana lya Kyala gwitu, ni lya Ntwa Jesu Kilisiti.

* 1:1 1:1 Silwani Ingamu iji bamo bikati Sila. Bala kalata gwa Imbombo sya Batumigwa 15:22. † 1:5 1:5 MBunyafyale bwake Bala iiyu UBunyafyale bwa Kyala ku Isyakulingaania.

2*Ukuseteligwa umwila ndagilo*

¹ Lihilino tukubasimbila isya kwisa kangi uNtwa gwitu Jesu Kilisiti, na muno tukwisa kabungaana nkyeni mmyake. Tukubasuma baamyitu,

² mulinganyomokaga nu kwilaamwa, paapo balipo abandu bamo aba bikuti iisiku ly a kwisa uNtwa lifikile. Lamo bikuti isyo sifumile mbukunguluka bamo na mu nongwa simo, pamo mwa kalata uju bikuti afumile kamyitu.

³ Umundu gwesa alingabasyobaga nasimo, namanga iliisiku ilyo litkwisa mpaka kasetaligwe taasi ukusambuka ukukulumba, nu mwila ndagilo sya Kyala* assetaligwe, uju ummaliiksyo gwake ko kupyutigwa.

⁴ Umwila ndagilo ujo ikwisa kapingga fyosa ifi fikujobigwa ukuti jo Kyala, na ifi abandu bikwiputako, nu kwibiika umwene ukaja nkulumba gwa fyosa ifyo. Ikwisa kwibiika Pabijo uBwikemo bwa tempeli, nu kwituuufya ukuti umwene jo Kyala.

⁵ Bule! Mutikukumbuka ukuti bo ndi pamopeene na numwe naababuulaga amasyu aga?

⁶ Umwe musimeenye isi sikusigila umwila ndagilo ujo ukusetaligwa akabalilo aka, ukuti alingasetaligwa bo akabalilo kaake kakafika.

⁷ Na ulu umwila ndagilo ujo ali pakubomba imbombo syake mbutiit, kangi ikwendelelaga ukusita kaboneka mpaka bo asoosiwgewo uju ikusigila.

⁸ Po umwila ndagilo ujo ikwisa kasetaligwa. Looli uNtwa Jesu bo assetaligwe, ikwisa kunngoga kisita kutaamigwa, nu kumpyuta loosa.

⁹ Bo ikwisa umwila ndagilo ujo, ikwisa na maka agaa Seetano, ikwisa kubombaga ifimanyilo fya fiika ifya butangulu,

¹⁰ nu busyobi boosa. Ikwisa kubombaga bo ulo kuli aba bikusoba, paapo baakaanile ubwanalooli ubu ngali babapokile.

¹¹ Fyobeene Kyala itikisyte ukuti abandu abo babiikigwe mmaka ago aga gikusobesya, ukuti basitikge isya butangulu.

¹² Boosa aba batikubwitika ubwanalooli, loli bikubusekelela ububiibi, bikwisa kulongigwa.

Ukwima kanunu ndwitiko

¹³ Looli uswe tukulondigwa ukugwa ulipi kwa Kyala bwila kunongwa jiiu baamyitu, umwe mwe Kyala abaganile. Tukunngwila ulipi paapo aabasungwile ukaja biitiki baa kwanda uko,[†] ukwambilila ubupoki, ku njila jaa kwelusigwa na Mbepo Mwikemo, nu kabwitika ubwanalooli.

¹⁴ Kyalaaabakooliile ukwambilila ubupoki ubo, ku njila jaa Ndumi iNunu iji twalumbililaga kumyinu, ukuti muje mbasisya bwa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti.

¹⁵ Po leelo baamyitu, mwimege kanunu ndwitiko nu kusikola imanyisyo isi twabamanyisyte bo tukubalumbilila, na isi twabasimbiile mwa kalata.

¹⁶ UNTWA gwitu Jesu Kilisiti na Taata Kyala uju atupanile, atapeele iipyana ukutakasya amasiku goosa, nu kupta ulusubilo ulununu,

¹⁷ abasubisyegu nu kubakasya mu mbombo syosa nu kujoba inunu.

3*Inyang jaa nyipuuto*

¹ Isya kummaliiksyo baamyitu ndwitiko, mutwipuutilege ukuti inongwa sya Ntwa Jesu, sibalanilege mbibimbibi nu kwambililiga ku lwimiko, bo ulu syalyambililiigwe pakati paminyu.

² Kangi mutwipuutile ukuti Kyala atupoke ku bandu ababiibi fijio, paapo abandu bingi batikusiitika inongwa sya Ntwa Jesu.

³ Looli uNtwa nsuubiligwa, umwene ikubakasya umwe, ikubalindilila nu kusigila Seetano.

⁴ Uswe uNtwa atapeele ulusubilo ukuti mukubomba, kangi mukwendelelaga ukubomba isi tukubalagila.

⁵ UNtwa abalongosyegu mu ndumbula syinu, ukaja nu lugano bo ulwa Kyala, nu kuumiilila bo umwene Kilisiti.

Pauli ikubasoka aba bikutuugala kisita kubomba imbombo

* 2:3 2:3 Umwila ndagilo sya Kyala Ujo akaja jo Seetano, loli umundu uju ikwisa ngati ndongosi gwa kwila indagilo sya Kyala amasiku agaa kummaliiksyo. † 2:13 2:13 Aabasungwile ukaja biitiki baa kwanda uko Abimbi abangi bikusanusa amasyu aga ukuti, Aabasalile ukufuma kubwandilo.

⁶ Mwe baamyita, tukubalagila mu ngamu jaa Ntwa Jesu Kilisiti unction mubeepukege abiitiki boosa aboolo, na aba batikusikonga imanyisyo isya Ndumi iNunu isi twabapeele.

⁷ Umwe mumeenye muno sikulondigwa ukukonga, bo ulu twatugagalaga kumyinu, paapo uswe bo tuli kumyinu takaali boolo.

⁸ Kangi tukaalyaga ifindu ifya mundu gwesa jula kisita kahomba. Looli twijuuлага ukubomba imbombo pakilo na pamuusi, unction tulingaja baa kabatwalila ubutolwe.

⁹ Twabombaga bo ulo, kukaja kokuti tukaabagiisye ukwambilila ubutuuli kumyinu, looli twabombaga sisiisi unction tajege baa kukeetelamo umwe.

¹⁰ Bo tuli pamopeene na nuumwe, twabalagilaga unction, "Lingga umundu ikukaana ukubomba imbombo, mulingampaga ifindu nafimo."

¹¹ Tukujoba inongwa isi paapo tuplicke unction, baliko abandu bamo nkilandilo kyinu boolo, batikubomba imbombo najimo, looli kwene ukwingilila inongwa isya bangi.

¹² Po tukubalagila na kebasoka ka halagilo lwa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti abiitiki abo, biijiisyegye, babombege imbombo syabo isya kubabilamo ifya kabatula mbuumi bwabo.

¹³ Looli umwe mwe baamyitu, mulingakatalaga ukubomba inunu.

¹⁴ Mujege maaso na mundu uju atikugakonga amasyu aga tasimbile mwa kalata uju, kangi mulingaliilanilaga nagwe unction sinkolege isoni.

¹⁵ Mulingammbobelaga ngati ndugu gwinu, looli munsokege ngati gwamyinu.

Amasyu agaa kulgana

¹⁶ Po uNtwa ugwa lutengaano, abapege ulutengaano bwila na ndi syosa. UNtwa ajewe pamopeene na nuumwe mwesa.

¹⁷ Une Pauli ngusimba isya kubaponia isi ni kiboko kyangu jujuune, bo ulu ngusimba mwa baakalata bangu boosa.

¹⁸ Iliipyana lyu Ntwa gwitu Jesu Kilisiti lijege na nuumwe mwesa.

Kalata gwa kwanda ugwa Pauli kwa Timoti Isyakulongosya

Timoti aali mwitiki undumanya. Endaga injila nu ntumigwa Pauli ku fyinja finge, anteuulaga ukulambilila iNdumi iNunu ijaa Jesu Kilisiti. Piitaasi entumigwa Pauli aalintumile Timoti ukubuuka nkukilongosya ikipanga kya Kyala ikyo nkaaja akaa mu Efesi.

Pauli aasimbile kalata uju kwa Timoti, isya lubaatiko ulwa mfipanga fya Kyala, ni sysa kubasoka nu kabakaanisa abamanyisi baa batangulu nkipanga kya Kyala. Kangi mwa kalata uju, ikulingaania uluko ulwa bandu aba bikulondigwa ukusaligwa ukuja balongosi baa fipanga fya Kyala, na muno undongosi ikulondeligwa ukabomba imbombo ni fibugutila ifi filimo nkipanga kya Kyala, bo abatubwa, abakangale na bafwile.

Isi silimo mwa kalata uju	Uluteulo
Pauli ikamponia Timoti	1:1-3
Ikunsoka isya bamanyisi baa batangulu	1:4-20
Ikulingisania isya lubaatiko ulwa nyipuuto nu balongosi nkipanga kya Kyala	2:1-3:16
Ikulingisania muno undongosi ikulondeligwa ukubabombela abiitiki	4:1-6:10
Ikunkasya Timoti mu mbombo jaake	6:11-21

Hlaponio

¹ Kalata uju afumile kumyangu une Pauli, ne ntumigwa* gwa Kilisiti Jesu, ku lulagilo lwa Kyala uMpoki gwitu na Kilisiti Jesu uju jo lasubilo lwitu.

² Nikukusimbila Timoti gwe mwanangu gwa nalooli ndwitiko. Iliipyana, ukupaakisyo nu lutengaano ukufuma kwa Taata Kyala na kwa Kilisiti Jesu uNtwa gwitu, fijege na nungwe.

Pauli ikunndagila Timoti ukuja maaso na bandu aba bikumanyisyia isya batangulu

³ Usyale nkaaja akaa mu Efesi, bo muno naakubuule bo ngasookako kumyinu ukubuuka nkiisa ikyo mu Maketonija, ukuti ubakaanisy abandu aba bikumanyisy imanyiso sya batangulu.

⁴ Baleke ukuumiilila utusumo utwa ijolo, nu tappango utwa fikolo utu tutikumalika. Isyo sikutwala ulukaani pabujo bwa lubaatiko lwa Kyala, ulu lukuboneka kumyitu ku njila jaa lwitiko.

⁵ Inyango jaa lulagilo ulu ko kulonda abiitiki bagananegi ni ndumbula inyeelu, nu lwitiko kisita busyobi.

⁶ Abandu bamo basilekile isyo, basanukiile ukujoba inongwa imbosya miino.

⁷ Bikulonda ukuja bamanyisi baa ndagilo sya Moose,[†] nalinga isi bikusijoba nu kasisimikisyaka basimanya.

⁸ Tumeenye ukuti indagilo sya Moose nunu, linga umundu ikusibombela ku bwanalooli.

⁹ Kangi tusyaganiege ukuti indagilo sikabiigwa kunongwa jaa bagolofu, looli ku basobi, ku basita kakonga indagilo, ku basita kantiila Kyala, ku batelanongwa, kuli aba bakaja biikemo, ku banyali mu ndumbula, ku bagoga biisabo na bannabo, na ku bagogi baa luko loosa.

¹⁰ Kangi sibiikiigwe ku balogwe, ku banyambala aba bikulogwa na banyambala biinaabo, kuli aba bikuula pamo bikualisya abandu mbutamwa, ku batangulu, kuli aba bikulapa isya batangulu pabu longi, pamopeene ni singi syosa isi sitkwitikana ni manyiso sya nalooli.

¹¹ Imanyiso isyo sikwitikana ni Ndumi iNunu ijaa Kyala uNsinya, uju ikugindikigwa. Mbeeliigwe une na Kyala ukujifumusya iNdumi iNunu ijo.

Iliipyana ly a Jesu Kilisiti kwa Pauli

* 1:1 1:1 *Untumigwa* Bala iisyu *Abatumigwa* ku Isyakulingaania. † 1:7 1:7 *Abamanyisi baa ndagilo sya Moose* Bala ku Isyakulingaania.

¹² Nikugwa ulapi kwa Kilisiti Jesu uNtwa gwitu, uju ambeelee amaka, paapo aaliinyiinogoniile ukaja mbombeli ngolofu. Aaliimbiikile mu mbombo jaake,

¹³ nalinga kubwandilo naalintukile nu kubataamya abandu baake nu kubafulasya. Aalimbaakiisyen paapo naabombaga isyo kisita kusyagania na kisita lwitiko.

¹⁴ Kangi uNtwa gwitu aalimbeelee iliipyana ikulumba, pamopeene nu lwitiko nu lugano ulu luli mwa Kilisiti Jesu.

¹⁵ Ubujobi ubu bwa nalooli, kukuti mundu ikulondigwa ukubwitika, bukuti, "Kilisiti Jesu aaliisile nkiisu ukubapoka abatulanongwa." Mbatulanongwa abo, une ndi ntulanongwa ukukinda boosa.

¹⁶ Looli Kyala aalimbaakiisyen ukuti Kilisiti Jesu anangisye uboololo bwake boosa na kumyangu, ne ntulanongwa ukukinda boosa. Aabombele bo ulo ukuti nje gwa kungeetelamo kali aba bikummwitikaga, bakabe ubuumi bwa bwila na bwila.

¹⁷ Po leelo ubusisa nu Iwimiko fijewe kumyake amasiku goosa, Malafyale ugwa bwila na bwila, uju atikufwa, kangi atikuboneka, jo Kyala mwene. Ameni.

¹⁸ Mwanango Timoti, nikukulagila ukukongana na masyu agaa bukunguluka agaa ijolo, aga gaajobiigwe kanongwa jaako. Ubombelege amasyu ago ukaja kilwilo kya kulgila ubwite kanunu.

¹⁹ Gauumiiilile ulwitiko ni ndumbula inunu. Abandu bamo batikusipilikisa indumbula syabo. Kanongwa ijo baloonangile ulwitiko lwabo.

²⁰ Mmbandu abo balimo Imenajo na Alikisanda. Abo nanndekiile Seetano ukuti bamanyile, balingantukaga Kyala.

2

Imanyisyo isya nyiipuuto

¹ Po ilya kwanda ndi syosa, ngubasuumila ukuti, mubapyelekesyege, mubiipuutilege, mubasuumilege nu kubagwila ulapi kwa Kyala abandu boosa.

² Mukulondigwa ukubasuumila abanyafyale na bangi boosa aba bali mbulongosi, ukuti tutuugalege nu latengaano, pamopeene nu kuntuila Kyala nu kuja nu lwendo ulununu.

³ Hi lyo inunu, kangi Kyala uMpoki gwitu ikyeliile nalyo.

⁴ Ikuonda abandu boosa bapokigwe nu kuti bafikepo pakubamanya ubwanalooli.

⁵ Paapo Kyala aliko jumojwene, nu gwa kubafwania abandu na Kyala ali jumojwene. Ujo jo mundu Kilisiti Jesu,

⁶ uju aabuningile ubuumi bwake ukuti abaabule abandu boosa. Iji jo ndumi iji aatuppee Kyala pakabalilo akabagile.

⁷ Kanongwa ijo mbiikiigwe ukaja ndumbilili nu kuja ntumigwa, ukubamanyisya abandu aba bakaja Bajuuta inongwa sya lwitiko nu bwanalooli. Ngajoba isya nalooli, ndikutangulupa.

⁸ Popoosa apa mukabungaana ukwipuuta, ngalonda abanyambala biinhlege amaboko pakwipuuta, kisita ngalalisi pamo ukukaanikana.

⁹ Boope abakiikulu ngalonda bafwalege imyenda igya lwimiko. Ku njila ijo bikunangisaga ulwendo ulanunu. Ndikulonda ukwinokesya kubuluke bwa nywili, pamo kukufwala utundu utwa sahabu pamo inyambo, pamo ku myenda igya ntengo unnyawamu. ¹⁰ Looli biinokesyege ku mbombo inunu, bo muno sikelondeligwa ku bakiikulu aba bikuti bikuntuila Kyala.

¹¹ Abakiikulu bajege kimiemye nu lwijiisyo bo bali pakumanyila.

¹² Ndikummwitikisa unkiikulu ukummanyisya pamo ukaja pabujo bwa kunnadila unnyambala, looli ajege kimiemye.

¹³ Paapo Kyala aatalile ukampela Atamu, alinkukonga Efwa.

¹⁴ Kangi Atamu akaasyobiigwe na Seetano, looli unkiikulu jo uju aasyobiigwe, aalingiile mbutulanongwa.*

¹⁵ Looli unkiikulu ikwambililaga ubapoki ku njila jaa bupaapi,[†] linga ikaja mu ndwitiko, ndugano, mbwikemo na mbugolofu.

3

Indagilo ku biimilili baa kipanga kya Kyala

* ^{2:14 2:14} Bala kalata gwa Ubwandilo 3:1-6. † ^{2:15 2:15} Ubupoki ku njila jaa bupaapi Akanandi aka, bamo bikuti ko kupaapiga kwa Kilisiti, ukukongana na muno Kyala aajobiile kwa Efwa. Bala kalata gwa Ubwandilo 3:15-16.

7 Utukaanege utusumo utwa bukonyofu utwa bakuhlu, tukaja ni fya kükabamo. Gwijiisibisyegé ukantiila Kyala.

8 Linga kugukasya umbili kükabamo fimo, looli ukantiila Kyala kükaba fyosa, paapo Kyala afingile ukukupé ubuumi bwa nkabalilo aka, na bwa nkabalilo aka kikwisa.

9 Ubujobi ubu bwa nalooli, kükuti mundu ikulondigwa ukubwitika.

10 Kanongwa ijo tukwikasya na kwijuhla, paapo tukunsuubila Kyala umuumi, uju jo Mpoki gwa banda boosa, fijo abiitiki.

11 Inongwa isyo ulagilege na kumanyisyia.

12 Ulinguitikaga umundu gwesa ukukwilaamwa paapo ali nkeke. Looli abiitiki bakeetelengemo kumyako, mbujobi, nkajiilo, ndugano, ndwitiko na mbwikemo.

13 Gwikasyegé ukubabalila abandu Kalata Mwikemo, ukulumbilila na kumanyisyia, mpaka paapo ngwisiilaga.

14 Ulingalekaga ukubombela ikikangilwa iki Kyala aakueele ukwendela mmasye gaa bukunguluka, bo abakuhlu baa kipanga bakubiikilepo amaboko.

15 Gwijuulege ukubomba sisisyio ni ndumbula jaako joosa, ukuti abandu boosa bakubone muno ujiliile ndi isyo.

16 Gwikeetege ulwendo ni manyisyo syako. Guumiilile ukubomba isyo, paapo linga kabomba bo ujo, kuponesya ubuumi bwako na bwa aba bikukupilikisya.

5

Isya bakiikulu abafwile

1 Ulingankemela unnyambala unkangale, looli ummbuulege ngati guuso. Abalumanya ubabuulege ngati baamyinu,

2 abakiikulu abakangale ngati nyoko, boope abalindwana ubabombelege ku bwikemo, ngati balumbu baako.

3 Ubiiimikege abakiikulu abafwile aba bakaja na batuuli nabumo.

4 Looli unkiikulu umfwile uju ali na baana pamo abiisukulu, abo bo bikulondigwa ukunkeeta, ukuti bamanyile ukubiimika na kabatuhla abakamu baabo. Uko ko kugomola isi boope babombeliigwe na bapaapi baabo. Isyo syo sya kunkyla Kyala.

5 Unkiikulu umfwile uju akaja na mundu gwa kuntuula, ujo ansuubile Kyala, bwila ikwipuuta na kusuma ubutuuli kwa Kyala pakilo na pamuusi.

6 Looli unkiikulu umfwile undufu kuli fyosa, ujo mfwe nalinga ikaboneka muumi.

7 Syosa isyo ubalagile abiitiki ukusibomba, ukuti boosa bajobigwege kanunu.

8 Linga umundu gwesa atikabatuhla abakamu baake, fijo abaa nnyumba mmyake, ujo alekile ulwitiko, kangi mbiibi ukunkinda umpanja.

9 Unkiikulu umfwile asimbigege ukuja mfwise gwa kükaba ubutuuli, linga ali ni fyina 60, kangi akaasookelaga panja mbwegi bwake.

10 Ajego mundu uju ikujobigwa kanunu kanongwa jaa mbombo syake, bo ukubaswila abaanaake kanunu, ukubambilila abaheesy, ukubombela kanunu abiikemo, ukabatuhla aba bikuboneligwa, kangi ukubomba imbombo syosa inunu ni ndumbula jaake joosa.

11 Looli abakiikulu abakeke abafwile, ulingabasimbaga ukuja bafwile baa kükaba ubutuuli, paapo ifinyonyo fya mbili fikubapelaga ukuleka ukummbombela Kilisiti, po bikulondaga ukwegigwa.

12 Kunongwa ijo bikujaga na bulungi mu ndumbula syabo, paapo balalekile ulufingo lwabo kwa Kilisiti.*

13 Pamopeene na isyo, bikukabaga akajiilo akaa boolo bo bikusyungahila mu nyumba sya bandu. Batikujaga na boolo bwene, kangi bikujaga na luheeho na kupanga inongwa isya bangi isi sitikabatuhla nafimo aba bikusijoba.

14 Fyobeeene nglonda abakiikulu abakeke abafwile beegigwege, bapaapege abaana na kusikeeta inyumba syabo, ukuti balingampapo undugu ubujo bwa kütujoba kabiibi.

15 Namanga abafwile bambo bapaagwike, bikunkonga Seetano.

16 Linga unkiikulu umwitiki ali na bafwile nnyumba jaake, jo abakeetege, ukuti ikipanga kya Kyala kilingajaga mbatalowe. Po kikujaga na bujo bwa kabatuhla abafwile, aba nalooli bakaja na butuuli.

Isya bakuhlu baa kipanga kya Kyala

17 Abakuhlu baa kipanga aba bikubomba imbombo kanunu, biimikigwege na kueelrigwa ifya kabatuhla, nnoono abo bikwijuhla ukulumbilila na kumanyisyia.

* 5:12 5:12 Balalekile ulufingo lwabo kwa Kilisiti Ulufingo lwabo lwali lwa kusyala kisita kwegigwa kangi, bo abalume baabo bafwile. † 5:17 5:17 Biimikigwege na kueelrigwa ifya kabatuhla NKigiliki bikuti Biimikigwege kabiibi.

¹⁸ Namanga Kalata uMwikemo ikuti, "Ulingajipinyaga ing'ombe ku kanwa, bo jili pakupuula inganu."[‡] Kangi sisimbiigwe, "Umbomba mbombo abagiisye ukahombigwa umfwalo gwake."[§]

¹⁹ Ulingajiitikaga inongwa iji ikujobigwa unkauul gwa kipanga, kisita bukeeti bwa bandu babili pamo batatu.

²⁰ Abakuul baa kipanga aba bikubomba ubutulanongwa, ubakemelege nkyeni mbiitiki, ukuti abangi batilege.

²¹ Nikukelagila nkyeni mwa Kyala na mwa Kilisiti Jesu na mbandumi abasunguligwa. Usikole isyo syosa, ulongege kisita kwegamila kuli bamo, ubombege syosa ku bugolofu.

²² Ulingakuejaga ukummbiika umundu mu mbombo jaa Ntwa, linga ummbiikile untulanongwa, nungwe kunyalaga kunongwa jaa butulanongwa bwake. Ugwe gwikeetege ubuumi bwako, uege mwikemo.

²³ Ulinganwaga amiisi geene, loli unwengepo ifinga* panandi, kunongwa jaa pa lwanda nu buebine ubungi ubu bukukutaamya kabilii kabilii.

²⁴ Abandu bamo, ubutulanongwa bwabo buli pabwelu, butalilepo ukuboneka nkyeni mwa Kyala. Loli abangi, ubutulanongwa bwabo bukaja pabwelu, bukwisa kuboneka nkyeni mwa Kyala pabalongi.

²⁵ Bo luluelo, imbombo inunu sili pabwelu, syope inunu isi sikaja pabwelu sikabagila ukufisigwa.

6

Isya batumwa

¹ Abatumwa* abiitiki boosa babiimikege fijo abatwa baabo, ukuti ingamu jaa Kyala ni manyisyo syitu silingajobigwaga kabiibi.

² Abatumwa aba abatwa baabo biitiki, balingapepalaga ukubiimika, paapo biitiki biinaabo. Loli bikulondigwa ukubabombela kanunu ukukindapo, paapo abatwa abo boope biitiki baa Kilisiti, kangi bakandwe baake. Isyo umanyisyege nu kabakasya fijo.

Imanyisyo isya butungulu nu bukabi bwa nalooli

³ Linga umundu ikumanyisya imanyisyo sya butungulu, isi sikafwana na masyu agaa nalooli agaa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti, kangi sikafwana nu bugolofu,

⁴ ujo iiswile amatingo, kangi akamanya nasimo. Ali ni kigili ikya lukaani ulwa masyu amandani, ulu lukutwala ubuaifi, ubwhite, amaheelu, ukwilaamwa

⁵ nu kuumana bwilabwila. Abandu aba bikubomba bo ujo, boonangiike amahala, babalekile ubwanalooli, bikwinogona ukuti ukubomba imbombo jaa Kyala jo njila jaa kubabila ikyuma.

⁶ Ukontila Kyala nu kufwana na ifi uli nafyo, ko kukaba ifinywamu.

⁷ Paapo takaaliisile nafyo nafimo nkiis, kangi tutikusookamo nafyo nafimo.

⁸ Loli linga tulii ni fya kulya ni myenda, tuwaneye nafyo.

⁹ Abandu aba bali ni kinyonyo ikyu kyuma, bikugwila mu ngelo na mmitego. Bali ni finyonyo finge ifya bukonyofu, ifi fikubasopa ndoonangiko na mbupyutigwa.

¹⁰ Paapo ukusigana indalamo go nsi gwa mbiibi nytingi. Bamo aba bikunyonywa indalamo, basyobiigwe, balalekile ulwitiko, biifuleesye mu ndumbula ku basulumanie ubwingi.

Isya kumaliikisyia

¹¹ Loli ugwe mundu gwa Kyala, usibope isyo. Ukonje ubugolofu, ulatiilo kwa Kyala, ulwitiko, ulugano, ukwikasya nu boololo.

¹² Gwikasyege ukubomba isi sikukongana nu lwitiko lwako. Ubukole ubuumi bwa bwila na bwila, ubu aakukoleleliile Kyala bo gwitiike ulwitiko nkyeni mbakeeti abingi.

¹³ Nikukelagila nkyeni mwa Kyala uju ikutupa ubuumi utandu toosa, na nkyeni mwa Kilisiti Jesu, uju ajobile ubukeeti bwa nalooli nkyeni mwa Pontio Pilati.[†]

¹⁴ Ulukolege ululagilo ujo kisita kusoba napamo, kisita kujobigwa kabiibi, mpaka apa bo ikwisa kangi uNtwa gwitu Jesu Kilisiti.

¹⁵ Ukwisa kwake aakukuja pakabalilo aka akabaatiike Kyala, uju ikutuufigwa, mwene jo Ndagili, Malafyale gwa banyafyale, Ntwa gwa batwa.

* 5:18 5:18 Bala kalata gwa Ukkumbuka Ingomeesyo 25:4. Ubujobi ubu kokuti *Ing'ombe jibagiile ukulya inganu bo jili pakupuula, ugo go mfwalo gwa mbombo jaake.* § 5:18 5:18 Bala kalata gwa Luuka 10:7. * 5:23 5:23

Ifinga Bala ku Isyakulingaania. * 6:1 6:1 Bala iisyu *Untumwa* ku Isyakulingaania. † 6:13 6:13 Bala kalata gwa Maalika 15:2.

¹⁶ Ujo jo mwene atikufwa, atuugeele ndamuli ulu kakabagila nakamo ukusegelela. Kangi akajako umundu uju ammbwenemo, pamo uju abagiile ukummbona. Ulwimiko na maka ali nafyo amasikü goosa. Ameni.

¹⁷ Ubabuule abakabi baleke ukoijumbika, pamo ukusubila ikyuma ikyu pakiisu, ikyu kabalilo akapimba. Looli bansubilege Kyala uju ikutupapo fyosa ku bwingsi, ukuti fituhobosyege.

¹⁸ Ubalaigile ʉkati babombege ɻnunu, bajege bakabi baa mbombo ɻnunu, kangi bajege bape. Bajege bandu baa kulya ikyuma kyabo na bangi.

¹⁹ Uku**omba** inunu, bkwibunganga*nikisya* ikyuma kumwanya, lo lwalo lwa kwisa kukabila ubwumi ubwa nalooli.

²⁰ Timoti, ubulindilie ubwanalooli ubu Kyala akupeele. Gwepukege ukojoba na bandu inongwa isi sitikummwimika Kyala, nu kukaanikana isya bukonyofu, isi bambo bikuti bo bumanyili.

²¹ Kunongwa ijaa b̄umanyili ubo, bambo balulekile ulwitiko.

Hiiipyana lijege pamopeene na nuumwe.

Kalata gwa bubili ugwa Pauli kwa Timoti Isyakulongosya

Kalata uju jo kalata gwa bubili ukufuma ku ntumigwa Pauli, ukunsimbila umfundigwa gwake Timoti. Kalata gwa 2 Timoti aasimbiigwe bo Pauli ali kifuki ukufwa. Akabalilo ako aali mu nnyololo ku Looma (1:16). Pauli aali mmanyani gwa kifuki gwa Timoti, kingi antigi mwanaake (Abafilipi 2:22; 1 Timoti 1:2, 18).

Akabalilo aka kalata gwa 2 Timoti aasimbiigwe, aBakilisiti aba baali mbunyafyale bwa ku Looma baapyutigwaga. Fyobeene Pauli aali mu nnyololo, ammanyisyaga Timoti ukwikasya mbatolwe.

Isi silimo mwa kalata uju	Ulute
Pauli ikumponia Timoti nu kugwa ulapi kwa Kyala kunongwa jaake	1:1-7
Ikunkasya ukwima kanunu mu ngubilo	1:8-2:
Untiimi ikuondigwa ukukitiima ikipanga kya Kyala nu kusikaana imanyisyo isya butangulu	2:14-2:
Isya kumaliiksyia	4:9-22

Uluponio

¹ Kalata uju afumile kamyangue une Pauli, ne ntumigwa* gwa Kilisiti Jesu ku bwigane bwa Kyala, ukufumusya ulufingo lwa buumi ubu bulimo mwa Kilisiti Jesu.

² Nikukasimbila Timoti, gwe mwanangu gwe nkundwe. Iliipyana, ulupakisyio nu latengaano ukufuma kwa Taata Kyala na kwa Kilisiti Jesu uNtwa gwitu, fijege na nungwe.

Pauli ikunkasya Timoti

³ Ngugwa ulapi kwa Kyala uju ngummbombela ni ndumbula inyeelu, bo ulu bammbombelaga abiisukulu biit, bo ngukukumbuka mu nyiipuuto syangue pakilo na pamusi.

⁴ Bo ngugakumbuka amaasosi gaako, po ngwisyekwa fijo ukwaganila na nungwe, ukuti nhoboke fijo.

⁵ Ngalukumbuka ulwitiko lwako ulwa nalooli, ulu kabwandilo aali nalo umwisukulu gwako Loisi nu nyoko Junike. Singolile fijo une ukuti na nungwe uli nalo.

⁶ Ukeetege ngukukumbusya ukuti, ukikubiililege ngati mooto ikikungilwa iki aakuppee Kyala bo ngukubikilapo amaboko, ukuti kyakege.

⁷ Paapo Mbepo gwa Kyala atikutupela ukuja booga, looli ikutupa amaka, ulugano nu kwitiima.

⁸ Po leelo ulingafwaga isoni ukusifumusya inongwa sya Ntwa gwitu Jesu Kilisiti, pamo ukufwila isoni paapo ndi mu nnyololo kanongwa jaake. Looli gwikasye mu ndaamyo pamopeene na niine kunongwa jaa Ndumi iNunu, ukukongana na maka aga aakuppee Kyala.

⁹ Kyala aatupokile, aatukooliile ukuti tugeje biikemo. Akaabombole bo ulo kunongwa jaa mbombo syita inunu, looli aabombole kanongwa jaa bwigane bwake ni ipyana lyake. Iliipyana ilyo aatuppee mwa Kilisiti Jesu bo kikaali ikiisu ukupeligwa.

¹⁰ Looli akabalilo aka, Kyala anangiise iliipyana lyake kamyitu, ukwisa umpoki gwitu Kilisiti Jesu. Umwene atolile amaka gaa bufwé, kangi anangiise ubuumi bwa bwila na bwila ku njila jaa Ndumi iNunu.

¹¹ Kunongwa jaa Ndumi iNunu ijo, nsungaliigwe ukuja ndumbilili, ntumigwa, kangi mmanyisi.

¹² Ukeetege ngutaamigwa bo ulu. Looli ndikufwa isoni paapo nummeenye uju nammwitike, kangi singolile ukuti abagile ukulindilila kanunu iNdumi iNunu iji ambeele une, ukwisa kufika pi isiku lya bulongi.

¹³ Ukole kanunu imanyisyo isya nalooli isi naakumanyiisye. Usikonge isyo na kusalya nu lwitiko nu lugano mwa Kilisiti Jesu.

¹⁴ INdumi iNunu iji gwapeeliigwe, ujilindilile ku maka agaa Mbepo Mwikemo uju ali nkati mmyitu.

* 1:1 1:1 Untumigwa Bala iisyu Abatumigwa ku Isyakulingaania.

15 Ugwe umeenye ukuti, abandu boosa abaa nkiisu kya mu Asija baandekile. Nkati ndi abo alimo Figeli na Elemogeni.

16 Ngunsuuma uNtwa aje ni kibabiilisi ku baa mu nyumba jaa Onesifoli, paapo kingi aajisangalasyaga indumbula jang'u. Kangi akaafwaga isoni ukwisa kükungeeta bo ndi mu nyololo,

17 looli bo iisile nkaaja akanywamu akaa Looma, aalijuuilile ukueundonda mpaka aaliinyaagile.

18 uNtwa Jesu ampepo Onesifoli ukukaba ulepakisylo ku Ntwa Kyala, pi isik'a lya bulongi. Ugwe umeenye kanunu, nyingi sila aalinduuilile nkaaja akaa mu Efesi.

2

Ukwikasya mu mbombo jaa Kyala

1 Gwe mwanangu, ujege na maka mwii ipyana ili likufuma kwa Kilisiti Jesu.

2 Upiliike isi naamanyisyaga nkyeni mbakeeti bingi, isyo ubapepo abandu aba bikusubiligwa, aba boope babagiile ukubamanyisa abangi.

3 Gwikasye mu ndaamyo pamopeene na niine, uko ko kuja nsikali nnunu gwa Kilisiti Jesu.

4 Unsikali ikwisigila ukubomba imbombo isi sikaja sya kisikali, ukuti anhobosye unkulumba gwake.

5 Joope uju ali pa lutolano, linga atolile, atikueeliga ingiga* linga akatola ndubaatiko lwa nkino.

6 Kangi umunda uju ijuaalile ukulima ukubakinda abangi, ujo abagisye ukuja gwa kwanda ukwambilila ikijabo kya ifi aalimile.

7 Timoti, usibiike mu ndumbula isi ngukubuala, paapo uNtwa aikukupapo amahala gaa kusyagania isyo syosa.

8 Unkumbakege Jesu Kilisiti ugwa ndejungu lwa malafyale Ndaabiti,[†] uju aasyakile ukufuma ku bafwe, bo ulu jikujoba iNdumi iNunu ij'i ngujilumbilila.

9 Fyobeene une ngutaamigwa mpaka ngupinyigwa ni minyololo ngati ndulile inongwa. Looli iisyu lya Kyala litukupinyigwa.

10 Ukeeteghe une ngwikasya ndi syosa künongwa jaa basüngüligwa baa Kyala, ukuti boope bambilile ubupoki, ubu bili mwa Kilisiti Jesu, nu kaja nagwe mbasisya bwake ubwa bwila na bwila.

11 Ubujobi ubu bwa nalooli, ukuti,

"Linga tufwile pamopeene na Kilisiti,
tukujaga buumni pamopeene nagwe.

12 Linga tukwikasya,
tukwisa külagilaga pamopeene nagwe.

Linga tukunkaana umwene,
joope ikwisa kutukaanaga uswe.

13 Uswe linga tukaja basubiligwa,
umwene ikujaga nsuubiligwa amasiku goosa,
paapo umwene akabalilo koosa gwa nalooli."

Umbombeli unnuu gwa Kyala

14 Ubakumbusyege isyo abaa nkipanga kya Kyala iki ulimo. Ubasokege nkyeni mwa Kyala, baleke ukukaanikana künongwa jaa masyu amanandi. Ulukaani ulo lukaja ni fya kükabamo, looli lukuboonanga aba bikupilikila.

15 Gwijuale ukubomba imbombo jaa Kyala muno jikunkyla. Apo kujaga mbomba mbombo uju atikujifwila isoni imbombo jaake, uju ikulambilila iisyu lya Kyala ku bwanalooli.

16 Usileke imanyisyo sya bandu isi sikaja ni fya kükabamo, paapo isyo sikubongelapo abandu ukuja kultali fijo na Kyala.

17 Imanyisyo syabo sikubaala bo ikilonda iki kikulya umbili. Nkati ndi abo balimo Imenajo na Fileto.

18 Babilu abo basobile fijo, babulekile ubwanalooli. Bikoonanga ulwitiko lwa bandu abangi, ulu bikuti ukusyuka kwa bafwe kükindile.

19 Looli ulwalo ulu lubiikiigwe na Kyala lukafu, lusimbiigwe amasyu aga,
"uNtwa abameenye abandu baake,"[‡]

kangi,

* 2:5 2:5 Ingiga Abandu baa nkabalilo kala bampaga ingiga umundu uju atolile, linga baali pa lutolano. † 2:8 2:8 Ndaabiti Bala ku Isyakulingaanina. ‡ 2:19 2:19 Bala kalata gwa Imbalilo 16:5.

"Umundu gwesa uju ikwijoba ukuti gwa Ntwa,
abuleke ububiibi."§

20 Mu nyumba jaa nkabi tlimo umundu umanunu utwa sahabu nu twa feesa, tlimo
nu twa mipiki nu twa mfu. Tumo twa kubombela imbombo jaa kwimikigwa, utungi twa
kubombela imbombo iji jitkwimikigwa.

21 Po leelo, linga umundu ikusooisyapo fyosa ifi fitikwimikigwa mbuumi bwake, po
ikujaga kyombo kya kubomba isi sikwimikigwa. Ikujaga kyombo iki kyelasiigwe, iki
kibagiisye ku Ntwa gwake, iki kitendekesiigwe ukubomba inunu syosa.

22 Ubipege ifinyonyo fya mbatubwa, ubukongege ubugolofu, ulwitiko, ulugano nu
lutengaano. Unsuumge Kyala pamopeene na aba bali ni ndumbula inyeelu.

23 Uleke ukukonga ulukaani lwa bukonyofu ulu lukaja ni fya kubabamo, paapo
umeenye ukuti ulu lukatwala ubwite.

24 Kangi sitikulondigwa umbombeli gwa Ntwa ukuja gwa bwite. Looli ajege moololo
ku bandu boosa, amanyeye ukumanyisa, alingakalalaga.

25 Kangi abasoakege ku boololo aba bikuaanakan nagwe, ku lusubilo ulwa kati
Kyala ukubapa ukupinduka nu kubumanya ubwanalooli.

26 Po amahala gaabo gikagomokelamo, bikusookamo mu ntego gwa Seetano, uju
abakolile ukuti babombege isya bwigane bwake.

3

Isi aasikuboneka amasik uaa gaa kummaliikisyo

1 Ulue usimanye isi ukuti, amasik uaa kummaliikisyo kukujaga na kabalilo kaa
ndaamyo.

2 Paapo bikujaga bandu aba bikwipaasya beene, baa finyonyo fya ndalamu, baa
kwituufya, baa matingo, batuka maheelu, basita kubiumika abapaapi baabo, basita
kagwa ulupi, babomba mbiibi.

3 Kangi bikujaga bandu aba bakaja nu lugano, basita kwitikana, baa luheeho, basita
kwitiima, bakali, basita kusigana isya bugolofu,

4 boohesi, basita kupaasya nafimo, baa lwituufyo, bagana finyonyo fya nkiisu
ukukinda ukunngana Kyala.

5 Abandu abo bikubonekaga bikuntiila Kyala, looli bikugakaanaga amaka gaake. Abo
ubepukege.

6 Ndi abo balimo aba bikwijingisyu mu nyumba sya bandu nu kubasyoba abakiikulu
abakonyofu, aba biilikiliigwe nu batulanongwa, kangi bali ni finyonyo ifya luko lwingi.

7 Na paapo abakiikulu abo bikulonda bwila ukumanyila imanyisyo imbya, poope
bikutoligwa loosa ukubwagania ubwanalooli.

8 Abamanyisi abo bikupinga ubwanalooli bo ulwa Jaane na Jambule,* aba
baakaanikanaga na Moose. Abandu abo bakaja na mahala, ulwitiko lwabo lwa
butangulu.

9 Looli bakabagila ukufika pabutali, paapo ubukonyofu bwabo bukwisa kuja pabwelu
ku bandu boosa, bo ubwa Jaane na Jambule.

Indagilo sya Pauli kwa Timoti

10 Looli ugwe ukongile imanyisyu syang, ulwendo lwang, inyang jang nu lwitiko
lwangu. Umeenye muno naajiiilie uboololo, muno naabapaakisya boosa, nu
kaumiilila mbutolwe ubwingi.

11 Usimeenye ifundo ni ndaamyo syang, na muno baaliimbombiile bo ndi nkaaja
akaa mu Antyokija, mu Ikonija na mu Lisitila.† Naaliikasiisyu mu ndaamyo, looli uNtwa
alimbokile ndi syosa isyo.

12 Mo muno boosa aba bikulonda ukunkonga Kyala mwa Kilisiti Jesu, bikukabaga
indaamyo,

13 looli ababomba mbiibi na basyobi bikongelangapo ukuja babomba mbiibi fijo,
bikujaga basyobi nu kusyobigwa.

14 Looli ugwe, usyumiilie isi gwamanyisiigwe, kangi kwitika kisita kwilaamwa, paapo
ubameenye aba gwamanyiileko.

15 Ukwandila mbukeke ummeenye Kalata uMwikemo, uju abagiile ukumpa umundu
amahala, ukuti apokigwe ku njila jaa kummwitika Kilisiti Jesu.

§ 2:19 2:19 Bala kalata gwa Isabuli 34:14. * 3:8 3:8 Jaane na Jambule Sikuboneka ukuti abandu aba bo aba baali
baganga baa malafyale Falao, ugwa kisu kya Misili. Bala kalata gwa Ukusooka 7:11-12. † 3:11 3:11 Bala kalata
gwa Imbombo sya Batumigwa 13:13-14:20.

¹⁶ Kalata ʉmwikemo aasimbiigwe ku bulongosi bwa Kyala. ʉjo nnunu ʉkamanyisyas ʉbwanalooli, ʉkubasoka abandu mbutulanongwa bwabo, ʉkubalongosya apa bikusoba, nu kubamanyisya ʉkuti bajeve bagolofu,

¹⁷ ʉkuti ʉmundu gwa Kyala abagisye nu kutendekesigwa ʉkubomba imbombo syosa inunu.

4

¹ Nikukulagila nkyeni mwa Kyala na mwa Kilisiti Jesu, ʉju ikwisa kubalonga abʉumi na bafwe, kangi ikwisa nu kuja Malafyale.

² ʉlumbililege iisyu ilya Kyala. Gwitendekesyeg akabalilo aka kabagiisye na aka kababagisya. ʉsokege, ʉkemelege, ʉkasyege nu kumanyisyas ku boololo fijo.

³ Paapo kikwisa akabalilo aka abandu batikupilikisyaga imanyisyas isya nalooli, looli bikulondaga ʉkupilikisyas isi sikubahobosya. Po bikwibʉngaanikisyaga abamanyisi baa kubamanyisya isi imbulukutu syabo sikanyonywa ʉkupilikisyas.

⁴ Bikwisa kuleka ʉkupilikisyas inongwa sya nalooli, bikwisa kusyutukilaga ku tʉsumo ʉtwa batungulu.

⁵ Looli ugwe, ʉjege maaso ndi syosa, gwikasyege mbutolwe, ʉbombege imbombo jaa ndumbibili gwa Ndumi iNunu, ʉbombege syosa isi sikulondigwa mbubombeli bwako.

⁶ Paapo akabalilo aka une ndi kifuki ʉkusooisiga ʉkuja ikemo, ngati lya finga ijij bikoona pa kigemo.* Akabalilo kangu akaa kufwa kafikile.

⁷ Ndwile ʉbwite kanunu, mbopile mpaka pa finganilo, ndʉʉmiliile ʉlwitiko.

⁸ ʉNtwa Jesu aambiliiile ingiga ijaa bʉtoli, ijij ʉmwene ʉNdongi ʉNgolofu ikwisa kambapo pi isiku lya bulungi. Atikwisa kumbapo niimwene, looli boope boosa aba bikunyonywa ʉkwisa kwake.

Pauli ikunndingaania Timoti isi siboniike

⁹ Gwikasye ʉkwisa kumyangu mbibimbibi.

¹⁰ Ndema aaliindekile paapo asiganile isya pakisu, aabuukile ku Tesaloniki. Kilesike aabuukile ku Galatija, Tiiti aabuukile ku Ndalamatija.

¹¹ Mwene Lueku jo alipo apa pamopeene na niine. Gwisege na Maalika, paapo ikunduula fijo mbubombeli.

¹² Nantamile Tikiko ku Efesi.

¹³ Bo kwisa, gwisege ni koti lyang, ili naalilekile kwa Kalipo mu Tiloja. Kangi gwisege na baakalata bangu, fijo bala abaa pipapa.

¹⁴ Alikisanda ʉmponda fibungu, aaliimbombiile kabiibi fijo. ʉNtwa ikwisa kuhomba ʉkukongana na isi aabombie.

¹⁵ Na nungwe ʉjege maaso nu mundu ʉjo, paapo aasipingle fijo isi tukulumbilila.

¹⁶ ʉlwia kwanda bo ngulungania pabulungi, aakalipo najemo ʉju ali ku labafu lwangu, looli boosa baaliindekile. Ngunsʉma Kyala alingababalilako abusobi ʉbo.

¹⁷ Looli ʉNtwa aalyimile ku labafu lwangu, alimbeeble amaka ʉkulumbilila iisyu lyake nu bwanalooli boosa, ʉkuti abandu boosa aba bakaja Bajuuta bapilike. ʉNtwa aalimbokile mbufwe, paapo naafwene ngati ndi nkanwa akaa ngalamu.

¹⁸ ʉNtwa ikwisa kamboka mbutolwe boosa nu kʉndindilila, mpaka ʉkwakufika mBunyafyale bwake ʉbwa kumwanya. Atuufigwee ʉmwene bwila na bwila! Ameni.

Amasya agaa kumaliikisyas

¹⁹ ʉbaponiege baa Pilisika na Akwila na baa nnyumba jaa Onesifoli.

²⁰ Elasiti asyele ku Kolinti, joope Tilofimo naalinindekile mbine ku Milet.

²¹ Gwikasye ʉkwisa mbibimbibi bo kakaali ʉkufika akabalilo akaa mmapepo. Bikukponia baa Jubulo, Pute, Lino na Kilautija, pamopeene na biitiki boosa.

²² ʉNtwa ajewe pamopeene na nungwe. Iliipyana lijege pamopeene na nuumwe mwesa mwe muliko ʉko.

* **4:6 4:6** Bala kalata gwa ʉkusooka 29:38-41.

Kalata gwa Pauli kwa Tiiti Isyakulongosya

Tiiti aali Ngiliki uju aali Nkilisiti. Antuulaga Pauli koosa kano aabuukaga ukulumbilila iNdumi iNunu. Pabungi Pauli aalintamile kukulongosya ifipanga fya Kyala ifya nkiisu ikya mu Kilet.

Mwa kalata uju, Pauli ikummbuula Tiiti ukubasala abandu aba bali na kajilo akanunu ukulongsya ifipanga fya Kyala. Kangi ikubabuula muno bikulondeligwa ukubamanyisa abandu abaa nkipanga kya Kyala. Aba bali mfibugutila ifya luko lwingi, bo ikibugutila kya banyambala abakangale, abakiikulu abakangale, abalumyana na batumwa. Kummaliikisyo ikunkumbusya Tiiti ukuti aBaklisiti boosa bajego nu lutengaano kangi bajego boololo. Balingajaga nu bulugu nu lukaani, kangi balingatapukanaga.

Isi silimo mwa kalata uju	Ulutuulo
Pauli ikamponia Tiiti	1:1-4
Imbombo ijaa Tiiti ijaa kujlwila iNdumi iNunu nu kusipinga imanyisyo isya batangulu	1:5-16
fmanyisyo isya bandu abaa luko loosa	2:1-15
Ikunkumbusya isya bupoki ubukulumba, ni sya kumaliikisy	3:1-15

Hlaponia

¹ Kalata uju afumile kamyangue une Pauli, ne mbombeli gwa Kyala, kangi ntumigwa* gwa Jesu Kilisiti. Ndumiigwe ukubakasya ndwitiko abasunguligwa baa Kyala, nu kabamanyisa ubwanalooli ubu bukubagolosya ukuntiila Kyala.

² Ulwitiko ulo nu bwanalooli abo, ulwalo lwake lo lusubilo lwitu ulwa kukaba ubuumi bwa bwila na bwila. Paapo Kyala atikutangulupamo, aafingile ukutupapo ubuumi bwa bwila na bwila, bo kikaali ikiisu ukupeligwa.

³ Po leelo akabalilo kaake Kyala kafikile, abiikile pabwelu indumi jaake, ukwendela mu mbombo jangu ijaa kulumbilila. Une naapeeliigwe indumi jijijo, ukuti njifumusyege ukukongana nu lalagilo Iwa Kyala uMpoki gwita.

⁴ Nikukusimbiла ugwe Tiiti, gwe mwanangu gwa nalooli mbulilanisi ubwa lwitiko. Hlipyana nu lutengaano ukufuma kwa Taata Kyala na kwa Kilisiti Jesu uMpoki gwitu, fijeye na nungwe.

Imbombo jaa Tiiti ku Kilet

⁵ Naakulekile kula ku Kilet, ukuti utendekesyе isi syagiilwe nkipanga kya Kyala, nu kasala abakuulu baa kipanga kukuti kaaja, bo ulu naakulagile.

⁶ Unkuulu gwa kipanga ajege mundu uju atikujobigwa kabiibi, ajege mwegi gwa nkiikulu jumojwene, alingasookelaga panja. Abaanaake bajego biitiki, balingajobigwaga ukuti boonangilke, kangi ukuti bakaja nu lwimiko.

⁷ Umwimilili gwa kipanga kya Kyala apeeliigwe imbombo jaa Kyala, ajege mundu uju atikujobigwa kabiibi. Alingiituuufaga, alingajaga ni ngalalisi, alingajaga ngaala bwalwa, alingajaga nu bwite, kangi alinganyonywaga ukukaba ikyuma ku basyobi.

⁸ Looli ajege mwambiliila baheesy, ajege ngana nunu, ajege na mahala, ajege ngolofu, ajege mwikemo, ajege mundu uju ikwtiima.

⁹ Alikole iisyu lya bwanalooli ilya Ndumi iNunu ijaa Jesu Kilisiti, bo muno aamanyisisigwe, ukuti abagisyе ukubakasya abandu ni manyisyo sya nalooli, nu kabangisya apa basobile aba bikulikaana iisyu lya Ntwa.

¹⁰ Namanga balipo abandu bingi aba bakaja nu lwimiko, bikujoba inongwa imbosya miino, basyobi, fijo aBajuuta aba bikukasya inyihoo syabo.[†]

¹¹ Abandu abo ubakaanisyе, paapo bikuboonanga abandu boosa aba balimo nkaaja, bikumanyisa isi sikabagisyе. Bikubomba bo ulo ukuti bakabe indalamu ku njila jaa basyobi.

* **1:1 1:1** *Untumigwa* Bala iisyu **Abatumigwa** ku Isyakulingaanina. † **1:10 1:10** *ABajuuta* aba bikukasya inyihoo syabo NKigiliki bikuti ikibugutila ikya bhubutigwa.

¹² Joope jumo mbakunguluka baabo uNkilet, aajobile aatile, "ABakileti batungulu bwila, finyamaana fikali, boolo, kangi bali nu bula."

¹³ Ubujobi ubo bwa nalooli. Kunongwa ijo ubakemele fiijo abandu aba bikukonga imanyisyo isyo isya butungulu, ukuti bajege na maka ndwitiko ulwa nalooli.

¹⁴ Baleke ukupilikisyu utusumo utwa Bajuuta ni ndagilo sya bamanyisi bala, aba bikubukaana ubwanalooli.

¹⁵ Utundu toosa twelu ku bandu abeelu. Looli ku bandu abanyali na basita lwitiko, toosa tñyali, paapo inyiinogono ni ndumbula syabo finyalile.

¹⁶ Bikwijoba ukuti bammeenye Kyala, looli mu mbombo syabo bikunkaana. Abandu abo basisya lyojo, basita lwimiko, kangi bakabagisyu ukubomba imbombo najimo inunu.

2

Imanyisyo ku fibugutila ifya nkipanga kya Kyala

¹ Looli ugwe umanyisyeghe abandu ukukongana ni manyisyo isya nalooli.

² Umamyise ukuti abanyambala abakusi biitiimege ndi syosa, babagisyeghe ukwimikiga, bajege na mahala. Kangi bajege na maka ndwitiko, ndugano na nkvikasya.

³ Boope abakiikulu abakusi ubamanyisyeghe ukuti bajege nu lwendo ulwa bwikemo, balingabobelaga abandu inongwa isya butungulu, balingajaga nu butumwa ubwa kugaala ubwalwa. Bamanyisyeghe inunu.

⁴ Ku njila isyo bikubapela abakiikulu abatubwa ukubagana abalame baabo na baanaabo,

⁵ ukuja bandu baa kwitiima, ukuja beelu, ukuja baa kusikeeta inyumba syabo kanunu, ukuja banunu ne kwijiisya ku balame baabo, ukuti iisyu lya Kyala lilingatukigwaga.

⁶ Bubusubo boope abalamyana abatubwa, ubasoke ukuti biitiimege.

⁷ Mu mbombo syosa gwinangisyege ukuja mundu gwa kukeetelamo abeene imbombo inunu. Kangi mu manyisyo syako uege ngolofu, kangi uege na maka.

⁸ Isi kujoba sijege sya nalooli, ukuti aba bikusikaana, basuukege, balingalyagaga iliisyu nalimo ibiibi ilya katujobelamo uswe.

⁹ Ubamanyisyeghe abatumwa* ukuti biijisyege ku batwa baabo mu mbombo syosa, babakyelege, balingakaanikanaga nabo.

¹⁰ Kangi balingiibga, looli banangisyege ukuja baa kusubiligwa, ukuti isya Kyala uMpoki gwitu, sihobosyege mu mbombo syosa.

¹¹ Namanga ilipyana lya Kyala liboniike, ili litwele ubupoki ku bandu boosa.

¹² Ilipyana ilyo likutumanyisya ukubukaana ububiibi ni finyonyo fya nkiisu. Po akabalilo aka telimo nkiisu, twitiimege, tajege bagolofu, kangi tantiilege Kyala,

¹³ bo tukuliguulila ilisiku iisajigwa ili tukulisubila, ukuboneka kwa basisya bwa Kyala uNkulumba, uMpoki gwitu, Jesu Kilisiti.

¹⁴ Ujo jo uju aabuningile ubuumi bwake kunongwa jiit, ukuti atwabule ukufuma mu mbiibi syosa nu katwelasya kanongwa jaake, tajege bandu baake, kangi basunguligwa baake mwene, aba bikwijuhla ukubomba inunu.

¹⁵ Umamyisyege isyo, usisimikisyeghe nu kubasoka ku bulagili boosa, umundu najumo alingakwilaamwaga.

3

Akajiilo kaa Bakilisiti

¹ Ubakumbusye abandu ukuti biijisyege ku balongosi na balagili. Babatiilege nu kwitendekesya kilingaani ukubomba imbombo syosa inunu.

² Kangi balingantakaga umundu najumo, balingumanaga na bandu, bajege boololo, kuno biijisyege ku bandu boosa.

³ Namanga na nuuswe akabalilo kamo twali bakonyofu, tukaabombaga isi ikulonda Kyala, twasyobigwaga, twali batumwa baa finyonyo ifya mbiibi isya luko nu luko. Nkajilo kiit, twali nu bubiibi nu buafi, abandu baatubengile na nuuswe twabakalalilaga.

⁴ Looli Kyala uMpoki gwitu bo atunangiisye uboololo nu lugano lwake,

⁵ aatupokile. Akaatupokile kunongwa jaa mbombo isya bugolofu isi tubombile, looli aatupokile kunongwa jaa lupaakisyo lwake. Aatwelwisye ku njila jaa kupaapigwa ubupya, nu kutapapo ubumi ubupya ku njila jaa Mbepo Mwikemo.

⁶ Aatupeele Mbepo Mwikemo ku bwingi, ku njila jaa Jesu Kilisiti uMpoki gwitu,

* 2:9 2:9 Bala iisyu **Untumwa** ku Isyakulingaanina.

⁷ ʉkʉti mwi ipyana lyake tʉbaligwe ʉbʉgolofu, tʉje baa kilingo kya bʉumi bwa bwila na bwila, ʉbu tukasʉbilə.

⁸ ʉbujobi ʉbo bwa nalooli. Ngulonda usisisimikisyeye inongwa isyo, ʉkʉti aba bikummwitika Kyala biiningege ni ndumbula joosa, ʉkʉbomba imbombo inunu, isi sili n̄ fya kʉkabamo kʉ bandʉ boosa.

⁹ Looli ʉsyepukilege inongwa sya lʉkaani ʉlwa bukonyofu, ʉtupango ʉtwa fikolo muno fijiiliile, ʉnjwego nʉ kukaanikana isya ndagilo sya Moose. Syosa isyo sikaja ni fya kʉkabamo, sya itolo.

¹⁰ ʉmunda ʉntikani, ʉnsokege ʉlwa kwanda nʉ lwa bubili, linga atikupilika ʉnkaanege.

¹¹ ʉmeenye ʉkʉti ʉmunda bo ʉjo asobile injila, kangi ntʉlanongwa, ʉjo iilongile mwene.

Amasyʉ agaa kʉmaliikisyə

¹² Ndumwile ʉkʉbʉuka kʉkʉtuugala kʉla kʉ Nikopoli, akabalilo akaa mmapepo. Nguntuma Alitema pamo Tikiko kʉmyako. Bo afikile ʉko, gwikasye ʉkʉbʉuka kʉ Nikopoli ʉkʉti twaganile.

¹³ Sena ummanyili gwa ndagilo na Apolo, ʉbapepo fyosa ifya kʉbatuula mu njila, balingagilwaga nakamo.

¹⁴ tjo njila joope, ijaa bandʉ biitʉ ʉkʉmanyila ʉkʉbomba inunu amasiku goosa, ʉkʉti babatʉulege aba balì nʉ bʉtolwe, balingajaga bandʉ aba batikupā iseke mbʉumi bwabo.

¹⁵ Abandʉ boosa aba tʉli pamopeene, bikʉkʉponia. ʉtuponekesye abiitiki, aba batʉganile ndwitiko. Hlipyana lijego pamopeene na nuumwe mwesa mwe muliko ʉko.

Kalata gwa Pauli kwa Filimoni Isyakulongosya

Pauli aasimbile kalata үјү кү Nkilisiti јumo үнкаби, ингаму jaake Filimoni. Үнтүмwa јумо үгва Filimoni, ингаму jaake Onesimo, аајонгиле. Күммаликисы олинкүя Nkilisiti, антүалага Pauli bo aalı mu nnyololo. Po leelo Pauli aalinngomwisye kwa Filimoni na kalata үјү үкүнсүүма Filimoni үкүнхобокела Onesimo, na paapo кү lülagilo lwa bonyafyale bwa Balooma aaliitikisiigwe үкүнngoga үнтүмwa үјү аајонгиле. Pauli ikummbüüla Filimoni үкүммвambilila Onesimo үнтүмwa gwake үкүя gwamyabo mwa Kilisiti.

Hüponio

¹ Kalata үјү afumile kamyangü une Pauli, ne mbinyiigwe kənongwa jaa kəlumbilila iNdümi jaa Kilisiti Jesu, niküküsimbila үгве Filimoni. Une nu mwitiki mwiniitü Timoti, tukükponia үгве gwe nkundwe gwitu kangi mwiniitü mu mbombo.

² Tukümponia үгвамыту ndwitiko Apija nu ndwabwite mwiniitü Alikipo, na biitiki abaa nkipanga kya Kyala iki kikükomaana mu nyumba jaako.

³ Hiiipyana nu lutengaano үкүfuma kwa Taata Kyala na кү Ntwa Jesu Kilisiti, fijegе na nuumwe.

Hügano nu lwitiko lwa Filimoni

⁴ Bwila bo ndi paküküsümila kwa Kyala gwangü, ngugwa үлүпi kamyake,

⁵ paapo ngupilika inongwa sya lwitiko lwako кү Ntwa Jesu, nu lugano lwako кү bandu boosa abaa Kyala.

⁶ Ngunsüümä Kyala үкүti үбүлиланиси bwako ndwitiko na bandu abangi bəbombege imbbombo, үкүti usyaganie inunu syosa isi tekabile mwa Kilisiti.

⁷ Gwamyitu ndwitiko, үлүgano lwako ləuhobwisye fiijo nu kungasya, paapo usisangalwisye indumbula sya bandu baa Kyala.

Pauli ikünsüümä Filimoni anhobokele Onesimo

⁸ Kənongwa ijo, nalinga mwa Kilisiti ndi nu bulagili үkükülagila isi kəlondigwa үkubomba,

⁹ leelo kənongwa jaa lugano, niiganile үküküsümä. Jo une Pauli, ne nküülu, kangi ndi mpinyigwa kənongwa jaa Kilisiti Jesu,

¹⁰ ngüküsümä kənongwa jaa mwanangü ndwitiko Onesimo,* үјү nənndəmbiliile bo ndi mu nnyololo, ammwitike Jesu.

¹¹ Akabalilo kamo, үjo akaabagiisye nafimo kamyako. Looli akabalilo aka, butüuli kuli tve babili, kamyako na kamyangü.

¹² Po leelo nikantüma kangi kamyako, үјү nənnanganile ni ndumbula jangü joosa.

¹³ Naaliiganile үkuti atuuaglege na niine, үkuti apyanilepo pamyako үkündüüla, bo ndi mu nnyololo kənongwa jaa Ndümi iNunu.

¹⁴ Leelo ngaalondaga үkubomba simo kisita bwigane bwako, үkuti үbombe inunu кү bwigane bwako, kisita kükufimbilisyä.

¹⁵ Kingamo Onesimo aasookileko kamyako kükabalilo akanandi, үkuti iise agomokeleko kamyako pabüngi, po gwise үjege nagwe bwila.

¹⁶ Ükwandila kababilo aka, akaja ntämwa itolo,[†] looli ntämwa kangi gwamyitu, nkundwe, fiijo kamyangü, kangi akindilepo kamyako, mbündü na mu Ntwa.

¹⁷ Po leelo, linga үümbeäkile une үkүя ndiylanisi, үmmwambilile үjo ngati kamyambilila une.

¹⁸ Linga akübombiile simo imbiibi, pamo kümmelela kamo, үümbelelege une.

¹⁹ Jo une Pauli, nsimbile kalata үјү ni kiboko kyangü jujuune, ngükühomba. Kangi ndiküjoba үkuti nungwe үli ni nongwa ijaa bəumi bwako үkuehomba une.

²⁰ Po leelo gwamyitu, үumbombele isi kənongwa jaa Ntwa, gusangalasye indumbula jangü mwa Kilisiti.

²¹ Ngüsimbile isi, paapo ndümeenye үlwimiko lwako, kubomba үkükindapo isi njobile.

* **1:10 1:10** Onesimo Ingamu iji kokuti үјү abagisye үkubomba simo. † **1:16 1:16** Үntümwa itolo Bala iisyü Үntümwa кү Isyakulingaania.

²² Pamopeene na isyo, undendekesye ubujo bwa kafkilapo, paapo ngusuubila ku nyipuuto syinu, Kyala ikungomokesya kumyinu.

Uluponio lwa kumaliikisya

²³ Epaafula, uju apinyiigwe pamopeene na niine künongwa jaa Kilisiti Jesu, ikukuponia.

²⁴ Kangi ababombeli biinang Maalika, Alisitaliko, Ndema na Luka, bikukuponia.

²⁵ Iliipyana lyu Ntwa Jesu Kilisiti lijege pamopeene na numwe.

Kalata ku Bahibuli Isyakulongosya

Kalata uju akamanyigwa ukuti jo jwani aasimbile, looli sya nalooli ukuti aali mwitiki undongosi uju aali nu bulagili mfipanga fya Kyala, pakabalilo aka Paali aasimbaga baakalata baake ku fpanga fya Kyala. Kalata uju aasimbiigwe ku Bajuuta bamo aba baali biitiki, leelo baageligwaga ukululeka ulwitiko lwabo kwa Jesu.

Kalata uju ikunangisya Jesu muno ajiilile ku biitiki boosa. Ikunangisya ukuti Jesu Mwana gwa Kyala, kangi umwene nkulumba ukubakinda abandumi aba aBajuuta baabiiikaga, nkulumba ukubakinda abakunguluka abaa nDwitikano uLukulu, kangi nkulumba ukunkinda na Moose, uju aabapeele aBajuuta indagilo sya Kyala. Kangi unsimbi ikuti abankindile abapuuti abaa Bajuuta, paapo akaabombilemo ubutulanongwa, aabuningile ubumi bwake ukuja ikemo iinunu ilya kabooligwa ilya batulanongwa ubwa bandu boosa na kubakalito koosa.

Kummaliikisyo mwa kalata uju, ikupanga isya biisukulu abaa Bajuuta, aba utapango twabo tulimo nDwitikano uLukulu, muno boosa bammwipuutaga Kyala nu kunsuubila. Po leelo ikubakumbusya abiitiki ukuti boope bikulondigwa ukwendelela ukunsuubila Kyala, kangi basikumbukege isi Jesu aabombaga nu kumanyisya.

Isi silimo mwa kalata uju

Unsimbi ikunangisya ukuti Jesu nkulumba ukubakinda abakunguluka na bandumi abaa Kyala Jesu nkulumba ukubakinda abapuuti aba baabombaga mu tempeli
 Ubufwe bwa Jesu batwele ulwitikano ulupya ukubakinda uku Kyala aalimpeelee Moose
 Isya kubakasya abiitiki, nu kubajoba abandu abaa ijolo abaa Iwitiko
 Isya kubasoka nu laponio

Kyala ikujoba ukwendela mMwanaake

¹ Ijolo Kyala aajobaga na biisukulu biitu, kaa kingi ku njila isya luko nu luko, ukwendela mbakunguluka.

² Looli amasiku aga, kifuki na kummaliikisyo, Kyala ikujoba na nuuswe ukwendela mMwanaake, ^{*} uju aalinsalile ukuti ingilepo ikilingo ikyo tanda toosa. Kangi ukwendela mmyake, Kyala aapelite umpaalanga ni fisu fyosa.

³ Umwana ujo ikulangala ubusisya ubwa Kyala, nu kumangisya muno Kyala ajiiliile. Ikutulindilila utandu toosa utwa pakiisu na kumwanya, ukuti twendelelege ukuja bo muno tujiliile, kwi isya lyake ilya maka. Jo uju aabeelwisye abandu boosa ukufuma mbutulanongwa bwabo, alinkubuska kukutuugala kukibafu ikiiliilo ikyo Mwene maka goosa, pabujo ubwimikigwa fijio ukoo kumwanya.

Jesu nkulumba ukubakinda abandumi

⁴ Kyala aalimmbiikile umwanaake Jesu ukuja nkulumba ukubakinda abandumi, bo uluu aalimpeelee ingamu ingulumba ukubakinda jila ijaa bandumi.

⁵ Namanga akajako ugwandumi uju aabuuliigwe na Kyala amasya aga aalimmbuulile umwanaake, ukuti,

“Ugwe uli Mwanangu,

umwisyagü une ngupaapile.”[†]

Kangi Kyala bo ikujoba ukuti,

“Ngujaga Gwise,

umwene ikujaga Mwanangu,”[‡]

akaajobilepo isya gwandumi najumo.

⁶ Kangi Kyala bo ikantwala umwanaake ugwa kipanda pakiisu, aatile,

“Abandumi boosa abaa Kyala bammwipuutegé.”[§]

⁷ Isya bandumi aatile,

“Abandumi baake, ikubapela ukuja mbelo,

* 1:2 1:2 MMwanaake Bala iisuu Umwana gwa Kyala ku Isyakulingaania. † 1:5 1:5 Bala kalata gwa Isabuli 2:7. ‡ 1:5 1:5 Bala kalata gwa 2 Samwelii 7:14. § 1:6 1:6 Bala kalata gwa Ukkukumba Ingomeesyo 32:43, bo muno sisimiigwe mu njobeloo ijaa Kigiliki.

boope ababombeli baake ikubapela ukuja ndapi sya mootho.”*

⁸ Looli ku Mwanaake, umwene ikuti,

“Ugwe gwe Kyala, iikota kyako ikyu bhetwa kikujako bwila na bwila,
ubunyafyale bwako, bukujaga Bunyafyale ubwa bugolofu.

⁹ Ugwe ubuganile ubugolofu,
nu kusibenga imbiibi syosa.

Po leelo Kyala, Kyala gwako,
akupakile amafuta agaa kuja nu lusekelo,
ukukubiika ukuja nkulumba,
ukubakinda abanino boosa.”†

¹⁰ Kangi Kyala ikummbhula uMwanaake ukuti,
“Ugwe gwe Ntwa, jo ugwe gwapelile ikiishe kabwandilo,
kangi umpaalanga mbombo jaa maboko gaako.

¹¹ Ifyo fikwisa kumalika,
ugwe uliko amasiku goosa.

Fyosa fikukuluapa bo umwenda,
¹² kwisa kufipindania bo ulwa mwenda,
fikwisa kwanduka bo umwenda unkuulu.

Looli ugwe kuja bo muno ujiiliile,
ifyinja fyako fitikumalika.”‡

¹³ Kyala akammbuhlamo ugwandumi najumo ukuti,
“Ittagasye kukibafu kyangu ikihiilo,
ubuje ubwa lwimiko fijo,
ukufika apa nikubabii kaga abalugu baako
paasi pa malundi gaako.”§

¹⁴ Po leelo, abandumi fyo fiki? Mbepo itolo, babombeli aba bikutumigwa na Kyala,
ukubabombela aba Kyala ikubapoka.

2

Ubupoki ubukulumba ubwa Kyala

¹ Po leelo isi tusipiliike, tukindililege ukusikola na maka, talingiisa kusileka nu kusikonga isingi.

² Namanga indumi iji jaatwaliigwe na bandumi ka biisukulu biitu jaalondigwaga ukukongigwa. Boosa aba baajilekile nu kujikaana ukujikonga, baapeeliigwe ulufundo ukukongana ni mbiibi syabo.

³ Linga syalu bo ulo, bule, uswe tubagiile ukupona bueebule ukulongigwa, linga tutubusyokela ubupoki ubukulumba bo uba? UNtwa Jesu juujo jo ejuu aalyandile ukubafumusya, bwasisimikisiigwe kumyitu ukuti bwanalooli na aba baalimpiliike.

⁴ Joope Kyala aabusimikisiye nkubomba ifimanyilo ni fiika finge, nu kujaba ifikungilwa ifya Mbepo Mwikemo ukukongana nu bwigane bwake.

Jesu aali mundu

⁵ Abandumi bakaja bo aba Kyala ababiikile ukuja balagili baa kiisu ikipya iki kikwisa. Kyo kiisu iki tukukijoba.

⁶ Looli Kalata uMwikemo ikusisimikisyu ukuti,
“Gwe Kyala, bule, umundu kandu nki,
apa ugwe kammwinogona fijo?

Nu mwana gwa mundu,
ejuu ugwe kumpaasya?

⁷ Gwalimmbiikile ukuja paasi ukukinda abandumi,
kukabalilo akapimba.

Ugwe gwalimppee ubusisa nu lwimiko,

⁸ nu kutubiiika utundu toosa paasi pa malundi gaake.”*

Po aabapelile abandu ukuja balagili baa tundu toosa, kokuti kakajako aka katikulagiligwa na bandu. Looli akabalilo aka tutikubabona abandu ukulagila utundu toosa.

* 1:7 1:7 Bala kalata gwa Isabuli 104:4. † 1:9 1:8-9 Bala kalata gwa Isabuli 45:6-7. ‡ 1:12 1:10-12 Bala kalata gwa Isabuli 102:25-27. § 1:13 1:13 Bala kalata gwa Isabuli 110:1. * 2:8 2:6-8 Bala kalata gwa Isabuli 8:4-6.

⁹ Looli Jesu, umwene uju kukabalilo akapimba aabiikiigwe paasi ukukinda abandumi, tukummbona bo ali na busisa nu lwimiko ulukulumba, kunongwa jaa kukubilwa nu kufwa kwake. Aabombile bo ulo, ukuti kwi ipyana lya Kyala, abafwile abandu boosa.

¹⁰ Kyala uju aapelile utundu toosa nu katabiika muno tujiliile, jo uju aaliikyeliile fijo ukummbiika Jesu ukusita kwagilwa nafimo, ku njila ijaa kukubilwa. Aabombile bo ulo ukuti, Jesu abingisye abaanaake bingi mbusisa bwake, paapo jo bwandilo bwa bupoki bwa bandu.

¹¹ Umwene Jesu, uju ikueelasya abandu ukuja biikemo, pamopeene na aba bikupeligwa ukuja biikemo, boosa ugwisabo ali jumojwene. Jo nongwa iji Jesu atikuja ni soni ukujoba ukuti baamyabo.

¹² Umwene aatile,

"Gwe Kyala,

angubafumukisya abaamitya ubekulumba bwako.

Bo babungeeene, ngwimbaga inyimbo isya kaketuufya."[†]

¹³ Kangi ikuti, "Angunsuuibilaga Kyala."[‡] Kangi ikuti, "Ndi apa, pamopeene na baana aba ambeele Kyala."[§]

¹⁴ Po leelo abaana abo bali ni mibili igya bundu, ni ilopa ilya bundu. Fyobeene joope Jesu aaliisile nu mbili ni ilopa ilya bundu, ukuti ku bufwe bwake ampyute Seetano, uju ali na maka agaa kwtwala ubufwe.

¹⁵ Mbufwe bwake Jesu, aababiikile abandu mbwabuke, aba baali mbutumwa ubwa kubutila ubufwe, mbutumi bwabo boosa.

¹⁶ Isyo sikunangisya pabwelu, ukuti Jesu akaaliisile kukebatuula abandumi, looli kukebatuula abandu, aba bikuti Abulahamu jo gwisabo.*

¹⁷ Fyobeene syalimmbagile ukufwana na baamyabo ndi syosa, ukuti aje mpuuti unkulumba,[†] uju ali ni kibabiilisi nu bugolofu nkummbombela Kyala. Kangi nu kusoosya iikemo, ilya kubasookesyamo ubutulanongwa abandu baake.

¹⁸ Paapo umwene aageliigwe nu kukubilwa, abagiile ukubatuula aba bikugeligwa.

3

Jesu nkulumba ukunkinda Moose

¹ Po leelo, mwe baamitya mwe biikemo, mwe mubilikiliigwe na Kyala pamopeene na nuuswe, mumminwogonege fijo Jesu, unturnigwa nu mpuuti unkulumba uju tukummwitika.

² Umwene aali ngolofu ukubomba syosa isi Kyala aalinsungwile ukuti asibombe, bo ulwa Moose. "Moose aali ngolofu ukubalongosya abandu boosa abaa nnyumba jaa Kyala."^{*}

³ Unjenga nyumba ikwimikigwa fijo ukunkinda inyumba iji ajijengile. Bubuhubo Jesu abagiisiye ukwimikigwa fijo ukunkinda Moose.

⁴ Namanga kukeati nyumba jili na mundu uju aajijengile, looli Kyala jo uju ikufipela fyosa.

⁵ "Moose aali ngolofu ukubalongosya abandu boosa abaa nnyumba jaa Kyala," bo ulwa mbombeli ungolofu. Imbombo jaake kwalii ko kasisimikisya isi Kyala ikwisa kusijoba piitaasi.

⁶ Looli Kilisiti jo Mwana uNgolofu, ugwa kulongosya abandu abaa nnyumba jaa Kyala. Na nuuswe tulii bandu baa nnyumba jaake, linga tukwendelela ukwikasya nu kwijuuila ukuumiilila ndusuuabilo ulu tulii nalo.

Ukutuusya ukwa banda baa Kyala

⁷ Po namupilikisyi eseisi Mbepo Mwikemo ikujoba mwa Kalata uMwikemo, ukuti, "Liilino, linga mukupilika iisyu lya Kyala,

⁸ mulingajaga ni ndumbula ingafu,
bo ulwa biisukulu biinu.

Akabalilo kala, baakaanile ukulongsigwa na niine,
pabujo ubwa kuhngela ndungalangala.

⁹ Namanga uko baaliingelile nu kumbima,
baasibwene isi naabombiile ku fyinja amalongo mana.

¹⁰ Kunongwa ijo, naabakalaliile,

[†] 2:12 2:12 Bala kalata gwa Isabuli 22:22. [‡] 2:13 2:13 Bala kalata gwa Jeesaja 8:17. [§] 2:13 2:13 Bala kalata gwa

Jeesaja 8:18. ^{*} 2:16 2:16 **Abulahamu** Bala ku Isyakulingaania. [†] 2:17 2:17 **Umpuuti unkulumba** Bala iisyu

Abapiuti ku Isyakulingaania. ^{*} 3:2 3:2 Bala kalata gwa Imbalilo 12:7.

naatile, 'Abandu aba bikasoba amasiku goosa,
abeene bakiigana ukusikonga injila syangu.'

11 Po ndinkukalala, ndinkulapa,
ndinkuti, 'Abandu abo batikwisa kwingila siku,
pabujo bwangu ubwa kutuusya.' "†

12 Baamyitu ndwitiko, mujege maaso alingajapo najamo ugwa kuja ni ndumbula imbiibi ijaa kunkaana Kyala, na iji jikwipaagulu kwa Kyala uMuumi.

13 Looli akabalilo koosa aka mukupilika iisyu ili, "Liilino," mwa Kalata uMwikemo, kukuti mundu ankasyege unnine, ukuti mulingasyobigwa nu kugomokelako ka batulanongwa, kangi mulingajaga ni ndumbula ingafu kwa Kyala.

14 Namanga tuli nu buliilanisi na Kilisiti, linga tukwijuula ukwitatoteka ndwitiko ulu twali nalo, ukufuma kubwandilo mpaka kummaliikisyo.

15 Bo muno Kalata uMwikemo ikuti,
"Liilino, linga mukupilika iisyu lya Kyala,
mulungajaga ni ndumbula ingafu,
bo ulwa biisukulu biinu.

Akabalilo kala, baakaanile ukulongosigwa na niine."‡

16 Baali bo baani aba baalipiliike iisyu lya Kyala nu kufikaana? Bule, bakaja bo bala boosa aba baalongosiiwe na Moose, ukufuma ku Misili?

17 Kangi baali bo baani aba baalinkaleesye Kyala ifyinja amalongo mana? Bule, bakaja bo aba baatalile inongwa, nu kufwa ndungalangala?

18 Kangi baali bo baani aba Kyala aalapile ukuti atikubuitikisyu ukwingila pabujo bwake ubwa kutuusya? Bule, bakaja bo bala boosa aba baakaanile ukunkonga?

19 Po leelo tameenye ukuti abandu bala baatoliigwe ukwingila pabujo ubo, kunongwa jaa kusita kummwitiika Kyala.

4

1 Po ulufingo lwa Kyala lukaali lalipo ka bandu, ukwingila mbujo bwake ubwa kutuusya. Po leelo twikeetege ukuti najamo alingisa kufoligwa ukwingila mbujo ubo.

2 Namanga uswe tupilike iNdumi iNunu ijaa pabujo bwake ubwa kutuusya, bo ulu baapiliike abiisukulu biitu aba baafumile ka Misili. Leelo indumi ijo jikaabatulile, paapo bakaaliitiike isi aajobile Kyala.

3 Aajobile kamyabo aatile,
"Po ndinkukalala, ndinkulapa,
ndinkuti, 'Abandu abo batikwisa kwingila siku,
pabujo bwangu ubwa kutuusya.' "*

Looli uswe twe tammwitiike Kyala, jo uswe tukwisa kwingila pabujo bwake ubwa kutuusya. Kyala aajobile bo ulo, na paapo ubujo ubo bwalipo kilingaani, ukufuma bo ikupela ikiisu.

4 Namanga Kalata uMwikemo ikutubula isya isiku lya buhaano na bubili, pabujo bumo apa ikuti, "Pi isiku lya buhaano na bubili, Kyala aatuuhiisye bo amalile imbombo syake syosa."[†]

5 Kangi Kyala aajobile inongwa isi isya kutuusya mmasyu aga gasimbiigwe apo pamwanya, ukuti,

"Abandu abo batikwisa kwingila siku,
pabujo bwangu ubwa kutuusya."[‡]

6 Abiisukulu biitu, na paapo baali baa kwanda ukulumbililiga iNdumi iNunu, bakaalingiile pabujo bwake ubwa kutuusya, kunongwa jaa kusita kuentila Kyala. Jo nongwa iji balipo abandu abangi aba bikwisa kwingila.

7 Ukkongana na isyo, Kyala aalibaatiike isiku ilingi, aatile, "Liilino". Tameenye bo ulo kunongwa jaa kuti, bo amasiku mingi gakindile, Kyala aajobile kangi isya bujo ubo, aajobile ukwendela ka malafyale Ndaabiti ukuti,

"Liilino, linga mukupilika iisyu lya Kyala,
mulungajaga ni ndumbula ingafu."[§]

[†] 3:11 3:7-11 Bala kalata gwa Isabuli 95:7-11. [‡] 3:15 3:15 Bala kalata gwa Isabuli 95:7-8. ^{*} 4:3 4:3 Bala kalata gwa Isabuli 95:11. [†] 4:4 4:4 Bala kalata gwa Ubwandi 2:2. [‡] 4:5 4:5 Bala kalata gwa Isabuli 95:11. [§] 4:7 4:7 Bala kalata gwa Isabuli 95:7-8.

⁸ Jooswa* lingaaabagiile ukubafikisya abandu bala pabujo ubwa katuusya, Kyala akaabagiile ukulijoba iiiku ilingi ilya katuusya.

⁹ Po leelo kukaali kuli ni isiku ilya pa Sabati,[†] ilya katuusya abandu baa Kyala.

¹⁰ Umundu gwesa uju ikwingila kukuusya kwa Kyala, ikukuusya ukubomba imbombo syake, bo ulu Kyala aatuuusiise ukubomba imbombo syake pi isiku ilya pa Sabati.

¹¹ Po twijaulege ukwingila pabujo ubwa katuusya, ukuti najumo pakati pamiyitu alingatoligwa ukwingila kuuongwa jaa kusita kwitika, bo ulu abiisukulu biitu baabombile.

¹² Namanga iisyu lya Kyala lyami, kangi lili na maka fijo. Kangi lyugi ukukinda uluubo lolosa luuwa bwembe koosakoosa. Bo ulwa luuubo uluugii lubagiile ukwingila mpaka nkati mfifupa ifya mundu, buubuubo iisyu lya Kyala libagiile ukwingila mpaka nkati mu ndumbula jaa mundu, nu kusimanya inyinogono syake isya nkati.

¹³ Kakaajako akandu nakamo aka kabagile ukwifisa nkyeni mwa Kyala. Kekuti kandu kali pabwelu nkyeni mmyake, uju tukwisa kwinosya isya mbombo syitu nkyeni mmyake.

Jesu jo mpuuti unkulumba

¹⁴ Po tulu nu mpuuti unkulumba fijo, Jesu umwana gwa Kyala, uju abuukile kano aliko Kyala juujo. Kunongwa ijo tusikole fijo isi tukusiiтика.

¹⁵ Namanga umpuuti unkulumba gwitu abameenye aboonywa bwitu boosa. Umwene joope aageliigwe ni ngelo isya luko nu luko, bo ulu uswe tukugeligwa, looli umwene akaatuulile inongwa.

¹⁶ Po tusegelele apa kilipo ikikota ikya batwa ikya Kyala ugwa ipyana ku bukifu, ukuti atupaakisye, tukabe iipyana lyake pakabalilo akaa batolwe.

5

¹ Kekuti mpuuti unkulumba ikusanguligwa ukufuma mmbandu, ikwima pabujo bwabo ubwa kuummbombela Kyala. Ikuusokesya Kyala ifyabupe ni ikemo, ifya kubasokesyapo abandu ubutulanongwa bwabo.

² Abagiile ukubapelela ikisa abanine aba bakasyagania, na aba basobile, paapo umwene joope moonywa.

³ Fyobeeene joope ikulondigwa mpaka asoosye iikemo ukwisookesyapo ubutulanongwa bwake umwene. Linga abombole bo ulo, po abagiile ukusoosya iikemo ilya kubasokesyapo ubutulanongwa abandu abangi.*

⁴ Kangi akajako umundu uju abagiile ukwibiiika ukuja mpuuti nkulumba, looli ikusanguligwa na Kyala mwene, bo ulu aasanguligwe Aalon.[†]

⁵ Buubuubo Kilisiti akaalilondiile juujo ulwimiko ulwa kuja mpuuti unkulumba, looli aasanguligwe na Kyala. Namanga umwene Kyala aalimmbuulile aatile,

"Ugwe uli Mwanangu,

umwisyugu une ngupaapile."‡

⁶ Kangi pabungi mwa Kalata umwikemo aatile,
"Ugwe uli mpuuti ugwa bwila na bwila,

bo muno aajiliile Melekiseteki."§*

⁷ Jesu bo ali nkisu muno, aalaataga ukwipuuta nu kuhila, paapo aameenye ukuti Kyala ali na maka agaa kampoka mbufwe.[†] Kyala aapiliike inyipiuto syake, kuuongwa jaa kantiila Kyala ku lwijiisyo.

⁸ Na paapo aali Mwana gwa Kyala, aakubilwe, aamanyiile ulwijiisyo mu ngabilo.

⁹ Ukwendela mu ngabilo isyo, Kyala aalimmbiikile ukuja nsita kwagilwa. Po ku njila iji alinkuja bwandilo bwa bupoki ubwa bwila na bwila, ku bandu aba bikantiila.

¹⁰ Kangi Kyala aalinsungwile ukuja mpuuti unkulumba, bo muno aajiliile Melekiseteki.

Isya kubasoka aba bikuleka ukummwitika Kyala

* 4:8 4:8 Jooswa aali ndongosi gwa Banyakailaili bo awfile Moose. Umwene aabafikiisye ukwingila nkisu iki baapeeliligwe na Kyala. Aaliko ku buumi ifyinja fingi bo umalafyale Ndaabiti akaali ukupaapigwa. † 4:9 4:9 Isabati

Bala ku Isyakulingaan. * 5:3 5:3 Bala kalata gwa Abanyaleebi 16:11-19. † 5:4 5:4 Aalon aali gwamyabo gwa Moose. Aali mpuuti unkulumba ugwa kwanda. Bala kalata gwa ukusooka 28:1-3. ‡ 5:5 5:5 Bala kalata gwa Isabuli 2:7. § 5:6 5:6 Bala kalata gwa Isabuli 110:4. * 5:6 5:6 Melekiseteki aali mpuuti unkulumba uju ammwipuutaga Kyala nkaaja akaa Jelusalem bo Abulahamu muumi. Umwene aali mpuuti nkulumba mwene ugwa Kyala, bo Aalon na baa ndujungu lwake baakaali ukubiikigwa ukuja bapuuti bakulumba. Abulahamu ammwimikaga fijo Melekiseteki paapo ubuputi ubukulumba bwake bwabukindle ubwa Aalon. Inongwa nya Melekiseteki sipangiigwe mwa kalata gwa Ubwandilo 14:17-20. † 5:7 5:7 Bala kalata gwa Matai 26:36-46.

¹¹ Tuli nasyo nygingi isya kujoba inongwa isi, isya Jesu unctiona mpuuti unkulumba, looli kubafu ukubalingaania ukuti musyaganie, paapo mukaja bengo ukasayagania.

¹² Akabalilo aka mukulondigwa ukuja bamanyisi baa biiniinu, ngimba mukaali mukulonda umundu ugwa kubamanyisa imanyisyo isya isyu lya Kyala, isya kubwandilo! Umwe muli bo abaana abafyele aba bikulonda ulukama, fyomma ifindu.

¹³ Namanga umunda gwesa uju ikonga geene amabeele, mwana mfyele uju akiisibila ukusimanya inunu ni mbiibi.

¹⁴ Looli abandu abakasi bo aba bikulya ifindu ifikafu. Bo aba ku bwisibile, babagiile ukusimanya inunu ni mbiibi.

6

¹ Po leelo tulungamanyisyaga syene imanyisyo isya Kilisiti isya kubwandilo, looli tasemege tuje bakasi ndwitiko. Nalooli tetikalondigwa ukubamanyisa kangi isya kuleka ukubomba imbiibi, ni sya kummwitiika Kyala!

² Kangi tulungagomokelaga ukubamanyisa isya koosigwa, isya kubabii kapo amaboko abandu, isya kusyusigwa abafwe, ni sya bulongi ubwa bwila na bwila.

³ Kyala linga iiganile, tasemege tuje bakasi ndwitiko.

⁴ Namanga abandu aba balekile ukummwitiika Kyala, tabagiile ukubagomosya baleebale? Kubwandilo baamanyisiigwe ubwanalooli ubwa Kyala, baapeeliigwe ifikungilwa ifya kufuma kumwanya, baali nu biliilanisi mwa Mbepo Mwikemo,

⁵ baalyonjile ubununu ubwa isyu lya Kyala, na maka agaa bulongosi ubupya ubwa Kyala akabalilo aka ikulongosya ikuus ikipya.

⁶ Looli balulekile ulwitiko lwabo! Jikajako injila najimo ijaa kubagomola ukuti bapinduke kangi, paapo bikunkomelela pa kikohekano ulwa bubili umwana gwa Kyala, nu kumfujula pabwelu.

⁷ Paapo umfu ugugukunwa ifula jiji jikugatimila, nu kumesya imbeju isi sikumpa undimi ifya kukabamo, gukusajigwa na Kyala.

⁸ Looli umfu ugugukumesya imiifwa ni seke imbiibi, ugo gukaja ni mbombo najimo. Guli kifuki ukugunigwa na Kyala, ummalikiisyo gwake ko kukoosigwa mmooto.

⁹ Bakundwe bangu, nalinga mbasimbile ku masu amakali, une mmeenye ukuti mukubomba imbombo inunu, isi sikusuebiligwa ku bandu aba bapokiigwe.

¹⁰ Namanga Kyala gwa bwanalooli. Atikwibwa imbombo syinu inunu, nu lugano lwinu ulu mulunangisye ku njila ijaa kubatuula abiitiki biiniinu, ukwandila kubwandilo mpaka ulu.

¹¹ Ngunyonywa fijo ukuti kubuti mundu pakati paminyu, ijuelege ukubomba bo ulo mpaka kummaliikisyo, ukuti mwambilile sila syosa isi mukususubila.

¹² Mulingajaga boolo, looli mukeetengemo isya bala, aba ukwitiika nu kuumiilila, bambiliile isi Kyala aafingile ukubapa abeene.

Isi Kyala aafingile sya nalooli

¹³ Ijolo, Kyala bo afingile kwa Abulahamu, aalapile ku ngamu jaake juujo, paapo aakaalipo najimo uju aali nkulumba ukunkinda umwene.

¹⁴ Kyala aatile, "Nalooli ngwisa kukusaja, nu kuluubaasya ulujungu lwako."*

¹⁵ Po Abulahamu aaguuliile nu kuumiilila mpaka apa alyambiliile sila syosa isi Kyala aafingile.

¹⁶ Abanda bo bikulapa, bikulapa ku ngamu jaa jula unkulumba ukubakinda abeene. Ukulapa uko kukanangisya ukuti isi sijobiigwe sya nalooli, kukumaliisya ulukaani loosa.

¹⁷ Kyala aalondaga ukubanangisya kanunu aba bikwisa kwingsilapo ikilingo ikyu isi aafingile, ukuti atikwisa kusyandula. Jo nongwa jiji aasisimikiisye ulufingo ulo nu kulapa.

¹⁸ Po leelo kuli nu tundu uta tabili, ukufinga kwa Kyala nu kulapa kya Kyala. Uto atikwisa kutwandala siku. Po atukasiise fijo, uswe twe takoleeliile fijo ifi tukufisubila.

¹⁹ Ulusubilo lwitu ulo lukukola indumbula syitu bo ulwa ngimu, ukuti silingajugaanikaga na panandi. Loope lukutelongsya ukwendela mwi ibaalika ilya Pabwikemo po Pabwikemo,[†] ukufika nkyeni mwa Kyala.

²⁰ Jesu atataliilepo ukwingila kumongwa jiit. Umwene ajile mpuuti unkulumba ugwa bwila na bwila, bo muno aajiliile Melekiseteki.

* 6:14 6:14 Bala kalata gwa Ubwandilo 22:16-17. † 6:19 6:19 **Pabwikemo pa Pabwikemo** Bala ku Isyakulingaanica.

Melekiseteki jo nkulumba ukubakinda abapuuti abangi

¹ Melekiseteki ujo aali jo malafyale gwa kaaja aka baakatigi Salemu, kangi aali mpuuti gwa Kyala uNkulumba. Alinkubuuuka kukummwambilila Abulahamu bo ikugomoka ukufuma ku bwite, bo abatolile abanyafyale bana, Melekiseteki alinkunsaja.

² Abulahamu joope alinkwega ifya pi ilongo ifya tundu toosa utu aakabile ku bwite, alinkumpa Melekiseteki. Ingamu iji kokuti malafyale gwa bagolofu. Kangi bikuti malafyale gwa mu Salemu, kokuti malafyale gwa lutengaano.*

³ Mélékiseteki ujo, akajako uju abameenyé abapaapi baake pamo abiisukulu. Akajako uju alimeenyé iisikü lyake iya kupaapigwa pamo ukufwa kwake. Umwene ali bo uMwana gwa Kyala, namanga jo mpuuti ugwa bwila na bwila.

⁴ Po namukeete muno aajihilile Melekiseteki ukubakumbu. Namanga na ju Abulahamu, umwisukulu gwitu, aalimpeele ifya pi ilongo, ifi aapupile ku bwite.

⁵ Indagilo sya Moose sikuti, abapuuti boosa fikuti bafumege ndujungu ulwa Leebi.[†] Abapuuti abo bambiliige ifya pi ilongo ukufuma ku Banyaasilaili biinaabo. Bikabomba bo ulo na paapo bakamu baabo, kokuti abandu abaa ndujungu lwa Abulahamu.

⁶ Looli Melekiseteki ujo, akaali gwa ndujungu lwa Leebi, poope aalyegile ifya pi ilongo ukufuma kwa Abulahamu. Kangi aalinsajile Abulahamu, uju aali nu lafingo na Kyala.

⁷ Nuuswe tameenyé ukuti umundu uju ali na maka agaa kusaja, jo nkulumba ukunkinda uju ikusajigwa.

⁸ Abapuuti abaa ndujungu lwa Leebi, aba bikwambilila ifya pi ilongo, bikufwa. Looli Melekiseteki, uju aalyambilile ifya pi ilongo ukufuma kwa Abulahamu, ikujobigwa mwa Kalata uMwikemo ukuti muumi mpaka ulu.

⁹ Kangi ubagiile ukuti, joope Leebi juujo, uju abaa ndujungu lwake bikwambilila ifya pi ilongo, joope aasoosiisye ifya pi ilongo kwa Melekiseteki, ukwendela ku mwisukulu gwake Abulahamu.

¹⁰ Namanga Leebi aakaali ukupaapigwa, aali nkinena kya Abulahamu, bo Melekiseteki abuukile kukummwambilila.

Jesu ali bo ulwa Melekiseteki

¹¹ Indagilo sya Moose baapeeligwe aBanyaasilaili ukwendela ku bapuuti, kokuti abandu abaa ndujungu ulwa Leebi. Looli ubepuuti ubo bwalyagilwe. Po aBanyaasilaili baalonлага umpuuti ujungi, uju awfene na Melekiseteki, kangi atikufuma ndujungu ulwa Aalon.

¹² Kangi ubepuuti linga bwandwike, mpaka indagilo syope syandake.

¹³ Po uju ikujobigwa apa jo Jesu, aali gwa nkikolo ikingi, akaali Nyaleebi. Akaaliko umundu najumo ugwa nkikolo kyake uju ammbombelaga Kyala nkunsookesya iikemo.

¹⁴ Namanga abandu bameenyé ukuti uNtwa Jesu aafumile nkikolo ikyu Juuta, na Moose bo ikujoba isya bapuuti, akaakijobilepo ikikolo ikyo.

¹⁵ Na isi ngujoba liilino sili pabwelu fijo, namanga aaliisile umpuuti ujungi uju ali bo Melekiseteki.

¹⁶ Umwene akaabiikiigwe ukuja mpuuti ku ndagilo, bo ulwa kikolo kya Banyaaleebi, looli aabiikiigwe ukuja mpuuti ku maka agaa buumi bwake, ubu bukabagila ukoonangigwa.

¹⁷ Namanga Kalata uMwikemo ikuti,

"Ugwe uli mpuuti ugwa bwila na bwila,
bo muno aajihilile Melekiseteki."‡

¹⁸ Uluulagilo ultasi lukukaanigwa, paapo lukaja na maka, kangi lukabagisya nafimo.

¹⁹ Namanga indagilo isyo isya Moose sikaatwele ubusita kwagilwa nabomo. Looli liilino kuli nu lususubilo ulununu fijo, ulu lukututwala kifuki na Kyala.

²⁰ Ufkongelopo pali isyo, Kyala akammbiika Jesu ukuja mpuuti kisita kulapa. Aabasungwile aBanyaaleebi ukuja bapuuti kisita kulapa.

²¹ looli isya Jesu aalapile, aalimmbuuule aatile,

"UNtwa Kyala aalapile,
kangi atikwisa kwandula siku isi aalapile,
Ugwe uli mpuuti ugwa bwila.' "§

* 7:2 7:1-2 Bala kalata gwa Ubwandilo 14:17-20. † 7:5 7:5 *Ndujungu ulwa Leebi* ABanyaaleebi baali babombeli baa Kyala aba baabombaga mu tempeli. Bala kalata gwa Imbalilo 3:1-13; 18:21. ‡ 7:17 7:17 Bala kalata gwa Isabuli 110:4. § 7:21 7:21 Bala kalata gwa Isabuli 110:4.

²² Po k^unongwa jaa k^ulapa uko, Jesu jo mwimilili ugwa lwitikano ulupya,* ulu lo l^ununu fijo ukulukinda l^ula ulwa ijolo.

²³ U^kulegana ukungi ko uk^u, ulwa ijolo abapuuti baali bingi, paapo baafwaga. Bakaabagiile ukwendelela ni mbombo jaabo. ²⁴ Looli Jesu ikujaga mpuuti bwila na bwila, paapo muummi bwila na bwila.

²⁵ Po leelo ali na maka agaa k^ubapoka loosa abandu boosa, aba bikwendela mmyake ukufika kwa Kyala. Namanga umwene muummi bwila na bwila ikubasuumila akabalilo koosa.

²⁶ Namanga Jesu jo mpuuti unkulumba uju abagiisye kumyitu, paapo mwikemo, akaja ni mbiibi, kangi nsita kababye. Kangi Kyala aalimpaagwile ku batulanongwa, alinkummwinula ukubuuka kumwanya.

²⁷ Jesu atikalondigwa ukusoosya iikemo k^ukuti isiku, bo ulwa bapuuti abaa ijolo. Kangi abeene baasoosyaga iikemo ukusoosyapo ubutulanongwa bwabo, po na kusoosyapo ubutulanongwa bwa biinaabo. Looli umwene aasoosiisye iikemo kamokeene itolo kaafwene, bo iiningile pa kikohekano.

²⁸ Namanga indagilo sya Moose syababiikile ukuja bapuuti bakulumba abandu aba baali boonywa. Looli Kyala bo kakindile akabalilo akatali, ukwendela nkulapa kwake, aalimmbiikile uMwanaake ukuja nsita kwagilwa bwila na bwila.

8

Jesu jo mpuuti gwa lwitikano ulupya

¹ Kuli syosa isyo, iikulumba lyo ili. Nalooli tuli nu mpuuti unkulumba ugwa luko ulo, uju atuugeele k^ukibafu ikiiliilo iky Kyala uMwene maka goosa, pabujo ubwimikiga fijo uk^u kumwanya.

² Uko ikammbombela Kyala Pabujo uBwikemo, nkati mu heema ijaa bwanalooli, iji jitendekesiigwe na Ntwa Kyala juujo, gakaja maboko gaa banda.

³ K^ukuti mpuuti unkulumba ikusanguligwa ukuti ansookesye Kyala ifyabupe ni iikemo. Bubuubo umpuuti gwitu unkulumba joope mpaka aje na kandu akaa kusoosya.

⁴ Linga Jesu aakaali aliko pakis^u apa, ngali akaja mpuuti na panandi, paapo balipo abandu abangi aba bikusoosya iikemo ukukongana ni ndagilo sya Moose.

⁵ Abapuuti abo bikammbombela Kyala Pabujo uBwikemo, apa kifwanikisyo itolo, kangi nsyunguulu ugwa Pabujo uBwikemo ubwa kumwanya. Fyobeene Moose bo ikwitendekesy^u ukujenga iheema ijaa kummwipuutilamo Kyala,* Kyala aalinsokile aatile, "Gwijuule ukujenga fyosa ukukongana nu labaatiko ulu naakunangiisye kula ku kyamba Sinai."[†]

⁶ Looli Jesu aapeeliigwe imbombo inunu fijo, ukulukinda ijaa bapuuti abaa ijolo, bo ulwa lwitikano ulupya ulu abiikile, l^ununu fijo ukulukinda ulukuuulu, paapo lujengiigwe pa lafingo ulununu fijo, ukulukinda l^ula ulwitikano ulukuuulu.

⁷ Linga ulwitikano ulwa kwanda l^ukaali na kababye nakamo, angali l^ukalondigwa ulwitikano ulwa bubili.

⁸ Looli Kyala juujo aalyagile abiisukulu biitu bali ni mbiibi. Kunongwa ijo aababuulile aatile,

"Namukeete, akabalilo kikwisa,

apa ngwisa kubiika ulwitikano ulupya
na bandu abaa mu Isilaili na mu Jutai.

⁹ Ulwitikano ulu ulupya, aalutikuja bo l^ula,
ulu naabiikile na biisukulu baabo,

bo mbakolile amaboko ukabalongosa, ukusookako ku Misili.
Namanga bakaali bagolofu ukulukonga ulwitikano lwangu,

fyobeene ngaabapaasiisye kangi.

¹⁰ Ulu lo lwitikano ulupya,

ulu ngwisa kubiika na Banyaasilaili,
amasiku ago bo gafikile.

Ngwisa kusibika indagilo syangu mu ndumbula syabo,
nu kusisimba mmahala gaabo.

Une ngwisa kuj^uja ne Kyala gwabo,
boope bikwisa kujaga bandu bangu.

¹¹ Kutikwisa kujako kangi umundu ukummanyisya unnine,

* 7:22 7:22 *Ulwitikano ulupya* Bala iisyu *Ulwitikano* ku Isyakulingaan. * 8:5 8:5 *Iheema ijaa kummwipuutilamo Kyala* Bala ku Isyakulingaan. † 8:5 8:5 Bala kalata gwa ukusooka 25:40.

pamo ukummanyisa ugwamyabo ukuti ammanye uNtwa Kyala.
Namanga küküti mundu ikwisa kükümanyaga,
ukwandila unnandi mpaka unkusi.

¹² Namanga ngwisa kubahobokela imbiibi syabo,
ndikwisa kubakumbuka kangi ubutulanongwa bwabo.”[‡]

¹³ Kyala bo ikuti ulwitikano ulu, “Ulupy,” sikunangisya ukuti ulwitikano ulwa kwanda lwaküulwipe. Po akandu aka kaküulwipe kakabagisya kangi, kali kifuki ukusoba.

9

Imbaatiko isya lwitikano ulukuuulu

¹ Po ulwitikano ulwa kwanda lwalu nu bujo ubwikemo ubwa kummwipuutilamo Kyala pakiisu apa, nu lubaatiko ulwa külóngokesya ulwipuuto ulo.

² Ni heema ijaa kummwipuutilamo Kyala iji jaatendekesiigwe, jaali ni sofu ibili. Isofu ijaa kwanda jaali ni kikolela nyaale, ni meesa iji fyabiikigwangapo ifisyesyenkyeni mwa Kyala. Isofu iji baatigi Pabujo ubWikemo.

³ Kangi lyalipo ilibaalika, ili lyajabile isofu ijaa kwanda ni jaa bubili. Isofu ijaa bubili baatigi PabWikemo pa PabWikemo.

⁴ Nkati mu sofu ijaa bubili mo kyalimo ikigemo ikyo sahabu, ikyo kufuukisyapo ulubani, ni ibokosi ilya lwitikano, ili lyapakiigwe isahabu ifibafu fyosa. Nkati mwi ibokosi ilyo, mwali ni ndeko ijaa sahabu, iji jaali ni mana,* ni ngili ijaa Aalon, iji jaatulwile amaani. Kangi gaalimo amabwe amapapaate, aga gaasimbiigwe indagilo kalongo isya lwitikano.

⁵ Pamwanya pi ibokosi ilyo, paali ni fifwani fibili ifya kelubu,[†] ifyo fyanangisya ugukuti apo alipo Kyala. Amapiko gaabo gaali pamwanya pi ibokosi ilya lwitikano, pabujo ubu Kyala ikubahobokela ubutulanongwa bwa bandu. Looli aka kakaja kabalilo akaa kulingaanja küküti kandu ku bweefu.

⁶ Po utundu toosa bo tuatendekesiigwe nu kubiikigwa, küküti kandu pabujo bwake, abapuuti bingilaga küküti isiku, ku sofu ijo ijaa kwanda, nu kubomba imbombo jaabo.

⁷ Looli umpuuti unkulumba mwene jo ejju aaliitikisiigwe ukwingila ku sofu ijaa bubili, umwene ingilangako kamokeene ku kyinja. Kangi aalondigwaga ingilege ni ilopa ilya künsookesya Kyala iikemo, ilya kwisookesyaapo ubutulanongwa bwake umwene, nu bwa bandu boosa ubu babombile kisita kumanya.

⁸ Po ukukongana nu lubaatiko ulo, Mbepo Mwikemo ikutunangisya, ukuti iheema ijo ijaa Kyala ijaa ijolo, bo jikubombeliga, injila ijaa kwingiliila PabWikemo pa PabWikemo jaakaali ukwiguligwa ku bandu boosa.

⁹ Ikyo kyo kifwanikisyo ikyo kabalilo aka, namanga ifyabupe na makemo ifi bikusoosya aba bikwipuuta, fikabagila ukusyelusya indumbula syabo.

¹⁰ Paapo imbaatiko isyo sya mbili itolo, bo ifindu, ifya künwa, nu kwijeelasya. Embombo sya mbaatiko isyo syamaliike bo Kyala atwele ulubaatiko ulupy.

Jesu lyo ikemo ili likaja na kababye nakamo

¹¹ Kilisiti aaliisile bo ulwa mpuuti unkulumba, ugwa nunu syosa isi siisile. Aalingiile mu heema inywamu iji jikaja na kababye nakamo, iji jili kümwanya, iji jikatendekesiigwa na bandu, kokuti jikaja jaa pakiisu iki kyapeliigwe.

¹² Umwene aalingiile PabWikemo kamokeene itolo, ako kafwene akabalilo koosa. Kangi aalingiile bo apimbile ilopa ilya mbene pamo ingwata, looli aatwele ilopa lyake jüüjo. Umwene aatuhombiile ubupoki bwitü ubwa bwila na bwila kwi ikemo lyake.

¹³ Ukkongana nu lwitikano ulwa ijolo, ilopa lya mbene ni lya ngambakü nu mfwandilo ugwa ngwata iji jikosiigwe, baabamiisilaga abanyali ukubeelusya ukuti balingaja nu bonyali mu mbili.

¹⁴ Looli ilopa lya Kilisiti lili na maka fijjo! Ku maka agaa Mbepo gwake ugwa bwila na bwila, Jesu aaliiningile uküja ikemo, iisita kababye nakamo. Ikwelasya indumbula syitu ukuti talingendelelaga ukubomba imbiibi, looli tummbombelege Kyala uMuumi.

¹⁵ Künongwa ijoo, Jesu jo gwa kufwania, ugwa ndwitikano ulupy, ukuti abasunguligwa bakabe ubuumi bwa bwila na bwila, ubu aafingile Kyala. Isi sibagile ukubombigwa,

[‡] 8:12 8:8-12 Bala kalata gwa Jelemija 31:31-34. * 9:4 9:4 *Imana* fyali findu ifi baaliile aBanyaasilaili bo bali ndungalangala. Kyala aabapaga ifindu ifi küküti isiku ukufuma kümwanya. [†] 9:5 9:5 *Kelubu* fipeligwa fya kümwanya ifi fili na mapiko. Bala kalata gwa ukusooka 25:18-22.

paapo Jesu aafwile ʉkʉtì abaabule mbʉtʉlanongwa bwabo, ʉbu baabombile pakabalilo akaa ndwitikano ʉlukʉulu.

¹⁶ Namanga ʉmundu linga aalagiile isya pa kilingo kyake, fikuti mpaka basisimikisyé ʉkʉti aafwile.

¹⁷ Syope isi alagiile sili na maka linga ʉgwa kwingiligwapo ikilingo afwile nalooli. Looli sikaja na maka linga mʉumi.

¹⁸ Fyobeene nu lwtikano ʉlukʉulu lukaabiikiigwe kisita ilopa ilya finyamaana.

¹⁹ Moose bo amalile ʉkʉbabalila aBanyaisilaili indagilo syosa isya Kyala, aalyegile ilopa ilya ngwata ni lya mbene, pamopeene na miisi, ʉlʉsyoja lwa ng'oosi ʉlukesefu, na maani agaa hisopu. Po alinkummiisa kalata ʉgwa ndagilo sya Kyala na bandu boosa,

²⁰ alinkuti, "Hi lyo ilopa ili likusisimikisyá ʉlwitikano lwa Kyala, ʉlu alagile ʉkʉti mulakongege."[‡]

²¹ Babuubo Moose aamiisilaga ilopa iheema joope, nu tandu toosa ʉtu twabombeligmaga, bo bikummwipuuu Kyala.

²² Namanga ʉkukongana ni ndagilo, ilopa lyo ili lyabombeligmaga ʉkwelusya kʉkuti kandu. Kisita kooneka ilopa, ʉbʉtʉlanongwa bʉkabagila ʉkuhobokeligmwa.

Jesu aalininingile kamokeene itolo ʉkubusoosyapo ʉbʉtʉlanongwa

²³ Iheema ijaa pakiisá apa nu tandu toosa ʉtu twabombeligmaga ʉkusokesya ikemo, kifwanikisyó ikyá tula ʉtwa kʉmwanya, na uto twelusigwaga ni ilopa ilya finyamaana. Looli ʉtandu ʉtwa kʉmwanya, tukʉlondigwa ʉkwelusigwaga ni ikemo inunu fijo ʉkulikinda iyo ilya finyamaana.

²⁴ Namanga Kilisiti akaalingiile Pabujo ʉBwikemo ʉbu bʉtendekesiigwe na bandu, ʉbu kifwanikisyó itolo ikyá bujo ʉbwa nalooli ʉbu bʉliko kʉmwanya. Looli aalingiile kʉmwanya kʉuko, kano liilino aliko nkyeni mwa Kyala kʉnongwa jiitú.

²⁵ Kangi akaalingiile kʉmwanya ʉkʉti iiningege kibili kibili. Akaali bo ʉmpuuti ʉnkʉlʉmba, ʉju ikwingila Pabwikemo pa Pabwikemo kʉkuti kyinja, ʉkusosoosyá ilopa ili likaja lyake.

²⁶ Linga Jesu ali bo ʉmpuuti ʉnkʉlʉmba ʉjo, po ngali ikʉlondigwa ʉkukʉbilwa kaa kingi ʉkʉfwa ʉkupeligmwa ʉkwa kiisá. Looli sikaja bo ʉlo! Aaliisile kamokeene itolo amasikʉ aga agaa kʉmmaliiikisyó, ʉkʉti atusokesyepo ʉbʉtʉlanongwa bwitu, ku njila jaa kwininga ʉmwene.

²⁷ Bo ʉlu abandu babiikiliigwe ʉkʉfwa kamokeene, po piitaasi balongigwe,

²⁸ babuubo Kilisiti aaningiigwe ʉkʉja ikemo kamokeene, ʉkʉti abusoosyepo ʉbʉtʉlanongwa ʉbwa bandu bingi. Ikwisa kwisa ʉlwa bʉbili, komma kʉkusosoosyapo ʉbʉtʉlanongwa, loli kʉkʉbatwalila ʉbupoki aba bikʉnnnguulila.

10

Jesu lyo ikemo ilya bwila na bwila

¹ Indagilo sya Moose kyo kifwanikisyó ikyá nunu isi sikwisa, looli sikaja syo nunu isyo. Fyobeene amakemo, aga gikʉlondigwa ʉkusosigwaga kʉkuti kyinja, gakabagila ʉkʉbeelusya abandu aba bikwipuuta.

² Linga indagilo syabagiile ʉkʉbeelusya abandu, iikemo iyo ngali lilekiigwe ʉkusosigwaga. Namanga aba bikwipuuta ngali beelusiigwe, kamokeene itolo kaafwene. Mu ndumbula syabo ngali batikwibona ʉkʉja batʉlanongwa.

³ Looli amakemo ago gaabakʉmbusyaga ʉbʉtʉlanongwa bwabo kʉkuti kyinja,

⁴ paapo ilopa ilya ngambakʉ ni lya mbene likabagila ʉkubusoosyapo ʉbʉtʉlanongwa.

⁵ Po leelo, Kilisiti bo iisile pakiisá apa, aajobile na Kyala aatile,

"Ukiigana ʉkukʉsookesya iikemo ilya finyamaana,

looli ʉmbili ʉndendekekiise.

⁶ Utikwiyela na makemo agaa kʉbooligwa ifinyamaana,
agaag kʉbasokesyapo abandu ʉbʉtʉlanongwa.

⁷ Po ndinkuti, 'Gwe Kyala gwanga, keeta ʉne niisile,
ʉkʉti mbombe isya bwigane bwako,

bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ʉkuunjoba ʉne.' **

⁸ Kʉbwandilo aatile, "Ukiigana ʉkukʉsookesya iikemo ilya finyamaana, kangi utikwiyela na makemo agaa kʉbooligwa ifinyamaana, agaa kʉbasokesyapo abandu ʉbʉtʉlanongwa." Ujo aajobile bo ʉlo, na paapo amakemo ago gaasoosigwaga ʉkukongana ni ndagilo sya Moose.

[‡] 9:20 9:20 Bala kalata gwa ʉkusooka 24:8. * 10:7 10:5-7 Bala kalata gwa Isabuli 40:6-8.

⁹ Po alinkuti, "Gwe Kyala gwangu, keeta une niisile, ukuti mbombe isya bwigane bwako." Po Kyala aagasoosiyeypo amakemo ago agaa kwanda, alinkubiika pabujo bwake iikemo ilya Jesu.

¹⁰ Paapo Jesu Kilisiti aabombile ubwigane bwa Kyala, uswe tukwelusigwa ubutulanongwa bwitu ni ikemo lila ilya mbili gwake, ili aasoosiye kamokeene itolo, lifwene.

¹¹ Uku Kongana na lwitikano ulwa ijolo, kukuti mpuuti, kukuti isiku ikubomba imbombo jaake ijaa kusoosya amakemo ago, aga gakabagila siku ukubusoosyapo ubutulanongwa.

¹² Looli Kilisiti aaliiningile ukuja ikemo kamokeene itolo, ukubusoosyapo ubutulanongwa, lifwene akabalilo koosa. Bo asookilepo pakisu apa, alinkubuuka kwa Kyala kukutuugala kukibafu ikiili, pabujo ubwimikiga fijo.

¹³ Uku fuma akabalilo ako mpaka ulu, ikuguuila abalugu baake ukuti babiilkigwe paasi pa malundi gaake.

¹⁴ Namanga aba abapelile ukuja biikemo, Jesu abapelile ukuja basita kwagilwa, bwila na bwila, kwi ikemo lyake limolyene.

¹⁵ Na Mbepo Mwikemo ikusisisimikisa isyo. Kubwandilo aatile,

¹⁶ "UNtwa Kyala aatile,

'Ulu lo lwitikano ulupyia,

ulu ngwisa kubiika na Banyaasilaili,

amasiku ago bo gafikile.

Ngwisa kusibiika indagilo syangu mu ndumbula syabo,
nu kusisimba mmahala gaabo.' "[†]

¹⁷ Kangi alinkuti,

"Ndikwisa kabukumbuka kangi ubutulanongwa bwabo,
pamo imbombo syabo imbiibi."[‡]

¹⁸ Po ubutulanongwa bo bahobokeliwe, kutikulondigwa ukusoosya iikemo kangi.

Ukuumiiilila ukukaba isi aafingile Kyala

¹⁹ Baamyitu ndwitiko, kuenongwa jaa ilopa lya Jesu, uswe tubagiile ukwingila Pabwikemo pa Pabwikemo, kisita lutende.

²⁰ Namanga atawigulile injila imbya ijaa buumi, ukwendela pi ibaalika ilyo, kokuti ku njila ijaa mbili gwake.

²¹ Po ulu tali na mpuuti unkulumba fijo, uju ikulongosya abandu baa Kyala,

²² tusegelelege nyekeni mwa Kyala ni ndumbula inyeelu nu bwanalooli ndwitiko lwitu. Namanga indumbula syitu syamiisiliigwe ilopa lya Jesu, ukuti tugeje nu lutengaano mu ndumbula, ni mibili gyitu gyalyogile amiisi ameelu.

²³ Po natwitotek fijo ndusubilo ulu tukulusisimikisa, namanga uju aafingile ngolofu.

²⁴ Takeetanege nu kucasania ndugano nu kabomba imbombo inunu.

²⁵ Talingalekaga ukwaganila pamopeene bo ulu bamo balupelile ukaja lwiho. Looli uswe tukumbusaniege, fijo ulu mukwaga iisiku ilya kwisa UNtwa lisegeliile.

²⁶ Linga tubwambiliile ubwanalooli nu kwendelela ukutula inongwa ku matingo, likajako iikemo ilungi ili libagiile ukubusoosyapo ubutulanongwa.

²⁷ Looli aka kasyele ko kaguulila nu lutende ubulungi bwa Kyala, na mooto ugwa kutiilisyu ugua aagukubapyuta boosa abalugu baa Kyala.

²⁸ Umundu gwesa uju aakaanile ukusikonga indagilo sya Moose, aagogigwaga kisita kupaakisigwa, ke bakeeti bwa bandu babili pamo batatu.

²⁹ Looli namwinogone isya mundu uju ikumfujula umwana gwa Kyala. Ulufundo lwake aalukuja buleebule? Kangi aasikuja buleebule kuli uju ikwaga ilopa ilya lwitikano lwa Kyala, ili lyalimmwelwisy eumwene lya itolo? Bule, na juu uju aalintukile Mbepo gwa Kyala uju ikubapaakisya abandu baake, aasikuja buleebule? Nalooli ulufundo lwabo aalukuja lunywamu kangi lukanji fijo.

³⁰ Namanga tumeenye Kyala aajobile ukuti, "Ulu bukisylo lo lwangu, nikubukisyaga juuane." Kangi aajobile ukuti, "UNtwa Kyala ikwisa kabahomba abandu baake ukukongana ni mbombo syabo."[§]

³¹ Kukatiilisyu fijo ukugwa mmaboko gaa Kyala umuumi.

³² Namukumbuke amasiku gala agaa kabwandilo bo munangisiigwe ulumuli, mwataamiigwe fijo ni nyingi, leelo mwalyumiiilie mu ngabilo syosa.

³³ Lamo mwafundigwaga nu kutukigwa nkyeni mmbandu abingi. Kangi mwasulumania ga pamopeene na biiniinu aba baabombelwigwaga imbombo imbiibi bo ulwinu.

³⁴ Mwabapelelaga ikisa abiiniinu aba baapinyiigwe mu nnyololo. Kangi bo beegile ikyuma kyinu mwali nu lusekelo kisita kusulumania. Namanga mwameenyen ukti muli nu tundu utanunu fijo utu tukujako bwila na bwila.

³⁵ Kenongwa ijo mulingoonyokaga amaka, paapo mukwisa kakaba ifihombigwa ifinywamu fijo ukufuma kwa Kyala.

³⁶ Namanga mukalondigwa ukummiilila ukti mubombege isya bwigane bwa Kyala, po nuumwe aamukwambilila isi aafingile.

³⁷ Namanga kasyele akabalilo akapimba fijo,

"Uju ikuguuliligwa ali kifuki ukwisa, atikukaabilu.

³⁸ Umundu angolofu ikutuugalaga ku njila jaa Iwitiko lwake.

Looli linga bagomokileko konyuma,

ndikwisa kwikyela siku."*

³⁹ Looli uswe tukaja bo abandu aba bikugomokelako konyuma nu kupyutigwa, leelo uswe tali pamopeene na aba bikummwitika Kyala nu kapokigwa.

11

Iwitiko ulwa bandu abaa ijolo

¹ Ulwitiko ko kuja nu bwanalooli ubwa isi tukusiguulila ukwisa, nu kwitika ukti sila isi tutikusibona sya nalooli.

² Ku Iwitiko lwabo, Kyala aabatuuifiye abiisakal biitu.

³ Ku Iwitiko uswe tumeenye ukti Kyala aapelile ikiisu kwi isyu lyake, kangi ukti iki kikuboneka kyapeliigwe ukufuma ndi iki kitikuboneka.

⁴ Ku Iwitiko, Aabeli alainsookiisye Kyala iikemo inunu ukunkinda Kaini. Ku nongwa jaa Iwitiko lwake, Kyala aalyambilile iikemo lyake nu kanangisya ukati mundu ngolofu. Na paapo aafwile, poope ulwitiko lwake lwa kakeetelamo kamyitu mpaka ule.*

⁵ Ku Iwitiko, Enoki aafyusiigwe ukubuuuka kumwanya kisita kufwa, akaaboniike kangi paapo Kyala aalimmwegile. Namanga Kalata umwikemo ikusisisimikisyu ukti, bo Enoki akafyusigwa, aalinkyelile Kyala.[†]

⁶ Ukabagila ukankyle Kyala kisita kummwitika. Umundu gwesa uju ikwisa kwa Kyala mpaka iiti ukti aliko, nu kuti ikubapa ifihombigwa aba bikwijuula ukunndonda.

⁷ Ku Iwitiko, Nwaka aalimpilikisye kanunu Kyala, bo ikusokigwa kuli isi syakaali ukaboneka. Aalimmwimiike Kyala, alinkujenga ingalaba, ukti Kyala abapoke abandu abaa nnyumba jaake, nu kabalonga abandu abaa pakisu. Ku Iwitiko lwake Nwaka, Kyala alinkummbala ubugolofu ubu bukufuma ndwitiko.[‡]

Iwitiko lwa Abulahamu na baa ndujungu lwake

⁸ Ku Iwitiko, Abulahamu aalimmwimiike Kyala, bo abilikiliigwe nkiisu iki Kyala aafingile ukti ikampapo ukuja kyake. Abulahamu alinkusaama na paapo akaameenyeko kano ikubuuuka.[§]

⁹ Ku Iwitiko, alinkuja nheesya bo afikile nkiisu ikyo, iki Kyala aafingile. Alinkutuugala mu heema bo ule baa ndujungu lwa Isaka na Jaakobo, boope baaliisile kutuugala piitaasi. Abeene baakabile ikilingo ikyu lefingo luluelo na ulu Abulahamu aapeeliigwe.

¹⁰ Aabomibile bo ulo paapo aaguulilaga akaaja akakulumba aka kali nu lwalo ule lukujako bwila na bwila. Ako ko kaaja aka kaatendekesiigwe nu kujengigwa na Kyala juujo.

¹¹ Ku Iwitiko, Sala* uju aali nngumba aakabile amaka agaa kakaba ikifuba, na paapo ifyinja fyakindile. Paapo ansuubilaga Kyala uju aafingile ulufingo ulo.

¹² Po ukufuma kwa Abulahamu uju aali nkangale, akaabagile ukukaba umwana, looli baapaapiigwe abandu bingi fijo, bo ulwa ndondwa sya kumwanya nu nsanga ugwa kumbali ku nyanja, ugu ukabagila ukubala.[†]

¹³ Abandu aba boosa baafwile bo bikwitika isi Kyala aafingile. Bakaakabile isyo, looli baasibwene pabutali nu kusisekelela. Abeene baaliitiike ukti pakiisu apa baali baheesyabu aba bikwenda injila.

* **10:38 10:37-38** Bala kalata gwa Habakuki 2:3-4. * **11:4 11:4** Bala kalata gwa Ubwandilo 4:2-5. † **11:5 11:5**

Bala kalata gwa Ubwandilo 5:24. ‡ **11:7 11:7** Bala kalata gwa Ubwandilo 6:13-22. § **11:8 11:8** Bala kalata gwa Ubwandilo 12:1-5. * **11:11 11:11** Sala aali nkasi gwa Abulahamu. Bala iiyu **Abulahamu** ku Isyakulingaania.

† **11:12 11:12** Bala kalata gwa Ubwandilo 15:5; 22:17; 32:12.

¹⁴ Namanga aba bikwitika isyo, bikunangisya pabwelu ukkaniki londa ikiisua ikingi iki bikkujaga benekaaja.

¹⁵ Linga biinogonaga isya kiisu kyabo ikya ijolo, kuno baafumile, baabagiile ukugomokelako kamyabo.

¹⁶ Looli abeene baanyonywaga ikiisu ikinunu fijo, kokuti ikya kumwanya. Fyobeene Kyala atikuja ni soni ukujobigwa ukuja jo Kyala gwabo, namanga abatendekesiye akaaja, uko kumwanya.

¹⁷ Ku Iwitiko, Abulahamu alinkuusoosya umwanaake Isaka ukuja ikemo, ulwitiko lwake bo lukugeligwa na Kyala. Umwene uju aalyambiliile isi aafingile Kyala, aaliitiike ukunsoosya umwanaake jumojwene ntiga,

¹⁸ na paapo Kyala aalimmbuule aatile, "Ulejungu lwako lukufuma kwa Isaka."‡

¹⁹ Abulahamu aameenye ukuti Kyala abagiile ukusyusa abafwe. Ukujoba nalooli sili bo ule aalimmwambiliile Isaka ngati aafwile nu kusyaka.

²⁰ Ku Iwitiko, Isaka aabasajile abaanaake, Jaakobo na Esabu, kuli isi aasikubaaga piitaasi.§

²¹ Ku Iwitiko, Jaakobo bo ali kifuki ukufwa, aabasajile abaana baa Joosefu bobabiili, nu kummwipuuta Kyala bo eegamiile mu ngili jaake.

²² Ku Iwitiko, Joosefu bo ali kifuki ukufwa, aajobile isya Banyaaisilaili ukusookako ku Misili. Kangi aabagaliiile ukwega ififupa fyake nu kubuuka nafyo kukufisyila.*

Ulwitiko lwa Moose

²³ Ku Iwitiko, abapaapi baa Moose baalimfisile imyesi mitatu bo apaapiigwe. Namanga baalimmbwene ukuti mwana nnunu, kangi bakaatiliile ukukilania ululagilo lwa Falao.†

²⁴ Ku Iwitiko, Moose bo nkusi, aakaanile ukujobigwa ukuja mwisukulu gwa Falao.

²⁵ Umwene aaliiganile ukukubilwa pamopeene na bandu baa Kyala, ukukinda ukwikyela mbutulanongwa ubwa mbuumi ubwa kabalilo akapimba.

²⁶ Aalyagile ukutaamigwa kunongwa jaa Meesija‡ kuli ni fya kükabamo fijo, ukukinda ukwikyela nu bukabi ubwa mu Misili, paapo aaguulilaga ifihombigwa ifya masiku aga gikwisa.

²⁷ Ku Iwitiko, Moose aasookileko ku Misili kisita kutiila ingalalisi sya malafyale. Aalyamiiilile ngati ammbonaga Kyala, uju atikuboneka.

²⁸ Ku Iwitiko, aakinile ikyaka kya Pasa, alinkubalagila aBanyaaisilaili ukumiisila illopla lya kang'oosi pamwanya pa nyiigi syabo, ukuti ugwandumi ujo ugwa loonangiko alingabagoga abaanaabo abaa fipanda.§ ²⁹ Ku Iwitiko, aBanyaaisilaili boosa baalobwike iNyanja iNgeseefu na malundi, bo ule bandu aba bikwenda nkiisu ikyamu. Looli aBamisili bo bikugela ukuloboka, balinkumilwa mmiisi.*

Ulwitiko ulwa bandu abangi

³⁰ Ku Iwitiko, aBanyaaisilaili baasyanguutiile amamoto agaa kaaja akaa mu Jeeliko amasiku mahaano na mabili, amamoto galinkugwa.†

³¹ Ku Iwitiko, Lahabu uju aakabilaga ikyuma mbulogwe, akaagogiigwe pamopeene na bandu aba bakantiilaga Kyala. Paapo aabambililiile kanunu bala aBanyaaisilaili aba baatendeelaga ikiisu.‡

³² Baamyitü ndwitiko, njobe siliku fijo? Kakajapo akabaliloo akaa kufwana ukujoba, looli ngali mbangile isya Cityoni, Balaki, Samusoni, Jefuta, Ndaabiti, Samwelii na bakunguluka abangi.

³³ Ku Iwitiko, abandu abo baabatolile abanyafyale abaa fiisu ifungi. Baalongwisye nu bugolofu, baalyambiliile ifingo isi Kyala aafingile. Kangi balinkusisisindila kukanwa ingalamu,

³⁴ baasimiisye umooto unkali, nu kwepuka ukugogigwa nu luubo. Baali boonywa leelo baapeeliigwe amaka agaa kutola mbwite, nu kabakaga abasikali abaa mfiisu ifungi.

³⁵ Ku Iwitiko abakiukulu bamo, balinkumbambilila abafwe baabo, aba baasyusiigwe. Bamo baakaanile ukwabuligwa mu nnyololo, paapo baalyagile kununu ukukubilwa nu kugogigwa, ukukinda ukuja baabuke nu kutula inongwa kwa Kyala. Baabomile bo ule ukuti basyasigwe, baje nu buumi ubanunu fijo.

‡ 11:18 11:18 Bala kalata gwa Ubwandilo 21:12. § 11:20 11:20 Bala kalata gwa Ubwandilo 27:27-29, 39-40.

* 11:22 11:22 Bala kalata gwa Ubwandilo 50:24-25; Ukusooka 13:19. † 11:23 11:23 Bala kalata gwa Ukusooka

1:22; 2:2. ‡ 11:26 11:26 Meesija Bala ku Isyakulingaania. § 11:28 11:28 Bala kalata gwa Ukusooka 12:7-13, 21-30.

* 11:29 11:29 Bala kalata gwa Ukusooka 14:21-31. † 11:30 11:30 Bala kalata gwa Jooswa 6:12-21. ‡ 11:31

11:31 Bala kalata gwa Jooswa 2:1-21; 6:22-25.

³⁶ Bamo baalyobeliigwe nū kūkomigwa ni fingoti. Abangi boope balinkūpinyigwa ni minyololo nū kūbiikigwa mu nnyololo.

³⁷ Kangi bamo balinkūtuunyigwa na mabwe mpaka ukuufwa, bamo balinkūbuutigwa pakati na pakati, bamo balinkūgogigwa nū luebo. Bamo baali balondo, baafwalaga imbapa sya ng'oso ni mbene, namanga bakaali nako nakamo. Boope baataamiigwe nū kūbombeligwa kabiili fijo.

³⁸ Baasyūngūutilaga ndūngalangala na mfyamba, baatūgalaga mu mbako na mmiina. Abandu aba baali booloolo, ikiisa kikaabagiisye ukuja na bandu bo abo.

³⁹ Abandu abo boosa aba tukujoba inongwa syabo, na paapo baatuufigwe kūnongwa jaa lwitiko lwabo, poope akajapo najumo uju aalyambilile isi Kyala aafingile.

⁴⁰ Namanga Kyala aatubiikiile uswe ngaani inunu fijo, ukuuti abo balingapeeliga usbusita kwagilwa beene kisita uswe.

12

Ukukeetelamo mwa Jesu

¹ Paapo uswe tūsyāngūutiligwe ni kilāndilo ikinywamu ikya bakeeti, tūsoosyepo ukuuti kandu aka kikutusigila, nū butulanongwa ubu bukutūumiilila. Twijūulege ukuumiilila nū kwendelela ukuopela pa finganilo apa pali nkyeni mmyiyta.

² Tunkeetege Jesu uju ikutuulongsosa ukuumwitiika Kyala. Kangi jo uju ikutakasya ukuumaliisa ukuufika pa finganilo. Umwene aalyāmīliile ubufwe pa kikohekano kisita kupaasya isoni kūnongwa jaa lusekelo ulu lwannguulilaga, atūugeele kūkibafu ikiliilo ikya kikota kya Kyala, pabujo ubwimikigwa fijo.

³ Namupilikisyé muno Jesu aapinjiigwe na batulanongwa, looli aalyāmīliile syosa. Po mulingakatalaga nū koonyoka amaka.

⁴ Na paapo mukwijuula ukuwa ni finyonyo ifya kubomba ubutulanongwa, mukafikapo pa bwite ubwa koona illopa lyinu.

⁵ Bule, amasyu aga Kyala aajobile ukuuti umwe muli baanaake ukubakasya, mwibibwe? Namanga Kyala aajobile ukuuti,
"Mwanangu, linga Kyala ikukufunda,
upilikisyége kanunu.
Linga ikukusoka, gwikasyege.

⁶ Namanga Kyala ikumfundu uju annganile,

nū kumfundu ukuuti mundu uju ammwambiliile ukuja mwanaake."*

⁷ Po mwikasye bo mukufundigwa, namanga Kyala ikubabombela umwe bo ulo paapo muli baanaake. Akajako umwana uju atikufundigwa nū gwise.

⁸ Abaana boosa bikufundigwa. Linga atikubafundamo, mumanyege ukuuti muli sigwana, mukaja baanaake.

⁹ Kangi na paapo twali na bapaapi biitū abaa pakiisū apa, aba baatufundangamo, poope tukaali tukubiinika. Kunongwa ijo tukulondigwa ukukindapo ukuumwimika fijo Taata ugwa kūmwnaya, ukuuti tukabe ubuhami bwa bwila na bwila.

¹⁰ Namanga na bapaapi biitū abaa pakiisū apa bikutufunda kūkabalilo akapimba, ukuongana na muno bikwaga kanunu. Looli Kyala ikutufunda uswe ukuuti tukabemo, ukuuti nuuswe taje nū buliilanisi mbwikemo bwake.

¹¹ Lukajako ulafundo ulwa kuhobosya bo lukubombigwa, lukutwala ubusulumanie. Looli aba bafundiigwe linga bapiliike, bikuja nū lutengaano nū bugolofu mbuhami bwabo.

¹² Po leelo mugakasye amaboko giinu amoonywa na malundi giinu ukuuti mwimege kanunu.†

¹³ "Mwendege mu njila isi sigolwike,"‡ ukuuti abaa malundi aga galemele balingafulalaga, looli bapone.

Ukusita kwagilwa iipyana lya Kyala

¹⁴ Namwijūulege ukuja nū lutengaano na bandu boosa, mujewe biikemo. Namanga kisita ubo, akajako uju abagiile ukuummbona Kyala.

¹⁵ Mukeetege, alingajangapo najumo ugwa kwagilwa iliipyana lya Kyala. Pakati pamiyinu silingajangapo imanyisyo imbya, bo ulwa nsi unkalí ugú abalosi bikubombela ukuogoga abandu. Namanga imanyisyo bo isyo sikunyasya abandu bingi.

* 12:6 12:5-6 Bala kalata gwa Isya Mbupingamu 3:11-12. † 12:12 12:12 Bala kalata gwa Jeesaja 35:3. ‡ 12:13

12:13 Bala kalata gwa Isya Mbupingamu 4:26.

¹⁶ Kangi namwikeetege, balingajangapo abalogwe pamo abandu aba bikankaana Kyala, bo ulwa Esabu. Umwene aalyuliise ikilingo kyake ku findu ifya kulya kamokeene itolo.

¹⁷ Umwe mumeenye muno syajiliile, namanga piitaasi bo ikulonda ukwingilapo ikilingo ikyo kusajigwa, leelo ugwise aakaanile. Po Esabu alinkulila nu kosoosya amaasosi, paapo akaakaagile akabalilo acaa kipinduka.

Ikyamba kya katiilisyse ni kyamba kya lusekelo

¹⁸ Umwe mukafika pa kyamba iki kibagiile ukupalamaasigwa, bo ulwa kyamba Sinai, pabujo ubu silipo indapi sya mooto, ingisi nu mbelo unkali.

¹⁹ Po kangi mukafika apa kalipo akoogo acaa ngangabwite, ni isyu lya Kyala ikali fijo. Abisakulu biitu bo bapiliike iisyu ilyo, baalimpeliise Kyala ukuti alingajobaga nabo kangi.

²⁰ Namanga Kyala aalagiile aatile, "Ni finyamaana linga fipalamaasiise ikyamba ikyo, fyope fituunyigwege na mabwe nu kufwa."[§] Bo bapiliike ululagilo ulo, baakoliigwe fijo nu lutende.

²¹ Isyo syosa syatiilisyaga fijo, na Moose joope alinkuti, "Sindiiliise fijo nu kuetetema nu lutende."^{*}

²² Looli umwe mufikile ku kyamba Syoni, ko ku Jelusalemu ijaa kumwanya. Ako ko kaaja acaa Kyala umuami. Uko kuli na bandumi baelufu na baelufu, bali pa lusekelo.

²³ Mufikile pa kilandilo ikinywamu ikyo bandu aba Kyala ikuti boosa baanaake baa kipanda, aba ingamu syabo sisimbiigwe kumwanya. Mufikile kwa Kyala uju jo ndongi gwa bandu boosa. Mufikile kumwanya kuno baliko abandu abagolofu, aba Kyala abeelwisye.

²⁴ Mufikile kwa Jesu, uju ikubafwania abandu na Kyala ndwitikano ulupya. Mufikile kwi ilopa lyake ili lyoniike. Likujoba inunu, ukulikinda ilya Aabeli, ili lyabukisyaga ubebibi.[†]

²⁵ Mukeetege, mumpilikisyeye Kyala bo ikujoba. Namanga abiisakulu biitu baakaanile ukumpilikisyeye Moose, uju aabasokaga pakiusu apa, balinkueeliga ularfundo ulukali. Uswe nalooli tukwisa kufundigwa fijo ukukinda abeene, linga tukukaana ukumpilikisyeye uju ikujoba na nuuswe ukufuma kumwanya.

²⁶ Akabalilo ako, Kyala bo ikujoba, iisyu lyake lyakijugeenie ikiisu. Looli liilino aafingile aatile, "Ngwisa kujugaania ikiisu kangi, kyomma ikiisu kyene, na kumwanya koope."[‡]

²⁷ Isyu ili, "Kangi," likunangisya ukuti utandu toosa utu twapeliigwe pakiusu apa, tukwisa kujugaanigwa nu kusoosigwapo, ukuti fisayale ifi fitikujugaanigwa.

²⁸ Po leelo tukantuufya Kyala ukutapa ubunyafyale ubu butikujugaanika. Po tummwipuitege ku njila iji jikunkyla, ku lwijiisyo nu lwimiko.

²⁹ Namanga Kyala gwitu, mooto ugus gukukosya fyosa.

13

Ukunkyla Kyala

¹ Po mwendelelege ukupaakisania bo ulu bikumbomba aba bali bukamu.

² Kangi mubambililege abaheesya nnyumba syinu, namanga ukumbomba bo ulo, bamo baabambilile abandumi kisita kumanya.

³ Mubakumbukege aba bapinyiigwe mu nnyololo, mufwanegi mupinyiigwe nabo. Mubakumbukege na bandu aba bikukubilwa, mufwanegi mukukubilwa pamopeene nabo.

⁴ Ubwegi bwimikigwege na bandu boosa, abandu balingalogwaga. Namanga Kyala atikubaleka ukubafunda abalogwe na aba bikusookela panja.

⁵ Mulingajaga na kajjilo acaa kusigana indalamu, looli mufwanegi na ifi muli nafyo. Namanga Kyala aatile, "Ndikwisa kukuleka siku pamo ukukutaaga."^{*}

⁶ Fyobeene tubagile ukujoba kisita lutende ukuti,
"Untwa jo ntuhli gwangu,
andikutiila nafimo.

Umundu aikumbombela ifiki?"[†]

[§] **12:20 12:20** Bala kalata gwa Ukusooka 19:12-13. * **12:21 12:21** Bala kalata gwa Urukumbuka Ingomeesyo 9:19. [†] **12:24 12:24** Bala kalata gwa Ubwandilo 4:10-11. [‡] **12:26 12:26** Bala kalata gwa Hagai 2:6. * **13:5 13:5** Bala kalata gwa Urukumbuka Ingomeesyo 31:6, 8. [†] **13:6 13:6** Bala kalata gwa Isabali 118:6.

7 Mubakambukege fijio abalongosi biinu, aba baabamanyiisye iisyu lya Kyala. Mukeetege akajilo kaabo, numwe mukongege ulwitiko lwabo.

8 Jesu Kilisiti atikwanduka, ali bo lulalula ukufuma lijolo, akabalilo aka, kangi bwila na bwila.

9 Mulingasobesigwaga ukukonga imanyisyo iheesya, isya luko loloosa. Iipyana lya Kyala likutupa amaka mu ndumbula syitu, looli indagilo isi sikukaanisa ifindu sitikutupa nafimo ifya kükabamo.

10 Tu li ni kigemo kyitu, iki boope na bapuuti aba bikummbombela Kyala mu heema jaa kwipuutilamo, batikwitikisigwa ukulya ifindu fyake.

11 Ukukongana ni ndagilo sya Moose, umpuuti unkulumba ikwega ilopa, ikalitwala Pabwikemo pa Pabwikemo, ukuti lije ikemo ilya kubasookesyapo abandu ubutulanongwa. Looli imibili gya finyamaana gikwegigwa nu kwakukosigwa panja pabatali ni nyumba sya bande.

12 Fyobeene Jesu aakabiilwe nu kugogigwa pabatali na kaaja, ukuti abasookesyepo ubutulanongwa abandu baake, ku njila jaa ilopa lyake.

13 Po twesa tankonge uko kubatali na kaaja, ukukosigwa isoni bo umwene.

14 Namanga pakiisu apa tukaja na kaaja akaa bwila na bwila, looli tukuguilila ukubuuka kükwingila rkaaja akaa uko kumwanya, amasiku aga gikwisa.

15 Ku njila jaa Jesu twendelelege ukuntuufya Kyala. Amasya giitu agaa kantuufya gafwene na makemo aga tukunsookesya bo tukujituufya ingamu jaake.

16 Mulingalekaga ukubomba inunu nu kabajabila abiiniinu utundu utu muli nato. Ukubomba bo ulo lya iikemo ili likankyele Kyala.

17 Mubiimikege abalongosi biinu, kangi mwibiimikege paasi pa bulongosi bwabo. Namanga abo bali ni mbombo ijaa kubatiima kisita kükatala. Kangiabeeene bikwisa kulingaaniaga isya buubombeli bwabo nkyeni mwa Kyala. Mubiimikege ukuti babombege imbombo jaabo nu lusekelo. Namanga linga mutikubiinika, bikubombaga imbombo jaabo nu busulumanie, jitikeja ni fya kükabamo kamyinu.

18 Po mwendelelege ukutwipuutila. Eswe situkolile ukuti indumbula syitu sitikutalonga, tukulonda kükuti kandu aka tukukabomba kajege kaa bugolofu nu lwiniko.

19 Ngubapyelesya ukuti, munsuume Kyala ambepo akabalilo akaa kwisa kamyinu, amasiku agaa kifuki.

Ulwipuuto nu laponio

20-21 Po Kyala ugwa latengaano uju aalinsyusiisye uNtwa gwitu Jesu, abatendekesyte kilingaani ukubomba imbombo inunu syosa ukukongana nu bwigane bwake, kangi abombe pakati pamiyitu twesa syosa isi sikunkyela umwene ku njila jaa Jesu Kilisiti. Umwene jo Ntiimi unkulumba ugwa ng'oosi, uju aasyusigwe na Kyala ukufuma ku bafwe, kwi ilopa lyake ili likooneka kumongwa jaa lwitikano ulwa bwila na bwila. Po leelo atuufigwege bwila na bwila. Ameni.

22 Baamyyitu ndwitiko, ngubapyelesya, mugakole fijio amasyu agaa kubakasya, aga mbasimbile mwa kalata uju ku bapimba.

23 Musimanyege ukuti, ugwamyyitu Timoti aabuliigwe ukufuma mu nnyololo. Po linga andeene ukwisa apa ndipo, ngwisa nagwe uko, ukuti twise tubaponie.

24 Mubaponiege abalongosi biinu boosa, na bandu boosa abaa Kyala abaa uko. Abiitiki abaa nkiisu ikyo Italia bikubaponia.

25 Iipyana lijege na numwe mwesa.

Kalata gwa Jaakobo Isyakulongosya

Kalata uju aasimbiigwe na Jaakobo, ugwamyabo gwa Jesu, aali ndongosi gwa kipanga kya Kyala ikyo mu Jelusalemu. Aabasimbiile abiitiki aba baabalaniile ukufuma mu Jelusalemu ukubueka ntwaja na mfisi ifungi.

Inyang jaa Jaakobo mwa kalata uju, ko kubabuela abiitiki ukuti ulwitiko lwabo mwa Kilisiti lukulondigwa labonekege mu mbombo syabo na nkajilo kaabo akanunu. Kangi ikubamanyisa ukusitola isya kwijumbika, ubuefi, ifinyonyo, ingelo na kwamulana kabiibi. Kangi ikunangisa ubununu ubwa kuja biikemo, ulwijiisyo, inyiipuuto, ukuumiilila na kuja na mahala.

Isi silimo mwa kalata uju	Ulat
Jaakobo ikubaponia abiitiki	1:1
Abiitiki bueumiilege ndwitiko nkabalilo akaa ngelo, bajege na lwijiisyo mmasya gaabo	1:2-2
Abiitiki bababombelege kanunu abandu boosa kisita kusala, bajege na kajilo akanunu	2:1-2
Abiitiki bajege na mahala mmasya gaabo nu kwipuuta kwabo	3:1-4
Imanyisyo isya bukabi	4:13-
Ukwipuuta nu kuumiilila ulwitiko nkabalilo akaa ngubilo	5:7-2

Uluponio

¹ Kalata uju afumile kumyangu une Jaakobo, ne mbombeli gwa Kyala, na gwa Ntwa Jesu Kilisiti. Nikabaponia mwe Bakilisiti mwe Bajuuta abaa mfikolo kalongo na fibili, ifi fibalanile pakiisa.

Ukwikasya ndwitiko akabalilo akaa ngelo

² Baamiyitu ndwitiko, linga ingelo sikubaaga, musekelege fijo,
³ paapo mumeenye ukuti linga ulwitiko lwinu lukugeligwa, kukutwala ukwikasya.
⁴ Mwikasye bwila ukuti mukome ndwitiko, nu kusita kwagilwa nafimo.
⁵ Looli linga jumo aagiilwe amahala agaa kubomba bo ulo, ansuame Kyala, uju ikubapa boosa ku boololo, kisita kulumbeusya, po ikupeeliga.
⁶ Looli bo ikusuuma ajeye na lwitiko kisita kwilaamwa, paapo uju ikwilaamwa afwene na majiga agaa mu nyanya, aga umbelo gukugajugaania kuno na kuno.
⁷ Umundu bo ujo alinginogonaga ukuti abagiile ukukaba fimo ku Ntwa Kyala,
⁸ paapo ikwilaamwa, atikansuubila mwene Kyala ndi syosa isi ikusibomba.

Ubulondo nu bukabi

⁹ Umwitiiki undondo ikulondigwa ahobokege, paapo iiniuliigwe na Kyala.
¹⁰ Joope unkabi ikulondigwa ahobokege, paapo asulusiigwe na Kyala. Unkabi ujo ikwisa kuojonga bo ubulenje ubwa liisu,
¹¹ paapo ilisuba likusooka nu lumu ulukali, lukuumika amaani, ubulenje bukubululuka paasi, ubununu bwake bukoonangika. Bubuubo nu nkabi, joope ikwisa kufwa bo ali pakubomba imbombo syake.

Ukugela nu kusofya

¹² Asajiiigwe umundu uju ikwikasya mu ngelo, paapo bo asitolile ingelo, ikwisa kubaka ingiga jaa buumi bwa bwila na bwila, iji Kyala aafingile ukubapapo aba bannganile.
¹³ Umundu linga ikusofigwa ukubomba imbiibi alingajobaga ukuti, "Ngusofigwa na Kyala," paapo Kyala atikusofigwa ni mbiibi, kangti umwene atikunsofya umundu najumo ukubomba imbiibi.
¹⁴ Looli kubuti mundu ikusofigwa ukubomba imbiibi ni finyonyo fyake, bo fikunyonyofya nu kunsyoba.
¹⁵ Inyiinogono isya kinyonyo sikuntwala nkubomba imbiibi, ni mbiibi syope sikuntwala mbuefwe.
¹⁶ Mwe bakundwe baamiyitu, mulingesyobigwaga.
¹⁷ Kubuti kikungilwa ikinunu, kangti kubuti kyabape ikinunu, fikusuluka ukufuma kumwanya kwa Kyala, umpeli gwa isuba, umwesi ni ndondwa. Ifya lamuli ifyo

fistikamulika akabalilo koosa, akabalilo kamo fikusima. Looli Kyala akafwana bo ifya lumuli ifyo, umwene atikwanduka.

¹⁸ Mbwigane bwake aatupelile uswe ukuja baanaake, ku njila jaa isyu lyake ilya nalooli. Aabombile isyo ukuti tujenge mbujo ubwa kwanda ku fipeligwa fyosa.

Ukulipilika iisyu lya Kyala nu kulibombela

¹⁹ Mwe baamyitu bakundwe, musyaganie isi, alingajangapo pakati paminyin umwengo ukujoba, looli ajege mwengo ukulipilikisya. Kangi alingajaga mwengo ukukalala,

²⁰ paapo ingalisi isya mundu sitikubomba isya bugolofu nkyeni mwa Kyala.

²¹ Kunongwa ijo, muleke ulwendo ulanyali nu butulanongwa boosa. Mupilikisyege iisyu lya Kyala na lwijiisyo. Iisyu ilyo libyaliigwe mu ndumbula syinu, lili na maka agaa kubapoka umwe.

²² Looli mulingapilikisya itolo iisyu lya Kyala, looli mubombege isi likujoba. Linga mutikubomba mukwisyoba mwibeene.

²³ Linga umundu ikulipilikisya lyene iisyu, looli atikulibombela, awfene bo umundu uju ikwikeeta kumaaso nkikeetelo.

²⁴ Bo ikeetiile, ikusookapo, nakalinga ikwibwa muno ajiiliile.

²⁵ Looli umundu uju ikweneesya fijio iisyu lya Kyala, ujo ali pasima. Iisyu ilyo likaagilwa, lili na maka agaa kutowabula uswe ukufuma mbutulanongwa. Kunongwa ijo linga umundu ikuliiinogonela ilyo, kangi ikulikonga kisita kwibwa isi asipiliike, ujo jo ikusajigwaga ndi sila ikusibomba.

²⁶ Linga umundu ikwibona ukuti ikunkonga Kyala, looli atikulatiima ululimi lwake, ikwisyoba mwene, ulwitiko lwa mundu ujo lkabagisya nafimo.

²⁷ Ulwitiko ulununu ulusita bonyali nkyeni mwa Taata Kyala lo ulu, ukabakeeta abapiina na bakiikulu aba basyilile abalume baabo, aba bali mbutolwe, nu kwijepusya ku mbiibi nya pakiisu.

2

Ukubabombela abandu kisita kusala

¹ Mwe baamyitu ndwitiko, paapo mummwitiike Jesu Kilisiti, uNtwa gwitu uNsisa, mulingesalaga ukubabombela abandu, ukukongana na muno bajiliile.

² Akabalilo kamo umundu abagile ukwingila ndukomaano lwinu, bo afwele imyenda iminunu na kakuba kaa sahabu ndoobe lwa mmaboko, kangi ikwingila undondo uju afwele imyenda imikuelu.

³ Linga mukampaasya uju afwele imyenda iminunu, mukummbaala ukuti, "Ugwe tuugala apa pa bununu," po ku ndondo mukuti, "Ima pala," pamo, "Tuugala paasi."

⁴ Bule, mutikusala abandu? Kangi mukaja balungi aba bali ni nyinogono imbiibi?

⁵ Mwe baamyitu bakundwe, namupilikisye! Kyala abasungwile abalondo, aba bakaja nu tundu utwa pakiisu, ukuti bajege nu lwitiko ulunywamu mwa Jesu, ulu bo bukabi ubwa nalooli. Kangi abasungwile ukuti bo aba bikukaba ubunyafyale ubu aafingile kuli aba bannganile.

⁶ Looli umwe mukabilaamwa abalondo! Bale, abakabi bakaja bo aba bikubataamya umwe nu kabatwala mbalongi?

⁷ Bule, bakaja bo aba bikujituka ingamu inunu jaa Jesu Kilisiti, iji umwe mupeeliigwe?

⁸ Linga mukukonga ululagilo lwa Bonyafyale bwa Kyala ulu lusimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, "Ubaganeghe abanino bo ulu gwiijiiganile ugwe,"* mukubomba kanunu.

⁹ Looli linga mukusala ukubabombela abandu ukukongana na muno bajiliile, mukubomba imbiibi, syope indagilo nya Kyala sikubalanga ukuti muli basobi.

¹⁰ Po kekuti mundu uju asikolile indagilo syosa, leelo akileenie ululagilo lamo, ujo akileenie indagilo syosa,

¹¹ paapo Kyala aatile, "Ulingalogwaga,"† kangi aatile, "Ulingagogaga."‡ Linga utikulogwa, leelo kugoga, bo ukileenie indagilo syosa.

¹² Po mujobege nu kabomba bo ulwa bandu aba Kyala ikwisa kabalonga, ukukongana ni isyu lyake ili lili na maka agaa kutowabula ukufuma mbutulanongwa.

¹³ Paapo linga umundu atikubapaakisya abangi, joope Kyala atikwisa kumpaakisya umundu ujo bo ukubalonga abandu. Linga umundu ikubapaakisya abangi, po Kyala ikwisa kumpaakisya joope pi isiku lya bulongi.

Ulwitiko ni mbombo

* 2:8 2:8 Bala kalata gwa Abanyaleebi 19:18. † 2:11 2:11 Bala kalata gwa Ukusooka 20:14. ‡ 2:11 2:11 Bala kalata gwa Ukusooka 20:13.

¹⁴ Mwe baamyitu, ikukabamo ifiki umundu uju ikuti ali nu lwitiko, looli atikabomba imbombo inunu? Bale, ulwitiko bo ulo labagile ukumpoka?

¹⁵ Akabalilo kamo umwiti^k jumo unnyambala pamo unkiikulu, abagiile ukusita kuja ni myenda igya kufwala pamo ifindu fya kulya kukuti isiku.

¹⁶ Linga jumo pakati pamynu ikummbuula ujo ikuti, "Ubuukege nu lutengaano, ukooteg*e* umoto nu kwikata," kisita kampapo ifi ikalonda, isyo sili nu batuuli baki?

¹⁷ Babuubo linga muli nu lwitiko, looli mutikabomba inunu, ulwitiko bo ulo lufwile.

¹⁸ Looli umundu jumo abagiile ukujoba ukuti, "Ugwe ali nalo ulwitiko, une ndi ni mbombo inunu." Une ngali nammwamwile ukuti, "Uunangisye muno kuijila nu lwitiko kisita kuja ni mbombo inunu, niine ku njila jaa mbombo inunu ngukunangisya muno lujilili ulwitiko lwango."

¹⁹ Ugwe kwitika ukuti aliko Kyala jumojwene. Kubomba kanunu! Syope imbepo inyali sikwitika isyo, kangi sikutetema.

²⁰ Gwe nkonyofu ugwe! Fiki utikalonda ukusyagania? Isaga ngunangisye ukufuma mwa Kalata uMwikemo ukuti ulwitiko kisita kubomba imbombo inunu, sya itolo!

²¹ Taata Abulahamu aalinsoosiisye umwanaake Isaka ukuja ikemo ly akubooligwa pa kigemo. Ku mbombo ijo inunu, Kyala aalimmbalile ubugolofu.[§]

²² Keeta, ulwitiko lwake lwakonganaga ni mbombo syake, kangi ulwitiko lwake lwabikiigwe kanunu ku mbombo isi aabombaga.

²³ Isyo syabombiigwe bo ulu Kalata uMwikemo ikujoba ukuti, "Abulahamu aalimmwitiike Kyala, po Kyala alinkummbala ubugolofu."^{*} Po Abulahamu alinkujobigwa ukaja mmanyani gwa Kyala.

²⁴ Po mukeete ukuti, umundu ikubaligwa ubugolofu ku lwitiko lwake pamopeene ni mbombo syake, komma ku lwitiko kisita mbombo.

²⁵ Babuubo na kwa Lahabu jala undogwe. Bo abambilile aba baatendeelaga ikiisu, aabasoosiisye ku njila ijingi. Bale, akaabaliigwe ubugolofu kali sila aabombe?[†]

²⁶ Ulwitiko kisita kubomba imbombo inunu lufwile, lufwene nu mfimba.

3

Ukulutiima ululimi

¹ Mwe baamyitu, pakati pamynu mulingajaga mwesa bamanyisi baa isyu ly Kyala, paapo Kyala ikwisa kutulonga fijo uswe twe tukumanyisa, ukukinda abangi.

² Uswe twesa tukusoba kaa kingi. Linga umundu atikusobamo mbujobi, ujo akaagilwa nafimo, abagiile ukugalongosya goope umibili gwake goosa.

³ Tukubiika ilijamu nkanwa mu falaasi^{*} ukuti sibombege isi tukalonda. Ku njila ijo tukugilongosya imibili gyabo gyosa.

⁴ Amukeete syope isitima.[†] Nalinga nywamu fijo, sikugutigwa nu mbelo unkali, poope sibagile ukulongosigwa na kaa kulongokesya akanandi fijo, ukubuuka kokoosa kano umwendesya sitima ikulonda. ⁵ Babuubo nu lulimi, kambakaasya kanandi kaa mbili, looli lukwituufya ingulumba fijo.

Namwinogone ukuti, goope umoto unnandi gubagiile ukukosya iitengele iinywamu.

⁶ Po ululimi luli bo umoto unkali. Luli mmibili gyitu ngati maka mabiibi fijo. Kangi lukunyasya umibili goosa. Ululimi lukwasya umoto ugu gukoonanga ubuumi bwitu, looli lukwasigwa ni ndapi isya mootho ugwa ku ngolongo.[‡]

⁷ Uhako loosa uwa finyamaana fikukungigwa. Ifinyamaana ifya ndiisu, injuni, ifi fikwendela ulwanda ni fipeligma ifya mu nyanja, abandu babagiile ukufikunga.

⁸ Looli akajako umundu uju abagiile ukulukunga ululimi ukuti lulingajobaga imbiibi, lutukusigiliga. Lukoonanga abandu ngati nkota ugu gukutwala ubufwe.

⁹ Ku njila jaa lulimi tukantuufya uNtwa Kyala gwitu uju jo Taata. Kangi nu lulimi tukubaguna abandu, aba Kyala aabapelile ukufwana nagwe.[§]

¹⁰ Ukufuma nkanwa kalakala, gikufuma amasyu gaa lutuufyo na gaa kigune. Baamyitu, silingajaga bo ulo!

¹¹ Bale, inyibuko jimo jibagiile ukusoosya amiisi amanyaafu na gaa kilambo?

[§] 2:21 2:21 Bala kalata gwa Ubwandilo 22:1-18. * 2:23 2:23 Bala kalata gwa Ubwandilo 15:6. † 2:25 2:25

Bala kalata gwa Jooswa 2:1-21; 6:22-25. * 3:3 3:3 Ilijamu nkanwa mu falaasi tagoje utu bikapinya nkanwa mu falaasi, ukusilongosya ukubuuka kuno iiganile uju itigile. † 3:4 3:4 Isitima Bala ku Isyakulingaanina. ‡ 3:6

3:6 Ingolongo Bala ku Isyakulingaanina. § 3:9 3:9 Bala kalata gwa Ubwandilo 1:26-27.

¹² Baamyitū, bale, unkuju gubagiiile ukepa iseka isya nsyungati, pamo umeppiki gwa maafilū gubagiiile ukepa iseka isya nkujū? Joope inyibuko ijaa kilambo jikabagila ukusoosya amisi amanyaafu.

Hluko ləibili ulwa mahala

¹³ Kali alimo jumo pakati paminyin ugwā mahala, uju ikusyagania inongwa? Po aganangisye nkajilo kaake akanunu, mu mbombo isi ikubomba kū lwijiisyo ulwa mahala.

¹⁴ Looli linga muli na buufi na kabini mu ndumbula syinu, po mulingiitufyaga kānongwa jaa mahala giinu. Kangi mulingajobaga isya butungulu ukupingana nu bwanaloli.

¹⁵ Amahala bo ago gatikufuma kāmwanya, looli gaa pakiisū. Kangi gakaja gaa mwa Mbepo, looli gaa Seetano.

¹⁶ Paapo apa būlipo ubufi na kabini, pikujaga nu bwite na bubiibi ubwa luko loosa.

¹⁷ Looli abandū aba bikuja na mahala aga gikufuma kāmwanya, abo bo beelu, biiganile ukeja nu lutengaano na bandū abangi, boololo, bikubapilikisya kanunu abandū, biiswile ulupaakisyō ni mbombo inunu, batikasala ukubabombela abandū, kangī baa nalooli.

¹⁸ Aba bikubafwania abandū ukuti bakabe ulutengaano, bafwene na aba bikubyalā imbeju. Iseka isi bikukaba sya bugolofu.

4

Hlwijiisyo kwa Kyala

¹ Ubwite na kāmmana pakati paminyin fikufuma kāugā? Fikufuma mfinyonyo fyinu, ifi fikulwa na nuumwe munda mmuyinu.

² Linga mutikukaba ifi mukunyonywa, mukugogana nu kujā nu buufi. Bo mutoliigwe ukufyaga ifi mukulonda, mukumana nu kwlwa. Ifi mukunyonywa mutikukaba, paapo mutikusūma kwa Kyala!

³ Na paapo akabalilo aka mukusūma ifyo mutikukaba, paapo mukusūma ifya bwigane bwinu ububiibi. Mukusūma ukuti ifi mukukaba mufibombelege nkwise-keesya.

⁴ Mwe basyobi umwe! Bale, mukamanya ukuti ukeja mmanyani gwa kiisū, ko kujā ndugā gwa Kyala? Po kūkuti mundū uju ikulonda ukeja mmanyani gwa kiisū, ikwibiika ukeja ndugā gwa Kyala.

⁵ Linga mukusikaana isyo, po mukusikaana isi sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo isi sikuti, Mbepo Mwikemo uju Kyala ammbiikile nkati mmuyitu, ali nu buufi fijo.

⁶ Looli umwene Kyala ikutongelapo iliipyanā ilingi, bo muno sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo, ukuti, "Kyala ikubakaana abaa matingo,

looli abaa lwijiisyo ikabapapo iliipyanā."*

⁷ Po leelo mwijiisyege kwa Kyala. Mumpingege Seetano, po ikubabopaga.

⁸ Amusegelelege kwa Kyala, po joope ikusegelelaga kāmyinu. Mwe batulanongwa, mwieejlesye! Mwe baa nyiinogono ibili, musisoosyemo inyiinogono imbiibi!

⁹ Musulumanie kānongwa jaa butulanongwa bwinu, mupaalege iifwa nu kulila. Namuleke ukuseka looli mulilege, namuleke ukusaala looli musulumaniege.

¹⁰ Mwijiisyege nkyeni mu Ntwa, po joope ikwisa kubinulaga.

Hkutumula inongwa jaa gwamyinu

¹¹ Baamyitū, mulingajobanaga kabiibi. Uju ikunnjoba umwitiki nnine kabiibi pamo ikutumula inongwa ijaa mwitiki nnine, ujo ikusijoba kabiibi nu kusilonga indagilo sya Kyala. Linga kusilonga indagilo, ugwe ukaja nkonga ndagilo, looli uli ndongi.

¹² Kyala mwene jo mbiika ndagilo, kangi ndongi. Jo uju abagiile ukupoka nu kupyuta. Po ugwe gwe gwani gwe kātumula inongwa isya mwitiki mwinaako?

Akajilo akaa kwituufya

¹³ Po mumbilikisye, umwe mwe mukujoba ukuti, "Liilino pamo kilaabo, tukubuuka nkaaja akalibe, tukwakutuugala uko ikyinja kyosa, tukwakukyulusya nu kubaka indalamā."

¹⁴ Ni sya kilaabo mukasimanya! Ubūumi bwinu bwa kabalilo akapimba itolo! Bufwene nu lubefu ulu lukuboneka kubabalilo akapimba, po lukujonga!

* 4:6 4:6 Bala kalata gwa Isya Mbupingamu 3:34.

¹⁵ Kanunu linga mukuti, "Linga uNtwa iiganile, tukujako ku buumi, aatukubomba isi na sila."

¹⁶ Looli muno sijiiilile, umwe mukwituufya kuli isi mukwinogona ukubomba. Ukwituuufya kwa loko ulo kubiibi.

¹⁷ Po umundu uju ameenye ukubomba inunu, looli atikusibomba, umundu ujo ikubomba ubutulanongwa.

5

Ukubasoka abakabi abasyobi

¹ Po mwe bakabi mupilikisyé! Mulilege nu kupaala iifwa paapo muli kifuki ukwingila mbutolwe ubunywamu.

² Ikyama kyinu kibolile, imyenda gyinu giliiliigwe na majenje.

³ Isahabu ni feesa jiinu fikaja na mbombo najimo, ngati sinwile ingami. Kyala bo ikubalonga, ikyama kyinu kikaja ni mbombo najimo, bukujaga bukeeti ukuti muli batulanongwa, kanongwa jaa kua bapafu. Ngati mooto ugú gukoonanga utandu, Kyala ikwisa kabapapo ulufundo ulunywamu. Mwibiikile ikyuma ikyama mmasiku aga, agaa kummalikisyó.

⁴ Namupilikisyé, ababombi muno bikujwegela! Abeene bamalile imbombo jaa kutondola imigunda gyinu, umwe mukabahomba. Ukusita kabahomba uko kukooolela ubalongi bwa Kyala kumyinu. Kangi ukujwega kwa babombi abo kupilikiigwe nu Ntwa uMwene maka goosa.

⁵ Mutuugeele mbukabi nu kwiseeesya ni sya pakiisú. Mwitupiisye kilingaani kwi isiku lya bulungi, bo ulwa ng'ombe isi situpile kwi isiku lya kabooligwa.

⁶ Mubalongile nu kabagoga abandu abagolofu, na bandu abo batikupingana na nuumwe.

Ukwikasya mu ndaamyo

⁷ Po baamyitu, mwikasyege mpaka bo ikwisa uNtwa Jesu. Mukeetege undimi muno ikwikasya ukuguililila ifi abyele mu ngunda, mpaka fipe iseke inunu. Ikguulilila ifi abyele ukukaba ifula ijaa kwanda ni jaa kausulo.

⁸ Bububo mwikasyege mu ndumbula syinu, mukake, paapo ukwisa kwa Ntwa Jesu kusegeliile.

⁹ Baamyitu, mulingajobanaga kabiibi, ukuti mulingiisa kulongigwa. Mujego maaso! UNDongi iimile pa kifigo!

¹⁰ Baamyitu, mubakeetege abakunguluka aba baajobaga isi aabatamile uNtwa Kyala, ukuti bajege baa kukeetelamo ukwikasya mu ngabilo.

¹¹ Tukuti basajigwe aba baaliikasiisye. Mupiliike ukwikasya kwa Jobu, kangi mumeenye muno uNtwa Kyala aalintuulile kummalikisyó.* UNTwa gwa kibabiiisi fijo, kangi gwa lupaakisyo.

¹² Baamyitu, kuli syosa isyo mulingalapilaga kumwanya pamo kukiisú, pamo ku kandu kokoosa kala. Looli mujobege lyene ilya kuti, "Eena," linga mukwitika, ni lyakuti, "Mma," linga mukubomba bo ulo mutikwisa kulongigwa na Kyala.

Ukunsuumma Kyala nu lwitiko

¹³ Bule, pakati paminyu, alipo umundu uju ikutaamigwa? Iipuutegé ukuti Kyala antuule. Bule, alipo ugwa lasekelo? Imbege inyimbo isya kuntuufya Kyala.

¹⁴ Bule, alipo umbine pakati paminyu? Abakoole abakuuluh baa kipanga kya Kyala, bammwipuutile nu kumpaka amafuta mu ngamu jaa Ntwa Jesu.

¹⁵ Linga bikunsuumila nu lwitiko, ikubumbuluka, uNtwa Jesu ikummwinula. Nalinga abombole ubutulanongwa, ikuhobokeligwa.

¹⁶ Kanongwa ijo mwilaatege imbiibi syinu, uju ku nnine, uju ku nnine. Mwipuutilanilege ukuti mubumbulasigwe.

Ukwpipuuta kwa mundu engolofu kuli na maka agaa kabomba imbombo.

¹⁷ Unkunguluka Elija aali mundu bo uswe. Aaliipuutile fijo ukuti ifula jilingatima, ifula jikaatimile nkiisú kila ifyinja fitatu ni myesi ntandatu.

¹⁸ Po kangi aaliipuutile, kumwanya kwasoosiisye ifula, jilinkatima, ikiisú kilinkumesya ifindu.[†]

¹⁹ Baamyitu, linga umwininu jumo asobile, abulekile ubwanalooli, kangi linga umundu ujungi ikunngomokesyamo mbwanalooli,

* 5:11 5:11 Bala kalata gwa Jobu 1-2; 42:7-17. † 5:18 5:17-18 Bala kalata gwa 1 Abanyafyale 17:1; 18:41-45.

20 musyaganiege ukuti, umundu gwesa uju ikunngomosya untulanongwa ukufuma mbusobi, ikampoka mbufwe umundu jula, nu butulanongwa bwingi ubwa mundu jula bukuhobokeligwa.

Kalata gwa kwanda ugwa

Peeteli Isyakulongosya

Peeteli, aali ntumigwa gwa Jesu Kilisiti, aabasimbiile kalata uju aBakilisiti aba baali nkiisu iki mmasiku aga bikuti Batuluki. Aasimbile kalata uju ukubakasya, paapo baakubilwaga kūnongwa jaa kaja Bakilisiti. Ikubakumbasya ukuti Jesu Kilisiti aakubilwe, kangi aataamiigwe fijio mbūumi bwake ubwa pakiis, po aBakilisiti boope bikūtaamigwaga. Na paapo bikukaba ingubilo nyigi, poope ingubilo isyo aasikubapa amaka. Kyala ikubasajaga mu ngubilo isyo. Peeteli ikubakasya aBakilisiti ukwendelela ukaja na kajilo akaa bandu baa Kyala.

Isi silimo mwa kalata uju	Ulutuulo
Peeteli ikabaponia abiitiki	1:1-2
Ikugwa ulupi kwa Kyala ku bupoki bwabo	1:3-12
Ikubakasya ukaja biikemo paapo basungaliigwe ukaja banda baa Kyala	1:13-2:10
Muno bikulondeligwa ukubabombela abalongosi, ni sya kubomba mbwegi	2:11-3:7
Ukukubilwa kūnongwa jaa kunkonga Kilisiti	3:8-4:19
Ukukitiima ikipanga kya Kyala	5:1-14

Uluponio

¹ Kalata uju afumile kamyangu une Peeteli, ne ntumigwa* gwa Jesu Kilisiti. Ngubasimbila umwe mwe muli basungaliigwa baa Kyala, kangi mukutuugala bo ulwa baheesya mfiis ifya mu Ponti, Galatija, Kapatokija, Asija na mu Bitinija.

² Umwe musungaliigwe bo muno Taata Kyala aabingiliile ukufuma bo ikupela ikiis, ukuti mwelusigwe na Mbepo Mwikemo nu kantiila Jesu Kilisiti, uju aabamiisiile illopa lyake ili lyalyoniike kūnongwa jiinu. Kyala abongele iliipyana nu lutengaano ku bwingi.

Jesu atwele ulusubibilo lwa buumi

³ Atuufigwege Kyala, ugwise ugwa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti! Ku kibabiilisi kyake ikikulumba aatapelile, ukuti tupaapigwe kangi ulwa bubili, ku njila jaa kunsyasya Jesu Kilisiti ukufuma mbafwe. Aabombile bo ulo ukuti tugeje nu lusubibilo ulunywamu,

⁴ nu kuti twambilile isajo isi Kyala ababiikile kūmwanya umwe mwe bandu baake. Isajo isyo aasitikoonangika, aasitukubola pamo ukukuuropa.

⁵ Isajo isyo syinu, mwe mukulindililiga na maka agaa Kyala, ku njila jaa luitiko lwinu mpaka bo mukabile ubupoki, ubu bukwisa kusetuligwa pi isiku ilya kammaliikisyo.

⁶ Pi isiku ilyo mukwisa kusekela, na paapo akabalilo aka mukulondigwa ukukaba ubatolwe kūkabalilo, kūnongwa jaa ngubilo isya luko nu luko,

⁷ isi sikulugela ulwitiko lwinu, ukuti lunangisye ukaja lwa bwanalooli. Ulwitiko lwinu lukafo ukukinda isahabu. Isahabu, bo ulwa luitiko lwinu, jikukosigwa mmooto ukati jije nunu, kangi jikasigwe. Leelo isahabu jikoonangika. Loope ulwitiko lwinu aalukugeligwa nu mootho ukuti lukasigwe. Kūnongwa jaa isyo aamukwambilila induufo, ubusisa nu lwimiko bo Jesu Kilisiti ikusetuligwa pi isiku lila.

⁸ Umwene munnganile na paapo mukaali mukammbona, na ulu mukummwigita na paapo mukammbona. Mukwisa kusekela ulusekelo ulu mukabagila ukulingaanis,

⁹ paapo aamukwambilila, kangi muli pakwambilila, ubupoki bwinu ubu jo nyango jaa luitiko lwinu.

¹⁰ Inongwa isya bupoki bwinu ubo, abakunguluka baalyeneesiise fijio ukuti bamanye. Baakungulrike inongwa isya ipyana lya Kyala ili aabingiliile ukubapa umwe.

¹¹ Mbepo gwa Kilisiti jo uju aali nkati mmyabo, aakungulukaga syope ingubilo sya Kilisiti, nu busisia ubu aabukukongaga. Abakunguluka bala baalondile fijio, ukuti bamanye ko kabalilo kaliku akaa nongwa isyo.

¹² Kyala aabasetuliile abakunguluka bala, ukuti inongwa isi baakungulukaga sikaabatulaga abeene, looli umwe. Inongwa isyo syo isi mupiliike ku bandu aba

* 1:1 1:1 *Untumigwa* Bala iisyu **Abatumigwa** ka Isyakulingaanis.

baabalumbiliile iNdumi iNunu ka maka agaa Mbepo Mwikemo, uju Kyala aalintumile ukufuma kumwanya. Abandumi boope bikunyonywa fijo ukusimanya inongwa isyo.

Abiitiki bajege biikemo

¹³ Kunongwa ijo mwitendekesy mu ndumbula syinu, mujege maaso fijo, kangi mubiike ulusubilo lwinu mwi ipyana ili aamukueeliga bo Jesu Kilisiti ikusetuligwa.

¹⁴ Mujege baana baa Kyala abaa Iwijiyo. Mulingiitikaga kangi ukufikonga ifinyonyo fyinu ifibibi ifi mwali nafyo bo mukaali ukubumanya ubwanalooli bwa Kyala.

¹⁵ Kunongwa ijo, bo ulu Kyala uju abakooliile mwikemo, numwe mujege biikemo kuli syosa isi mukubomba,

¹⁶ paapo sisimbiigwe mwa Kalata uMwikemo ukuti, "Mujege biikemo paapo une ndi mwikemo."†

¹⁷ Po mukunsuuma Taata uju ikunndonga kukuti mundu ukukongana ni mbombo syake, kisita kwegamila kumo. Kunongwa ijo muntiilege fijo nkabalilo aka mukutuugala pakiisu ulwa baheesa.

¹⁸ Namanga mumeenye ukuti Kyala aabaabwile ukufuma nkajjilo kiinu akasita kabagisia, aka mwalyambiliile ukufuma ku biisakulu biinu. Akaabahombiile utandu utwa ntengo ugwa paasi, bo ifeesa pamo isahabu utu tukoonangika,

¹⁹ looli aabaabwile mbatulanongwa ku njila jaa ilopa ilya ntengo fijo ilya Kilisiti, uju aali bo akang'osis‡ akanunu akasita kabayele nakamo.

²⁰ Kilisiti ujo aabiikiigwe na Kyala ukukongana nu labaatiko lwake bo ikiis kikaali ukupeligwa, looli aaguulilie mpaka pakabalilo aka, akaa kummaliikisyo, po alinkuboneka kunongwa jiiuu.

²¹ Aaliisile ukuti abalongosye ukummwitika Kyala, uju aalinsyusiisye Jesu nu kampapo ubusisa, ukuti mummmwitike nu kansuubila Kyala.

Ukupaapigwa ulwa bubili

²² Paapo mukusikonga imanyisyo sya bwanalooli, mwelasiigwe ukuti mugananege kisita busyobi. Kunongwa ijo mugananege ni ndumbula joosa.

²³ Mukulondigwa mujege nu lugano ulu, paapo mupaapiigwe ulwa bubili, somma ku bapaapi aba bikufwa looli ku mpaapi uju atikufwa, ku njila jaa isyu lya Kyala ili likujako bwila na bwila.

²⁴ Kalata uMwikemo ikuti,

"Abandu boosa bo ulwa liisu,

nu bununu bwabo buli bo ubulengete abwa ndiisu.

Iliisu nu balenge fikuuma, fikugwa paasi,

²⁵ looli iliisyu lya Kyala likujako bwila na bwila."§
Iliisyu ilyo jo Ndumi iNunu iji mwalumbiliigwe.

2

¹ Kunongwa ijo, mubaleke ububibili boosa, ubutungulu, ubusyobi, ubusufi nu kujobana ububibili.

²⁻³ Akabalilo aka monjile, kangi mwandile ukumanya ukuti uNtwa nnunu.* Po bo ulwa baana abafyele aba buumilwe amabeele agaa bannabo, munwege ukakama ulwa mwa Mbepo ulusita kongaania nafimo, ulu aalukubatuhula umwe ukukula nu kypokigwa.

Abiitiki basunguligwa baa Kyala

⁴ UNtwa Jesu lya ibwe ilyumi ilya kujengela. Iliibwe ilyo abandu baalikaanile, looli Kyala alisungwile, kangi lya ntengo nkyeni mmuya.† Ulu musegelele kwa Jesu,

⁵ po na numwe Kyala ikhabombela ulwa mabwe amusumi ukujenga itempeli ijaa mwa Mbepo Mwikemo. Mu tempeli iji, umwe kangi muli bapuuti abiikemo. Mukasoosya amakemo agaa mwa Mbepo aga gikanhobosya Kyala, ku maka agaa Jesu Kilisiti.

⁶ Po mwa Kalata uMwikemo Kyala ikujoba ikuti,

"Namukeete, uko nkaaja akaa mu Syoni,

mbiikile iliibwe ilya lvalo,

kangi ibwe ili ndisungwile, kangi lya ntengo.

Umunda gwesa uju ikummwitika uju jo ibwe ilyo,

atikwisa kusukamo siku."‡

* 1:16 1:16 Bala kalata gwa Abanyaleebi 11:44-45. † 1:19 1:19 Akang'osis Bala iisyu **Kang'osis** ku Isyakalingaania.

§ 1:25 1:24-25 Bala kalata gwa Jeesaja 40:6-8. * 2:2-3 2:2-3 Bala kalata gwa Isabuli 34:8. † 2:4 2:4 Bala kalata gwa Matai 21:42. ‡ 2:6 2:6 Bala kalata gwa Jeesaja 28:16.

7 Iibwe ilyo lyo lya ntengo kamyinu umwe mwe mukammwitika, looli kuli aba batikummwitika,

"Hiiibwe ili abajenga nyumba baalikaanile,

lyo lijile ibwe ikulumba pa lwalo, pa nguto,"[§]

8 na,

"Hiiibwe ili abandu aabikwitikangapo,

ili aalikubapelelagu abandu ukugwa."^{*}

Aabikwitikaga paapo bakaaliitiike iisyu lya Kyala, mo muno baabaatikiliigwe na Kyala ukufuma kubwandilo bwa kupela ikiis.

9 Looli umwe muli basanguligwa baa Kyala, umwe muli bapuuti baa kinyafale, umwe muli kikolo ikiikemo, kokati muli bandu baake juujo.[†] Mwasunguligwe ukuti mufumusyege induufyo sya Kyala, uja aabakooliile ukuti musookemo mu ngisi, ukuti mujege kamyake ndamuli lwake ulenunu.

10 Kebwandilo mukaali bandu baa Kyala, looli akabalilo aka muli bandu baake. Kangi mukaalyambiliile iipyana lya Kyala, looli akabalilo aka mulyambiliile.

Ukubimika abalongosi boosa

11 Bakundwe, ngubapyelesya, paapo muli baheesa nkisu muno kangi mukukinda, mufileke ifinyonyo fyuu ifya tundu utwa pakiis, ifi fikulwa ubwite na numwe.

12 Mujege na kajjilo akanunu pakati pa bandu abapanja, aba mukutuugala nabo. Po nalinga bikubajoba ukuti mukubomba kabiibi, basibonege imbombo syinu inunu, abandu aabikantuufyaga Kyala kuenongwa jiuu pi isiku lya bulungi bwake.

13 Mwijiisyege ku balongosi boosa, paapo muli bandu baa Ntwa Jesu. Mummwimikege umalafyale gwa kiisu, paapo umwene jo ndamuli unkulumba ugwa bandu boosa.

14 Kangi mubiimikege abalongosi baa fiisu, paapo umalafyale abasalile ukubafunda abandu aba bikutula inongwa, nu kabatuufya aba bikubomba inunu.

15 Po Kyala ikulonda mubombege inunu, ukuti abakonyofu aba bakasyagania kanunu, balingajaga nalyo nalimo ilya kabajoba ububibi umwe.

16 Umwe muli baabuke, leelo mulingabombela ubwabuke bwinu ukubomba imbiibi, looli mutuugalege bo muno ababombeli baa Kyala bikulondeligwa ukutuugala.

17 Mubiimikege abandu boosa nu kabagana abiitiki biiniinu. Muntiilege Kyala nu kummwimika umalafyale.

Ukwikasya mu ngabilo

18 Linga ugwe uli ntumwa gwa nkabi pakiisu apa,[‡] gwijiisyege kamyake, kangi ummwimikege. Kukaja kokuti umwene nnunu kangi moololo itolo, looli nalinga umwene nkali.

19 Linga kuumiilila ukutaamigwa, ku nongwa jaa kunnagna Kyala, kisita kutula inongwa, kusajigwa.

20 Linga kabomba kabiibi kangi kuumiilila mu ngabilo isya kukufunda ku bubiibi, bule kwinogona ukuti kwambiliisa induufyo? Looli linga kuumiilila ukutaamigwa paapo ubombele inunu, po Kyala ikukusaja.

21 Mukooleliigwe ukuti maumiililege bo ulo paapo Kilisiti juujo aalyumiiliile ukutaamigwa kuenongwa jiuu. Umwene gwa kueketelamo, ukuti mwendege mu njila jilajila bo iji aalyendile umwene.

22 "Umwene akaatulile inongwa,"

pamo ukujoba ubutungulu bumo nkanwa mmyake."[§]

23 Bo bikuntuka akaagomwisye iisyu nalimo ilya kheelula. Bo bikuntaamya akaagelilepo ukubagomokesya lyolyosa ilya kubatilisya. Looli syosa aalinndeikiile Kyala uju ikabalonga abandu ku bwanalooli.

24 Kilisiti juujo aapimbile ubutulanongwa bwitu mu mbili gwake pa kikohekano, ukuti uswe tagoge ifinyonyo fytu ifi fikutupela ukubomba ubutulanongwa, looli tukabe ubuumi ubwa kunkyla Kyala. Umwene aakabile ififulalo ukuti umwe mupone.

25 Mwasobile bo ulwa ng'oosi isi sisobile injila, looli liilino munngomokiile uNtwa Jesu, uNtiimi gwinu uju ikabalindilila.

3

Imanyisyo sya kajjilo akanunu ku bandu abeegi

§ 2:7 2:7 Bala kalata gwa Isabuli 118:22. * 2:8 2:8 Bala kalata gwa Jeesaja 8:14. † 2:9 2:9 Bala kalata gwa Ukusooka 19:5-6. ‡ 2:18 2:18 Untumwa gwa nkabi pakiisu apa Bala iisyu Untumwa ku Isyakulingaania. § 2:22 2:22 Bala kalata gwa Jeesaja 53:9.

¹⁻² Mwe bakiikulu, mwijiisyege ku balume biinu. Ku njila ijo, nalinga abalume biinu batikulikonga iisyu lya Kyala, bikutengaanaga ku kajilo kiinu akaa lwimiko nu lwijiisyo. Po abalume biinu aabikufkilapo ukummwitiika Kyala, kisita umwe ukubabuulapo iisyu nalimo.

³ Ubununu bwinu balingajaga bwa munyuma, bo ukulaka inywili, ukufwala isahabu pamo imyenyi igya lwimiko,

⁴ looli ubununu bwinu bafumege nkati. Ubununu abu bwa ndumbula ijaa boololo na iji jitengeene. Kangi batkoonangika pamo ukukualupa. Ubununu abo bwa ntengo nkyeni mwa Kyala.

⁵ Ijolo abakiikulu abiikemo aba bansuubilaga Kyala, biinosyaga bo ulo ku njila jaa kajilo akanunu, akaa kwijiisya ku balume baabo.

⁶ Unkiikulu jumo uju aabombile bo ulu jo Sala unkasi gwa Abulahamu, uju iijiisyyaga ku ndume antigi, "Ntwa gwangu." * Umwe muli baanaake. Kunongwa ijo mwendelelege ukubomba inunu, nalinga bikubatiilisa.

⁷ Na nuumwe mwe banyambala mwe beegi, mukulondigwa ukuti mutuugalege kanunu na bakasi biinu, paapo mumeenye ukuti bakaja na maka bo agiinu. Kangi mubakeetegi ku lwimiko, paapo Kyala abapeele umwe mwesa ubhami bwa bwila na bwila. Po leelo mubombege bo ulo ukuti inyipiuto syinu silingasigiligungwa.

Ukutaamigwa kunongwa jaa kabomba inunu

⁸ Isya kamaliikisy, mujege ni ndumbula jimojeene, mwinogonege limolyene, kangi mutuhlanegi. Mugananegi paapo muli bukamu ndwitiko, mujege boololo kangi mwijiisyege.

⁹ Mulingagomokesyaga ububiib ku mundu uju ababombiile kabiibi. Abandu bo bikubatuka, mulingagomokesyaga amaheelu, looli mubasajege. Paapo Kyala aabakooliile ukubomba bo ulo, ukuti mukabe isajo syake.

¹⁰ Isi sili bo ulu Kalata uMwikemo ikuti,

"Gwesa uju ikulonda ukutuugala kanunu na kuja ni sajo,
aleke ukubaheeha abandu nu kutangalupa.

¹¹ Aleke ukubomba imbiibi, looli abombege inunu.

Alusuuibilege ulutengaano nu kulukonga fijo.

¹² Namanga Kyala ikubakeeta abandu abagolofu ku kibabiisi,
kangi ikwambiliila inyipiuto syabo.

Looli abu bikubomba abutulanongwa, ikubasinda iikosi."†

¹³ Linga mukwijuaala ukubomba inunu, jo jwani abagiile ukubabombela kabiibi?

¹⁴ Looli nalinga mukutaamigwa kunongwa jaa kubomba isya bugolofu, Kyala ikubasaja. Po leelo mulingatiilaga bo bikubatiilisa, kangi mulingapaasyaga.‡

¹⁵ Looli mummwimikegi Kilisiti ukuja Ntwa mu ndumbula syinu. Mwitendekesyegi akabalilo koosa ukummwamula gwesa uju ikulaalusya isya lusubilo lwinu. Looli mubombege bo ulo ku boololo nu lwimiko,

¹⁶ ni ndumbula inyeele. Po abu bikutangulupa kunongwa jaa mbombo inunu isi mukummwombela Kilisiti, sibakolege isoni.

¹⁷ Kununu ukukindapo ukutaamigwa kunongwa jaa kubomba inunu, linga bo bwigane bwa Kyala, kuliko ukueeligwa ingabilo na Kyala kunongwa jaa kubomba imbiibi.

¹⁸ Joope Kilisiti aakubuilwe nu kaefwa kamokeene itolo, kunongwa jaa butulanongwa bwa bandu. Na paapo umwene ngolofu, aabafwiliile mwe batulanongwa ukuti abafwanie na Kyala. Aagogiigwe bo ali nu mbili, leelo aasyakile ku maka agaa Mbepo Mwikemo.

¹⁹ Ku maka ago aasilambiliile syope ni mbepo inyali, isi syapinyiigwe mu nnyololo.

²⁰ Ijolo imbepo inyali isyo syakaanile ukantiila Kyala, bo Nwaka ikujenga ingalaba. Kyala aabakeeteliime imbiibi syabo mpaka akabalilo aka ingalaba jaatendekesiigwe. Looli kammaliikisy abandaanandi, kokuti abandu lwele itolo, bo abu Kyala aabapokile. Nalooli baapokiigwe ku njila jaa miisi.

²¹ Na nuumwe mupokiiigwe akabalilo aka ku njila jaa miisi, kokuti amiisi agaa loosyo lwinu. Kunongwa ijo, uloosyo kukaja ko kusoosya imbiibi kwene, looli ko kunkonga Kyala ni ndumbula inyeele. Uloosyo ulo lukubapoka ku njila jaa kusyuka Jesu Kilisiti.

²² Kilisiti ujo alinkubuuka kumwanya, kukibafu ikiiliilo kya Kyala, pabujo ubasisya fijo. Ikubalagila abandumi, pamopeene ni fipeligwa ifungi fyosa, ifi fili nu bulagili na maka.

* 3:6 3:6 Bala kalata gwa Ubwandilo 18:12. † 3:12 3:10-12 Bala kalata gwa Isabuli 34:12-16. ‡ 3:14 3:14 Bala kalata gwa Jeesaja 8:12.

4

Akajiilo aka kikunkyela Kyala

¹ Nuumwe mwitendekesyego ʉkukabılwa bo Kilisiti, paapo ʉmwene aakubilwe ʉmbili gwake. Ngajoba bo ʉlo paapo Jesu, kʉ njila jaa ʉkukabılwa kwake, aabatolile ʉbutulanongwa ʉbwə bandu.

² Po mbʉami bwinu mutikulongsigwaga ni finyonyo fya mbili, loli mukutuugalaga bo muno iiganile Kyala.

³ Ijolo mwaliisibile ʉkukonga akajiilo akaa bandu aba bakammany Kyala. Akabalilo ako kamalike. Kangi mwaliisibile ʉkalogwa bo abeene nʉ ʉkuligilwa ni finyonyo fyniu, mwagaalaga, mwabiikaga ʉlusekelo lwa kʉlyा ifindu kʉ bapafu. Kangi mwipuitaga kʉ fipeligwa ifi akaja jo Kyala, akajiilo aka kikunkalasya fijo Kyala.

⁴ Abandu aba bakammany Kyala, liilino bikuswiga paapo mutikulongsania nabo ʉkukomba imbiibi, po bikubatuka ʉmwene.

⁵ Loli abeene bikwisa kwijobela isya kwinokesya nkyeni mwa Kyala, ʉju iitendekiise ʉkukabonga abandu boosa, abʉumi na bafwe.

⁶ Fyobeene abandu aba baafwile, boope baalambililiigwe iNdumi iNunu, ʉkuti balongigwe imbombo syabo isya mu mbili, kangi bajegé nʉ bʉumi kʉ maka agaa Mbepo Mwikemo nkyeni mwa Kyala.

⁷ Amasikʉ gaa kummaliikyo gasegeliile, po leelo mujege maaso nʉ kwitiima, ʉkuti muje na maka agaa kwipuuta.

⁸ Akakulumba kʉli syosa, mugananege mbwanalooli, paapo linga muganeene fijo, kukusigila ʉkukombanila ʉbutulanongwa.*

⁹ Mwiganegē ʉkukambilila abandu nnyumba syinu ni ndumbula joosa.

¹⁰ Kukuti mundu ikalondigwa ʉkukibombela kanunu iikungilwa kyake, iki apeeligiwe ʉkukabatua abanine, bo ʉmwimilili ʉngolofu ugwa ipyana ly Kyala iły ləki lwingi.

¹¹ Gwesa ʉju ali ni kikungilwa ikyu joba, ajobege mbwanalooli bwa Kyala. ʉju ali ni kikungilwa kya butuuli, abatulege abanine kʉ maka aga Kyala ampee. Kʉ njila iji, Kyala atuufigwege ndi syosa kənongwa jaa Jesu Kilisiti, ʉju ali nʉ busisa nʉ bulagili ʉbwə bwila na bwila. Ameni.

ʉkukabılwa kənongwa jaa kənkonga Kilisiti

¹² Bakundwe, mulingeswigaga ʉkukaba ingubilo isi sikookya bo ʉlwa mooto unkali, ʉkuti mugeligwe. Isi silingajaga heesya.

¹³ Looli muhobokege mbulilanisi bwa ngubilo sya Kilisiti, ʉkuti mukaje nʉ lusekelo fijo iisikʉ lila, bo ʉbusisa bwa Kilisiti bukuksetuligwa pabwelu.

¹⁴ Linga bikubatuka paapo mukujisubila ingamu jaa Kilisiti, musyaganiege ʉkuti mukasajigwa, paapo kokuti Mbepo iNsisa ugwa Kyala ali pamopeene na numwe.

¹⁵ Linga mukukabılwa, mulingakubılwaga kənongwa jaa kugoga, ʉkwiba, ʉkukomba imbiibi, pamoo ʉkwingilila inongwa isya bandu abangi.

¹⁶ Looli linga mukukabılwa kənongwa jaa kija Bakilisiti, isoni silingabakolaga looli muntuufyege Kyala, paapo mukujipimba ingamu jilajila ijaa Jesu.

¹⁷ Akabalilo kaa kəlongigwa kafikile, Kyala ikatala ʉkukabonga abandu baake. Po linga ikatalop ʉkutulonga uswe twe bandu baake juujo, bʉle, aba batikuiitiaka iNdumi iNunu ijaa Kyala, kəlongigwa kwabo aakutikwisa kija kwa kutilisy fijo?

¹⁸ Bo ʉlu Kalata uMwikemo ikuti,
“Linga abagolofu aabikupokigwa kʉ batolwe,
sikwisa kija bʉleebule kʉ batulanongwa
aba bakammany Kyala?”†

¹⁹ Po leelo, abandu aba bikuabılwa paapo Kyala aasibaatiike bo ʉlo, bendelelege ʉkukomba inunu nʉ kwibiika mmaboko gaa Kyala, ʉMpeli gwabo unsuabiligwa.

5

ʉkukitiima ikipanga kya Kyala

¹ Liilino ngubakasya, ʉmwe mwe bakuu baa kipanga kya Kyala. ʉne ne nkauul mwiniinu gwa kipanga kya Kyala. Ndi nkeeti gwa ngubilo sya Jesu Kilisiti. Kangi ngusubila ʉkwambilila ʉbusisa pamopeene nagwe, pakabalilo aka aabukuksetuligwa.

² Po leelo ngubapyelesya ʉmwe, ʉkuti mujege batiumi banunu baa kipanga kya Kyala, iki abapeele. Kangi mukitiimege ni ndumbula ijaa lusekelo bo muno Kyala ikulondela.

* 4:8 4:8 Bala kalata gwa Isya Mbupingamu 10:12. † 4:18 4:18 Bala kalata gwa Isya Mbupingamu 11:31.

Mulingafimbilisigwaga. Mulingabombaga imbombo jiinu kənongwa jaa kəkabilamo itolo indalama, looli mubombege kə maka ni ndumbula jaa ləsekelo.

³ Mulingajaga bakali kə bandu aba mukəbalongsya, looli akajilo kiinu kajege kaa kakeetelamo abeene.

⁴ Linga mukəbomba bo əlo, akabalilo aka uNtiimi uNkulumba ikwisa kəboneka, mukwisa kwambiliña ingiga jaa bəumi bwa bwila, iji jitikoonangika.

⁵ Nuumwe mwe balamyana, mwijiisyegē kə bakəlu baa kipanga kya Kyala. Umwe mwesa mujege boololo fijo bo muli pakətəulana, paapo Kalata uMwikemo ikuti, "Kyala ikəbakaana abaa matingo,

looli abaa lwijiisyō ikəbapapo iłipyana."*

⁶ Po leelo mujege boololo, mwijiisyegē pa bəlagili ubwa Kyala, ukuti joope abiinule pakabalilo kaake.

⁷ Munndekelege Kyala ubətolwe bwini boosa, paapo umwene ikəbupaasya ubətolwe bwini.

⁸ Lembəka! Mujege maaso fijo akabalilo koosa. Əndəgə gwinu Seetano ikəlonda umundu gwa kənsofya, bo əlwa ngalamu iji jikəbuna, jikənnyatəkila umundu ukuti jinndye.

⁹ Mujege na maka ndwitiko na kəmpinga Seetano, paapo mumeenye ukuti abiitiki biiniiñu mfiisi fyosa bikətaamigwa bo əlwinu.

¹⁰ Po bo mukəbilwe kəkabalilo, Kyala ugwa ipyana lyosa, ujə aabakooliile ukəjamō mbəsisya bwake pamopeene na Kilisiti bwila na bwila, umwene aikəbatendekesyā, aikəbakasya, aikəbapa amaka, kangi aikəbabiiķa pa lwalo əlwa maka.

¹¹ Kəmyake kajege nu bukulumba bwila na bwila! Ameni.

Ułaponio əlwa kumaliikisyā

¹² Sila, umwitiiki mwiniitu, umundu əngolofu bo muno əne ngəmmbonela, jo ujə andəulile ukəsimba kalata ujə əmpimba. Ngulonda ukəbakasya nu kəbasisimikisyā, ukuti indəmi iji nalooli lyo ipyana lya Kyala. Mwimege kanunu mwi ipyana ilyo.

¹³ Ikipanga kya Kyala iki kilimo mu Babeli,[†] aba basənguliigwe na Kyala, bikəbaponia. Kangi umwanangə ndwitiko, ujə ingamu jaake jo Maalika, ikəbaponia.

¹⁴ Muponaniege mwesa nu lugano, bo muno mukəponania na bakamu biinu.

Ułutengaano lujege na numwe mwesa mwe muli mwa Kilisiti.

* 5:5 5:5 Bala kalata gwa Isya Mbupingamu 3:34. † 5:13 5:13 Mu Babeli Kokuti Mu Looma. Babeli jaali ngamu iji baajibombelaga ukubujoba ubunyafyale ububiibi.

Kalata gwa bubili ugwa Peeteli Isyakulongosya

Untamigwa Peeteli aabasimbiile abiitiki bamo, bo ameenye ukuti ikuja pakugogigwa. Inyang jaake kwali ko kubakumbusya abiitiki, ukuti bwila mbuumi bwabo bajego na kajiilo aka kikunkyla Kyala. Mwa kalata uju ikubapyelesya abiitiki, ukuti balingalekaga ukusikonga imanyisyo sya Kyala na Jesu Kilisiti, isi baalyambiliile ukufuma kumyake, na ku bangi aba baalimmbwene Jesu nu kumpilikia bo muumi. Ikubasoka isya bamanyisi baa butungulu, aba bikwisa mfipanga fya Kyala. Abamanyisi abo baamanyisyaga isya kubasofya abiitiki, ukutuugala nkajilo akabibi, nu kuti Kilisiti atikwisa kangi. Looli Peeteli ikubasisimikisa ukuti nalooli Kilisiti ikwisa. Po Kyala ikwisa kukipyuta ikiisu kyosa ikyo kabalilo aka, nu kapela ikiisu ikipya. Nkiisu ikyo ubutulanongwa aabutukujamo.

Isi silimo mwa kalata uju	Ulutuulo
Peeteli ikubaponia abiitiki	1:1-2
Ikubakumbusya ukuti bakooleliigwe ukuja bandu baa Kyala	1:3-21
Abamanyisi baa butungulu	2:1-22
Jesu ikwisa kangi iisika limo	3:1-18

Hluponio

¹ Kalata uju afumile kumyangu une Simoni Peeteli, ne mbombeli kangi ntumigwa* gwa Jesu Kilisiti. Ngubasimbia umwe mwe mwambiliile ulwitiko lulatulal uulanywamu, ulu na nuuswe tve batumigwa twambiliile. Mwambiliile ulwitiko ulo paapo Jesu Kilisiti, uju jo Kyala kangi Mpoki gwitu, ikubomba isi akingile.

² Kyala abongelepo iliipyana nu lutengaano, ku njila jaa kummanyia umwene na Jesu uNtwa gwitu.

Ikukoooleligwa nu kusunguligwa na Kyala

³ Ku maka agaa Kyala aga ali nago, Kilisiti atapeele fyosa ifi tukulonda ukuti tugeje na kajiilo akaa kummwimika Kyala. Isyo sikuboneka paapo tummeenyi Kyala uju atukooliile ku busisa na maka gaake juujo.

⁴ Ku njila iji, aafingile ukutupapo ifikungilwa ifinywamu kangi ifinunu, kokuti mukulwepuka uloonangiko ula lulimo nkiisu, na ula lukufuma mfinyonyo fyinu ifibibi, kangi aamukujaga baliilanisi mbuumi bwa Kyala juujo.

⁵ Kunongwa ijo, mwijuelege fijo ndwitiko lwinu ukongelapo ubununu, na pa bununu ukongelapo ubunanyi.

⁶ Kangi pa bumanyi ubo ukwitiima, pakwitiima kwinu ukuumiilila, na pakuumiilila kwinu ukuntiila Kyala,

⁷ na pakuntiila Kyala kwinu mongelengepo uboololo ku biitiki biiniitu, pa boololo ubo, ulugano.

⁸ Linga mukukindilila ukuja nu tuijilo uto toosa, po situkaja sya itolo ukumanya kwinu uNtwa gwitu Jesu Kilisiti.

⁹ Kangi gwesa uju akaja nu tuijilo bo uto, ujo mfwa maaso. Akabagila ukukeeta, na kunongwa ijo iibiiwbwe ukuti Kyala ammwelwisye, kangi nu kuti asookilemo mu mbiibi isya ijolo.

¹⁰ Baamnyitu ndwitiko, paapo isyo sya bwanalooli, mwijuelege fijo ukunangisya ukuti Kyala aabakooliile nu kubasungula. Linga mukutuugala bo ulo, aamutikugwamo siku.

¹¹ Kangi jujuumwe aamukwambiligidwa kanunu, ukwingila mBunyafyale bwa bwila na bwila ubwa Ntwa gwitu, uMpoki gwitu Jesu Kilisiti.

¹² Po leelo, une ngwendelelaga ukubakumbusya syosa isyo bwila, na paapo musyagee-nie kilingaani, kangi mwimile kanunu mbwanalooli ubu mwamanyiile.

¹³ Une naagile ukuti, akabalilo koosa aka ngutuugala pakiisu apa, kanunu kumyangu ukubakumbusya inongwa isyo.

¹⁴ Ngajoba bo ulo paapo mmeenye ukuti nsegeliile ukusookamo nkiisu muno. Ulo mo muno uNtwa gwitu Jesu Kilisiti aaliimbuhlile pabwelu.

* 1:1 1:1 *Untumigwa* Bala iisuu *Abatumigwa* ka Isyakulingaania.

¹⁵ Po ngwijaala ukuti bo mfwile, mwise musikumbukege syosa isi akabalilo koosa.

Abakeeti abaa būsisa bwa Kilisiti

¹⁶ Akabalilo aka twabamanyisyaga isya kwisa na maka uNtwa gwitu Jesu Kilisiti, takaasusubilaga utupango utwa butangulu utu tūsimbiigwe kū būkomu. Looli uswe twabubwene na maaso giitu jujuuswe ubūsisa bwake ubwa būnyafyale.

¹⁷⁻¹⁸ Uswe twali pamopeene nagwe Jesu, pamwanya pa kyamba kila ikiikemo, akabalilo aka aalyimikiigwe fijo ukukinda fyosa na Taata Kyala. Akabalilo ako, twapiliike ilisuu lya Kyala jaajo mbūsisa bwake ubukalumba, lyatile, "Ujū jo Mwanangu uNkundwe,[†] niikyeliile nagwe."[‡]

¹⁹ Isyo sitapelile ukugasubila fijo amasyu gaa bakunguluka, po kanunu ukagapilikisyia fijo. Amasyu ago galiboi inyaale iji jikumulika mu ngiisi, mpaka kabukye. Apo Kilisiti ikabamulika bo ulwa latondwa kipanda būsiku,[§] mu ndumbula syinu.

²⁰ Looli akakulumba kuli isyo, mukumbukege ukuti bukajako ubukunguluka ubwa mwa Kalata uMwikemo ubu abakunguluka baalingenie ukukongana ni nyiinogono syabo beene.

²¹ Paapo jikajako indumi ijaa bukunguluka iji jikufuma mbwigane bwa mundu. Looli abandu aba baali bakunguluka baajobaga indumi ijaa kufuma kwa Kyala, bo bikulongsigwa na Mbepo Mwikemo.

2

Abamanyisi baa butangulu

¹ Looli akabalilo kaa bakunguluka, baaboniike abakunguluka baa butangulu mBanyakaisilaili. Abamanyisi baa butangulu bo luluelo aabikaboneka pakati pamiyinu. Abandu abo aabikwingisya imanyisyo sya loonangiko, nu kunkaana Jesu, uNdongosi uNkulumba uju aabapokile mbatulanongwa. Ku njila ijo aabikwipelela ukuputigwa abeeone mbimbibi.

² Kangi abandu bingi aabikukakongaga akajiilo kaabo acaa bulogwe, na kūnongwa jaabo aabikutukigwaga aba bikukonga akajiilo acaa bwanalooli.

³ Abamanyisi baa butangulu abo, ku bupafu bwabo, aabikubabuulaga utupango utwa butangulu ukuti bakabe ikyuma ku busyobi.

Looli ukufuma liijolo Kyala iitendekiye ukabalonga. Ali maaso, kangi aikubapyuta!

⁴ Fyobeeene abandumi bo batulile inongwa, Kyala akaabapeliile ikisa, looli aabasopile mmooto, kano bapinyiigwe iminyololo. Uko ku ngiisi bikuguulila iisiku ilya kūlongigwa.

⁵ Kangi akabalilo kala acaa Nwaka, Kyala akaabapeliile ikisa abandu aba bakantiilaga. Aalimpokile Nwaka paapo aali ndumbillili angolofu, pamopeene na bandu abangi bahaano na babili, looli aabapyutile abandu boosa aba bakantiilaga ku njila jaa mweleesyo unnywamu.

⁶ Kangi Kyala aabalongile abandu abaa nkaaja acaa mu Sotoma na kaa mu Gomola, aabapyutile nu mootho, aababii kile ukuja baa kukeetelamo kuli isi aasikubaaga abandu abo batikuntiila Kyala.

⁷ Aalimpokile Looti umundu angolofu, uju akajiilo akabiibi fijo acaa bandu abo abatulanongwa kaalimpelile ukusulumania.

⁸ Looti angolofu ujo aatuugalaga pamopeene na bandu abo ababiibi, ku masika mingi aasulumeenie fijo bo ikupilikya amasyu gaabo nu kükabona akajiilo kaabo akabiibi.

⁹ Ukkongana na isyo syosa, tūsyageenie nalooli ukuti uNtwa ameenye muno ikwisa kubapoka abandu mu ngūbilo aba bikuntiila umwene. Kangi ameenye muno ikwisa kubafundila abatulanongwa pi isiku lila ilya kabalonga,

¹⁰ fijo aba bikufikonga ifinyonyo fya loonangiko ifya mbili, nu kwila indagilo sya Kyala.

Abamanyisi baa butangulu abo balu nu lakaani na matingo, batikuntiila ukufituka ifipeligwa ifi fikutugala kūmwanya.

¹¹ Looli na paapo abandumi balu nu bulagili na maka fijo ukufikinda ifipeligwa ifyo, poope batikufisitaaka nu kufituka nkyenyi mwa Kyala.

¹² Abamanyisi baa butangulu abo bikufituka ifi bakafimanya. Bafwene ni finyamaana ifi fikaja na mahala, ifi fikupaapigwa itolo ukuti fikoligwege nu kubooligwa! Bo luluelo Kyala ikwisa kubapyuta boope.

[†] 1:17-18 1:17-18 Mwanangu uNkundwe Bala ilisuu **UMwana gwa Kyala** ku Isyakulingaan. [‡] 1:17-18 1:17-18 Bala kalata gwa Matai 17:1-5; Maalika 9:2-7. [§] 1:19 1:19 Kipanda busiku Ulutondwa ulu lukulangala nulubunju fijo bo bukaali ukuya. Bala kalata gwa Imbalilo 24:17.

¹³ Kangi aabikuhombigwa ingubilo ku ngabilo isi bababombiile abandu abangi. Bikuhoboka ukubomba imbiibi pabwelu. Bikuhoboka ukubasyoba bo batuugeele pakulya pamopeene na numwe. Ku njila ijo bikubanyasya bo ulwa mababye mmwenda umwel.

¹⁴ Amaaso gaabo giiswile ubulogwe, ni finyonyo fyabo ifya kubomba imbiibi fitikumalika. Bikubasyoba abandu aboonywa ndwitiko. Biijuuilile ukaja bamang'anyi baa finyonyo fya kyuma. Baguniigwe na Kyala!

¹⁵ Bajilekile injila ingolofu, basobile nu kujikonga injila iji aajikongile Balaamu, umwana gwa Beoli. Umwene aaliiganile ukukabila mbusyobi,

¹⁶ looli alinkukemeliga kunongwa jaa butulanongwa bwake. Imbunda iji jitukujoba, jaajobile ngati mundu, ukusigila ukukonyofu bwa nkunguluka jula.*

¹⁷ Abandu abo balu bo inyyibuko iji amiisi guumile, ngati lubeefu ulu lukugutigwa nu mbelo. Kyala aababiikiile ubijo ubwa kuja mu ngiisi inywamu fijo.

¹⁸ Bikujoba inongwa isya matingo imbosya miino. Bikufibombela imbombo ifinyonyo fyabo ifya mibili, ukubategelela abandu aba bandile ukummwitika Kyala, aba balekile ukutuugala ku banda abatulanongwa.

¹⁹ Bikufinga ukubapa ubwabuke abandu abo, ngimba abeeene bo aba bikulongsigwa nu tundu utu tukutwala uloonangiko. Namanga umundu ntumwa gwa kandu kokoosa aka kikunndongosya.

²⁰ Linga balipo abo biitatwile mu mbiibi nya nkiisu ku njila jaa kummanya Ntwa nu Mpoki gwitu Jesu Kilisiti, linga bikukoligwa nu kalongsigwa kangi ni mbiibi isyo, po akajilo kaa banda abo aakukujaga kabiibi ukukinda kubwandilo.

²¹ Po ngali kanunu kamyabo linga bakaajimeenye siku injila ijo imbagisye nkyeni mwa Kyala. Na paapo baajimeenye, baalulekile ululagilo ulwikemo ulu baapeeliigwe.

²² Isi basibombe sikutuutangisa ubwanalooli bwa nya mbupingamu isi sikuti, "Fmbwa jikugagomokela amateesi gaake,"† ni singi isi sikuti, "Ingulabe iji joogile jikwibungulusya kangi mmatope!"

3

Jesu ikwisa kangi iisiku limo

¹ Bakundwe, eju jo kalata ugwa bubili ukubasimbila. Mwa baakalata abo babili, ngelile ukusilembusa inyyinogono inunu mmahala giinu, ku njila jaa kubakumbusa.

² Ngulonda mukumbuke amasya aga abakunguluka baa Kyala baajobile ijolo. Ngulonda mukumbuke ululagilo Iwa Ntwa uMpoki, ulu abatamigwa baake baabatwaliile.

³ Mukulondigwa taasi mumanye ukuti amasiku gaa kummaliikisyo aabikwisa abandu aba bikwila, aba bikukonga isi bikulonda abeene.

⁴ Aabikubabuulaga umwe ukuti, "Kilisiti aafingile ukuti ikwisa! Bule, liino ali kuugu? Inongwa isi syo silasila ukufuma leulo abiisukelu biitu baafwiliile. Sikuboneka bo muumo syajiliile ukufuma kubwandilo bwa kiusu!"

⁵ Abandu abo bikwipela ngati biuibwue ukuti Kyala aapelite umpaalanga ukufuma liijolo, nu kuti Kyala aaajobile iisyu itolo nu kufipela ifisis fyosa ukufuma mmiisi na ku njila jaa miisi.

⁶ Mmiisi ago ifisis fy a kabalilo kala fyaputyiigwe.

⁷ Kangi ku njila ijaa isya liliilyo, Kyala aabiikile umpaalanga ni kiisu, ifi filipo akabalilo aka, ukuti fipyutigwe nu mooto. Aafibiikile kunongwa jaa isiku lila ili ikwisa kubalonga abandu aba batikantiila umwene. Iisiku ilyo ikwisa kubapyuta loosa.

⁸ Looli bakundwe bangu ndwitiko, mulingiibwaga akandu aka kamo! Nkyeni mu Ntwa Kyala, likaleganapo iliisiku limo ni fyinja 1,000, kamyake fyosa kandu kamokeene.*

⁹ Abandu bamo bikwinogona ukuti Ntwa Kyala ikwisa kukaabilo ukusibomba isi aafingile, looli nalooli atikukaabilo. Umwene ikuaamiiilila kunongwa jiinu, akiigana ukuti jumo asobe, looli ikulonda abandu boosa bapinduke.

¹⁰ Iisiku lya Ntwa ilya kabalonga abandu aalikwisa nakalinga bo ulwa nhiji. Iisiku ilyo umpaalanga gukwisa kujonga nu kalunduma ukukulumba, utundu utu twapeliigwe kubwandilo tukwisa kudosigwa ku mootho, kyope ikiisu kikwisa kupyutigwa pamopeene nu tundu toosa utu tulimo umo.

* 2:16 2:15-16 Bala kalata gwa Imbalilo 22:4-35; 31:16. † 2:22 2:22 Bala kalata gwa Isya Mbupingamu 26:11.

* 3:8 3:8 Bala kalata gwa Isabuli 90:4.

¹¹ Kunongwa jaa kütì ikwisa kutoonanga ʉtandu toosa kù njila ijo, po bæle ʉmwe mukulondigwa ʉkuja bandu aba bali bæleebæle? Mukulondigwa ʉkutuugala mbwikemo nà kummwimika Kyala,

¹² kano mukasuubilä iisikü lila lya Kyala nà kasuuma ʉkütì liise mbimbibi. Iiisikü ilyo Kyala ikwisa kükosya ʉmpaalanga nà koonanga, kangi ikwisa kütwengula nà mooto ʉtandu toosa ʉtu tulipo.

¹³ Looli ʉswe tukguulila ʉmpaalanga ʉmpya ni kiisu ikipya bo muno aafingiile. Aabukajaga bæjo ʉbu bwiwile ʉbægolofu.

¹⁴ Po leelo bakundwe, bo mukuliguulila iisikü lila, mwijueulege ni ndumbula joosa, mujege beelu fijjo kisita kababye nakamo nkyeni mwa Kyala, nà kuja nà lутengaano.

¹⁵ Mukambækege ʉkütì ʉNtwa gwitü ikæumiilila ʉkütì muje ni njila jaa kükaba ʉbæpoki. Ulo mo muno ʉmwitiki mwiniitü Pauli ʉnkandwe aabasimbiile kù mahala, bo muno aapeelrigwe na Kyala.

¹⁶ Isyo syo isi ikæsijoba mwa baakalata baake boosa. Silimo simo mwa baakalata baake abo isi ngafu ʉkæsyagania. Amasyü ago, abakonyofu aba bakaja nà bwanalooli ndwitiko bikuganiongasya, bo muno bikubaniongakisyä Baakalata aBiikemo abangi. Ӯkæbomba bo ulo, bikwilondela ʉkæpyutigwa kwaboabee.

Amasyü agaa kumaliikisyä

¹⁷ Looli ʉmwe bakundwe, ʉlu musimeenye isyo. Po leelo mujege maaso, mulingasyobigwaga nà bæsyobi ʉbwa babomba mbiibi abo, mulingiisa kægwa nà kuleka ʉkwima mbwanalooli.

¹⁸ Looli mwendelelege ʉkukula mwi ipyana na mmahala agaa Ntwa gwitü nà Mpoki Jesu Kilisiti. Ӯbæsisya bæjege kæmyake, akabalilo aka na bwila na bwila! Ameni.

Kalata gwa kwanda ugwa Johani Isyakulongosya

Untamigwa Johani aasimbile kalata uju ku biitiki bambo aba aabaganile bo ulwa baanaake. Ikubapyelesya abiitiki ukwendelela ukwima kanunu ndwitiko kwa Kyala mwa Jesu Kilisiti, kangi ikubasoka ukusikaana imanyiso sya bamanyisi baa butungulu, aba baalimo nkipanga kya Kyala. Ikubakumbusya abiitiki ukuti umwene aali na Jesu, po ulo ameenye nalooli ukuti Jesu aali nu mbili ugwa mundu bo ulwitu, kangi aali Mwana gwa Kyala. Ikubasisimikisyu abiitiki ukuti, aabikujaga nu buumi bwa bwila na bwila, linga bikwendelela ukummitika Jesu. Ikubabuula ukuti abiitiki bikalondigwa bwila bannganege Kyala nu kuganana abeene.

Isi silimo mwa kalata uju

Jesu lyo isyu ilya buumi
Abiitiki bajege ndumuli, bajege bandu baa Kyala abaa kusuabiligwa
Abiitiki baana baa Kyala, bagananegu
Abiitiki bajege maaso na bamanyisi baa butungulu, bendelelege ukuja pamopeene na Kyala
Ukabatola abatulanongwa nu kuja nu buumi bwa bwila na bwila

Jesu lyo isyu ilya buumi

¹ Tukubalumbilila inongwa isya uju jo isyu ili lili nu buumi, uju aaliko ukufuma kabwandilo bwa kiius.* Uswe twalimpiliike nu kummbona na maaso giit, twankeetaga nu kumpalamasa ya na maboko giit.

² Ujo jo bwandilo bwa buumi aaboniike, uswe twalimmbwene. Liilino tukubasisimikisyu nu kubabuula inongwa isya ujo, uju ikutupapo ubuumi bwa bwila na bwila. Ujo aali kwa Taata Kyala, aaboniike kumyita.[†]

³ Tukubalumbilila inongwa isya ujo Jesu Kilisiti, uju twalimmbwene nu kumpilik, ukuti numwe muje pamopeene na nuuswe mbalilani si ubu tul nabo mwa Taata Kyala, nu Mwanaake[‡] ujo.

⁴ Tukubasimbila isi, ukuti tusekele fijio.

Ukwenda ndumuli lwa Kyala

⁵ Kangi iisyu ili twalipiliike kwa Jesu, ili tukubalumbilila umwe lyo ili. Kyala jo lumuli, apa alipo jikajapo ingisi najimo.

⁶ Linga gwesa jumo pakati pamyitu ikuti, "Ndi nu bulilanisi na Kyala," keno ikwendelela ukutuugala mu ngiisi, atikutuugala mbwanalooli, looli ikujoba isya butungala.

⁷ Looli linga tukutuugala ndumuli bo ulwa Kyala, po tukujaga baliilanisi, twe baabo batupa. Kangi ilopa lya Mwanaake Jesu Kilisiti likutwelusya ubutulanongwa bwitu boosa.

⁸ Linga tukuti uswe tukaja nu butulanongwa, tukwisyoba twibeene, kangi ubwanalooli bukajamo mmyitu.

⁹ Looli linga tukwilaata imbiibi syitu, Kyala ikutuhobokela nu kutwelusya ububiibi bwitu boosa, paapo umwene ngolofu kangi nsuubiligwa.

¹⁰ Linga tukuti takatula inongwa, tukummbiika Kyala ukuja ntangulu, kangi iisyu lyake likajamo mmyitu.

2

Jesu ikusuumila abantu kwa Taata Kyala

¹ Baanangu ndwitiko, ngubasimbila inongwa isi, ukuti mulingabombaga ubutulanongwa. Looli nalinga umundu abombole ubutulanongwa, tul nagwe ugwa kutusuumila kwa Taata Kyala, ujo jo Jesu Kilisiti, uNgolofu.

* **1:1 1:1** Bala kalata gwa Ubwandilo 1:1; Johani 1:1-3. † **1:2 1:2** Bala kalata gwa Johani 1:14. ‡ **1:3 1:3** **UMwanaake** Bala iisyu **UMwana gwa Kyala** ku Isyakulingaania.

² Jesu lyo ikemo lyा kubooligwa. Ku njila jaa ikemo iyo, aabusoosiisyemo ubutulanongwa bwitu, kangi aatufwenie na Kyala. Kangi bomma ubutulanongwa bwitu bwene, looli nu batulanongwa ubwa bandu boosa.

Hulagilo lwa Jesu ulwa kuganana

³ Linga tukasikonga indagilo sya Kyala, sikunangisya ukuti tammeenyne Kyala.

⁴ Umundu uju ikuti, "Nummeenyne Kyala," looli atikusikonga indagilo syake, ntungulu, ubwanalooli bokajamo mmyake.

⁵ Looli gwesa uju ikulikonga iisyu lyा Kyala, ujo annganile Kyala nalooli. Iji jo njila ijaa kumanya ukuti tuli mwa Kyala.

⁶ Umundu uju ikuti, "Ndi mwa Kyala," ikulondigwa ajeye na kajiilo bo aka aali nako Jesu.

⁷ Bakundwe, ululagilo ula ngubasimbila lakaia lypy, looli lo lulalala ulwa ijolo ula mwali nalo ukufuma mbwandilo bwa kummwitika Jesu.* Hulagilo elo ulwa ijolo lyo isyu ili mwapiliike.

⁸ Looli poope ululagilo ula ngubasimbila lypy. Ubwanalooli bwa isi ngusijoba, isya ululagilo ula, bukaboneka mwa Jesu Kilisiti na mmyinu, bukunangisya ukuti ingiisi jikasooka, ulamuli lwa nalooli lukwanda ukutumulikila.

⁹ Gwesa uju ikuti, "Ndi ndumuli," kuno ammbengile umwitiki nnine, akaali ali mu ngiisi.

¹⁰ Gwesa uju annganile umwitiki nnine, ujo ikwendelela ukuja ndumuli. Kakajamo nakamo nkati mmyake akaa kengngwikisa mbutulanongwa.

¹¹ Looli gwesa uju ammbengile umwitiki nnine jo ali mu ngiisi, ikwenda mu ngiisi, jo akamanya na kuno ikulabilo, paapo ingiisi jinkupikiile kumaaso.

¹² Nikubasimbila umwe mwe baanangu ndwitiko,
paapo ubutulanongwa bwinu muhobokeliigwe,
ku njila jaa ngamu jaa Jesu Kilisiti.

¹³ Nikubasimbila umwe baataata,
paapo mummeenyne Jesu Kilisiti,
uju aaliko ukufuma kubwandilo bwa kiisu.
Nikubasimbila umwe mwe balumyana na mwe balindwana,
paapo muntolile Seetano.

Nikubasimbila umwe mwe baanangu ndwitiko,
paapo mummeenyne Taata Kyala.

¹⁴ Nikubasimbila umwe baataata,
paapo mummeenyne Jesu Kilisiti,
uju aaliko ukufuma kubwandilo.
Nikubasimbila umwe mwe balumyana na mwe balindwana,
paapo muli na maka,
iisyu lyा Kyala lilimo mmyinu,
kangi muntolile Seetano.

Ukaja maaso na balugu baa Kilisiti

¹⁵ Po leelo mulingataganaga utandu utwa nkiisa muno utu bataganile aba bakamanya Kyala. Linga umundu atuganile utandu uto, akaja nu lagano kwa Kyala mu ndumbula jaake.

¹⁶ Ububiibi ubwa nkiisa bo ubu. Ukanonywa ifya mbili, ifinyonyo ifya maaso nu kwijumbika kumongwa jaa kuja ni kyuma. Fyosa ifyo fitikufuma kwa Taata Kyala, looli fikufuma nkiisu.

¹⁷ Ikiisa pamopeene ni finyonyo fyake ifibibi fikakinda. Looli uju ikabomba ubwigane bwa Kyala, ikakaba ubumi bwa bwila na bwila.

¹⁸ Baanangu, amasiku gaa kummaliikisyo gafikile! Mupiliike ukuti undagu gwa Kilisiti[†] ikwisa, na ulu abalugu bingi biisile. Po apa tusimanyiile ukuti tuli mmasiku gaa kummaliikisyo.

¹⁹ Abalugu abo baafumile kamyitu, looli ku bwanalooli bakaali pamopeene na nuuswe, paapo linga baali pamopeene na nuuswe ku bwanalooli, ngali basyele kamyitu. Looli baasookileko ukuti siboneke pabwelu ukuti boosa bakaali pamopeene na nuuswe.

²⁰ Pamopeene na isyo, umwe Jesu abapeele Mbepo gwake,[‡] ulu mwesa mubameenyne ubwanalooli.

* 2:7 2:7 Bala kalata gwa Johani 13:34. † 2:18 2:18 Undugu gwa Kilisiti Kokuti uju ikumpinga Kilisiti. ‡ 2:20

2:20 Abapeele Mbepo gwake Ubagiile ukuti Abapakile amafuta.

²¹ Nikubasimbila kalata uju, kükaja kokuti mukabumanya ubwanalooli, looli paapo mubumeeny. Kangi paapo umwe mumeeny ükuti ubutangulu boosa butikufuma mbwanalooli.

²² Umundu antangala jo jwani? Jo jela ikukaana ükuti Jesu jo Meesija.[§] Umundu bo ujo no ndugu gwa Kilisiti, ikunkaana Taata Kyala nu Mwanaake.

²³ Linga umundu ikunkaana uMwana, akaja pamopeene na Taata Kyala. Looli linga umundu ikummwitika uMwana, ali pamopeene na Taata Kyala.

²⁴ Looli umwe, amasya ago mwalyambiliile ükufuma kabwandilo bwa kummwitika Jesu, gendelegele ükaja mmyinu. Linga amasya ago gikwendelela ükaja mmyinu, po na nuumwe mukwendelelaga ükaja mMwana, na mwa Taata Kyala.

²⁵ Isyo syo isi aafingile uMwana kamyitu, ko kuja nu buumi bwa bwila na bwila.

²⁶ Nikubasimbila inongwa isi isya bandu aba bikulonda ükubasobesa umwe.

²⁷ Looli umwe, mwambiliile Mbepo Mwikemo, uju ali nkati mmyinu. Ujo jo uju ikubamanyisa syosa, imanyiso syake sya bwanalooli, sikaja sya butungulu. Kunongwa ijo sitikulondigwa ükuti umundu abamanyisy. * Bo muno Mbepo abamanyisy, mwendelelegele ükaja mwa Kilisiti.

Aabitiki baana baa Kyala

²⁸ Liilino baanangu, mwendelelegele ükaja pamopeene na Kilisiti, ükuti akabalilo akaa kwisa kangi, twise tujuge bakifu. Tungisa kwibiliila kunongwa jaa kuja ni soni pi isiku lyake ilya kwisa kwake.

²⁹ Mumeeny ükuti Kilisiti ngolofu. Kunongwa ijo mumanye ükuti kakati mundu uju ikubomba isya bugolofu, ujo jo mwana gwa Kyala.

3

¹ Namukeete muno Taata atuganiile fijio, mpaka tukujobigwa ükaja baanaake! Nalooli bo tuli. Abandu aba batikantiila Kyala bakattumanya, paapo bakamanya umwene.

² Bakandwe, liilino uswe tuli baana baa Kyala, looli sikamanyigwa muno aatukuijilaga. Looli tumeeny ükuti akabalilo kaa Kilisiti ükwisa kangi, tukwisa kuja bo umwene, paapo tukwisa kummbona muno ajiliile.

³ Kangi gwesa uju ikusubila bo ulo, ükuti ikwisa kuja bo umwene itolo, ijjeelasyege ükuti aje mwikemo, bo ulu Kilisiti juujo mwikemo.

⁴ Gwesa uju ikubomba ubutulanongwa, ikubomba bo ulwa jula umwila ndagilo, namanga ikubomba ubutulanongwa ko kwila indagilo.

⁵ Looli mumeeny ükuti Kilisiti aaliisile kükabusoosyamo ubutulanongwa bwitu. Kangi umwene atikubomba ubutulanongwa nabumo.

⁶ Gwesa uju ikwendelela ükaja mwa Kilisiti, atikwendelela ükwila indagilo syake. Joope uju ikwendelela ükwila indagilo syake, akammonamo Kilisiti, kangi akammany ükuti jo jwani.

⁷ Baanangu, mulingijitkaga ükuti umundu gwesa jula abasobesy. Umundu angolofu nkyeni mwa Kyala, ujo jo uju ikubomba isya bugolofu, bo ulu Kilisiti ngolofu.

⁸ Looli umundu uju ikubomba ubutulanongwa gwa Seetano, paapo Seetano ikwendelela ikubomba ubutulanongwa ükufuma kabwandilo bwa kiisu. Jo nongwa iji, uMwana gwa Kyala^{*} aaliisile pakiisu, ükasyonanga imbombo sya Seetano.

⁹ Gwesa uju mwana gwa Kyala atikwendelela ikubomba ubutulanongwa, paapo nkati mmyake Kyala aabiikile ubuumi bwake juujo. Akabagila ükwendelela ikubomba ubutulanongwa paapo umwene mwana gwa Kyala.

¹⁰ Looli umundu uju atikubomba inunu, pamo akanngana umwitiki nnine, ujo akaja mwana gwa Kyala. Mo muno tukakumanyila ükalegana ükwa baana baa Kyala na baa Seetano.

Ukuganana

¹¹ Indumi iji mwajipiliike ükufuma kabwandilo bwa kummwitika Jesu, jo iji jikuti tegananege.

¹² Talingajaga bo Kaini. Aali gwa Seetano! Aalinngogile unnuguna![†] Fiki aalinngogile? Paapo syosa isi aabombole unnuguna syali nunu. Umwene aabombole imbiibi.

¹³ Po mwe baamyitu ndwitiko, mulingaswigaga ükubengigwa na bandu aba batikantiila Kyala.

[§] 2:22 2:22 Meesija Bala ku Isyakulingaan. * 2:27 2:27 Bala kalata gwa Johani 14:26. * 3:8 3:8 uMwana gwa Kyala Bala ku Isyakulingaan. † 3:12 3:12 Bala kalata gwa Ubwandilo 4:1-8.

¹⁴ Ӯswe t̄abaganile abiiniit̄, fyobenee t̄umeenyē ukkanīt̄ tasookilemo mmaka gaa bafwe, twingile mb̄um̄i bwa bwila na bwila. Umundu uj̄ akaja n̄ lugano, asyele mmaka agaa bafwe.[‡]

¹⁵ Gwesa uj̄ ikummbenga umwitiki nnine, ngogi. Mumeenyē ukkanīt̄ akajako angogi uj̄ ali nabo ub̄um̄i bwa bwila na bwila nkati mmyake.

¹⁶ Ӯswe tulumeenyē ulugano muno lejiliile, paapo Kilisiti aabuningile ub̄um̄i bwake kanongwa j̄it̄. Na nuuswe bo lalalala tukulondigwa t̄ubuningegē ub̄um̄i bwita kānongwa ja biit̄ki biiniit̄.

¹⁷ Po gwesa unkabi gwa kyuma kya nkiisu, linga ikummbona umwitiki nnine aagiiwe fimo, looli akaja ni ndumbula ijaa kibabilisi, ikujobaga baleebale ukkanīt̄ ali nalo ulugano lwa Kyala?

¹⁸ Baanang, t̄ulingajobaga peene pa kanwa ukkanīt̄, looli t̄abaganegē nalooli k̄ njila jaa kababombela inunu.

¹⁹ Ӯkabagana abiiniit̄ bo ulo, t̄ubagile ukumanya kisita kwilaamwa, ukkanīt̄ tukubukonga ubwanalooli. Kangi indumbula syitu sikatengaana nkyeni mwa Kyala,

²⁰ nalinga tukulongigwa mu ndumbula, paapo t̄umeenyē ukkanīt̄ Kyala jo nkulumba ukusikinda indumbula syitu. Kangi umwene asimeenyē syosa.

²¹ Bakandwe, linga tutikulongigwa mu ndumbula syitu, po t̄ubagiile ukuja n̄ bafifu ubwa kusegelela nkyeni mwa Kyala.

²² Kangi tukwambilila ukufuma kumyake koosa aka tukunsuuma, paapo tukusitiila indagilo syake nu kabomba isi sinkyeliile.

²³ Uhulagilo lwake lo ulo, ukkanīt̄ t̄ujiit̄ike ingamu jaa Mwanaake Jesu Kilisiti, n̄ k̄ganana, bo muno aatulagiliile.

²⁴ Kangi gwesa uj̄ ikusitiila indagilo sya Kyala, ikwendelela ukuja mwa Kyala, joope Kyala ikwendelela ukuja mmundu uj̄. T̄umeenyē ukkanīt̄ Kyala ali nkati mmyitu. Baleebale? Paapo aatuppee Mbepo Mwikemo gwake.

4

Injila jaa k̄bamanya abamanyisi baa bwanalooli na baa batungulu

¹ Bakandwe, paapo abakunguluka bingi abaa batungulu baboniike pakiisu, mulingabiiit̄kaga abandu boosa aba bikati bali na Mbepo gwa Kyala, looli mubakeetege kanunu ukkanīt̄ abandu abo bikulongsigwa na Mbepo gwa Kyala pamo mma.

² Injila jaa kummanyā ukkanīt̄ umundu ikulongsigwa na Mbepo gwa Kyala jo iji. Gwesa uj̄ ikwitika n̄ kujoba ukkanīt̄ Jesu Kilisiti aaliisile alinkua n̄ mbili bo ugwa mundu, uj̄ jo uj̄ ikulongsigwa na Mbepo gwa Kyala.

³ Looli gwesa uj̄ atikammwitika Jesu bo ulo, atikulongsigwa na Mbepo gwa Kyala. Umundu uj̄ ikulongsigwa ni mbepo jaa ndug gwa Kilisiti. Umwe mupiliike ukkanīt̄ imbepo ijo jikwisa, na ulu jiisile pakiisu.

⁴ Looli baanang, umwe muli bandu baa Kyala, mubatolile abandu abo abaa batungulu, paapo Mbepo gwake uj̄ alimo nkati mmyinu, umwene ali na maka ukankinda Seetano, uj̄ ikubalongsosa abandu abaa pakiisu.

⁵ Abakunguluka abo abaa batungulu baa pakiisu, bikujoba isya pakiisu. Boope abandu abaa nkiisu bikubapilikisyā.

⁶ Looli uswe tuli bandu baa Kyala. Umundu uj̄ ammeenyē Kyala, ikutupilikisyā, looli umundu uj̄ akaja gwa Kyala, atikutupilikisyā.

Ku njila ijo tukukumanya ukulegana ukwa bandu abo bikulongsigwa na Mbepo gwa bwanalooli, na kuli bala bikulongsigwa ni mbepo ijaa batungulu.

Kyala abaganile abaanaake, po boope bagananege

⁷ Bakandwe, t̄ugananege, paapo ulugano lukufuma kwa Kyala. Umundu gwesa uj̄ abaganile abanine, jo mwana gwa Kyala, kangi jo ammeenyē Kyala.

⁸ Looli umundu uj̄ akabagana abanine, akammanyā Kyala, paapo ulugano lukufuma kwa Kyala.

⁹ Kyala j̄ejo aatunangiisye ulugano lwake k̄ njila jaa kuntuma umwanaake jumojwene ntiga nkiisu muno, ukkanīt̄ mo t̄ubwagile ub̄um̄i.

¹⁰ Uhulagano ulwa nalooli k̄ekaja kokuti tunnganile Kyala! Looli umwene jo uj̄ aatuganile uswe, mpaka aalintamile nu Mwanaake, aje ikemo lya k̄ebooligwa ukkanīt̄ abusoosyemo ubutulanongwa bwita n̄ kutufwania na Kyala.

¹¹ Bakandwe, linga Kyala aatuganile uswe bo ulu, tukulondigwa na nuuswe t̄ugananege.

12 Akajako umundu najumo uju ammbwenemo Kyala. Looli linga tukuganana, Kyala ikwendelela ukaja nkati mmyitu, nu lugano lwake lukwisa la nkati mmyitu.

13 Tameenyenekuti tukwendelela ukaja mwa Kyala, joope Kyala ikwendelela ukaja nkati mmyitu, paapo atapeele Mbepo gwake.

14 Uswe tasibwene, kangi tukubanangisya abangi, ukuti Taata Kyala aalintumile uMwanaaka pakiisu, ukuti aje Mpoki gwa bandu.

15 Umundu gresa uju ikwitika ukuti Jesu Mwana gwa Kyala, Kyala ikaja nkati mmyake, joope ikaja nkati mwa Kyala.

16 Lilino uswe tameenyenekuti Kyala atuganile.

Ulugano lukufuma kwa Kyala. Gwesa uju ikaja ndugano lwake, ikaja moope mwa Kyala juujo, na kangi Kyala ikwendelelaga ukaja nkati mmyake.

17 Jo nongwa iji, ulugano lwake Kyala lukwisa la nkati mmyitu, ukuti tugege bakifu pi isiku lya kulongigwa, paapo ubuumi bwitu nkiisu muno, bufwene bo muno Jesu aatuugaliile pakiisu.

18 Apa pali nu lugano pakaja nu lutende, looli ulugano ulwa nalooli lukulusoosya ulutende loosa, paapo ukulongigwa ko keno kukubapelela abandu ukaja nu lutende. Gwesa uju ali nu lutende, ulugano lwa Kyala lukiisula nkati mmyake.

19 Uswe tukuganana, paapo Kyala aatalile ukutaganile.

20 Linga juujo ikuti, "Nunnganile Kyala," keno ammbengile umwitiki nnine, ntungulu. Po gresa uju akanngana unnnine, uju ikummbona na maaso, abagiile baleebale ukunngana Kyala uju atikummbona?

21 Kyala atapeele ulalagilo ukuti gresa uju annganile Kyala, ikulondigwa ukuti annganege joope umwitiki nnine.*

5

Ukabutola ubutulanongwa bwa pakiisu

1 Gwesa uju ikwitika ukuti Jesu jo Meesija, ujo jo Mwana gwa Kyala. Gwesa uju annganile ubaapi, annganile nu mwana gwa mpaapi ujo.

2 Muno mo muno tukumanyilamo ukuti tubaganile abaana baa Kyala. Ku njila jaa kannanga Kyala, nu kusitila indagilo syake.

3 Po ukunngana Kyala ko kusitila indagilo syake, kangi indagilo syake sikaja sito,

4 paapo gresa uju jo mwana gwa Kyala, ikusitola isya pakiisu. Ulo mo muno tuisitolilie isya pakiisu, ku lwitiko lwitu.

5 Bule, jo jwani uju abagile ukusitola isya pakiisu? Mwene uju ikwitika ukuti Jesu Mwana gwa Kyala.

6 Umwana ujo jo Jesu Kilisiti, uju aaboniike apa, ukufuma akabalilo aka aalyosiigwe na miisi mpaka akabalilo aka ilopa lyake lyalyoniike. Looli akaalyosiigwe itolo, aalyonile ilopa lyake lyope. Joope Mbepo Mwikemo nkeeti, ikusisimikisyia ukuti isyo sya nalooli, paapo Mbepo Mwikemo jo bwanalooli.

7 Fyobeene bali batatu aba bikusisimikisyia inongwa sya Jesu.

8 Mbepo Mwikemo, amiisi gaa koosigwa, ni ilopa ilya kufwa kwake. Abo bali nu bukeeti ubu bukwitikana.

9 Linga tukubwitika ubukeeti bwa bandu, ubukeeti bwa Kyala bukulumba ukakindapo, paapo jo Kyala juujo uju ikusisimikisyia isya Mwanaake.

10 Umundu gresa uju ikummwitika uMwana gwa Kyala, ikabukola kanunu ubukeeti ubo ubwa Mwana nkati mmyake. Looli uju atikummwitika Kyala, ammbiikile Kyala ukuti ntungulu, paapo akabwitika ubukeeti ubu Kyala ikusisimikisyia isya Mwanaake.

11 Ubukeeti bo ubu, Kyala atapeele ubuumi bwa bwila na bwila, ubuumi ubo tukubwgila ku Mwanaake.

12 Umundu gresa uju ali pamopeene nu Mwana gwa Kyala, ali nabu ubuumi ubo. Looli uju akaja pamopeene nu Mwana gwa Kyala, akaja nu buumi ubo.

Ukaja nu buumi bwa bwila na bwila

13 Mbasimbile amasyu aga, mwe mujiitiike ingamu jaa Mwana gwa Kyala, ukuti mumanye ukuti muli nabu ubuumi bwa bwila na bwila.

14 Tali bakifu nkyeni mwa Kyala, paapo tameenyenekuti ikutupilika, linga tukansuuma fyosa fila ukufwana nu bwigane bwake.

15 Po tameenyenekuti ikutupi ifi tukansuuma fyosa fila, paapo ikutupilika bo tukansuuma.

* 4:21 4:21 Bala kalata gwa Maalika 12:30-31.

¹⁶ Būliko ubutulanongwa ubu butikummbiika umundu kabutali na Kyala bwila na bwila. Linga umundu ikummbona umwitiki nnine ikubomba ubutulanongwa bo ubo, ansuumilege kwa Kyala, po Kyala ikumpapo ubuumi. Sikuja bo ulo kuli aba bikubomba ubutulanongwa bo ubo. Looli buliko ubutulanongwa ubu bukummbiika umundu kabutali na Kyala bwila na bwila. Une ndikuti ansuumilege kwa Kyala kunongwa jaa butulanongwa ubo.

¹⁷ Ukuomba syosa sila isi sikabagisya nkyeni mwa Kyala, ko kubomba ubutulanongwa. Looli pamopeene na isyo, buliko ubutulanongwa ubu butikummbiika umundu kabutali na Kyala bwila na bwila.

¹⁸ Tumeenyē ukuti abaana baa Kyala batikwendelela ukubomba ubutulanongwa. Umwana gwa Kyala, Jesu Kilisiti, ikabalindilila. Seetano akabagila ukubabombela simo.

¹⁹ Tumeenyē ukuti uswe tuli baana baa Kyala, abangi boosa nkiisu bikulagiligwa na Seetano.

²⁰ Kangi tameenyē ukuti umwana gwa Kyala aaliisile, atupeele amahala, ukuti tammanye ejū jo Kyala gwa nalooli. Tuli mbwanalooli ubo paapo tuli mmwanaake Jesu Kilisiti. Ujo jo Kyala gwa nalooli, kangī jo būumi bwa bwila na bwila.

²¹ Baanangu, mujege maaso mulungiipuutaga ku tundu, paapo utundu akaja jo Kyala.

Kalata gwa bubili ugwa Johani Isyakulongosya

Untamigwa Johani aasimbile kalata uju umpimba ku kipanga kya Kyala. Kipanga iki ikukikoolela ingamu ijaa nkiikulu umwimikigwa. Mwa kalata uju ikubalagila abiitiki ukelatila ululagilo lwa Jesu ulu lukuti bagananege. Kangi ikubasoka ukuti basimanyege imanyisyo isya batungulu, ni manyisyo isya bwanalooli isya Jesu Kilisiti. Ndi syosa isi bikupilika babukonge ubwanalooli.

Uaponio

¹ Une ne nkuelu gwa kipanga kya Kyala, ngukusimbila gwe nkiikulu gwe nsunguligwa pamopeene na baanaako.* Mbaganile nalooli, ngaja niimwene ne mbaganile, looli boope abangi boosa aba bikwitika ubwanalooli boope babaganile.

² Tübaganile paapo uswe tåbumeenye ubwanalooli, ubwanalooli uba buli nkati mu ndumbula syitu na ubaaabukwendelelaga ukuja na nuuswe bwila na bwila.

Ubwanalooli na lugano

³ Taata Kyala nu Mwanaake Jesu Kilisiti, bikwisa kutubombela kwi ipyana, ka kibabilisi na ku lutengaano. Ifyo aafikujamo nkati mu ndumbula syitu, uswe twe tukubwitika ubwanalooli na twe taganeene.

⁴ Naahobwike fijo paapo naapiliike ukuti abaanaako bambo bali mbwanalooli bo muno Taata Kyala aatulagiliile.

⁵ Po leelo bakandwe, ngabapyelesya ukuti tugananege. Ndikubasimbila ululagilo ulupya, looli lo lelalala ulu twapeeliwigwe bo tukwanda ukwitika.

⁶ Linga tukuganana, tukunangisya ukuntilla Kyala mbuumi bwitu, paapo ukufuma kubwandilo bo tukwanda ukwitika, aatulagiile ukuti tugananege.

Ukuja maaso na basyobi

⁷ Ngujoba isi paapo baboniike abasyobi pakiish, aba batikwitika ukuti Jesu Kilisiti aaliisile aali nu mbili bo ugali bali nago abandu. Abandu aba bikujoba isyo, batikujoba ubwanalooli, kangi balugu baa Kilisiti.[†]

⁸ Mujege maaso na bandu abo ukuti Kyala abasaje fijo umwe, imbombo jiiu jilingisa kuja jaa itolo.

⁹ Umundu gwesa uju ikwinogona ukuti imanyisyo isi ali nasyo nunu ukukinda imanyisyo sya bwanalooli bwa Kilisiti, na uju atikusikola imanyisyo sya Kilisiti, ujo akaja pamopeene na Kyala. Looli gwesa uju ikwendelela ukusikola imanyisyo sya bwanalooli, ujo ali pamopeene na Taata Kyala nu Mwanaake.

¹⁰ Linga umundu ikwisa kamyinu atikumanyisya imanyisyo isyo isya bwanalooli bwa Kilisiti, mulingammwambililaga pamo ukampaala mu nyumba syinu.

¹¹ Kakati mundu uju ikummwambilila ali pamopeene nagwe mu mbiibi isi ikubomba.

Uaponio lwa kumaliikisyia

¹² Ndi na masyu mingi aga ngelonda ukubasimbila, looli ngiigana ukusimba isyo syosa nu bwino mwi ikalatasi. Looli ngusuba ukwisa kamyinu kakubajaatila ukuti twaganile pamaaso. Po aatukwisa kusekela fijo.

¹³ Abaana abaa ilumbu gwako unsunguligwa bikubaponia.[‡]

* **1:1 1:1** Gwe nkiikulu gwe nsunguligwa pamopeene na baanaako Johani ikumponia unkiikulu jumo unsunguligwa, looli ukujoba ukuti unkiikulu unsunguligwa njila ijingi ijaa kujoba ukuti abandu abaa nkipanga kya Kyala.

† **1:7 1:7** Abalugu baa Kilisiti Kokuti aba bikupinga imbombo jaa Kilisiti. ‡ **1:13 1:13** Abaana abaa ilumbu gwako unsunguligwa bikubaponia Kokuti abandu abaa nkipanga kya Kyala ikya Johani bikubaponia abandu aba ikubasimbila.

Kalata gwa butatu ugwa Johani Isyakulongosya

Untumigwa Johani aasimbile kalata uju ampimba, ka ndongosi jumo ugwa biitiki, ingamu jaake Gajo. Mwa kalata uju Johani ikantuufya Gajo, paapo aabambililie kanunu ababombeli bamo aba baatumiigwe nkipanga kya Kyala kyake. Ikampyelesya Gajo ukukonga akajiilo akaa biitiki aba bikubomba inunu. Kangi ikummbuula ukuti somma ukubakonga aba bikubomba imbiibi, na bala bikwibiika ukuja biimikigwa mfipanga fya Kyala.

Hlaponio

¹ Une ne nkuelu gwa kipanga kya Kyala, ngukusimbila ugwe Gajo, gwe nguganile mbwanalooli.

² Gwe nkundwe gwangu, ngukusumila ukuti gwendelegele kanunu ndi syosa isya mbuumi bwako, bo ulu ngukubona kwendelela kanunu ukuja pamopeene na Kyala.

³ Naahobwike fijo bo bafikile abiitiki bamo ukufuma uko, aba baaliimbuulile ukuti ugwe kwendelela ukubwitika ubwanalooli, nu kuja mbwanalooli.

⁴ Sikajako isingi isi sikuhobosya fijo ukukinda isi ngupilika ukuti abaanang u ndwitiko bikwendelela ukuja mbwanalooli.

Hbugolofu bwa Gajo

⁵ Gwe nkandwe gwangu, ugwe uli nsuubiligwa kuli sila kubabombela abiitiki biiniitu, na paapo baheesy kamyako.*

⁶ Bakibuulile ikipanga kya Kyala ikyo kuno ulugano lwako. Ngukusuma, gwendelegele ukubatuula abaheesya abo kanunu, bo ulu Kyala iiganile, bendelelege ukwenda injila.

⁷ Abiiniitu abo, baalyandile ukwenda injila jaa kummbombela uNtwa Jesu, kisita kwambilila fimo ifya kabatua ukuufuma ku bandu abapanja.

⁸ Kunongwa ijo uswe tukulondigwa ukuti tubambilile abandu bo abo, ukuti tubombege pamopeene nabo imbombo ijaa kufumusya isya bwanalooli bwa Kyala.

Ndyotilefi na Ndemetilio

⁹ Naakisimbiile kalata ikipanga kya Kyala ikyo kamyinu, looli umundu jumo ingamu jaake Ndyotilefi atikusipaasya isi nsimbile, paapo ikwibiika nkyeni ngati nkulumba gwabo.

¹⁰ Kunongwa ijo bo niisile uko ngwisa kusibiika pabwelu syosa isi ikubomba, kokuti iheeho nu butangulu ubu ikututangulupila. Sikaja syene isyo itolo, looli umwene ikukaana ukubambilila na biitiki biiniitu aba bikwisa kubakaga nkipanga kya Kyala.

¹¹ Nkundwe gwangu, usikongege inunu, ulingasikongaga imbiibi. Gwesa uju ikubomba inunu, ujo jo mundu gwa Kyala. Looli umundu gwesa uju ikubomba, ujo akasyagania ukuti Kyala jo jwani.

¹² Umunda jumo ingamu jaake Ndemetilio, abandu bingi bikunnjoba ukuti mundu nnunu, kangi imbombo syake isya bwanalooli sikunangisya ukuti ngolofu. Na nuuswe tukusisisimikisyia ukuti mundu ngolofu, na nungwe umeenye ukuti ukusisisimikisyia kwitu kwa nalooli.

Hlaponio lwa kumaliikisyia

¹³ Ndi na masyu mingi aga ngulonda ukukusimbila, looli ngiigana ukusimba isyo syosa nu bwino mwii ikalatasi.

¹⁴ Ngusuuwila ukwisa kamyako kukujaatila ukuti tujobege bo twaganiile.

¹⁵ Ulutengaano lujege na nungwe. Abamanyaani biitu abaa kuno bikukponia. Na nungwe utaponekesye abamanyaani biitu boosa, jumoojumo.

* ^{1:5 1:5} ABajuuta bambililaga beene abamanyaani na bakamu baabo ukuja baheesy. Looli Gajo ambililaga abandu boosa kisita kusala.

Kalata gwa Juuta **Isyakulongosya**

Kalata үјү үmpimba aasimbiiqwe na Juuta, үјү aali jumo mbaamyabo baa Jesu. Aabasimbiile kalata үјү abiitiki bamoo, aba baataamigwaga fijo ni manyisyo isya bamanyisi baa batungulu. Abamanyisi abo bandulaga imanyisyo isya ipyana ly a Kyala, nu kubasofya abiitiki ukutuugala nkajilo akabiibi. Juuta aasimbile ififwanikisyo fingi ukufuma nDwitikano uLukuu, ukubakasya abiitiki ukuumiilila mbwanalooli bwa Kyala na mu Ndumi iNunu ijaa Jesu Kilisiti, ijii baajipiliike ukufuma ku batumigwa baa Jesu.

Haponio

¹ Kalata үјү afumile kumyangu une Juuta, ne mbombeli gwa Jesu Kilisiti, ne gwamyabo gwa Jaakobo. Ngubasimbiila umwe mwesa mwe musunguliigwe na Taata Kyala, mukutuugala ndugano lwake, mukulindililiga kanunu mpaka bo ikwisa Jesu Kilisiti.

² Kyala abongelepo ulupaakisyo, ulutengaano nu lugano ku bwingi.

Ukujilwila iNdumi iNunu

³ Bakundwe bangu ndwitiko, naalijuuilile fijo ukuti mbasimbile isya bapoki ubu bukutubuika twesa mbuulilanisi. Looli naagile ukuti ngulondigwa ukubasimbiila kalata үјү, ugwa kubapyelesya iiyu limolyene ili. Mujilwilege iNdumi iNunu iji mwajambiliile ukufuma kwa Kyala kamokeene, umwe na banda baake boosa! Mujilwilege!

⁴ Nikubasimbiila kalata үјү paapo abandu bamo biijingiise kubatiitü, nu kwijongaania na numwe. Abandu abo batikuntiila Kyala, bikwinogona ukuti biitikisiigwe ukulogwa paapo bambiliile uluhobokelo ukufuma kwa Kyala. Ulo bankaanile Jesu Kilisiti uNdongosi uNkulumba, uNtwa gwita. Looli ukufuma lijolo sisimbiigwe ukuti Kyala ikwisa kabalonga künongwa jaa mbiibi isyo.

Ififwanikisyo fingi ifya kulongigwa

⁵ Ngulonda ukubakumbusya, na paapo musimeenyne kanunu isi syosa. UNtwa aabapokile mbuulanongwa aBanyaasilaili ukufuma mu ngubilo syabo nkiis kya Misili, looli piitaasiaabapuyutile abandu baake aba baakanile ukummwitika.*

⁶ Mukumbukege boope abandumi bala, aba uNtwa abapinyile mu ngisi ni minyololo gya bwila na bwila. Kangi aba uNtwa ikabatiima ukuti balongigwe iisiku ilya kummaliikisyo, paapo baabwilile ukulumba bwabo, nu kubuleka ubujo bwabo.

⁷ Kangi mubakumbukege abandu abaa ntwaja utwa mu Sotoma na Gomola, na bala abaa ntwaja utupalamani. Kyala aabapeele ulufundo abenekaaja abaa ntwaja tula ulwa kakovisgwa mmooto ugwa bwila na bwila, paapo baalogwaga, nu konyonywa ukulogwa ni mibili igi gikaja gya bandu. Ulufundo lwapo lukubasoka abandu boosa.[†]

⁸ Na ulu abandu aba bikwijingsya kumyinu bafwene nabo. Bikwijumbika ukuti bambiliile indagilo ukufuma kwa Kyala. Ulo bikuginyasya imibili gyabo, bikubakaana ukulumba ubwa Kyala nu kufituka ifipeligwa ifi fikutuugala kumwanya.

⁹ Looli joope Mikaili ugwandumi uNkulumba bo ikujobesania nu kukaanikana na Seetano, isya kwege umfimba gwa Moose, akaagelilepo ukunsitaaka Seetano künongwa jaa maheelu gaake. Looli aajobile aatile, "UNtwa Kyala juejo akukemele!"‡

¹⁰ Looli abandu aba bikufituka fyosa ifi bakafimanya. Akabalilo aka bikusibomba isyo kisita mahala, bo ulwa finyamaana ifi fikaja na mahala, aabikuputigwa na Kyala.

¹¹ Ahüli! Bajikongile injila jaa Kaini ijaa kabomba imbiibi.§ Bakongile akajilo kaa Balaamu, үјү aabasyobile abandu künongwa jaa ndalama.* Aabikuputigwa paapo ukusambuka bo ulwa Koola, үјү aaputyiigwe künongwa jaa kusambuka.†

¹² Abandu aba boonangi bo mubungeene pakwipuuta pamopeene nu kumenya ikisyesyse ndugano. Bikulya itolo kisita soni. Abeene bali bo abatimi abo bikwipaasya beene itolo. Kangi ngati mabingo aga gikagutigwa nu mbelo kisita kwtwala ni sajo sya fula.‡ Kangi ngati mipiki igi gikaja ni seke akabalilo kaa ntondolo, ginyukuliigwe gyosa gyümile. ¹³ Imbombo syabo isya soni, sili bo untotoofula ugwa majiga amakali aga

* **1:5 1:5** Bala kalata gwa Imbalilo 14:26-35; 26:64-65. † **1:7 1:7** Bala kalata gwa Ubwandilo 19:1-24. ‡ **1:9 1:9** Bala kalata gwa Sakalija 3:2. § **1:11 1:11** Bala kalata gwa Ubwandilo 4:1-16. * **1:11 1:11** Bala kalata gwa Imbalilo 22:4-35; 31:16. † **1:11 1:11** Bala kalata gwa Imbalilo 16:1-35. ‡ **1:12 1:12** Bala kalata gwa Isya Mbupingamu 25:14.

gikumalikila kumbali kwa sambi. Sifwene bo indondwa isi sikabagila ukututuula. Kyala ababiikiile ubujo ubwa mu ngiisi inywamu bwila na bwila.

¹⁴ Enoki, umwisakulu ugwa bahaano na bibili ukufuma kwa Atamu,[§] aajobile ubukunguluka ubwa bandu aba, aatile, "Keeta, uNtwa ikwisa pamopeene na bandumi baake abiikemo abingi fijo,

¹⁵ ukuti abalone boosa, fijo ukubafunda aba bakantiilaga Kyala. Ikwisa kabalonga kuanongwa jaa mbombo syabo syosa isi babombile kisita kantiila Kyala, pamopeene na masyu goosa amabibi agaa kummwilaamwa paapo bakantiilaga."*

¹⁶ Abandu aba bikwibuneesa nu kwililiisy, bikufikonga ifinyonyo fyabo ifibiibi. Bikwituufya fijo nu kabatuufya fijo bambo, ukuti bakabemo.

Ubukunguluka bwa batumigwa

¹⁷ Looli umwe bakundwe, mukumbukege isi baajobile abatumigwa[†] baa Ntwa gwitu Jesu Kilisiti.

¹⁸ Baatile, "Amasiku gaa kummaliikisyo aabikwisa abandu abaa kwila, aba bikukonga ifinyonyo fyabo ifibiibi."

¹⁹ Abandu aba bikubatikania. Bakaja na Mbepo gwa Kyala, looli indumbula syabo sikusyala pakisua apa.

Ukubatuula aboonywa

²⁰ Looli umwe bakundwe, mwimege kanunu ndwitiko lwinu, ulu lwikemo fijo, kangi musuumenge ku maka agaa Mbepo Mwikemo.

²¹ Mwendelelege ukwambiliila ultegano ulu lukufuma kwa Kyala, bo mukunnguulila uNtwa gwitu Jesu Kilisiti. Abapaakisye uteki mwambilile ubuumi bwa bwila na bwila.

²² Mubapaakisye abangi aba bikwilaamwa,

²³ bambo mubapokege ku njila jaa kubanyakaa mmooto, bambo mubapaakisyege. Looli mwikeetuge, mugukalalilege nalinga mwenda ugugubiikiigwe amababye ni mbombo imbiibi.

Ulwipuuto ulwa nduuufyo

²⁴ Kyala jo uja ali na maka agaa kubalindilila ukuti mulingesoba, looli ikubatwala umwe nkyeni mbasisya bwake ubukulumba, pamopeene nu lusekelo ulukulumba, kangi kisita mababye gogoosa agaa bubiibi.

²⁵ Umwene jo Kyala mwene, uMpoki gwitu. Ubasisya, ubukulumba, amaka, ubulagili bali nu mwene, ku njila jaa Jesu Kilisiti uNtwa gwitu, ukufuma liijolo, na ulu, na bwila na bwila. Ameni.

§ 1:14 1:14 Bala kalata gwa Ubwandilo 5:21-24. baasimbiigwe na Bajuuta, bakajamo mu Bibilia.

* 1:15 1:15 Ubujobi ubu bafumile mwa baakalata bambo aba † 1:17 1:17 **Abatumigwa** Bala ku Isyakulingaania.

Ubasetuli ubwa Jesu Kilisiti kwa Johani Isyakulongosya

Kalata uju aasimbiigwe nu ntumigwa Johani. Aasimbile ukubatuala abiitiki abaa mfipanga fya Kyala fihaano na fibili ifi aafyimililaga. Ulutuulo ulwa 2-3 aakisimbiile küküti kipanga kya Kyala kalata. Ikubasoka ukuti bapinduke mbütulanongwa bwabo. Kangi ikubakasya ababombeli baa Kyala ukuti bajenge mbugolofu nalinga bali mu ngubilo. Ukwandila ulutuulo ulwa 4 mpaka kubumaliikisyo ubwa kalata uju, Johani ikupanga isya fisetuka ifya maka agaa Kyala, nu büsisa bwake ubu aabubwene. Mfisetuka ifyo Kyala ikusetaula ingalisi syake ku bandu ababibibi boosa abaa pakius, ikünangisya muno Kilisiti ikwisa kubatola ubabibibi, kangi ikwisa kubalonga abandu boosa aba bikubukaana ubwanalooli bwake. Kyala ikwisa kükipyuta ikiisu nu kapela ikiisu ikiptya. Po nkiisu ikyo abandu boosa aba bikummwitika Kyala bikwisa kutuugalaga nagwe pamopeene bwila na bwila.

Isi silimo mwa kalata uju

Ubwandilo ubwa isya mbusetuka isi aasibwene
Baakalata bahaano na babilu ku fipanga fya Kyala fihaano na fibili
Isya mbusetuka ubwa Kyala na Kang'ossi
Ifikolekelo fihaano na fibili
Ingangabwite ihaano na ibili
Isya bwite ubwa pakius kyosa na kumwanya
Inyangabya ihaano na ibili isya batolwe
Ubalongi ku nküküla undogwe ugwa mu Babeli, iinyamaana, unkunguluka ugwa butungulu na
Ubalongi ubwa kummaliiikisyo, nu tubalilo utupyá

Amasyu agaa kwandila

¹ Ubu bo buisetuli ubwa Jesu Kilisiti. Kyala aalimpeele ukuti abasetulile ababombeli baake isi Kyala atumwile ukuti aasikubombigwa kisita kukaabila. Jesu aalintumile ugwandumi gwake ukunsetulila Johani umbombeli gwake, syosa isyo.

² Po na niine Johani ndi nkeeti ugwa bwanalooli, gwa syosa isi ngusimba mwa kalata uju, isi lyo isyu lya Kyala ni Ndumí jaa Jesu Kilisiti.

³ Asajiigwe uju ikubabalila abangi amasyu agaa bükunguluka ubu busimbiigwe muno. Kangi basajiigwe aba bikugapilikisyu nu kugakola, paapo akabalilo akaa kaboneka isyo kali kifuki.

Johani ikufiponia ifipanga fya Kyala fihaano na fibili

⁴ Kalata uju afumile kumyangu une Johani. Ngubasimbila umwe mwe baa mfipanga fya Kyala fihaano na fibili ifya nkiisu kya Asija. Iliipyana nu lutengaano ukufuma kwa Kyala fijeve na numwe, uju aalipo, uju alipo, uju aikwisa. Kangi iliipyana nu lutengaano fijeve na numwe ukufuma ku Mbepo ihaano na ibili,^{*} isi sili nkyeni nkikota kyake ikyu batwa,

⁵ kangí ukufuma kwa Jesu Kilisiti. Umwene jo nkeeti gwa bwanalooli, paapo aali gwa kwanda ukasyuka ukufuma mbafwe, kangi jo Malafyale gwa banyafyale boosa pakius apa.

Jesu Kilisiti jo uju atuganile, kangi illopa lyake litwabwile ukufuma mmaka agaa butulanongwa bwitu.⁶ Umwene jo uju atubuikile ukuti tujenge banyafyale pamopeene nagwe, kangi tujenge bapuuti, tummbombelege Kyala, uju jo Gwise.[†] Ubüsisa na maka fili nu mwene, bwila na bwila! Amen!

⁷ Namukeete! Aikwisa na mabingol[‡]
Abandu boosa bikwisa kummbona,
boope aba baalinndasile,[§]

* ^{1:4 1:4} Mbepo ihaano na ibili Iji jo njila jimo jaa kunnjoba Mbepo Mwikemo. Ihaano na ibili jikünangisya muno ajiliile Kyala. Kokuti Mbepo Mwikemo ali na maka goosa bo ulwa Taata Kyala uju ali na maka goosa. † ^{1:6 1:6} Bala kalata gwa Ubusooka 19:6. ‡ ^{1:7 1:7} Bala kalata gwa Ndaanieli 7:13. § ^{1:7 1:7} Bala kalata gwa Sakalija 12:10.

na bandu baa mfiis u fyoza bikwisa kula,
nu kwililiisa kunongwa jaake.

Nalooli! Ameni.

⁸ Une Ntwa Kyala ikuti, "Une jo une ngwanda, kangi jo une ngumaliikisy." Une jo uju alipo, kangi alipo, kangi aikwisa. Une ne Gwa maka goosa."

Kilisiti ikwisetula kwa Johani

⁹ Une ne Johani, ndi gwamyinu ndwitiko, kangi ndi pamopeene na numwe ukunkonga Jesu Kilisiti mBunyaafyale bwake, mu ngubilo nu kuumiilila ndwitiko. Naapinyiigwe mu nnyololo ndusango lamo ulu bikuti Patimo, kunongwa jaa kulumibilila iisyu lyu Kyala, nu kabukola ubwanalooli ubwa Jesu.

¹⁰ Mbepo Mwikemo aaliisuluki pi isiku lyu Ntwa, ndinkupilika iisyu iinywamu bo iya ngangabwite kanyuma kumyangi.

¹¹ Iisyu ilyo lalinkuumbula lalinkuti, "Syosa isi kusibona, usimbe mwa kalata, untwale kalata ku fipanga fya Kyala fihaano na fibili, ifya ntawa utwa mu Efesi, Similina, Peligamo, Tyatila, Saliti, Filatelifija na mu Laotikija."

¹² Po ndinkusanuka ukuti nummbone uju ikujoba na niine. Bo nsanwike ndinkufibona ifikolela nyaale ifya sahabu fihaano na fibili. ¹³ Pakati pa fikolela nyaale ndinkummbona jumo aali bo ulwa Nnyamundu, [†] aafwele unselekesye untali nu kwipinya umpango ugwa sahabu pa kipambaga.

¹⁴ Kuntu aali ni nywili inyeelu bo ulwa masapa, kangi bo ulwa ngaala. Amaaso gaake gaalangalaga bo ulwa mooto.

¹⁵ Amalundi gaake gaalangalaga bo ulwa kibungu ikya ntengo fijo, iki bakyelwisyen kigemo ikya mootho, kangi iisyu lyake lyali bo ulwa miisi amingi aga gikusuluka pa mbuguo.

¹⁶ Kangi nkiboko kyake ikiiliilo aali ni ndondwa ihaano na ibili, nu laubo uluugi koosakoosa, lwasookaga ukufuma nkanwa mmyake. Kamaaso aalangalaga bo ulwa isuba ili libalile fijo.

¹⁷ Bo nummbene ndinkugwila mmalundi gaake bo ulwa mundu uju afwile. Looli alinkungola ni kiboko kyake ikiiliilo alinkuti, "Ulingatiilaga! Une ndi gwa kwanda, kangi ndi gwa kummaliikisy.

¹⁸ Jo une ne muumi. Naafwile, looli keeta! Une ndi muumi bwila na bwila. Kangi ndi nafyo ifiigulilo ifya bufwe ni fya ku busyaka.

¹⁹ "Po ulu, usimbe syosa isi usibwene, isi silipo ulu, na isi aasikwisa.

²⁰ Usibwene indondwa ihaano na ibili nkiboko kyang ukiiliilo, kangi usibwene ifikolela nyaale ifya sahabu fihaano na fibili. Utandu ato twa mbatiit, looli kokuti, indondwa isyo bo bandumi abaa fipanga fya Kyala fila fihaano na fibili, kangi ifikolela nyaale fyo fipanga fya Kyala fila fihaano na fibili."

2

Kalata gwa Jesu ku kipanga kya Kyala ikya mu Efesi

¹ "Ku gwandumi ugwa kipanga kya Kyala ikya mu Efesi, unsimbile uti:

Amasya aga gikufuma kwa Jesu, uju akolile indondwa ihaano na ibili nkiboko kyake, na uju ikwenda pakati pa fikolela nyaale ifya sahabu fihaano na fibili, ikuti:

² Nsimeenye imbombo syinu, nu kuti mwijuwulile fijo, nu kuti muumiiliile mu ngubilo. Kangi mmeenye ukuti mutikupilikisana na babomba mbiibi, kangi mubagelile aba bikwijoba ukuti batumigwa* baa Kyala, looli mma. Musyageenie ukuti baa batangulu.

³ Kangi muumiiliile mu ngubilo akabalilo akatali kisita kuktala, kunongwa jaa ngamu jangu.

⁴ Looli ndi nalyo iisyu limo na numwe. Mululekile ulugano ulu mwali nalo kabwandilo.

⁵ Po namupakumbake apa mwalipo bo mukaali ukugwa. Mupinduke, mubombege imbombo isi mwabombaga kabwandilo. Looli linga aamutikusibomba isyo, linga mutikupinduka, angwisa kamyinu nu kakisoozapo ikikolela nyaale pabujo bwake.

* **1:8 1:8** Une jo une ngwanda, kangi jo une ngumaliikisy NKigiliki bikuti Alifa na Omega, iyo isyu ilya kwanda ni lyu bumaliikisyu mu alifabeti ijaa njobelio ijaa Kigiliki. [†] **1:13 1:13** Ndinkummbona jumo aali bo ulwa Nnyamundu Kokuti Ndinkummbona jumo uju aabonekaga bo ulwa mundu. Kangi aali jo Nnyamundu uju ikujobigwa mwa kalata gwa Ndaanieli 7:13. Bala iisyu **Nnyamundu** ku Isyakulingaanria. * **2:2 2:2** Abatumigwa Bala ku Isyakulingaanria.

6 Looli kalipo kamo aka mubombile kanunu. Musibengile isi bikabomba aBanikolaiti,[†] isi na niine nsibengile.

7 Uju ali ni mbulukutu, jo apilikege isi Mbepo Mwikemo ikufibuala ifipanga fya Kyala. Uju ikasitola ingelo angumpapo iseke isya mpiki ugwa gukupa ubuumi, ugwa gulkiko kumwanya, mu ngunda gwa Kyala.”[‡]

Kalata gwa Jesu ku kipanga kya Kyala ikya mu Similina

8 “Ku gwandumi ugwa kipanga kya Kyala ikya mu Similina, unsimbile uti:

Amasyu aga gikufuma kwa Jesu, uju jo gwa kwanda kangi gwa kummaliikisyo, uju aafwile kangi aasyakile, ikuti:[§]

9 Mmeenyen unction mukabile ingubilo fijo nu katì muli balondo. Looli nalooli umwe muli bakabi. Kangi ngameenyen amaheelu aga bikubatuka umwe, aba bikwijoba ukuti bandu baa Kyala,* looli bakaja bo ulo, abeene bandu baa Seetano.

10 Mulingatiilaga ingubilo isi aasikebaaga. Pilikisy! Seetano aikubapinya abiiniinu bamu mu nnyololo ukuti abagele, po aamukukaba ingubilo amasiku kalongo. Mujege bagolofu nalinga ko kufwa, po une ngwisa kubapapo ubuumi, ukuja ngiga jiiuu ijaa batoli.

11 Uju ali ni mbulukutu, jo apilikege isi Mbepo Mwikemo ikufibuala ifipanga fya Kyala. Uju ikasitola ingelo atiisakufwa ubufwe ubwa bubili.”[†]

Kalata gwa Jesu ku kipanga kya Kyala ikya mu Peligamo

12 “Ku gwandumi ugwa kipanga kya Kyala ikya mu Peligamo, unsimbile uti:

Uju ali nu laabo uluugi koosakoosa ikuti:[‡]

13 Mpameenyen apa mukutuugala, po pa kikota ikya butwa ubwa Seetano. Looli poope mujikolile ingamu janga, kangi mukaleka ukuyuyitiika, na nkabalilo akaa nkeeti gwanga, un golofu Antipa. Jula jo uju baalinngogile uko kumyinu, pabujo ubu Seetano ikutuugala.

14 Looli ndi nasyo simo na numwe. Bamo pakati paminyu bikukonga imanyisyo sya Balaamu. Jula jo uju aalimmanyisyen Balaki ukubasobesya aBanyakasilaili, ukuti balyege inyama isi sisoosigwe ku figemo ifya fifwani, kangi baalogwaga.[§]

15 Po bo ulwa bala, bamo pakati paminyu bikusikonga imanyisyo isya Banikolaiti.

16 Looli ula, pinduka! Linga mutikapinduka, ngwisa kumyinu nakalinga, nu kulwa nabo abandu bala ku luubo ulu lukufuma nkanwa mymyang.

17 Uju ali ni mbalukutu, jo apilikege isi Mbepo Mwikemo ikufibuala ifipanga fya Kyala. Uju ikasitola ingelo angwisa kumpapo imana* iji jifisiigwe. Kangi angwisa kumpapo iibwe ilyelu ili lisimbiigwe ingamu imbya iji najamo akajimanya. Umundu uju ikwisa kwambilila iibwe ilyo, mwene jo ikwisa kujimanya ingamu jila.”

Kalata gwa Jesu ku kipanga kya Kyala ikya mu Tyatila

18 “Ku gwandumi ugwa kipanga kya Kyala ikya mu Tyatila, unsimbile uti:

UMwana gwa Kyala,[†] uju amaaso gaake gikulangala bo ulwa mootho, kangi amalandi gaake gali bo ikibangu ikya ntengo fijo,[‡] ikuti:

19 Nsimeenyen imbombo syinu nu lugano lwinu, kangi muunyitiika, muumbombiile, muumiliile mu ngubilo. Nalooli imbombo syinu liilino nunu ukusinkinda isya ijolo.

20 Looli ndi nalyo iisyu limo na numwe. Mummwambiliile unkiikulu jula Jesebeli,[§] uju ikwijoba ukuti nkunguluka. Looli ikubamanyisa ababombeli bangu nu kabasobesya, ukuti balogwege nu kalya inyama isi sisoosigwe ku figemo ifya fifwani.

21 Numpeeble akabalilo akaa kumpinduka, looli akiigana ukubuleka ubulogwe bwake.

22 Pilikisy! Angansopela ububine. Kangi aba bikulogwa nagwe angabapa ingubilo, linga batikupinduka ku mbiibi syabo isi babombile nagwe.

[†] 2:6 2:6 ABanikolaiti baali Bakilisiti aba bendelelaga ukusibomba inyihoo simo isya bandu abe bakaja Bakilisiti.

[‡] 2:7 2:7 Bala kalata gwa Ubwandilo 2:9. § 2:8 2:8 Bala kalata gwa Ubusetuli 1:17, 18. * 2:9 2:9 Abando baa Kyala NKigiliki bikuti ABajiuuta. † 2:11 2:11 Ubufwe ubwa bubili Kokutti Ubufwe ubu bwukwendelela bwila na bwila. Bala kalata gwa Ubusetuli 20:14. ‡ 2:12 2:12 Bala kalata gwa Ubusetuli 1:16. § 2:14 2:14 Bala kalata gwa Imbalilo 22:4-35; 31:16. * 2:17 2:17 Imana fyali findu ifi aBanyakasilaili baaliile bo bali ndungalangala. Bala kalata gwa UKusooka 16. † 2:18 2:18 UMwana gwa Kyala Bala ku Isyakulingaania. ‡ 2:18 2:18 Bala kalata gwa Ubusetuli 1:14-15. § 2:20 2:20 Bala kalata gwa 1 Abanyakafyale 16:29-31; 18:4; 2 Abanyakafyale 9:22.

²³ Kangi angubagoga boosa aba bikunkonga, po ifipanga fya Kyala fyosa aafikumanya ukuti jo une ne nsimeenyen inyinogono ni ndumbula sya bandu. Une ngwisa kubahomba mwesa ukukongana na isi mwasibombaga.

²⁴ Looli ndi nasyo isya kubabuula, umwe mwe muli mu Tyatila, mwe mukasikonga imanyisyo sya Jesebeli, kangi mwe mukaa siitiike isyo isi bamo bikuti nongwa sya mbatiita isya Seetano. Po kumyinu nikubabuula nikuti, ndikubatwika ikitwalo kangi.

²⁵ Looli mukolo fijo aka muli nako, mpaka pakabalilo aka angwisa.

²⁶ Uju ikusitola ingelo nu kwendelela ukubukonga ubwigane bwang'a mpaka kammaliikisyo.

'Angumpa ubulagili ubwa fiisu fyosa.

²⁷ Umwene ikwisa kubalongosyaga ni ngili ijaa kyela,
ikwisa kubabogojolaniaga bo indeko,*

bo ulu une nambiliile ubulagili ukufuma kwa Taata.

²⁸ Kangi angumpa ulutondwa kipanda busiku.[†]

²⁹ Uju ali ni mbulukutu, jo apilikege isi Mbepo Mwikemo ikufibuula ifipanga fya Kyala."

3

Kalata gwa Jesu ku kipanga kya Kyala ikyu mu Saliti

¹ "Ku gwandumi ugwa kipanga kya Kyala ikyu mu Saliti, unsimbile uti:

Amasyu aga gikufuma kwa Jesu, uju ali ni Mbepo ihaano na ibili isya Kyala,* ni ndondwa ihaano na ibili: Nsimeenyen imbombo syinu. Abandu bikuti muli nu buumi, looli mufwile.

² Lembuka! Nyingi syagiilwe kumyinu, na isi muli nasyo sili kifuki ukumalika! Po musitendekesyen kanunu, paapo ngwaga isi mukubomba sikafika muno Kyala gwangu ikalondela.

³ Liilino mukumbuke imanyisyo isi mwalyambiliile nu kusipilika. Musikole nu kupinduka. Looli linga mutukua maaso, ngwisa kumyinu bo ulwa nhiji. Po mukabagila ukukamanya akabalilo aka ngwisa kumyinu.

⁴ Looli abandu banandi baliko ku Saliti, aba bakiinyasya mbutulanongwa. Abo bo aba bikwisa kwendaga pamopeene na niine bo bafwele imyenda imyelu, paapo babagiisye.

⁵ Uju ikusitola ingelo, ikwisa kufwala imyenda imyelu. Une andikujisoosyamo siku ingamu jaake mwa kalata ugwa buumi,[†] looli angujijoba ingamu jaake nkyeni mwa Taata na mbandumi baake.

⁶ Uju ali ni mbulukutu, jo apilikege isi Mbepo Mwikemo ikufibuula ifipanga fya Kyala."

Kalata gwa Jesu ku kipanga kya Kyala ikyu mu Filatelijfa

⁷ "Ku gwandumi ugwa kipanga kya Kyala ikyu mu Filatelijfa, unsimbile uti:

Amasyu aga gikufuma kwa Jesu, umwikemo, kangi gwa bwanalooli, uju ali ni kiigulilo ikyu bulagili ubwa malafyale Ndaabiti.[‡] Umwene jo uju linga iigwile akajako ugwa kwigala, kangi linga iigeele akajako ugwa kwigula.

⁸ Nsimeenyen imbombo syinu. Keeta, mbabiikiile ulwigi ulu luli bwasi nkyeni mmyinu, ulu akajako uju abagiile ukwigala. Mmeenye mukaja na maka mingi, looli mulikolile iisyu lyangu, kangi mukajikaana ingamu jang'u.

⁹ Namupilikisyen! Ngubatwalila umwe abandu baa Seetano, aba bikwijoba ukuti bandu baa Kyala,[§] looli bakaja bo ulo. Ngubapela ukuti biise kakufugama nkyeni mmyinu, na kumanya ukuti mbaganile.

¹⁰ Paapo mulikolile iisyu lyangu nu kuumiilila, niine ngubalindilila, musookemo nkabalilo akaa ngubilo, aka kasegeliile ukwisa kububagela abandu abaa pakiis'a kyosa.

¹¹ Ngwisa nakalinga. Mukole fijo aka muli nako, umundu anguisa konyaka ingiga syinu isya butwa.

* 2:27 2:26-27 Bala kalata gwa Isabuli 2:8-9. † 2:28 2:28 Kipanda busiku Ulutondwa ulu lukulangala nalabunju fijo bo bukaali ukukya. Bala kalata gwa Imbalilo 24:17. * 3:1 3:1 IMbepo ihaano na ibili isya Kyala Kokuti Mbepo Mwikemo. Bala kalata gwa Ubusetuli 1:4, 16. † 3:5 3:5 Kalata ugwa buumi jo kalata uju Kyala asimbile ingamu isya bandu aba bikwambiliila buumi bwa bwila na bwila. Bala kalata gwa Ubusetuli 20:11-15. ‡ 3:7 3:7 Ndaabiti

Bala ku Isyakulingaania. § 3:9 3:9 Abandu baa Kyala NKigiliki bikuti ABajuuta.

12 Uju ikusitola ingelo, angummbiika ukaja mbanda mu tempeli* ijaa Kyala gwangu. Atisakusookamo umo siku. Kulì ujo, angusimba ingamu jaa Kyala gwangu, ni ngamu ijaa kaaja akaa Kyala gwangu. Akaaja ako akanya jo Jelusalemu umpya,† aka aakikasuluka ukufuma kumwanya kwa Kyala gwangu. Kangi kuli ujo angusimba juuue, ingamu jangu jila imbya.

13 Uju ali ni mbulukutu, jo apilikege isi Mbepo Mwikemo ikufibuala ifipanga fya Kyala.”

Kalata gwa Jesu ku kipanga kya Kyala ikya mu Laotikija

14 “Ku gwandumi ugwa kipanga kya Kyala ikya mu Laotikija, unsimbile uti:

Amasyu aga gikufuma kwa Jesu, jula uju jo Amen, unkeeti ungolofu kangì gwa nalooli, Ndagili gwa tundu toosa utu atupelile Kyala:

15 Nsimeenye imbombo syinu, ukuti umwe mukaja batalalifu, kangì mukaja bapya. Paakipo linga mwali batalalifu pamo linga mwali bapya!

16 Looli paapo muli bafugatifu, mukaja batalalifu kangì mukaja bapya, angubateeka, musokemo nkanwa mymyang.

17 Umwe mukwijoba ukuti, ‘Tali bakabi, twiländikiile ikyama kingi, tukaagilwa nafimo.’ Looli mukamanya ukuti umwe muli bafujufu, baa kupaakisigwa, muli balondo, muli bafwa maaso, kangì muli kitali.

18 Nikubabuula nikuti, maaule kumyangu isahabu iji jeelusiigwe mmooto, ukuti muje bakabi baa nalooli. Kangì kanunu maaule imyenda imyelu, mufwale, mwifise paapo muli kitali, ukuti mulingajaga ni soni. Maaule kumyangu unkota ugwa katoonyekesy mmaaso giinu, ukuti mukeetege kanunu.

19 Boosa aba mbaganile, ngubasoka na kabufunda. Po mwijuulege, mupinduke.

20 Keeta, une niimile pa kifigo, ngukukooela. Umundu gwesa uju ikupilikia iisyu lyangu na kwigula ulwigi, angwingila kumyake, une angulya pamopeene nagwe, joope pamopeene na niine.

21 Uju ikusitola ingelo, angummwitikisa ukutuugala na niine pa kikota kyangu ikyu butwa, bo ulu une naasitolile ingelo, ndinkutuugala pamopeene na Taata pa kikota kyake ikyu butwa.

22 Uju ali ni mbulukutu, jo apilikege isi Mbepo Mwikemo ikufibuala ifipanga fya Kyala.”

4

Ikikota ikya butwa kumwanya

1 Isyo bo sikindle, ndinkukeeta kumwanya. Eko ndinkulabona ulwigi lwigwike. Po ndinkapilikia iisyu bo ilya ngangabwite, bo ili naalipiliike kabwandilo,* lilinkujoba na niine lilinkuti, “Fyuka koope kano, une angukunangisya isi sikwisa kaboneka akabalilo aka kikwisa.”

2 Nakalinga, Mbepo Mwikemo alinkasulukila, ndinkukibona ikikota ikya butwa kibikiigwe kumwanya, iki jumo atuugeelepo.†

3 Jula uju aali pa kikota kila, aalangalaga bo ulwa iibwe lya alimasi ni ibwe iinunu iikesefu. Ululanga ulu lwalangalaga bo ulwa langi ijaa lyani ibisi, lwakisyanguttiile ikikota kila.

4 Kangì ifikota 24 fyakisyanguttiile ikikota kila ikya butwa. Mfikota ifyo baaliitaageelepo abakuulu, aba baafwele imyenda imyelu ni ngiga isya sahabu isya butwa.

5 Nkikota kila ikya butwa fyasookaga ifimweku fya njasi nu kutajanika kwa njasi. Nkyeni nkikota ikyo syakaga inyaale ihaano na ibili isya mootho. Isyo syo Mbepo ihaano na ibili isya Kyala.‡

6 Kangì jaalipo inyanja, jaalangalaga bo ulwa igalaasi, jaabonekaga bo ulwa iibwe ili likulangala fijo.

Mfibafu fyosa ifya kikota kila ikya butwa, fyalipo ifipeligma fina ifyumi, kangì fyalì na maaso amingi nkyeni na konyuma.

7 Ikipeligwa ikya kwanda kyafwene ni ngalamu, ikya babilì kyafwene ni kikambaku, ikya butatu kumaaso kyafwene nu mundu, ni kya buna kyafwene ni ipuula ili likupululuka.

* 3:12 3:12 **Itempeli** Bala ku Isyakulingaania. † 3:12 3:12 **Jelusalemu umpya** Bala ku Isyakulingaania. * 4:1 Bala kalata gwa Ubusetuli 1:10. † 4:2 4:2 **Jumo atuugeelepo** Kokuti Kyala. ‡ 4:5 4:5 Bala kalata gwa Ubusetuli 1:4.

⁸ Ifipeligwa ifyo fina, küküti kipeligwa kyali na mapiko ntandatu, amapiko gaabo gaali na maaso mfibafu fyosa na nkati mmapiko. Ifipeligwa fila pakilo na pamuusi fikaatüusyaga ükuti,

"Mwikemo, Mwikemo, Mwikemo,
jo Ntwa Kyala uMwene maka goosa,
umwene uju aalipo, uju alipo, kangi aikwisa."

⁹ Umwene uju atuuägeele pa kikota ikyu bütwa, jo müumi bwila na bwila. Ifipeligwa fila akabalilo koosa fikampaala na kümwmwimika na kugwa ülapi.

¹⁰ Po boope abaküülu bala 24 biküfugama nkyeni mmyake ükummwipuuta umwene uju atuuägeele pa kikota ikyu bütwa. Bikümmwipuuta umwene bwila na bwila, kangi biküsisisopa ingiga syabo isya bütwa nkyeni nkikota kyake ikyu bütwa. Biküti,

¹¹ "Gwe Ntwa gwitu na gwe Kyala gwitu,
ubagiisye ugwe, ükätuungwa na kwimikigwa,
paapo gwapelile ütandu toosa,

na kü bwigane bwako fyapeliigwe,
kangi filipo."

5

Kalata na Kang'oosi

¹ Po ndinkümmbona kalata nkiboko ikiiliilo ikyu jüla uju aatüugeele pa kikota ikyu bütwa. Kalata uju aasimbiigwe nkati na munyuma. Kangi aakolekeliigwe ni fikolekelo fihaano na fibili.

² Ndinkümmbona ugwandumi ugwa maka, ikülaata ükülaalüusya ikuti, "Jo jwani uju abagiile ükwabüla ifikolekelo fyake nu kubaalüla kalata uju?"

³ Aakaalipo umundu najümo, kümwanya pamo pakiisü pamo kü busyuka, uju aabagiile ükubaalüla na kubala kalata ujo.

⁴ Po une ndinkwanda ükalüla fijo, paapo ngaalimmbwene umundu najümo uju abagiile ükubaalüla na kubala kalata ujo.

⁵ Po jümo mbaküülu bala alinküümbüüla alinküti, "Ulingalilaga! Keeta, Ngalamu ugwa nkikolo ikyu Juuta, ndüjungu ülwa malafyale Ndaabiti, atolile.* Umwene jo uju abagiile ükwabüla ifikolekelo ifyo fihaano na fibili, na kubaalüla kalata ujo."

⁶ Po ndinkümmbona Kang'oosi† iimile kifuki ni kikota kya bütwa, aafwene ngati abooliigwe. Aasyangüutiligwe ni fyumi fila fina, pamopeene na baküülu bala. Aali ni mbembe ihaano na ibili, na maaso mahaano na mabili,‡ isi syo Mbepo ihaano na ibili§ isya Kyala, isi aasitümile pakiisü kyosa.

⁷ Alinkwakwega kalata jüla nkiboko ikiiliilo ikyu jüla aatüugeele pa kikota ikyu bütwa.

⁸ Bo eegile kalata jüla, ifipeligwa fila fina, pamopeene na baküülu bala 24, balinküfugama nkyeni mwa Kang'oosi. Boosa baali ni fisango, ni nyangabya isya sahabü isi syaliiswile ifya kufuukisya. Ifya kufuukisya ifyo syo nyiipuuto sya biikemo.

⁹ Balinküimba ülwimbo ülpuya balinküti,
"Ubagiisye ugwe ükwega kalata ujo,

nu kwabüla ifikolekelo fyake,
paapo gwabooliigwe,

na kwi ilopa lyako gwalimmüüliile Kyala abandu,
ükufuma mfikolo fyosa na mu njobelö syosa,
kangi ükufuma mfisiü fyosa.

¹⁰ Übabiiikile ükuti bajege manyafyale nu kuja bapuuti
baa këmmbombela Kyala gwitu,
boope bikwisa kälóngosyaga pakiisü."

¹¹ Po ndinkükeeta, ndinküpilika amasyü agaa bandumi bingi, aba bakisyüngüatiile iki kota kya bütwa, ni fipeligwa fina na baküülu bala 24. Abandumi baali bingi fijo, ükabagila ükababalä.

¹² Balinkülaata ükwimba balinküti,
"Kang'oosi uju abooliigwe,
abagiisye ükwambilila übükülämba na bükabi,
na mahala na maka,
nu lwimiko nu büsuya ni nduufyo!"

* 5:5 5:5 Bala kalata gwa Jeesaja 11:1, 10. † 5:6 5:6 **Kang'oosi** Bala ku Isyakülingaania. ‡ 5:6 5:6 **Imbembe** ihaano na ibili, na maaso mahaano na mabili Kokuti Kyala akaagilwa nafimo mmaka gaake. Amaaso mahaano na mabili kokuti Kyala atikusigiligwa ükuetea na kandu kokoosa. § 5:6 5:6 Bala kalata gwa Ubusetuli 1:4.

¹³ Po ndinkupilika ifipeligwa fyosa ifi fyali kumwanya, na ifi fyali pakiis, na ifi fyali ku busyuka, na ifi fyali mu nyanja. Fyimbaga fyatigi,
"Uju atuugeele pa kikota ikyu butwa, na Kang'oosi,
bali ni nduuufyo nu lwimiko nu basisya na maka goosa bwila na bwila."

¹⁴ Ifipeligwa fila fina filinkuti, "Ameni." Boope abakulu bala 24 balinkafugama nu kwipuuta.

6

Kang'oosi ni fikolekelo

¹ Po ndinkummbona Kang'oosi ikwabula ikikolekelo ikyu kwanda. Ndinkupilika ikipeligwa kimo mfipeligwa fina kikujoba kwi isyu ilya kutajanika kilinkuti, "Isaga!"

² Ndinkujibona ifalaasi inyeelu, na uju aaliitogilepo aali nu bupinde, alinkupeeliga ingiga ijaa butwa, po alinkusookako kumwanya bo atolile, ukuti endelege ukutola.

³ Po Kang'oosi alinkwabula ikikolekelo ikyu buibili, ndinkupilika ikipeligwa ikyu buibili kikuti, "Isaga!"

⁴ Jilinkusooka ifalaasi ingeseefu bo ulwa mootho, na uju aaliitogilepo alinkupeeliga ubulagili ubwa kusoosyapo ultienganaano pakiis, ukuti abandu bagoganeg. Umwene alinkupeeliga uluubo ulunywamu.

⁵ Po Kang'oosi alinkwabula ikikolekelo ikyu butata, ndinkupilika ikipeligwa ikyu butata kikuti, "Isaga!" Ndinkukeeta kumwanya. Uko ndinkujibona ifalaasi indiit, na uju aaliitogilepo aali ni kipimilo mmaboko gaake.

⁶ Ndinkupilika bo ulwa iisyu pakati pa ifipeligwa fila fina, likuti, "Akapapike kamo akaa nganu ku mfwalo ugwa isiku limo,* nu tapapike tutatu utwa syaili† ku mfwalo ugwa isiku limo, looli ulingoonangaga imisyungati na maafilu."

⁷ Po Kang'oosi bo aabwile ikikolekelo ikyu buna, ndinkupilika ikipeligwa ikyu buna kikuti, "Isaga!"

⁸ Ndinkukeeta kumwanya. Uko ndinkujibona ifalaasi imbuba, uju aaliitogilepo ingamu jaake aali jo Buwe, kangi Ngolongo alinkulongsania nagwe. Balinkupeeliga ubulagili ikijabo kimo ikyu kiisufi jabo fina (1/4), ukuti babagoge abandu nu luubo, ku njala, ku mbango na ku finyamaana ifikili ifya ndisu.

⁹ Po Kang'oosi bo aabwile ikikolekelo ikyu buhaano, ndinkubabona abandu baali paasi pa kigemo. Abandu abo bo aba baabooligwe kunongwa jaa kufumusya iisyu lya Kyala, na kunongwa jaa isi baasisimikisyaga.

¹⁰ Balinkulaata ukulila balinkuti, "Gwe Ntwa gwa maka goosa, gwe Mwikemo, gwe gwa bwanalooli, kakaabilia mpaka ndili, ukabalonga nu kubagomokesya ububili abandu abo bali pakiis, kunongwa jaa koona illopa lyitu?"

¹¹ Po abandu bala balinkupeeliga imyenda imyelu. Kangi balinkubuuligwa ukuti, baguulilepo akabalilo akanandi, mpaka ubwingi bwa babombeli abiinaabo na baamyabo bongelepo, aba bikwisa kugogigwa bo abeene.

¹² Po Kang'oosi alinkwabula ikikolekelo ikyu ntandatu, ndinkupilika akasenyenda akanywamu. Iisuba lilinkuja itiit bo ulwa ilogota ili lilukiigwe nu lusyoja ultiit, umwesi goosa gulinkuja nkeseefu bo ulwa ilopa.

¹³ Indondwa silinkusatukila pakiis, bo ulwa nkuju ugukubululusya iseke syake bo umbolo unkali gukukula.

¹⁴ Umpaalanga gulinkujonga, bo ulwa banyasa ubukuniengigwa. Ifyamba fyosa, ni sungo isya pakati pa nyanja silinkusookapo pabujo bwabo.

¹⁵ Po abanyafyale baa pakiis, abakulumba baa basikal, abakulumba abangi, abakabi, abaa maka, abatumwa boosa na baabuke boosa, balinkwibiiila mu mbako, na paasi pa mabwe amanywamu agaa mfyamba.

¹⁶ Abo boosa balinkulaata, balinkufibusula ifyamba na mabwe, balinkuti, "Namutagwilege, mutufise, alingatubona uju atuugeele pa kikota ikyu butwa. Kangi mutwepusye ku luufundo ulwa ngalalisi sya Kang'oosi.

¹⁷ Namanga iisiku iinywamu ilya ngalalisi syake lifikile. Jo jwani uju abagiile ukwima?"

7

Abandu baa Kyala bikubiiigwa ikimanyilo ni kikolekelo

* 6:6 6:6 Umfwalo ugwa isiku limo NKigiliki bikuti Indenali jimo. † 6:6 6:6 Isyaili Iseke isi sili bo ulwa nganu, syali nu ntengo unnandi.

¹ Isyo bo sikindle, ndinkababona abandumi bana, biimile mfibafu fina ifya pakiisu. Abandumi abo baasigilaga umbelo ugwa kufuma ifibafu fina ifya pakiisu, ukuti umbelo gulingakulaga pakiisu, mu nyanja, pamo mmipiki.

² Ndinkummbona ugwandumi ujungi ikufyaka ukufuma kubusookelo, aali ni kikolekelo ikyo Kyala umuumi ikyo kubabiika abandu ikimanyilo. Alinkulaata ukababuula abandumi bala bana, aba baapeeliigwe ukoonanga ifisu ni nyanja,

³ alinkuti, "Mulingoonanga ikiisu, pamo inyanja, pamo imipiki, mpaka bo tubabiikile ikimanyilo ikyo pa fyeni fyabo, ababombeli abaa Kyala gwitu."

⁴ Po ndinkapilika ubwingi bwabo aba baabikiigwe ikimanyilo ikyo, mfikolo fyosa ifya Banyaasilaili, abandu 144,000.

- ⁵ Abaa nkikolo ikyo Juuta 12,000
- Abaa nkikolo ikyo Lübeni 12,000
- Abaa nkikolo ikyo Gati 12,000
- ⁶ Abaa nkikolo ikyo Aaseli 12,000
- Abaa nkikolo ikyo Nafutali 12,000
- Abaa nkikolo ikyo Manasi 12,000
- ⁷ Abaa nkikolo ikyo Simyoni 12,000
- Abaa nkikolo ikyo Leebi 12,000
- Abaa nkikolo ikyo Isakali 12,000
- ⁸ Abaa nkikolo ikyo Sabuloni 12,000
- Abaa nkikolo ikyo Joosefu 12,000
- Abaa nkikolo ikyo Benjamini 12,000.

Ikilündilo ikyo bandu baa mfiisu fyosa

⁹ Isyo bo sikindle, ndinkukeeta kumwanya. Uko ndinkukibona ikilündilo ikinywamu fiijo ikyo bandu aba akajako uju abagiile ukubabala. Abandu abaa kufuma mfiisu fyosa na mfikolo fyosa na mu njobeloo syosa, baalyimile nkyeni nkikota ikyo butwa na nkyeni mwa Kang'oosi. Baafwele imyenda imyelu, kangi bakolile isamba isya tugindwa.
¹⁰ Balinkulaata ukujoba, balinkuti,
 "Ubaopoki bukuufuma kwa Kyala gwitu,
 uju ikutuugala pa kikota ikyo butwa,
 na kwa Kang'oosi."

¹¹ Abandumi boosa baalyimile mfibafu fyosa ifya kikota ikyo butwa, ni fya bakuuu ni fya fipeligwa fina. Balinkugwa ulapi nkyeni nkikota ikyo butwa nu kummwipuuta Kyala,

¹² balinkuti,
 "Ameni!"

Gwe Kyala gwitu,
 tukukutuufya, tukukwimika, tukukugwila ulapi,
 kangi amahala, ubukulumba na maka,
 fyako bwila na bwila.

Ameni!"

¹³ Mbakuul abo, jumo alinkuundaalusya alinkuti, "Abandu aba bafwele imyenda imyelu bo baani? Bafumile kuegwa?"

¹⁴ Ndinkummwamula ndinkuti, "Gwe ntwa, ugwe umeenye." Po umwene alinkuti, "Abandu aba bafumile mu ngabilo inywamu. Abeene basukile imyenda gyabo nu kugipela ukaja myelu, mwi ilopa iyla Kang'oosi.

¹⁵ "Jo nongwa iji bali nkyeni nkikota ikyo butwa ikyo Kyala.

Bikummwipuuta Kyala pakilo na pamuusi

mu tempeli jaake inyiikemo,
 umwene uju atuugeele pa kikota ikyo butwa
 ikubapa ubujo nu kubalindilila.

¹⁶ Injala jitisaakubalumamo siku, pamo ukuumilwa amiisi,
 kangi iisuba nu bapry aafitikubookyaga.*

¹⁷ Kang'oosi uju ali pa kikota ikyo butwa aikubatiimaga,
 aikubatwalaga mu nyiibeko isya miisi

aga gikutwala ubuhami.

Kangi Kyala aikubapyasiila amaasosi goosa
 mmaaso gaabo."

8

Ikikolekelo ikyo bahaano na bibili ni kyombo ikyo sahabu

¹ Kang'oso aliinkwabula ikikolekelo ikyo bahaano na bibili. Kumuanya kwamye kile akabalilo akapimba.*

² Po ndinkubabona abandumi bahaano na bibili aba bikwima nkyeni mwa Kyala, aliinkupeeeliga ingangabwite ihaano na ibili.

³ Joope ugwandumi ujungi alinkwisa, alinkwima nkyeni nkigemo, aakolile ulwangabya ulwa sahabu ulwa kafuukisya. Aliinkupeeeliga ifya kafuukisya finge, ukuti abiike pamopeene ni nyipuuto sya bandu baa Kyala boosa pa kigemo ikyo sahabu, iki kili nkyeni nkikota ikyo butwa.

⁴ Hyosi ilyo tundu utu tukufuuka, lalinkufuuka nkyeni mwa Kyala pamopeene ni nyipuuto isya bandu baa Kyala, ukufuma nkiboko ikyo gwandumi.

⁵ Po ugwandumi ujo alinkwega ulwangabya luula ulwa kafuukisya, aliinkubii kamo umooto ugwa pa kigemo, alinkoonela nkiisu. Kulinkuja ni fimweku ifya njasi na kuta janika kwa njasi na kasenyenda.

Ingangabwite ihaano na ibili

⁶ Po abandumi bala bahaano na bibili aba baali ni ngangabwite ihaano na ibili, aliinkwiten dekesya ukuti basikube.

⁷ Po ugwandumi ugwa kwanda alinkukuba ingangabwite jaake. Nakalinga kulinkuja ni fula ijaa mabwe nu mooto ugongeene ni ilopa, filinkuutaagigwa nkiisu. Po ikijabo kimo ikyo kiisu galinkupi iki npiiki ni liisii ilibisi lyosa.

⁸ Joope ugwandumi ugwa babilu alinkukuba ingangabwite jaake. Akandu aka kali bo ikyamba ikinywamu iki kyakaga umooto, kalinkuutaagigwa mu nyanja. Po ikijabo kimo ikyo nyanja kilinkuja ilopa,

⁹ ifipeliga ifyumi ifi filimo mu nyanja ikijabo kimo filinkufwa, ikijabo kimo ikyo sitima kilinkoonangika.

¹⁰ Joope ugwandumi ugwa butatu alinkukuba ingangabwite jaake. Ulutondwa ulunywamu lulinkusatuka ukufuma kumwanya, ulu lwakaga bo ulwa nyaale, lulinkugwila ikijabo kimo ikyo nyisi, ni kijabo kimo ikyo nyibako isya miisi.

¹¹ Ingamu jaa latondwa ulo baatigi Bokali. Po ikijabo kimo ikyo miisi galinkuja makali. Abantu bingi aliinkufwa ku miisi ago, paapo amiisi gaajile makali fuijo.

¹² Joope ugwandumi ugwa buna alinkukuba ingangabwite jaake. Kukabalilo iisuba, umwesi ni ndondwa filinkukomigwa, ukuti fije ni ngiisi kukabalilo. Po kukabalilo ako fikaamulikaga pamusi na pakilo.

¹³ Ndinkukeeta kumwanya. Ndinkupilika iisyu ilya ipaala limo ili likupululuka mmwanya, lalinkuatala ukujoba lalinkati, "Ahiili! Ahiili! Ahiili! Kuli aba bali pakiisu! Kunongwa jaa isyu lya ngangabwite isi sisyele isya bandumi batatu, aba biitendekiisye ukusikuba."

9

¹ Joope ugwandumi ugwa bahaano alinkukuba ingangabwite jaake. Ndinkulubona ulutondwa ulangi ulu lafumile kumwanya, lusatwike nkiisu, loope lulinkupeeeliga ikyo kwigulila ku bwina ubwa ku ngolongo.*

² Ulutondwa lulinkwigula ubwina ubwa ku ngolongo, hyosi lalinkufuuka ukufuma mbwina bula, bo ulwa lyosi ilya kigemo ikinywamu ikyo mapamba. Po iisuba na kumwanya kulinkuja ngiisi kunongwa jaa lyosi lila ilya mbwina.

³ Amapalaalila galinkusooka ukufuma ndyosi, galinkusooka panja nu kabalanila pakiisu, galinkupeeeliga amaka bo amaka agaa baakaliisa.

⁴ Kangi galinkulagiligwa ukuti galingoonaanga iliisi ilya pakiisu, amaani, pamo umpiki gogoosa, looli beene abantu aba bakaja ni kimanyilo ikyo Kyala pa fyeni fyabo.

⁵ Kangi amapalaalila ago galinkulagiligwa ukuti galingabagogaga abandu abo, looli gabape ingabilo akabalilo akaa myesi mihaano. Ububabe bwabo bwali bo ulwa bubabe ubwa kulumigwa na kaliisa.

⁶ Amasiku ago bo gafikile, abantu bikwisa kabalon daga ubufwe, looli batikwisa kabwaga siku. Bikwisa konyonywaga ukufwa, looli bikwisa kutoligwa ukufwa.

⁷ Imibili igya mapalaalila ago gyafwene bo ifalaasi isi siitendekiisye ku bwite.† Mmitu gyabo gaafwele ifi fikufwana ngiga isya sahabu isya butwa. Kangi kumaaso gafwene na bandu.

* 8:1 8:1 *Akabalilo akapimba NKigiliki bikuti Inuusu ijaa sala jimo buno.*
Isyakulingaania. † 9:7 9:7 Bala kalata gwa Joel 2:4.

* 9:1 9:1 *Ingolongo* Bala ku

⁸ Gaali ni nywili indali bo isya bakiikulu, amiino gaabo gaali bo amiino agaa ngalamu.

⁹ Mfipambaga fyabo gaafwele ifya kwisigilila ifya kyela. Amapiko gaabo gaapilikigwaga bo ulwa iisyu ilya mageleeti amingi aga gikukwabigwa ni falaasi isi sikubopela ku bwite.

¹⁰ Gaali ni miswigala bo igya kaliisa igi gyali nu tusuufi. Mmiswigala igyo mwali na maka agaa kubafulasya abandu ku myesi mihaano. ¹¹ Gaali nu malafyale, uju jo gwandomi unkulumba ugwa bwina ubwa ku ngolongo, ingamu jaake mu njobelio ijaa Kihibuli jo Abatoni, na mu njobelio ijaa Kigiliki jo Apolyoni, kokuti, "Hja ikuputyu."

¹² Ubutolwe ubwa kwanda bukindile. Keeta! Busyele ubutolwe bubili ubungi ubu bukwisa.

Ingangabwite ijaa ntandatu

¹³ Po ugwandumi ugwa ntandatu alinkukuba ingangabwite jaake. Ndinkulipiika iisyu limo ili likufuma mu mbembe sila ina isya kigemo ikya sahabu, iki kili nkyeni mwa Kyala.

¹⁴ Iliisyu ilyo lilinkummbaula ugwandumi ugwa ntandatu uju aali ni ngangabwite ukuti, "Ubaabule abandumi bana, aba bapinyiigwe pa lwisi ulunywamu Fulati."[‡]

¹⁵ Ugwandumi jula alinkubaabala abandumi bala bana. Baaliitendeekiye ku sala jjiji na kwi isiku liliili na ku mwesi gagauzug na ku kyinja kikiiki, ukuti babagoge abandu ikijabo kimo mfijabo fitatu (1/3).

¹⁶ Ubwingi ubwa basikali baabo aba baaliitogile ifalaasi, baali milioni 200. Naapiliike ubwingi bwabo.

¹⁷ Ifalaasi isyo na aba baaliitogile baali bo ulu. Baafwele ifya kwisigilila ifya kyela, ifya langi ijaa mootho, ijaa bululu ni jaa kajinja. Imitu igya falaasi sila gyali bo imitu igya ngalamu. Nkanwa kaabo syasookaga indapi isya mootho, iyoosi nu mabwe aga gikwaka.

¹⁸ Ikijabo kimo ikya bandu abaa pakiis, baagogiigwe nu buitolwe bula batata, ubu bwatwaliigwe ni ndapi isya mootho, iyoosi nu mootho ugwa mabwe aga gikwaka, ugu gukufuma nkanwa akaa falaasi isyo.

¹⁹ Amaka gaa falaasi isyo gaali nkanwa kaabo na mmiswigala gyabo, paapo imiswigala gyabo gyali bo ulwa njoka, isi sili ni mitu, igya kubafulasya abandu.

²⁰ Abandu aba baasyele, aba bakaafwile mbutolwe ubo, baakaanile ukupinduka ukufuma mbutulanongwa bwabo. Bakaalekile ukwipiuuta ku mbepo inyali, ni fifwani ifya sahabu, ni fya feesa, ni fya kibangu, ni fya mabwe, ni fya mipiki, ifi fikabagila ukukeeta pamo ukupiliika pamo ukwendwa.

²¹ Kangi bakaapindwike nu kabuleka ubugogi, ubulosi, ubulogwe nu buhiiji.

10

Ugwandumi na kalata unnandi

¹ Po ndinkummbona ugwandumi ujungi ugwa maka, ikusuluka ukufuma kumwanya. Aasyangutiligwe ni ibingo, kangi ululanga lwali pamwanya pantu gwake. Kumaaso aalangalaga bo ulwa isuba, amalandi gaake gaabonekaga bo ulwa mbanda sya mootho.

² Nkiboko kyake aakolile kalata unnandi, uju aabaalaliigwe. Alinkukanya ikilundi kyake ikiiliilo mu nyanja, ni kiimama alinkukanya pi isiilya.

³ Po alinkulaata ukujoba bo ulwa ngalamu iji jikugulumu. Po umpaalanga galinkutajanika kahaano na kabilo.

⁴ Ukutajanika ukwa njasi kahaano na kabilo bo kapiliigwe, ndinkwitendekesyia ukusimba. Looli ndinkupiliika iisyu ukufuma kumwanya likuti, "Ugakolekele amasya ago! Ulingasimba isi usipiliike isya masyu mahaano na mabili aga gagulwime."

⁵ Po ugwandumi jula, uju naalimumbwene akanyile mu nyanja na pi isiilya, alinkwinula ikiboko kyake ikiiliilo kumwanya.

⁶ Alinkulapa kwa Kyala, uju ali nu buhami bwila na bwila, uju aapelile umpaalanga na pakiis ni nyanja, pamopeene na fyosa ifi filimo amo. Alinkuti, "Kukajapo ukukaabila kangi.

⁷ Looli ugwandumi ugwa buhaano na babilo bo ikwisa kukukuba ingangabwite jaake, Kyala ikwisa kumaliisa ulubaatiko lwake ulwa mbutiit, bo muno aababuulile ababombeli baake abakunguluka."

⁸ Po iisyu lila ili naalipiliike ukufuma kumwanya, lilinkujoba na niine kangi lilinkuti, "Buuuka ueege kalata jula abaalaliigwe, nkiboko ikya gwandomi jula akanyile mu nyanja na pi isiilya."

[‡] **9:14 9:14** Fulati Ulwisi elo gwali go mpaka ugwa bonyafyale ubwa Balooma. Abalugu baabo baafumaga kwi isiilya iilya mpaka ugo. Bala kalata gwa Jeesaja 8:7-8.

⁹ Po ndinkubuuuka ku gwandumi jula, ndinkummbuula ukuti, ambepo kalata unnnandi jula. Alinkuumbuula alinkuti, "Gwege uye. Bo uilile ikujaga nkali munda mmyako, looli ikujaga nnyaafu nkanwa mmyako ngati lueki."

¹⁰ Po ndinkwega kalata unnnandi jula, uju aali nkiboko ikyo gwandumi jula, ndinkulya. Kalata jula aali nnyaafu ngati lueki nkanwa mmyangu, looli bo mmilile, aali nkali munda mmyangu.

¹¹ Po balinkuumbuula balinkuti, "Kulondigwa ukukunguluka isi sikhisa kuboneka ku fikolo fingi, na kufisu fingi, ka banda abaa mu njobelio inyingi, na ku banyafyale abingi."

11

Abakeeti babili

¹ Ndinkupeeliga ingili jaa kipimila, po Kyala alinkuumbuula alinkuti, "Buuuka ukajipime itempeli jang'u ni kigemo kyake, ukababale aba bikwipuutamo.

² Looli ndupaso ulwa panja* ulingapima, paapo mbapeele aba bakaja bandu bangu. Bikwisa kükakanya akaaja akiikemo imyesi amalongo mana na mibili.

³ Une, ngwisa kabapa ubulagili abakeeti bangu babili, bikwisa kükunguluka inongwa syangu amasiku galagala 1,260, bo bafwele imyenda igya malogota, ukunangisya ubusulumanie."

⁴ Abakeeti abo gyo misyungati mibili ni fikolela nyaale fibili.[†] Biimile nkyeni mwa Kyala, uNtwa gwa pakiis.

⁵ Linga umundu ikulonda ukubafulasya, umooto gukwisa kusooka nkanwa mmyabo nu kubagoga abalugu baabo. Ulo mo muno umundu gwesa uju ikulonda ukubafulasya, ikwisa kugogigwa.

⁶ Aba bali nu bulagili ubwa kwigala umpaalanga, ukuti ifula jilingatimaga ku masiku goosa aga bikukunguluka inongwa sya Kyala. Kangi bali nu bulagili ubwa kusanusya amisi goosa ukaja ilopa, nu kwtwala ubutolwe ubwa luko nu luko pakiis bo muno biiganaiile.

⁷ Bo bamalile ukufumusya inongwa syangu, iinyamaana limo iisisya ili likufuma mbwina ubwa ku ngolongo likwisa kuluwa nabo, likwisa kubatola nu kubagoga.

⁸ Imifimba gyabo gikwisa kusyala mu njila inywamu ijaa kaaja kala akanywamu, aka mu njobelio ijaa mbupingamu biketi Sotoma pamo Misili. Apo po apa baalinkomeliile pa kikohekano uNtwa gwabo Jesu Kilisiti.

⁹ Abandu baa mfikolo fyosa na mu njobelio fyosa na baa mfisu fyosa, bikwisa kugibona imifimba gyabo ku masiku matatu ni nuusu, batikwisa kwitika ukugisyila.

¹⁰ Abandu boosa aba bikutuugala pakiis, bikwisa kuhoboka nu kusekela nu kipeelana utwa kusekeesya, ku bufwu ubwa bakeeti abo babili, paapo abakunguluka abo baabapeele ingabilo aba bikutuugala pakiis apa.

¹¹ Looli bo gakindile amasiku matatu ni nuusu (3 1/2), ndinkwaga umuaji ugwa buumi ugu gufumaga kua Kyala gulinkubingila, balinkwima. Abandu balinkutiila fijo bo babawene ukuti basyukile.

¹² Po abakunguluka babili bala, balinkupilika iisyu iinywamu ukufuma kumwanya, lilinkubabuula lilinkuti, "Namufyuke keno!" Balinkufyuka kumwanya mwi ibingo, po abalugu baabo balinkubakeeta.

¹³ Akabalilo kalakala kulincku na kasenyenda akanywamu, ikitabo kimo ikyo kisuu kilinkubulutuka. Abandu 7,000 balinkufu ku kasenyenda ako. Aba baasyele balinkutiila fijo, balinkantuufya Kyala ugwa kumwanya.

¹⁴ Ubutolwe ubwa babilu bukindile. Keeta, ubutolwe ubwa butata bukaja pakwisa kisita kukaabila!

Ingangabwite ijaa buhaano na bubili

¹⁵ Po ugwandumi ugwa buhaano na bubili alinkukuba ingangabwite jaake. Ndinkupilika amasyu amanywamu kumwanya, galinkuti,

"Ubanyafyale ubwa pakiis

bujile Banyafyale bwa Kyala uNtwa gwitu,[‡]

na Meesija gwake,[§]

ikulongosyaga bwila na bwila."

¹⁶ Na bakuuulu bala 24, aba bikutuugala pa fikota fyabo ifya butwa nkyeni mwa Kyala, balinkufugama, balinkummwipuuta Kyala.

* 11:2 11:2 Ndupaso ulwa panja Bala iisyu **Itempeli** ku Isyakulingaania. † 11:4 11:4 Bala kalata gwa Sakalija 4:1-14. ‡ 11:15 11:15 UBanyafyale bwa Kyala uNtwa gwitu Bala iisyu **UBanyafyale bwa Kyala** ku Isyakulingaania.

§ 11:15 11:15 **Meesija** Bala ku Isyakulingaania.

17 Balinkuti,

"Gwe Ntwa Kyala uMwene maka goosa,
tukugwa ulipi kumyako ugwe,
gwe ulipo, kangi gwalipo,
paapo gwiegile amaka gaako amakulumba,
gwandile ukulagila.

18 Abandu baa mfiisu ifingi bakaleele fijo,
looli ingalalisi syako sifkile.

Akabalilo kafikile akaa kubalonga abafwe,
na kaa kubahomba ababombeli baako abakunguluka,
na biikemo, na aba bikujimika ingamu jaako,
abasisya na bafujufu,
kangi akabalilo kafikile akaa kuboonanga
aba bikoonanga pakisu ap."

19 Po itempeli jaa Kyala ijijili kumwanya jilinkwigaka. Iibokosi lya Kyala ilya lwitikano* lilinkuboneka mu tempeli. Kulinkuja ni fimweku ifya njasi nu katanjika na kasenyenda, ni fula inywamu ijaa mabwe.

12

Unkiikulu ni nyiifwila

1 Po kilinkuboneka ikimanyilo ikikulumba mu mpaalanga. Alinkuboneka unkiikulu juamo uju aafwele iisuba. Goope umwesi gwali paasi pa malundi gaake, kangi muntu myake aafwele ingiga ijaa ndondwa kalongo na ibili.

2 Unkiikulu jula aali ni kifuba, aalilaga kunongwa jaa lababo ulwa kupaapa.

3 Kangi ndinkakibona ikimanyilo ikingi mu mpaalanga. Jilinkuboneka inyiifwila inywamu ingesefeu bo ulwa mootho. Jaali ni mitu mihaano na mibili, ni mbembe kalongo. Kukuti ntu gwali ni ngiga ijaa butwa.

4 Unswigala gwake gulinkukwaba ikijabo ikya ndondwa ukufuma kumwanya, nu kusisopa pakisu. Inyiifwila ijo jilinkwima nkyeni mu nkiikulu jula uju ali kifuki ukupaapa, ukuti linga apaapile, jimmile umwanaake.

5 Po unkiikulu jula alinkupapa umwana unnyambala, uju jo gwa kubalagila abandu boosa ni ngili jaa kyela. Po umwanaake alinkwegigwa ukubuuuka kwa Kyala, pa kikota ikya butwa.

6 Po unkiikulu jula alinkubopela ndangalangala, kuno Kyala aalintendekeiisy ebujo, ukuti answile uko akabalilo akaa masiku 1,260.

Bikujikaga inyiifwila ukufuma kumwanya

7 Po kulinkuja nu bwite kumwanya. Unkulumba gwa bandumi, ingamu jaake Mikaili,* pamopeene na bandumi baake balinkulwa ni nyiifwila jila. Joope jilinkulwa pamopeene na bandumi baake.

8 Looli inyiifwila jila na bandumi baake baatoliigwe, jikaakabile kangi ubujo bwake kumwanya.

9 Mikaili na bandumi baake balinkujisopa paasi inyiifwila jila, jilinkusatuka paasi na bandumi baake boosa. Inyiifwila ijo jo njoka jila ijaa kufuma liijolo, ijijili bikuti uMoohesi pamo Seetano, uju ikubasyoba abandu boosa abaa pakisu.[†]

10 Po ndinkupilkira iisyu inywamu ukufuma kumwanya lilinkuti,
"Liilino Kyala gwitu abapokile abandu baake!

Liilino anangiisy amaka gaake nu Bonyafyale bwake!

Kangi Meesija gwake anangiisy ebulagili bwake!

Namanga Mikaili na bandumi baake,
bansopile paasi uju ikubasitaaka abiitiki biiniit,
uju ikubasitaaka nkyeni mwa Kyala gwitu,
pakilo na pamuisi.

11 Abiitiki biiniit bantolile kwi ilopa ilya Kang'oosi,
na ku bwanalooli ubu bikubufumusya pabwelu.

Abo bakaabuyaasyaga ubummi bwabo,
kangi bakaatiilaga ukufwa.

12 Liilino namusekelege, umwe mwe muli kumwanya,

* 11:19 11:19 Iibokosi lya Kyala ilya lwitikano lyali ibokosi ili Moose aabiikile indagilo kalongo isya Kyala. * 12:7

12:7 Mikaili ndongosi gwa bandumi nkulwa kwabo. Bala kalata gwa Ndaanieli 10:13; 12:1. † 12:9 12:9 Bala kalata gwa Ubwandilo 3:1-15.

na mwe mukutuugala umo!
 Ahiiili ikiisu ni nyanja!
 Seetano asulwike kumyinu ni ngalalisi inywamu fijo!
 Ameenye ukuti ali na kabali kapimba itolo."

Inyiifwila jikubapa ingubilo unkiikulu na baanaake

¹³ Po inyiifwila jila bo jisyageenie ukuti bajisopile pakiisu, jilinkunkonga unkiikulu jula uj aapaapile umwana.

¹⁴ Leelo unkiikulu jula alinkupeeligwa amapiko mabili aga gafwene na gaa ipuula iinywamu, ukuti apululuke, abuuke ndiisu, kano Kyala aalintendekekiisye ubujo. Uko Kyala alinkunswila unkiikulu jula ifyinja fitatu ni nuusu (3 1/2), kubatali ni nyiifwila jila.

¹⁵ Inyiifwila jilinkuswa amiisi bo ulwa lwisi ukufuma nkanwa kaake, kanyuma ku nkiikulu jula, ukuti eegigwe na miisi agaa mweleesyo.

¹⁶ Looli ikiisu kilinkuntuula unkiikulu jula, kilinkwasama akanwa kaake, kilinkulamila ulwisi lula, ulu lwafumile nkanwa akaa nyiifwila.

¹⁷ Po inyiifwila jilinkunkalalila fijo unkiikulu jula, jilinkusookapo nu kubuuka kukulwa ubwite na baanaake abangi. Abaanaake abo bo aba bikusikola fijo indagilo isya Kyala, nu bwanalooli bwa Jesu Kilisiti. Po inyiifwila jilinkwima kumbali ku nyanja.

13

Iinyamaana ilya kwanda

¹ Ndinkulibona iinyamaana likusooka mu nyanja. Iinyamaana iyo lyali ni mbembe kalongo, ni mitu mihaano na mibili. Kangi kukuti lüpeme lyafwene ingiga ijaa butwa. Kukuti ntu gwali ni ngamu ijaa kwijumbika ukuti iyo lya Kyala.

² Iinyamaana ili naalibwene lyafwene ni ibole, amalundi gaake gaafwene bo amalundi agaa ndubu,* akanwa kaake kaafwene na kaa ngalamu. Inyiifwila jila jilinkulipapo iinyamaana iyo amaka gaake agaa kalongosya nu bulagili ubukulumba.

³ Ndinkugubona untu gumo gwaboniike ngati galu nu bufulale ubwa kulgoga, looli ubaufulale bulinkupona. Abandu boosa abaa pakiisu balinkuliswiga nu kulikonga iinyamaana lila.

⁴ Balinkujiipuuta inyiifwila, paapo jaalipeele iinyamaana ubulagili bwake. Kangi balinkujiipuuta iinyamaana lila, balinkuti, "Jo jwani uj awfene ni inyamaana ili? Kangi jo jwani uj abagiile ukulwa nalyo?"

⁵ Iinyamaana iyo lilinkwituksigwa ukujoba amasye mingi agaa kuentuka fijo Kyala. Lilinkapeeligmwa ubulagili kubakabaliaka myesi amalongo mana na mibili.

⁶ Po lilinkwanda ukentuka Kyala, nu kujituka ingamu jaake, nu bujo bwake, na boosa aba bali kumwanya.

⁷ Kangi lilinkwituksigwa ukulwa na bandu baa Kyala nu kubatola. Lilinkapeeligmwa ubulagili ku fikolo fyosa, ni njobeloy syosa, ni fisua fyosa.

⁸ Abandu boosa aba bali pakiisu apa bikwisa kuliipuuta, looli abandu bamo batikwisa kuliipuuta, kokuti aba ingamu syabo sisimbiigwe ukufuma kubwandilo bwa kiisu mwa kalata ugwa buumi ugwa Kang'oosi, uj aabooliigwe.

⁹ Uju ali ni mbulukutu, jo apilikege.
¹⁰ Uju ikulondigwa ukukoligwa na balugu,
 ikwisa kukoligwa.

Umundu uj ikulondigwa ukuti abandu banngoge nu lubo,
 bikwisa kumngoga nu lubo.

Kokuti, abandu baa Kyala bikulondigwa ukuumiilila mu ngubilo nu kunsuubila.

Iinyamaana ilya buibili

¹¹ Ndinkulibona iinyamaana ilingi, likufyuka pamwanya ukufuma paasi pakiisu. Lyali ni mbembe ibili isi syafwene ni mbembe sya kang'oosi, looli lilinkujoba ngati nyiifwila jila.

¹² Po lilinkubombela ubulagili boosa ubwa inyamaana lila ilya kwanda pabujo bwake. Po lilinkubafimbiisya abandu boosa aba bali pakiisu ukuti baliipuute iinyamaana lila ilya kwanda, ili ubufulale bwake ubwa kulgoga bwaponile.

¹³ Lilinkubomba ifiika ifinywamu, nu kusulusya umooto ukufuma kumwanya ukwisa pakiisu nkyceni mmbandu.

* 13:2 13:2 *Indubu* kinyamaana ikinywamu, kangi kili ni fyala ifitali.

¹⁴ Lilinkubasyoba abandu boosa aba bali pakiis u apa, ku njila jaa fiika fila ifi lyapeeliigwe ni inyamaana ilya kwanda ukufibomba. Lilinkulagila ukuti abandu batendekesy e ikifwani ikyo inyamaana ilya kwanda ukulyimika, ili lyali lyumi na paapo lyafulasiigwe nu laabu.

¹⁵ Iinyamaana lila ilya bubili lilinkubeeeligwa ubulagili ubwa kpuutila umuuji nkifwani kila, ukuti kijobege. Kangi ukuti ikifwani ikyo kibagoge boosa aba bikukaana ukakipuuta.

¹⁶ Iinyamaana ilya bubili lilinkubafimbilisy boosa, abasisya na bafujufu, abakabi na balondo, abatuumwa na baabuke, ukuti babiiigwe ikimanyilo pa fiboko fyabo ifiliilo pamo pa fyeni fyabo.

¹⁷ Kangi, lilinkulagila ukuti beene abandu bala bali ni kimanyilo iki, bo bikwitikisgwaga ukhula nu kualisya utundu. Ikimanyilo ikyo jo ngamu jaa inyamaana lila ilya kwanda, pamo imbalilo iji jukufuma mu ngamu jaake.

¹⁸ Apo pikulondigwa amahala. Gwesa uju ali na mahala, ajibale imbalilo ijaa inyamaana lila, namanga imbalilo iji jo mbalilo jaa mundu jumo. Fmbalilo jaake jo 666.

14

Kang'oosi na bandu 144,000

¹ Po ndinkukeeta kumwanya. Eko ndinkummbona Kang'oosi aalyimile pa kyamba Syoni,* pamopeene na bandu 144,000. Abandu abo pa fyeni fyabo, jaasimbiigwe ingamu jaa Kang'oosi ni jaa Gwise.

² Ndinkupilika iisyu ukufuma kumwanya, ili lyafwene bo ulwa iisyu ilya miisi mingi aga gikusuluka pa mbugujo, kangi lyafwene nu kujajanika ukanywamu ukwa njasi. Iisyu ili naalipiliike lyafwene bo ulwa iisyu ilya fisango, abandu bo bikufikuba.

³ Bimbaga ulwimbo ulupya nkyeni pa kikota ikyo burtwa, na nkyeni mfipeligwa ifyumi fina na mbakuhu bala. Looli akaalipo uju aabagiile ukumanyila ulwimbo lula, looli bala 144,000 aba Kyala abaabwile pakiisu.

⁴ Abo po baa ndumbula inyeelu, aba bakaaliinyasiisyemo mbulogwe.[†] Aba bikunkonga Kang'oosi kokoosa kuno ikubuuuka. Aba baabuliigwe ukufuma mmbandu, nu kubiikigwa ukuja filubukilwa kwa Kyala na Kang'oosi.

⁵ Batikutungulupamo siku, kangi bakaja na kababye nakamo.

Abandumi batatu bikufumusya iNdumi jaa Kyala

⁶ Ndinkummbona ugwandumi ujungi ikupululuka mmwanya, aali ni Ndumi iNunu ijaa bwila na bwila. Alinkubalumbilila aba bikutuugala pakiisu, ifisu fyosa ni fikolo fyosa ni njobelo syosa.

⁷ Alinkulaata alinkuti, "Namuntiilege Kyala nu kantuufya, namanga akabalilo akaa balongi bwake kafikile. Mummwipuitege umwene uju aapelite umpaalanga ni kiisu, ni nyanja, ni nyiibuko isya miisi."

⁸ Ugwandumi ujungi ugwa bubili alinkunkonga, alinkuti, "Kagwile Babeli[‡] akaaja akakulumba! Kagwile! Kaabanwesiisye abandu baa mfiis fyosa ifinga[§] ingali. Ukuti banyonywege ukulogwa pamopeene nagwe."

⁹ Ugwandumi ujungi ugwa batatu alinkubakonga, alinkulaata alinkuti, "Umundu gwesa uju ikulipuuta iinyamaana ilya kwanda ni kifwani kyake, nu kwambilila ikimanyilo kyake pakyeni, pamo nkiboko,

¹⁰ ujo ikwisa kunwa ifinga ingali ijingi, iji syo ngalalisi sya Kyala. Ifinga ijo jitendekesiiwe kisita kongaanamo na miisi, nkikombe ikyo ngalalisi syake. Kyala ikwisa kumpapo ingubilo nu mootho ugwa mabwe aga gikwaka, nkyeni mbandumi abiikemo, na nkyeni mwa Kang'oosi.

¹¹ Hyosi ilya mootho ugwa gukwisa kubapaga ingubilo gukwisa kufyukaga kumwanya bwila na bwila. Batikwisa kutuusyaga pakilo na pamusi, aba bikulipuuta iinyamaana ilya kwanda, ni kifwani kyake, na aba bikwambilila ikimanyilo ikyo ngamu jaake."

¹² Kuli isyo, po bikulondigwa abandu baa Kyala, aba bikusikonga indagilo syake nu kansuubila Jesu, buumiiilege mu ngubilo.

¹³ Po ndinkupilika iisyu ukufuma kumwanya, lilinkuti, "Usimbe uti, basajiigwe abandu bala, aba ukufuma akabalilo aka, bikufwa bo bammwitiike uNtwa." Joope

* 14:1 14:1 *Ikyamba Syoni* Kokuti Jelusalem, akaaja akiikemo akaa Kyala. † 14:4 14:4 *Ukwinyasya mbulogwe* Kokuti ukwipuuta ku tundu utu akaja jo Kyala. ‡ 14:8 14:8 *Babeli* Unsimbii gwa kalata uju, ukuti akaaja aka bikuti Looma jo Babeli. Babeli jaali ngamu iji baajibombelaga ukubujoba ubunyafyale ububiibi. § 14:8 14:8 *Ifinga* Bala ku hyakulingaania.

Mbepo Mwikemo ikuti, "Sya nalooli! Bikwisa kumwasya ukufuma mu ngabilo syabo, kunongwa jaa mbombo syabo inunu isi baabombile."

Ukatondola ifi fili pakiis

¹⁴ Po ndinkukeeta kumwanya. Uko ndinkubibona iibingo ilyelu. Kwali na uju afwene nu Nyamundu^{*} atuegaliile ibingo ilyo. Aafwele kuntu ingiga ijaa sahabu ijaa butwa, nu kukola isengo inyuggi nkiboko kyake.

¹⁵ Ugwandumi ujungi alinkusooka mu tempeli, alinkulaata ukummbuula jula atuegeele mwi ibingo, alinkuti, "Mbimbibi, gwege isengo jaako, ukatondole, paapo akabalilo akaa ntondolo kafikile, ifya katondola pakiis fikomile."

¹⁶ Po joope uju aatuugeele mwi ibingo alinkusatusya isengo jaake pakiis nu kikitondola ikiis kyosa.

¹⁷ Ugwandumi ujungi alinkusooka mu tempeli ijaa kumwanya, joope aali ni sengo inyuggi.

¹⁸ Ugwandumi ujungi uju jo mwimilili ugwa mooto ugwa pa kigemo, alinkusooka pa kigemo. Alinkulaata ukummbuula ugwandumi jula, uju aali ni sengo inyuggi, alinkuti, "Gwege isengo jaako inyuggi. Ukatondole ifisaasa ifya maafilu agaa pakiis, paapo iseko sibifwifwe."

¹⁹ Po ugwandumi jula alinkusatusya isengo jaake pakiis, alinkatondola ifisaasa ifya maafilu aga gali pakiis. Po alinkubibika nkyombo ikinywamu ikyu kumamilamo iseko isya maafilu, iki syo ngalalisi sya Kyala.[†]

²⁰ Abandumi balinkubibika nkyombo iki kyali panja nkaaja, nu kumamilamo iseko isya maafilu. Po ilopa lilinkusululuka ukufuma nkyombo ikyo. Ukusululuka ukwa ilopa kumamilfyaka, ukua kisiba ikitali, iki ilopa lyabagile ukufika mmakosi mu falaasi, nu butali ubu bwali ikilomita imia itata.

15

Abandumi bahaano na babili nu butolwe buhaano na bubili ubwa kummaliiksyo

¹ Po ndinkukibona ikimanyilo ikingi kumwanya, ikinywamu kangi ikyu kuswigisy. Baalipo abandumi bahaano na babili aba baali nu butolwe buhaano na bubili ubwa kummaliiksyo. Ubutfolwe ubo buhaano na bubili, bwali bwa kumaliiya ingalalisi sya Kyala.

² Ndinkukabona akandu aka kaabonekaga bo ulwa nyanja ijaa igalaasi, kaalyongeene nu mooto. Ndinkubabona abandu aba baalitolile iinyamaana lila ilya kwanda, ikifwani kyake, ni mbalilo jaa ngamu jaake.* Abandu abo baalyimile kumbali ku nyanja ijaa igalaasi, baali ni fisango ifi Kyala aabapeele.

³ Bimbaga ulwimbo lwa Moose,[†] umbombeli gwa Kyala, nu lwimbo ulwa Kang'oosi, balinkuti,

"Gwe Ntwa Kyala uMwene maka goosa,
imbombo syako ngulumba,
kangi sya kuswigisy fijio!

Ugwe uli Malafyale gwa pakiis,
injila syako sya bugolofu,
kangi sya nalooli!

⁴ Gwe Ntwa, akajako umundu uju atikwisa kumwimika,

nu kujitufya ingamu jaako!

Ugwe gwimwene uli mwikemo!

Ifisu fyosa aafikwisa kumyako,

nu kufugama nkyeni mmyako,

namanga imbombo syako isya bugolofu siboniike."

⁵ Izyo bo sikindle, ndinkukabona kumwanya biigwile Pabujo uBwikemo mu heema ijaa kummwipuutilamo Kyala.[‡]

⁶ Po abandumi bala bahaano na babili aba baali nu butolwe buhaano na bubili, balinkusookapo Pabujo bala uBwikemo. Baafwele imyenda imyelu igi gyalangalaga, ni mipango igya sahabu mfipambaga fyabo.

⁷ Po jumo mfipeliga fila fina alinkumpapo kukuti gwandumi ulwangabya ulwa sahabu, ulu lwaliswile ingalalisi sya Kyala, umuumi bwila na bwila.

* 14:14 14:14 **Nnyamundu** Kokuti Meesija Jesu Kilisiti. Bala iisya **Nnyamundu** ku Isyakulingaan. † 14:19

14:19 Bala kalata gwa Jeesaja 63:3. * 15:2 15:2 Bala kalata gwa Ubusetali 13:15-18. ‡ 15:3 15:3 Bala kalata gwa ukusooka 15:1-18. † 15:5 15:5 **Iheema ijaa kummwipuutilamo Kyala** Bala ku Isyakulingaan.

⁸ Pabujo bula uBwikemo bwa Kyala, paaliiswile ilyosi ili likufuma mbasisya na mmaka agaa Kyala. Akaalipo uju aabagile ukwingila Pabujo bula uBwikemo, mpaka bo bumaliike ubutolwe buhaano na bubili ubwa bandumi bala bahaano na babili.

16

Inyangabya ihaano na ibili isi siiswile ingalalisi sya Kyala

¹ Ndinkupilika iisyu iinywamu ukufuma Pabwikemo pala, lilinkubabuula abandumi bala bahaano na babili, lilinkuti, "Namubuuke mukoone inyangabya isyo ihaano na ibili isya ngalalisi sya Kyala pakius."

² Po ugwandumi ugwa kwanda alinkoonela pakiisu ifya ndwangabya lwake. Amuuu amabiibi aga gikubaba fijio, galinkubakola boosa aba baali ni kimanyilo ikyu inyamaana lila, na aba biiputaga ku kifwani kyake.

³ Po ugwandumi ugwa bubili alinkoonela mu nyanja ifya ndwangabya lwake. Inyanja jilinkusanuka ukuja ilopa itupu bo ulwa ilopa ilya mfimba. Ifipeligwa fyosa ifyumi ifya mu nyanja flinkufwa.

⁴ Po ugwandumi ugwa butatu alinkoonela ifya ndwangabya lwake mu nyisi na mu nyibuko isya miisi, syope silinkusanuka ukaja ilopa.

⁵ Po ndinkupilika ugwandumi umwimilili ugwa miisi alinkuti,

"Gwe Mwikem,

gwe ulipo, kangi gwalipo!

Ugwe uli ngolofu, kangi ulongile ku bugolofu.

⁶ Abandu baalyonile ilopa ilya biikemo na bakunguluka.

Ugwe ubapeele ilopa ukuti banwe.

Sibabagiisye isyo!"

⁷ Po ndinkupilika iisyu ukufuma pa kigemo lilinkuti,

"Sya nalooli!

Gwe Ntwa Kyala, gwe Gwa maka goosa!

Ubulongi bwako bwa bugolofu,

kangi bo bwa nalooli!"

⁸ Po ugwandumi ugwa buna alinkoonela kwi isuba ifya ndwangabya lwake. Po iisuba lilinkupeeligwa ubulagili ubwa kabookya abandu nu mooto gwake.

⁹ Po abandu balinkupya kabiibi fijio. Balinkuntuka Kyala, uju aalagiile ubutolwe ubo. Looli bakaapindwike nu kumpa Kyala ubusisa.

¹⁰ Po ugwandumi ugwa buhaano alinkoonela ifya ndwangabya lwake pa kikota ikyu butwa ikyu inyamaana lila. Ingiisi jilinkugwa mbunyafyale bwake, abandu balinkwilumania indimi syabo kanongwa jaa lababo lwabo.

¹¹ Balinkuntuka Kyala ugwa kumwanya kanongwa jaa ngubilo syabo na muulua gaabo. Looli bakaapindwike ku mbombo syabo imbiibi.

¹² Po ugwandumi ugwa ntandattu alinkoonela ndwisi uluywamu ulu bikuti Fulati* ifya ndwangabya lwake. Amiisi gaake galinkuuma, ukuti injila jaa banyafyale aba bikufuma kabusookelo jitendekesigwe.

¹³ Po ndinkusibona imbepo inyali itatu isi syafwene bo ulwa fyala. Imbepo inyali sila silinkusooka nkanwa akaa nyiifwila jila na nkanwa akaa inyamaana lila ilya kwanda,† na nkanwa akaa inyamaana lila ilya babili, ili jo nkunguluka gwa butangulu.

¹⁴ Isyo syo mbepo inyali isi sikubomba ifiika, nu kabuuka ku banyafyale baa mfiisu fyosa, kukubabangaania pamopeene, kukulwa ubwite pi isiku lila ilya ngalalisi sya Kyala uMwene maka goosa.

¹⁵ Jesu ajobile ukuti, "Keeta! Une ngwisa bo muno unhiiji ikwisila! Asajigwe umundu uju ali maaso nu kusita kugileka imyenda gyake, ukuti angiisa kwenda kitali nu kusuka pabwelu."

¹⁶ Po imbepo inyali sila silinkubabangaania abanyafyale bala pabujo, ubu ku njobeloo ijaas Kihibili bikuti Alamagetoni.‡

¹⁷ Po ugwandumi ugwa buhaano na bubili, alinkoonela ku mpaalanga ifya ndwangabya lwake. Iisyu iinywamu lilinkupilikigwa ukufuma pa kikota ikyu butwa pabwikemo, lilinkuti, "Ubumaliikiso bufikile!"

* 16:12 16:12 Ndwiis uIunywamu ulu bikuti Fulati Kwi isiilya lyi lwisi ulu baaliko abalugu baabo. Bala kalata gwa Ubusetuli 9:14. † 16:13 16:13 Inyamaana ilya kwanda lyafumile mu nyanja. Bala kalata gwa Ubusetuli 13:1. Inyamaana ilya bubili lyafumile nkiisu. Bala kalata gwa Ubusetuli 13:11. ‡ 16:16 16:16 Alamagetoni kyamba iki kili nkiisu ikyu Islaili, apa aBanyaasilaili baalwilaga ubwite kaa kingi. Bala kalata gwa Abalamuli 5:19.

¹⁸ Kulinkeja ni fimweku ifya njasi na kütajanika na kasenyenda akanywamu aka kakabonekamo sikü ükufuma akabalilo akaa küpeligwa abandu.

¹⁹ Po akasenyenda kala, kalinkükajabania akaaja kala akakulumba Babeli ififabo fitatu. Kalinkükawisya utejwa utwa fiisu fyosa. Kyala akaakalekile ükukalonga akaaja akakulumba akaa Babeli. Alinkukanwesya ikikombe ikyia fинга ingali ijaa ngalalisi syake inywamu.

²⁰ Akasenyenda kala kalinkükügiisya isungo ni fyamba. Filinkükonge loosa kisita kaboneka kangi.

²¹ Ifula inyngi ijaa mabwe jilinkubatimila abandu. Abandu balinkuntuka Kyala künongwa jaa bætolwe ubwa fula ijo ijaa mabwe, iji bwali bætolwe ubunywamu fijo.

17

Undogwe unkulumba ni inyamaana iikeseeufi

¹ Po jumo mbandumi bala bahaano na babili, aba baali ni nyangabya ihaano na ibili alinkükümboala alinküti, "Isaga, ngukünangisya ubulungi ubu iküpeeligwa undogwe unkulumba, uju ko kaaja aka bakajengile kumbali ku miisi amingi.

² Abanyafyale baa pakiisü balogilwe nagwe. Aabanwesiise abandu boosa abaa pakiisü ifinga jaake ingali ükati balogwe nagwe,* jaabagaaliisye."

³ Mbepo Mwikemo alinküküsulukila, po ugwandumi alinkükünnyeega nu kündwala ndüngalangala. Ùko ndinkümmbona unkiikütlü iitogile pi inyamaana lila ili lyafumile mu nyanya,[†] ili ilang jaake jaali ngeseefi bo ulwa ilopa. Ingamu isya kwijumbika üküti lyo lya Kyala syasimbiigwe mu mibili goosa ugwa inyamaana. Lyali ni mitu mihaano na mibili ni mbembe kalongo.

⁴ Ünkiikütlü jala aafwele umwenda umfubiifu ubutiitü bo ulwa myenda igya kinyafyale, unkeseeufi bo ulwa langi ijaa ilopa. Aaliinosiise ni sahabu, amabwe agaa ntengo ni nyambo isya ntengo isi syalangalaga. Nkiboko kyake aakolile ikikombe ikyia sahabu iki kyaliiswile ifya kükalasya fijo nu bonyali ubwa bulogwe bwake.

⁵ Ingamu ijaa mbutiitü jaasimbiigwe pakyeni kyake, ükati,

Babeli unkulumba Unna ugwa balogwe ni mbombo isi sikükalasya pakiisü

⁶ Ndinkümmbona unkiikütlü ujo agaalile ilopa ilya bandu baa Kyala, aba baagogiigwe künongwa jaa kufumusya inongwa sya Jesu.

Bo nummbwene naaswigile fijo.

⁷ Looli ugwandumi alinkükümboala alinküti, "Keeta küswniga? Üne ngukübulla isya mbutiitü isya nkiikütlü ujo, ni inyamaana ili limpimbile, ili lili ni mitu mihaano na mibili ni mbembe kalongo.

⁸ Iinyamaana ilyo, ili ulibwene, lyali lyumi kubwandilo, akabalilo aka lifwile, looli kümmläikisyö likwisa kusooka mbwina ubwa kù ngolongo üküti Kyala alipyute. Abandu abaa pakiisü bikwisa küswniga fijo, aba ingamu syabo sikasimbiigwa mwa kalata ugwa bëumi ükufuma kubwandilo bwa kiisü. Bikwisa kuswniga fijo ükulibona iinyamaana ili lyali lyumi kubwandilo, akabalilo aka lifwile, looli kümmläikisyö likwisa küswniga.

⁹ "Ùlu gikulondigwa amahala! Imitu mihaano na mibili igyo, fyo fyamba fihaano na fibili[‡] ifi unkiikütlü ujo afitüugaliile.

¹⁰ Imitu igyo kangi bo banyafyale bahaano na babili. Mbanyafyale abo bahaano na babili, bahaano bafwile, jumo ikülóngosya akabalilo aka, nu gwa kümmläikisyö akaali ükwanda. Bo iiisile ikwisa külóngosya kükabalilo akapimba.

¹¹ Iinyamaana iikeseeufi ilyo, ili lyali lyumi, akabalilo aka lifwile, jo malafyale gwa lwele. Leelo jo jumo ndi bala bahaano na babili, kangi joope Kyala ikwisa kümphyuta.

¹² Ùmbembe sila kalongo isi usibwene, bo banyafyale abo bakaali ükülongosya. Looli bikwisa küpeligwa ubulagili ubwa külóngosya kükabalilo akapimba pamopeene ni inyamaana lila.

¹³ Abanyafyale abo balungeene mu nyiinogono syabo. Kangi bikwisa külipapo iinyamaana lila amaka nu bulagili bwabo boosa.

* 17:2 17:2 *Ükuti balogwe nagwe* Kokuti ükwiipuuta ku tundu utu akaja jo Kyala. † 17:3 17:3 Bala kalata gwa Ubaseleti 13:1. ‡ 17:9 17:9 *Ifyamba fihaano na fibili* Kokuti akaaja akaa Looma, aka kaajengiigwe pa fyamba fihaano na fibili.

¹⁴ Bikwisa kälwa übwite na Kang'oosi. Looli Kang'oosi ikwisa kabatola, paapo jo Ntwa gwa batwa, jo Malafyale gwa banyafyale. Ikwisa kuja na bandu baake abagolofu, aba aabakooliile nu kabasungula."

¹⁵ Ügwandumi alinkäumbuula kangi, alinkuti, "Amisi aga ugabwene pala, apa undogwe ünkulumba atüugeele, fyo filindilo fya bandu boosa, ni fikolo fyosa, ni fiis fyosa, ni njobelö syosa.

¹⁶ İmbembe sila kalongo isi üsibwene pamopeene ni inyamaana iikeseefu lila, bikwisa kummbenga undogwe jula. Bikwisa kwega ütända toosa üta ali nato nu kannndeka kitali. Bikwisa kannndya inyama jaake nu kannmookya mmooto.

¹⁷ Namanga Kyala juju abapelile ükuti baje ni ndumbula jimojeene, ijaa külipapo iinyamaana iikeseefu lila, amaka gaabo agaa kälongosya. Bikwisa külükonga mpaka bo gaboniike amasya gaa Kyala.

¹⁸ Ünkiikulu jula uju gammwbwene, ko kaaja kala akakülemba aka kali nu bulagili ku banyafyale baa pakisü."

18

Ükupyutigwa akaaja akaa mu Babeli

¹ Isyo bo sikindle, ndinkummbona ügwandumi üjungi ikusuluka ükufuma kumwanya, aali nu bulagili übunywamu. Pakisü poosa palinkumulikigwa nu basisya bwake.

² Alinkulaata alinkuti,
"Kagwile Babeli akaaja akakülemba! Kagwile!
Liilino bujo bwa mbepo inyali.

Kukuti mbepo inyali jikwifisa umo,
kukuti njani inyali iji jikukalasya,
jikwifisa umo.

³ Namanga abandu baa mfiisü fyosa
banwile ifinga jaake ingali nu kalogwa nagwe.
Boope abanyafyale baa pakisü balogilwe nagwe.*
Boope abakyulusi biikabiisye,
ükufuma mmaka na mbalya fyosa bwake."

⁴ Po ndinküpilika iisyü lya Kyala ükufuma kumwanya lilinkuti,
"Namusookemo nkaaja ako, umwe mwe bandu bangu,
mulingiisa kabomba übutulanongwa pamopeene nagwe,
kulingiisa kabaga ükupyutigwa kwake üku kukummwisila,

⁵ paapo übutulanongwa bwake bwilundiike,
mpaka bufikile kumwanya.

Kyala akaleka ükunndonga ku mbiibi syake.

⁶ Mummbombelege bo muno joope aabombiile,
mummbujikisyé kabilu kuli sila aabombie.
Nkikombe kyake iki aabongaaniikisyé,
umwe mummmongaaniikisyé kabilu.

⁷ Mumpge ingabilo nu kümfulasya mu ndumbula,
ükükongana nu kwijumbika kwake,
ükükongana nu balya fyosa bwake.

Aalijumbiike mu ndumbula jaake aatile,
'Une ndi malafyale ünkiikulu!

Nduugeele apa pa kikota kyangü ikyu batwa!
Kangi ndikwisa kufwililigwa nu nnyambala,
paapo ngeegigwamo sike!"

⁸ Kuli isyo, ikwisa kuepeligwa übutolwe nakalinga,
ububine, übasulumanie, ni njala.

Kangi ikwisa kuputigwa nu mooto,
namanga üntwa Kyala uju ikunndonga, ali na maka goosa."

⁹ Abanyafyale baa pakisü, aba balogilwe nagwe nu kükabilamo mbalya fyosa bwake,
bikwisa külila nu kwililiisa bo balibwene ilyosi ilya kypyä kwake.

¹⁰ Bikwisa kwima pabürtali paapo bikwisa katilla ingabilo syake, bikwisa kujoba ükuti,

* **18:3 18:3** Bala kalata gwa Jeesaja 23:17.

"Ahiili! Ahiili ugwe Babeli!
Gwe kaaja akafumuke na kaa maka!
Namanga nakalinga ubulungi bukwagile."

¹¹ Boope abakyulusi abaa mfiisü fyosa bikwisa kälila nu kwililiisya, paapo akajako umundü najumo uju ikuula utündü twabo,

¹² kokuti isahabü syabo, ni feesa, amabwe agaa ntengo, ni nyambo isi sikülangala. Kangi bikwisa kuleka ukuula imyenda gyabo imyelu iminunu, ni myenda imifubiiü ubatiitü, ni mitakanyifu, ni mikeseefu fijo. Fyope ni fyombo ifya mipiki igya lüuma ulununu, ni fyombo fya mbembe isya sofу, ni fya mipiki igya ntengo ülunywamu, ni fya kibangü, ni fya kyela pamo amabwe agaa malimali.

¹³ Kangi bikwisa kuleka ukuula undalasini ni filango ifingi, ifya kufuukisya, unkota mila, lebani, kangi ifingi na mafuta agaa misyungüti, ubafu ubanunu ubwa nganu, ing'ombe, ing'oosi, ifalaasi, amageleeti, na batümwa.

¹⁴ Abakyulusi bikwisa kammbüüla ukuti, "Ubukabi bwako boosa nu bulya fyosa bwako fisibile! Ubakagila ukufyaga kangi!"

¹⁵ Abakyulusi abo, aba biikabiisye kukaaja ako, bikwisa kwima pabatali künongwa jaa kutila ingubilo syake. Bikwisa kälila nu kwililiisya,

¹⁶ bikwisa kuti,

"Ahiili! Ahiili akaaja akakulümbe!
Gwalisibiile ukufwala imyenda imyelu iminunu,
ni gya langi ifubiiü ubatiitü ni ngeseefu,
nu kwinosya ni sahaba,
na mabwe ni nyambo isya ntengo!

¹⁷ Ku kabaliyo kamokeene itolo,
ubukabi bwake bupyutigwe!"

Kangi boosa aba bikwendesya isitima, na boope aba bikwenda nabo injila, na boosa aba bikübomba imbombo mu nyanja, bikwisa kwima pabatali.

¹⁸ Bo bikulibona ilyosi lya mooto gula, ugü gukukapyuta akaaja kala, bikwisa kulaata fijo, bikwisa kütigi, "Kakaaliko sikü akaaja, bo akaaja akakulümbe aka!"

¹⁹ Bikwisa kwinyambila ifumbi mmitü gyabo, kuno bikülila nu kwililiisya,
"Ahiili! Ahiili akaaja akakulümbe!"

Akaaja aka boosa, aba bali ni sitima isya mu nyanja,
biikabiisye ukükongana nu bukabi bwake.

Ku sala jimojeene itolo kapyutiigwe!

²⁰ Musekelege ümwe mwe baa kümwanya,
künongwa jaa loonangiko lwake.
Namuhobokege ümwe mwe bandü baa Kyala,
mwe batümigwa na mwe bakunguluka!
Paapo Kyala akalongile,
künongwa jaa sila isi kaababombiile ümwe!"

²¹ Kangi ugwandumi jumo uju ali na maka, alinkwinüla iibwe ili liküfwana lwala ülunywamu, alinkülisopa mu nyanja, alinkuti,
"Bo ulo, Babeli, akaaja akakulümbe,
aakikusopigwa ku maka,
ümundü atikwisa kükwaga kangi sikü.

²² Kakajako akoogo akaad ndingala ni nyimbo,
isya malonge ni sysa ngangabwite,
sitikwisa këpilikigwamo sikü kümnyako.
Akajako ümfundi ugwa luko lolosa,
ugwa kwagigwa kangi nkati mmyako.

Kakajako akoogo akaa lwala,
katikwisa këpilikigwamo sikü kümnyako.

²³ Lukajako ülümuli ülwa nyaale,
ülwa kübонека kangi kümnyako.

Lukajako ülusekelo ülwa aba bikwegana,
kokuti bukajako übwegi sikü.
Paapo abakyulusi baako baali bakülümbe baa pakiisü,
kangi ku bulosi bwako gwafisofifife ifiisü fyosa!

24 Nkaaja kala, lyalimo iilopa ilya bakunguluka,
 ni ilopa ilya bandu baa Kyala,
 ni ilopa ilya bandu boosa,
 aba abalugu baa Kyala baabagogile pakiis."

19

Ulsekelo ulwa kugwa Babeli

¹ Isyo bo sikindile, ndinkupilikika iisyu bo ilya kilandilo ikinywamu ikyu bandu kumwanya, lilinkulaata lilinkuti,

"Haleluuja!"*

Ubupoki nu basisya na maka fili na Kyala gwitu,
² paapo ubulungi bwake bwa nalooli,
 kangi bwa bugolofu.

Anndongile undogwe unkulumba,
 uju aabanyasiise abandu abaa pakiis
 ku bulogwe bwake.

Anngomokisye ububiibi,
 kunongwa jaa koona ilopa ilya babombeli baa Kyala!"

³ Kangi balinkujoba balinkuti,

"Haleluuja!"

flyosi ili likukapyuta akaaja kala,
 likufyuka kumwanya bwila na bwila!"

⁴ Abakuelu bala 24, pamopeene ni fipeligwa fila fina, balinkufugama nu kummwipuuta Kyala, uju ali pa kikota ikyu butwa, balinkuti,
 "Amen! Haleluuja!"

Iisiku ilya lusekelo ulwa bwegi ubwa Kang'oosi

⁵ Po iisyu lilinkufuma pa kikota ikyu butwa lilinkuti,

"Muntuufyege Kyala gwitu,

umwe mwe babombeli baake mwesa,
 mwesa mwe mukammwimika,
 mwe basisya na mwe bafujufu."

⁶ Po ndinkupilika iisyu bo ilya kilandilo ikinywamu ikyu bandu, kangi bo ulwa miisi amingi aga gikusuluka pa mbuguo, kangi bo ulwa njasi iji jikutajanika fijo, lilinkuti,
 "Haleluuja!"

UNtwa gwitu Kyala,

uju jo Mwene maka goosa,
 jo Malafyale!

⁷ Tuhobokege nu kusekela nu kantuufya,
 namanga akabalilo akaa bwegi ubwa Kang'oosi kafikile,
 kangi uju ikwegigwa iitendekiisye.

⁸ Aapeeliigwe ukufwala umwenda unnuu umwelu fijo,
 ugū gukalangala."

Umwenda unnuu ugo, syo mbombo inunu isya bandu baa Kyala.

⁹ Po ugwandumi alinkumbula alinkuti, "Usimbe isi: Basajiiigwe aba bapaaliigwe pa lasekelo ulwa bwegi ubwa Kang'oosi!" Kangi alinkumbula alinkuti, "Ago go masya gaa nalooli agaa Kyala."

¹⁰ Po une ndinkufugama nkyeni mmyake ukummwipuuta. Looli umwene alinkumbula alinkuti, "Somma! Uhingabombaga bo ulo! Une ndi mbombeli itolo, bo ulu ulipo ugwe na banino. Twesa tubukolile ubwanalooli ubwa Jesu. Kyala jo uju untuufyege! Paapo aba bikubukola ubwanalooli ubwa Jesu, bo aba bikujoba isya bakunguluka uba bukuufuma kwa Mbepo Mwikemo."

Uju iitogile ifalaasi inyeelu

¹¹ Piitaasi, ndinkukubona kumwanya kwigwike. Uko ndinkujibona ifalaasi inyeelu, na uju aaliitogilepo ingamu jaake bikuti, "Ngolofu," kangi, "Gwa nalooli." Ujo ikulonga nu kulwa ubwite ku bugolofu.

¹² Amaaso gaake gaali bo ulwa ndapi isya mooto, kangi aafwele kantu ingiga inyingi isya butwa. Aasimbiiigwe ingamu iji akajako umundu uju ajimeenye, looli juujo mwene.

¹³ Aafwele umwenda ugū baajubiike mwi ilopa. Ingamu jaake jo, "Isyu lya Kyala."

* 19:1 19:1 Haleluuja Kokuti Tuntuufye Kyala.

¹⁴ Ifilandilo ifya basikali abaa kumwanya bankongaga, kuno biitogile ifalaasi inyeelu. Kangi baafwele imyenda iminunu imyelu, igi gikaja na kababye nakamo.

¹⁵ Uluubo uluugi lwasookaga nkanwa mmyake, ukuti abatole abandu baa mfisi fyosa. "Umwene jo uju ikwisa kulongosyaga ni ngili ijaa kyela,"[†] kangi aakamaga ifinga ingali nkyombo ikyo kükamilamo amaafilu, ijti syo ngalalisi inywamu isya Kyala uMwene maka goosa.

¹⁶ Mmwenda gwake pa ndapatapa jaake, jisimbiigwe ingamu jaake,

*Malafyale gwa banyafyale
UNtwa gwa batwa*

¹⁷ Po ndinkummbona ugwandumi jumo iimile pamwanya pi isuba. Alinkulaata fijo nu kugikoolela iminombo gyosa igi gikupululuka mu mpaalanga, alinkuti, "Isaga! Mubungaane pamopeene, pa lusekelo ulunywamu ulwa Kyala.

¹⁸ Isaga! Mulyemo imibili igya banyafyale ni gya bakulumba baa basikali, ni gya bandu abaa maka, ni falaasi na aba biitogilepo. Isaga! Mulyemo imibili igya bandu boosa, abatamwa na baabuke, abasisya na bafujufu."

¹⁹ Ndinkulibona iinyamaana lila ilya kwanda,[‡] pamopeene na banyafyale baa pakisu ni filundilo fyabo ifya basikali. Boosa baabungeene pamopeene, ukuti balwe na jula aaliitogile pa falaasi, pamopeene ni kilandilo kyake ikyo basikali.

²⁰ Loli iinyamaana, pamopeene nu nkunguluka gwake ugwa butungulu, uju aabombaga ifika kenongwa jaake, balinkukoligwa. Unkunguluka ujo aabasyobile abandu aba babiiigwe ikimanyilo ikyo inyamaana nu kwipuuta ku kifwani kyake.[§] Iinyamaana lila, pamopeene nu nkunguluka gwake, balinkusopigwa bobabiili bo buumi, mwa sumbi gwa mooto ugwa mabwe aga gikwaka.

²¹ Abasikali baabo baagogigwe nu luubo ulu lukufuma nkanwa mmyake uju aaliitogile ifalaasi. Iminombo gila gyosa gilinkulya inyama syabo gilinkwikuta.

20

Ifyinja 1,000

¹ Po ndinkummbona ugwandumi jamo ikusuluka ukufuma kumwanya, aali ni kiigulilo ikyo ku bwina ubwa ku ngolongo nu nnyololo unnyywamu nkiboko kyake.

²⁻³ Alinkujikola inyiifwila jila, iji jo njoka ijaa ijolo, iji bikuti uMoohesi pamo Seetano, alinkujipinu nu nnyololo. Alinkujisopile mbwina ubwa ku ngolongo, alinkujigalila nu kubiika ikikolekelo ku lwigi ulwa kwingga lila uko, ukuti inyiifwila jilingabasyobaga kangi abandu baa mfisi fyosa, mpaka bo fikindile ifyinja 1,000. Akabalilo ako nalooli jikwisa kwiguliligwa kükabalilo akanandi itolo.

⁴ Po ndinkufibona ifikota ifya butwa, na bandu aba baatuugeelepo balinkueeliga ubulagili ubwa baulungi. Abandu aba baali bo aba baabooliigwe kunongwa jaa kubukola ubwanalooli ubwa Jesu, nu kuliitika iisyu ilya Kyala. Abo bakaaliipuutilepo kwi inyamaana lila ni kifwani kyake, kangi bakaalyambiliile ikimanyilo kyake pa feni fyabo, pamo mmaboko gaabo. Balinkusyaka, balinkulongsy na Meesija ifyinja 1,000.

⁵ Uhlo lwa kwanda Kyala ukubasyasya abafwe. Abangi boosa aba baafwile bakaasyakile mpaka bo fikindile ifyinja 1,000.

⁶ Basajigwe fijo, kangi biikemo, abo boosa aba Kyala ikubasyasya ulwa kwanda. Ubufwe ubwa bubili* butikuja na maka kuli abo. Loli bikwisa kujaga bapuuti baa Kyala na baa Meesija, kangi bikwisa kulongosy nagwe ifyinja 1,000.

Ukutoligwa nu kufundigwa kwa Seetano

⁷ Ifyinja 1,000 bo fikindile, Seetano ikwisa kwabuligwa ukufuma mu nnyololo gwake.

⁸ Po ikwisa kusooka panja, ikwisa kwanda ukubasyoba abandu boosa aba babalaniile pakiisu, kokuti Gogu na Magogu.[†] Seetano ikwisa kababungaania bala ukulwa ubwite na Kyala. Bikwisa kuja bingi ukufwana bo ulwa nsanga ugwa kumbali ku nyanja.

⁹ Bikwisa kwenda nkiisu kyosa, ukugasyangutila amasaasa agaa bandu baa Kyala nkaaja kaake akakundwe. Loli umooto gukwisa kusuluka ukufuma kumwanya nu kubapuya.

[†] 19:15 19:15 Bala kalata gwa Isabuli 2:9. [‡] 19:19 19:19 Iinyamaana ili lyafumile mu nyanja, nu nkiikulu unkali aaliitogilepo. Bala kalata gwa Ubusetuli 13:1; 17:3. [§] 19:20 19:20 Bala kalata gwa Ubusetuli 13:11-17. * 20:6

20:6 Bala kalata gwa Ubusetuli 20:14. [†] 20:8 20:8 Gogu na Magogu Kokuti ifisi ifi aafikulwa na Kyala. Bala kalata gwa Esekyeli 38-39.

¹⁰ Joope Seetano uje aabasyobaga, ikwisa kusopigwa mwa sumbi uju ikwaka umooto ugwa mabwe, muno lilimo lyope iinyamaana lila nu nkunguluka ugwa batangulu. Umo boosa bikwisa kapeeliga ingubilo pakilo na pamuusi, bwila na bwila.

Ubulongi ubwa kummaliiikisyo

¹¹ Po ndinkukibona ikikota ikyelu ikinywamu ikyu butwa, ndinkummbona uju atuugeebolepo.[‡] Pakiis nu mpaalanga filinkusookapo nakalinga nkyeni mmyake, fikaaboniikepo kangi.

¹² Po ndinkubabona abafwe, abasisya na bafujufu, biimile nkyeni nkikota ikyu butwa, baakalata balinkubaaluligwa. Kangi kalata ujungi alinkubaaluligwa. Aali jo kalata ugwa buumi. Po Kyala alinkabalonga abafwe ukukongana ni mbombo syabo, bo muno sisimbiigwe mwa baakalata abo.

¹³ Inyanja jilinkubasoosyamo abafwe aba baalimo mula. Bufwe na Ngolongo balinkubasoosyamo abafwe aba baaliko uko. Kyala alinkabalonga boosa ukukongana ni mbombo syabo.

¹⁴ Po Bufwe na Ngolongo balinkutaagigwa mwa sumbi uju ikwaka umooto. Sumbi ujo uju ikwaka umooto, bo bufwe ubwa buibili.

¹⁵ Abandu boosa aba ingamu syabo sikaaboniike mwa kalata ugwa buumi, balinkusopigwa mwa sumbi uju ikwaka umooto.

21

Umpaalanga umpya ni kiisu ikipya

¹ Po ndinkugabona umpaalanga umpya ni kiisu ikipya. Umpaalanga ugwa kwanda gala, ni kiisu ikyu kwanda kila fyasookilepo. Inyanja joope jikaalipo kangi.

² Ndinkukabona akaaja akiikemo aka jo Jelusalemu uMpya, kikusuluka ukufuma kumwanya kwa Kyala. Akaaja aka kaali bo ulwa nkiikulu uju abandu bannosiisye bo ikwegigwa.

³ Po ndinkupilikila iisyu iinywamu ukufuma pa kikota ikyu butwa, lilinkuti, "Keeta! Ubijo bwa Kyala pamopeene na bandu. Iktutagalaga pamopeene nabo, boope bikujaga bandu baake. Kyala juujo ikujaga pamopeene nabo.

⁴ Umwene ikwisa kubapayasiila amaasosi gaabo goosa. Ubufwe aabutikujapo kangi, pamo ukubaba, pamo ukwililiisya, pamo ingubilo, namanga isya kwanda sikindile!"

⁵ Po uju aatueegele pa kikota ikyu butwa alinkuti, "Keeta! Ngasitendekesyia syosa ukuja mbya." Kangi alinkuumbuula alinkuti, "Usimbe amasya aga gaa kusubiligwa, kangi gaa nalooli!"

⁶ Kangi alinkuti, "Simaliike! Une jo une ngwanda, kangi jo une ngumaliikisyo.* Une ne bwandilo, kangi ne bumaliikisyo. Uju ali ni kyamilwa, ngwisa kampapo amiisi agaa kanwa agaa itolo, ukufuma mu nyiibuko isya miisi aga gikapa ubuumi.

⁷ Uju ikusitolita ingelo jo ikwisa kwambilila ifyo. Une anguja ne Kyala gwake, umwene jo aikujua Mwanangu.

⁸ Looli abooga boosa, na aba bakaja nu lwitiko, na banyali, na bagogi, na balogwe, na balosi, na aba bikwipuuta ku tundu utu akaja jo Kyala, na batangulu boosa, ubujo bwabu bukwisa kuja mwa sumbi jula ikwaka umooto ugwa mabwe. Ubu bo bufwe ubwa buibili."

Akaaja akaa Jelusalemu uMpya

⁹ Po jumo mbandumi bala bahaano na babili, aba baali ni nyangabya sila ihaano na ibili, isi syali nu batolwe buhaano na babili ubwa kummaliiikisyo, alinkwisa kakuumbuula alinkuti, "Isaga angukunangisyia unkiikulu uju ikwegigwa, unkasi gwa Kang'oosi!"

¹⁰ Mbepo Mwikemo alinkusulukila, ugwandumi alinkandwala pa kyamba ikitali ikinywamu. Alinkuunangisyia akaaja akiikemo Jelusalemu, kikusuluka ukufuma kumwanya kwa Kyala.

¹¹ Kaalangalaga ubusisa ubwa Kyala. Undangalila gwake gwali bo ulwa mabwe amakeseeufu agaa ntengo, na bo ulwa igalaasi.

¹² Kaali ni imato iitali kangi iinywamu, ili lyali ni fipata kalongo na fibili. Kukuti kipata kyalindililwigawa nu gwandumi jumo, nu kusimbigwa ingamu jimo, ijaa fikolo kalongo na fibili ifya Isilaili.

[‡] 20:11 20:11 Uju atuugeebolepo Kokuti Kyala. * 21:6 21:6 Une jo une ngwanda, kangi jo une ngumaliikisyo NKigiliki bikuti Alifa na Omega, lio isyu ilya kwanda ni lya bumaliikisyo mu alifabeti ijaa njobeloo ijaa Kigiliki.

¹³ Ifibafu fyosa fyali ni ifipata fitatu. Kubusookelo ifipata fitatu, kuluulu ifipata fitatu, kwitongo ifipata fitatu, kubujongelo ifipata fitatu.

¹⁴ Iimato ilya kaaja ako, lyajengiigwe pamwanya pa mabwe kalongo na mibili agaa lwalo. Kukuti ibwe jaasimbiigwepo ingamu jimo, ijaa batumigwa kalongo na bibili abaa Kang'oosi.[†]

¹⁵ Po ugwandumi jula uju aajobaga na niine, aali ni ngili ijaa kupimila ijaa sahabu, ukuti akapime akaaja ako, ifipata fyake ni imato lyake.

¹⁶ Akaaja kala kaafwene itolo ifibafu fyosa fina, ubutali bwafwene nu bweleefu. Po ugwandumi alinkukapima akaaja ako ni ngili jaake. Kaali ni pipimo 12,000, ubutali nu bweleefu, nu kufyaka kumwanya kwafwene itolo.[‡]

¹⁷ Alinkulipima iimato lyake, ubutali bwake ubwa kiboko ukwandila ku nyooibe ukufika pa kipuuto, fyali ifiboko 144, ku kipimilo ikyu mundu iki ugwandumi aapimile.

¹⁸ Iimato lyajengiigwe na mabwe amakeseefu agaa ntengo. Akaaja akeene kaajengiigwe ni sahabu inunu, iji jikulangala bo ulwa igalaasi.

¹⁹ Ulalo ulwa imato lwanosiigwe na mabwe agaa ntengo agaa langi isya luko nu luko. Iibwe ilya kwanda ilya Iwalo lyali lya jasipi, ilya buibili lyali lya jakati, ilya butata lyali lya kaliketoni, ilya buna lyali lya sumaliti.

²⁰ Kangi iibwe ilya buhaano lyali lya salindoniki, ilya ntandatu lyali lya akiki, ilya buhaano na buibili lyali lya kilisoliti, ilya lwele lyali lya sabalajati, ilya buhaano na buna lyali lya topasi, ilya kalongo lyali lya kilisopilasi, ilya kalongo na limo lyali lya jakinti, ni lya kalongo na mibili lyali lya ametisiti.

²¹ Fyope ifipata kalongo na fibili, fyali fya nyambo isya ntengo kalongo na ibili. Kukuti kipata kyatendekesiigwe nu lanyambo lamo. Injila inywamu ijaa kaaja ako, jaatendekesiigwe ni sahabu inunu, iji jikulangala bo ulwa igalaasi.

²² Ngaajibwenemo itempeli najimo nkaaja kala, paapo uNtwa Kyala umwene maka goosa na Kang'oosi jula jo tempeli jaa kaaja kala.

²³ Akaaja kala katikulonda ukumulikligwa ni isuba pamo umwesi, namanga ubusisyu ubwa Kyala bukuakamulikila, kangi inyaale jaake jo Kang'oosi.

²⁴ Abandu baa mfikolo fyosa bikwisa kwendaga ndemuli lwake. Abanyafyale baa pakisuu bikwisa kukatwalilaga ubukabi bwabo.

²⁵ Ifipata ifya kaaja fikwisa kujaga bwasi akabalilo koosa, kangi umo pakilo patikwisa kujako.

²⁶ Abandu baa mfikolo fyosa bikwisa kukatwalilaga akaaja kala ubukabi nu lwimiko lwabo.

²⁷ Looli kakajako kokoosa akanyali aka kikwisa kwingila nkaaja ako. Umundu gwesa uju ikubomba isya kukanasya, pamo isya butungulu, atikwisa kwingila umo. Beene aba ingamu syabo sisimbiigwe mwa kalata ugwa buumi ugwa Kang'oosi, bo bikwisa kwingila.

22

Ulwi si ulwa miisi agaa buumi

¹ Po ugwandumi alinkuunangisya ulwi si ulwa miisi agaa buumi, ulu lwalangalaga bo ulwa igalaasi. Lwafumile pa kikota ikyu butwa ikyu Kyala ni kya Kang'oosi.

² Ulwi si lwendaga mu njila inywamu ijaa kaaja. Mfibafu fyosa ifya lwisi ulo gyalipo imipiki igi gikutwala ubuumi. Imipiki igi gikupu iseke isya luko kalongo na ibili. Kukuti mwesi uloko lwake nkynja. Amaani gaake go nkota ugwa kubabumbulusya abandu boosa pakisuu.

³ Katikwisa kujamo akandu nakamo aka Kyala akagunile nkaaja kala. Ikikota ikyu butwa ikyu Kyala ni kya Kang'oosi kikwisa kujamo. Po ababombeli baake bikwisa kummwipuutaga.

⁴ Bikwisa kummbona kumaaso, po ingamu jaake jikwisa kusimbiigwa pa fyeni fyabo.

⁵ Pakilo patikwisa kujako kangi. Batikwisa kufumbwaga nu lumuli ulwa nyaale pamo isisuba, paapo uNtwa Kyala juujo ikwisa kubamulikila, bikwisa kulongosyaga nagwe bwila na bwila.

Ukugomoka kwa Jesu Kilisiti

⁶ Po ugwandumi ujo alinkuumbuula alinkuti, "Amasya aga gaa kusubiligwa, kangi gaa nalooli. UNtwa Kyala uju ikubapa abakunguluka Mbepo gwake umwikemo,

[†] 21:14 21:14 Abatumigwa kalongo na bibili abaa Kang'oosi Bala iisyu **Abatumigwa** ku Isyakulingaania. [‡] 21:16

21:16 Ifipimo ifi nkipimo ikyu mmasiku aga kokuti **Ikilomita 2,000**.

antumile ugwandumi gwake, ukuti abasetulile ababombeli baake, isi aasikubombigwa kisita kukaabila.”

⁷ Jesu ikuti, “Keeta! Ngwisa nakalinga. Asajiigwe uju ikugakola amasyu agaa bakunguluka, ubu busimbiigwe mwa kalata uju.”

⁸ Une Johani jo une naasibwene nu kusipilika isyo syosa. Bo nsibwene nu kusipilika, ndinkugwa ulapi nkyeni mmalundi agaa gwandumi uju aanangisyaga une isyo, ndinkummwipiuta.

⁹ Looli umwene alinkuumbuula alinkuti, “Somma! Hilingabombaga bo ulo! Une ndi mbombeli itolo, bo ulu ulipo ugwe na bakunguluka biinaako, na boosa aba bikugakola amasyu agaa mwa kalata uju. Kyala jo uju ummwipiutege!”

¹⁰ Kangi alinkuti, “Hilingafisaga bo isya mbattiit, amasyu agaa bakunguluka ubwa kalata uju, namanga akabalilo akaa kuboneka kali kifuki.

¹¹ Mpaka akabalilo kala bo kafikile, po uju ikubomba imbiibi endelelege ukubomba imbiibi, unnyali endelelege ukuja nnyali, uju ikubomba isya bugolofu endelelege ukubomba isya bugolofu, kangi umwikemo endelelege ukuja mwikemo.”

¹² Jesu ikuti, “Keeta! Ngwisa nakalinga. Ifya kubahomba ngwisa nafyo, ukubahomba boosa ukukongana ni mbombo syabo.

¹³ Une jo une ngwanda, kangi jo une ngumaliikisy. Ndi gwa kwanda, kangi ndi gwa kummaliikisy. Une ne bwandilo, kangi ne bumaliikisy.”

¹⁴ Basajiiigwe abandu aba bikasuka imyenda gyabo,* ukuti biitikisigwe ukwingila mfipata ifya kaaja. Bikwisa kulya iseke isya mpiki ugwa buumi.

¹⁵ Looli uko panja kuli na balosi, abalogwe na bagogi, na aba bikwipuuta ku tandu utu akaja jo Kyala, pamopeene na boosa aba babuganile ubutungulu nu katungalupa. Abo bikwisa kujaga panja pakaaja bo ulwa mbwa.

¹⁶ “Une Jesu, nantumile ugwandumi gwangu kukubasisimikisy umwe ubwanalooli ubwa nongwa isi, ukuti sikafumusigwe ku fipanga ifya Kyala. Une ndi nsi, kangi ndi gwa ndujungu ulwa malafyale Ndaabiti, ndi latondwa kipanda busiku[†] ulu lukulangala fijo.”

¹⁷ Mbepo Mwikemo na uju ikwegigwa bikuti, “Isaga!” Joope uju ikusipilika isi atigi, “Isaga!” Joope uju ali ni kyamilwa nu kulonda amiisi, iise eege amiisi agaa buumi agaa itolo.

Amasyu agaa kumaliikisy

¹⁸ Ngabasoka abandu boosa aba bikugapilikila amasyu agaa bakunguluka ubwa kalata uju. Umundu linga ikongelapo kokoosa, Kyala ikwisa kummongelapo ubutolwe ubu busimbiigwe mwa kalata uju.

¹⁹ Kangi linga kusoosyapo iisyu lyolyosa ilya bakunguluka ubwa mwa kalata uju, Kyala ikwisa kusoosyapo ikijabo kyake ikya seke isya mpiki gula uguru gukuropa ubu umi, nu kusoosyapo ubujo bwake nkaaja akiikemo, ubu busimbiigwe mwa kalata uju.

²⁰ Uju ikusisimikisy isyo syosa ikuti, “Nalooli ngwisa nakalinga.” Amen. Gwisege Ntwa Jesu!

²¹ Hliipyana lya Ntwa Jesu lijege na numwe mwesa. Ameni.

* **22:14 22:14** Bala kalata gwa Ubusetuli 7:14. † **22:16 22:16** Kipanda busiku Ulutondwa ulu lukulangala nulubunju fijo bo bukaali ukukya. Bala kalata gwa Imbalilo 24:17.